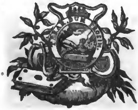
THEATRI UNIVERSALIS
ANIMALIUM
PARS SECUNDA.
S I V E
HISTORIÆ NATURALIS
D E
A V. I B U S
L I B R I VI.

Cum Enumeratione Morborum, quibus Medicamina ex his Animalibus petuntur, ac Notitia Animalium, ex quibus viciſſim Remedia præſtantiſſima poſſunt capi,

C U R A
HENRICI RUYSCH,
M. D. Amſtelædamenſis.

AMSTELÆDAMI,
Proſtat apud R. & G. WETSTENIOS,
Anno MDCC. XVIII.

Digitized by Google

ENUMERATIO MORBORUM,

Quibus petuntur Remedia ex AVIBUS.

ABſceſſus Pag. 7. b.
Albugines 33. a.
Alopecia 66. b.
Alvum infantibus ſolventia, 93. b.
Angina 33. b.
Angina occulta 53. a.
Anus 79. a.
Aſthma 30. a 53. a.
Articulorum dolor 14. a 27. a.
Articulorum vitia 66. b.
Arthritidem præſervantia 101. b.
Calculus 6. a. 692. a. 66. b.
Caligines 33. a. 84. a.
Capilli 43. a 81. b. 84. a.
Capitis dolor 7. b. 24. b. 84. a.
Cervicis dolor 62. a.
Chronici morbi 24. b.
Clavi pedum 53. a.
Colica 6. a. 53. a. 64. a. 95. b.
Comitialis morbus 7. b. 46. a. 101. b.
Concoctio 6. a. 7. b. 36. b. 92. a.
Condylomata 7. b.
Corporis dolores ſedantia 119. b.
Coxendicis dolores 62. a.
Dentium dolor 66. b. 79. a.
Dyſenteria 64. a. 74. b.
Dyſuria 61. b.
Elephantiacus morbus 45. b. 64. a.
Epilepſia 14. a. 24. b. 38. b. 42. a. 61 b. 66. b. 84. a. 124. b.
Epileptici infantes 93. a.
Facies 92. a.
Faciem purgantia 66. b.
Febris 53. a.
Febris Quartana 84. a. 96. b.
Fiſtula 59. b.
Fœtus 62. a.
Fluxus alvi 45. b.
Genituram augentia 42. a.
Hectica febris 53. a.
Jecinoris dolores 7. b.
Illæo reſiſtens 53. a.
Iliaca paſſio 46. a.
Impetigines 38. b. 43. a.
Lateris dolores 85. b.
Lentigines 74. b.
Lumborum dolores 62. a.
Leuce 6. a.
Lues Veneres 45. b.
Mammæ puerperio vexatæ 43. a.
Melancholica 53. a. 74. b. 121. b.
Mentem reſtituentia 119. b.
Menſtrua alba, 59. b.
Morbus Gallicus 119. b.
bis 121. b.
Morſus Venenati 95. b.
Nephriticorum remedia 42. a.
Nubeculæ 3. b.
Oculi 61. b.
Oculus læſus ictu 84. a. 93. b.
Oculorum hebetudo 27. a.
rubor ibid & 38. b.
dolor ibid
Oculorum vitia. 48. b.
Oculorum vulnera 64. a.
Paralyſis 61. b.
Parrotidas ſanantia 33. b.
Partus 65. a.
Parturientes adjuvans 7. b.
Peſtilentia 64. a.
Peſtiferi morbi 61. b.
Pilos denigrantia 24. b.
Pituitas 64. a.
Pleuritidem ſedantia 38. b. 95. b.
Pſilothra 33. b.
Podagra 35. b. 38. b. 61. b. 101. b.
Purulentiæ remedium 42. a.
Renum affectus 41. b.
Sanguinem ſiſtentia 93. b. 95. b.
Scabies 30. a.
Scirrhus 35. b.
Secundinæ 96. b.
Somnum impedientia 35. b.
35
Stomachus 53. a. 66. b.
Strumæ 7. b. 62. a.
Suffocatio matricis 40. b. 42. b. 46. a.
Suffuſiones oculorum. 3. b. 33. a.
Temulentiæ medentia 33. b.
Tempora 85. b.
Tonſillarum dolores 79. a.
Trichiaſus 35. b.
Tuſſis puerorum 24. b.
Tympanites 64. a. 66. b.
Varices 6. a.
Venena digerentia 95. b.
Venerem augentia 48. b.
Venerem incitantia 14. a. 66 b.
Ventriculi dolores 15. b.
Vermes expellentia 85. b.
Veſica 93. b.
Vigiliam præſtantia 90. a.
Virgam erigentia 66. b.
Virium reſtauratio 59. b.
Viſus 46. a. 79. a. 90. a.
Vomitum educentia 53. a.
Vulnera 121. b.
Ulæ dolores 79. a. 121. b.

NOTITIA AVIUM,

Ex quibus Remedia Præſtantiſſima capiuntur.

ANas 95. b.
Anſer domeſticus 93. a.
Attagen 42. a.
Aura 121. b.
Bubo 30. a.
Capo 59. b.
Ciconia 101. b.
Columba 61. b.
Cornix 25. b.
Corvus 24. b.
Coturnix 48. 48. b.
Cuculus 15. a.
Cygnus 92. a.
Gallina corylorum 42. a.
Gallus Galinaceus 53. a.
Haliætus 3. b.
Hirundo 84. a.
Larus 93. a.
Luſcinia 90. a.
Mergus 96. b.
Merops 81. b.
Merula 74. b.
Milvus 14. a.
Noctua 33. b.
Oſſifraga 6. a.
Otis ſeu Tarda 43. a.
Palumbes 64. a.
Pavo 38. b.
Paſſer 66. b.
Perdix 45. b.
Phaſianus 40. b.
Pica 27. a.
Picus martius 79. a.
Struthocamelus 36. b.
Tominejum 124. b.
Turtur 65. a.
Tutupa 119. b.
Veſpertilio 35. b.
Vultur 7. b.
Ulula 30. a.
33. a.
Upupa 85. b.

I N D E X.

IN

HISTORIAM NATURALEM

DE

A V I B U S,

Juxta ſeriem Alphabeti concinnatus, in quo numerus prior Hiſtoriæ paginam, poſterior tabulam deſignat.

	P.	T.
ACachoatli	127. 183.	
Acacaloti	127.	
Acanthis	68.	43
Accipiter in genere	18.	7
Aſterias	10.	8
Fringillarius	10.	8
Palumbarius	10.	8
Sacer Ægyptius Bellonio	12.	9
Accipiter major		11
minor.		11
Achalalactli	128.	
Acidi ſeu aquatilis lepus	158.	
Acolchis Indiarum	157.	
Acolin	127.	
Acototloquichiti	127.	
Æſalonus accipitris ſpecies	10.	10
Æſalo falconum ſpecies		13
Ajaja	139.	
Ajuru ſpecies	140.	
Alauda	69.	38
criſtata	70.	38
criſtata ſenex		38
non criſtata	70.	33
maxima ſeu Calandra		38
pratorum	71.	38
Alaudæ congener	71.	38
Albulus aquaticus		47
Alcedo vocalis	107.	52
Alchata ſeu Filacorona	64.	32
Aluco	32.	19
Amalozque	128.	
Ampelides	191.	
Ampelides Aldrovandi ſeu Garrulus Bohemicus Geſneri	28.	
Anas	95. 158.	49
campeſtris Bellonii	43.	
Carina	99.	49
Domeſtica	96.	49
Indica	96.	49
Lybica	96.	49
Anas fera ſeu ſylveſtris	96. 146.	49
Boſcas major	97.	49
Caudacuta	98.	
Circia	97.	
Fiſtularis	98.	
Fuſca major	97.	49
Glacius	97.	49
Herle	98.	49
Muſcaria	97.	49
Nigra	98.	49
Penelope	98.	49
Platyrinchos major	97.	49
Platyrinchos minor		49
Puffinus	98.	
Querquedula	96.	49
criſtata	97.	
La Tardone	98.	49
Anas marina		49
Anas fera		49
Anas fera	146.	49
Andira Aca	144.	
Anhima	147.	61
Anhinga	148.	60
Ani	132.	
Anſer Baſſanus	94.	47
Domeſticus	92.	84
Magellanicus	126.	56
Sylveſtris	93.	48
Anthus	88.	45
Apos	84.	
Aquila in genere	1.	
in ſpecie	3.	
Aquila alba ſeu Cygnæa	6.	
anataria ſeu Morphnos	4.	2
anopæa	6.	
Chryſaëtos	3.	1
Bellonii		5
Geſneri		1
Haliæetus	3.	2
Heteropos Geſneri	6.	5
Melancetus ſeu Valeria	3.	3
Alius	3.	3
Morphnos Bellonii	4.	4
Morphno congener	4.	5
Percnopteros	4.	4
alius		4
alius peregrinus	153.	5
Pygargus	4.	2
alius	4.	3
Aracari	148.	
Araracanga	141.	59
Ardea	102.	50
minor	.	50
Cinerea major	103.	50
minor	103.	50
alia ſeu congener	103.	50
alba	103.	51
Egretta Gallorum	103.	
Garletta Italorum	104.	
Garzetta bianca dicta	104.	
Squajotta Italorum	104.	51
congener	104.	
Nigra		15
Ardea aſteria ſeu ſtellaris major	104.	51
altera minor		51
Congener	105.	
Criſtata	105.	
Ardeola	143.	61
Arquata	108.	51
Aſilus	82.	4[illegible]
Aſio		18
Aſio ſeu Otus	31.	18
Aſio ſeu Scops	32.	18
Attagen	41.	26
Atricapilla	90.	45
alia		45
Atinguacu Camacu	147.	60
Aves diurnæ	1.	
nocturnæ	29.	
Aves exoticæ Aquaticæ	126. 150.	
Terreſtres	117.	
Aves Farrenſes	229.	
Aves Carnivoræ canoræ	68.	
Aves terreſtres carnivoræ	1.	53
Avis cucullata aquatica	160.	
longa	122.	
montana	122.	
Indica	113.	
Diomedica	91.	46
Paradiſea ſeu Manucodiata	117.	55

Pugnax

	P.	T.
Pugnax	105.	52
Scythica Mitternachtiſcher Adler	6.	5
Stellata ſeu Stella Sternvogel	43.	26
Avium natura in genere	4.	
Avoſetta ſeu Spinzago d'acqua	90.	48
Avoſettæ ſpecies		54
Aura	121.	
Aurivittes carduelis ſpecies	68.	43
Ayayam	150.	

B.

	P.	T.
BArge Gallorum	106.	
Boarina	87.	44
Bernicla	94.	
Boudree Bellonii	12.	7.11
Branta ſeu Bernicla	94.	48
Brenthus	90.	
Bubo	29.	18
Bubo Berghun	29.	18
Bubo Nachteule	29.	18
Bubo Kautz dictus		18
Buteones	11.	7.11

C.

	P.	T.
CAbure	145.	
Calcamas	150.	
Calidris Bellonii chevalier, rubra	108.	
nigra	109.	
Canarias Zuckervogel/ Canarivogel		36
Cannevarola	88.	45
Capricalca	94.	48
Caprimulgus	34.	20
alius		20
Capella Kybitz		27
Capo	59.	30
Caracara	144.	1
Caracura	150.	
Carduelis Diſtelfinck	68.	36.37
ciliis albis		36
mas		36
Cariama	138.	59
Caripira	150.	
Catarrhacta	94.	47
Caryocatactes Nußbicker		27.40
Cenotzqui	123.	
Ceoan	123.	
Cepphus	94.	47
Cercio	113.	33
Certhia	80.	42
Charadrios	113.	26.53
Chalandra	70.	33.38
Chicuatli	123.	
Chloris Grünfinck	71.	36.37
congener ſeu chloris Indica	71.	
Chloropos Gallinula aquatica	109.	111.31
Ciconia	99.	50
nigra		50
Cinclus	112.	53
alius		53
Cinclus Gallinago minima Bellonii		53
Cinnamomus	152.	
Circus	10.	
Citrinella Citrinle	71.	36.38
Cocoi ardeæ ſpecies	143.	61
Coccotrauſtes	76.	37
Indica	77.	37
Columba domeſtica	62.	32
varii coloris		32
Cypria		32
alia		32
Indica		32
Hirſutis pedibus major		32
Livia	64.	32
Columba	59.	32
Sylveſtris	63.	146.32
Columbus	62.	32
Collurio	12.	43
Colymbus major	89.	48
major Bellonii	89.	48
maximus	90.	
minor	89.	48
Coracia	26.	16
Cornix	24.	16
frugivora	25.	17
cinerea	25.	17
cærulea	25.	17
Corvus	23.	16
Aquaticus	95.	47
Sylvaticus	95.	47
Cotta Anglorum	98.	
Coturnix	47.157.	27.28
Cozquauxtli	121.	
Crex	108.	
Cuculus	14.	10
alter	14.	10
Cuntur	124.	
Curicaca	130.	57
Curucui	144.	60
Cygnus	90.	48
cuculatus Nieremb.	122.	56
Gynchramus	49.	

D.

	P.	T.
DA aje	118.	
Diabolus marinus Pariſienſium	98.	
Diomedea avis	91.	46

E.

	P.	T.
EMbriza		35
alba	68.	35
pratenſis mas	68.	35
fœmina	68.	35
Embriza pratenſis Wiſenmertz		36
Emeu Cluſii	119.	56
Nieremb.		56
Erythra gallinulæ aquaticæ ſpecies		35
melana Indica		35

F.

	P.	T.
FAlcinellus ſeu Falcata	105.	51
alia ſpecies		51
Falco	16.	12.13
Albus	18.	12
Alius		12
Arborarius ſeu Dendrofalco Baumfalck	19.	10
Cyanopus	19.	
Gentilis	18.	
Gibboſus	18.	
Italicus	19.	
Lanarius Gallorum	18.	
Falco lapidarius	19.	
Montanus	17.	13
Oenentanus		12
Paſſagir		12
Peregrinus	16.	13
Rubeus	19.	12
Sacer	16.	
Tenetanus	18.	
Ficedula		33
Ficedula, Canabia		33
Flamenco avis Hiſpanis dicta	130.	
Fringilla Finck	69.	33.36
montana	69.	36
ſublutea	70.	36
Fulica Waſſerhun		31
Fulica ſeu Mergus niger	98.	

G.

	P.	T.
GAlgulus		27
Gallina	53.	29
Africana	131.	57
Gallinula Aquatica	109.	31
Gallina Corylorum Haſelhun	42.	25
Gallinula Erythropus aquatica	110.	
Gallinula Hypoleucos aquatica	109.	31
Gallina Indica cum ovo ejus	58.	24.30
Lanigera		30
Gallinula Ochra aquatica	110.	31
Gallina Patavina	57.	29
Gallina Perſica	57.	30
Pumilio ſeu Nana Kriechhun	57.	29
Quinca	58.	30
Gallinula Rhodopos aquatica	110.	31
Gallina Turcica	57.	30
Gallinarum ova	53.	

	P.	T.
Gallinago minor ſclopax Harſchnepff	110.	31
ſylveſtris aquarica	160.	
Gallinula chloropus vide chloropos gallinula.		
Serica Sametſhunlein	110.	23. 31
terreſtris	111.	31
Gallo-Pavo mas	39.	24
Gallus gallinaceus	59.	29
Cornutus	57.	29
Indicus	58.	29. 33
Indicus mirabilis		30
Monſtroſus candatus		21
Paluſtris	58.	30
Patavinus	57.	29
Peregrinus Cluſii	122.	56
Perſicus	57.	30
Scoticus ſylveſtris	57.	
Turcicus	57.	30
Gambetta Aldrovandi Italorum	109.	
Garagay	121.	
Garrulus Bohemicus Geſneri, vide Ampelis Aldrovandi	28.	
Generatio pullorum	53.	
Goyrani ſeu Boudree Bellonii	12.	7
Graculus	26.	16
Graculus palmipes ſeu Corvus Aquaricus minor	95.	47
Granivoræ aves	37.	
Grigallus major	41.	
Grus balearica mas	116.	54
fœmina		54
criſpa		54
Japponenſis	116.	54
Vulgaris	114.	54
Gryphus	151.	62
Guacuguacu	139. (58.	56
Guara	139. 151.	
Guarauna	139.	
Guainumbi variæ ſpecies	134.	58
Guira Acangatara	147.	60
Guira coereba	144.	
Guira guacuberaba	144.	
Guira guainumbi	132.	57
Guiranheengatu	142.	
Guiranejoa	142.	61
Guirapetea	144.	
Guitapunga utraque	137.	59
Guira Querea	138.	59
Guiraranheengata	143.	59
Guira tangeima	131.	57
Guira teonteon	151.	
Guirauinga	143. 150.	
Guiratirica	143.	
Guit Guit	118.	
Gulo Seeſluder	89.	
Guranhæ-engera	125.	
H.		
HÆmatopus Bellonii	106.	
Hæmantopus mas	106.	52
fœmina		52
Halcyon	107.	52
Harpa	13.	
Harpyis	151.	62
Heatototl	128.	
Helorius Creci	106.	
Herle Bellonii	89.	
Heuhquecholtototl	157.	
Himantopus	108.	
Hirundo	83. 160.	42
Apos	84.	42
Agreſtis	84.	42
exotica aquatica	106.	
marina		46
riparia	84.	42
Hoactli	128.	
Hoactzin	119.	
Horion	106.	
Hortulanus mas	49.	28
fœmina	49.	28
Congener	49.	28
Hortulanus Brach Amſel/ Troſtel		37
Hypolais ſeu Curruca	90.	45
Hypotriorchis	12.	
I.		
JAbiru	137.	59
Jabiru guacu	137.	59
Jacacintli	128.	

	P.	T.
Jacamacari	136.	58
Jacamacira	138.	57
Jacana	130.	57
Jacarini	143.	
Jacapo	131.	
Jacupema	136.	58
Jacurutu	136	58
Jaguacati guacu	133.	57
Jaja U qui tototl	119.	
Jambu	131.	
Japacani	144.	
Ibi jau, Noitibo	133.	57
Ibi jau magnitudine noctuæ	133.	58
Ibis	101.	50
Jochaulcuachili	126.	
Ipecari Apoa	148.	60
Ipecu	142.	59
Iſpida Eyſzvogel	107.	31
Itzquautlti	153.	
Juncus Bellonii	112.	53
Jupujuba	121.	
Iyox ſeu Torquilla	80.	42
Congener	81.	42
L.		
LAgopus	46.	28
altera ſpecies		28
Lanarius prior	12.	9
alter	13.	9
Lanius albus	13.	9
Cinereus	13.	9
minor		10
alius		11
Lanius collurio		11
Milvus		11
Larus	92.	
albus	93.	46
cinereus	93.	46
Fidipes	94.	46
major		46
minor Sterna	94.	46
niger	94.	46.
piſcator	93.	46
Ligurinus Gazæ	68.	36
alius		36. 37
Limoſa Venetorum	106.	
Linaria	69.	36. 37
marina Aldrovandi	69.	38
rubra	69.	36. 38
Lomsbay	119.	
Loyia	29.	
Luſcinia	88.	45
Luſciniola	88.	45
Lutea mas	71.	38
fœmina	71.	38
M.		
MAcuacagua	146.	
Macucagua	125.	
Maguari	139.	
Matæ	118.	
Manucodiata Aldrovandi prima	117.	137. 53
ſecunda	118.	55
longa	118.	55
Mareca	146.	
alia ſpecies	146.	
Mituirui	136. 148.	58 60
Meerganſer Geſneri	89.	47
Mergus	95. 159.	
Arcticus Cluſii	159.	56
Bellonii		47. 48
Albus	97.	
Cirrhatus	97.	47
Glacialis	97.	
Longiroſtratus	96.	47
Niger	97.	
Raucedulus	96.	
Rhenanus	96.	47
Ruber	96.	
Merops Seeſchwalb		27
Merops Jmbenfraſs	81.	42
Congener		42
Merula	73.	39. 40
mas	73.	39

fœmina

	P.	T.
fœmina	73.	39
alba & nigra	73.	39
bicolor	75.	39
braſilica	75.	40
Indica Apos	76.	
aquatica Waſſer Amſel		53
montana	75.	
roſea mas	75.	40
Merula ſaxatilis Stein Amſel	75.	39
torquata mas	75.	39
fœmina	75.	39
Merulæ congener duplex	76.	39
Merulus paſſer, ſolitarius	74.	39
Milvus	13.	11
Mituporanga	133.	57
Mitu mutu	133.	58
Monedula	26.	
aliud genus	26.	
Montifringilla	69.	33. 36
Congener		38
Morfex	89.	
Motſchow		27
Motacilla		43
Mas	86.	44
alba	86.	44
flava	86.	44
Muſcipeta	87.	45
Mutu	125.	

N.

	P.	T.
NHanduguacu	130.	
Noctua in ſpecie ſic dicta	33.	152. 19
Noctua Kautzlein		19
Noctua ſaxatilis Steinkautz		19
Numenius Indicus Cluſ. ardeæ ſpecies, vide Curicaca		20
Nycticorax Geſneri	95.	

O.

	P.	T.
OEdionemus Bellonii	43.	26
Aldrovandi	44.	
Oenanthe	88.	45
Oenas ſeu Umago	64.	32
Onocrotalus ſive Pelecanus Kropfgänß	91.	46
fœmina		46
Ortygometra	48.	
Oſſifragus	4.	5
alius	4.	4
Otis cum Cicere Arietino		26
Otis ſive Tarda	42.	26
Ourillia S. Tomineio. Nieremb.	124.	56

P.

	P.	T.
PAlumbus major	63.	
minor	63.	
Paradiſea avis majoris generis Cluſ.		55
Parus caudatus	86.	44
ater	86.	44
cœruleus minor	86.	44
criſtatus	86.	44
Indicus	86.	
major	85.	43
paluſtris	86.	44
Sylvaticus	86.	43. 44
Paſſer	65.	34
Albus	66.	34
Albicilla	66.	34
Canarius	69.	34
Domeſticus		34
Alius		34
flavus	66.	34
Illyricus	67.	
Indicus macrourus duplex	67.	35
Brachyurus Indicus	67.	35
Cyaneriithromelanus	67.	35
Erythromelanus	67.	35
Porphyromelanus	67.	35
Maculatus	66.	34
Montanus	67.	34
alius		34
Solitarius, merculus Steinamſel	74.	34. 39
Mas		39
fœmina		39
Congener	75.	

	P.	T.
Paſſer ſtultus Bononienſium	67.	126
Torquatus	67.	
Paſſer Troglodytes Bellonii	82.	42
Armeniacus	82.	42
Paſſer in juglandibus degens	67.	
Paſſeris ſpecies ſeu congener	67.	34
Paſſeres fabri	158.	
Paſſerculus Brachyurus noſtras	67.	34
Paſſerculus Troglodytes Zaunſchlupfferle		42
Pavo	37.	22
fœmina	37.	22
albus	39.	23
ſine cauda Chinenſis		21
Japonenſis mas	39.	23
fœmina	39.	23
Pauxi	123.	
Pelecanus ſive Patea Loffelganß	95.	46. 62
Perdix	44.	27
alba ſeu Lagopus	46.	28
altera		28
Cinerea	46.	28
Damaſcena	46.	28
Græca Bellonii	46.	27
Ruffa	46.	28
Phalacrocorax	95.	47
Phalaris	90.	
Phaſianus	40.	24
alius		24
Phœnicurus	88.	45
altera ſpecies		45
Phœnicopteros	101.	50
Phœnix	152.	62
Plytivoræ aves	37.	
Pica	26.	152. 57
braſilica	28.	56
alia		56
caudata ſ. varia	27.	17
caudata Indica mas	27.	17
fœmina		17
caudata alia Elſter Atzel		27
Garrulus Argentoratenſis	27.	17
Glandaria Heger		17. 43
ſpecies alia		17. 43
marina	27.	17
Perſica	28.	
Pica Cureba	139.	
Piciciti	123.	
Picui pinima	139.	
Picus Cinereus	80.	41. 43
Chlorio-Indicus	80.	41
luteus cyanopus	79.	41
Martius	78.	
Maximus niger	78.	41
Major bundter Specht	79.	41
murarius	79.	41
Nidum ſuſpendens	80.	41
Varius minor	79.	41
alius		41
Viridis grun Specht	79.	41
major		41
Pitanguo Guacu	147.	60
Pluvialis	113.	
cinerea	154.	53
flaveſcens	113.	
major Aldrovandi	114.	53
Polyglotta	123.	
Porphyrion	106.	52
Prunella		36
Pſittacus	20. 153.	140. 14
Pſittacus albus criſtallus	21.	15
Cinereus	23.	15
Erythrocyanus	22.	15
Erythroleucus	23.	
Erythrochlorus criſtatus	23.	
macrourus	23.	
Erythrocyanus Geſneri	23.	
Erythroxantus Geſn.	23.	
Leucocephalos	22.	15
Major	21.	14
Minor	22.	14
Maximus	21.	15
Maximus alter	21.	15
Poikilorinchus	22.	14
Torquatus macrourus	23.	
Viridis	22.	14
Viridis melanorinchos	22.	15

I N D E X.

	P.	T.
Pugnaces	105.	52
Pullus gallinaceus monſtroſus	148.	60
Pyrrhocorax	26.	16
Pyrrhula	87.	
Q.		
QUachiltone	127.	
Quatotoni	157.	
Quauhtzonecolim	157.	
Quereiva	125.	
Querquedula	96.	
Quetzaltototl	111.	
Quirapanga	125.	
Quiratinga	150.	
R.		
RAllus	98.	
Regulus	81.	42
non criſtatus	82.	
Rex avium paradiſearum	137.	55
Rhinoceros	28.	
Rouſſerollo	107.	
Rubecula	87.	43. 45
Rubetra	87.	45
Rubicilla ſeu pyrrhula	87.	43. 45
Ruticilla ſeu phœnicurus	87.	43. 45
Ruſticula Schnepff		53
minor		27
ſilvatica	110.	31
S.		
SAcer Ægyptius vide Accipiter		
Sayacu	132.	57
Scheladrachus	89.	
Scolopax ſive Galligano	110.	32
Scops	31.	18
Seleucides aves	151.	
Semenda avis	152.	
Serinus Girlitz	71.	36
Sirenes	151.	
Skua Hojeri	119.	56
Soco	136.	58
Spinus ſeu Ligurinus, acanthis Zeiſel	68.	36
Spipola	87.	44
alba	87.	44
Starda ſeu Tarda	42.	26
Stoparola	87.	44
alia	87.	44
Strix	34.	19
Struthocamelus	35.	153. 21
Sturnus Staer.	76.	157. 40
albo capite		40
Cinereus		40
pullus		40
vulgaris	76.	40
Stymphalides aves	151.	
Subbuteo	12.	9
T.		
TAlchicuatli	153.	
Tamatia	142.	59
alia	143.	59
Tangara	125. 146.	60. 61
Tapera	139.	
Tacoletl	153.	
Tarda	42.	
Teitei	144.	
Tempatlahoac	159.	
Tentzontototl	119.	
Tijeguacu	144.	
Tijeguacu Paroara	146.	60
Tijepiranga	131.	57
Tinnunculus mas	11.	8
fœmina	11.	8
Canchris Wannenwaher		10
Tlacoquauthli	153.	
Tlauquechul	126.	
Tominejo Nieremb.	124.	56
Torquilla	80.	
Totanus	108.	52
Totoquestal	122.	
Triorches ſeu buteo		11
Tritonus	119.	
Trochilus	81.	90. 48
Trynga	111.	53
alia	111.	53
Tucana	125.	
Tucan		56
Tuidara	139.	
Tuputa	119.	
Turdus	71.	158. 37
viſcivorus	73.	39
Turdus leucocephalos	73.	39
Illas		73
Simpliciter dictus	73.	39
Trichas	73.	
Turtur	64.	32. 33
Indicus	64.	32
Tzinitzian	122.	
V.		
VAnellus ſeu capella Kywitz	113.	53
Verſpertilio	34.	20
lectans	35.	20
pullus		20
Vinago	64.	
Ulula Uhel/ Huhu/ Eule	32.	18. 19
Ulula Kirchenle		19
alia		19
Upupa	85.	27. 42
Uria	90.	
Urogallus major	40.	25
minor	41.	25
alius	41.	25
Urubitinga	146.	
Urubu	142.	61
Urutaurana	139.	59
Vulpanſer	93. 94.	
Vulturum differentiæ	2.	6
Vultur alpinus vel aureus	7.	6
Bœticus	2.	6
aquaticus	130.	
Cinereus	7.	6
Leporarius	2.	6
X.		
XLepapantototl	128.	
Xochitenacatl	126. 119.	156. 56
altera	119.	56
Xochitototl	121.	
Xomotl	127.	
Y.		
YAndeu	153.	
Yutu	158.	

I N D E X.

Quibus paginis Tabulæ avium ſint ſubjungendæ.

Tabula	pag.	Tabula	Pag.
I.	2.	XXXII.	61.
II. }	4.	XXXIII.	64.
III. }		XXXIV.	66.
IV. }	5.	XXXV. }	68.
V. }		XXXVI. }	
VI.	7.	XXXVII. }	69.
VII.	10.	XXXVIII. }	
VIII.	11.	XXXIX.	72.
IX. }	13.	XL.	74.
X. }		XLI.	79.
XI. }		XLII.	82.
XII. }	17.	XLIII.	86.
XIII. }		XLIV. }	88.
XIV. }	22.	XLV. }	
XV. }		XLVI.	93.
XVI.	23.	XLVII.	94.
XVII.	25.	XLVIII.	91.
XVIII. }	31.	XLIX.	95.
XIX. }		L.	100.
XX.	34.	LI.	104.
XXI.	35.	LII.	105.
XXII. }	37.	LIII. }	114.
XXIII. }		LIV. }	
XXIV.	39.	LV.	118.
XXV.	40.	LVI.	121.
XXVI. }	42.	LVII.	131.
XXVII. }		LVIII.	133.
XXVIII.	46.	LIX.	138.
XXIX. }	57.	LX.	146.
XXX. }		LXI.	147.
XXXI. }		LXII.	151.

I N D E X

P R Æ-

PRÆFATIO
IN
HISTORIAM NATURALEM
DE
AVIBUS:

In qua de Operis ratione, & de Avium natura in genere, agitur.

AQuaticos greges, aërcus *Avium* ſeu volucrum grex inſequitur, *Benevole Lector*. Inditum iis id nomen, non tam quod pervia diſcurrant, iiſdemq; delectentur, ut Iſidoro & Perotto placet: vel ab adventu, quod inde venient, unde quis non ſuſpicetur, ut Feſto: quàm vel à volando, quod Ebreis עוף dicitur, ut Martinius in Lexico deducit, vel ab ἀΐω, audiendo, quod Scaligero patri viſum. Græcis, ὄρνεις ab ὀρνύσθαι, οἰωνὸς, ὄρνεα, πετεινὰ, &c. vocantur. *Collum* omnes & *dorſum* & eas quæ terram ſpectant, quæque pectoris vicem gerunt, partes, cum cæteris animantibus communes habent: peculiares præ cæteris, *alas*, *pennas*, quibus caulis plumas & *roſtrum*, quod in ſenecta dureſcit. Neque *labia* ipſis ſunt, neque *dentes*, neque *manus* pedeſve auteriores, neque *auriculæ*, neque *nares*, ſed meatus horum ſenſuum, ad odoratum in roſtro; ad audiendum in capite. *Oculos* ſimiliter atque aliæ animantes, duos ſine palpebris habent. Connivent inferiore gena graviores: nictant ab angulo obeunte membrana omnes. Ariſtoteles, σκαρδαμύττουσι ἐκ τοῦ κάτω δέρματος ἐπιόντος dixit. *Femur* ſimile coxæ, longum, ad medium uſque ſubeuntem atque affixum ventrem: quod cum avulſum eſt, *coxam* putes: At ipſa coxa, quæ inter hoc & tibiam eſt, alia quædam pars eſſe videatur. Maxima uncunguibus, & *Pectus*, aliis robuſtius. *Pro* cauda clunis eſt, iis quibus aut crura longa, aut pedes continuata planicie dati, brevis, longus aliis. Alas in priora curvant. Omnium animalium *bipedes* ſunt ut homo: quamvis retrorſum curvant crura, quadrupedum modo, uncos habentium longi, & quæ ad aquas verſantur. Carent tamen iis Cyſeli, & quoddam Manucodiatorum genus. Omnes ſunt πολυώνυχα, ſed & omnes quodammodo πολυσχιδῆ. Plurimis namque digiti diſcreti ſunt: & τὰ πλατέα σχιζόποδα quidem, dearticulatos tamen atque diſtinctos habent digitos. Plinius eos alias habere dixit, palmipedes eſſe alias, alias inter utrumque diviſis digitis, adjecta latitudine. Quæ volatu ſublimes feruntur, omnibus quaterni digiti, tres in anteriore parte, unus ponè pro calcaneo plurimis. Paucæ binas ante, totidem poſt habent. Quibuſdam etiam calcaria ſunt, Uncungues autem & calcarigeræ, nullæ. Plinius; ni fallor, radios dixit. Illæ ſunt volucres; hæ humiles. Data nonnullis & ſurrectis pennis criſta. Soli gallo peculiaris, quæ nec caro eſt, nec à natura carnis aliena. *Interiora* ſi attendamus, *Linguam* ſortitæ omnes ſunt, ſed diverſam: aliæ longam, latam aliæ, quæ præter cætera animalia, literas ſono exprimunt: aliæ ante ex cornu acutiſſimo, retro ex carne compoſitam, ut in hiſtoria occurret. *Lingula* quæ gurgulioni impoſita eſt, nulli: apertione & contractione ita meatum temperant, ut prohibeant, ne quid gravioris in pulmonem demittatur. *Viſcera* & inter ſe & ab aliis animalibus differunt. Præjacet in quibuſdam ventriculo ingluvies, ſeu cavum amplumque corium, in quod receptus cibus per initia coquitur; à gula anguſtius, dein laxius, & rurſum, quo ad ventriculum demittitur, arctius. *Ventriculus* plurimis carnoſus & compactus: pelle interiore robuſta, etiam cum à cornoſo ablata eſt. *Ingluvie* deſtituta, gulam capaceam latam, aut totam qua ventriculo jungitur obtinuere, ut monedulæ, corvi, coturnices: quæ tali carent, longam habent, & liquidius præ cæteris excernunt, ut Porphyrio. Complurimis *inteſtinum* tenue, & ſi explicetur ſimplex. *Appendices* explicatæ ſunt, ſed paucæ, neque ſuperne ut piſcibus, ſed in ima parte ad inteſtini extrema. *Fel* non eodem loco habent, quædam enim πρὸς τῇ κοιλίᾳ; quædam πρὸς τοῖς ἐντέροις, ut columba, hirundo, &c. *Teſticulos* πρὸς τῇ ὀσφύϊ. Antequam coëant, quibuſdam ſunt parvi, quibuſdam obſcuri & ἄδηλοι; tempore coitus majores fiunt. *Genitura* alba eſt. Veſica carent, quod larga humoris copia ad pennarum ortum & incrementum requiretur, ut Aphrodiſæo viſum Pennigeri hujus exercitus *locus* ſunt Aër, aqua, terra. Illum ſulcant, unde Aves cœli dicuntur; in hac gradiuntur; in iſta quædam natant. Sunt tamen quæ in quibuſdam locis non inveniuntur, de quibus ita Plinius: *Hæc quoque mira naturæ differentia: alia aliis locis negat, tanquam genera frugum fruticumve, ſic & animalium non naſci tranſlatitium; invecta emori, mirum. Quid eſt illud unius generis ſaluti adverſum, quæve iſta naturæ invidia? aut qui terrarum dicati avibus termini? Rhodus aquilam non habet: Transpadana Italia juxta Alpes Larium lacum*

(Scaliger in Hiſt. anim. l. 1. p. 48. Ariſt. H. A. l. 2. cap. 25. edit. Scaligeri.)

(Ariſt. H. A. l. 3. cap. 11.)

(Ariſt. l. c. Plin. H. N. l. 11. c. 45. & Plin. H. N. l. 8. cap. 39.)

(Plin. H. N. l. 11. c. 47.)

(Ariſt. H. A. l. 2. p. 213. edit. Scal.)

(Albert M. de Animal. 2. tr. 1 cap. 6. Ariſt. H. A. l. 2. c. 22. edit. Scaliger.)

(Ariſt. H. A. l. 2. cap. 16.)

(Ariſt. H. A. l. 3. c. 1.)

(Ariſt. H. A. l. 6. cap. 9.)

(Ariſt. H. A. l. 6. cap. 2. Aphrodiſ. Probl. p. 1. q. 108.)

(Plin. H. N. l. 10. c. 29.)

cum

cum appellat, amœnum arbuſto, agro, ad quem Ciconia non permeaut: ſicuti nec octavum circa lapidem ab eo, immenſa alioqui finitimo Inſubrium tractu examina graculorum monedularumve. Picus Martius in agro Tarentino negatur eſſe, &c.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 28. Plin. H. N. l. 10. c. 28. Sed nec eadem ſemper omnibus regio. Faciunt enim μετάβασιν quædam, ut in gruibus, Ciconiis & aliis dicemus. Unde Plinius. *Temporum magna differentia avibus. Perennes, ut columba, ſemeſtres ut hirundines: trimeſtres ut turdi & turtures, & quæ cum fœtum eduxere abeunt, ut galgali, upupa*, Scilicet. Migrant quædam, alio non procul à locis in quibus morabantur ſecedunt, & ſeipſas abdunt, & quidem nullo diſcrimine, tam εὐθυώνυχα quam γαμψώνυχα. *Victitant* carnibus, Ariſt. H. A. l. 8 c. 21. Edit. Scalig. Plin. H. N. l. 10. c. 46. inſectis, herbis, granis, & ſeminibus, piſcibus & ranis. Sola Emmo prunas etiam devorat, ut in ejus deſcriptione dicetur, Bibunt ſuctu ex his quibus colla longa, intermittentes, & capite reſupinato velut infundentes ſibi: Porphyrio ſolus morſu. Non bibunt γαμψώνυχα quod Herodotus, ut Ariſtoteles ſcribit, ignoravit. De *Generatione* notandum, duobus modis fieri coitum, fœmina humi conſidente ut in gallinis: aut ſtante, ut in gruribus. Quædam omni tempore coeunt, ut gallinæ, & pariunt, præterquam duobus menſibus hyemis brumalibus: plerumque tamen vere & ineunte æſtate: quo tempore etiam pleræque pariunt, & quidem ſemel. *Oſcimes præter exceptas*, inquit Plinius, *non temere fœtus faciunt ante ſolſtitium vernum, aut poſt autumnale: ante ſolſtitium autem dubios, poſt ſolſtitium vitales*: Ova ferunt omnes, veſpertilione excepto, qui animal. Infœcunda ſunt quæ aduncos habent ungues. Tribuit hoc avium generi natura, ut fœcundiores eſſent fugaces earum quam fortes. Ovorum alia ſunt candida, ut columbis & perdicibus: alia pallida, ut aquaticis: alia punctis diſtincta, ut meleagridi: alia rubri coloris, at Phaſianis. Intus omne bicolor. Exeunt rotundiſſima ſui parte dum pariuntur, molli putamine, ſed protinus dureſcente, quibuſcunque emergunt portionibus. Tempus à coitu, partus excubationis, & numerus variant, ut apud Plinium videre eſt. Aliquando fœmina tantum incubat, aliquando mas. In columbarum genere, interdiu mas, noctu fœmina: inter palumbes poſt meridiem in matutinum fœmina, cætero mas. A coitu inhorreſcunt & ſe excutiunt, ſæpe etiam aliqua feſtuca luſtrant: quod & edito ovo faciunt. Sunt etiam quædam his bella amicitiæque, unde & affectus. Diſſident olores & aquilæ: corvus & chlorio, noctu invicem ova exquirentes. Simili modo corvus & milvus, illo præripiente huic cibos. Rurſus cum terreſtribus, muſtela & cornix: Ægithus avis minima cum aſimo, &c. De *Motu* ita egregie *Plinius*. Omnibus animalibus reliquis certus & uniuſmodi & in ſuo cuique genere inceſſus eſt: aves ſolæ variomotu feruntur, & in terra & in aëre. Ambulant aliquæ, ut cornices: ſaliunt aliquæ, ut paſſeres, merulæ: currunt, ut percides ruſticulæ: ante ſe pedes jaciunt, ut ciconiæ, grues: expandunt alas pendenteſque raro intervallo quatiunt (*ut milvi*) aliæ crebrius ſed & primas duntaxat pennas: aliæ & tota latera pandunt: (*ut corvi*) quædam majore ex parte compreſſis volant (*ut pici*) percuſſoque ſemel aliquæ & gemino ictu aëre feruntur: (*cardueles*) vel ut incluſium eum prementes ejaculantur, ſeſe in ſublime, in rectum in pronum. (*hirundines*) Impingi putes aliquas, (*perdices*) aut rurſus ab alto cadere has, (*alaude*) illas ſalire, (*coturnices*) Anates ſolæ, quæque ſunt ejuſdem generis in ſublime protinus ſe tollunt, atque è veſtigio cœlum petunt, ut hoc etiam ex aqua. Itaque in foveas, quibus feras venamur, delapſæ ſolæ evadunt. Vultur & ſere graviores, niſi ex procurſu, aut altiore cumulo immiſſæ non evolant, cauda reguntur. Aliæ circumſpectant, aliæ flectunt colla. Sine voce non volant multæ: aut è contrario ſemper in volatu ſilent. Subrectæ, pronæ, obliquæ, in latera, in ora, quædam & reſupinæ feruntur: ut ſi pariter cernuntur plura genera, non in eadem natura inſtare videantur. De cætero, dorrectis ad caudem cruribus volant, Plin. H. N. l. 11. c. 47. quibus longi pedes: quibus breves, contractis ad medium. Uncos ungues habentes altivolæ fere ſunt, exceptis nocturnis. De Plin. H. N. l. 11 c. 51. *voce* hoc dicere ſufficiat, loquaciores quæ minores, & circa coitus maxime. Aliis in pugna vocem, ut coturnicibus, aliis ante pugnam, ut perdicibus: aliis cum vicere, ut gallinaceis. Iiſdem ſua maribus: aliis eadem, ut fœminis, ut luſciniarum generi. Quædam toto anno canunt, quædam certis temporibus. Plin. H. N. l. 10. c. 35. Palumbibus omnibus ſimilis & idem trino conficitur verſu, præterquam in clauſula gemitu. Eſt quæ boum mugitus imitetur, in Arelatenſi agro *taurus* appellata, alioquin parva. Eſt quæ equorum Plin. H. N. l. 10. c. 42. quoque hinnitus *anthus* nomine, herbæ pabulo adventu eorum pulſa imitatur, ad hunc modum ſeulciſcens. Varium & *vita* Plin. H. N. l 10. c. 35. inter eas ſpacium. Mares paſſeres negantur anno diutius vivere. Columbæ & turtures octenis durant. Cornicibus & cervis, neſcio quot tribuuntur luſtra. *Morbis* infeſtari nullum dubium, & habentur apud authores remedia. Conferunt illis οἱ αὐχμοί. incommodant τὰ ἐπίμβρια ἔτη. Invaletudinis Ariſt H. A. l. 5. c. 13. indicium in pennis. [illegible] Quæ de *Natura, ingenio, cicumtione, docilitate*, & *affectibus* occurrunt, abunde in Hiſtoria explicabuntur. *Divinationis* iiſdem aliquid ineſſe, compertum eſt. Grues ex mari in mediterraneo volantes, ſi ſilent, ſerenitatem pollicentur, ſi clamant, Æl H. A. l. 7. c. 7. atro-

atrocem turbinem. Idem ſonans in crepuſculo matutino Ardea, prænunciant; quæ & pluviam ſi ad mare recte tendet, prædicit. Sereno canens noctua; volubili ſono crocitans corvus, crepuſculo vocales cornix & graculus; monedulæ modo ſurſum, modo deorſum verſus volantes, &c. tempeſtatem innuunt, &c. *Uſum* homini præbent, in cibo, Medicina, venatione, re veſtiaria & plumaria, oblectatione & aliis. Caro earum levior & ſanior, purgatiſſimaque in ſuo genere eſt, & Albertus dixit. *Differentiæ* Avium ſunt infinitæ, ex multiſque fontibus petuntur. *Partes* ſi reſpicias, aliæ habent *roſtrum* rectum, aliæ, ſuperius, inferius, aut utrinque

Ariſt. H. A. l. 1. c. 2 Edit. Scalig.

incurvum, *Pedes*, quædam longos, breves quædam. Aliæ ſunt digitatæ, aliæ palmipedes, aliæ inter utrumque diviſis digitis, nonnulæ apodes: *Caput* aliis criſtatatum, ſine criſta aliis, ſunt & cornuæ, ut apud

Æl. H. H. l. 17. c. 10.

Ælianum videre eſt. *Collum*, aliæ longum, ut grues; aliæ breves obtinuere. De *Lingua* ſuperius attigimus. *Alæ*, pleriſque proportione: ſola Dodo tam exiguas habet, ut ſe à terra tollere non poſſit. Omnes plumis veſtiuntur, recens natas ſi excipias, &

Herbert. i Itinerar. p. 347.

Dodonem, quæ lana quaſi tegitur. *Caudatæ* quoque ſunt fere omnes Cacato inſulæ Mauritiæ avis cauda caret, &c. *Ratione Magnitudinis*, ſunt, parvæ, mediocres, magnæ, apum quantitate, & bovus majores, ut

Æl. H. A. l. 17 c. 14

Ælianus fabulatur. *Ratione Loci*, ſunt terreſtres, marinæ, lacuſtres, paluſtres, domeſticæ & villaticæ, ſylveſtres, campeſtres. Aliæ arboribus inſident, vel illis ſe affigunt, aliæ cavernis delectantur. Quantum ad *Qualitates*, ſunt albæ, nigræ, verſicolores, & quidem tales pleræque. Mutant quædam colorem, vocemque tempore anni ac repente fiunt aliæ, ut oſcimes & grues: non matunt aliæ. *Ratione Cibi* ſunt carnivoræ, ut rapaces, inſectivoræ, granivoræ, &c. Deglutiunt & lapillos & ferrum quædam. *Ratione Generationis* omnes fere, ut dictum,

Plin. H. N. l. 10. c. 53.

ovum ponunt, ſola veſpertilio animal. Infœcundæ ſunt uncungues: fœcundiores aliæ. Columbæ decies anno pariunt: hirundines, turtures, merulæ bis. Nihil de congreſſus, partus, incubationis, excluſionis, differentiis dicam. *Motus* diverſitatem ſuperius jam attigimus. Sed & de *vocis* varietate actum, Philomela modulatur: Aquila clangit: Accipiter pipat: corvus crocitat, crocit, corniculat. Perdix cacabat: Anſer, gratitat, glacitat: Cygnus drenſat. Turtur & Columba gemunt: Palumbes plauſirat: Ciconia gloterat. Gallus cucurrit: Gallina gracillat, glocit: glocitat. Pavo pupillat: Grus gruit. Vultur pulpat. Græculus frigulat: Milvius lipit, lugit. Anas tetrinit: hirundo trinſat. Paſſer pipit: Sturnus piſitat. Turdus trutilat: Acredula mittat. Coturnix gryliſſat: Gallus glocitat. Merula ſtridet vel modulatur: Upupa popiſſat. Meleagris caciſſat: Veſpertilio ſtridet. Pica picatur: Cuculus cuculat. Bubo bubulat: Noctua cucubat. Ulula ululat: Buteo bubit. Regulus zinzilutat, Parus tinninat. Reliqua, ne nimis prolixus ſim, non attingo. Ego eas in hoc Opere, in *Terreſtres* & *aquaticas diſtinxi*. Illas iterum in *Carnivoras*, ſub quibus ſunt Aquilæ, vultures, Acipitres, Falcones, Pſittaci, Corvi, Cornices, Noctuæ, Veſpertilio, &c. *Inſectivoras* non canoras & canoras: *Granivoras*, ſub quibus pulveratrices, ſylveſtres & domeſticæ, pulveratriceſque & lotrices ſimul, &c. & Baccivoras. *Aquaticæ* in *Palmipedes & Fiſſipedes* quæ etiam ſua ſortiuntur genera, diſpeſcuntur, prout in ſyllabo librorum & Capitum præfixo apparet. Et tantum de Avium natura in genere præmittere placuit. Quod reliquum eſt, ſcire te *Benevole Lector* velim, exhiberi hic Tibi quaſi in tabella, quicquid de Avibus veteres & recentiores habent. Addidi enim omnia illa quæ à Geſnero & Aldrovando omiſſa ſunt. Ideo & totum quintum librum Marcgravii de Avibus Braſilienſibus Appendicis loco adjeci, paucis quibuſdam omiſſis, quæ alibi abunde explicata ſunt. De Uſu ſi quæ deſiderabuntur, in Additamentis, Deo bene volente, proſtabunt, in quibus una quæque Exoticarum ſuæ Claſſi reſtituetur. Quapropter, ſi aliqua nunc bis occurrerit, veniam dabis. Similes aliquando appareant ſpecies, quæ tamen vel icone, vel quibuſdam in deſcriptione poſitis differunt. Quia vero duplici Ariſtotelis Hiſtoriæ Animalium editione uſus ſum, vulgari nempe & Scaligeranana; ideo illam abſque addito, hanc cum nomine Commentatoris citare ſoleo. Iudicem tibi dabo, poſtquam totum de Animalibus opus paratum fuerit, illumque totius operis ad ſpecies, partes, & affectiones réducti, prout Plinius Hiſtoriæ ſuæ libro undecimo, capite trigeſimo ſeptimo & aliis pluribus in locis fecit, Compendium, ſed Alephabetico ordine diſpoſitum: ſi tituli marginales omiſſi ſunt, ne mirere. Primus hic in hac Hiſtoria labor, & jam fere per triennium apud Typographum delituit: nec tum mihi iſtos addere animus, prout & in biſtoria de Piſcibus vidiſti. Fruere interim, *Benevole lector* his, cum Deo; & authori juventutis literariæ ſtudioſiſſimo, proſperam valetudinem & ad plures curas vitam apprecare, ut Tuo bono, opus Hiſtoriæ Naturalis, de Homine inprimis, quod parat, aliaque huc ſpectantia, feliciter abſolvere poſſit. Vale. Lſenæ ex Muſæo. 10. Febr. A C M. DC. L.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS

LIBER PRIMUS.

De Avibus Terreſtribus Carnivoris.

TITULUS I.

De Aquilis.

CAPUT I.

De Aquila in genere.

Nomen. AQUILLA Græcis ſeu παρὰ τὸ ἀΐσσω, concitus feror, ſeu παρὰ τὸ ἀεὶ ἐτήσιον εἶναι, quod ſemper augurium ejus veridicum eſſe ſoleat, αἰετὸς; Cypriorum dialecto ἄγυρ & ἴβηνος. Macedonum ταυάις, Α'ργῆνος, Α'γλαυρὸς. Pergeorum Α'ιβηνὸς vocatur.

Deſcriptio. Totam avis *molem* ſi ſpectes. *Corpus* ipſi denſum, figura erecta. *Oſſa* ſolida & nihil ferè medullæ habentia. *Magnitudo* determinari non poteſt. Viginti cubitales in Athen. Dipnoſ. l. 5. Prolomæi pompa delari fuere. Inter Miſenam & Dreſdam tres in nido, pulli, totidem parulas quercus ingenti ſpacio complexo, inventi; quorum maximis alæ per transverſum extenſæ ſeptem ulnas, ungues viri grandis digitos æquabant, crura leonis majora erant. *Partes*, ſi in rationem veniant, anterior *Capitis* pars paulatim arctatur & in *roſtrum* definit; quod durum, aduncum, ad ſenectutem creſcit, ſed tractu temporis fit inutile. *Oculi* ſunt, parvi, charopi, concavi, profundi, nec nimium oblongi, nec exactè rotundi. *Dentes* nulli. *Cerebrum* adeò calidum, ut in pulverem redactum, maniam, exhibitum, inducat. *Alæ* rectæ & extenſæ; in ſummitate recurvæ, nervoſæ, paucæque carnis, magnitudinis Homerus Iliade ult. tantæ ut eas Homerus, januis thalami compararit. *Pennæ* in iis ſunt duræ & aliarum, Anſerum inprimis & Columbarum permixtæ pennis eaſdem abſumunt. Dum pulli excluduntur, inediâ albeſcunt. *Pes* dexter ſiniſtro major, colore urerque difformis. *Ungues* adunci & recurvi, quos in inceſſu, intrò ſemper vertit; niſi ſolem aut prædam intueatur, perpetuò inſpicit, & hebetatos, roſtro, aut ad Lapides atterendo, acuit, quique cum pullos nutriunt, invertuntur. Alvus propter cibi humidiratem mollior. *Fel* ærugineum, impensè acre & mordax. *Sanguis* craſſus & fibroſus. *Stercus* tantæ acrimoniæ, ur nulli in Medicina uſui eſſe poſſir. Galen de Compoſ. Medic. ſ. l. lib. 4. Galen. l. 10. de ſimplic. facult.

Locus. Quanrum ad *Sedes & loca*, nec in inſulis, parvis inprimis, (cum Rhodi in culmine domus Tiberii conſediſſet, portenti loco fuit) nec in locis propè Mæoridem paludem, nec in extrema Scythia, & Sarmaria, ob aëris fortè inclementiam reperiuntur. Suetonin Tiberio. Strabon. Geogr. l. 7. In Caucaſo, Tauro, regno Peruano, Germania, Polonia, Britannia, Dania, &c. in quibus prædæ copia, eas invenias; & quidem locis ὑψηλοῖς præſertim ἐν πέτραις ἀποκρήμνοις, ἐπὶ δένδρων (de Pygargo & Morphno id ſumendum non eſt) ſeu τὸ ἐν ὑψηλοῖς τὸ μὴ ἐν ἐπιπέδῳ, id eſt ut tutiores ab inſidiis ſint; ſeu ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἀναπέτεσθαι, quia difficulter à terra attolluntur. Ariſt. H. A. l. 9 c 32.

Nutrimentum. Nutrimentum ipſis Carnes ſunt, Columbarum, Anſerum, Cygnorum, Gallinarum, Ovium, Cervorum, hinnulorum; ob ſui à morbo tutelam, leporum, teſtudinum terreſtrium, piſcium, etiam & cancrorum: ſerpentum inprimis, ſeu propter odium, ſeu propter eam quam ex humido & frigido cibo capiunt, voluptarem. Sed nec à ſui generis avibus iratæ & famelicæ abſtinent. Cadavera tamen non tangunt, Percnopterum ſi excipias. A meridie venari quædam incipiunt, ab orto ſole quædam. In prædam conſpectam, & injuriæ patentem (lepus in planis, teſtuno poſt coitum ſupina invaditur) velociſſimè & rormenti inſtar (hinc ἀετὸς) ſe demittunt, poſteriore pedis digito feriunt, & occiſam in nidos deferunt. Falluntur tamen interdum, quod in Falcone Scalig. Exerc. 237. Scaliger obſervavir: ſed & à Polypo apricante in profundum detractas, Ælianus annotavir. Ælian. H. A. l. 7. c. 11. *Potus* iiſdem nullus, fortè quòd ad eum ſanguis animalium ſufficiat. Viſæ ta-

men

men aquam bibiſſe, medicinæ gratia; & ultimo in ſenio, roſtro præ ſiccitatè incurvato, vitam aliquandiu bibendo ſuſtinere coguntur.

Sexus. De *Sexu* Aquilarum dubitari non debet. Datur genus, quod propter tres teſticulos, *Triorchis* appellatur. *Generatio.* *Coeunt* verò frequenter; & fœmina ter decies in die compreſſa, ſi mas revocet, denuò accurrit. Unde Ægyptiis & Venus dicitur, & ſoli dicatur. Commiſcentur aliquando cum accipitre, ſed ovis incubare non dignantur: ſed & marem cum lupa aliquando coire, ſcriptores Africani referunt. Ovis majoribus XXX. minoribus XX. diebus incubant, & ad excluſionis promotionem lapidem aëtitem; qui æſtum ovorum ab incubatione contractum, utpote frigidiſſimus, temperat; & peculiari qua pollet vi partum accelerat, in nido deponunt. Duos plærumque *excludunt* pullos, quandoque tres. Excluſos ſolem adverſos intueri cogunt, & invitos eidem obvertunt. Si fortè oculos vi ſplendoris inflexerint, aut nictatione obnubant, tanquam adulterinos abdicant; ſi immotis eum aſpexerint, genuinos agnoſcunt. Volatum affectantes, *Sineſius in Dione.* in altum ſublatos, dimittunt, ſibi relictos, aut fortè dilapſos ſuſcipiunt, grandiuſculos, logiſſimè tanquam rapinæ æmulos, *Ariſt. H. A. l. 9. c. 32.* à nido fugant, [illegible].

Volatus. Quantum ad *volatum*, à meridie ad veſperam moventur; manè, quieſcunt, donec hominum conventu fora impleantur. Tam ſublimes rectà viâ feruntur, & deorſum tanta mole corporis labuntur, veliſicatas alas modico caudæ gubernaculo advertentes, ut cæteràs omnes aves ſupereut, *Homerus Iliade o. Oppian. Cyneg. l. 1. Lucret. l 5.* & vel ideò à Poëtis Altivolantes ὑψιπέτης dicantur Tempore incubatus, & nutricationis pernicitas illa imminuitur, ſed motus tonicus perpetuo peculiaris manet.

Vox. Homerus Iliade μ. *Vocem* ipſis clangere ſeu κλάζειν quidam, ut Homerus, & Author Philomelæ, tribuunt, qui reboatus quidam eſt propter ſtrepitum gravem, avicularum motum obtundens: nonnulli penè mutas aut vix vocales, quod de tertio genere Ariſtoteles affirmat, tradunt. Pullos mutos eſſe conſtat, quod illis lingua humore quopiam tenellis impediatur. Sed de hoc inferius dicitur.

Senſus externi. Plutar. de Homer. Aug. l. 2. de morib. Manich. De *ſenſibus externis* non eſt quòd multa dicam, tam exacti eſt viſus, ut ſola contra rotantis jubaris lucem immotam teneat aciem; ſola ſublime ita volans, ut à nobis ranta luce difficile cernatur, latentem ſub frutice lepuſculum, ſub fluctibus nantem piſciculum, videre comperta ſit.

Animam ipſi olere certiſſimum eſt, propter quam contacta ab ea corpora facillimè *Ingenium.* putreſcunt. De *ingenio* ac docilitate pauca occurtunt. Callitrichum herbam in nidum, ſuum contra noxia animalia ingerere affirmant. *Pauſan. l. 4. V. G. Plin. H. N. l. 10. c. 5.* Subveniſſe Ariſtomeni in Ceadam demiſſo; gratiam virgini Seſtenſi, & puero pro educatione, ruſtico pro lato contra ſerpentem auxilio, retuliſſe; *Ælian. H. A. l. 17. c. 37* infantem recens natum ab exitio ſervaſſe, apud Authores invenies. *Ælian. H. A l. 12 21.* Inde pullos educatos ad leporum, vulpium venatum, deſcripto ab Aeliano modo, inſtituebant. *Ælian. H. A l. 4. c. 26.* Tales & Cublai Tartarorum Imperator habuit. *Plut. in Numa.* Sed & Pythagoras aquilam ita manſueſeciſſe, ut certis vocibus ſiſteret & devocaret, Superodantem, dicitur.

Inimicitias gerunt cum Cygnis, (pugnæ apud ſtatium deſcriptionem vide) Trochilo, Gruibus quæ ideo montum Taurum tranſmiſſuræ, lapillis vocem cohibent, & noctu transvolant. Ardeolis, Ciconia, Hierofalcone, vulturibus, Dracone & Serpentibus. *Antipathia. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 1. Stat. Thebaid. l. 3.*

Vita quamvis ſalaci diuturna eſt. *Vita.* In ſenectute viſus hebetudine, & roſtri aduncitate tentatur; cum vero ſe illa gravari ſentit in ſublime fertur, inde, oculorum caligne ſolis calore diſperſa, fervida, in aquas frigidiſſimas ſe dat præcipitem, quibus tertio immerſa, nidum petit, & inter pullos capturæ aptos quaſi febre correpra, cum ſudore quodam plumas exuit. *Rhodig. Antiq. l. 7. c. 41.* Oppetit ergò mortem non tam ſenio vel ægritudine, quàm fame, in tantum ſuperiore accreſcente roſtro, ut aduncitas aperiri non queat.

CAPUT II.

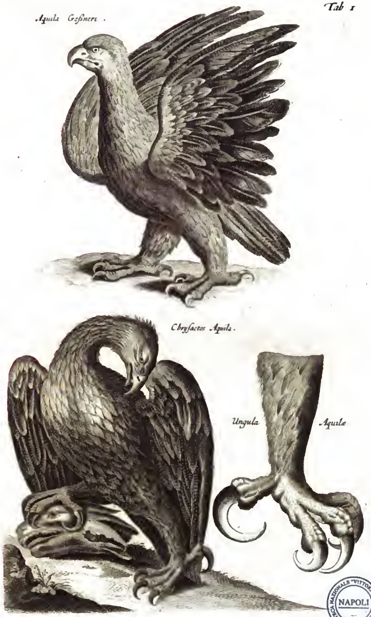
De Aquila in Specie.

ARTICULUS I.

De Chryſaëto.

Nomen. Chryſaëtos Aquilæ genus à fulvo Colore ita dictum eſt. Ariſtoteles χρυσάετον, Albertus Herodium, Ælianus Aquilam ſtellarem, Pindarus Jovis alitem, Heſiodus Ægioped, &c. vocar. *Ælian. H. A. l. 2 c. 39. Pindarus l. Isthm. Ode 4.*

De *externa* ejus *conſtitutione* veteres hoc duntaxait, produnt, quòd maxima ſit omnium inter cæteras aquilas eademque ruffa ſeu vulva aut ſubrutila (qui color interdum cum ætate mutatur) & *oculis* Charopos. Quæ Aldrovando à Ferdinando Medicæo miſſa erat, pendebat libras duodecim, coloris, in minutioribus totius corporis *plumis*, ex fuſco caſtanei albis ſparſim intercurrentibus maculis, paucis dorſo, pluribus ventre, radicibus albis; in alis & cauda fuſci, eò magis quò majores pennæ, in cruribus ad pedes uſque furruginei: *Longitudo* ei ab extremo roſtro ad ultimam caudam, quinque dodrantum, à roſtro ad extremos ungues, quatuor Spithamatum, & ultra.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI
Digitized by Google

ultra. *Latitudo* expanſis alis Spithamarum octo. *Roſtro* quod palmam ſuperabat aduncitas infra inferiorem mandibulam ad pollicem unum propendebat, latitudo plusquam duorum digitorum, medii præſertim, erat. Color, in acie nigrior, alibi. Corneus ad cæruleum dilutum tendens, fuſco maculatus. *Oculos* habebat Charopos, quos palpebræ in uno quoque bine, ſupernè, & infernè integebant, inter nictandum tunica quadam craſſa, ab infra ſurſum exporrecta, muſculo conſpicuo, cujus initium haud procul ab eruptione nervi optici à cerebro erat, quamque palpebræ ſuperioris loco a naturâ datam, & ad angulum internum inprimis collocatam, quod cutis capitis ob duritiem inpalpebras abire, nequeat, creditur inſtructa; ab angulo majori ad minorem, obducebantur. Humor aqueus in iis copioſus, Cryſtallinus, Seſſilis, utroque latere compreſſus, & ſolidus. *Lingua* erat humanæ ſimilis, lata, extremo teres, verſus radicem duobus utrinque ceu hamatis utrique appendicibus corneis armata. Siniſtri pedis poſticus *unguis* ſex digitos in circumferentia longus erat, dextri quatuor, ſingulos digitos, quatuor ſemicirculares tabellæ, extremos propè ungues, integebant; maximo interiori excepto, quem tres duntaxat veſtiebant. De ingluvie, Oeſophago, ventriculo, conſulat
Aldrov. Ornithol. l. 2. c. 2. Aldrovandum qui volet. Muſculos collum moventes anticos & poſticos habebat duodecim, ſeu ſex paria, laterales tres. In thoracis utroque latere tres; Abdominis quatuor paria; Alas moventes decem, Scapulæ quatuor; Ulnam moventes, ſex; eam partem qui carpo in homine reſpondet totidem, crura quinque, Tibiam octo; Tibiam & digitos, plurimos.

Nutrimentum. *Cibus* ipſi carnes leporum, gruum, Anſerum, Hinnulorum, Cervorum, quos ex declivi præcipites agit; & Taurorum, quos magno & auſu & aſtu aggreditur: aliquanda fame premente fructus, & fruges, ut hac
Ariſt. H. A. l. 8. c. 8. in parte deceptus videatur Ariſtoteles, qui fruges etiamſi in os ingeras reſpuere aſſerit, comedit.

Generatio. Ova ad ſummum tria ponit, ſi juvenis eſt & vegeta, ut plurimum duo, quorum alterum ſæpiſſime putre deprehendi teſtimonio acupum, per octennium nidum explorantium, Albertus affirmat, quæ de ovorum vel ab alterius generis Aquila Cryſaëto, vel à Chryſaëto alteri Aquilæ ſuppoſitione ſcribuntur, dubia nimis ſunt. Si duo excludit, alterum pullorum ejicit, ſeu nutricatus difficultate, ſeu quia minus generoſus apparet. Prædam niſi fame coacta ſola minimè abſumit. Impertitur avibus regiâ magnificentiâ portio, quæ ea ſpe ſectantur, adulatorum aulicorum ingenia exprimentes.

ARTICULUS II.

De Haliato & Melanato.

HAliætus, Haliæëtos Phavorino, Aquila marina Latinis, Niſus, ſed non recentiorum, Ovidio dicitur, German. Meer Adler. *Nomen & deſcriptio.* Ovid. l. 8. Metamorphoſ.

Qui à Bellonio exhibetur, *magnitudine* eſt Milvi. *Caro* ei cinerea ad nigrum vergens, fibroſa. *Alarum* ad pedes duos Romanos, & digitos undecim extenditur longitudo. *Caput* album & fuſcis lineis diſtinctum, *roſtrum* aquilinum, *Oculi* in medio nigri, in ambitu aurei. *Lingua* ferè humana, appendice ad radicem utrinque inſtricta. *Colore* per ſumma Aſturis, per ima albo, Guttur maculis ruffis notatum. *Pectus* purè candidum. *Venter* gutturi colore reſpondens. *Crura* craſſa & ſquamoſa. *Cauda* ad commoditatem volatus lata, *Pedes* fiſſi, hamati, cærulei. *Digiti* quatuor per ſuperna ad dimidiam longitudinem ſquammoſi, ad reliquam inciſi, per inferna aſperi & aculeati, tam validi, ut flexos vix ulla vi diſtendas. Bellonius de Avib. l. 2 c. 8

Species Aquilarum marinarum plures eſſe videntur, ex quibus, tum illa eſt Bellonii quam teſtas in cruribus & ungues omnino rotundos habere ſcribit: tum illa Alberti M. & Anglorum, quæ pede eſt uno anſerino & natante, altero fiſſo & prædæ dicato, adipem in cauda gerit, quo guttatim in aqua dimiſſo, piſces attoniti, prædæ fiunt opportuni. *Differentia.*

Habitat circa mare, littora *&* oras. *Locus.*

Cibus ei interdum columbæ, interdum aves marinæ; quas univerſas nunquam invadit, ſingulas cum emergentes obſervavit aggreditur, & immerſas vel ſtrangulat in humore, vel per ſumma corripit, ſed piſcibus præcipuè victitat, quos in ſublimi inprimis natantes, in altum mare ſe præcipitans aquis pectore diſcuſſis rapit, & interdum pondere victa demergitur. Quod de adipe ſuperius dictum, quia & teſtimonio fide dignorum nititur, & pari, in ardeâ pede in aquam demiſſo, piſces alliciente, exemplo comprobatur, fidem videtur mereri; & viribus narcoticis, quales, ſeu in torpedine, ſeu in opio, ſeu in ſpiritu vini ſentimus, adſcribendum eſt. Vixit quidam & quidem quictus ad ſeptimum ſine cibo. De ipſius *Ortu* mira Plinius, quæ quia mendo non carent, diligentius expendi debent. Ariſt. H. A. l. 9. c. 32. *Nutrimentum.* Ælian. H. A. l. 3. c. 45. Oppian. l. 2. Ixent. Aldr. Plin. H. N. l. 10. c. 3.

Fel ipſius ad oculorum ſuffuſiones & nubeculas cum melle mixtum prodeſſe ſcribit Plinius. *Uſus.* Plin. H. N. l. 29. c. 6.

MELANÆTOS, Aquila Valeria Hermolao, λαγωφόνος Ariſtoteli, λαγωθήρας Heſychio & Phavorino, aliis Hyperionis avis dicitur. *Nomen.*

Deſcriptio. Minor eſt reliquis nigra, *roſtro* adunco extremitate nigro cæteris corneo ſubcæruleo. Initium ejus ſupra narium foramina, membrana quædam rranſverſim obveſtit. *Vertex* ac cervix obſcuro ferrugineo tinguntur; *Oculi* pupilla eſt nigra, iris charopa, & ex luteo ruffeſcens. *Dorſum* ternis exiguis notulis albieantibus aſpergitur. *Alæ* ad ultimam ferè caudam exporriguntur. *Crura* tota propemodum plumis operiuntur; quod nudarum eſt, id luteum, vix ad digiti unius ſpacium ad pedes patet. *Locus. Cibus. Ariſt. H. A. l. 9. c. 32. Pugna.* *Degit* in ſylvis & montibus. *Victitat* lepotibus quos, ſenſim in terram delapſa, in plana digreſſos opprimit. Pugnat tamen & cum cervis animoſe. Multum pulverem volatu collectum, inſidens cornibus excurit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupem; ſed & cum Dracone, Ova hic conſectatur Aquilæ aviditate malefica: at illa ob hoc rapit, ubicunque viſum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, ut ſimul decidant. *Plin. H. N. l. 10. c. 3.* Sola Aquilarum fœtus ſuos alir, eſt liberalis, ſola ſine clangore & murmuratione.

ARTICULUS III.

De Pygargo & Morphno.

Nomen. PYgargus, Gazæ Albicilla, Hinnularia aliis Melanæto & Morphno major eſt, at minor Percnoptero.

Deſcriptio. Qui ab Aldrovando exhibetur, majuſculi Gali erat magnitudine, *vertice* ac collo dilutè caſteneo ex cinero. *Oculi*, pupilla nigerrima, iride lutea, *Roſtro* adunco, & paulo quam cæteris Aquilis, proportione habita, longiore. *Dorſum* alarumque pars ſuperior, ferrugineis obſcurè plumulis ac ſubnigris teguntur, uti venter ac femora. *Cauda* ab Uropygio ad finem uſque tota albicat: duæ tamen pennæ minores, majòribus incumbentes extremo nigræ ſunt. *Tibiæ* totæ fere nudæ, impenſe luteæ, tabellis ſuper intectæ. *Ungues* acerrimi.

Locus. *Colit* oppida & campos, plana & lucos; ſylvas & montes nonnunquam. Romæ rarò viſam ex Symmachi epiſtotelis colligitur. Adoritur nervos, ut Melanætus, cum binnulis; à dextro latere inſilit, in oculos involat, & tamdiu alis percutit, donec præcipires agat. Aëtitem in nidum infert, à quo & is nomen obtinuit. Sed in alendo fœtu reliquis eſt difficilior.

Differentiæ. Duplex illius *genus* Bellonius recenſet. *Unum*, corpore colore inter album & cinereum ambiguo, extremis *alarum* nigris, ſupina parte tota candicans, quod Ardeam volatu refert; *caput* verſus terram deprimes & perdicibus cuniculis, gallinaceis, & aliis minutis volucribus, victitar, & ut plurimum Oriente & Occidente ſole conſpicitur. *Alterum* Milvo regali adeo ſimile, ut niſi hic & minor eſſet, & ventre intenſius albeſcente, (pennas circa Uropygium cum ſuperioribus candidiſſimas obtinet) unus ab altero non dignoſceretur. *Ungues* habet atros, craſſos, & in fornicem curvatos. Inſectatur alaudas per campos, & cum ſubbuteone de præda tam acrirer certat, ut urerque alis & pedibus conſertis in terram delapſus, ſæpiſſime aucupibus in prædam cedat.

Nomen. MORPHNOS, πλάγγος, κλάγγος, Νηττοφόνος, & περκνὸς Græcis; Nævia, elanga, Planga aut Plancus, Anataria ſeu Avicida Latinis, dicitur.

Plin. H. N. l. 10. c. 3. Deſcriptio. Ariſt. H. A. l. 9. c. 32. Veteres eam magnitudine Melanætum ſuperare, & nigro ac ſub obſcuro colore, qui tamen nævis quibuſdam interſtinguatur eſſe ſcribunt. Homerus alas ejus tantum patere, quantum valvæ oſtii cujuſdam viri divitis, cecinit. Ex re centioribus Aldrovandus nullam ſe vidiſſe cui omnia veterum competerent, fatetur. Turnerus apud Geſnerum, nomen hoc Balbuſarde Anglorum, qui eſt Buteone major, nævo in capite albo colore fuſco proximo; quique ad ripas degit, in terra inter arundineta ſuper aquas nidificat, volatu *Locus.* non admodum valet, piſces & cuniculos dilaniat, adſcribit. Bellonius avem falconem ſecuplo majorem, pedibus cæruleis digiris oblongis, Unguibus patulis, Gallis Gerfault dictam, & rerreſtri venatui adhibitam, pro Morphno, ſed dubius, obtrudit. Saltus convalles & lacus *incolit*. Aquaticis avibus ut fulicis & anatibus plærumque, ſæpe & piſcibus *victitat*. *Pugna. Plin. H. N. l. 10. c. 3.* Spectanda dimicatio eſt, inquit Plinius, ave ad perfugia littorum tendenre, maxime ſi condenſa barundo ſit: Aquila inde ictu abigente alæ, & cum appetit, in lacus cadente, umbranique ſuam nanti ſub aqua, à littore oſtendente; rurſus ave in diverſa, & ubi minime ſe credar expectari, è mergente. *Naſcitur* ex Oſſifragis ſi Ariſtoteli credimus.

Generatio. *Morphno* CONGENER Aldrovandus appellat aquilam ſibi miſſam, cujus magnitudo galli gallinacei erar. Color totius ferrugineus, roſtrum deorſum recta propemodum tendens, membranula lutea capiti conjunctum. Extremæ alæ verſus ventrem maculis ovalibus inſignitæ, remiges extremo apice albicantes. Crura hirſuta, & albis notis è bætico aſperſa digiti ſuperne ſquammis, inferne tabellis ſeu annulis intectæ.

ARTICULUS IV.

De Percnoptero, & Oſſifraga.

Nomen. PErcnopteros, qui & Cypaëtos, vel Hypaëtos, Ægyptias, & Oripelargus dicitur.

Bre-

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Tab. II.

Melanetus vel Melanæetus.
Aquila Valeria.

Melanætus

Aquila Pygargus alius

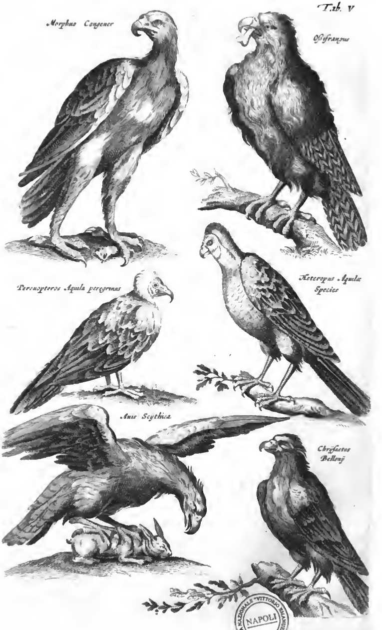

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Tab. V

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Tab. IIII

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

Deſcriptio. Breviter à veteribus, diverſim à Neotericis deſcribitur. Ariſtoteli eſt capite albicante, corpote, quam cæteræ dictæ majore, ſed brevioribus allis, longiore cauda, vulturis referens. Aldrovandus binos ejusdem icones exhibet. Prior Chryſaëto non multo minor, habet *Corpus* coloris caſtanei ad nigrum vergentis, *roſtrum* mediotenus rectum, extremo in uncum inſignem curvatum, principio juxta frontem album, cætera nigrum. *Caput* ſubalbidum ad fuſcum vergens. *Oculos* iride ſubalbida, pupilla nigra. *Collum* dimidia fere parte eaque ſuperiore propemodum calvum, & pauciſſimis üſque exilibus plumulis conſitum, candicans, ad cujus finem, medio prope collo inſtar pilorum quorundam hirſutorum ac criſporum, plumulæ veluti ſetæ oblongæ ſupra cæteras, plumas extabant In tergo veluti cucullus quidam, ad medium uſque protenſus in acutum finem, velut triangulum quendam deſinebat. Alter ignavus, colore pennarum totius fere *corporis* erat fuſco ad caſtaneum obſcurum vergente, quem in ultimo collo nonnihil albicantium ordo continuus, angulum acutum in dorſum exeuntem conſtituens qui veluti cuculli humeris inducti baſis erat; diſtinguebat. *Capite* ad occiput uſque; calvo, ita ut pennæ poſt verbum ſurrectæ, cuculli ſpeciem exhiberet. Bellonius avem Gallis buſard dictam, butcone majorem, coloris nigri, alis brevibus ignavam Cypaetum vult eſſe. Geſnerus aliam ciconiæ forma & coloribus ſimilem. Frigoris impatientem, corporis; intenſe calidi, carnivoram, ſed piſces reſpuentem, quæ quatuor horas uno loco ſedebat, & ſolem aliquando ſplendentem intuebatur, ſi non Gypaëtum, ex altero ſaltem parente natum, credit.

Locus. *Incolit* lucos & plana, ut plurimum, montes, quandoque, in Syria & Ægypto maxime invenitur.

Nutrimentum. Ariſt. H. A. l. 9. c. 32. *Cibus* ſoli inter aquilas, cadavera. Gravis enim, & ad rapinam iners; à corvo cæteriſque id genus altibus verberatus, fugatur, capitur. Muribus quoque circa Gazaram Ægypti urbem victitat Pullos ſtatim parere, Ælianus auditione ſe repeciſſe ſcribit. Avicenna fel ejus deſtillatum cum oleo violaceo ad aurium dolorem & tinnitum; fimum ad abortum commendat.

Nomen. Ossifraga & Oſſifragus, Græcis ---- Ariſtotoli ---- Harpa quoque, Sanqualia, & Immuſſulus dicitur.

Deſcriptio. Ariſt. H. A. l. 8. c. 3. Ariſtoteles de ea. Oſſifragæ magnitudo major eſt quam Aquilæ (Chryſaëto nempe excepto) Color ex cinere albicans. Parum oculis valet. Nubecula enim eos habet oblæſos. Quæ ab Aldrovando exhibetur, quatuor dodrantes & medium erat longa, novem, alis extenſis Spithamas, lata, libras undecim pendens. *Plumæ* totius corporis, ſub-albo, fuſco, & ferrugineo colore variabant. Cutem proximè veſtientes, molliculæ & candidiſſimæ eraut, remiges ex toto ad caſtaneum tendebant. *Caput* & *collum* anguſtis & oblongis pennis rigebat. *Roſtrum* ei duos digitos latum, palmum longum, ſubnigrum, è Corneo fuſcum, ab initio membrana quadam ultra navium foramina protenſa, marginibus ſuis literams. exprimente tectum, ita aduncum; ut uncus ſolus pollicem latum adæquaret. *Lingua* humanæ ſimillima, lato apice, hamatis utrinque duris & corneis appendicibus, membranula tenui ad inferiorem mandibulam connexa. *Mandibula* inferior canalis inſtar excavata; palatum medio rimam quandam exhibebat per quam pituita à capite deſtillabat De *mento* plumulæ tenucs villorum inſtar, ad barbæ ſpeciem quod oſſifragæ Plinius tribuit propendent. Plin. H. N. l. 10. c. 23. *Crura* fuſcis plumulis aliquantulum fulveſcentibus fere tota obtegebantur. *Unguer* nigerrimi, præ atorre ſplendebant, & ſemicirculum ad amuſſim repræſentabant. Subſtantia ipſorum intus alba & oſſea, foris fuſco cortice intecta erat. Duodecim *caudæ* pennæ albo & nigro maculabantur, intus albæ, extus fuſcæ. Et hæc *externarum* partium ratio eſt. *Internè* ſi attendantur, Uvea, quæ homini in pupilla perforatur, tenuiſſimam quandam membranulam pupillæ prætenſam habebat unde, ut Philoſophus notavit, minus viſu pollet. Pars, quæ iridis ambitu clauditur, ne prorſus viſio præpediretur, ſubtiliſſima, ----, & pellucida erat, *Abdomen* pinguedine copioſa redundabat. *Lien* illi rotundæ figuræ, *ventriculi* corpus membranoſum, fundo ſuperiori orificio latius, ingluvie carens, quod de ſua oſſifraga Plinius, cujus vicem Oeſóphagus, ſimul atque jugulum tranſiit, paulatim ad ventriculum uſque dilatatus, gerere videbatur. *Veſica* fel is nullum cum *epate* conſortium hoc ſub ventriculo multo immerſum erat adipi. *Uterus* craſſo corpore, pyri forma, ſemine plenus. *Uropygium* medii pugni craſſitudine, & adipoſum conſpiciebatur &c. Ad hujus genus Bellonii illa, quæ corpulentia colore & ſpecie milvi eſt, duabus maculis nigris ad alarum latera notata, capite accipitris ſtellaris, cruribus & pedibus vulturinis, &c. non pertinet: ſed illa quæ in comitatu Tyrolenſi, colore accipitrum in dorſo, in ventre albicante; orgyiæ, diſtentis alis latitudine, rupicapras ex alto ad montes præcipitat, fruſta oſſium etiam majuſcula deglutit; referri huc poteſt: ut & illa, quam Geſnerus, plumis albis, capite undo & flavo, Saxis injecta oſſa confringentem, amici verbis deſcribit.

Cibus ipſi Rupicapræ, Hinnuli, canes

Nutrimentum. Venatici, Anguillæ, cujus fruſta in diſſecto ventriculo inventa, tam acuti fœtoris erant, ut ſpectatores in animi ferè deliquium conjicerentur.

Generatio. Probè *fœtificat*, ut pullos ſuos & Aquilæ, quos iſta nido volandi facultatem adeptos, & edaciuſculos, ejicit, nutrit, & abreptos [illegible] deflet. Vultures minores ex iis progenerari, & ex iis magnos qui omninò non generent, ſcribit Plinius. Ariſt. H. A. l. 9. c. 34. Plin. H. N. l. 10. c. 3.

Antipathia. *Pugnat* cum vipera; & ſauciata, herba ſoncho ſimili, ſibi medetur.

Vox. Lucret. l. 5. *Voces* alias alio in tempore jacit.

Uſus. Plin. H. N. l. 30. c. 7. *Uſum* ſi ſpectes, fel ejus cum melle potum leucen curat: ſtercus aridum tritum concoctionem promovet. Venter potus calculos pellit. Inteſtinii extremum ad alligatum, colicam ſiſtit. Os ad coxam ſuſpenſum, varices ſanat.

ARTICULUS V.

De Anopæa, Aquila alba, Aquila heteropode & Scythica Ave.

ANopææ fit in Homero Odyſſ. 1. mentio, quæ quibuſdam eſt [illegible] inviſibilis, ſeu [illegible] id eſt ſurſum evecta Alii [illegible] ſcribunt, & hirundinem intelligunt.

AQUILA ALBA ſeu Cygnea, magnitudine eſt Chryſaëti, candoris nivei, in rupibus circa Rhenum invenitur. Leporum, cuniculorum, procellorum & piſcium venatu vivit, & volatu tarda eſt.

HETEROPOS Geſneri, ſiniſtrum crus cærulcum, dextrum fuſeum albicans habet, de cætereo, pectus, collum, & venter fuſca ſunt, punctis nigricantibus maculoſa. *Capitis* & cervicis pennæ rigent. *Oculi* ſubrubent, dorſi initium circa alarum ſummitates in gibbum attollitur.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 33. DE SCYTHICA ave ita Ariſtoteles. In Scytbia genus avium Otides. Hæc duos pullos parit. Ovis non incubat, ſed in pelle leporis aut vulpis impoſitos pullos relinquit. Obſervat in ſumma arbore an adſit qui pullos ſurripiat. Quod ſi quis aſcendat, pugnat & verberat alis, ut Aquilæ. Olaus M. oculatus teſtis, utriuſque hiſtoriam confirmat, quam Albert. M. falſi inſimulat.

NB. *Ad Aquilas pertinent Itzquantitli & Tlacoquantils Indorum, vide infra Mantiſſam. N. 1.*

TITULUS II.

De Vulturibus.

CAPUT I.

De Vulturibus in genere.

Nomen. VUlturis nomine intelligitur, quæ Græcis [illegible] Latinis etiam Vulturius, à tardo forſan volatu; & per periphraſin; Avis Titii, torva, avida, magna, Palatina, caucaſea, dicitur. Lycophron eas olores rapaces, Hermogenes [illegible], ſeu ſepulchra animata vocat. Lycophron in Caſſandra.

Deſcriptio. Toto corpore Aquilam ferè imitatur, illamque, ſeſquialtera proportione, ſi Bellonio credendum, excedit; nec tamen, quod in rapacium genere ſolemne, marem fœmina magnitudine ſuperat. *Roſtrum* ipſi obuncum, oculi truculenti; quatuor, apud Philen, narium ſpiracula, unde [illegible], quod fabuloſum eſt. *Collum* implume, ſeu potius capitis plumæ ita breves, ſi cum Aquiles conferantur, ut implumes videantur *Guttur* longitudine & capacitate, quod propendens ante ventrem ingluvies oſtendit, igſigne, ſub quo ſpacium palmi latitudine, non tam plumis quam pilis, ruffis, vitulinis ſimillimis, inſtar leniſſimi cujuſdam velleris, omni ſcapo calami deſtitutis, veſtitur. *Alarum* incumbens corpori pars, leni tota vellere, quod ſoli inter rapaces peculiare integitur. *Crura* tota ad pedes plumoſa, contra gelu & frigus munimentum. *Ungues* adunci.

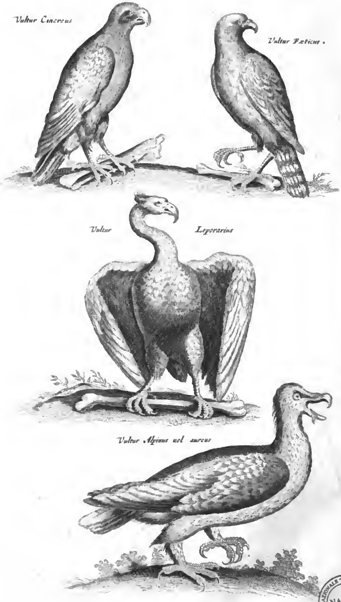
Locus. Ariſt. H. A. l. 6. c. 5. Plin. H. N. l. 10. c. 7. Homerus Iliade 2. *Sedes* in altiſſimorum montium jugis, poneri, Ariſtoteles, Plinius, & Homerus ſunt authores. Poëtæ Caucaſeas vocant. A recentioribus in Creta, Zazyntho, Apennino, monte Galliæ Aureo, viſi ſunt. Æſtate in aprica, frigoris vitandi cruſâ demigrant, & in Arabiæ deſertis & Ægypti inter Cairum & mare rubrum planis, numeroſos Bellonius vidit, quod iter illud Camelorum cadaveribus plenum, paſtum ipſis ſuppeditet. Agricola in ſylvis degere aſſerit. Juvenali nidulantur etiam in arboribus. In Creta & alibi in præcipitiis, montium mari imminentibus. Propterea Herodotus Briſſonis Rhetoris pater ait, eſſe vultures in terra altera nobis ignota, eo argumento, tum quòd nemo vulturis nidum conſpexerit; tum quòd magno numero repente apparent ſequentes exercitus. Agricola de ſubterran. Juvenal. Satyr 14. Ariſt. H. A. l. 6. c. 5.

Nutrimentum. *Victitant* morticinis & quidem ſolis, illi, qui cum Aquilis, Oſſifragis, & Accipitribus nullam cognationem habent, ſui generis volucres mortuas, ſi Herodoto Pontico credimus, ne attingentes quidem. Vivis etiam tum volucribus (ruunt enim in anſeres) tum quadrupedibus, illi, qui Spurii ſunt. In Creta & Helvetia agnos, hœdos, lepores, cervorum hinnulos; In Chile Americæ provincia pecudes, infeſtant. Bellon. l. de Avibus c. 23. Monard. l. de Aromat.

Datur quoddam genus quod Torgos & Hæmatorrhophum dicitur.

Venantur à meridie uſque ad noctem, ab ortu ſolis ad illud tempus quieſcunt.

Generatio De eorum *Sexu*, *Coitu*, *Partu*, & *Intubatu* non conveniunt Authores. Fœminas duntaxat

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Ælian. H.A.l.2. c. 46. L. 1. Hierogl. Phile de propriet. Animal. Tzetzes Chil. 12. c. 439.

taxat inter eos reperiri, Ælianus, Orus, Philes, Tzetzes & alii authores ſunt, vel ſi Auſter non ſpiret, ad Eurum ventum oris hiatu ſe pandunt. Spiritus venti influens, intra quinque dies, quibus nec cibum nec potum capiunt, ipſos implet. Tertio à conceptu anno, non ova ſed pullos parere, Geoponicorum ſcriptor, Philes, & Simocattus produnt, intra centum & viginti dies ova deponere, Orus & Tzetzes. Ariſtoteles & Plinius nidificare ſcribunt. Niphus nidum in Italia vidit. Ille bina complurimum ova ponere reliquit: hic ex Umbricio Aruſpice tria. De tempore partus nihil determinant, hoc interim à Divo Hieronymo proditur, vulturem cùm cœperit ova edere, quippiam ex Indico tractu adferre, nucis inſtar, intus habens, quod moveatur, ſonumque ſubinde reddat. His veritas ſubſcribere videtur; attamen cum Aquilæ, oſſifragæ & vultures, ut ex Ariſtotele, & Plinio palam eſt, promiſcuo coitu inter ſe utantur: facilè ex diverſarum ſpecierum avibus, tertia ſterilis, ut ex equa & Aſinio Mula, generari poteſt, quæ ob ſimilitudinem cum vulturibus, quam Aquilis majorem, inter illos potius collocetur. *Educationem*, ſi videas, apud Orum centum & viginti diebus pullis nutriendis inſumit, alimento deficiente femoribus ſuis roſtro vellicatis ſanguinem ciet, ipſiſque ſugendum præbet. Apud Albertum verò unguibus eos vulnerat, & de ſuperfluo ſibi cibo paſcit.

Ariſt. H. A. l.6.c.5. Plin. H. N. l. 10. c.6.

Educatio. Orus l. 1. Hieroglyph.

Extendit *ætatem* ad centeſimum annum

Ætas. Ambroſ. l. 1. Hexaëmer. l. 5. c. 20. Indor. Orum l 2 c. 7. Uſus. Thom. Aquin. de Animal. l. 2. Comment. 97.

Quantum ad *facultates & actiones animales*, Oriente ſole in occaſum, occidente in ortum proſpicit, ut apud Orum extat. non ultra maria tantum, ſed per quingenta etiam millia paſſuum cadavera odoratur: ſeu quod inſtrumenti ſit exquiſiti & ſicci; ſeu quòd copioſa ab integris quandoque exercitibus exhalatio ſit, ſeu quod eadem conglobata, ventis eodem deferatur.

Volatus.

Moventur tardè propter corporis molem, & volant turmatim.

Ingenium.

Ingenium exinde colligas, quòd Regiones frigus evitaturi mutent. Ægypto non minus, quàm Ciconiæ advenæ, quod ad idem cadaver, à quo ſatiati, ſæpius receſſerunt, identidem redeant, expeditos ad bellum exercitus præſentione quadam conſequantur: ac ut aliqui addunt, biduò triduove, imò ſeptenis diebus antè ea loca circumvolent, in quibus cadavera futura ſunt, quod domi cadavera à venenoſo ſerpente percuſſa fugiant, & hepatis morbo laborantes magnarum avium jecinora vorent. Suaveolentia adeò averſantur, ut ne armenta quidem mortua, unguento adorato illita, attingant; imò unguentorum odore perimantur; perit & mali Punici grano vultur: ſed ſemine Siſeris Cretici vehementer oblectatur.

Nicander in Theriac. Antipathia. Ariſtot. in Mirabil. Plin. H. N. l. 12. c. 53. Ælian. H. A. l. 6. c. 46. Plin. H. N. l. 20. c. 5.

Morbi.

Inter ejus *morbos* ſunt, Hepatis obſtructio, & pediculi, inſectum venenoſum, pediculo par, vel ei qui in inguine naſcitur, perſimile.

Uſus. Aet. l. 1. c. 124. Galen. Euporiſt. l. 9 c. 91.

Uſum in medicina partes ejus, magnum obtinent. Medicamentum ex integro ab Aëtio paratur, ad abſceſſus, condylomata, ſtrumas. Cerebrum capiti vel naribus cum oleo cedrino illitum, dolorem ejuſdem ſedat. Cor pulli adalligatum adverſum comitialem morbum prædicatur. Serenus jecur ad jecoris dolores commendat. Fel. Opſtalmicis benè ex Sammonico admiſcetur. Penna pedibus ſubjecta parturientes adjuvat; ſed niſi tempeſtivè auferatur in uteri procidentiam conjicit. Si dentes ea ſcalpentur, acidum anhelitum reddit. Nidore pennarum, ſi utantur, ſerpentes fugantur. Pellis ventriculo appoſita concoctionem egregiè juvat. Nervi ex cruribus & ſummis pedibus collecti, & ad talos ægri alligati, podagram curant. Externa ſi attendas, ex oſſibus vulturis tibias Scythæ Anthropophagi, Malenchleni, Arimaſpi conficiebant. E cruribus candelabra quidam, quod ipſa, innatâ vi venenum explorare & attrahere crederent.

Lemn. de occul. Naturæ. c. 26. Trallian. l. 11. Pollux Onom. l. 4. c. 10.

CAPUT II.

De vulturum Differentiis.

Ariſt. l. 7. 8. c. 3.

VUlturum duo duntaxat *genera* Ariſtoteles agnoſcit; at Neoterici plura eſſe obſervant.

Albert. l. de Animalib. c. 8.

Primum eſt Albicantius, & parvum, quod in montibus Rheni, Danubii, Helvetiorum circa Clavonam, apparet, in Scythia, & ſubjectis Septentrioni regionibus frequens eſt.

Alterum [illegible] ſeu magis cinereum, cujus pilos ſeu plumulas albas capillaceas & capillamentorum inſtar ſubtiles, adeò candidas eſſe Bellonius ſcribit, ut pellem ſubdititiam & elaboratam, muſtelæ alpinæ albæ, ſeu etiam vulpis albæ eſſe, quiſpiam exiſtimare poſſet.

Tertium Bæticum, quod Aquilâ paulò minùs habet pennas colli, dorſi, ventris, totiuſque adeò corporis, caſtaneo colore tinctas, dorſi & laterum exiguas, & ſquamarum inſtar latiuſculas, quæ dorſum, ventriculum, ventrem, & uropigii radicem veſtiunt, ruffas plumas verticis breviculas ac curtas, ſi Aquillis comparetur. Colli anguſtas ac longiuſculas, quales gallis gallinaceis, & ſturnis propendent. Crura brevia, plumis undiquaque ad ſuperiorum uſque digitorum partem contecta.

Quartum Nigrum, quod eſt cauda brevi, alarum & caudæ pennis ejuſdem cum Bœtico coloris. Albertus minus hoc, ſed viribus præſtantius ſcribit.

Quin-

Quintum Leporarium, roſtro obunco, nigro, fœdis oculis, corpore firmo & magno, alis latis, cauda longa & directâ, collore in tutilo nigricante, quod ex vulture & Aquila compoſitum videtur, & illud quod Homero Albertus *melanocon* vocari ſcribit. Huic enim peculiare leporibus inſidiari: & ſolus inter cæteros velox & ad docendum aptus eſt.

Sextum Aureum Geſneri, quod ita deſcribit. Longus eſt à roſtro ad extremam caudam ſex dodrantes & paulò amplius, ad extremos ungues quinque dodrantes aut paulò minus, longitudo ſuperioris roſtri quantum illud aperitur, ſeptem ferè digiti transverſi. *Caudæ* longitudo circiter tres dodrantes. Tota *pars ſupina*, id eſt collum inferius, pectus, & venter & pedes quoque ruffo colore ſunt, dilutiore quidem caudam verſus, rubentiore verſus caput. Digiti pedum fuſco vel corneo colore ſunt. Alarum penna longiſſima quatuor dodrantes æquat. Subnigricant ſeu fuſco ſunt omnes alarum pennæ uno ferè colore: parvulæ tamen ſupremæ in alis nigriores ſunt, ut per medium aliæ ſubruffis maculis, aliæ ſubalbidæ circa imum diſtinguuntur, eò nigriores autem ſunt, quo propiores dorſo, ubi præ negredine ſplendent. Pennæ per medium dorſum nigræ ſunt, ſplendentque in earum medio cauliculi albi, præſertim quæ circa medium dorſum ſunt, & dimidia colli parte, reliqua enim colli pars, pennas ex albido ruffas habet. Caudæ pennis idem color eſt qui alarum, nempe fuſcus. Hiſce addit Albertus quoddam collo craſſo, aliſque ad dorſum valdè retortis & magno pectore, quod frequenter in ripis maris degit, & quod venatur, eò defert.

TITULUS III.

De Accipitribus.

CAPUT I.

De Accipitribus in genere.

Porphyr. 14 de abſtinent. Porphyr. ibid. Plutar. de Iſide & Oſiride. Ælian. l. 10 de Animal. c. 24. Strabo l. 17. Geogr. Herodot. in Euter. Porph. l. c. Diod. Sic. l. 2. c. 4. Euſ. l. 2. de

ACcipiter vultures excipiat, avis cujus tanta apud veteres veneratio, ut & preſagiendi poſt exactam hanc vitam vi pollere, crediderint: & legem qua capitis damnatur, qui eum etiam imprudens occidiſſet, tulerint: tanta apud Ægyptios, ut ipſum Soli acceptum putarent, picto Oſirim proponerent. Tentyritæ & Philatum incolæ ſanctiſſimè colerent, interfectum ſepulchri honore afficerent, & in urbem Butim aſportarent; ſeu quod ipſius ſubſtantiam ex ſanguine & ſpiritu conſtare dicerent; ſeu quòd regionem à venenatis animalibus eos repurgare cernerent; ſeu quòd Accipiter priſcis temporibus librum puniceis literis ſcriptum, in quo cultus Deorum forma continebatur, Thebas ad ſacerdotes, detuliſſe crederetur. praparat Euangel. Diod. l. c.

Nomen. Dicitur Græcis communiter ἱέραξ. Macedonibus [illegible], apud Lybias [illegible]. Heſychio, [illegible]. Tyrrhenis [illegible]; aliis. [illegible] Latinis Accipiter, ſeu à rapacitate, ſeu quòd ter ſit acceptus. Unde & ſacer ales vocatur.

Deſcriptio. *Avem ipſam* ſi ſpectes, corporis ipſi *moles* incerta. Nonnunquam vix Aquilis cedit, in Ægypto minores quàm in Græcia, in regionibus Aquiloni obverſis & rupibus, quia ſanguine & ſpiritu abundant, majores. Major mare fœmina, quòd in illo humidum ab immodico abſumatur calore; in hac, ſanguis cum moderato calore copioſior, multum argumento materiæ ſuppeditet. *Color* ipſis ut plurimum ex albido fulvo & nigro diverſus, maculiſque diſtinctus alibi, albi & leucophæi reperiuntur, & qui in frutice ſpinoſo aut acere habitant, ad tuſſum aut nigrum declinant: qui in fago, ad gilvum ſeu pallidum. *Caro* eſt aſperior, quàm cuculi, copioſioribus plumis integitur, quàm graviores aves, quòd ſuperflua materia ad pennas admandetur, eorumque generationi ſerviat. *Roſtrum* habet aduncum extremo plærumque corneum. *Oculos* ſplendidos, unde Soli ſacri, & perpetuò mobiles, quorum color cum ætate mutatur. *Cerebrum* copioſum, linguam latam, principio obtuſam, nec bifidam, nec acutam. *Pectus* acutiſſimum, modicâ carne munitum. *Alas* rapacium acutiores. Anhelitum fœtidum, *cor* magnum, cuſpide obtuſa. *Lienem* adeò exiguum, ut ſenſum propè modum effugiat. Fel nonnunquam ærugineum, jecori & inteſtino adjunctum. Ariſt. l. 9. Hiſt. A. C. 28. Athen. H. A. l. 8. c. 9.

Locus. Si *loco* ſpectes, frequentiſſimi ſunt, in Anglia. Suecia, Pruſſia, Livonia, Ruſſia, quod iſtæ avibus tardioris volatus, & multæ carnis abundent: minus frequentes in Syria, Perſia, Africa, Græcia, & Cretâ. *Nidulantur* in præruptis & altis tupibus, in Alpibus inprimis, ſed vel inter vepreta, vel in arboribus, acere imprimis, fago, quercu, abiete, pinu. Qui Maſſiliæ agros incolunt, humi fœtificant, nec alibi naſcuntur. Homerus Odyſſ. 1. Plin. H. N. l. 10. c 8.

Nutrimentum. Potu omni, Tinnunculo excepto, abſtinent, ſi Ariſtoteli & Suidæ credimus: bibere Plutarchus, etiam poſtquam hominis defuncti corpus tetigerit, ſi affluentis copiæ aqua invitetur, Gyllius, prodidere; quandiu viventium ſanguis ſedandæ ſiti ſufficit, non bibere: ſi exanguibus veſci cogatur, potare, credibile. *Cibus* ipſis aves, gallinacei inprimis & columbacei generis, Turdi, Fringillæ, Coturnices, Corvi, Picæ, Cornices; nobilioribus cancri & caro leporina vehementer ſapiunt: vilioribus etiam mures, ranæ, & talpæ; manſuetis quo- Ariſt. l. 8. Hiſt. c. 38. Suidas, in voce ἱέ. Plur. de Iſide & Oſiride. Gyllius in Ælian.

quoque fruges & panis. Nec à cordibus, quod cum Ariſtotele, Plinius & Ælianus non credidere, teſte Alberto & Aldrovando abſtinent, quin cerebro è cranio divulſo & abſumpto, reliquum corpus involant. Nulli ad reliquias prædæ ſuæ revertuntur, dum ſylveſtres ſunt; nec unquam cadaveri inſidere viſi: ſed omnes interdum tam avidi, ut ſtercora præ fame deglutiant. *Venatur* autem Accipiter, non tantum Turtures; Gallinas albas maxime propter candoris inſigne, Anates, Cornices, Sturnos, Picas &c. ſed & proprium genus, quod præterquam Aquilæ & Olori, ut quibuſdam placet, nulli aliarum avium cum eo commune eſt. Cuculus ab eodem abſumitur, ſi quando una apparuere. ſola omnium avis à ſuo genere in terempta. Leporem poſtquam cœpit, ſiniſtrum pedem terræ infigit, dextro prædam retinet, & quam primum poteſt oculos ejus eruit. Venaturus ſolus volitat; præda conſpecta humilis prope terram fertur, & omni conamine inſtar ſi primo niſi fruſtratur, perſequi deſinit, & ſibi indignatur.

Ariſtot. 9. Hiſt. cap. 11. Plin. H. N. l. 10. cap. 8. Aldrovandus. l. 23. de Animal. Alb. l. c. Columella l. 9. de re ruſt. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 7. Plin. H. N. l. 10. cap. 9.

Generatio. Fœcunditate negata, quod humorem ad crura, ungues, pennas, & genitalia loca ſimul nequeat tranſmittere natura; *ſalacitatem* ipſi adſcripſit antiquitas. Certe, & cum Aquilis coëunt, & Aſteria cum Accipitre congreditur. Quoddam genus, cum in venerem ruit, minimarum etiam avium morſibus patet: aliud, more hominum amataria levitate flagrantium, fœminas ſemper ſectatur; abſentes clangore proſequitur. Ægyptii fœminam una die requiſitam, quantumlibet receſſerit, à marito vocatam, obſequi tradunt, & inde fœminas morigeras titulo Accipitris honeſtant. Tria ut plurimum quatuor aut qninque quandoque *ova* pariunt, & vicenis diebus incubant.

Ariſt. 3. de gener. Animal. cap. 1. Ariſt. 2. de gener. Animal. cap. 5. Ælian. l. 2. de Animal. cap. 43. Albert l. 10. c. 8.

Ætas. *Ætas* hujus avis in multos ſe protendit annos. Ægyptii ad ſeptingentos pervenire, ſed falſo aſſeruerunt. Multis etiam infeſtatur *morbis*, nempe difficultate reſpirandi, & tum ſonum elidit; aliquando oſcitatur, & vomit: tineolis, & tum ipſi venter & collum glabeſcunt: cholera, in qua liquorem viridem evomit. Spongia, qua affectus, præter conſuetudinem bibit, multum ſeſſitat, nec ex manu, nec ex pertica diſcedit. Febri, tum puſtulas ſiligini ſimiles in ore habet. Tineis; tum caudam, frequenter motitat. Suppreſſione alvi, tum crebro anulum petticæ admovet, & excrementa nigra reddit. Intemperie frigida, & tum excrementa crocea aut cruenta reddit, alas autem remiſſas & laxas, capitis plumas horrentes habet. Piruita ſicca; & tum liquorem per nares non emittit. Gravedine, & tum ipſi liquor per nares, ſpuma per oculos elabitur. Tremore, & tum pinnas ut ſtruthiocamelus habet, & volare nequit. Plura apud citatum Authorem vide. *Vox* Accipitribus alia alio tempore, & generi. Apud Græcos verbo [illegible] per onomapopœiam confićto, apud Latinos Pipandi exprimitur. Gallinæ ſi eam audierint, dum interim incubant, ova vitiantur. *Viſus* tam acer, ut nullo negotio adverſos Solis radios intueatur. Hinc dicitur Ariſtophani παντόφθαλμος omnioculus. Cum Apolline, qui eſt ſol, magnam convenientiam habere credebatur; & ejuſdem imagine ſolem denotari Ægyptiis ſolitum.

Ælian. l. 10 de Animal. cap. 14. ἱερακοσόφιον Demetrii ed. Rigaltii. *Morbi.* *Vox.* *Viſus.* Æli. H. A. l. 1. cap. 14. Plut. l de Iſide & Homerus Iliad.

Volatu ſunt velociſſimi, & adeo celeres; ut vel ideo [illegible], & [illegible] à facili motu dicantur; ſoli qui velociſſimus ſacri ſint; & ſummam cum igne cognationem habere credantur. Ita ſane ſe aliquando efferunt, ut humanum viſum effugiant; nihilominus prædam inde viſam, jaculo citius demiſſi, aſſequuntur. Peculiare illis & cum ſola Noctua commune, in aëre ſeſe reſupinare, caudam deorſum, & alas expandere, his vice ſoli uti.

Volatus. Ariſtoph. in Avib. Ælian. l. 10. c. 24.

Ingenium ex parte attigimus, ſolitariam ſemper, præterquam tempore coitus volare; juſtæ magnitudinis cum vulpibus etiam, Aquilis, & vulturibus certare; in Thraciæ parte ſupra Amphipolim cum hominibus ſocietate quadam aucupatum fuiſſe; in toto avium genere docillimam eſſe; avem ſibi ſorte ſub noctem oblatam totam noctem ſub pedibus tenere, ex oriente ſole manumittere, obviam non perſequi, tandem, ſucco Hieracii herbæ oculus tingere, ſic claritatem priſtinam recuperare, addi poteſt. De cætero, mortuum lugere, & in oculos ejus terram ingerere, noctuæ à reliquis avibus infeſtate auxiliari. Turturem deprehenſam dimittere; unde Ægyptii, ne quando imprudentes avem ab Accipitre dimiſſam guſtent, toto eorum genere in cibo abſtinent, à Tinnunculo, crocodilo, & vite nigra ſibi metuere, cum ſalvia, mentha, abiete & ſalice ſympathiam habere; Authores quidam prodiderunt.

Ingenium. Æli. H. A. l. 2. cap. 42. Plin. l. 10. cap. 8. Ælian. lib. 10. c. 17. Porphyr. l. 4 de abſtinentia. Plin. l. 10. c. 37. Plutar. in Iſide & Oſiride.

Uſum ſi ſpectes, pulli ſuaves ſunt valde, adultorum caro dulcis & levis. Totus aſſus & in cibum ſumptus, morbum ſacrum; in roſaceo elixus, oculorum vitia, pulvis in quo ſe volutavit, lino rutilo ægri collo alligatus, quartanam, adeps oculis inunctus caliginem, oculi à collo ſuſpenſi tertianam; depellere, ſed fruſta creduntur. Stercus in veno dulci tritum, conceptum juvare; frumum vero ex eo, ſpolio ſerpentis, opoponace, myrrha, galbano, caſtoreo, ſulfure citrino, & felle vaccino excitatum, & per fiſtulam in uterum exceptum, fœtum educere, credibile eſt.

Uſus. Hippocrat. de morbis mulier. Villaniv. in Brevia.

CAPUT II.

De Accipitribus in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Aſteria, Accipitre Palumbario, & Fringillario.

Ariſt. lib. 9. Hiſt. c. 36. ASTERIAS, qui & Aſtur aliis, corpore eſt grandi & oblongiore, unde Palumbario comparatur, punctis & notis quibusdam ſtellas referentibus reſpergitur, hinc ipſi nomen. *Capitis* pars anterior extenſa paulatim eſt in roſtrum. *Oculi* varii & pellucidi: *collum* longius Aquilino. Femora longiora quam falconum, crura horum reſpectu brevia, & craſſa. Pedes magni. Cauda ob longitudinem dependet. Eſt ex eorum genere, qui, quod emiſſi prærerito pugno revocentur, Pugillares manſuefactariis dicuntur. *Differentias* ſortiuntur Aſtures varias. *A natura.* Alii aut rupes mari adjacentes incolunt, aut flumina & aquas dulces ſectantur, qui humilem prope terram volatum exercent, & clandeſtino aſtu prædam adoriuntur. Alii diſſitis à mari locis delectantur, & & ex excelſis arboribus prædam deſpiciunt, & infeſtant. A *Sexu*, in quo fœmina colore ad Aquilam accedit, niſi quod maculis denſioribus & ruficis aſpergatur. *Amagnitudine*, quæ Aſtures ita commendat, ut in Syria aves quæ prædæ ac aucupio ſerviunt, ad pondus emantur. *A loco*, ſunt namque *Armeni*, qui oculos habens virides: & ſi cum dorſo nigricantes, optimi cenſentur; crura candida, pedes magnos. *Perſis*, corpus grande, plumis bene veſtitum, oculi concavi, ſupercilia pendentia. *Græcis* caput grande, & raræ in collo plumæ. *Africanus* dorſum nigrum, oculi, in juventute nigri ætatis progreſſu ruffeſcunt. *Sardis* pennæ nigræ, crura brevia, femora longa, pedes pallidi. *Illyricis*, ſive Sclavis, ſtatura mediocris, pennæ rubræ, majori ex parte prunarum candentium adinſtar; pedes magni, femora ab interna parte plana, volæ manus inſtar æqualia. *Alpinis* corpus magnum, oblungum, pedes fere candidi, ſufficiens ad leporum venationem robur. *Germanis* oculi iris & ſuprema capiti contingua roſtri pars, crura, tibiæ & pedes, crocea. Pennæ caudæ nigris & canis iiſque latis & obliquis maculis aſperguntur; colli ſuperioris & capitis ruffeſcunt, & punctulis, nigris interſtinguuntur. Carcani Aſtocellus, eſt forte Tardici & Bellonii Semi Auſtur.

ACCIPITER PALUMBARIUS, qui Græcis eſt φασσοφόνος, φαβοφόνος, & φαβοτύπος. ſeu columbicida, quis ſit, certo dici non poteſt
Ariſt. l. 8. Hiſt. c. 3. Ariſtoteles meram nomenclaturam ſuppeditat, & ſimpliciter Accipitrem nominat. Epheſius à Niſpho citatus, Falconem gentilem vulgo dictum ex eo facit. Alberto cum Aſture idem eſſe videtur, Turnero cum Fringillario idem. Ariſtoteli eſt Chalcidis avis magnitudine, & Carnivorus: Porphyrio omnium celerrime volat. l. 3. de abſtin. ab animal.

ACCIPITER FRINGILLARIUS Græcis veteribus σπιζίας recentioribus ξυπτέρι, corrupto forte ab Oxyptero vocabulo; Latinis Niſus, quod ei Alberti ni fallor primum ævo impoſitum eſt, ſed non Ovidii, cui Niſus idem cum Haliæto, aliquibus Sparverius, ab Italorum Sparviero dicitur. *Mas* qui Muſcetus vocatur, & fæmina minor eſt, quique ab Aldrovando exhibetur, *roſtrum* habet breve, unco acutiſſimo præditum coloris cornei ſubcærulei. *Oculi* pupillam ochræ colore pallido, lutea iris excipit, quod reliquum eſt intentu flavet. *Caput*, collum, pectus, venter, crura albicant, & variis maculis diſtinguuntur. *Dorſum* & alas muculæ multæ albæ reſpergunt. *Cauda* nigris & fuſcis maculis tranſverſim ornata, eelique fere corporis longitudinem æquat. *Pedes* & tibiæ crocei ſunt coloris. *Fæmina*, vertex, collum, dorſum, alæ coloris ſunt obſcure fuſci. In *Syncipite*, & alarum medio, qua dorſo incumbunt, alba macula conſpicitur. *Pars* totius corporia *prona*, eſt candida, & transverſis lineis luteis interſecatur. *Degit* tempote hyberno in ſylvis cæduis, earumque gracilibus. Non ante occidentem ſolem ad ſedem ſuam revertitur. Plærumque adverſo vento *volat*. In legibus Salicis de eo legitur, quod qui furatus fuerit, centum & viginti denarios perſolvere deprehenſus teneatur. *Dividuntur* ab *Aetate*, in *Nidarios*, *Ramularios* qui necdum plumarum depoſuerunt exuvium & mutatos. *A loco natali* in *Illiricos*, qui ut plurimum lumbos, ac dorſum nigra abtinent, & vitam brevem agunt. *Orientales* quibus cauda duodenis pennis inſtruitur, *Africanos* quibus oculi nigri, pectus nigris & tranverſis maculis varium, alæ longæ. *Tridentinos*, qui ſunt proceri, volaces, ſæpe captas, alaudas in terram deorſum dejiciunt; mox ſurſum arripiunt. *Vincentinos*, qui aut in montibus Vincentinis naſcuntur & omnes ſtatura ſunt exigua; aut in Mueroſticanis Spiranoli dicti, capite magno, reliquis minores, & ad aucupia inepti: & *Ignotos*, qui corpore mediocres, maculis ferrugineis ad rubrum inclinantibus, reſperguntur. *A colore* Albos namque in Septentrionalibus oris reperiri, Olaus Magnus author eſt.

ARTICULUS II.

De Circo Æſalone & Tinnunculo.

CIRCUS Heſiodo ἴρηξ κίρκος, Homero & Ariſtoteli κίρκος ſimpliciter, Feſto Circanea vel Circenda, forte, quod, cum inſidiatur, circuitum in aëre faciat, dicitur. Nomen.

Si

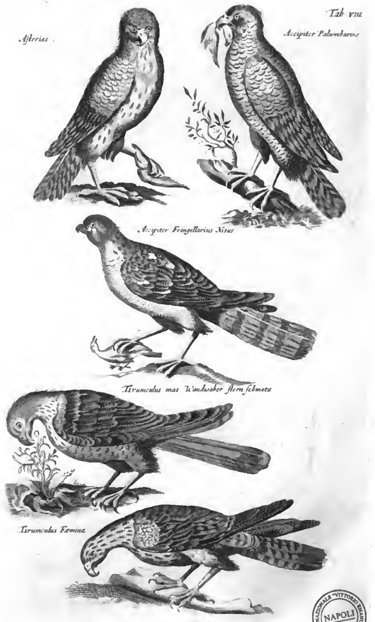
Tab. VI

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Deſcriptio. Si deſcriptionem Bellonii ſequimur, haud multo milvo minor eſt: *Capitis* vertex & guttur inferius ex ruffo albicant, plumulæ quæ auditus foramina tegunt nigræ ſunt. *Roſtrum* capiti continuum plumbeum eſt, extremum atrum, *collum* breve. *Crura* gracilia, lutea; falsò altero claudicare, Plinius prodidit.

Locus. Galliæ eſt inquilina, & ibidem in Arveniæ planis *nidulatur*.

Nutrimentum. Plin. l. 10. H. N. c. 8. Ariſt. l. 9. Hiſtor. cap. 5. Ælian. l. 3 c. 45 de Animal. Homer. in Batrachomyomachia. *Vox.* *Volatus.* Homer. Iliad. x. Euſtat. in citati Homeri locum. Odyſſ. *Nomen.* *Nutrimentum.* Creſcent l. 10. c. 13 Plin l. 10 cap. 8 l. 8. Hiſt. cap. 2. *Inimicitia.*

Cunniculos, vulpes, columbos, Turtures, Mures *infeſtat*. Bibit cum in maritimis verſatur. Amariginem, lactucam ſylveſtrem, vel crocum nido imponere creditur.

Vox ipſi acuta, & clangere dicitur, idque tum facit, cum prædæ propiquus, de ea apprehendenda eſt ſollicitus. *Volat* in gyrum, & quidem velociſſime, hinc Homoro [illegible] Oppiano Equis Iberis velociſſimis celerior

Æsalo, qui Turnero Smerillus, Iſidoro Merillus, Creſcentienſi Iſmerlus, Alberto Mirle, inter rapaces minimus eſt, & tum coporis ſpecie, tum pennarum colore, Falcones refert.

Perdices & columbas *venatur*. Alaudas tam avide ut adclibanum uſque ardentem, puteum, vel hominum veſtes offendat, ſi peritia, & uſus accedat, quatuor merilli, cygnum etiam dejiciunt. Solus omni tempore apparet, quod tamen Buteoni Ariſtoteles adſcribit.

Inimicitias cum vulpe & corvo gerit, illius catulos interficit; hujus ova confringit. Corvi vulpibus auxiliantur.

Ariſt l. 9. Plin. l. 10. cap. 74 *Nomen.*

Tinnunculus Gazæ aliquando Triſtunculus, ut Italis Triſtarellus, & Canibellus & Gavinellus. Græ i [illegible] quod multis milii inſtar punctis inſignis ſit, dicitur.

Deſcriptio. l. 5. Ornithol. cap. 6.

Mas, prout ab Aldrovando deſcribitur, habebat, *caput* in ſummo vertice nonnihil compreſſum, coloris cum univerſa cervice ad dorſi initium ferme cinerei *Roſtrum* ſtatim deorſum molli declivitate tendens, unco iſigni ac longiuſculo, cujus pars capiti contigua fulveſcit, media colore eſt cinereo, ad latera appendixerat, hemicycli forma. *Alæ* & dorſum ferrugineis pennis notis atris diſtinctis; gulam, pectus, ventrem flavis maculis nigris perſperſis veſtitum. Alas oblungas, & quinque digitorum ſpacio ultra Uropygium extenſas. *Caudam* maxima ſui parte cineream, reliqui corporis longitudinem æquantem. *Fæmina*, quæ major erat, *roſtrum* brevius cum roſtro magis recurvo, cinereum. *Dorſi* & alarum pars ſuperior ferruginea ad ruffum accedens. Pennæ extremæ dorſi cinerei coloris, & notis transverſim fuſcis obliquis utrinque in angulum medio ſcapo coëuntibus maculatæ Habet Aldrovandus & Tinnunculum fœminam alteram, cujus deſcriptionem apud eundem vide.

Nidulatur in altis ædificiis, muris, turribus & cavis quercubus, monedularum more, non ſuper fronde, ſed in latibulis. *Locus.*

Fœminas Mas ſemper ſectatur, de abſentibus dolet. Illæ ſupra quaterna *ova* edunt, minii modo rubentia. *Pullos* tam diu alit, donec proprio volatu vevere poſſint. *Generatio.* Ælian. l. 2. de Animal. c. 43.

Victitat papilionibus, Locuſtis, veſpis, muribus. Inventus aliquando in nido ejus & ſerpens: ſed & ipſe in picarum nido cum pullis inventus eſt Bibat annon dubium. Ariſtoteles raro & ſolum inter uncungues tradit Ælianus & Suidas nullo potu indigere ſcribunt. Ariſt lib. 3 de gener. c. 1. *Nutrimentum.* l. 3 de gener. c. 1. l. 2. de Animal. cap. 43.

Cum columbis ſingularem colit amicitiam, cum Accipitribus aliis, etſi ſui generis capitalam hoſtilitatem exercet. Ideo, Plinius. Avis, quæ Tinnunculis vocatur, cum columbis habenda eſt. Defendit enim illas terretque Accipitres naturali potentia in tantum, ut viſum ejus vocemque fugiant Hac de cauſa præcipuus columbis amor eorum, feruntque ſi in quatuor angulis defodiantur in ollis novis oblitis, non mutare ſedem columbas Fumus ejus albugines oculorum extenuat. l. 10. Hiſt. Nat. cap. 37. Plin. H. N l. 29. c. ult.

Articulus III.

De Buteone, Subbuteone, aliis Accipitrum apud Ariſtotelem generibus, & ſacro Ægyptio.

Buteones, qui & à numero teſtium Triorchis, Marcello, Millo dicitur, quæ ternam diſcriptionem Aldrovandus exhibet. *Nomen.* Plin l. 10. c. 28.

Prima ſub nomine Buteonis ex montibus Vineolanis allati ponitur. *Corpus* erecti duarum Spithamarum erat. *Caput* habebat compreſſum, figura trigona. *Roſtrum* nigrum membrana circa nares lutea veſtitum. Iridem circa pupillam in *oculis* nigerrimam. *Collum* breve & plumoſum. *Dorſum* ad caudam coloris ferruginei. *Altera* ex Geſnero ſub Bushardi ut Sabaudis dicitur, maris cognomento, eaque duplex. Magnitudine *prior* magnam Gallinam referebat. Caput pennis fuſcis integebatur: Collum breviſſimum erat. Pennæ nonnihil ruffi coloris præ ſe ferebant; in ventre & pectore albicantes nigriſque plæræque maculis per medium inſignes viſebantur. *Teſtes* deerant. *Alteri*, circulus in oculis flaviſſimus iridem nigram ambibat, colore nonnihil à ſuperiore variabat Venter, latera & crura ſuperius plumis albis veſtiebantur, quas latiuſculi circuli obſcure ruffi per tranſverſum diſtinguebant. *Teſtes* bini albi & puſilli ad ſpinam dorſi inter utrumque renem conſederant, *Deſcriptio.*

rant, in quorum medio particula teſte minor & flava, teſticulo proportione reſpondens, viſebatur. *Tertia* eſt Bellonii ſub nomine Guyrani ſeu Boudree. Huic roſtrum eſt curtum, acie nigrum & hamatum, narium regio & rictus flaveſcunt. Venter candidis plumis, quarum apicem macula nigra, juxta ſcapi medii ductum inſignis, veſtitur. Rectrices alarum plumæ, crenas inſtar ſerræ exhibent nigras, ubi albere incipiunt. Caudæ color varietate Attaginis ſimilis. Crura antica & poſtica annulis imbricata. *Quarta* eſt illius in quo diſſecto tres teſtes inventi, & qui hactenus deſcriptis in omnibus fere conformis erat.

Nutrimentum. Bellon. l. 2. de Avib. c. 10. c. Ariſt. 9 Hiſt. c. 1. Simoni apud Aticen.

Victus ipſi ex herbis ſclarea, aſperula ſeu alyſo & Matriſylva; ex animalibus, mures, ranæ, rubetæ, lacertæ, limaces, ſerpentes, ſcolopendræ, erucæ. Erepta illi aliquando ab ardea & anguilla; inventa in diſſecti ventriculo & talpa. *Volatus* eſt tardi, tam deſes etiam, ut telo petitus vix ad tertium ictum cedere dicatur, ideo nullo negocio capitur.

Uſus. Plin. l. 10. cap. 49.

Uſus ipſius tum in *cibo*, tum in *Medicina*. Sane & in Balearibus inſulis, & apud Arvernos Galliæ populos in bonore menſarum eſt. Carnem quippe habet teneram, hyeme præſertim, & dulcem. Teſticuli ex aqua fontis cum melle decocti ad venerem commendantur.

Bapt. Porta l. 3. cap. 34. Pythog. nom. *Deſcriptio.* Ariſt. H. A. l. 9. c. 36.

Subbuteo ſeu Hypotriorchis, quod nomen Ariſtoteles illis qui in Accipitrum genere latiores ſunt adſcribit, prout ab Aldrovando deſcribitur, verticem habet ex cinereo & caſtaneo ad nigrum vergentem; ejuſdemque coloris macula, uua à capite per tempora ad gulæ laterea deſcendit; altera ab initio rictus ſub oculis utrimque per gulam in longum protenditur. *Palpebræ* ſunt ſubluteæ. Plumæ menti & gulæ totæ albæ, & color ille continuus, ad cervicis & verticis per tempora initium, quod minori oculorum cantho ex oppoſito eſt, perducitur. Pectoris totius plumæ, nec non & ventris medio macula fuſca oblonga notatæ in oris albicant. In pedum *planta*, tubercula veluti calli ublque eminent. In nemoribus celſis & denſis degit, & homines quos Perdicum vel Coturnicum venationi operam dare conſpexit, ipſi inſequi ſolemne eſt, ut aviculas Canum metu ſubvolantes arripiat. Sed hæc de iſtis ſufficiunt: quid vero Ariſtoteles per Pernem, Percum, Rubetarium, & Levem, intelligat, diſquiritur. *Pernos* apud Heſychium & Phavorinum genus venatorii eſt accipitris, ultra ignoratur. *Percus*, ſeu Percuus idem cum Fringillario propter alarum nigritiem, eſſe videtur. Ariſtoteles per Fringillarium, Niſum fœminam; per Percuum marem vulgo Maſchettum dictum, forte intellexit. *Levis* quis ſit ignoratur. Bellonius Smerillum eſſe exiſtimat. *Rubetarius* vel idem eſt cum Levi, quia de utroque Ariſtoteles. Abunde vivunt, & humivolæ ſunt, vel Milvi ſpecies. Qui Sacer Ægyptius Bellonio dicitur, corporis magnitudine Corvum refert, capite Milvum, colore ad Falconem ſacrum accedit. In Ægypto eſt frequentior, quàm ulla alia Avis quæ rapto vivit. Rara in Syria conſpicitur; ſed & in Caramania aliquando. Serpentibus potiſſimum veſcitur. Unde ei olim apud incolas tanta reverentia, ut illius vel per imprudentiam occiſor, morte multaretur; ipſa mortua bonorifice ſepeliretur.

Ariſt. l. 9. Hiſt. c. 36.

Herodot. in Euterpe.

Articulus IV.

De Lanariis & Collurionibus.

Nomen.

DE Lanariorum ignobili genere, Buteonibus rectius annumerando hic res eſt, de nobili inter Falcones agemus. *Nomen* ipſi ſeu à laniandis avibus: ſeu quod plumas lanarum inſtar molles babeat. Aliquando Lanius Molliceps Falco albus, degener, & buteo albus dicitur.

Aldrovandus l. 5. c. 11.

Aldrovandus duplicem iconem exhibet. *Prior*, accipitri palumbario magnitudine par, *vertice* erat lato, capite & collo craſſis, omnibus uti & ventre, tota parte prona, femoribus uropygio, & cauda inferna. Inter oculi canthum majorem & roſtrum, maculam habeat nigram, alas oblongas, longe ultra uropygium protenſas, *tibias* luteas, & pro reliqui corporis proportione valde graciles, eaſdem à poplite ad ungues paulo plus palmo longas, & culmo triticeo vix craſſiores. Unguiculos uncos, ſed tenues. *Alteri* lingua erat lutea & nigra. *Caput* & dorſum cum leucophæo fuſcum, pectus totum leucophæum, ad anum uſque maculis in longum ferrugineis diſtinctum. Alarum remegia ex ſex ordinibus ratione coloris conſtare videbantur. Uropigium totum caudicabat. *Pedes* habebat luteos, femora plumis ad poplites uſque veſtita. Tibias erectas & inſtar ſtipitum. Ungues longos & admodum recurvos.

Albert. l. 23. de Animal. c. 15.

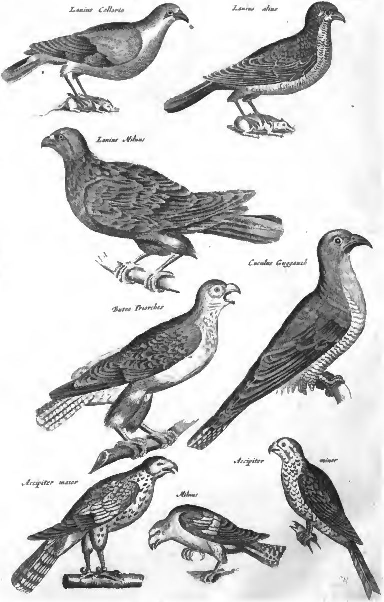
Victum ex muribus in agris quærit; ſed & avium pullos, in nido, vel cum per terram volandi impotentes, reptant, rapit.

Differentiæ.

Collurionis de minore ſunt Lanariorum genere; illique vel *Majores*, vel *Minores*. Ex *majoribus*, qui Æliano Merulæ venaticæ, Fœmina eſt turdi mediocri magnitudine, è longinquo contemplanti tota cinerea. Capite ad reliqui corporis proportionem triplo majore. *Roſtrum* habet parte ſuperiore valde inflexum: inferiore ſurſum modice curvatum. *Linguam* in extremo multifidam, & in fibras acutas, & quaſi capillamenta quædam deſinentem. *Oculos* totos nigros. *Caudam* picæ ſimilem;

Digitized by Google

Tab XI

Lanius Collorio
Lanius alius
Lanius Milvus
Cuculus Guggauch
Buteo Triorches
Accipiter minor
Accipiter maior
Milvus

Digitized by Google

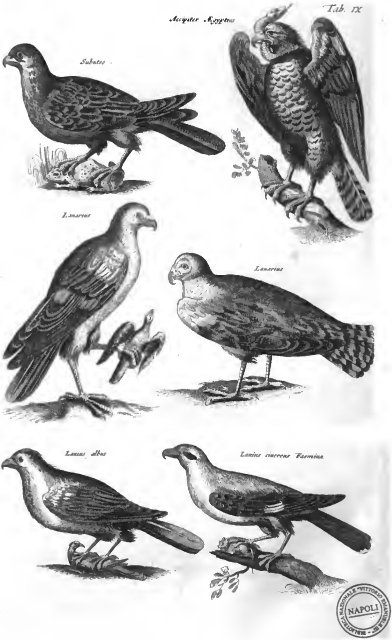
Tab. X

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI
Digitized by Google

lem; que explicata, corniculatæ creſcentisſve lunæ imaginem exhibet. In Mare gula, pectus, venrer, ſemora, cauda prona dilurius quam in fæmina albicant. Vertex & dorſum obſcurius fuſceſcunt, plumulæ harum partium adeo ſunt tenellæ, ut pili potius glabri ac leves eſſe videantur. Erat & *alter* totus albus, roſtro, tibiis & unguibus exceptis. Interdiu ſemper fere arbori ſummæ aut dumeto inſidenr: in Helvetia inter frutices ſpinoſos, & conſidentes caudam erigunr.

Nutrimentum. *Victus* ipſis Papiliones, ſcarabæi, vermes, juli, erucæ hirſutæ, locuſtæ, grilli; quos, præda uberior ſi contingat, defectum penuria providi in aculeis & ſpinis arborum figunt: inter aves Turdi, Fringillæ, Picæ ſylveſtres. Oſſa comminuta devorant, & famelici, tantos carnis bolos in gulam ingerunt, quantos rictus capere poteſt.

Generatio. Bellon. l. 2. de Avib. c. 23. *Nidos* ex muſco, lana, fundos eorundem ex erica, componunt. Senos *pullos* excludunt, parentibus roſtro, cruribus, pedibusque exceptis, quia plumularum radices ad virorem nonnihil vergunt, omnino diſſimiles.

Vox. *Voce*, cannum à longè auditum latratum, aut Noctuæ aliam appellantis ululatum referunt, & vocem Houin, quam ſæpius iterant, exprimunt. Ælian. Uniformis ea hyeme & autumno; vere & æſtate varias Avium modulariones imitari, eas ad ſe capiendas alliciunt. Capti in caveam incluſi, muti & elingues permanenr. Hyberno tempore facile capiuntur. Nam avem caveæ incluſam invadunt, decipula decidente, intercipiunrur.

lib. 5. c. 14. *Colluriones minores.* *Collurionum minorum quinque genera* obſervavir Aldrovandus. Tria aliqua ſui parte rubeſcentia: duo cinerea. Aviculæ ſunt Alaudis paulo majores, duos palmos & pollicem circiter longæ. Omnes utraque roſtri quod recurvum eſt, modice tamen parre, ternos pilos inſtar barbæ prominentes habenr. Utrorumque pulli, antequam frequentibus integantur plumis, vireſcere nonnibil apparent. Tanta eis (expertus Bellon. l. 2. de Avibus c. 25. Bellonius) ſimilitudo, ut difficillime dignoſci poſſint. *Cibus* ipſis ſorices, mures, lacertæ, talpæ. Inter edendum, uni tibiæ inſiſtentes, cibum pede altero ſurſum retracto prehendunt. Humilius *volant*, & prædæ inhiantes aliquandiu ſeſe in aëre librando ſuſpendunt. In cardius ſæpiſſime *quieſcunt*. Octonam aliquando, ſenam nonnunquam prolem excludunr. Rubore verticis qui inſignes, in Italia inter delicaros cibos.

ARTICULUS V.

De Milvo & Harpa.

Nomen. Plin. l. 9. c. 26. MIlvus, quod vocabulum & piſcem, & ſtellam in Septentrionali parte ſignificat; Græcis [illegible] Cretenſibus [illegible], Oppian. l. 1 de Piſcib. Heſychio ſi locus ſuſpectus non eſt, [illegible] eidem & Phavorino [illegible], [illegible] & [illegible] dicitur. Ovid. l. 3. Faſtor. Plinio ex Accipitrum eſt generibus: Plin. l. 10. c. 10. Ariſtoteli inter carnivoras, ſed vix rapacium nomine dignus.

Differentiæ. l. 6. Hiſt. Anim. c. 6. Tria ipſorum ſunt *genera*. *Unum*, [illegible] Ariſtoteli dictum, minus nigrum & robuſtum. *Alterum* majus, colore propemodum ruffo, infirmius. *Milvi regalis* nomine gaudet, quod à binis ſalconibus ſacris in ipſum emiſſis, intra nubes etiam ſe condens, ſumma cum Principum voluntate in terram dejiciatur. Cui & Milvus paluſtris accenſeri debet. *Tertium*, albidius & rapacius, Angliæ, & Septentrionalibus regionibus, in quibus nigredo & albedo in candorem vertitur, frequens. Et Bouſari Sabaudorum, qui marinus eſt.

Deſcriptio. *Deſcriptione* operoſa opus non eſt. *Rictum* habet rectum, nulla marginum appendice à freno ſeu lateribus extremis ad unci uſque initium. Inreſtino & hepati ſel adjunctum habere Athenæus tradit. Athen. l. 8. c. 8.

Locus. Herodot. l. 2. *Loca* temperata Milvo ſunt familiaria, niſi quod in Lybia; circa ſontes Nili perennare dicatur. Ideo & inſula S. Dominici, vicinoque mari multi, quibus bifurcata cauda, viſi ſunt: & in Anglia, nullo non anni tempore apparent, & quod ſpurcitiem in plateis & ad flumen Thameſin legant, lege ab omni noxa immunes ſunt. Ideo hyeme adventante vel calidiores regiones Ætolii citius, quam Regales petunt, ibidemque hybernanr; (ſane ultimo Aprilis tot circa Pontum Euxinum Bellonius vidit, ut, ſi quindecim dierum ſpacio tot prætervolaſſent, hominum ſuperaturos ſuiſſe numerum crederet) lib. 2. c. 28. vel in nidis ad breve tempus plumarum ſuarum vellere corpus à frigore tuentur: vel in quercubus aliiſve arboribus carie exeſis, coprus fovent. Ideo denique æſtu accedente, calidas regiones deſerunt, & in Europam, tardius tamen Ætolii, quam Regales revertuntur; & eſtu in eadem urgente ſupra nubes, quò radiorem ſolarium reflexio pertingere non poteſt, ideo nec æſtus ira urget, elevantur, ibique aliquantiſper hærent.

Nutrimentum. Ariſt. H. A. l. 8. c. 3. Bellon. l. 2. de Avibus c. 2. lib. cap. 8 Ariſt. l. c. *Victitant* carne animalium, pullorum inprimis gallinaceorum & anſerinorum tam vivorum, quam mortuorum, & fructibus. In Ægypto in palmas devolaſſe, & dactylos comediſſe viſi ſunt. Fruges reſpuere Ariſtoteles credidit. Bibunt raro, quia ſicco cibo rariſſime utuntur; & ſi quando; ex ſolis pluvialibus aquis, ſi Tzetzi credimus; à quibus tamen dum pluit, abſtinent. Quod ad feneſtras domum in Ægypto advolant, & in inſula S. Dominici prope ad homines accedunt, in eorumque Bellon. lib. 2. de Avib. c. 28. conſpectu corpus à pulicibus expurgant, manſuetudinis eſt indicium: quod pueris

cibum è manibus, catnes abluentibus, piſces exenterantibus, pileos deambulantibus in urbe, nidulationis inprimis tempore, eripiunt, rapacitatem arguit: quod in Elide nihil ex funerum ferculis eſculenti; nihil Olympiæ ex ara carnium Jovi ſacrificatarum, auferre dicuntur, vel falſum eſt, vel rimiditatis, quia turba præſens, argumentum præber. Creduntur p imo anno præ audacia nihil mortuum guſtare; ſecundo præ metu nihil vivum edere; tertio fame interire.

Plin. l. 10. c. 10.
Ovid. l. 2. Metamorphoſ.

Generatio
Ariſt. H. A. lib. 6. c. 6.

Pariunt bina, magna ex parte, interdum tamen terna, totidemque excludunt pullos, poſt vicenorum dierum incubarum: ſed qui Ætolius vocatur (male Plinius Ægolium vertit) quaternos.

Vox.

Vocem ſi ſpectes, lippire vel jugere dicitur.

Viſus.
Apulei. in Mileſiac.

Viſus ipſi ſatis acutus. Unde Ariſtophanes [illegible] dixit.

In avibus.
Volatus.
Juvenal. Satyra 4.
Bellon. l. 2. de Avibus c. 26.
Ovid l. 2. de Amore.

Volatu & præſtant, & in eo aliquid peculiare habent Illud, tum quia intra nubila ſe recondunr, & indefeſſo labore maxima aëris ſpacia emetiuntur: tum quia tanta velocitate ſe præcipitant, ut ſæpe projecta in altum pulmonem bubulorum ſegmina, unguibus antequam in humum delaberentur, arripuiſſe, viſi ſint. Hoc, tum quia ducunr per aëra gyros, unde Circaneæ, [illegible], & [illegible], aves dicuntur; tum, quia immotis alis diutiſſime in aëre, motus tonici beneficio hærent. Scilicet, elata ea ex parte paulisper ala, unde ſubit aura, motum aëris in reliquum etiam corpus excipiunt, & ita ſuſtinentur. Sufficitur lata in alarum vicem cauda, quam, prout res poſtulat, dilatant, conſtringunt, deprimunt, attollunt. *Videatur*, inquit Plinius, *artem gubernandi navium docuiſſe cauda flexibus, in cœlo monſtrante natura, quid opus eſſed in provundo.*

Plin. H N. l. 10 c. 10.

Amicitia.
Ariſt. lib. 9. Hiſt. c. 1.
Ælianus 5. H. A. c. 48.

Amicitiam colunt cum Harpa & Cuculo. *Inimicitias* cum vulpe, corvo, gallinis & columbis exercent. A ſolſtiriis afficiuntur podagra, ideo tunc frequentius latent.

Horatius in Epod
Plin. H. N lib. 10 c. 1.
Uſus.

Uſus ipſorum apud pauperiores nonnullis in locis in *cibo* In *Medicina* einis cremati bibirur, contra Epilepſiam; teſticuli ex aqua fontis, contra impotentiam; fimus, contra arriculorum dolores, quod & vermes, qui ex eo XL. diebus in fimo macerato, naſcuntur, faciunt, commendatur. De Harpa inter Ariſtotelem, Plinium & Oppianum non convenit. Geſnerus vulturem aureum Harpam Oppiani, quod ſub mento plumas barbæ inſtar habear, eſſe eredidit. Aldrovandus Milvum paluſtrem opinatur.

lib. 5. c. 16.

Articulus VI.

De Cuculo.

Nomen.
Athen. l. 7. c. 27.
Fernel. l. 6. Methodi c. 20.
Bellon l. 2. de Avibus c. 29.
Ariſtoteles H. A. l. 6. c. 6

Cuculus, quo nomine mons in agro Bononienſi, piſcis marinus, herba, involucrum papyraceum, & alia veniunt, Græcis [illegible], nomen à voce ſortitus eſt. Accipirri apponitur, quod eum tanta ſimilitudine referat, ut Ariſtoteles ætate hoc ipſo credirus ſit prognatus, & apud Gallos Falco cuculi parens communi proverbio dicatur. Plinii is videtur error. Nam Ariſtoteles, dum Cuculum ab Accipitre interimi ſcribit, quod nulla avis in ſuo genere ſoler facore, accipitrini generis eundem non eſſe docet.

Differentiæ, & Deſcriptio.
Ariſt. l. c.

Duo ſunr ipſorum *genera*, *Majus* nempe & *Minus*, quæ ſola inter ſe magnitudine differunt. Nec eſt quod curioſe deſcribantur. Neque aduncis ſunt inquit Ariſtoteles unguibus, ut Accipitres, neque capite accipitribus ſimiles. Sed ea utraque parte columbos porius quam accipitres imitanrur: nec alio quam colore repræſentant Accipitres, niſi quod iſti maculis ſeu lineis diſtinguantur cuculi velut punctis Cave tamen, illud quod de pedibus, extra aduncitatis defectum intelligas Nec enim iis terni anre & retro unus ut columbis; ſed bini antici & rotidem poſtici, ut Picis, & nocturnis avibus, quod Antiquitati ignotum. Sed & id, quod de punctis dicitur, ſtricte ſumendum eſt. Nam quos Aldrovandus deſcribit, prona parte tota tam cinerei ſunt, quam albi, lineis ſeu maculis tranſverſim ductis oblongiuſculis, fuſcis, & inrerruptis interdum, interdum magis continuis diſtincti. *Crura* corporis magnitudini in iis non congruunr. Nam & femora brevia, & tenuia ſunt, & tibiæ vix pollicem latum longæ Juvenem torum nigricantem maculis ſubruffis per alas reſperſum, Aldrov. noravit, foramina narium in roſtro mulrum eminebant. Oris pars interior flavi coloris erat.

Locus.

Loca, ſi attendamus, ubique fere gentium reperirur, novum orbem, & Æthiopiam, ſi alvarezius fidem meretur, ſi exceperis. Æſtate pro natura avis, in cujus nido parit, in arboribus, petris, & fluminum ripis *degit:* hyeme interræ, lapidum, & arborum cava ſe abdit, in iiſque per totam hyemem latet. Auditam ejus larentis vocem fabulantur, cum truncus fornaci calefaciendæ immitteretur.

Nutrimentum.
Ariſt. H. A. l. 9. c. 29
Ariſt. H. A. l. 6. cap. 7.
Plin. H. N. l. 10. c 9.
Author de Natura.

Cibus ipſi erucæ, muſcæ, fruges; ſed & carnes; ſi verum eſt, grandiuſculos nurricis pullos, imo ipſam devorare, quod quibuſdam creditum, quamquam exinde carnivorus eſſe negetur, quod nonnunquam Accipitri in cibum cedat. Hyeme dum latitat & implumis eſt, vel congeſtis & ibidem repertis vivere, vel hirundinum & urſorum modo vitam ſuſtentare, credendus eſt.

Quan-

Generatio. Ariſt. lib. 3. de Gen. c. 1. Idem l. 6. Hiſtor. An. c. 7. Hiſt. Animal. l. 6. c. 1. Ariſt. lib. Hiſt. Animal. c. 29.

Quantum ad *Generationem*, quia natura eſt frigidæ, majori ex parte ſingula parit ova, raro bina. Genus quoddam in petris *nidificat*; (ſic Ariſtotelis verba ſumenda ſunt) reliqua in palumbi, alaudæ, luteolæ, ſed currucæ inprimis nidoovis jam fæto, ova ſua deponunt: ſeu, quod ob metum & ignaviam non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinentur; ſeu quod propter frigidam corporis coſtitutionem, ex ovis pullos excludere non poſſint.

Ælian. l. 3. de Animal. c. 30. Plin. H. N. l. 10. c. 9. Ariſt. lib. 3. de gen. c. 1. Ælian. l. 3. de Animal. c. 30. *Ingenium.* Ariſt. lib. 6 Hiſt. c. 7. Iſidor. l. 12. Orig. c. 7. Oppian. in l. lib. 1. Ælian. l. c. Niplius apud Aldrov.

De *ingratitudine* in nutricem, non conveniunt Authores. Alii, negant, dum, vel avis eum duntaxat in cujus nidum ſua importat, ova comedere, propria ſubjicere: vel deprehenſa poſtquam adoleverint fraude, à nutrice relinqui; vel ad volatum firmos, ſibi conſcios ad parentem evolare; vel nutricem, ſeu viſo cuculi, cujus ovum citius excluditur, pullo, tanquam eo contentam à ſuis incubandis deſiſtere; ſeu exclusos, ſpecie cuculi elegantiore captam (arripit hic cibos avidus, & pingueſcit) tanquam ſuperios occidere, & in cibum cuculi pullo dare, ſcibunt. Alii affirmant dum, vel pullos nutricis ab iis vel conculcari, vel cibo fraudari, vel ipſa inſpectante abſumi; & jam volandi, potentes, ipſam nutricem corripere credunt. Utut ſit, hoc certum eſt, educare currucam ſubditum cuculum, adulterato fœtam nido.

Ariſt. lib. 9. H. A. c. 29. Plin. H. N. l. 10. c. 9. Idem l. c. *Volatus.* Plin. l. c. Ælian. l. 3. de Animal. c. 30.

Volatus ipſis brevis, interruptus, humilis, & ut hoſtem effugiant, inſtabilis. Ideo Milvorum ſcapulis, quo tempore adveniunt, ſuſcipi putantur, ne per longa aëris ſpacia defatigati deficiant. Solent autem ineunte vere apparere; cujus adventantis primi poſt amphisbænam ſunt nuncii. Caniculæ ortu occultantur, poſt rariſſimè cernuntur. Hyeme deplumes in cavernis torpent.

Vox. Ariſt. l. 9. A. H. c. 49.

Vox ipſorum propria Cucu. hanc minus explanant, cum ſe abdituri ſunt. Ad ultimum alibi Julium, ad S. Johannis, apud nos, feſtum, perfectam edit, ſi ultra, uvæ vix matureſcent.

Antipathia. Iſidor. l. 12. orig. c. 4.

Inimicas tum omnes fere aviculas præcipue cum ova pariunt, habent, ſeu quod illorum ſint fraudis conſciæ: ſeu quod Accipitri per quam ſunt ſimiles: tum cicadas ex ejus ſaliva ortas, quæ eos frequenti agmine invadunt, & poſtquam ſub alas irrepſere, morſibus lancinant. Ideo ſub ortum caniculæ, quo raucis.

Sympathia. Plut. de fluviis.

Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis.

cantilenam ſuam abrumpit. De ejuſdem cum Milvo amicitia ſuperius dictum eſt, quod de paliuro in monte Coccygio à Plutarcho refertur, omne animal, ſolo cucule excepto quod inſederit, tanquam viſco retinente hærere, non minus fabuloſum eſt, ac quod de cicadis ex ipſius ſaliva natis dicitur.

Morbi.

Intet *corporis affectus* referri poteſt, quod hyeme deplumeſcit, pennas imutat, & ſimul colore immutatur. Exuvio depoſito, corpus ejus ſcabreſcit.

Uſus. Plin. l. 10. H. N. c. 9.

Uſus ejus, & in *Medicina*, qui cineres uſti ad dolorem ventriculi valent; & in cibo, quia ejus pullo, qui jam volare poteſt, nulla avium ſuavitate carnis comparari poteſt, obtinuit.

TITULUS IV.

De Falconibus.

CAPUT I.

De Falconibus in genere.

Nomen. Albert l. 2. de Animal.

FAlconis ut avem ſignificat, vocabulum adeo generale eſt, ut eo omne rapacium genus Authores incluſerint; & Aquila, cum Theodotione & Symmacho, omnes quarum in venatu volatico uſus eſt, Falcones nominarint: Recentiores illis avibus à falcato unguium hamo nomen indidere, quæ Thuſcis Campanis vernacula Capys decebantur, & à nobis jam deſcribentur; nec tamen tam ſtricte, ut non quædam Accipitribus communia intercurſura ſint.

Differentiæ. l. 23. de Animal.

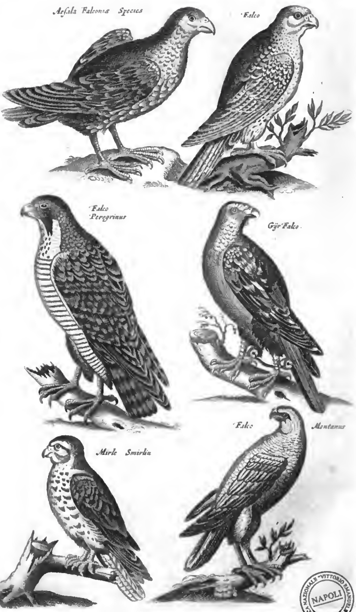
Ad tres ipſos *claſſes Migratores* nempe, *Campeſtres*, & *Reparios* Bellonius redigit; ad *nobiles*, *ignobiles*, & *Hybridas* ſeu medii generis, quod promiſcuo generoſorum & ignavorum coitu generentur, Albertus. Sub *illis* Falconem ſacrum, Hierofalcum, Falconem montanum, peregrinum, gibboſum, album, rubeum, cynopodam arboravum, & lapidarium; ſub *iſtis* Buteones, Lanarios, Tinniculos, ſed perperam, comprehendit. Sub his, Germanos & Tunctanos quidam enumerant, ſed & hi omnes, ætate, colore, & corporis forma variant. Hinc *Hornotinorum*, qui eodem anno nati ſunt: *Nidulariorum*, qui ſtatim à nido domi adoleverunt, nec ita ut ramularii pencas producunt. *Ramalium*, qui circa nidum ramulatim obvolitant; *Mutatorum*, qui vel deplumes ſunt, vel plumam veterem eum nova jam commutarunt; nomina.

Deſcriptio.

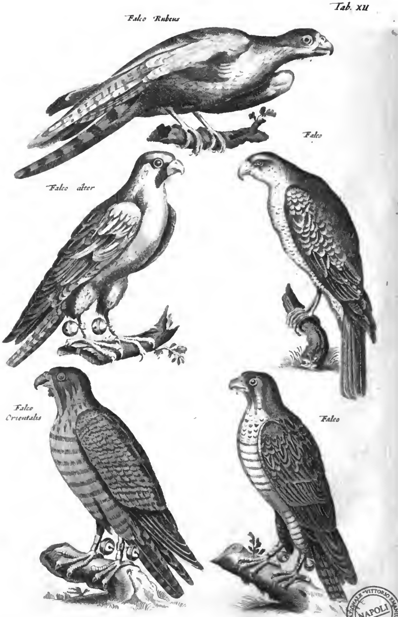
Quantum ad *deſcriptionem* exactam, In capite, dorſo, ſuperiore colli, exteriore alarum & caudæ parte cinereus ſit & ſubniger, in aliis paſſim partibus varius, & virgulis quandoque interruptus: ſed primo anno ſecundus *color* ruffus eſt, remiſſæ rubedinis, albeſcit deinceps paulatim, eo magis, quo pennas mutarit ſæpius. *Caput* habet craſſum, nec oblongum, nec ſtrictum, ſuperiore parte à rotunditate dificiens. *Collum* & roſtrum brevia, maculas in maxillis nigras, circa oculos albas, *oculos* croceos ad rubedinem accedentes, *pectus* cum oſſe pectoris acato & duro. *Pedes* patulos; ereceos, & ad albedinem declinantes.

Crura

Tab. XIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

mur, corporis ipſi ſtatura plerumque oblongiuſcula. Capite vertice plano canum. Roſtrum cæruleum; Nares exiguæ, pectoris, dorſi, & alarum ſuperiorum maculæ fuſcæ, femora interiora alba. Crura pedeſque tota fere coloris cærulei. Cauda maculis circularibus phaſeolorum aut renum figuram exprimentibus varia, &c. Excellit, cui color rubicundus, ruffus aut incanus, lingua craſſa, pes amplus, digiti craſſi, & colore cæruleo diluti.

Locus. Paulus Iovius in libro de legat. Moſchovitico. *Inveniuntur* apud Tartaros, & Moſcovitas. In Polonia, quod Maximilianus Cæſar per ſuos exploratores comperit, in arboribus non ita proceris nidulantur. Cum verſus meridiem victus quærendi gratia proficiſcuntur, ab aucupibus adventus gnaris, in Ægei maris inſulis intercipiuntur, & Venetias etiam è Creta afferuntur.

Nutrimentum. De *victu* ſcriptores inter ſe non conſentiunt. Beliſarius cadaveribus etiam veſci dicit. Tardivus cibos etiam craſſiores facile concoquere ſcribit. Albertus delicate, eos cibandos, cibo ſemper recente, cerebellis, ſanis carnibus, reliquit. *Volaciſſimi* ſunt, niſi è nidis abducantur, & nubes etiam tranſcendunt. *Capiunt* Anſeres ſylveſtres, Grues, Ardeas, Lepores, Capreolos. His inſident, & cerebrum capite perforato excutiunt. In eorum conſpectu ne Aquilæ quidem volare audent.

Deſcriptio. Aldrovandus l. 7. c. 3. *Gyrfalco* ſeu Gyrfalcus (male à quibuſdam Herodius dicitur) qui id ab Aldrovando deſcribitur, verticem habebat complanatum colore cinereo. *Roſtrum* breve cæruleum, unco modico, deorſum incurvato, ſubcæruleo, inſtructum. *Dorſum*, alæ, venter, cauda alba erant. Verum tergi, alarumque plumæ pene ſingulæ nigra macula notatæ, quæ cordis quodammodo figuram æmulabantur. Alæ erant admodum longæ Remiges prope extremum apicem nota majori ac longiori nigra ornabantur, quæ tamen albo claudebantur margine. *Gula*, pectus, & venter pura tingebantur albedine. *Cauda* erat breviuſcula notis nigris tranſverſim variegata. *Pedum* digiti oblongi, validi, late expanſi, tabellarum continua ſerie per totum intecti.

Differentia. *Genera* ipſorum à colore petuntur. Alii ſunt, flavi, rubei, & cinerei. Albos etiam in Moſcovia reperies. Qui in pectore albicant, magis etiam albi ſunt, & primo anno dorſum partim albicat, partim ſubruffum, vel ſubrubeum eſt. Ubi vero mutati ſunt, color ille ſubruffus in nigredinem permutatur.

Locus. *Locum* ipſis natalem Norvegiam & Hiberniam Beliſarius ponit: at certum in Tartaria quoque & Moſcovia inveniri.

Paulus Venet. l. 1. c. 61. Michov. c. 14. Aſianæ Sarmat. *Veſcuntur* inprimis Columbis, & id genus aliis: & poſtquam ſemel de aliqua ave guſtarint: illa deinceps relicta, novam ſemper prædam perſequuntur.

Nutrimentum. Pugna. Aggrediuntur & Aquilas. Accipitres, Niſi, Falcones, iis advolantibus, prædam ulterius non proſequuntur, ſed pavidæ perſiſtunt. Si in quinque Grues libero aëris campo unus emittatur, non prius perſequi deſinit, quam ſingulas in terram dejecerit.

Ingenium. Duo habent *peculiaria*. Unum, quod cum ſimul aliquot vehuntur, certo quodam ſenii ordine cibum capere ſoleant. Alterum, quod præter cæterarum rapacium morem, nunquam ſeſe aqua abluant, ſed ſola arena utantur. Frigore etiam tantopere gaudent, ut perpetuo, aut ſuper glacie, aut lapide, marmoreve algido ſtare geſtiant.

ARTICULUS II.

De Falcone Montano, Gentili, & Tunetano.

Deſcriptio. FAlco MONTANUS, quod ſit magis reliquis indomitus per excellentiam ita dicitur. *Caput* habet vertice faſtigiatum & nigrum, coronula quadam cinerea cinctum, cui in fronte non longe à roſtro plumulæ quædam exiles, & capillares eminent. *Guttur* ad ſternum uſque nonnihil candeſcit, maculis conſperſum majuſculis, *pectus* reliquum verſus inferiora, notis quibuſdam, quandoque ferrugineis, nonnunquam rubeis nigricantibus aliquando inſignitur, quibuſdam guttur & pectus nigris plumis veſtiuntur, *Dorſum* ac lumbi majori ex parte plumis fuſcis, minutis obteguntur. Aliqui eorum poſt medium dorſum, lineas quaſdam albicantes, aut rubeſcentes, quæ deorſum vergunt, habent. *Crura* & pedes plerumque crocei, vel ex flavo paleari flaveſcentes, & ſquammis denſiſſimis integuntur. Mutatos facilius eſt cognoſcere: & optimus eſt hornotinus fuſcus.

Nutrimentum. Non Anates ſolum, ſed & Anates & Ardeas *capit*, & perſequitur. Viſus aliquando & Aquilam, quæ ſibi prædam præripuerat, & ſeipſum interemiſſe.

Differentia. Ponit & *alterum* ejus *genus* Aldrovandus, quod *Leucophaeum* nuncupat. *Corpus* ejus totum cinerei eſt ad cæruleum vergentis coloris, pro diverſa partium ad lucem obverſione dilutioris obſcuriorisve. *Roſtrum* craſſum, breve, nigrum, robuſtum, pollicaris craſſitudinis, tam validum, ut vix ulli alteri fortius. *Pectus* valde teres ac grande. Diverſum primo ab aliis Aldrovandus putabat: ſed cùm cum deſcriptione Montani apud Albertum conferret, & verò Montano, qui aliquoties plumas veteres cum novis commutavit, mediam partem dorſi cæruleam affingi, & quo frequentius ſeneſtum exuit, eo tergum magis cæruleſcere, gulam cum pectore, abolitis, quæ diſtinguebant cum ætate maculis, albe-

albeſcere, obſervaret, *alterum* Montani eſſe *genus* concluſit.

Deſcriptio & Differentiæ. GENTILIS per excellentiam propter generoſitatem ita dicitur. Frederico Imperatori alii ſunt Gentiles *Peregrini*, alii *ſimpliciter* ita dicti. Illi Falconibus ſacris ſunt minores, & quo plus cum Gyrfalconibus participant, eo elegantioris eſſe formæ exiſtimantur. Vertex *capitis* debet eſſe planus, occiput latum. *Roſtrum* craſſum, & recurvum. *Collum* breve, prope caput ſubtile, prope ſpatulas craſſius. Habere debent *pectus* foris prominens, & carnoſum, cavitatem inter pectus & collum magnam & profundam. *Coxas* plumis complurimis opertas, & ſub genibus etiam dependentes. *Crura* craſſa ac brevia, pedes amplos, digitos expanſos & macilentos. Cum adhuc hornotini ſunt. Alii ſunt abſolute fuſci: alii rubris, nonnulli pallidis maculis ceu guttulis perornantur. Alii ruffi ſunt, aut ſimpliciter, aut ad nigredinem vergentes. Alii fulvi, vel abſolute, vel cum quadam rubedine. Maculæ à collo ad pectoris furculam parvæ ſunt, inde vero progreſſæ ad anum uſque majores evadunt. Fulvis ad rubeum vergentibus, color eſt ex æquo permixtus. Laudabiliores in ſuprema capitis parte ceu corona quadam in circuitu perornantur; prope nares durities roſtri vireſcit. Maxillæ ſub oculorum parte ſubrubeæ ſunt. *Dorſum* fuſco eſt colore, ac rubedinem inclinante, marginibus rubeſcentibus & majuſculis ſine guttis tamen exornatum. *Pennæ* alarum majores fuſcæ cum marginibus. *Cauda* ejuſdem cum dorſi pennis coloris, modo quod margines in ea in plurimis ſint pallidiores, ſeu quod à corde ſit remotior; ſeu propter aliam cauſam. *Simpliciter dicti* trium eidem ſunt generum, ſicut & peregrini, de quorum datis notis quoplures obtinent, eo magis probantur. Aldrovandus eoſdem cum Carcani GERMANIS facit, qui Peregrino forma, capite, roſtro & pedibus ſunt ſimillimi. Corona albicans caput ipſis prope collum cingit, femora interna plumis albis veſtiuntur. Mutatis caput, collum, & humeri fuſca ſunt, dorſum cyanea tingitur. Mares ſeu Tertiarii à maribus Peregrinorum nulla poſſunt ratione diſcerni. In volando crebriore ſpiſſioreq; alarum motu utuntur. Rapiunt omne avium genus, Aquaticum præſertim, quod ſi è nido exemptus adhuc pullus ad hoc inſtituatur. Grues etiam capere audet. In eo ſolum Peregrino cedunt, quod non ſola animi magnitudine, ſed etiam cibi aviditate prædam invadere dicantur.

Bellon. l. 2. c. 8. De TUNETANO inter Carcanum & Bellonium non conſtat. *Ille* corporis eſſe exigui, coloris perpulchri, capite flavo, alias nigro, peregrinos pedibus præſertim ita exprimere, ut multi fallantur, ſcribit. *Hic* magnum eſſe, ad Lanarii ſimilitudinem, plumis & pedibus accedere, diutius & conſtantius volare, capite craſſo & tereti eſſe, ſtrenue ſublimem aëra ſcandere, reliquit.

ARTICULUS III.

De Falcone Gibboſo, Albo, & Gallorum Lanario.

Deſcriptio. FAlco GIBBOSUS, quod ei ob brevitatem colli, caput ante juga alarum dum eas ſupra dorſi latera componit, vix appareat, ita ut gibbum geſtare videatur, ita dictus eſt. *Corpus* habet exiguum, planum collo fere continuum. *Caput reliqui* corporis proportione magnum. *Roſtrum* perbreve & rotundum, oculos flammeos. *Alas* prælongas, & valde exertas, in facie guttas. *Crura* proportione cæterorum membrorum longiuſcula & ſquammoſa. *Pedes* in articulis digitorum, præcipue ad interiorem plantæ pedem nodoſos. *Nidulatur* in moncibus inacceſſis. Tam alte *volat*, ut hominis viſum effugiat. In aucupio non ſtatim inter deſcendendum percutit, ſed potius cum à deſcenſu rurſum aſcendere incipit, tunc poſteriore ungula ante pectus diſpoſita ferit, & quandoque tam fortiter, ut unguem ſibi amputet, pectus lædat, imo ſeipſum aliquando occidat.

Falco albus. Eſt & aliud Falconis Gibboſi genus, quod ſemper alas tanquam ad volandum extendit, animoſius quam robuſtius. ALBO nomen color impoſuit. Albertus eum in dorſo & alis ſubalbum eſſe, albi guttas valde albas aliis guttis ſubpallidis interpoſitas habere; & regionem frigidam, & humidam in cauſa eſſe, ſcribit. Addit, Falcone Peregrino majorem, & ad ſimilitudinem Lanarii albi, qui per campos muribus inſidiatur, accedere. *Mittit* eum ſeptentrio, & ex illo inprimis Norvegia, Suecia, Eſtonia. Non tam eſt in volando velox ut Niger: diutius tamen in avium perſecutione perdurat. Non debet ad venandum emitti, antequam pennas mutaverit. Ad eum refert Aldrovandus quendam *Sparverium*, cujus deſcriptionem Romæ acceperat, qui corpore toto coloris lactei, maculis flavis perſperſi, roſtrum habebat album magis quam cæruleum, alas candidiſſimas ac ſine maculis, in cauda pennas duodecim candidas & flavis maculis conſperſas: quarum conſpectum pennarum præcipua & aliarum quaſi tegumentum, tota candida, eripiebat, eaſdem quaſi in vaginam recondens. Pendebat mortua tredecim uncies, pondus in ejuſmodi ave haud leve. LANARIUS (generoſum intellige) GALLORUM dicitur, quod Rei accipitrariæ authorum teſtimonio, Galliæ peculiaris & proprius. Aldrovandus l. 7. c. 10.

Ro-

Deſcriptio. Lanarii.

Roſtrum & crura cum pedibus habet cærulea, plumas anteriotes albo & nigro varias, maculis non transverſis, ſed plumas in longum diſtinguentibus. Plumæ dorſi, alarum & caulæ, partem externam ſi ſpectes, non admodum ſunt variegatæ. Extenſarum interiora notis rotundis, inſtar exiguorum nummulorum per ſuperficiem diſſeminatis, conſpectuntur. Sic à Tardivo & Bellonio deſcribitur Xqua Galliæ eſt perpetuus, ſemperque tam hieme, quam æſtate ibidem conſpicitur.

Ingenium.

Ingenis ſunt tractabilis, & ad omne aucupii genus idonei. Picas, Coturnices, Perdices, Cornices, Phaſianos; imo Anates & Grues, ſi inſtitutio accedar, capiunt, & ſocietate maxime gaudent. Quoniam alis diutiſſime in æthere ſupra prædam ſuſpenſi hærent, tantopere Anares fatigant, ut & canum opera, & fuſtibus plurimæ occidantur.

Italici falcones.

Carcanus *Italicorum* meminit. Habent iſti capur totum planum Roſtrum falconis, peregrini & montani rostro minus & cæruleum. Pectus flavum raris & ferrugineis maculis diſtinctum. Extremas alas veluti ocellis rotundis albiſque pictas. Mutatis, caput univerſum ad humeros uſque, flavo colore ad rubeum vergente, & lineis tenuibus diſtincto, tingitur. Pes, qui ante cæruleus fuerat, in luteum abit Naſcuntur in montibus Vincentinis & Alpibus, quæ Germaniam ab Italia dividunt. Solent alarum æquilibrio, in aëre ſeſe diu admodum & frequenter ſuſpendere, ſic metu incuſſo, ne Perdices, Coturnices, aut Phaſiani diffugiant, faciunr, rarenrer occiſas in terram præcipirant. Viſus aliquando qui & Accipitrem exanimaret.

Articulus IV.

De Falcone Dapidario. Arbarario & Rubeo.

Aldrov. l. 7. c. 11.

FAlco LAPIDARIUS recte Lethofalcus dicirur. Eſt mediæ inter Peregrinum & Gibboſum magnirudinis. In præruptis petris, & Alpium rupibus nidificat. Regirur & nutritur ſimili modo quo Peregrinus.

ARBORARIUS quem Geſnerus deſcripſit, *roſtro* erat cæruleo, *oculis* nigricantibus, *pectore* albidis & nigricantibus maculis variegato; pennis alarum nigrioribus; *dorſo* nigro, cujus pennarum margines infimos, muculæ ex candido ruffe diſtinguebant. An idem ſit cum Accipitre Fringillario dubitatur. *Nidum* in arboribus exſtruir Rarus ipſius in aucupio uſus; jucundum in conflictu cum monedula ſpectaculum exhibet. Adeo quoque placidus eſt, ur per ſylvas & agros emiſſus ad dominum redeat. In diſſecti ventriculo plumas & Cantharides reperit Geſnerus.

RUBEUS à guttarum ſeu notularum quibus diſtinguitur, rubro colore dictus eſt. Peregrino minor eſt, nec citius rubere apparet, quam alas exerat. Calor debilis in ſuperficiem corporis effuſus, & fumoſum humidum, quod ad generationem pennarum excernitur, adurens, rubedinis cauſa eſſe putatur. Invenitur in locis planis & paluſtribus. *Phaniceos* in Moſcovia dari perhibenr.

Albert. l. 10. c. 9. Cieceut. l. 23. c. 12.

Volatus eſt agilis, ſed non diu perſeverantis. Nam penna rubea, quia mollior, non diu volandi imperum ſuſtiner. *Volatus.*

Facile cicurari, Albertus innuit, difficulter regi Tardivus. Poſt ſecundam aut tertiam pennarum mutationem melior; quod remitrentibus per ætatem humoribus calidis, non parum temperamentum juvetur. *Vita* eſt minus quam reliqui longæ. *Ingenium.*

Ad iſtum *duos ex Indiis Orientalibus allatos* Aldrovandus reducir, qui parte anteriore tota & alis internis adeo rubebanr, ut qui pronos inſpexiſſer, nihil prærer colorem rubeum vidiſſet. Majorem putat fuiſſe fœminam; minorem, marem. Mares enim ob hoc ipſum Tertiarii dicuntur, quod rertia parte fœminis ſint minores. Mentum in fœmina, macula oblonga cinerea, quæ inferne deſinebat, diſtinguebatur. Pectus quoque ejuſdem coloris notulis anteriori ſterno raris reſpergebarut. In mare color rubeus, ſaturatior & evidentior erat. Mentum nulla macula inſigniebatur Pennæ remiges interioris noris fuſcis transverſim frequentibus, ſtatoque intervallo diſtinctis, albebant. *Alii. Aldrov. l. 7. c. 14.*

Articulus V.

De Falcone Cyanopode, & illis, qui promiſcuo coitu gignuntur.

Aldrovandus l. 7. c. 14.

FAlco CYANOPUS ad quod referri debeat genus, cum quatuor Falconum genera pedibus cæruleis inſtructa inveniantur, difficile eſt dicere. Ad Lanarium tamen potius, quam aliam ſpeciem pertinere videtur. Eſt Falconi Peregrino & magnitudine æqualis, & figura ſimilis: ſed in hoc differt, quod dorſum ejus, & exterior alarum pars minus nigredinis, & pectus plus albedinis habeat; alæ ſint breviores, cauda longior aliquantum; pedes hyacinthini.

Vocem acutiorem, quia humidior, Peregrino habet. Raro aves Pica, vel cornice majores invadit. Plærumque ſe præcipitaturus, propter metum loco maner, & ſuſpenditur. Audacior evadit, ſi aucupis accedat præſentia. Qui in Helvetia reperitur, diverſus eſt ab iſto. *Vox.*

Nidificat in excelſis juxta aquas, aut profundas valles, petris. Nidis exemptus manſue- *Locus. Aldr. l. 7. c. 15.*

ſit. Capit Perdices, Columbas, Cornices, Anates, Phaſianos, & Tetraones.

Aldrov. l. 7. c. 16. Falcones PROMISCUO COITU geniti, à Peregrinis plærumque proveniunt. Hi enim à patentibus ſtatim expelluntur, & cum ſuæ ſpeciei conjuges non inveniant, ad ſpeciem alteram quam ſibi ſimillimam invenerint, libidinis tempore convertuntur. Carcanus ex altero parente Peregrino, altero Montano procreatos, *Falcones traverſos* vocat. Albertus *quatuor* eorum *genera* ponit. Cæterum, ſi cum Falcone pedis curælei Peregriuus commiſceatur, fere ſimilis Peregrino generatur avis, ſi cum Lanario nigro, ignobilis Falco niger. ſi cum Lanario albo, ſimilis Falconi albo, ſi cum Lanario rubeo, ſimilis colore & figura Faleoni rubeo. Patriſſant autem plærumque, & ignobilitatem matris, inſtitutio poſt unum vel alterum annum compenſat.

TITULUS V.

De Pſittacis.

CAPUT I.

De Pſittacis in genere.

Nomen. RApacibus Pſittaci ſubnectuntur, tum quod roſtrum & ungues aduncas habeant; tum quod cicures, carnem etiam ipſam devorent. Nomen ſortiti ſunt, ſeu à Pſittace urbe juxta Tigrim celebri, ſeu
Steph. de urbibus. ἀπὸ τοῦ τῶν ψιττακίων φύειν. Soli virides Pſittaci veteribus cogniti. Pſittaci fructus, in intimo quoque cortiee & tota nuclei carne, inſolenter admodum eundem imbibit.

Deſcriptio. *Magnitudinem* ſi ſpectes, in regione cui nomen dedere, brachium cum dimidio longitudine explent. Viſus Scaligero qui
Scalig. Exerc. 236. clathratæ feneſtræ fere impleverat ſpacium. In quadam novi orbis regione Phaſanos ſuperant. in inſula Banda, columbam noſtratem vix excedunt. Alibi, Gallinis, Turdis, birundinibus, imo Paſſeribus æquantur. *Color* quoque illis varius.
Scalig. Exerc. 59 ſect. 1. In nova Hiſpania, Æthiopia & ultima India, quoſdam totos albos invenies. Circa Tarnaſſaram ſeptuplici colore ſuperbos; in Ternate Moluccarum una, Braſilia, & Æthiopia rubros: in quibuſdam Æthiopiæ ſylvis nigros; in Malabar, praſſinos; ſcutelatos, purpureos; eincreos & cæruleos alibi. Bellonius magnos quoſdam totos canere, medioeres ex rubro variegari, puſillos nonnullos prolixa cauda, totos virides eſſe ait. Circa Javam, alii ſunt rubri roſtro luteo; alii verſicolores, candidi quidam. Et quis omnes diverſitates enumeret, cum ſupra centenos magnitudine & colore diſcre-
Apul. l. 2. Floridor. pantes, curioſi obſervaverint. Antiquis ſolus in intimis plumulis & extimis pinnulis, viror, notus erat. Unde Avis viridis dicebatur. Communia fere omnibus ſunt. Caput prægrande, ingenii ſignum, roſtrum, quod qua collo committitur, in ſolis inferne ſub faucibus apertum eſt, adeo durum, ut ferreis clathris vix parcant. Statius cornu vocet: aduncum idem, ut eo, tanquam hamato & ſemicirculari forma conſtructo, ſe cum devolant, excipiat, illi innitantur, livioreſque ſe ita pedum infirmitati faciant. Mandibulæ ſuperioris, quod ipſis cum ſolo Crocodilo, & Thæmatopode ſi Oppiano credimus commune, motus. Lingua quæ cucurbitæ ſeminis figuram repræſentat cæteris avibus latior. Unde ἀνθρωπόγλωσσος dicitur. Pectus rotundum. Pedum ſpecies, quia ante & pone binos habet, rara; illos in regno Æthiopiæ interioris prope mare arenoſum, ſi excipias, quorum quidam ſex in pede digitos habent, quidam tres. Crura breviuſcula, infirma, & plærumque fuſca. Ungues adunci, quibus eſcam elevant, & ad os extrorſum convertunt. Capitis Anatomiam apud Aldrovandum vide.

Stat. l. 2. Sylv. Ovid. El. 2. — Plin. H. N. l. 10. cap. 43. — Ariſt. l. 8. H. A. c. 12.

Locum ipſorum natalem ſolam Indiam eſſe, veteres credidere. Tempore Alexandri M. in Taprobana primum inventi; Neronis, in Gaugada Æthiopiæ inſula viſi ſunt; Diodori Siculi, in ultimis etiam Syriæ naſcebantur. Avorum temporibus, terræ cuidam ſupra Caput bonæ ſpei, nomen ob copiam indidere. In regno Calecut tanta ipſorum eſt ubertas, ut Oryzam ſæpiſſime depaſcantur; tanta in Occidentali India, ut Pſittacorum regioni inde nomen creverit. Nec Nigritæ in regno Senegæ illis carent.

Locus. Plin. l. 10. cap. 42. Pauſanias in Cor. Plin. l. 6. cap. 29.

Victus ipſis feris adhue, frumenta, legumina, ſemen Carthami ſeu Cruci, quo pingueſcunt, cum homo purgetur; fructus omnigeni, cum molli tum duro eortice intecti. Nux etiam myriſtica, ad quam in Inſula Banda ſæpiſſime advolant: Cicuribus, quicquid porrigetur, caro, panis, ſaccharum inprimis. Bibunt aquam, ſed vinum multo libentius, cujus potu non ſolum laſcivi, & ſolito loquaciores redduntur, ſed & humano inebriantur more, & intra bibendum, pedibus ſuſpenſi caudam in alrum, & caput deorſum ad aquam extendunt. *Nidos* ſi Cadamuſto credimus ex ſurculis ad tenellos procerarum arborum ramos penſilibus, pilæ modo rotundos, per quam exiguo foramine, conſtruunt, ut ſerpentum inſidiis viam præcludant. Maximi, gallinaceis haud minora ova ponunt, medioeris columbaceis paria, fæcunditatis indicium, ingens illorum in natalibus locis copia; caſtitatis, quod bini ſemper, mas & fœmina agere videantur.

Nutrimentum.

Volatus ipſis in natali ſolo expeditior. In noſtris oris propter cœli frigidioris in clemen-

Volatus.

mentiam minus eo valent, impotentiam, reptandi facilitas, qua ſurſum, deorſum, & in maximam altitudinem ſcandunt, ob congruam roſtri & pedum conformationem, compenſat. Illius unco, dum pedes promovere nituntur, appenſos ſeſe ſuſtinent; dum provolant, ne pedes ob corporis deorſum labentis pondus debiles offendant, ſeſe obvio adminiculo apprehenſo, eodem velut anchora & præſidio excipiunt.

Vox. *Vocem* articulatam nullam naturaliter habent, quidam etiam fere muti ſunt; nec quicquam unica illa voce Perroquet excepta, quæ in ipſorum nomen abiit, ingeminant.

Amicitia. Oppia. l. 2. Cyneget. Eleg. 2. 6. *Amicitiam* ſingularem colunt, cum lupo, cum quo ſimul paſcuntur, homine, unde in America relictis ſylvis interdiu prope domicilia agunt, & Turture, quod Ovidius notavit.

Ingenium. *Ingenio* prope ad hominem accedunt. Accipiunt namque verba & pronunciant articulate omnia; faccilius, ſi intra alterum ætatis annum docueris: ſegniores, ferreo in caput verberantur radio. Non ſentiunt aliter, propter duritiem, ictus. (Rhodig. l. 3. Antiq. c. 32.) Sic Aſcanii Cardinalis continuatis perpetuo verbis ſymbolum Apoſtolicum pronunciabat. Henrici VIII. Angliæ Regis in Thameſin delapſus auxilium implorabat, viginti libras promittens; extractus, quatuor denarios hoſpitatori ſuo dari juſſit. Meditari eoſdem Cardanus addit; Pherecides maſculos, eos obſervare, & deferre, qui venena propinare moliuntur, & in domos important, refert. Quoſdam circa Javam intelligere, & ad interrogata reſpondere, quidam narrant. Non facile crediderim. At (Albert. lib. 23. Scalig. Ex. 236.) pueros interdum imberbes amare; blande attrectatos libidine, ita ut oſcula figant, tangi; quoſdam pueros ita odio proſequi, ut in eorum capita de ſublimi loco non aliter impetum faciant, atque Falco in Anatem; (Manaſſes in Annalib.) ſi inter lugentes agant, lamentari, quod Conſtantinus Manaſſes in hiſtoria Baſilii Imperatoris teſtatur. Saltantes capitis geſtu, depreſſis agitatiſque alis imitari, (Scalig. lib. cap. De leg. glo. 1. p. 12.) dubitandum non eſt. Fœminas nunquam aut rarenter humanas reddere voces, Tiraquellus reliquit. Virides macrouros, quibus collum torque rubro cingitur, annulo illo primum apparente, nil præterea diſcere quidam affirmant. Scaliger acceptas è via publicitus voces reddidiſſe ſcribit. In inſulis vero S. Michaëlis & Divite ſimplicitatis tantæ eſſe, ut ad crocitantem Pſittacum innumera, ex arbore in cujus ramis auceps latet, multitudo convolet, facileque (l. 10. decad. 3. rerum Ocean.) ſe capi patiatur, apud Martyrem legimus.

Uſus. *Uſus* Pſittacorum apud Occidentales Indos in cibo, apud Orientales olim, Æliano teſte, ſacri habebantur. Heliogabalus capita ipſorum in convivio exhibuit, iiſdemque leones, pantheras, & alia animalia pavit. (Ælia. H. A. l. 13. cap. 18. Lampr. in Heliogab.) Oblectamenti loco apud Romanos olim fuere. Nam cum Gallinis ruſticis & Merulis in publicis ornatibus ponebantur. (Varro l. 3. de re ruſtica c. 9.) Viros Pſittacos manu geſtare M. Cato conqueritur. Articulatam ipſorum vocem in tantum eoſdem miratos eſſe, Suidas author eſt ut eos Indi mercem fecerint. Unde caveis eburneis, argenteis, vel ex alia pretioſa materia factis includebantur. Indis pennæ ipſorum in magno uſu. Ex his imagines varias, papiliones, flores, herbas, pileos & perizomata conficiunt; veſtes, aulæa & tapetes contexunt; enſes & clypeos exornant, aliaque utenſilia miro artificio conficiunt. Sed de plumario opere alibi.

De Pſittacis vide quoque infra Mantiſſam N. 4.

CAPUT II.

De Pſittacis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Pſittaco maximo Cyanocroceo, Maximo Pſittaco altero, Pſittaco albo criſtato, & Pſittaco viridi alarum coſta ſuperna rubente.

Deſcriptio. Aldrov. lib. 11. Ornith. cap. 2. **P***Sittacus maximus Cyanocroceus* in aula Ducis Mantuæ ab Aldrovando viſus eſt. Magnitudine bene ſaginatum caponem exæquabat, ab extremo roſtro ad caudam extremam bicubitalis. Vertex *capitis* erat planus & viridis, roſtrum aduncum, in hemicyclum compoſitum, extrinſecus in perfectam dimidii annuli rotunditatem formatum, palmum longum, totum nigrum, ſuperius longitudine duobus digitis, inferius excedebat. *Oculos* habebat albos & nigros, quos ternæ lineæ nigræ à roſtro ad colli initium ductæ, figuram literæ S. jacentis repreſentantes, in longum ſuccingebant. *Guttur* veluti torques nigra ambiebat. Pectus, venter, femora, Uropygium, cauda inferior, crocea erant. *Cervix* ſuperna, dorſum, alæ, caudæ pars ſuperior, colore cæruleo veſtiebantur. Qui apud Comitem S. Floræ erat, ſemel ſingulo die inſtante veſpera bibebat, notis & familiaribus adblandiebatur. Æſtivo tempore aquis ſe immergebat, aut pluviæ donec totus maderet exponebat, à madore frigore correptus, ad ſolem ſe vel focum ſiccabat, ex podagra mortuus eſt.

Aldrov. l. cap. 3. *Maximus Pſittacus alter* apud eundem Principem fuit. *Corpus* ei non ita ut ſuperiori craſſum. *Capitis* vertex compreſſus, palmo longior. *Roſtrum* quam ſuperiori brevius, nec longo adeo hamo incurvum, tres propemodum digitos longum, & totidem,

qua capiti comittitur latum; mandibula ſuperiore alba, inferiore nigra. Oculorum regio & tempora albeſcentia. Dorſum, alæ incipientes, gula, pectus, venter, femora, cauda tota ſuperne, punicea. Remigum tegetes ſecundo in alis ordine lutei, puniceis marginibus, cæruleo velut ocello prope apicem ornatæ, &c. *Pſittacus albus criſtatus* magnitudine erat columbo domeſtico par. *Corpus* univerſum candido plumarum Agmine veſtiebatur. *Capitis* verticem habebat plumis grandiuſculis, ſeſqui palmum altis, retrorſum nonnihil incurvis, acuto apice denuo antrorſum reflexis, candidis, denis, velut criſta perornatum. *Roſtrum* cinereum, ad nigrum vergens, qua capiti committitur naribus patulis pervium, ac harum medio tuberculo, quodam tereti clivoſum. *Oculos* iride lutea, pupilla nigra. *Linguam* latam, rubicundam. *Caudam* in altum plumis dodrantalibus frequentibus, candidis, ſurrectam. *Crura* cum pedibus

Aldrovandus c. 5 ſublutea. *Pſittaco viridi alarum coſta ſuperna rubente* pullaſtri anniculi erat corpulentia, *capitis* vertex luteus. *Roſtrum* ſuperius extremo nigrum, poſt ſubcæruleum, reliqua rubicundum; inferius vero album. Oculi iride croceo aut potius rubente, cincti pupilla nigra, corpus totum viride, parte quidem prona virore flaveſcente ac diluto, alis vero & dorſo ſaturiore, & qui in maxima & extrema penna remige ad cæruleum nonnihil tendat. Coſta ſuperna alarum in tantum rubet, uti & cauda eaque breviuſcula, parte inferiore ad latera, rubra in longum macula inſignitur; ſuperne vero flaveſcit.

ARTICULUS II.

De Pſittaco poikilorincho, viridi melanorinchio, Leucocephalo & Erythrocyano.

Aldrovandus l. 11. c. 6. 7. 8. 9. PSittacus poikilorinchos magnitudine erat gallinæ minores. Corpore plæroque vireſcens, dorſo obſcurius, pectore & ventre, interlucente luteo, radicibus ubique cinereis, dilutius. Roſtrum ſuperius in parte ſuperiore habebat ex viridi cæruleum; ad latera, colore ochræ, in eujus extremitate macula transverſalis candida percurrebat, inferius circumcirca coloris plumbei in medio luteſcentis. Vertex plumulis aureis ornabatur. Remiges parte exteriore, ventrem verſus, initio virides, paulatim in colorem ſubcæruleum, ſeu amethyſtinum, purpureumve potius terminabantur, nigra cætera. Secundæ in ordine longiſſimæ totæ luteæ erant. Quæ mediis ferme alis conſpiciebantur, ad principium latere exteriore, quod ventrem reſpicit, primum viridi, dehinc miniaceo obſcuro, inde viridi, poſtremum apice ipſo partem violaceo, partim nigro viciſſim variabant. *Cauda* duodenis instructa pennis, quarum quæ è latere ſunt, utrinq; quaterna, qua enaſcuntur, initio ſui primum virides erant latere exteriori, luteæ interiori, inde rubeo, coccineove colore, tertio ordine denuo viridi, poſtremo luteo variegatæ. Reliquæ quatuor mediæ totæ virides, at fine ſui nonnihil lutei habebant. *Pedes* plumbei, quaterni *digiti* bini ante, retro totidem, ut in Picis Martiis, interiores quidem exterioribus multo breviores. *Ungues* ut rapacibus adunci. *Tibiæ* breviſſimæ, nempe inter poplites & talos, digitum longæ ſed craſſiuſculæ. *Pſittaco viridi melanorincho* collum, dorſum cum alis virore pleno tinguntur. Coſta alæ, qua corpori adnectitur, extrema, coccineo rubet, penna in extremis alis, qua ventrem ſpectant, eſt nigra. Uropygium inferius coccineum. Roſtrum totum nigrum. Caput & pectus lutea. *Pſittacus Lucocephalus* ita ab Aldrovando deſcribitur, &c. Dodrantem & digitum unum longus eſt. *Roſtrum* duos digitos craſſum, album: & pars capitis roſtro continua item alba. *Oculi* pupilla nigra, iris ferruginea. *Vertex* & *frons*, quæ albent, maculis nigris variegatæ ſunt. *Occiput*, collum, dorſum, alæ, uropygium ſupernum obſcuro ac pleno virore tinguntur. Gula & alarum coſta ſuprema rubore cinnabarino. *Pectus* ac femora virent denuo. Pars *ventris* inter femora & pectus interjecta fuſco ſubrubido, aut eo colore, quem pictorum vulgus terræ umbræ vocat, inſignitur. *Alarum* latera pennas quaſdam, quæ remiges tegunt, easque extremas cæruleas habeat, albo tamen nonnihil admixto. Venter poſtremus uropygio proximus luteſcit. *Cauda* medio rubra, ad latera rubro & luteo, inde cæruleo variegata eſt. Pennæ pene omnes extremo apice nonnihil nigreſcunt, cætera virides ſunt. Tibiæ & pedes cinerei. Poſſet & hic idem ob multiplicem colorum varietatem Pſittacus [illegible] id eſt verſicolor appellari. Eſt enim coloribus non paucioribus quam ſeptem diſtinctus, quorum tamen præcipuus eſt viridis. *Pſittaco Urythrocyano*, *caput*, pectus cærulea ſunt. *Vertex* ſummus macula lutea inſignitur. *Roſtrum* haud ita ut prioribus grande, nigreſcit. *Oculorum* regio albicat. Pupilla nigra, Iris fuſca. *Ventris* latera ſub ſummis alis lutea ſunt. Venter viridis. *Femora* è viridi albicant. *Uropygium* luteum eſt. Summum *dorſum* dilute cæruleum eſt. Alarum tegetes viridi, luteo, roſeo promiſcue conteguntur. Sic remiges & cauda totæ roſeo perfuſa ſunt. Dorſi extrema pars ſeu lumborum regio flaveſcit. Caudæ denique pennæ pauculæ, eæque virides obtegunt. *Crura* & *pedes* cinereo imbuuntur, cætera roſeo. Hic forte ille eſt, quem in Tarnaſari urbe Indiæ pulcherrimum ac ſe-

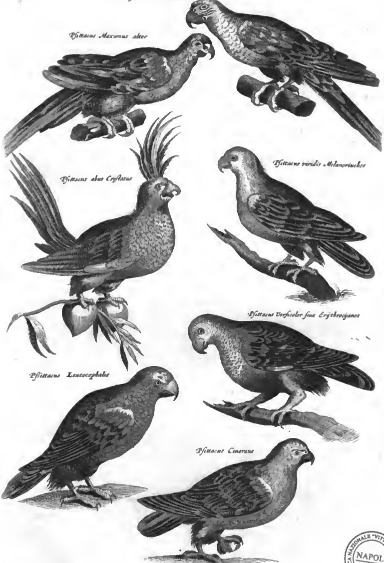
ptemplici

Tab. XIIII

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI
Digitized by Google

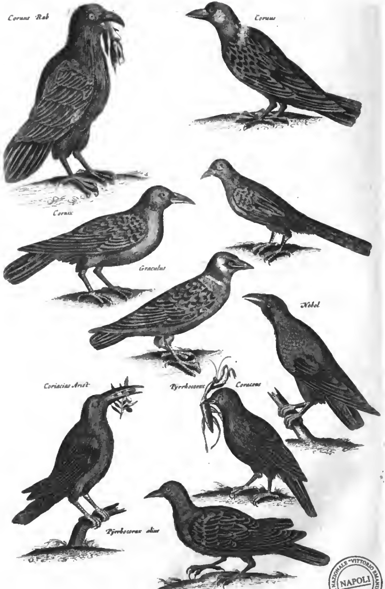
Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Tab. XVI

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

pſemplici colore diſtinctum reperiri Ludovicus Patricius ſcriptum reliquit.

Articulus III.

De Pſittaco Cinereo, Erythroleuco, Torquato macrouro, Minore macrouro toto viridi, Erytrochloro macrouro, Erytrochloro criſtato, & aliis & Geſnero poſitis.

Aldrovandus l. l. 11. c. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Pſittaco Cinereus ex Mina adfertur, & à potiſſimo partium colore ita dictus eſt. *Corpus* enim totum cinereo obſcuro, ſeu potius æqualiter ſubcæruleo tingitur, remiges paulo ſaturiore viſuntur. *Oculos* macula candida cingit. *Cauda* vix ultra extremas alas protenditur; & tota cinnabarino colore tincta eſt.

Pſittaco Erythroleuco magnitudo eſt caponis grandiuſculi, corpus candidum, poſt rema tergi pars, uropygium, cauda tota, alarum remiges miniacei coloris. Roſtrum unco quam in aliis longiore.

Torquatus macrourus ſolus antiquis cognitus fuit. Caput & corpus omne habet viridi. Roſtrum minaceum. A roſtro inferiori ſub mento &c. *Minor macrourus totus viridis* in Hiſpaniola reperitur, nec totus turdo major eſt. Roſtrum baber ſuperna parte rubrum, inferna è rubro ingricans. Iridem oculi rubicundam & croceam. Corpus herbaceo virore amœnum. Pedes & tibias rubicunda.

Erytrochloro macrouro ex Japonia allato, corpus quatuor coloribus, quorum potiores viridis & ruber inſignitum erat Verticem babebat planum; roſtrum rubeum, exiguum, & inferius etiam aduncum. Retro & ante oculos maculam cæruleam. Caudam corpore toto longiorem.

Erythrochloro criſtato alæ, cauda ac criſta, quæ ſex pennis, tribus majoribus, totidem minoribus conſtabat, ſunt rubri coloris, corpus reliquum viridis.

His adde *Pſittacum Erythrocyanum*, nec non *Erythroxantum* Geſneri; quorum *ille*, parte ſupina rubet, alis ſuperius in flavo viridibus, cætero cæruleis; cauda partim rubra, partim cærulea, *hic*, illi per omnia ſimillimus, in hoc tantum diſcrepat, quod per medium alarum plurimum flavioris coloris habeat, nonnihil etiam in cauda.

Huc etiam Aldrovandus Avem illam, quæ in Hiſpania capta, magnitudine erat fringillæ; roſtro nigro, adunco; capite, collo viridi, vertice ut in Garrulo Bohemico criſta inſignito; alis cæruleis, extremo nigricantibus; uropygio ferrugineo; femoribus albis; pedibus nigris; digitis quaternis, binis ante, retro totidem; refert.

TITULUS VI.

De Corvino genere, & aliis nonnullis Avibus, quibus roſtrum durum ac robuſtum eſt.

CAPUT I.

De Corvo.

Corvus, Græcis, ſeu à colore nigro ſeu à capitis magnitudine ... L. Floro Satyra avis, ſeu propter ſalacitatem. Virile enim membrum veteres Græci ... appellabant; ſeu à Satyra palude, quæ & Pomptina, viginti quatuor olim urbium capace loco, dicitur. Locus ipſi poſt Pſittacos vel eam ob cauſam datur, quod & ad rapacium naturam accedat, & olim apud veteres in tanto precio fuerit, ut per illum jurarent. Magnitudine Cornicem ſuperat, & adeo eſt ater, ut præ nimia nigredine cærulæus quodammodo appareat, nec ab aquis mutetur. *Roſtrum* habet aterrimum, nonnihil aduncum utriſque marginibus incidens; *Oculos* lucidos; *Linguam* in apice latam, ad radicem rotundam, nigram. Viſi tamen in Septentrionalibus regionibus, Anglia, Neapoli apud Alphonſum Siciliæ Regem, Leſtorum Indiæ extra Gangem regione, quin & tempore Ariſtotelis, albi; ſeu quod ob aſpectum nivium in nivoſis locis tales naſcantur, ſeu quod frigus id efficiat, ſeu quod alimento id attribuendum ſit. *Interiora* ejus ſi attendas, *gulam* patentiorem prope ventriculum pro ingluvie habet. *Fel* renibus, & parte tantum altera inteſtino jungitur. *Excrementa* alba eſſe apud Horatium legimus. Cuidam vero apud Livones & Botnios generi, quod *marinum* dicitur, roſtrum dentium fere inſtar ſerratum, ſed forte falſo, adſcribitur.

Deſcriptio. — In Hiſtor. Val. Corvini. — Rhodig. Antiq. lect. l. 29. cap. 25. — Ariſtoph. in Avibus. — Scalig. ad lib. 2. de cauſ. plant. c. 17. — Olaus Magn. l. 19. cap. 8. — Ariſtoteles l. 5. de gener. cap. 5. — Ariſt. H. A. l. 2. c. ult. — Ariſt. H. N. l. 2. c. 15.

Quantum ad *Locum*, in Aſia non naſci Theophraſtus prodidit. Locis deſolatis, humidis, excultis, turribus, celſis ædificiis, morari, nec ea, dummodo cibus ſuppetat, deſerere; in agris uberrimis gregatim ferri, & ejus frequenti ſuo numero bonitatem, quam innata ſagacitate cognoſcunt prodere, compertum. Binos per ſterilem & infructuuſum campum, nec non arctiora loca volare, quod non ſatis cibi pluribus, unde in Cranone Theſſaliæ oppido nunquam plures duobus reperiri, à quibusdam notatum. In Galliæ oppido, quod Corvatum dicitur, annos plus, quam centem egiſſe, Albertus neſcio, qua fide refert.

Locus. — Plin. H. N. l. 10. c. 29. — Ela c. 34. — Theon. in Aratum. — Æl. l. 2. de Anim. cap. 48. — Ariſt. H. A. l. 9. c. 31.

Victitat corvus frumento, pomis, ficubus, ceraſis, quæ cum pediculus deglutit, & dum binis è paſtu, horis pulpam rejicit, oſſa evomere ſolet; nec non vermibus, hinc aratoris veſtigia rodit; piſcibus, unde apud Anglos lege ſub gravi mulcta cautum, ne quis

Nutrimentum. — Athen. l. 12. — Aldrov. Ornithol. l. 12. c. 1. — Bellon. lib. 6. de avib. cap. 1.

quis vim corvis inferat, cadaveribus, quæ ſi non attingit, infecta eſſe conjiciuntur. Quin nec à vivis animalculis abſtinet. Alaudam & paſſerem devoraſſe viſus eſt, pullos vero alimonia deſtitutos, parentem ipſum invadere, & devorare Ælianus author eſt. In Botbnia non tantum lepores & cuniculos interimant; ſed agnorum etiam & arietum ſtragem edunt. Couſtitutum è publico præmium, qui eos occidiſſent.

Plin. H. N. l. 10. c. 47.
Ælianus l. 3 de Anim. c. 43.

Potus eſt vehementer appetens. Tradendum putavere memoriæ quidam, viſum corvum per ſitim lapides congerentem in ſitulam monumenti, in qua pluviæ aqua durabat, ſed quæ attingi non poſſet, ita deſcendere paventem, expreſſiſſe tali congerie, quantum potaturo ſufficeret. Æſtivo tamen tempore ſexagenis diebus, dum ficus matureſcunt, non bibit, ſeu quod, niſi Hyginus fallit, guttur pertuſum, dum ficus matureſcunt, habeat; ſeu quod eo tempore relaxatione alvi ſe laborare ſciat.

Æl. l. 1. de Animal.

Generatio.
Plin. l. 10. c. 12.
Ariſt. l. 3. de gen. Anim. c. 6.

Generationem quod attinet. Ore coire vulgus prodidit, inde fellatorum ipſis nomen, ſed falſo. Nam & vulvas habent, & ova juxta ſeptum, nec cogitare quomodo ſemen per ventriculum, qui ſemper quod injectum eſt concoquit, perveniat, abſurdum eſt, & viſi duo Avicennæ, qui aliorum congrediebantur more. Roſtrorum fit inter eos ante coitum conjunctio, ſeu ut alii, cantu prius quodam velut hymenæo demulcentur fœminæ; tum mares admittunt, hinc exorta fabella. Ponit bina, ſæpe quaterna aut quina *ova*, poſt viginti dierum incubatum *pulli* excluduntur. Excluſi, forte quod color ipſis ſit albicantior, negliguntur à parentibus, & ad ſeptimum diem, quo atrocem induunt, ſeu cœleſti rore, ut Caſſiodorus credit, ſeu à muſcis prætervolantibus aluntur. Agniti recipiuntur in curam, donec firmiores evaſerint, mox pulſi, quæ ſunt ad vivendum neceſſaria inquirunt. Circa Cranonem tamen ſingula perpetuo paria degere, & genitores ſoboli loco cedere Plinius aſſerit. Ætatem eis longævam Heſiodus tribuit, fabuloſe ſi [illegible] pro centum ſumas annis; veriſimiliter ſi pro uno, intra quem & omnia, quæ terra profert perficiuntur, & ipſe homo in utero: Sic longævitas intra CVIII. annos conſiſtet. *Vox* eidem minime ſonora, quamvis cantare Plautus dixit, quia crocitat, raucedine & ſtridore aures offendens; hanc ſeu propter diverſos effectus, ſeu imbrium & ventorum inſtantem incurſum, ita mutat, ut Fulgentius ſexaginta quatuor diverſas habere dixerit. *Odoratu* cum vulture fere certat, in *volatu* tardior & gravior eſt, ideo non mirum aliquando populi clamore diſſono gravius ictum, [illegible], decidiſſe.

Oppian. l. 1 de Aucupio.
Greg. M. Moral. l. 30. c. 8.
Plin. H. N. l. 7. c. 48.
Plin. H. N. l. 8. c. 48.
In Aulularia.
Lucret. l. 4. de Natura rer.
Virg. Georg. l. 1.
Plut. in Flaminio.
Ingenium

Mores & *ingenium* admirationem merentur. Ad trigeſimum & quadrageſimum una viventes, conjugii jura ſervant, uno defuncto alter per vitæ reliquum viduus permanet. Nummos quidam Erfordiæ furabatur, & ſub lapide abſcondebat. Alter Auguſtum ex Actiaca victoria reducem, verbis, Ave Cæſar, victor, Imperator, ſalutavit, viginti millibus ſeu D. aureis ſolatis emptus. Quidam ſub Tiberio Principe ſingulis matutinis in roſtra evolans, in forum verſus, Tiberium, deinde Germanicum & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntes P. R. ſalutabat. Occiſi funus innumeris elatum eſt exequiis, interfectus, qui occiderat. Taceo illum ſutoris, Cæſarem ſalutare edoctum, in quo opera & impenſa periiſſet, niſi operam & impenſam periiſſe, eloqui potuiſſet. Nec non illum, qui Cunradum coquum in fame implorabat, adeo expreſſe ut ab homine vocatus crederetur. Difficillimum elementum, optime exprimunt. Venatici (primum Ludovicus Gallorum Rex inſtituit) perdices & corvos feros venantur. Phaſianos aliquando.

Albert. l. 23. de Animal.
Macrob. l. 2. Satur. c. 4
Plin. A. N. l. 10. c. 43.
Macrob. l. c.
Scalig. Exerc. 237.
Scaliger.

Amicitia.
Ruell. l. 1. de Nat. ſtirp. c. 2.
Ariſt. de Mirabilib.

Amicitiam naturalem colit, cum lauro, quem depaſto Chamæleonte comedit, cum aſaro & aro; quibus remediis in quibusdam morbis utitur; cum ſalice Americana, qua tanquam amuleto nidum munit; cum Coracio, qua vim toxici deguſtati frangit; cum Oenuta qua ſe ad ebrietatem exhilarat.

Inimicitia.
Cicero. l. 1. de Natur. Deorum.

Inimicitias autem gerit, cum Milvo & Percnoptero, propter cibum, cum Æſalone, propter ovorum fractionem, Chamæleonte, Circo, Turture; & aliis. Cum Erucæ ſemine, quo interit.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 1. Ælian. l. 6 de Animalib. c. 46.
Præſagium.
Plin. H. N. l. 18. c. 39 Æl. l. 17. de Animalib. c. 7. Virg Georg. 1.

Tempeſtatem plenam *præſagiunt*, ſi cum ſingultu quodam diu multumque veſpertino præſertim crepuſculo latrant; & ſi de arbore pendent alas ſæpenumero motitant. Serenitatem, ſi contra ſolum hiantes mane per arborum ramos plumas & alas expandunt, ſi privatim primo crocitantes, mox turmatim congreſſi liberius vociſerantur, aut ſi ſub nocturnum crepuſculum gregatim verſantur, & dum ſeparantur ſumme crociendo ad nidos advolant.

Uſus.

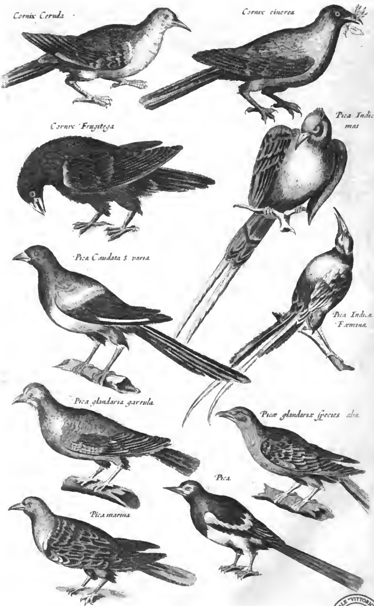
Uſus ejus in Medicina aliquis eſt. Pulli menſe Martio combuſti contra Epilepſiam propinati ſunt. Ova ad denigrandos pilos adhibebantur; à Villanovano ad Epilepſiam commendantur. Cor portatum vigilias inſerre quidam aſſerunt. Pes à collo pueri tuſſientis ſuſpenſus eum, ſi Pſello credimus, ſanat.

CAPUT II.

De Cornice in genere.

Deſcriptio.

QUæ Latinis Cornix, Græcis vulgo [illegible], hæc iiſdem hodie [illegible] vel [illegible] Polyrrhæniis Cretæ populis [illegible]. Vati-

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

tudine vincit graculos. Roſtrum, crura, & totum corpus habet undiquaque nigerrima, (falſus Strabo, dum peculiare eſſe Hiſpaniæ, ut nigræ ibi ſint cornices ſcribit) illud tamen, duriſſimum alias & acutiſſimum, prope caput albicat, ſuperiori parte barbulas quaſdam veluti ſetas circa palpebras habet, inferiore nigra, eaque minima veluti granula. Albam, capite nigricante, cæteris alarum apicibus in rubedinem vergentibus, Rhodiginus vidit.
Strabo lib. 3. Georg.

Rhodig. Antiq.lection.lib. 11. c. 11.
Locus. *Verſantur* circa urbes, domos, maris ripas, fluminum littora & ſterquilinia. In Britannia ingeos ipſarum copia, quoniam in pabulo humido ejus ſoli vermes abundant.

Victus. *Victitant* frugibus, nucibus, olivarum baccis, vermibus, piſcibus, & carnibus, & vere παμφάγοι dicuntur.
Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3.

Generatio. *Generationem* earum quod ſpectat, *Nidulantur* in ſummis arborum frondibus. Non temere nec impudenter inter ſemiſcentur, & eandem cum corvis in conjugio fidem ſervant: hinc ſolitariæ cornicis occurſus, malum in nuptialibus auſpiciis omen: eliminare cornicem virgo jubebatur. *Ova* pariunt poſt ſolſtitium gemina, natura ita diſpunſante, ut quæ diu vivuot pauca procreent; *Incubant* fœminæ tam impenſe, ut aſſiduo, in incubitu plumas exuant. Pullos à cauda de ovo exire, ſeu pedibus primo prævolutis, falſum; cœcos naſci veriſimilius eſt. Non prius paſci quam plumis veſtiri incipiant, vulgo creditur. Volandi potentes diu proſequuntur, & avolantes ſubiode comitantur, ideo juſta naturæ talione & decreto, quantum tempus impendere in fætibus educandis, tantum & ipſæ ſenio confectæ, à pullis ſuis aluntur. Male à ſolſtitio æſtivo *habent*, ſeu quod ſcapie & lepra afficiantur, ſeu quod carnes à lupo ſemeſas comedant, *Ætates* ipſi humanas ter tres authores tribuunt. Aratro ἐννεάγηρα κορώνη dicitur, forte quod diu vivat πολύγηρα namque Theon exponit. Ariſtophani πέντε γενεὰς ἀνδρῶν ζῶν, quinque generationis virorum vivit. *Vox* ipſius eſt κρώζειν vel κράζειν, ob aſſiduitatem obſtreperi cantus, garrula & loquax dicitur. Quamvis vero eas τανύγλωσσαι Homerus vocet, id eſt lingua looga & extenſa, tamen tempore Plinii allata, è Bætica, plura contexta verba exprimens, & alia atque alia erebro addiſcens.
Ælian. de Animal. l. 3. c. 9.
Aphrodiſ. l. 2. Probl. 64.
Iſidor. Orig. lib. 12. c. 7.
Ariſt. de Generat. l. 4. c. 6.
Ariſt. H. A l 6. c. 8.
Iſidor. lib. cap.
Porphr. [illegible]
Plin. l. 7. cap 48.
Odyſſ. ε.
Plin. l. 10. c. 43.

Volatus. *Volat* celeriter. *Graditur* lente inſtante pluvia, celeriter dum pullos paſcit.

Affectus. *Amicitias* colit, cum Ciconiis quibus maria tranſvolantibus Ducem ſe præbet, & cum Ardeola, cum qua contra vulpem pugnat. *Inimica* eſt, Noctuæ cujus ova merdie abſumit; Muſtelæ, quod ipſius nidos ſæpe diripiat; & cum Tympano ave, quam occidit. *Ingenium* earum & ſingularem ſolertiam multa oſtendunt. Si nucem perfringere nequit, in altum ſublatam ad ſaxa & tegulas præcipitat. Verbenacam ſupinam nidis imponit, ut ab iiſdem blattas aliaſque beſtiolas abigat. Apud Marrem Ægyptiorum Regem educata, literas, quocunque, juberet, detulit. Mortuæ ſepulchrum adlacum Myridis prope Crocodilorum urbem erectum eſt.
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 1.
Plin. l. 10. cap. 74.
Ælian. de Anim. l. 3. cap. 9.
Ingenium.
Plin. H. N. l. 10. cap. 12.
Z ro. ſt. in Geop.
Ælia. H. A. lib. 6. cap. 7.

Uſus. Quantum ad *Uſum* cerebrum coctum & in cibo ſumptum inveteratis capitis doloribus remedio eſſe Plinius teſtatur. Carnem in morbis chronicis utiliter ſumi, nidum corpori illitum vitæ dies prolongare, olim vane creditum eſt.
Plin. H. N. l. 20. cap. 6.

CAPUT III.

De Cornice in ſpecie.

ARTICUL. UNICUS.

De Cornice Frugivora, Cinerea, & Cæruleo.

Deſcriptio. Cornicis tres ſunt ſpecies. *Frugivora* nempe, *Cinerea* & *Cærulea*. *Frugivoram* σπερμολόγον Ariſtoteles vocat, frugilegam & granivoram alii. Nigra eſt tota, roſtro excepto, quod albicat. Magnitudine eſt inter Corvum & Cornicem media.

Victus. *Victitat* ut diximus frugibus, nec tamen lumbricos reſpuit. Quia Ardea in earum nidis *nidulari* ſolet, ideo circa villas nobilium, qui Ardearum aucupio delectantur, in ſummis arboribus impune nidos faciunt. Angliæ ſunt maxime infeſtæ. Ideo olim ſancitum eſt, ut funditus extinguerentur; precium occiſori daretur.

Cinerea Turoero Marina dicitur. Minor eſt Spermologo. Dorſum totum, collum ſuperius, alarum latera, nates & totum ventrem cinerea habet. Æſtivo tempore altos montes *incolit*, in quibus ſoboli propagandæ incumbere, ex eo colligi poteſt, quod nullibi in planis nidulari reperiatur. Sub autumni finem ad plana deſcendit, ibique totam poſt hyemen prope oppida & pagos degit. Fit id ob rupium aſperitates, & nives continuas, vel ob intolerabilem frigoris ſævitiam. *Victus* ipſius idem qui nigræ. Quadrupedum, hominum ſuſpenſorum cadavera & piſces affectat: nec à lacticiniis abſtinet. Geſnerus in diſſecto ventre, quaſdam quiſquilias, & cortices granorum, oec non ſubſtantiam quandam albam, pinguem, ex iiſdem forte granis concretam & lapillos invenit. Nunquam in Helvetia nidulari dicitur. In inferiore Germaniam cibum à plebecula admittitur.

Cæruluam cornicibus, quamvis vix ſciri poteſt, an ex earum ſit numero, Geſnerus, Kentmannus & Aldrovandus annumerarunt. Cæruleo paſſim colore, in capite, alis,
Aldrov. lib. 2. Ornithol. cap. 5.

cauda, circa Uropygium & tota parte ſupina, n'tet, alibi ſinceriore, alibi viridi admixto. Dorſi & colli proni color fuſcus eſt: majores alarum pennæ nigræ Crura fuſca, & pro corporis proportione parva habet. Reperitur trans Albim in ſaltu Luchoviano, & ſylvis finitimis. Verſatur in locis non frequentatis. A projectis, præter cætera, cadaveribus victitat, & nidum ut upupa ex oleto conſtruit.

CAPUT IV.

De Graculis in genere, & in ſpecie.

Varro l. 4 de Lingua latina. Quintil. l. 1. Inſtit. Orat. Plin. H. N. l. 10. c. 29. Ælian. l. 3. de Animal. c. 12.

GRaculus ſeu quod gregatim volet, quæ etymologia Quintiliano improbatur, ſeu quod jacta ſegetum ſemina plurimum gerat, ſeu quod ex olivetis cubitum ſeſe recipiens binas baccas pedibus, ore vero tertiam ferat, dic tur.

Victitat præter ſegetes, carnibus glandibus, & locuſtis. Unde à Lemmi inſulæ incolis, quod adverſo volatu locuſtarum exitio occurrat, colitur.

Ad *coitum* verno tempore excitatur.

Vox. Affectus. Ælian. l. 9. c. 1.

Vox ipſius eſt [illegible] ut Pollux tradit, quorum iſtud & Gallinaceo quodam generi tribuitur. *Amicitiam* cum Gavia gerit, hoſpitalitatem cum Accipitre. Hoc Homerus ſub Hectoris & Æneæ Græcis inſenſiſſimorum exemplo prodidit. Avem congregem eſſe, vel vulgaris paræmia, ſemper graculus aſſidet graculo oſtendit. Mas mortem potius ſubit, quam conjugem derelinquat, altero mortuo, alter dolorem perpetua viduitate teſtatur. Loquaciſſimi ſunt, coitus inprimis, & quo pullos enutriunt, tempore. In vini potu mira ipſis laſcivia. Manibus retenti, oculos impetere maxime ſolent, ſeu quod effigiem ſuam in illis cernentes, velut ad cognita deſideria tendant, ſeu quod à rebus fulgentibus & mobilibus quales oculi, facillime alliciantur. Cicures voces pronunciare diſcunt adeo, ut è caveis emiſſi ſponte ſua eas repetant. Matutino, vero ſuboriente ſole tempore, citius eas capiunt, & memoriæ tenacius mandant. Suetum id & veteribus. Paxillos enim in parietibus domi ſuæ, quibus inſiſterent faciebant. Epileptico morbo obnoxii, velut extincti ex arborum & tectorumque culminibus decidunt. Annuum faſtidium lauri purgant folio.

Ælian. l. 9. Nicolaus Leonicus. Bruyer. l. 15. c. 78. de re cibaria. Ariſtoph. in veſpis. Dalech. in Plin. l. 3. c. 22.

Uſus. *Uſus* ipſorum apud plurimos in cibis.

Genera. Ariſt. H. A. l. 9. c. 24. Quantum ad *genera*, tria Ariſtoteles poſuit, quartum palmipes, tria & Geſnerus, Tullam nempe Becuam, & Taham. Nos *Coraciam*, *Pyrrhocoracem*, & *Lupum* ſeu *Monedulam* ponimus.

CORACIA magnitudinem habet cornicis, illa inprimis, quæ nigra & pamphaga. *Roſtrum* quatuor fere digitos longum, quodammodo arcuatum, coloris punicei, ſeu inter aurantium, rubrum & ſubflavum medii *Pedes* ejuſdem coloris, unguibus exceptis, qui ſimul cum toto corpore ſunt nigerrimi. *Incolit* præruptos montes, & raro ad plana deſcendit. Cicur ſimila ex lacte, carne, pane, & tritico veſcitur.

PYRRHOCORAX Cornice eſt minor, Monedulæ æqualis; luteis cruribus & roſtro, quod parvum Turnerus, in extremitate nonnihil aduncum Bellonius dixit, cætera nigerrimus. Tam *frequens* eſt in Alpibus ut peculiarem Alpium Plinius ſcribat, ſed & in Anglia, Creta, Cycladibus monte Jura & alibi reperitur. Apud Rhætos hyeme duntaxat cernitur. Agros frumento conſertos *depaſcitur*. Altum vociferat, & *vocem* Merularum acutam, ac ad fiſtulæ ſonum nonnihil accedentem imitatur. Ex ejus volatu alto frigus augeri, humili minui quidam colligunt. Pulli in cibum pauperioribus menſis cedunt. (Plin. H. N. l. 10. c. 48. Bellon. l. 8. c. 6.)

MONEDULA, Ariſtoteli [illegible] omnibus nota avis eſt. Caput, pedes, totumque corpus & roſtrum nigra ſunt. Nigredo de cinereo aliquid participat; *roſtrum* circa narium foramina albicantibus punctulis inſignitur, prope ventriculum gulam pro ingluvie patentiorem habet. *Loca* plana amant, ſed & in altiſſimis turribus ſæpe tam numeroſe nidificant, ut in una centum interdum nidi conſpiciantur. Quia frumenti aliorumque granorum, ubi ſatiata fuerit reliquias terra recondit, & ſpicas ſub ſequenti anno ex iis colligit, ideo frumentum ferendi rationem hominibus oſtendiſſe creditur. Auri & argenti furacitas in ea mira. Unde Monedula à moneta dicta creditur. Gaudet in capite fricari, quaſi pruriret, ideo carnem ejus pruritum inducere Albertus credidit. (Ariſt. H. A. l. 9. c. 24. Plin. H. N. l. 14. c. 17. Ovid. l. 7 Metamor.)

Eſt & aliud Monedulæ genus, quod collum habet albo torque circumdatum, forte illud quod Heſychius & Phavorinus [illegible] ſeu coronatum dixere, forte & illud, quod in Helvetia circa Tugium albo circulo collum ambiente diſtinctum, cætera alteri ſimillimum, reperiri, Geſnerus prodidit.

CAPUT V.

De Picis in genere.

PIcai, quæ Atticis [illegible] communiter [illegible], Laconibus [illegible], Heſychio & Phavorino [illegible] & [illegible], aliis [illegible], [illegible], & [illegible] dicitur.

Genus. *Genus* ipſarum unicum dnntaxat agnoviſſe Ariſtoteles videtur. Alii in *urbanas* & *ſylveſtres* dividunt. In nulla non regione obviæ ſunt. Glandaria in Batavia rara.

Victus. *Victum* ſi attendas, eſt pamphaga. Suum alveos quandoque cibi cauſa petit, & quoſvis acrodryos fructus. Viſa paſſerem devoraſſe,

Cardan. l. 7. c. 35. de variet. rer. voraſſe, ſed & una, à cancro, quem è fluvio abreptum in arborem vicinam portaverat, collo ſub forcipibus compreſſo, miſere interempta legitur. In libidinem valde ſunt proclives.

Generatio. - *Ova* circiter novem parere, multos ſed imperfectos imo cœcos pullos excludere *Ariſt. H. A. l. 9. cap. 13.* Ariſtoteles prodidit. In nidis conſtruendis ſingulari utuntur artificio. Nam cum in locis ſpinoſis figunt, terra intus obliniunt, foris in circuitu, infra & ſupra ſpinis diligentiſſime muniunt; foramen unum (duo quibusdam placent) idque arctiſſimum pro introitu relinquunt. Ova verò interdum alio transferunt. Binos frequenter exſtruere, ut qui pullis inſidiantur dubios reddant, prodidere nonnulli..

Volatus ipſis raro altus, quem etiam alarum brevitate impeditæ parum protrahunt. Saliunt, & caudam mote Motallicæ perpetuo moverit. *Onomaſt. l. 5. c. 13.* Κίσσα ποικιλίζειν Pollux ſcribit; ſed ſingulis fere diebus imo horis, vocem mutare, & unius cujuſque animantis imitari, certum. *Pauſanias in Arcadic.* Puerili vagitum expreſſiſſe quandam, alteram hœdi primum veluti à matre ſeparati querulam vocem ediſſe, mox vituli inſtar mugiiſſe, ovis more balaſſe, tandem adinſtar paſtoris, cum poſt paſcua oves ad potum deducit, ſibilaſſe, fide digni authores prodidere. *Plut. l. de ſolert. animaliũ.* Aliquid illi apud Plutarchum ne ſubfuerit metuo, quæ alioquin loquaciſſima, auditis Romæ buccinatoribus obſtupuit, paucos poſt dies quaſi expergefacta, omnem eam buccinatorum hormoniam ſumma cum admiratione expreſſit.

Affectus. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Plin. H. N. l. 10. cap. 29. *Infeſtantur* ab Alucone & ulula. Epileptico eas corripi morbo quidam prodidere. Variæ quotannis cum rapæ feruntur. calveſcere, proprium. In Auguſto id fieri Geſnerus prodidit.

Uſus. *Uſus* ipſarum & in *cibis* & in *Medicina* aliquis. Glandariæ Bononiæ in foro venduntur, ſed duræ carnis ſunt; Athenæus tamen Corhyin Thracum Regem appoſuiſſe teſtatur. Quidam ſeu vino albo ad conſumtionem coctas, ſeu in olla toſtas, & in pollinem redactas, ſeu diſtillatas, oculorum hebetudini, rubori, & dolori prodeſſe, prodidere. Nonnulli vivam in partes diſſectam, laborantibus articulis imponunt.

CAPUT VI.

De Picis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Pica varia ſeu Caudata, Caudata Indica, Glandaria, Garrulo Argentoratenſi, Pica Marina, & Perſica.

ARiſtoteles unicum duntaxat genus Picarum, glandarium nempe ponit. Plinius id duplex, ſumpta à pedibus differentia, facit, nec de vario reticet. Nos & has, & quæ ſequentur, huc pertinere credimus.

Variæ ſeu Caudatæ caput dorſum, collum, pectus, alæ ſemora; cauda, pedes eorumque; digiti atque ungues aterrima, extremum alarum albicans, dorſum & cauda & maxima nigredine virideſcendentia, tota ventris ſuperficies candida.

Caudata Indica quam Aldrovandus exhibet, ex Japonia allata erat. *Roſtrum*, tibiæ & pedes rubeſcebant. *Caput* totum & collum, quod torquis albus ambit, erant cærulea, *dorſum* & ſcapulæ ferruginea. A ſuperiore roſtri parte inter utrumque oculum macula tres fere digitos longa, & pollicem lata punctulis ſeu potius lineolis nigris transverſalibus conſperſa ad dorſum uſque protendebatur. Alarum pennæ veſtitrices caſtaneæ, ſed lineis nigris craſſiuſculis per longitudinem poſitis reſpargebantur, reliquæ virides erant. *Pectus* & venter ad anum uſque candeſcebant, &c.

Glandaria, Ariſtoteli μαλακοκρανεύς ſeu Molliceps, recentioribus Græcis [illegible] aliis Picata Granata dicitur. Differt à varia, tum magnitudine, tum maxime colore. Habet ad alatum latera transverſales notas cæruleas, quales in nullo ferme volucrum genere conſpicias; tam amplum oris hiatum, ut glandes integras deglutiat. *Nares* plumis albis & nigris operiuntur. *Roſtrum* aliquantulum recurvatur, *lingua* bifida eſt. *Color* corporis varius eſt. Nam cervix ex rufò & cæſio mixta eſt. Uropygium candicat, dorſum palleſcit. Cauda longiuſcula eſt, & duodecim pennis nigris conſtat.

GARRULUS Argentoratenſis à garritu, & loco in quo maxime degere ſolet, nomen ſortitus eſt, veteribus vel ignotus, vel ſaltem non deſcriptus. *Caput* ipſi craſſum colore ex cæruleo & viridi mixto, maculis per longitudinem albis, quæ per totum pectus ventremque deorſum feruntur. *Roſtrum* mari duos digitos longum, craſſiuſculum, aliquantulum recurvum. *Oculi* magni, nigri, *Dorſum* à ſecunda, vel tertia vertebra ad Uropygium uſque caſtaneum. *Alarum* color varius. *Cauda* ſuperna parte vireſcit, inferna partim violaceo, partim cæruleo permiſcetur. *Fæmina* toto cœlo à mari diverſa eſt. *Caput, collum, pectus, venter* ex caſtaneo ad Leucophæum vergunt. *Roſtrum* eſt craſſius. *Alæ* prope ſcapulas cæruleæ, mox ex cœruleo virides, remiges nigræ. *Cauda* latiuſcula, ex viridi & cæruleo ad fuſcum inclinans.

PICA MARINA, quæ & Gaza dicitur, tota, caput, cervicem, pedes, & alarum partem, ſi excipias, ſubviridis apparet. *Roſtrum* habet robuſtum, paulo quam in Picis longius. *Capitis verticem* coloris caſtanei

 diluti,

diluti, inferiorem ejus partem ad tempora luteam. *Digitos longos*, pedes inſigniter aduncos, ſecundi ordinis alarum pennas ex caſtaneo dilutas.

Pica Persica, tota fere ſubfuſca eſt, roſtrum habet breviuſculum & albicans. Oculos albos. Alarum ſecundi ordinis pennas, cum Uropygio, & prioribus in cauda luteas, pedes ſubcæruleos, tabellis nigris inſignes.

NB. *De Picarum generibus quibusdam exoticis vide Mantiſſam.* Num. 5.

Articulus II.

De Garrulo Bohemico, Geſneri, ſeu Ampelide Aldrovandi.

Deſcriptio. Aldrov. l. 12. Ornit. c. 18. AVem, quæ Garrulus Bohemicus Geſnero dicicur, Ampelidem, à potiori victu, Aldrovandus appellat. Magnitudine Merulas exæquat. *Caput* babet quodammodo compreſſum, coloris ferruginei, more alaudæ criſtatæ apice retro vergente, coloris verſus roſtrum ſub caſtanei diluti, retro ſubcinerei ad fuſcum vergentis, terræ Umbriæ baud diſſimilis, inſignitum. *Collum* breviuſculum, antica & poſtica parte nigrum, ad latera ruffum, prope roſtrum candidum. *Pectus* caſtaneum dilutum ad roſeum vergens. *Dorſum* ſubcaſtaneum, prope Uropygium leucophæum. *Ventrem* totum ſubcinereum. Exteriores *alarum* pennas nigras maculis ſpectatu jucundiſſimis inſignignitas. Nam primæ numero ſeptem ſolidæ & quodammodo cartilagineæ albæ ſunt, appendices cinnabaris inſtar rubeſcunt, has aliæ maculis luteis perornatæ, literam L. figura experimentes ſubſequuntur, ſicque diſpoſitæ ſunt, ut in quibuſdam ſeptem, in aliis ſex, in quibuſdam quinque tantum appareant. Ultimæ maculas albas habent. Cauda maris decem, fæmellæ duodecim pennis conſtat. *Interiora* ſi ſpectes, ex Anatome habeto. *Inteſtina* in diſſecta duos dodrantes longa fuiſſe, abſque revolutionibus & anfractibus, ideo celerius fæces excernebat. *Ventriculum* in medio epatis velut reconditum, exiguum, carnoſum & duro callo obductum; tunicam in eo ſubſtantiæ diverſæ, uveæ quoad colorem non diſſimilem, duriſſimam & quaſi cartilagineam; *Iecur* in duas partes æque diviſum, pro ſua magnitudine maximum. *Lienem* exiguum, linguæ bumanæ figura, oblongiuſculum: *Pericardium* duplicatum, & veluti pinguedini merſum: *Pulmones* qui in omni fere avium genere ad medias uſque coſtas protenduntur, colli & dorſi vertebris & coſtarum duntaxat ſuperiorum principiis adhærentes; *aſperam arteriam* in principio laxiorem & ovalem, mox anguſtiorem, tandem latiorem iterum: *Linguam* duram & oſſeam, & in extremo, ubi velut alas quaſdam habere & ſagittam præ ſe ferre videtur, bifidam, & quaſi in duas aciculas diviſam. *Os hyoides*, quod reliquis animantibus pro implantatione linguæ datum eſt, ab oſſe occipitis ad latera foraminis, per quod ſpinalis medulla à capite ad dorſum tranſmittitur, originem ſuam deducere, & ubi ad radicem linguæ conjungitur, acutiſſimum angulum efformare videbatur. Ejus medio aſperæ arteriæ caput inſertum erat. *Oculi* intus adeo magni, ut cerebri ipſius magnitudinem ſuperare viderentur. *Cerebrum* ſphæricam referebat figuram; ſuperiores ipſius ventriculi ad mediam regionem capitis collocabantur.

Locum ſi attendas, Bobemiæ quidem peculiaris eſt, ſed migratoria eadem. In Italiam delatæ, in Placentino & Mutinenſi agro, ubi XL. ſimul capiebantur, morabantur; in Ferrarienſi, nullæ viſebantur, forte quod terræ motum ibi futurum præſenſiſſent. Anno 1552. inter Moguntiam & Bingam, in tanta copia apparuere, ut, qua tranſvolarent, ex earum umbra, veluti nox induceretur. *Locus.*

Victus ipſis uvæ, liguſtri, juniperi, Cynorrbode baccæ, pineæ nuclei, uvæ paſſæ, poma, amygdala. Baccas bederæ, carnem, & frumentum nonniſi famelicæ attingunt. *Volant* perniciſſime & gregatim. *Victus.*

Vox earum erat ziziri, unde ſorte zinzivellæ quibusdam dicuntur. Facile cicurantur. *Vox.*

Cibum ſibi invicem offerunt, mas fœminæ. fœmina mari. *Caro* ſaporis eſt in cibo gratiſſimi Nec ergo vere eſſe Pica videtur, quamvis jam, quia de genere non conſtat, inter eas repoſita ſit; quia linguam latam non babet, nec *incendiaria* Plinii, quia nec in incendiis naſcitur, nec carbones apportare viſa eſt, nec *avis Hercynia* Plinii, quia ei noctu lucere non competit, utut in Voitlandiæ ſylvis, quædam Turdi minoris magnitudine, colore partim cæruleo, partim aureo, quam croceo, talis eſſe dicatur, Nec *avis Nova* Plinii, quia columbo minor eſt. Nec denique *Merops Ariſtotelis*, qui nec apibus inſidiatur, nec vermibus veſcitur.

Articulus III.

De Pica Braſilica & Rhinocerote ave.

PIca Braſilica, aliis à roſtri magnitudine Ramphaſtos, Hipporyncbos, & Buryncbos, aliis Barbara & Piperivoı a dicitur. Magnitudo ipſi inter Picam & Merulam media. *Caput* pro corpore majuſculum & craſſiuſculum & atrum. *Roſtrum* duos palmas longum, unum latum, ſerratum, & velut è ſquammulis quibuſdam compactum, ſubſtan-

ſubſtantiæ ad inſtar membranæ tenuiſſimæ, oſſeæ, ſplendidæ, leviſſimæ, cavæ, atque aëris intus capaciſſimæ, unde Naribus carere crediderim. *Oculi* in medio capite, illique majuſculi. *Collum* & *Dorſum*, atque alæ nigræ. *Pectus* aureo colore cum quadam rubedine prope initium micans. *Venter* & femora cinnabarino colore veſtita. *Cauda* nigra, & in extremitate inſigniter rubeſcens.

Victitat pipere, quod avidiſſime devoratum, inconcoctum & crudum adbuc ejicit. Incolæ, vim ea ratione piperis domitam credentes, recenti illud præferunt.

RHINOCEROS à cornu, quod in fronte geſtat, ita dicitur. Occiſa in ipſo volatu tum eſſe dicitur, cum Turcis Chriſtiani ad Naupactum ſuperarent. Caput erat duorum propemodum dodrantum, cirrbis nigris, altis, deorſum ſpectantibus ornatum. Roſtrum quatuor fere dodrantes longum, inſtar arcus cujuſpiam recurvum. Inferior pars tota ex luteo albicabat, ſupina verſus caput colore miniaceo, reliquum ex luteo, albeſcat. Cornu è fronte enaſcebatur, & ſupinæ roſtri parti adhærebat, prope frontem palmum unum latum, in fine recurvum, colore ſupera & infera parte miniaceo, media luteo, &c. Fit talium Avium apud veteros mentio. Nam & Heſychius Rhinocerotem avem in Æthiopia reperiri ſcribit; & *Tragopanda* Plinii, Aquila major, capite phæniceo, cornibus in temporibus inſignitur; & *Tragopa* Golini in capite arietinis cornibus armatur; & Pomponius Mela ejuſmodi aves *Tragopanes* appellat. Et Cardanus avis meminit Aquila majoris, ex luteo & rubro ſplendidæ, ex cujus roſtro fulvo cæruleoque capuli parentur. Scalig. Exerci. 231. ſ. 3.

CAPUT VII.

De Loxia.

Deſcriptio. LOxia ſeu corvi roſtra, Trogon Plinii Roberto Conſtantino eſſe, videtur; ignota ſine dubio Ariſtoteli. Magnitudine parum maximum vincit. Roſtrum habet contra omnium avium morem ab utraque parte recurvum, craſſum, & admodum robuſtum. Unde ipſi nomen eſt. Colorem ſingulis annis hyeme inprimis, mutat, ita ut nunc ad viridem, flavum, nunc ad rubrum & cinereum vergat. Rbere primum ſolet pectore, collo, & ventre, deinde flaveſcere. In vertice, cervice, & circa oculos cæruleus apparet; in cauda & extremis alis nigricans, crura rubicunda.

Locus. Plurima Germaniæ *loca* incolit, in Italia rarius videtur.

Victus. *Victitat* ſeminibus cannabis, nucleis abietum, &, ut quidam produnt, cadaveribus. Voraciſſima autem eſt.

Generatio. *Nidificat* in abietibus, & veriſimlie eſt à cauda de ovo exire, ſeu quod, ſi reliquarum more prodiret, exitus à roſtri curvitate impediretur; ſeu quod, cum media hyeme naſcatur, ſubinde ab ambientis inclementia, calor animalis ſuffocaretur. Hyemali tempore *cantat*, & quidem ſuaviter, in æſtate abſtinet. Caveis incluſa Pſittacorum more ſurſum atque deorſum reptitat. A' potu pocillum roſtro ſi poteſt abjicit imaginem forte ſuam in aqua conſpicata.

TITULUS VII.

De Noctuis.

CAPUT I.

De Bubone.

ABſoluta Avium diurnarum Carnivorarum biſtoria, ad Nocturnas deflectendum eſt. Hæ vero ob cæſios oculos γλαυκώπες dicuntur, & magnitudine inter ſe differunt. Oculos magnos amplos & cæſios habent. Non ſolum in tenebricoſis montium & rupium cavernis, ſed & in cavis arboribus, deſertis ædificiis, domorum, templorum, & turrium tectis latenr. Inter duo denique crepuſcula, (de nocte parum aut nihil vident; de die excedens ſenſibile ſenſum lædit) lacertas, ſcarabæos, apes, veſpas, mures, hirundines, interdum lepuſculos, & cuniculos rapiunt. Numerantur autem inter rapaces nocturnas *Bubo*, *Aſio ſive Otus*, *Scops*, *Aluco*, *Ulula*, *Noctua*, *Strix*, *Caprimulgus*. Aldrov. l. 8. c. 1. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 34.

BUBO, qui Græcis [illegible] Goropio Becano, cum Ariſtotelis Cyminde, Chalcide, Hubride, & Ptynge, idem: Ariſteteli forte Aſcalapbos, omnium nocturnarum eſt maximus, nec Aquila minor. *Corpus* ipſi breve, & propter caudæ brevitatem veluti decurtatum. Corporis tegmen plumeum ferrugineo ſeu obſcuro quodam æris colore eſt. Maculis nigris ſparſim & incerto ordine reſpergitur. *Caput* habet, adeo grande, ut ob ejus magnitudinem pullus à cauda primum in lucem prodire credatur; frontem orbiculatam ſeu teretem, plumis velut auribus eminentibus in regionibus prout in Oto, inſignitam. Cavernas ad auditum patulas, hocce pennarum ornamento ob magnitudinem tectas. Oculos maximos, & qui igneo ſplendore, ingenti magnitudine, & truci obtutu, terrorem aſpectantibus incutiunt. *Roſtrum* aduncum; Collum pro ſua magnitudine perbreve; Ungues Aquilinis majores; crura brevia. Cujus Geſnerus iconem exhibet, magnitudine Anſerem vincebat. Alas habebat ad tres dodrantes longas. Caput magnitudine & forma felinum. Pennæ ſupra utramque aurem nigticante, & tres digitos ſubrigebantur, Cujus Aldrovandus, in multis ab illo diffe- Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Strabo Georg. lib. 17. Plin. H. N. lib. 10. c. 36. Geſnerus in Ornith.

Aldrovandus Ornit. lib. 8. cap. 2.

differebat. Nam huic quidem etiam ad extremos uſque digitos crura; ſed breviora, graciliora, nec ita ſupra genu toroſa. Color ei erat per totum corpus ex cinereo ferrugineus, in poctore potiſſimum, ubi etiam ſubnigris maculis per longum ductis, promiſcue reſperſus erat. Dorſum & alæ è ferrugineo magis ſucceſſebant. Et cum ille Geſneri in ſingulis totius corporis plumis magis variegatus, & tenuibus quibuſdam lineolis, tranſverſim ductis Accipitrum & Anatum inſtar, minatim diſtinctus fuerit: & univerſo corpore magis vero dorſo & capite, maculas quaſdam incerti ductus, lituris nigris, craſſis, & quodammodo figuratis geſſerit: hic in alarum pennis majoribus, & cauda, lineis ſubnigris, tranſverſis, largiuſculis, diſtinguebatur; que ita efformatæ in cauda præſertim fuere, ut ſingulæ latiores ſuperne & inferne inſtar fimbriarum triplici ordine diſpoſitæ, aliis ſubtilioribus, clauderentur.

Locus. Plin. H. N. l. 10. cap. 12.

Locum ſi ſpectes deſerta incolit, nec tantum deſolata, ſed dira etiam & inacceſſa. Inter ſepulchra etiam diu noctuque verſatur; aliquando propter mures, & juxta horrea reperitur. Cœtum aliarum avium fugit. Hinc ſolicana & devia vocitatur. Nidulatur in altiſſimis rupibus, ne fœtum injuriis exponat, & ut ſecutius ad prædam evagetur. Ovum ejus Plinii tempore vix viſum eſt, noſtris non adeo rarum.

Ovidius in Epiſt.

Plin. H. N. l. 29. cap. 4. *Cibus.* Ariſt. H. A. l. 8. cap. 8.

Cibus ipſi carnes avicularum, cuniculorum, & leporum. Tantum prædæ; dum pullos educat congerit, ut & venatoribus ſatis lucri adferat. Templa noctu frequentare, ut ſe oleo ex lampadibus ingurgitet, vix credi poteſt. Noctu autem victum quærit, & ſublustri crepero gaudet in veſpere. Unde Nocticanicana, & noctis monſtrum vacatur. Si diuturno tempore prodeat, ab aliis avibus ſeu viſu inſolens, convellitur. Roboris eſt magni. Viſus & feroces canes abegiſſe, & cum Aquila depugnaſſe. Si ſe viribus imparem ſentit, in dorſum ſupinus procumbit, ungueſque ac roſtrum ſic adverſum erigit, ut hoſtium nullus accedere audeat.

Plin. H. N. l. 10. cap. 12.

Volatus. Ovid. l. 5. Metamor. Plin. lib. 10. c. 12. Plin. l. c.

Quantum ad *volatum* vix movet natas per inertia brachia pennas, nunquam volat quo libuit, ſed tranſverſus. Hebetes ipſi interdiu oculi, minus tum quam Noctua vidit. Non cantu aliquo, ſed gemitu vocalis eſt, & bubulare, quod Grecis eſt βύζειν. dicitur.

Uſus.

Uſus ejus eſt, tum in *Aucupio*. Nam & aviculæ dum eam interdiu circumvolant, & percutiunt, facillime retibus capiuntur; & Galli ejuſdem opera, Milvos venantur: tum in *cibo*. A quibuſdam enim editur: tum in *Medicina*. Cerebrum vulnera cum adipe anſerino glutinat; cum aphronitro ſcabiem ſedat. Sanguis aſthmaticis eſt utilis. Cor ejus, ſi impoſitum mammæ mulieris dormientis ſiniſtræ fuerit, ut omnia ſecreta pronunciet; ſi axillæ, ut canes obmuteſcant, efficere; ſed falſo tradunt. Creditur Agrippæ Romæ captivo, primo regnum cum libertate, poſt mortem portendiſſe, Chingis Canum ab hoſtibus victum, quaſi ſervaſſe, ideo à Tartaris honorari, ſerenitatem denique ſi totam noctem cecinerit, portendere.

Bellon. lib. 2. de Avibus cap. 28

Plin. H. N. l. 20. cap. 4.

Joſeph. lib. 8. Antiq. cap. 8.

CAPUT II.

De Aſione ſeu Oto.

Deſcriptio.

ASio ſeu Otus forte ab auribus, qui Alexandro Myndio apud Athenæum Lagotia, quod aures leporinas habeat; aliis apud Ariſtotelem *Nycticorax*; quia Buboni per omnia, magnitudinem ſi excipias (mugnitudine columbæ eſſe ſcripſit Athenæus, quod de maximis intelligendum,) eſt ſimilis ternos quoque digitos habet anticos, poſticum unum (male noctuæ ſimilem Plinius dicit, male & Gaza τὸν ὦτον per Aſionem apud Ariſtotelem vertit; & Oppianus, cum Athenæo Otum cum Otide confundit) Bubonem ſequitur. Aldrovandus binos deſcribit. Priori *caput* erat auribus velut cornibus plumeis inſignitum, cinereo bætico diluto & nigro ad ſupercilia uſque & nares propemodum colore varium. *Facies* tota anterior, è cinereo candicabat, minutiſſimis plumulis veluti pilis tota obſita. *Corpus* totum è cinereo ſeu leucophæo ad ferrugineum dilutum vergebat, maculis ubique fuſcis conſperſum, tam majuſculis, quam punctorum inſtar minutiſſimis. Per *ventrem* notæ fuſcæ in longum recta ducebantur, & in acumen deſinebant, &c.

Athen. l. Dipnoſ.

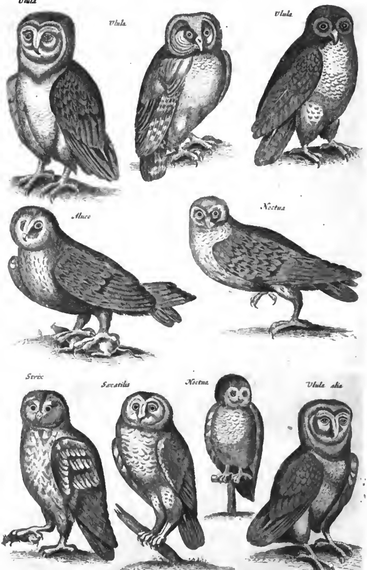
Plin. H. N. l. 10. cap. 13. Oppianus in Cyneg. Athen. lib. 9. Aldrovandus Ornit. l. 8. cap. 3.

Alterum ſemipalmum in longitudine minus, Fulvum Aldrovandus appellat. Toto propemodum anteriori corpore maculas fuſcas; in longum protenſas, & ſingulis plumis albicantibus decus ſtatas, ut crucis aut lilii Francici referrent figuram, habebat. *Crura* & pedes ad ungues uſque hirſuti, uti totum corpus, flaveſcebant. *Cauda* infra alarum longitudinem, uno fere digito erat. Deſcribit & Bellonius tertium, auribus patulis, cruribus ad ungues piloſis, facie Aluconi ſimili, ventre maculis nigris variegato. Cauda alarum longitudinem æquante, ulula multo majorem, qui vel ſuperiori eſt ſimilis vel Ariſtoteli in cognitus & Arvernis in Gallia montibus peculiaris ſpecies, dicendus. Cranii Anatomen vide in Aldrovando. Auris & oculi hiſce verbis idem exequitur. Avi huic ſupra aures cutis in longum prodicitur complicata, rugoſa, ſponte concidens, & meatum eo loco occludens, inſtar membranarum, quæ tamen in ampliſſimum, ſi voles, ambitum

Bellon. l. 8. cap. 2.

de-

Tab. XIX

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Tab xvIII

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

deduxeris. Sunt enim laxæ, implumes intus, candidæ, foris vero minutiſſimis & pulchellis plumulis conſitæ, & que orbem venuſtum in marginum ambitu conſtituunt. Non alteri rei magis appoſitæ, haſce cutaneas valvas, quam branchiis piſcinm compararim. His apertis, auditus foramen amplum ac patulum in medio apparet, multis anfractibus inſtar bumani tortuoſum. Oculus inventus fuit ſubſtantia quadam cartilaginea, velut capſula circumcluſus, non tamen undique. Nam infra in parte oculi poſteriori haud quaquam membrana hæc ſubſternebatur, ſed circumquaque ad latera, à qua circulus ſupra totum oculum exporrigebatur, ante quidem hâc membrana anguſta erat, intra vero & qua magis ad poſteriora vergebat, dilatata. Oculus ipſe ante orbicularis erat retro ſeſſilis, & compreſſus, longe quam vel in medio latior. Refecta cornea uveam ab illa intus plurimo nigrore tinctam & veluti atramento perfuſam, quippe quæ etiam humores ſubjectos digitis contrectata tingeret, obſervavi. Huic in orbem alia tenuiſſima pellicula inſtar annuli circumponebatur, crocea, ſeu aurea per totam ſubſtantiam, ita uveæ conata, ut nullo modo integra ab ea ſecerni poſſet. Hujuſmodi ſane nullam, quod equidem ſciam, in aliis animantibus reperiri puto. Duæ igitur hæ membranæ coloribus diverſis tinctæ, & per corneam tranſparentes, horrendum illum nocturnarum avium obtutum faciunt, concurrentibus ſimul è nigro & croceo ex adverſo radiis & velut flammæ è ſilice excuſſæ micantibus. Humor cryſtallinus minime durus aut ſolidus erat, qualem in Aquilis & aliis obſervavimus, ſed tener & molliculus, utpote qui facillime vel ſua ſponte diſſolutus refecta cornea ſimul cum aqueo humore effueret.

Locus.

Locum ſi attendas, montes plerumque inhabitat, locaque edita. In montibus Arverniæ copioſi inveniuntur, & in Italia in monte Plumbicio paſſim ſunt obvii. In Ciliciæ campis de die inter Ambroſiæ plantas abditum Bellonius invenit, cum tamen eo loci, ne ad quartum quidem milliare, arborem ullam naſcentem videre liceat. Nidulatur in arborum cavernis, & foraminibus Ariſtoteli & Plinio *migratorius* eſt. Nam cum Lingulaca, matrice, & Cynchramo, Coturnicibus hinc proficiſcentibus ducem eſſe ſcribunt.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 12. Plin. H. N. l. 10. c. 23.

Volatus & Vox.

Levi facilique *volatu* fertur. *Vocem* edit ei ſimilem, qua homo frigore affectus reclamare ſolet hu, hu. Repetit eam ſolis occaſu inſtante, aliquanto intervallo interpoſito, ſonoram, tanquam ſi fiſtula tenui ederetur. Cum à quopiam laceſſitur, ſibilum aut crepitum emittit, qualem felis ſolet: In pugna eadem ratione ſe defendit ac Bubo. [illegible] Ariſtoteli, ſeu quod inſtar mimorum ac paraſitorum collum contorquendo nunc in hanc, nunc in illam partem ridiculos & mimicos geſtus edat, ſeu quod imitatione gaudeat: Quicquid facientem aucupem cernit, idem quoque agit. Stant illi è regione, & viſcoſo quodam Pharmaco oculos inungunt, illud poſt in pelvibus relinquunt & abeunt. Accedit Otus & oculos ſibi conglutinat, ſicque capitur. Ariſtoteles eum in altero aucupe intentum, ab altèro circum veniri reliquit. Magi recenti Aſionis felle glaucomata curari dicunt.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 12. Athen. l. 9. Dipnoſo. Ariſt. H. A. l. 8. c. 12. Athen. l. c.

N B. *Eſt & genus exoticum Oti, de quo vide in Mantiſſa.* Num. a.

CAPUT III.

De Scope.

SCops, Alexandro Myndio abſque ſes apud Latinos nondum invenit nomen, quamvis Bellonius Ululam ex ipſo faciat. Græcis vel à voce inepta, vel quod [illegible] habeat [illegible] ſeu noctu maxime cernat, vel quod varietate geſticulationum, quibus naturaliter utuntur homines, [illegible], id eſt, qui alios deludere ſolent, referat, ſic dicitur. Habet fere cum omnibus nocturnis aliquid commune Cum Bubonibus & Otis, quod auritus ſit. Cum Ululis & Alucone, quod pedes utrinque in æquum digitorum numerum diſpertitos habeat. Cum Noctuis, quod pedum compoſitione, figura, colore denique & magnitudine, his quam aliis propior ſit. Ab Athenæo & Æliano ita depingitur, ut minor Noctua eſſe, in colore plumbeo albicantia puncta habere, & ab utriſque temporibus duas pinnas ſubrigere, dicatur.

Athen. l. 9 Dipnoſo. Bellon. l. 2. de Avibus c. 35. Euſtat. in Odyſſ. 5.

Generatio.

Duplex apud veteres ipſorum *genus*. Alii ſunt *vocales*, qui omnibus temporibus patent, ideo [illegible] dicuntur, glauci ſunt ac eſui propter vitium carnis inepti. Alii *muti* qui autumno interdum apparent, nec plus uno vel altero die commorantur, Scopes abſolute dicuntur, & ab Aeiſcopibus craſſitie differunt, turturi & palumbo ſimiles. Tot & apud Neotericos differentiæ. *Una* Italiæ frequens, quam iſti Chiuvino vocant. *Altera* huic apud Germanos ſimilis, paulo albidior, cauda & auriculis longioribus. *Illa* prout ab Aldrovando deſcribitur, noctua eſt minor, palumbo par, omnium fere nocturnarum minima, illam ſi excipias, quæ Alaudam non ſuperat, & rara eſt. *Caput* ei teres plumulis coloris ubique plumbei veſtitum. Aurium plumulæ una tantum pinnula conſtabant, quæ in mortuo vix appareat. Totius corporis ſuperficie tenus color cinereus eſt, hinc inde nonnihil admixto, plumbeo,

Athen. l. 9 Dipnoſo. ex Callimacho.

macu-

maculis albicantibus diſtinctus. Majores alarum & caudæ pennas, maculæ albæ, transverſim ornanr; minores reliquas omnes etiam linea in longum nigra ſecat. Circa collum & alarum initium tuſſo decore promiſcue reſpergirur. *Pedes* habet exiguos fuſcos, ad plumbi colorem abſcurum accedentes, ſquammoſos, depiles, in digitos binos anrıcos, & totidem poſticos diſpartitos, unguibus fuſcis inſtructos.

Generatio. Ariſt. H. A. l. 9. c. 28. Plin. H. N. l. 10. cap. 49. De *Generatione* ipſius nihil exploratum eſſe ſcribit Ariſtoteles, niſi quod Favoniis flatibus appareant. Plinius amplius naſci negat, forte quod ipſorum ſatyricos motus, cum inſident, plæriſque memoraros concipere mente non poſſir.

Vox. Athen. lib. 9. Dipnoſ. De *Voce* ſuperius dictum eſt. Quod ei ex Athenæo potius quam Æliano à Gyllio applicatur, πάντα τὰ τῶν ζώων ὑπερβάλλοντα ἢ διηρθρωμένα ἴσως τῇ φωνῇ, quaſi omnes oris expreſſione & articulata voce longe ſuperet; ad aves, quarum lingua latiuſcula pertinet. Ridiculos ſæpe exercenr geſtus. Cum eoim colla retro agilia habeant, caput modo adducendo, modo protendeodo, vertice nutando, humeros, jactando, & ſaltitando, hiſtriones imitantur. Unde Scops ſaltationis apud antiquos genus, quod & Scopiam nominabant, ἔχον τινὰ τοῦ τραχήλου περιφορὰν κατὰ τὴν τοῦ ὄρνιθος μίμησιν. Habebaot quandam colli circumvolutionem ad avium imitationem. Periri mali Punici grano, Gyllius in Æliano addit.

Pollux l. 4. c. 14. Meurſ. in Orcheſtra. Æli. H. A. l. 6. c. 46.

CAPUT VI.

De Alucone & Ulula.

ALLUCONIS, qui Græcis ἐλεὸς non αἰγωλιὸς, nec ἐλεὰς, nomen, vel ab Italorum Alochone Gaza formavir; vel à Germanorum, ur Lazius vult, locken, quod allicere ſignificat, deſumptum eſt. Duo ipſorum ſunt *genera*. *Unum* majus, *alterum* minus.

Bellon. lib. 2. de Avibus cap. 32. Aldrov. l. 8. c. 5. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. *Majus* Caponis eſt magnitudine, hoc peculiare habet, ut palpebram à ſummo oculo ad imum ad ducens, conniveat. *Auriculis* caret; ſed eorum loco corooam quandam è plumis conſtructam, quæ faciem totam, pinnulis ſupra oculos ſuperciliotum altorum modo, elevaris, & utrinque per tempora nec non ſub mentum deſceodendo in orbem coëuntibus, flammei muliebris forma, habet. *Roſtrum* ipſi album. *Oculi* cavitatem profundam, à plumulis undique ſurrectis conſtitutam, magni, & toti atri immerguntur. *Dorſum* coloris eſt plumbei, notulis albidis variegatam. *Crura* plumis candidis conteguntur, *pedes* duntaxat pilis. *Incolit* tam laco campeſtria, quam ſaxa prærupta, rimas turrium, & cavernas quercuum. Muribus & aviculis & inter has pieis victitat. Quod forte animalculum cœpit, deglutit, integrum. Tam ampla enim ei gula, ut bolos ovo majores integros transmittat: neque quicquam cibi ſumit antequam oſſa, pilos, & plumas rejecerir. Transverſim, Ardearum more inter *volandum* fertur. Ariſt. H. A. l 8. cap. 3.

Minus ſimili cum majore maculorum diverſitate variegatur, domeſticam columbam magnitudine non excedit. Vertex capitis, collum, dorſum, alæ ad pennas remiges uſque plumis veſtiuntur ab initio prope radicem cinereis obſtura; reliqua ferrugioies dilutis. Aoterior *capitis* pars, plumulis candidis informam flammei cincta videtur, quas circulus luteus undiquaque ambiens claudit. *Oculi* nigerrimi verſus interiorem canthum plumeis luteis obſidentur.

Tibiæ & pedes villis horrentes nonnihil rubent, binis ante & totidem retro digitis inſtructi. *Unguibus* armatur longis, validis, acutiſſimis, & aterrimis.

Vox. *Vocem* noctu edit adeo terribilem, ut pueris & fœminis terrorem incutiat. Rarior mult conſpectu eſt, quam major. *Ulula flammeata* Geſneri eadem cum Alucone.

Geſner. in Ornithol. ULULA, Græcis αἰγώλιος, ὀλολυγὼ, & ὀλολυγὼν dicitur. Quæ à Geſnero deſcribitur, magnitudine erar Gallinæ, vel ſupra, colore ruſſa, vel nigro reſperſa. *Roſtrum* breve & aduncum albicabat. *Oculos* habebat magnos nigros, pupillam obſcure ruſſam, pinnulas inter oculos & roſtrum multas, deoſas, cinerei fere coloris, margines *palpebrarum* rubicundi, membrana nictanti ſuperne abducebantur. *Collum* erat multum retro agile. *Crura* albicantia punctis conſperſa lividis, hirſuta ad pedes uſque. Pedum digiti bini ante, totidem retro. Quam Aldrovandus diſcribit, & inter ululas, quod vocem non flebilem ejulando, ſed Gallinaceorum haud abſimilem roſtro frendendo, ediderit, reponere metuit. Caput, dorſum, alas, caudam colore cinereo, maculis albicantibus ae nigris diſtinctam habebat, ſub ventre albicabat, & nigris maculis variegabatur. Capite erar valde magno, tereti, enormiter craſſo, admodum plumoſo. Oculis ex toto nigricantibus, & plumulis albis undiquaque in orbem cinctis, in quorum ambitu, ad palpebrarum oras lippientium, inſtar rubeſcens circulus coſpiciebatur, ſuperiori tantum palpebra inrer nictandum oculos contegebatur. Roſtrum erat ſubvireſcens, &c. Aldrov. lib. 8. Ornithol. cap. 6.

Locus & Cibus. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 17. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Idem. H. A. l. 9 c. 1. Idem lib. 9. c. 17. *Colit* & campeſtria & ſaxa, εὔβιος eſt, *ſeu gemens cibi*. Fruges in bumilioribus colligit. In excelſis rapinas agit, & carnes in cibum parat. Picas venatur: ſed & colorem (ſubeſt mendum, nec nota cuiquam avis) forte collurionem, rapir. Eſt [illegible] ὁπλίζεται

[illegible]. Noctu vagatur; de die raro apparet.

Generatio. Plin. H. N. l. 10. cap. 16. Ariſt. H. A. l. 6. c. 6.

Parit quaternos, ſi bene Plinius Ariſtotelem intellexit. Nam ne de Ætolio Milvo res ſit verendum eſt. *Vox* ejus eſt ululare, ſeu mœſta & flebili voce plangere, idque veſpertino tempore.

Apul. l. 2. Floridor. Plin. l. 29. H. N. c. 6. *Uſus.*

Fel ejus prædicatur ad albugines, ſuffuſiones, & caligines. Adeps ad claritatem.

CAPUT V.

De Noctua in ſpecie ſic dicta.

Generatio & deſcriptio. Heſychius in Lex. Ariſt. H. A. l. 2. c. ult. Idem l. 2. c. 15. Albert. l. 23. Bellonius l. 2. de Avib. c. 32. Aldrovandus Ornithol. l. 8. c. 7.

NOctua Latinis quod noctu canat & volet, Græcis γλαύξ, [illegible] & [illegible] dicitur. Duplicis ipſarum *generis* mentionem faciunt Authores, *Majoris* nempe & *Minoris*. Utrique *collum* breve, gulæ pars inferior paulo latior. [illegible] ſeu *appendices* infra ubi inteſtinum deſinit paucæ, *lien* tam parvus [illegible], ut ſenſum multorum effugiat. *Cauda* brevis, & ſi Bellonium audimus, pedes piloſi. *Capitis* vertex ex plumularum ibidem poſitu veluti introrſum excavatus. Quæ ab Aldrovando deſcribitur, erat columbæ magnitudine, *capite* majuſculo ſuperne depreſſo. *Oculis* magnis & glaucis. *Roſtro* longiuſculo, dilute flavo, *corpore* toto plumis partim bætico, partim albo diſtinctus. *Cruribus* plumoſis, & ad pedes uſquè hirſutis, coloris è cinereo bætici. *Pedum* digitis ſubfuſcis, cinereis, implumibus. Quam Germani *ſaxatilem* nominant, tota parte prona fuſci, modico ruffo permixti, & albicantibus maculis diſtincti eſt coloris. Crura & digitos pedum habet birſuta, plumis albidis. *In extincta roſtrum ſuperius rubebat, cum prius in viva rubere non videretur.* Inter oculos & roſtrum pennulæ quædam ceu pili aut barbulæ rigent.

Locus. Plin. H. N. l. 10. cap. 29. Apoſt. Cent. 6. Prov. 41.

Locum ſi attendans, in Creta naſci negat Plinius, illatam mori tradit, nec in Alpinis Helvetiæ regionibus inveniri ſcribit. E Gallia Ciſalpina, Longobardia, & Germania ad Rhenum eò advehuntur. In Artica plurimæ. Unde Noctuas Atheneas. Saxatiles montana & ſaxoſa incolunt. Ideo ad frigus arcendum plumas cruribus & digitis natura induit.

Victus. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Creſcent. l. 10. c. 16. de Agric.

Cibus ipſis veſpæ, apes, lacertæ, mures, quarum cicuratæ, in domibus etiam venationem exercent, ſemel ſaturatæ trium dierum inediam perferunt, nec novem abſtinentia læduntur.

Generatio. Plin. l. 10. H. N. cap. 17.

Quantum ad *Generationem*, quod de Bubone, id & de hac Plinius dicit, ſolam inter uncungues, & carnivoras non cœcos parere pullos, Euſtathius & Varinus falſo tradunt; nec verius, cum formicas à ſuis pullis abigere cupiunt, veſpertilionis cor in nido tanquam amuletum habere, Oppianus reliquit. Si enim ipſa lepus eſt, cur aliunde pulpamenta quærat. Nec de die omnino *cæcutire* verum; nec propter inſitam vim igneam *tenebras penetrare*, ac luna ſilente videre, quod Euſtathius, & Varinus ſcribunt. Die exorto quaſi ſplendore viſus ejus hebetatur, & quaſi quibusdam errat. in tenebris. Sicca nimis & tenuis humoris ſubſtantia facili negotio diſſipatur. Noctu, quia aëre, qui viſionis medium eſt, non illuminato, objectæ colorum ſpecies non exprimuntur, ſi proprius acceſſeris, haud loco ſeſe movebit. Moderata lux quia Noctuæ conveniens, ideo [illegible], per veſperam & circa matutinum crepuſculum venatur. Sonum edit duplicem, unum tou, tou; alterum vocant cucabare. Ariſtophani [illegible]. Pollux eam [illegible] ſcribit. Nigidius novem habere voces prodit. Apulejus ſerum & intortum ejus cantum vocat.

Ambr. lib. 5. Hexam. cap. 24. Bellon. l. 2. de Avibus c. 24. Ariſt. H. A. l. 9. c. 34. In avib. Pollux Onom. l. 5. c. 13.

Eſt etiam *ſaltatrix*, & corpus & cervicem frequenter in orbem contorquendo, nunc torvo & fixo obtutu hominem aſpicit, nunc capite huc illuc acto ſcurras & hiſtriones imitatur. Luce vagantem aviculæ reliquæ ſturnatim admirantium ſpecie primo circumvolitant, mox impetunt. Ab his circumdata, reſupina pedibus repugnat, collectaque in arctum, roſtro & unguibus tota tegitur.

Plin. l. 10. cap. 17. Apulejus l. 3. Mileſior. *Ingenium.* Creſcent. Agricult. l. 10. c. 6. Plin. l. 10. H. N. c. 17.

Inimicitias gerere dicitur cum cornice, ſeu quod ſibi ova meridie abſumat, ſeu propter aliam cauſam. Lucretius ſane cornices metu Noctuarum in Athenarum mœnibus unquam volaſſe negat: cum orchilo, ejus ova itidem exedente; cum Pico Garrulo, & ovibus. Contactu frondium platani torporem contrahere, ſic à ciconiis à nido ſubmoveri, fabulatur Ælianus. Auxiliatur ei contra aviculas collegio quodam naturæ paſſer, bellumque partitur.

Inimicitia. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 1. Lucretius l. de Natura rerum. Ariſt. l. 9. H. A. c. 1. Plin. l. 10. H. N. c. 17.

Uſus.

Uſus captæ tum in *aucupiis*, prout in Oto dictum eſt: quod genus aucupii hodie, à pipatu avium circumvolantium noctuam Pipatam vocant. unde Pipare quod decipere; tum in *cibis*, apud tenuioris fortunæ homines; tum in *Medicina*. Nam cibus aqua in qua Noctua lavit perfuſus, Gallinarum pituitam pellit. Sanguis inter pſilothra numeratur, jecur parotidas ſanat. Anginis cerebro ſuccurritur. Ebrioſis ova per triduum in vino data, tædium ejus adducunt.

Præſagium. Aratus in phænomenis.

Præſagia ſi reſpicias, ſi nemore deſerto frequentior in urbibus apparuerit, ſterilitarem; ſi veſpertino crepuſculo de ſuis luſtris citius pro conſuetudine egreſſa, plurimum concubaverit, pluvias; ſi pluvia durante, ceſſaverit, ſerenitatem, polliceri creditur.

NB. *De Noctuæ genere exotico vide Mantiſſam.* Num. 2.

CAPUT VI.

De Strige & Camprimulgo.

Deſcriptio. l. 11. H. N. c. 39. STRIX quænam ſit avium, non conſtare arbitratur Plinius. Ovidius eam brevi compeodio deſcripſir, dum ſcribit.

——*Strigum*

Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta ruinæ,
Canicies pennis, unguibus hamus ineſt.

Ovid. 6. Faſtor. Iſiodor. l. 12. Origin. cap. 17. Ubera eas infantium labris immulgere, ſanguinem in cuois noctu exugere, imo & dilaoiato unguibus corpore mortem afferre, credidit ſuperſtitioſa Antiquitas. Iſidorus vero propriis pullis lacteum bumorem inſtillare, eoſque ultra modum amare prodidir.

Vox. *Vox* ipſarum proprie ſtridor eſt Latinis. Omen ſemper triſte habebatur.

18 Orni-thol. c. 8. Aldrovandus huc *nocturnam* quandam *avem* refert, quæ habebat caput magoum, rotundum, anteriore parte plumulis exiguis, in orbem velut flammeum poſitis exornatum. *Oculos* grandes cum iride dilutè flavo ac pallente, pupillas maximas, & vehementer atras. *Roſtrum* corneum, fuſcum. Peonas univerſi corporis ferrugineas, maculis fuſcis in remigibus tranſverſim diſtinctas. *Caudam* palmo fere alis loogiorem *Crura* ad digitorum ungues uſque inſtar pedis leporini piloſa. *Digitos* pedum binos ante, totidem retro. Magnitudine erat Aſionis. Dicebatur caprarum ubera exugere.

Deſcriptio. CAPRIMULGUS etſi ſpecie à reliquis multum differat; nocturnis tamen, ratione yiſus, accenſetur. Græcis Αἰγοθήλας παρὰ τὸ ἐξ αἰγὸς θηλάζειν, quod capras fugat, dicitur. *Ariſt. H. A. l. 9. c. 30. Plin. l. 10. H. N. cap. 40.* Magnitudine eſt paulo major quam Merula, minor quam cuculus, ſeu ut Plinius, grandioris Merulæ aſpectu. Cujus iconem Aldrovandus exhiber, erar cuculo ita ſimilis, ut niſi inuſitata pedum, crurumque exilitas & brevitas cum diverſa conſtructione obſtitiſſer, is idem eſſe crederetur. *Caput* habebat vertice longo & compreſſo. *Oculos* grandes, iridem & pupillam nigerrimas. *Roſtrum* vix paſſerioo majus, modicum aduncum, pulmulis tanquam pilis quibuſdam ſuperne ad nares & inferne ſub mento, ornatum, &c. Quam Geſnerus exhibet, roſtrum habebat aduncum, & tibias plumis obveſtitas.

Locus. Ariſt. l. c. *Degit* in montibus circa mare inprimis in Creta, propter viciniam ſtabulorum quibus capræ includuotur. Iutrant namque iſti furcs nocturni paſtorum ſtabula, caprarumque uberibus advolant; propter ſuctum lactis, qua injuria uber emoritur; capræ, quas ita mulſere, cœcitate percutiuntur. Adeo terribilem clamorem habenr, ut etiam audientibus pavorem incutiant. *Ariſt. l. c.* Duo aut tria cum plurima ova pariunt. De viſu ita Ariſtoreles: [illegible] τὰς ἡμέρας, ἀλλὰ τὰς νυκτὸς βλέπει. Parum acute interdum videt, ſed noctu perſpicax eſt.

TITULUS VIII.

De Carnivoris media natura.

CAPUT I.

De Veſpertilione.

VEſpertilio, LXX. νυκτερὶς, Heſychio & Phavorino φάλλη, Phili νυκτάλωψ & φιλ-σωπ@. Victorino Avis ſorex, Vallæ ſemimus, Platooi io ænigmate, Avis noo avis dicitur. *Deſcriptio.* Τοῖς πτηνοῖς καὶ πεζοῖς ἐπαμφοτερίζει καὶ διὰ τοῦτο ἀμφοτέρων τε καὶ οὐδετέρων μετέχει. bene ſcripſir Pbiloſophus, male Macrobius, quatuor pedibus ingredi, & inter quadrupedes referendum, ut inferius patebit. *lib. 4. de partib. Anim. c. 13. l. 7. Macrob. Saturnal. cap. 16.* Color nonnullis fulvus, aliis niger, ſubalbus, cinereus. *Magnitudo* diverſa. Majores in urbe Aſſyriæ Borſippa, quam alibi, in novo orbe columbas adæquant, in Braſilia monedulas, circa Urabam turtures, in Orieotali India, ſi Pompilio Azâlio credendum, tanti, ut illas tranſeuntes, alarum verbere proſternant, multos etiam occidant. *Strab. l. 15. Livius Hiſt. c. 10. Gomara Hiſt. cap. 61.* *Caput* quibuſdam murinum eſt, caninum aliis. *Roſtrum* à cæteris avibus diverſum. *Nares* vituli inſtar. Dentes XXXIV, in mandibula inferiore octodecim, ſedecim in ſuperiore Bellonius obſervavit, viginti quatuor in ſingulis mandibulis duodenos, eoſque ſerratos, teretes & longiuſculos Aldrovandus utrinque in ſuperiore mandibula ſenos, in inferiore ſeptenos quorum anteriores cæteris loogiores; omnes valde albi, Cluſius. *l. 9. Ornithol. c. 1.* *Maxillas* iotus & foris pilus oblongus, niger, obveſtit. *Auriculas* interdum binas, quaternas interdum habet: ſimilitudo eis Aſininarum, & ſuperiores quadruplo ſunt inferioribus majores. *Mamillæ* ſoli volucrum datæ ſunt, lacte ſola nutrit ubera admovens. *Alas*, quæ pellitæ, exangues quidam dixere. *Plin. H. N. l. 10. cap. 61. Strab. lib. 15.* Ab armis incipiunt, & per latera per axilas continuo ductu ad crura uſque feruntur, eaſque circumambiunt. Quatuor bæ flexus, plicas ſeu articulationes habent, quibus alas inter volandum dilatant, & contrabunt, medius ſuperiorum, (cubitos Albertus oominat) quique in plures alios deorſum flaxas divaricantur, *digituli* ſinguli, unguiculis hæmatis inſtructi, quibus parietibus ſe affigunt, annectuntur. In ſupremis aliis rudimenta, quædam *brachiorum* oervoſa apparent, quæ in uncum deſinunt. *Pedes* illi bini, in quinos digitos diſſecti & unguiculis acutis inſtructi, ſinguli in medio, ac ſi palmam efformarent, ampli. Innituntur inferiori alarum membranæ, atque ex ventre ad caudæ, ſi quæ eſt, latera, exporriguntur. *Cauda* quippe aliis nulla, ut recte Ariſtoteles, Africanis

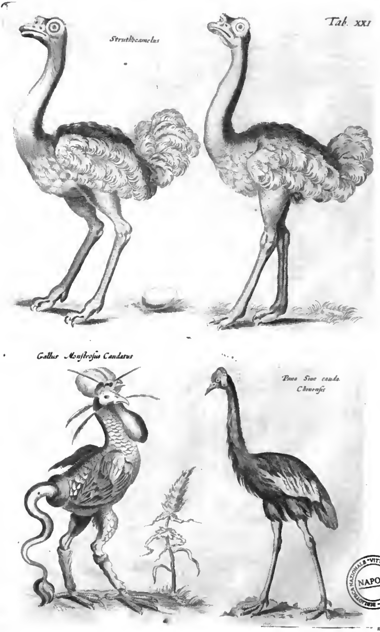
Tab. XX

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Tab. XXI

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

de part. Animal. l. 4. c. 12. Bellon. l. 2 de avib. c. ult.

fricanis murium inſtar oblonga, & quatuor digitos extra membranas alarum prominens. Aldrovandino mediis atque infimis alarum membranis ſub ventre involvebatur, & ad extremam earundem exporrigebatur apicem. *Penis* mari ſat magnus, exertusque, qualis ſimiarum eſt, genitalis fœminæ meatus pone podicem apparere ſolet. Quid ſibi Plinius, verbis, *Coxendix huic avi una traditur*, velut, eum duo crura habeat, intelligi vix poteſt.

Locus.

Locum ſi ſpectes, loca obſcura, cavernas, & meatus ſubterraneos amant. Ideo & in labyrintho Cretæ inter Cnoſſum & Cortinam, Borſippam, urbem adde, plurimi, & in Appennini prope Puteolos, ſpeluncis multa millia, & in monaſterio quodam Miſniæ tanta, ut excrementorum acervis multi carri onerari poſſint. Delectantur in *victu* culicibus & muſcis, ſed & lardum, candelas, & alia pinguia arrodunt. Succidiam ſæpe ita exedunt, ut in excavata ſcrobe ſtabulentur. Invaduot & oudam corporis partem culicum more, & ſanguinem exugunt, in Dariene ita infeſtatos Hiſpanos, tabe contracta obiiſſe, Martyr author eſt. Gallinas, canes & catos morſu aculeo in criſtam in fixo interemiſſe addit. Solus volucrum, animal tantum *parit*, & fœtus lacte uberibus admotus outrit. Recens nati muſculis ſunt ſimiles, glabri, infantis humani inſtar; ſed omnibus partibus abſoluti, matris uberibus, cum primum enixa eſt adeo tenaciter adhærent, ut ne à mortua quidem ſponte decidant. Nullis ſecundinis obtectos quidam putavere produci, refellit Bellonius, qui plures vigenis ſe in Pſeudolabyrintho Cretæ prægnaotes ſecuiſſe tradit, has etiam mater devorat, dum proli nuper natæ ob teneritudinem metuens, primo vel ſecundo die ad paſtum evolare prohibetur Cum duo tantum ei natura ubera dederit, plures geminis uno partu oon edit; quia vero magna eorundem interdum eopia ingruit, haud male quidam è putri etiam materia oriri, opinati ſunt.

Strabo. Geog. l. 16. — Plin. H. N. l. 10. c. 61. — l. 6. dec. 3. — Plin. l. cit. — l. 2. de Avib. c. 2. — Gemma Coſino cret. c. 8.

Volatus.

Volant mane & veſperi potiſſimum; fœminæ ſæpe geminos implexæ infantes; volatu ob timorem indirecto ſeu tortuoſo, atque haud longe à terra ſemper. Volitatione feſſi, hamis digitulorum, quorum in mediis alis rudimenta habent, parietibus ſaxis, arboribus, aut cavernarum fornicibus ſeſe appendunt, & eootinuata ſerie, ac veluti catena quadam inter ſe eohærent. Melius de nocte *vident*, quia ſpiritus ipſorum viſorius tenuiſſimus & dilucidiſſimus, per noctem modice incraſſeſcens, idoneus ad conſpectum redditur, de die extenuatus, expandiur & evaneſcit, ideo face vel gladio volantibus objecto, decidunt.

Homer. Odyſſ. μ. Homer. Odyſſ. ω. Alex. Aphrod. l. 1 prob. 66.

Ingenium.

Vox.

Voce exili gannitum potius & latratum eanum imitantur, quam murium ſibillum. Latinis ſtridere, Græcis τρίζειν τετριγέναι & τετρίγει dicuntur.

Homer. Odyſſ. ω. A. Pollux. l. 5. c. 13.

Affectus.

Singularis ipſis cum columbis *amicitia*, dietinentur iſtæ, ſi caput veſpertilionis in peris ſummo eolumbari faſtigio ſuſpeodatur. *Inimicitias* vero gerunt cum Ciconia, qua à ſolo illius contactu hujus ova ſterileſcunt, ni platani foliis in nidum poſitis ſibi caverit: Cum *platano*, qui præ foribus ſuſpenſus ne involeot, prohibet; cum hedera, eujus ſuffitu & odore perimuntur; cum formicis, ad quarum nidos ſi alas ſuſpenderis, nulla ipſarum egreditur; cum locuſtis, quæ locum ubi veſpertilio ſuſpenſus non transvolant.

Æl. l. 1. de Anim. c. 37. — Democrit. in Geop.

Uſus.

Uſus veſpertilionum eſt tum in *cibis*; nam à Borſippenis condiebantur, ab incolis inſularum Caigan & S. Johannes eduntur, ferventi aquæ immerſi & excoriati eduntur, in Oriente gallinas ſapore vincunt; tum in *Medicamentis*, toti præparati, beneſcirrho, & podagræ adhibentur. Sanguinem trichiaſi conducere, Archigenes & Serenes credunt, Galenus & Julius Alexandrinus negant. Cor & lingua hydrophobiam inducit. Caput dextro alligarum brachio vigilantis ſomnum impedit. Magicæ revera vanitatis eſt quod tradunt, ſi ter circumlatus domui veſpertilio vivus per feneſtram inverſo capite infigatur, amuletum eſſe, præſertimque ovilibus eireumlatum toties, & pedibus ſuſpenſum in ſuperliminari.

Strabo. l. 16. — Scalig. Ex. c. 236. — Nieremberg. Naturæ Exot. l. 10. cap. 93. 94. — Galen. in Euporiſtis. — Galen. l. 4. de Compoſ. medic. ſ. l. c. 8.

CAPUT II.

De Struthocamelo.

Deſcriptio.

STruhocamelus στρουθὸς Philoſtrato & Ariſtoteli, [illegible] Heſychio, [illegible] Oppiano, [illegible] recentioribus Græcis dicitur, melius Chænocamelum, quia χῆνα ſive anſerem potius, quam στρουθὸν ſive paſſerem, niſi cum Scaligero, gallinam reddere malis, dixiſſent. Plautus eum Paſſeram marinum appellavit, Phavorinus Lybicam avem, Diodorus Siculus Cervinam dixit. Ariſtophanis [illegible]; Horatii Afra avis, gallinæ potius ſunt, quas prægrandes Afriea terra tulit. Maximus eſt omnium avium. Diodorus Camelo parem eſſe. Plinius equitis equo inſidentis magnitudinem excedere; & verum eſt, ſi collum quantum poteſt erigat. *Roſtrum* habet exiguum ſed acutum. *Caput* in quo fere oullum eerebrum, parvum, exiguis pilis, in fœmina pallide luteſcentibus, in mare flaveſeentibus, collo ad rubrum colorem vergente. *Palpebras* utrinque ſolus omnium alitum ut homo, pilos in ſuperiore palpebra. *Collum* longiſſimum. *Dorſum*, cujus pennæ in mare nigerrimæ, in fœmina fuſcæ, lanæ quandam ſubſtantiam ſua mollicie efficiunt, tam latum, ut puerum la-

Diodor. Bibloth. l. 3. c. 32. — Plin. H. N. l. 10. c. 1.

Oppian. Cyneget. l. 3 v. 490.

ſtentem inſidentem ferre poſſit. *Alarum* pennæ ejuſdem ſunt coloris, ſed in ſuperiori parte candidiſſimæ. Gordianus miniatos habuit. In interioribus alarum cubitis

Albert. l. 23. de Animalib.

ſpicula ſecundum quosdam, quibus ferit, habet; oſſeos in extremis alis, ſecundum alios, mucrones, quibus ceu calcaribus ad curſum velociorem ſe incitat. Aldrovandus obſervare eos non potuit. *Caudæ* pennæ in mare ſubalbidæ, in fœmina ſubfuſcæ ſunt. *Coxæ* prægrandes, quod in anguſtum ſenſim juxta femur finiantur; *femur* humanum potius imitantur. *Pedes* Camelorum

Oppianus l. c.

cruribus ſimiles [illegible], frequentibus firmati ſquammis ad geminos, uſque duros poplites integuntur. Pedes more boum bifidi, in binas *ungulas* dividuntur. Cur biſulcum potius quam ſolipedem aut digitatum natura fecerit, ignorare me fateor.

Locus. Theophr. l. 4. Hiſt. plant. c. 4. Pli. H.N. l. 10. c. 1. Xenoph. l. 1. Exp. Strab. l. 18. Diod. Sicul. l. 3. c. 13.

Reperiuntur, in Africa, Lybia, Æthiopia, Arabia, & Syria. Amant deſerta & fere aquoſa, & tanta eorum aliquando conſpicitur copia, ut velut equitum quandam aciem eminus efforment.

Victus. Strabo. l. 6. Geogr. Langius Epiſt. 12. Aphrodiſ. in procem. probl. Voſſius in emend. ad l. 3. de Idol.

Quantum ad *Victum*, Carpophagum eſſe ex Strabone colligi poteſt. ferrum, lapides, oſſa, & quicquid obtigerit, ſine delectu devorare certum fere eſt: ſed an eadem concoquet, dubitatur, ſi ſit, quod Languis credidit, ſpecificæ potius proprietati, quam intenſiſſimo calore tribuendum id erit. Nam leo ſtrutho camelo calidior, ferrum concoquere non poteſt. Interrogatus, qui circumducebat, à Brentio, deglutire quidem ferri particulas ſed iterum, vel integras, vel ſummum perpuſillo imminutas, reſpondit.

Generatio. Plin. l. 20. c. 52. Ariſt. H. A. l. 9. c. 15.

In Venerem proclivis eſt, & Cameli Bactriani inſtar, averſus *coit*. Complura ponit *ova*, octuaginta nempe, & quidem menſe Julio; illaque lapidea quaſi cruſta munita, & XV. plus minus libras pendentia. In arena condita, & neglecta, ſolis calore foventur: ſolo viſu ex iis pullos excludi quidam credidere, quod intueri ea avem viderent, nec propter gravitatem iis incubare poſſe ſcirent. Non *excluduntur* ſimul. Pars intra ova formatur, pars in lucem prodit, pars ſovetur.

Ælian. de Animal. l. 14. c. 13

Vox.

De ejus *voce* nil memoratu dignum occurrit. Non elevatur à terra propter corporis molem; feſtinantiſſime tamen interdum incedit, ingruente in alas vento, & tanquam vela eas extendente. Naturaliter eum *calvere* Plinius dixit; equum odiſſe alii tradunt. Collum frutice occultat, ſeu quod [illegible] latere ſe ita exiſtimet; ſeu quod eam corporis partem, quam ſe inferiorem habere novit, contra perſequentium injurias muniat.

Plin. H. N. l. 11. c. 37. Plin. H. N. l. 10. c. 1.

Uſus. Plin. l. c.

Uſum ſi ſpectes, ova propter amplitudinem pro quibuſdam habentur vaſis. Garamantes potoria & capitum tegmenta ex iis conficiunt. Pennæ conos bellicos & galeas adornant, quas apud Turcas ſolis Janitzaris gerere conceſſum. Lapis in ventriculo repertus, & collo ſuſpenſus, concoquendi vim promovet. Sebum efficacioris ad omnia quam adeps anſerinus uſus: ideo cum auctio regia per Catonem Uticenſem fieret, LXXX ſeſtertiis væniit; & apud Æginetam emplaſtrum diacinnabarios ingreditur. Carnes Arabibus, Æthiopibus, Numidis & aliis in uſu, hinc Struthophagorum nomen. Heliogabalus ſexcentorum capita una cœna, ad edenda eorum cerebella appoſuit. Firmus Seleucius, qui Hippopotami adipe delibutos inter crocodilos impune natabat, totum uno die comediſſe dicitur. Sceletum apud Pareum vide.

Lamprid. in Heliogabalo.

l. 24. c. 22.

NB. *Eſt & alia Struthocamelorum ſpecies. Vide Mantiſſam* N. 3.

HISTO-

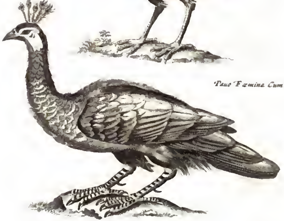
Digitized by Google

Tab. XXII

Pauo

Pauo Fœmina Cum hordeo Spurio

Pfawo

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS,

LIBER II.

De Avibus Phytivoris.

TITULUS I.

De Avibus Granivoris, Non Canoris.

CAPUT I.

De Pulveratricibus Sylveſtribus.

ARTICULUS I.

De Pavone.

ABſoluta Avium Carnivorarum hiſtoria ad Phytivoras pergendum eſt. inter quas pulveratrices tam ſylveſtres quam domeſticæ primo occurrunt. Inter illas primus *Pavo*, propter exquiſitum pennarum ver, & gemmantes colores, quos adverſo maxime ſole, quia ſic fulgentius radiant, expandit; Junonium inceſſum, ingenium, de quo in ſequentibus ſingulare, & magnum apud veteres æſtimium occurrit. Athenis ſtatuto precio ſingulis noviluniis per anno XXX. ſpectabarur, multi Lacedæmone & ex Theſſalia ſpectatum confluebant. Alexan. viſis iis apud Indos, graviſſimas in eum qui occideret pœnas conſtituit. Tiberius ob ſubtractum è viridario unum, capite multavit. In Lybia ſi quis tantummodo læſiſſet, non impune ferebat, ſi Euſtathio eredimus. Quod ſi *precium* ſpectes, mille drachmis marem & fœminam venditos fuiſſe Antiphon ſcripſit: & tempore Varronis ova earum denariis væniebant quinis, ipſi facile quinquagenis, grex centenarius facile quadraginta millia ſeſtertia reddebat, ut quidam Albatius ajebat, ſi in ſingulos ternos exegiſſet pullos, perfici ſexagena potuiſſe. Dicitur & Medica, Perſica, Junonis; & picta avis.

Lucian. de domo. Plin. H. N. l. 10. c. 20. Varro l. 3. de re ruſt. c. 6. Oppian. l. 2. Lucret. l. 2. de Natura rerum. Ælian. de Animal. l. 5. c. 21. Ælian. l. c. Sueton. in Tiber. In Orat. contra Eraſiſt. Varro l. 3. de re ruſt. c. 6. Suidas. Ariſtoph. in Avibus. Statius l. 2. Sylv. Athen. Dipn. l. 9. c. 19. *Genera.*

Diverſitas illorum à colorum inprimis, & loci diverſitate ſumitur. Noſtrates ſatis ſunt noti. In Terra Firma quidem ventre & pectore nigris, cætera flavi; alii pectore & ventre flavi, cætera nigri conſpiciuntur. In Curiana regione ſunt ſylveſtres, qui per nemora vagantur, & adeo viles ſunt, ut unica ſunt, ut unica duntaxat vendantur acu, alibi in paluſtribus inveniuntur. Quod ſi & *Sexum* attendamus, fœmina mare multo minor eſt, neque in cauda oculos illos gerit, Japonenſem ſi excipias, quæ quatuor in Uropygio obtinet.

Mutyr. dec. 1 de reb. Oceani l. 8.

Deſcriptio.

Placet maris & fœminæ *deſcriptionem* exhibere. Mas igitur capite, collo, & pectoris initio intenſe cærulei, ſeu ſapphirini coloris eſt. *Caput* pro corporis proportione habet exiguum, & quodammodo ſerpentinum, maculis duabus oblongis candidis, quarum una oculos ſuperequitat, altera brevior at longe craſſior ſubjacet, ornatum. *Apicem* in vertice è nudis quodammodo ſcapis tenerrimis, virideſcentibus, in ſummitate ejusdem coloris liliorum flores ferentibus conſpicuum. *Roſtrum* candicat & inſigniter hiat. *Collum* eſt longiusculum tenue & exile. *Dorſum* ex albo cinereum, maculis atris tranſverſalibus conſperſum. *Cauda* in duas quaſi dividitur. Non longioribus quæ ex dorſo prope podicem oriuntur pennis, in rotam extenſis, minores quædam exque fuſcæ non rigent, ſed ut in reliquis avibus extenſæ conſpiciuntur, datas ut longiores ſuſtinerent crederes. Oculi [illegible] quatuor circulis, aureo, caſtaneo, viridi & ſapphirino conſtant, & varios ad ſolem obverſæ colores jaciunt. In *fæmina* pauca colorum conſpicitur varietas. Alæ totæ, dorſum, venter, coxæ, ac pedes coloris ſunt fuſci ad cinereum vergentis. Capitis vertex & apex ejuſdem coloris, in vertice tamen aliquot maculæ exiguæ, veluti puncta vireſcentia interſeruntur, &c.

Locus Plin. H. N. l. 10. c. 29. Varro de re ruſt l. 3 c. 6 Diod Sicul. l. 2. c. 53. Rhodig. Antiq. lect. l. 1. c. 10.

Quantum ad *Locum* in Aſia fuiſſe invectitios Theophraſtus author eſt, transmarinos Varro. Babylonia multos pulchriore quam alibi varietate aluit. Media gulosis

Clemens Alexand. in Pædagogo. Æl. l. 5. de Animal. c. 21. Gell. l. 7. Noct. Attic. c. 16. Athen. Dipn. l. 14.

loſis celebratos. Ex Aſia in Græciam primum, Samum inprimis, unde Samii tanquam præſtantiores commendantur, poſt in Italiam & alias oras delati ſunt. Athenis in precio fuiſſe ſuperius dictum. Romæ tempore Athenæi plures fuere quam Coturnices. In Sueria quoque, Oſtrogothia, & apud Normannos in agro Lexovienſi aluntur. Amant edita *loca*, paſcuntur tamen cum Gallinis, & Gallinarium ſub veſperam ſimul repetunr.

Generatio. Columella l. 8. de re ruſtica c. 21. Pallad l. 1. de re ruſti. c. 28. Columel. & Pallad. l. c.

Summa ipſis *Coeundi* cupiditas. Maſculus quinque fœminas deſiderat, & ni adſit alia, incubantem invadit, ac ova frangir Agnoſcitur irruiſſe libido, quoties circa ſe amictum caudæ gemmantis incurvat, & ſingularum pennarum capira occulta, locis ſuis exerit, cum ſtridore procurrens. Accenditur eadem, ſi leviter toſtam fabam tepidamque jejunis quinto quoque die exhibeas. *Coeunt* ab Idibus Februarii ad Martium, vere præſertim, locis fere apricis, cum Favonii ſpirare cœperunt. *Partus* à trimatu obvenit, cum varii colores funduntur, brevi à coitu agitur tempore. Teris anno à fœminis, quæ non incubant editur: at quæ fovent ova totum tempus fœcunſlitaris aut excludendis, aut etiam educandis pullis conſumunt, ita ut vere ſemel in anno parere Ariſtoteles dixerit. De numero *ovorum* non conſentiunt authores. Ariſtoteles octona in primiparis numerat; duodecim aut paulo pauciora in aliis; nec iſta continuatis, ſed binis terniſve inrerpoſitis diebus ponuntur. Alii primo anno unum & alterum ſequenti quaterna quinave, cæteris duodena edere volunt; nec hic numerus transſcenditur. Quæ ter pariunt, earum primus partus, quinque ovorum eſt, quatuor ſecundus, trium aut duorum tertius. In Temiſtana viginri imo triginta aliquando enituntur Concipiunt tamen *& ſine coitu*, & ova Zephyria ſeu ὑπηνέμια Gallinarum more, non plura tamen duobus ponunt. Ut *commodius excludantur* Gallinis, ſed non Rhodiis ſupponi poſſunt, recentiora, luna nona ia exiſtente, hoc eſt, novem à primo Lunæ incremento diebus. Commodius inquam. Nam & mas ſeu libidine turgens, ſeu incubandi flagrans deſiderio, illa interdum frangere ſolet; ideo à fœmina celantur; & quia fœmina non continue duorum dierum intervallo incubat, refrigerara, infœcunda evadunt.

Ælian. l. 5 c. 32. Columella l. 5. c. 32. H. A. l. 8. c. 11. Colu. mell. l. c. Ælian. l. 5. c. 32. Athenæus Dipnoſ. Columella. Ælian de Animal. l. 5. c. 32.

Ætas. Ariſt. H. l. 6 c. 9. Ælian de Animal. l. 11. c. 33.

Ætas ipſis viginti annorum tribuitur. Indicus centum memoratur vixiſſe. *Volatu* parum valent; ſeu quod Uropygium flecti ineptum obtineant, ſeu quod longitudine caudæ & corporis gravitate premantur.

Vox.

Vocem ſi attendas, Philomelæ aurhor eas pupillare dixit, Varro à voce ſua dictos rradit.

Ingenium. Plin. H. N. l. 10. c. 20. Ovid. l. 2. de arte amandi. Ælian. l. 11. H. A. c. 11.

Si *Ingenium*, inceſſum ſuum ita componit, ne maculetur, pullus adhuc, ſi madeſcit (fide Alberti refero) moritur. Laudatus gemmantes expandit colores, adverſo maxime ſole, quia ſic fulgentius radiant, ſimul umbræ quoldam repercuſſus cæteris, qui in opaco clarius micant, conchata quærir cauda, omneſque in acervum contrahir pennarum, quos ſpectari gaudet, oculos. Si tacitus ſpectes recondit ſuas opes. Refrigerationis indigus, paſſis pennis, & in anteriorem reflexis, corpus ſuum operit ingruente à tergo vento, alas pandit, & ſuaves auras excipit. Lini radicem naturale faſcini amuletum, ſub altera larum retrorſum geſtat Qui eos venenum detegere, defoſſum eruere referunr, fidem ſuam exſolvant.

Morbi. Plin. H. N. l. 10. c. 20.

Duplici inprimis *morbo* afficiuntur. Doloribus nempe dentientium infantum ſimilibus cum criſta produci incipit, & pennarum defluvio; de qua Plinins Idem cauda annuis vicibus amiſſa cum foliis arborum, donec renaſcatur iterum cum flore, pudibundus ac mœrens, quærit latebram.

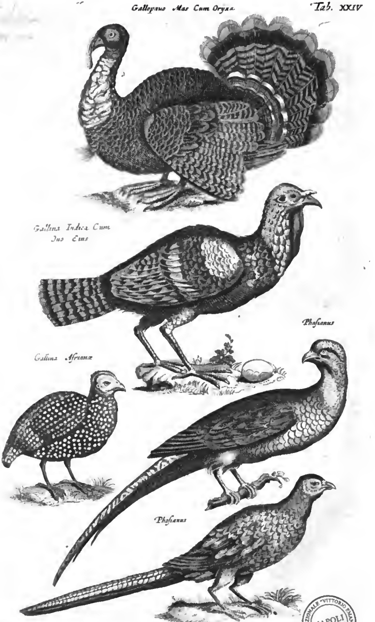
Præſagium. Mizald. in Ephem. text. 1. c. 43.

De *Vi præſagiendi* hoc dixiſſe ſufficiat, cum plus ſolito clamitant, noctu inprimis pluviam imminere. Vocis enim illius obſtreperæ congeminatio, vegerum & acurum intus cum calore vocalem Spiritum, per arteriam vaporoſo aëre imbutum, erumpere teſtatur. Quod vero extra tempus cantillantem, Paracelſus mortem alicujus ea in domo præſagire tradit, fabula eſt.

Uſus. Porta Phytogn. l. 3. c. 29. Auguſt. de Civit. Deil. 21. c. 2. Aldrov. Ornithol. l. 13. c. 1. Plin. H. N. l. 10. c. 20. Ælian. l. 5. de Animal. c. 21. Sueton. in Vitellio. Athen. l. 13. Ælian. l. 11. de Animal. c. 33.

Uſum & in *Medicina* & *in cibis* aliquem præſtat Nam jus pavonis pingue pleuritidem ſanat. linguarum uſus ab epilepſia præſervat. Ova uſta & in aceto trita impetigines emendant, fumus è pennis exceptus rubeſcentes oculos, propter ſignaturam curat. Fimiis podagræ fervorem mitigat Caro propter ſiccitatem & frigiditatem, dura & concoctu difficilis audit. Etiam mortui poſt annum nec olet; nec putreſcit, viſa poſt quadriennium cariem fœniculi odore, ſaporis amari & ſalſi contraxiſſe. Primus eos Aufidius Lurco circa noviſſimum bellum piraticum ſaginare inſtituit, & ex eo quæſtu, reditus ſeu ſeſtertium ſeu minorum ſexaginta millia habuit. Hortenſius Orator, primus editiali cœna cibi cauſa occidir, & ideo in jus vocatus eſt. Cerebella Vitellius in famoſa illa patina, quæ Minervæ clypeus, cum aliis prodigioſis cibis appoſuit. Quæ vel de virgine à Pavone in Leucadia adamata, vel de Pavone Indico, Jovi conſecrato, quem ſacrilegi ſuffurari non potuerunt, dicuntur; inter hiſtorica recenſeri debent.

ARTI-

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

ARTICULUS II.

De Pavone albo, Pavonibus Iaponenſibus & Gallopavone.

PAvones Albi Septentrioni peculiares eſſe credebantur: & in calidioribus regionibus eoſdem naſci, ſucceſſu temporis compertum eſt. Vidit Aloyſius Cadamuſtus in Maderis; Johannes Laurentius Ananias in parva inſula, plures, Scaliger in Gallia binos; Gaudentius Merula Mediolani plures; Aldrovandus unum Bononiæ natum. Cum ex Norvegia Coloniam adveherentur, numero per ſeminium aucto, cum penitus in frigidiora loca commearent, & matres in ipſo vere ovis incubantes nivoſa loca perpetuo ob oculos haberent, vulgatioris facti ſunt. Tales & in calidioribus regionibus naſcentur, ſi caveas in quibus incubant & excludunt ova, ex parte albis velaminibus obtendas.

Cadam. Cap. de Navigat. In fabrica. Anan. Mundi to. 3. cit. Aldrov. Aldrov. Ornith. l. 13. c. 2.

Deſcriptio. PAVONUM JAPONENSIUM maris & fæmellæ deſcriptionem Marchioni Facchineto, qui eam à Julio IX. Pontifice accepit, Aldrovandus debet. Mas nullam cum noſtrate præterquam in cauda & pedibus ſimilitudinem gerebat. Roſtrum erat, ut in noſtrate cineritium, ſed longius & ſubtilius. *Vertex* capitis, qui planus erat, & collum ſuperius vireſcebant, & maculis cæruleis ceu punctis, quæ pariter in medio exiguas lineas albas deorſum deſcendentes habebant, reſpergebantur. Apex in capite quatuor ferme digitos longus partim viridis, partim cæruleus, figura ſiliginis ſpicæ non omnino diſſimilis. *Oculorum* pupilla nigra, iris lutea, hanc ruber circulus ambiebat. *Pectus* & dorſum velut ex ſquamis, ſed colore veriantibus conſtabant. Pectoris enim ſquamæ, ſi ita vocare licet, ex cæruleo, viridi & aureo: dorſi ex cæruleo & viridi tantum tingebantur. *Alarum* principium ejuſdem cum dorſi erat coloris, ſed ſquamæ illæ virides haud ita apparebant, cæruleæ vero majores erant & lucidiores. Pennarum ſecundi ordinis primæ ejuſdem erant cum ſuperioribus colores; reliquæ in medio virides, ubi lineis nigris tranſverſalibus notantur: poſt ſubluteæ ſimiliter nigris lineis notatæ; in extremitatibus denique nigræ. *Venter*, coxæ, & denique pedes colore leucophæo & maculis nigris inſigniuntur, quarum quæ in ventre ſunt, lineas albas habent. *Cauda* pennis, quam in noſtrate rarioribus colore, magis fuſco ad caſtaneum vergente, calamo candidiſſimo. *Oculi* caudæ multo quam in noſtrate majores, primum aurei, dein cærulei, poſtreme virides, ut in noſtrate. *Fæmina* mari quidem minor eſt, ſed capite toto, collo, dorſo, pectore & alis ſimillima. Illud vero in hac admirandum eſt, ſupra uropygium, nempe ad dorſi finem, quid veluti caudam babere, eamque oculatam, ut in mari: ſed oculi, licet quam in illo ſint minores, ſunt tamen pro pennarum portione magni. Habebat itidem caudam viridem pennis in ambitu cæruleis, & calamis albis. Poſtremo in eo etiam à mare differebat, quod ventrem haberet prorſus nigrum.

GALLOPAVO, aliis Gallus Indicus, Peregrinus, & Calecutenſis dicitur, & idem eſſe cum Meleagride, cujus ſynonima ſunt, Gallina Africana, Numidica, Afra avis, Numidica guttata, & alba Lybica, videtur; ſi vera eſt illa deſcriptio, quam ex Clyto Mileſio Athenæus adfert. Verba ejus ſunt. *Circa templum verginis, Minervæ nempe in Levo* (ſic legendum non Olero. Inſula eſt maris Icarii Sporadum una) *Meleagrides aves ſunt. Locus ubi aluntur eſt* ἑλώδης non paludoſus, (ut quidam vertunt, Meleagrides enim Ariſtoteles ab avibus paludicolis diſtinguit, & Heſychius [illegible] vocat) ſed arboribus conſitus. *Animal illud non ita prolem amat; & juniores pullos adeo negligit, ut ſacerdotibus illos curare neceſſum ſit. Avis magnitudine ut gallinæ generoſa eſt, capite ampliore, quam pro modo reliqui corporis, glabro, ac ſuper ipſo criſta carnoſa, dura, rotunda, quæ clavi modo ſuper caput extuberat, colore ligneo.* (Sic lege, χρῶμα non σῶμα. Lignei coloris facit & Theophraſtus mentionem; forte eſt ſubflavus.) *Ad malas jacet inſtar barbæ longa caro, incipiens ex ore, rubentior quam in gallinis: at eam quæ roſtro Gallinarum inſidet, & quam barbam nonnulli vocant minime habet, tanquam ea parte ſit mutila: roſtrum acutius & grandius quam gallinæ.* Cervix *nigra, craſſior & brevior quam Gallinæ.* Corpus *totum varium. Nigreſcit enim totum, crebris maculis albis notatum ac compunctum, lenticula majoribus, quæ rhomborum figura parvis nigriſque circulis ambiuntur, & pennarum illam varietatem efficiunt, quia niger color aſpergitur candido, & viciſſim candidus nigro.* Alarum pennæ *linearum ductibus candidis ſerratiſque diſtinguuntur, in ſpiras protractis, intervallo pari diremptis. Nullum* calcar *in cruribus, quæ gallinaceis ſimilia ſunt. Maribus adeo fæminæ ſimiles, ut vix Meleagridum ſexus diſcernatur.* Similitudinem in colore & mole corporis intellige. Eo enim veluti clavo ligneo carent Quem Aldrovandus ex Gyllio deſcribit ex novo orbe allatus erat, eadem qua Pavo proceritate. Collum ei ſimul cum capite à plumis omnino nudum, tantum purpuraſcente pelle obducebatur, & tam erat craſſum, ut pellem quæ antea laxa & vacua; cum vocem emittebat, ſpectabatur, ſic inflaret, ut ad brachii craſſitudinem accederet. Cum quis ad Gallinam accederet, totis inhorreſcebat plumis, & gradu ſuperbo exterrere accedentes conabatur.

Varro l. 3 de re ruſt. c. 2. Plin H. N. l. 10. 26. Athen. l. 14. Dipnoſ. Caſaubon. ad Athen l. 14. c. 20. Dalech. ad l. eund. Æl. l. 5. cap. 27. de Animaiib. Caſaubon & Dalech. Teophraſt. ad. l. c. Hiſtor. Plaut. l. 7. cap. 3.

Quantum ad *Locum* Bœotii ſoli indigenæ Meleagrides eſſe videntur. Ætoliæ peculiares, Menodotus ſanius facit, & inde *Locus.*

Victus. Athen. l. 14. Diodor. l. 3. Biblioth. cap. 12. Strab. l. 16. Geogr. Scylax Cariandenſis in Periplo orbis. Plin. l. 16. H. N. c. 44. Columella lib. 8 de re ruſt. c. 2. Plin. H. N l. 10. cap. 26. *Generatio.* Bapt. Portal. 2. Mag. Na. c. 14 *Vox.*

de in alias partes translatas credit. Diodorus ultimam Syriæ partem, Strabo Arabiam ipſis tribuit. Certum, noſtras calidioribus locis delectari, una cum Gallinis paſci, & longius à domo per agros divagari. Quod autem Scylax Cariandenſis lacui Chephiſio, in Africa, Mnaſeas lacui ibidem Cratum amnem de ſe promenti, eas vendicat; vel error eſt, vel Gallinis, quibusdam Africanis, quæ paludes amant, rutilam galeam & criſtam in capite gerunt, quæque noviſſimæ peregrinarum avium in menſas propter ingratum virus (quod noſtri Meleagridibus non competit) receptæ ſunt, nomen Meleagridum propter ſimilitudinem indidere.

Coeunt aliquando cum Pavonibus, & excluduntur pulcherrimi pulli, nitidiſſimis pennis fulgentes. *Incubant* verno tempore diebus tricenis.

Ad *Vocem* earum extendit Pollux verbum κακκάζειν. Crocitationi Gallinaceæ Pavoninæque non diſſimilem edit, cum fragore per collum longe lateque vagantem, & inſtar liquoris in dolium infuſi opſtrepentem. De uſu ipſorum in cibis non eſt quod dicamus. Olim Iſidi Tithoneæ à pauperioribus immolabatur.

Pauſan. in Bœoticis.

Articulus III.

De Phaſiano, Urogallo ſeu Tetraone, majore & minore.

Phaſianus, Galeno Gallus Sylveſtris, Statio Phaſidis ales, Scythica volucris Juvenali, Itis quibusdam dicitur. Magnitudo non omnibus eadem. In regionibus Ergimul & Cerguth quæ Magno Chamo ſubſunt, maximos reperiri Paulus Venetus ſcribit, cum tantæ prolixitatis cauda, ut decem & octo palmos excedant. Is quem Aldrovandus deſcribit libras tres duodecim unciarum pendebat. *Roſtrum* coloris erat cornei, pollicis transverſi longitudine, in extremo recurvum, ſuperius inferiore longius. Membrana carnoſa, qua capiti conjungitur tuberoſa, ſub qua nares occultantur, inſtructum. *Caput* in vertice colore cinereo fere micabat; ad latera ſupra coccineam maculam, & prope roſtrum viridi, & admodum vel in ſole, vel in umbra varia Ab utraque capitis parte è regione aurium pennæ, quas Plinius cornicula vocat, elevabantur, ſub his caruncula ſeu muſculus qui cornicula illa movent, apparebant. *Aures* erant admodum latæ, profundæ, & rotundæ. *Colli* pennæ infra prope pectus, & pectoris etiam prope collum tribus coloribus variabant, fuſco nempe prope radices, dein aureo & viridi; ſed viridis niſi complicatis ſimul pennis non conſpicitur, ſi unicam à corpore ablatam examines, niger jam apparet, ſed & aureus, ſi pennas invertas ſplendorem amittit. *Tergoris* pennæ erant totæ ferrugineæ ad ruffum vergentes, & velut in exigua flamenta deſinebant. *Cauda*, quæ organi pneumatici figuram obtinet, duos dodrantes, cum duobus palmis explebat. &c. Fœmina mare per omnia deformior eſt, Coturnicis fere colore.

Locus. Athenæus Dipnoſ. l. Ælianus l. 13. de Animal. cap. 18. Martyr. l. 8. Decad. Ocean. cap. 1.

Locus ipſis Phaſis amnis, unde nomen ſortiuntur Athenæus ex Media accerſiri ſolitas quaſi meliores, tradit; in Indiæ hortis cum Pavonibus enutritas Ælianus. In Curiana regione tam numeroſi, capiuntur ut ſinguli duabus aciculis venditi fuerint.

Victus.

In Scandinavia aliquando abſque cibo ſub nive latent. Fridericus Saxoniæ Dux ducentos emiſſos capi vetuit. *Victitant* granis, ſeminibus & baccis. Avena inprimis delectantur.

Generatio. Pal. de re ruſt. c. 29. Aldrov. l. 13. Ornith. c. 5.

Coëunt menſe Martio & Aprili. Unus mas duabus fœmellis ſufficit. Viginti fere ovis, illisque rubris pariendi ordi concluditur. Semel in anno fœtificant, & trigeſimo die maturos *pullos* emittunt. Optime Gallinis incubanda committuntur, ut una matrix quindecim ova operiat. Quomodo vero ex Phaſiano mare & Gallinis Gallinaceis ſimul coëuntibus Phaſiani procreari poſſint, docet apud Aldrovandum, Longolius. Intereünt pediculis niſi ſe pulverent. Pennas dum nimis pingueſcunt, ſi quibuſdam credendum, amittunt. Capite in terram immiſſo, totos ſe latere exiſtimant; & dum propriam imaginem admirantur prius ſe capi ſinunt, quam aufugere poſſit.

Uſus. Trullian. lib. 7. c. 2. Galen de ren affect. cap. 4. Philoſtr. l 8. de vita Apollin. Lamprid. in Heliog.

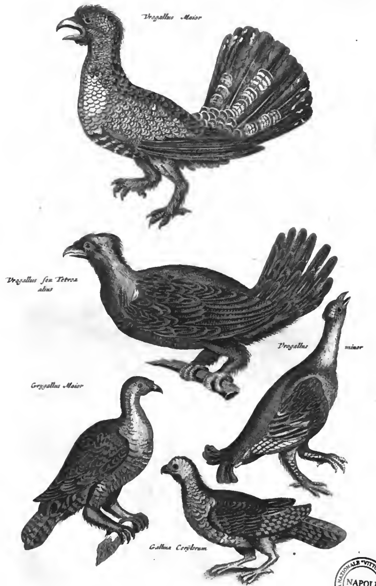
Quantum ad *uſum medicum* non pingues bene purulentis in cibis exhibentur. Vinum in quo unus extinctus eſt bibitum, torſiones, ſi Marcello Empirico credimus, tollit. Adeps, retanicis, matricis ſuffocationi, & renum affectibus prodeſt. In *cibis* vehementer laudantur, nec vel Perdicibus vel gallinis domeſticis, ſi pulli edantur, cedunt. Olim inter ſummas delicias numerabantur, à quibus Ptolomæus abſtinebat: at quibus Heliogabalus Leones & alia bruta paſcebat.

Deſcriptio.

Urogallus major, qui veterum Tetrao Ariſtotelis Tetrix, ut Geſnero; Agricolæ, Jovio & Aldrovando placet, à quibuſdam cum Otide ſeu Starda, vel Tarda; à nonnullis cum Ortygometra confunditur; ex Gallinaceorum eſt genere. Quem Aldrovandus deſcribit, haber *collum* dodrantale, palmis nigricantibus, cinereo diluto colore ſparſim notatis. *Caput* nigrum, roſtrum breve, gibberum, latum. *Supercilia* & pelliculam circa oculos rubra. *Pectus* & ventrem coloris nigri. *Alarum* pennas longiſſimos palmorum quinque nigricantes,

aut

Tab. XXV

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

aut potius fuſcas, minores ſub alis albiſſimas. *Poplites* & femora plumis albis, crura ad digitos uſque fuſcis veſtita. Ex albis in cauda maculis ætas conjicitur, quo majores ſunt, eò pauciores illas habere feruntur. Reperiuntur qui libras quatuordecim Germanicas: imo & viginti tres Italicas pendunt.

Generatio. De *coitu* ipſorum mira tradit Encelius. Ore coire, Gallum ſperma ex ore tempore coitus emovere; Gallinas poſtquam id deglutiverunt, concipere; mox comprimi. Reliquias rore vel pluvia ſuperveniente, putreſacta materia, in ſerpentes mutari, non ſuperveniente, in gemmam tranſlucidam & candidiſſimam abire, ſit penes authorem fides.

Uſus. Suetonius Sapors ſunt gratiſſimi. Caligula ſibi eos immolari voluit.

Urogallum minorem Stumpfius, Phaſianum montanum appellat. A Geſnero conſpectus multo majora ſupercilia & pellicula rubente, quandoque cærulea, quam Urogallus habebat. Roſtrum longitudine tranſverſi digiti, plumas in vertice nigras. Collum plumis Indicis, &c. In Septentrione, ſi Olao fides, ſub nive duobus aut tribus menſibus latitant. Capiuntur laqueo, ita ut collo adſtricto ſuffocentur.

Articulus IV.

De Grigallis & Attagine.

Grigallus vel *major*, vel *minor* eſt. Illam ſub nomine Tetracis Nemeſianus Poeta deſcribit, dum ait.

Et Tetracem Romæ, quem nunc vocitare Taracē Ceperunt, Avium eſt multo ſtultiſſima.

Aldrovandus duplicem tradit deſcriptionem. *Prima* eſt illius quia à Medico Cracovienſi miſſus fuit. Erat magnitudine anſerina, roſtro nigro adunco, gibboſo. *Capite* plano, à roſtro ad narium foramina uſque cinereo, nigris maculis conſperſo. Reliquum, collum item, pectus, venter, & coxæ coloris erant ruffi, modo nigris, modo albis maculis aſperſi. *Cauda* ruffa, ſed magis quam reliquo corpore ad caſtaneum accedens, maculis nigris maximis conſpergebatur. *Digitis* nudis, cinereis, quatuor erat inſtructa. *Oculorum* cilia coccineus color ambiebat. Tota avis ſi roſtrum more rapacium & ungues aduncos habuiſſet, & parvo fuiſſet corpore, vel Litboſalcus, vel Accipiter Fringillarius videri potuiſſet. *Altera* ex Geſnero deſumpta eſt, cujus Grigallus erat toto corpore Perdicis fere, præſertim ruſticæ inſtar colorato, & punctis maculiſque nigricantibus diſtincto, ima colli pars prona intercedentibus lineis ex cæruleo virentibus rubebat, in ventre pluri-

Aldrov. Ornithol. l.13. c.9. mum albedinis conſpiciebatur. Propter mirificam colorum varietatem, Artagenem Alpinum vocare poſſes. *Minor* perdice eſt major, ſed eidem perſimilis. Creditur à betulæ colore Germanis Birckhun dictus. Supremum à betula corticem ſi detrahas qui albo ſubeſt, in nigroque ruffeſcit, præcipuum hujus alitis colorem imitatur. Denſa & opaca loca ut bombardarum minas fugiat petit, ideo ſæpe in betuleto latet, & inde in ſata & fænilia callidiſſime excurrit.

Attagen, Perdix Aſclepica quibuſdam inter pulveratricis ab Ariſtotele ponitur; quod inter paluſtres ab Ariſtophane & ejus ſcholiaſte; vel error eſt, vel ideo factum, quod interdum ex montibus ad loca vicina deſcendat ibidemque moretur; vel illa, niſi Turnerus fallit, intelligenda eſt, quæ ad ripas fluminis moratur. Gallinagini ita ſimilis eſt, ut niſi paulo major eſſet, & pectoris color magis ad cinereum vergeret, altera ab altera difficulter diſtingui poſſet; roſtrum habet longum, ſed capta triticum non ſecus ac columbi comedit. Quantum ad veterum *deſcriptionem*, Alexander Myndius, perdice paulo majorem, totum circa dorſum ..., id eſt verſicoloribus maculis pictum, figulinæ teſtæ colore, ſed magis ruffum, corpore gravi, alis brevibus facit. Quantum ad Recentiorum, Geſnerus Attagenem Corylorum Gallinam eſſe putat. Bellonius ſuum Anati campeſtri, quem coturnicibus bene maculatis comparat, ſimilem eſſe ſcribit. Julius Alexandrinus genus quoddam longiore collo & cruribus, plumis non iiſdem macularum notis diſtinctis, ex Hiſpania allatum ſe vidiſſe refert. Florentiæ obſervatus roſtro nigro ſed in extremo rubeſcente, oculi pupilla nigra, iride cinerea, maculis per ventrem albis, dorſo ferrugineo, nigris maculis inſignito, pedibus ferrugineis. Aldrovandus avem ex Siciliæ montibus allatam pro Attagene ponit, quæ magnitudine & toto habitu ad Phaſianum accedit. Roſtrum habet breve, nigrum, & in acuto recurvum. Colorem totius varium. Caput inprimis aſpectus pulcherrimi, criſtam in medio vertice erectam, ſubluteam, nigris & albis maculis variegatam. Pupillam oculorum nigram, iridem luteam, ſupercilia ex pellicula coccineo colore rubente. Sub roſtro & gulæ principio ceu barba ex tenuiſſimis plumis dependet. Collum eſt longiuſculum, & ad corporis habitum aſſimilatum, tenue, & exile, cinereum, maculis albis nigris conſperſum. Pedum digiti anteriores longi, poſterior brevis, ſinguli adunco hamo armati.

Deſcriptio. Arist. H. A. l. 9. c. 49. Ariſtoph. in Avibus & ... Bellonius l. 4. de Avibus c. 6.

Bellonius l. cit. c. 10.

Jul. Alex. l. 13.

Aldrovandus ubi c.

Loci ſi ratio habeatur, nulli ſunt in Campania, quod ibi aconitum, quo purgantur, non proveniat. In Creta nonniſi in Cydoniatarum regione. In Cypro etiam domi aluntur. In Rhodo & Jonia laudatiſſimi habentur, ſed & in Hiſpania Pyrenæis, Ar-

Loca. Ambr. Leo Problem. 343. Paul. II. N. l. 8.

vernienſibus Galliæ & Alpibus reperiuntur.

Victus. Athen. lib. 9. Dipnoſ. Plin. H. N. l. 10. cap. 48. Æl. H. A. l. 15. cap. 27. *Victitant* granis & frugibus. Loquuntur nomen ſuum qua poſſunt voce, & decantant. Vocales capti, obmuteſcunt, ſi Plinio & Æliano credimus: in ſuas ſedes dimiſſi [illegible] recipiunt. Ex Lydia in Ægyptum aliquando deportati, & in ſylvam dimiſſi, coturnicis primo vocem emiſere, poſt [illegible] explanatiſſime protuliſſe finguntur.

Affectus. Ælian. de Anima. lib. l. 6. cap. 45. Amant cervos & dorſis illorum inſiliunt. Cum Gallinaceis vero inimicitias exercent.

Caro in *Cibo* eſt laudatiſſima, ſeu ſanguinis optimi generationem ſeu excrementi paucitatem, ſeu concoitionem alimenti attendas. Candida eſt, tenera, & fibris prorſus carens. Conceditur purulentis à Tralliano; Nephriticis à Galeno. Cerebrum genituram augere Avicenna reliquit.

ARTICULUS V.

De Gallina Corylorum.

Deſcriptio. GAllina Corylorum Alberto Bonaſa & Orix, Longolio falsò Otis, Bellonio Gallina ruſtica M. Varronis, aliis Perdix montana & Sylvatica dicitur. Caput ipſi & roſtrum ex deſcriptione Bellonii & Geſneri, eſt inſtar Perdicis, rubet in ſuperciliis. *Dorſi* pennæ ſuperiores Aſcolopacis ſimiles: ſub ventre è regione ventriculi albeſcunt, nigro maculatæ, in utroque latere ſub alis. Remiges alarum ad inſtar Aluconis maculantur. *Cauda* griſea, in extremitate alba, deinde nigra ad pollicis magnitudinem; macula, qua ſuperiores pennæ quæ cæteras tegunt, carent, tincta, cætera colli Tetraonis colore. *Tibiæ* plumis ad digitos uſque teguntur, quæ villos leporinos fere referunt. Digiti pedum corticoſi, ſquammoſi, glauci, multis lineis articulati. Aldrovandus fuſcæ maculæ meminit, è qua ejusdem coloris tenues quædam pennæ ceu villi dependentes, tanquam barbam efficiunt.

Locus. *Reperiuntur* in Hercynia ſylva; ſed & circa radices Alpium, ubi Coryli & rubi abundant. Iis enim inſident, rapacium volucrum inſidias magis timentes quam hominum aſtum.

Victus. *Veſcuntur* granis, ſed inprimis julis ſeu nucamentis, quæ piper longum referunt.

Generatio. Pullos educatos extra locum educationis ipſorum abducunt: illi vero bini, mas & fœmina aliorſum ſe conferunt.

Uſus. *Cibum* ſuppeditant laudatiſſimum, & caro earum quatuor diverſis coloribus ſecundum Geſnerum tingitur, ſecundum *Geſnerus.* Albertum foris eſt nigra, intus alba. Mulieres quædam pennis certo tempore decerptis, adverſus uteri ſuffocationem, utuntur. Stumpſius Epilepticis ſalubres tradit.

Hippiatri tres quatuorve earundem ventriculos una cum cibo in eis contento, equis aſthumaticis devorandos, dari præcipiunt.

ARTICULUS VI.

De Otide ſive Tarda.

H.N. lib. 10 c. 22. OTum & Otidem ex veteribus Ariſtoteles, Athenæus, Plinius & Oppianus confudêre; Starnam & Stardam ſeu Tardum ex recentioribus Conciliatoribus rapacem Albertus facit, & Biſtardam vocat Tetraoni congenerem non eſſe, quod ex Plinio Bellonius opinatur, vel peculiaris pedum conſtitutio, trydactilos enim eſt, evincit.

Deſcriptio. Athen. Dipnl. 9. Bellon. l. 2. de Avibus c. 1. Quantum ad *Formam* fidipes eſt Athenæo, tribus inſiſtens digitis, magnitudine Gallinacei majoris, capite oblongo, oculis amplis, roſtro acuto, lingua oſſea, gracili collo. Bellonio & Geſnero, craſſior eſt & validior, gravis, tredecim cum dimidio libras interdum pendit. *Caput* habet inconcinnum, cinerei cum collo, & ad ventriculum uſque procedentis coloris. *Roſtrum* robuſtum valde, *linguam* ſerratam, utrinque acutam, & in extrema duram. *Meatus* auditorius adeo patulus, ut extremitas digiti immitti poſſit. Si introſpicias duo apparent ſub plumis anfractus, unus roſtrum verſus, alter recta ad cerebrum vergens. *Pectus* craſſum ac rotundum, cum ventre & cruribus quatenus plumis veſtiuntur ad media uſque femora albicans. *Dorſum* caſtaneis ac ſubnigris maculis reſperſum. *Alarum* pennas majores candidas, circa finem nigras. Pennarum radices rubras. *Caudam* pennis ruffis, cum teniis quibuſdam & maculis nigris ſuperiore interioreque parte albis ornatam. *Tibias* pollicem craſſas, medium pedem longas, ſquammoſas. *Pedes* admodum craſſos, ſub quibus talus magnus inſtar muſculi conſpicitur. Digitos pedis utriuſque contra reliquarum avium morem ternos tantum. *Interiores partes* ſi ſpectes, *ventriculum* habet Geſner in Ornith. magnum, in quo interdum calculi albi inveniuntur, in extrema gula ante ſtomachum partem capaciorem ex multis rotundis caruunculis compactum. *Inteſtinis* diductis & extenſis id quod à fundo ventriculi ad alvum rectà procedit, dodrantum eſt ſeptem cum dimidio, appendices vero duæ ab alvo retrocedunt; quarum altera tenuior eſt tres dodrantes longa; altera amplior, duos cum dimidio; tres vero iſti meatus juxta alvum in unam capacitatum conveniunt.

Locus. Aldrovandus Ornithol. l. 13. cap. 12 Pauſan. in Phoci. cap. 11. Plin. H. N. lib. 10 c. 22. Quantum ad *Locum* in Italia non viſuntur, niſi forte turbine advectæ. Hiſpaniæ peculiares eſſe credit Plinius, ſed falſo. Nam & in Græcia circa Cephiſſum Bœo-

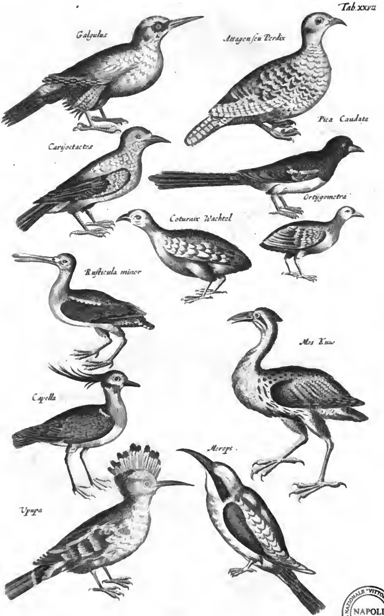
tiæ

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Digitized by Google

Tab. XXVII

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Hector Boetius in Hiſt. Scotica. Plin. H. N. l. 10. cap 23.

tiæ naſcuntur, & in Britannia magno ſunt numero, & in Belgium ſub autumnum gregatim advolant, ibidemque in agris procul ab urbibus diſſitis morantur, nihil de Polonia dicam. Falſum itaque cum coturnicibus quod à Plinio rraditur, quæ ab eo tempore Italiam deſerunr, avolare. Arboribus nunquam inſident, nec aquas niſi eas, quas poſt pluvias in camporum foveis relinquuntur, ſitis ſedandæ cauſa, frequentanr.

Victus. Longol. Dial. de Avibus.

Veſcitur frugibus ſed & herbis, ut auricula muris; & rapis ventrem impler.

Generatio. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 6.

Nidificat in terra, rricenis diebus incubatum abſolvit, & parir cum matura ſeges eſt.

Volatus. Xenoph. lib. 1. [illegible]

Volatu eſt propter corporis pondus admodum brevi & rardo, & capitur manu, ſi quis celerius inſtet.

Affectus. Ælian. lib. 2. de Animal. cap. 28. Plut. de Solertia Animal. Oppian. lib. 3. Ælian. l. 6. de Animal. cap. 24. Idem lib. 5. c. 24.

Amicitiam cum Equo colit, huic appropinquare & fimum dejicere gauder, ita capitur. *Inimicitiam* vero cum vulpe & cane exercet. A vulpe inverſa in terram abjecta, caudamque ut collum avis extendente, capitur. [illegible] Humilitaris ob ponderoſam corporis molem ſibi conſcia, ſimul ac canes latrantes audiveris. [illegible] confugit.

Uſus. Athen. in Dipnoſ. Demetio l. de Accipitrum cura. Alex. lib. 13. de Sabba cap. 5. Plinius in H. N.

Uſum & in *Cibus* & in *Medicina* præbent. In *Cibis* caro Xenophonti apud Athenæum ſuavis, à Demetrio Conſtanrinopolitano Accipitribus tanquam ſuaviſſima præſcribitur. Julio Alexandrino quamvis nigra & durior, valenrer tamen alir; ſi vel exquiſitam in ventriculo concoctionem adepta fuerit, vel captæ & jugulatæ duriries dometur.

In *Medicina.* Nam adeps apud Phryges & Lycaones mammis puerperio vexatis applicabatur. Fimi uſum Avicenna contra impetigines prædicat. Ova eodem teſte capillos nigro colore tingunt. Piſcatores repræſentatis ex ipſarum pennis muſcis, piſcibus inſidiantur.

ARTICULUS VII.

De Anate Campeſtri & Ave Stella dicta.

ANas Campeſtris propter conſimilem digitorum numerum Otidi ſuccedit. Bellonio Anas Campeſtris, Canne Petiere Gallorum: & Tetrax, & Galliæ peculiaris eſſe creditur; à ruſticis Gallis Oliva dicitur. Ex ejuſdem deſcriptione, eſt Phaſiani corpulentia, *Capite*, ſi craſſitiem demas, Coturnicem; *roſtro* quod nigrum pullum gallinaceum refert. *Dorſum* tribus aut quatuor coloribus, nempe flavo tendente ad rubrum, ſubcinereo, & rubro intermixto variegatur. Quatuor pennæ alarum in ſuperiori parte in extremitatibus ſuis nigreſcunt. *Pectus* alba torquis juxta ingluviem circumdat. Radices omnium plumarum rubræ ſunt & ſanguineæ. Tres duntaxat in pedibus *digiti*. Omnia intus in avibus granivoris communia.

Victus.

Veſcitur granis abſque diſcrimine omnibus, nec non formicis, ſcarabæis & muſcis. Quamvis color colli & capitis ſemper idem non ſit, & in hoc maris à fœmina differentia conſiſtat; dorſum tamen & alæ nunquam colorem immutant.

STELLA rribus quoque digitis incedit. Totum corpus, ſi ventrem & caudam & alas majores excipias ex albo, luteo, & nigro ita variegatum eſt, ut qui color ſuperet difficile ſit judicare. *Roſtrum* eſt longiuſculum, in exrremitate parum recurvum, nigricans. Venter & coxæ candicant. *Cauda* maculis nigris plurimis, quarum binæ transverſales inſigni ſunt magnitudine, conſperguntur.

ARTICULUS VIII.

De Oedicnemo Bellonii, & ejus congenere Aldrovandi.

Deſcriptio. Bellon. l. 5. de Avib. cap. 5.

AVis, quam Bellonius Oedicnemum à tibiarum infra genu propter os quod valde craſſum eſt, qua nota vel ſola agnoſci poteſt, ſingularem craſſitiem, vocat; magnitudinem habet Elori, *roſtrum* longiuſculum, in exrremo nigrum & flavum qua capiti jungitur. *Alis* intus albis, exrra nigris Otidem, *dorſo* Attagenem refert. Coloris enim eſt fumoſi, maculis nigris per longitudinem ductis variegati. *Digitos* habet in pedibus ternos, *tibias* ut ſupra. Tarde parit; & ineptæ ad volandum, ſub finem menſis Octobris repertæ ſunt. Huic reſpondet illa quam ſub CHARADRII Ariſtotelici nomine Geſnerus deſcripſit. Gallinæ parvæ aut columbæ ei magnitudo. *Roſtrum* longiuſculum, anterius nigricans, poſterius flaveſcens, extremis partibus inferiore & ſuperiore leviter decuſſatis. *Pennæ* in collo, capire, & pectore maculoſæ, poſteriore colli parte ad fuſcum tendente; in dorſo & alis fuſcæ, maculis quibuſdam ruffis inſignitæ. *Crura* oblonga, coloris ſublutei. *Digiti* terni, brevibus interiore parte membranis juncti. *Ungues* breviſſimi & mutili. *Degit* in pratis paluſtribus: & aliquando in lacu Tugurinenſi glacie adſtricto manibus ſe capi permiſit.

Geſnerus in Ornith.

Victus.

Victitat muribus quos, de nocte venatur.

Vox.

Vocem tanquam fiſtulæ edit. Domi incluſa ſubinde ambulat, aliquando in orbem ad multum tempus, circa columellam aut aliud quidpiam; aliquando recto tramite; & ſi quid impedimento fuerit, tranſilit potius, quam à via recta deflectat. Oculos etiamſi digitos admoveas, non claudit.

Addit Aldrovandus aliam Oedicnemo

congenerem. Craſſitie corporis & pedum conſtitutione Otidem refert. *Roſtrum* habet ſuperius & inferius æquè longum, rutilum, rictu ampliſſimo, naribus valde, ut in Anſere patulis. Caput, cervicem, dorſum, caudam, & alas, ex flavo & caſtaneo elegantiſſime diluta & maculata. Ventrem totum, & femora, intus candida. Gulam & pectus albicantia, intercurrentibus maxime in pectore, maculis. Tibias ſi digitos pedum compares longiſſimos.

ARTICULUS IX.

De Perdicibus in genere.

Athen. lib. 9. In Dialogo de Avibus. Bellon. l. 5. de Avibus c. 13.

Scaliger Exerc. 236. l. 3.

Athenæus Dipn. l. 9.

PErdix, Græcis πέρδιξ & κακκάβη, Cretenſibus πέρδιξ. Pergæis [illegible]. Heſychio κακκάβα dicitur. Quo nomine noſtra ætate hæc avis indicetur, non ſatis eſt compertum. Perdicem rufum, veterum minorem vulgarem Perdicem eſſe placet Turnero; ſed roſtrum illius cinnabarinum non admittit. Quidam apud Longolium Otidem cum Perdicibus confundit. Bellonius ex eo quod Ariſtotelis Perdicem cum aliis avibus modo magnitudo par ſit, coïre ſcribit, Coturno Græcorum, qui cum Gallinis rem habuiſſe viſus eſt, id nominis imponit. Aldrovandus cui Coturnus, & Coturnix, magnitudinem quæ pro diverſitate terrarum variat, (ſunt in Allobrogibus Perdices midiocri pulſo non minores,) ſi excipias, eædem; Coturnicem, Perdicem ruffam eſſe ſentit, & Perdices minores ab Athenæo appellatas, eaſdem cum Avibus novis Plinii eſſe, & Starnas tanquam externas vocari contendit, Rulticulam autem Plinii, quam Dalechampius & Sueſſanus Perdicem minorem eſſe credit, Gallinagini quam Aſcolopa ſeu Scolopacem Ariſtoteles vocat, ex deſcriptionum tollatione accenſet.

Genera. Geograph. lib 17. Ælian. l. 17. de Animal. cap. 17.

Athenæus H. A. l. 4. c. 13. Athen. lib 9. Dipnoſ. Nicol. de Nicolais lib. 2. Itin. Orient. c 8. Scal. Ex. 236. 13.

Genera ipſarum ſunt plurima. Strabo Indicos vulture & Anſere majores tradit. De Græca ſeu majore ruffa aliquid diximus. Ælianus Syroperdicem vocat avem, perdice minorem & nigram, roſtro ruffo, manſueſcere neſciam, quæque eirca Antiochiam Piſidiæ lapidem exeſt, & conficit. Idem Perdices Cyrrhæos vocat, qui neque ad certamine valent, neque pulchre cantare ſeiunt, & allio veſcuntur. In Chio inſula ſunt rubræ, Gallinæ magnitudine. In Ægypto cinereæ, alibi albæ. Apud Troglodytas Gallinacei magnitudine, roſtro & cruribus ſeu fuſcis ſeu luteis. In regno Barnagaſſi, quædam Caponum magnitudine, pedibus & roſtro luteis, minores Gallinis, alias pedibus & roſtro purpureis, nonnullas roſtro & pedibus cinereis. In Hiſpaniola diverſicolores, ſuaviſſimi ſaporis. In continente, ſi Oviedo credendum, Hiſpanicarum Gallinarum magnitudine, duplici pulpa, alia alteri ſubſtrata, eæque tantæ molis, ut unam ne inſignis quidem helluo abſumere queat. Colore ſunt in pectore, alis & collo cinereo. Ova ponunt ovorum noſtratium Gallinarum magnitudine, colore lapidem cæruleum æmulante.

Plin. H. N. l. 10. cap. 35. Ælian. de Animal. l. 16. c. 15. Ariſt. H. A. lib. 3. cap. 1. Ariſt. H. A. l. c. ult. Ariſt. H. A. l. 3. cap. 1.

Quantum ad *internam conſtitutionem* bina habere in Paphlagonia *corda*, falſo forte, prodidit Teophraſtus, hybernis menſibus nullos habere, *teſtes* eadem fide alii. Ingluviem ventriculo in ipſis præjacere appendices non ſuperne ut piſcibus, ſed inferne ad extrema inteſtini haberi, cum coëunt turgidos valde teſtes obtinere; veriſſime Ariſtoteles prodidit.

Loca ſi quæras, In Hibernia & Lemniorum inſulis nullæ ſint, ſi Botero & Liberali credimus, nec minores in Creta, ruffæ in Belgio raræ. A duabus in Anapheu inſulam immiſſis, tanta vis procreata, ut incolæ de loco deſerendo cogitarent. Apud Tarnaſſaros, Æthiopas, Samios, Cretenſes, &c. eximia ipſarum fœcunditas. In inſula Caprea adeo pingueſcunt, ut adipem eximant incolæ, & in futura convivia ſervent. Quæ in Bœotia, fines in Atticam non tranſvolant, ſi Athenæo fides, & ſi forte aliquo migraverint; voce ab indigenis dignoſcuntur.

Athenæus l. 9. Dipn.

Victus. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 37. Athen. lib. 9 c. 4. Æl. H. A. l. 4. c. 13.

Veſcuntur limacibus, unde ibi nulli, ubi Perdices, in Sciatho inſula cochleis, allio, quod de Cirrhæis Ælianus prodidit, Sabulo, granis & aliis. Pamphagam eſſe ſuſpiceris.

Scalig. in Ariſt. de plantis. *Generatio.* Athenæus Dipn. l. 9

Libidinis ſunt profuſiſſimæ, unde ſalacitatis venereæ Symbolum. Sane *Mares* non tantum viſis fœminis, ſed & voce illarum audita, ſemen emittunt, ex animi forte impreſſione. Nam & ſi ſpeculum contra eos poſuerimus ad imaginem ſuam accurrentes idem faciunt. Iidem, ſi Alexandro Myndio credendum, hiantes coëunt, & toto coitus tempore lingua exerta volant.

Ælian. l. 2. de Anim. cap. 5. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 8. Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Ælian. de Animal. lib. 10. cap. 47. Ariſt. l. 2. de Gener. cap. 2. Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Athenæus Dipn. lib. 9.

Nata jam ova, ne eirca pullitei educationem occupatis fœminis, earum ſocietate fruſtentur, frangunt, in aucupantes interdum Veneris impatientia ruunt, & capitibus ipſorum inſident. ſi fœminarum copia non detur, vociferantur & pugnant inter ſe. Victum ajunt Venerem pati, & quidem tamdiu donec ipſe alterius victor evaſerit, quin in proprios pullos idem ſcelus committunt, eoſdemque ſimul ferme ac excluſi ſunt, ſubagitant, nec Gallinaceo parcunt generi, ex quorum cum Perdicibus congreſſu, tertium quid progigni Ariſtoteles reliquit. Nec remiſſior *Famellæ* ſalacitas. Si contra mares ſteterint; aura ab his flante prægnantes fiunt. Hiantes per tempus exerta lingua æſtuant, concipiuntque ſupervolantium afflatu, ſæpe voce tantum audita maſculi. Adeoque vincit etiam libido fœtus charitatem, ut illa furtim

& in

& in occulto incubans, eum ſenſit fœminam aucupis accedentem ad marem, recanat, revocetque & ultro ſe præbeat libidini; quod tamen Plutarchus inficiatur. *Nidum* cæterarum avium more non exſtruunt, ſed partui vicinæ ateam ſeu receptaculum è feſtucis ſubſternunt, idemque ſpina & frutice; tum ut contra feras abunde valleantur; tum ne ova à rore decidente vel imbribus & ſic infœcunde evadant, afficiantur, muniunt, nec in quo loco pepcrere incubant. Septem vero diebus nidum contexunt, ſeptem in pariendo conſummunt, ſeptenos pullos enutrient, ſi Æliano credimus: *Ova* bis quotannis ponere Albertus dicit; decem, ſæpius quin decim & ſedecim, illaque ſeu alba, ſeu ovis columbæ ſimilia, alii addidere. An utraque Perdix *incubet*, ab aucupibus inquirendum eſt. *Excluſionem* quod ſpectat, pullos moræ impatientes, occupatis ſpatiis ſponte erumpere pertuſiſque ovis, ubi primum caput exeruerint, pedeſque protulerint, reliquo corpore adhue adhæreſcente, procurere, ſibique cibum ductu matrum inquirere, ajunt. Sane more Gallinarum, plumis obveſtiti, in agros ubi meſſis ſtetit, deducuntur, quod mater ſuo volatu iis cibum ſubminiſtrate nequeat. *Vitam* ad quindecim vel ſedecim annos extendunt, quod ad vigeſimum quinium pervenire, apud Ariſtotelem legimus, mendum eſt. Olfactus ipſis exquiſitus.

Plin. l. c. Ælian. l. 3. c. 16. & l. 10. cap. 35.
l. 17. de Anim. cap. 15.
Ariſt. H. N. l. 9. cap. 8. Ælian. l. 10. de Animal. cap. 35.
Ælian. l. 4. de Anim. cap. 12. l. 10. Variæ hiſto. c. 3. Athen. Dipnoſ. lib. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 33.

Volatus ob corporis gravitatem & brevis & humilis; velox tamen & impetuoſus, hyberno tempore gregatim, verno, cum proli ſtudent, binæ tantum volant. In Bœotia ſui cum volant non eſſe juris, ſed in ipſo aëre, quas tranſire non audent, metas habere, inde ultra notatos jam terminos nuſquam exire, nec in Atticum ſolum tranſmeare, Solinus fabulatur. *Vocem* non eandem habent. Bœoticas exili voce uti ajunt. Athenis circa Corydalum pagum oppidum verſus caccabant, ultra vero τιττυβίζουσι. Heſychius κακκάζειν ſcribit; Ælianus quaſdam vocis contentione & cantu valere ait. Ex ipſarum cantu certiſſimum jam appropinquantis diei ſignum, ſed falſo aſſerit Bellonius.

Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 7.
Volatus.
Ovid. l. 8. Metamorph.
Polyhiſt. cap. 12.
Athen. lib. 9.
Æliani. l. 4. de Animal. cap. 13. l. 5. de Avib. c. 14.

De *Pugnacitate* earum quædam produntur. Alexander Severus Perdicum & Catulorum certamine ſeſe oblectabat. Cyprii eaſdem ad ejuſmodi certamina enutriunt. Apud Geſnerum è Sedunis allata, felem mordebat. Pugnant & inter ſe cum gregatim per nemora paſcentibus, fœmina ceu futuri certaminis ſpectatrix ſeſe offert, & niſi victori copiam ſui faciens.

Pugna.
Lampid. in Severo.
Luſigmanus in hiſt.

Victus nunquam in conſpectum prodit. *Pulli* cum primum ad coitum educuntur, ſua cute armati, quam vel ad arbores affricando, vel luto oblinendo aſperam reddunt, pugnant. acuitur pugnacitas, ſi trichomaunes & polytrichum in cibo offerantur, ſi Liberali credimus.

Victus.
Ælian. l. 4. de Animal. cap. 1.
Liberalis in cong. mit. narrat.

Sed & ſingulari pollere Perdices *ingenio* certum eſt. Si ad nidum cœperit accedere auceps, præcurrit ad pedes fœta, prægravem aut prælumbem ſeſe ſimulans, ſubitoque in procurſu aut brevi aliquo volatu cadit, fracta aut ala aut pedibus, procurrit iterum jam jam prehenſurum effugiens, Spemque fruſtrans, donec in diverſum abducat à nidis. Eadem pavore libera, & materna vocans eura, in ſulco reſupina, gleba ſe terræ pedibus apprehenſa, operit. Diſcunt & pulli aſtum, & quamprimum hominem adeſſe ſibillo ſignificarit mater, ſupini ſe eollocant, & corpus quiſquiliis tegunt. Nec deponit has venator fraudes. Ante retia propoſitus, cantum ad pugnam laceſſentem orditur. Sylveſtribus ingruentibus pedem refert, ipſi in laqueos incidunt. Nolo ſermoni humano enunciando aptos dicere, quod aliqui ex ſcriptoribus innuere, & latiuſcula earundem lingua ſuadere videtur: Non caret tamen fide, interdum ita cicurari poſſe, ut, cum Gallinatum domeſticarum cohorte promiſcue habitent, quod apud Aloyſium Mundellam factum; domi educatæ, ad montes interdiu victum inquirendi ergo ſub cuſtodibus dimittautur, ſibilo revocatæ ſub veſperam redeant, quod Nicolaus à Nicolais in Chio inſula communiter fieri prodit; & ab homine de loco in locum ad quatuor millia, ita ut ille terra iter faciat, iſtæ per aërem volent, quieſcente quieſcant, dueantur, quod in Ponto viſum, Odoricus de Foro Julii tradit. Ova deperdita per alterius matris damna, ut adoptione alienæ ſobolis ſuæ orbitatis incommoda reparent, reſarcire; Natos in campos eductos, ut fuerint materna voce commoti, ovorum genitricem petere; ubi ſenſere medicamentum lætale parari, vociferari. Cirrhæas ſeipſas, ut ab aucupibus ſpernantur emaciare: porro ad vocem ſonoram conciliandam uti; vulneri ori anum, manſum imponere; lauri foliis annuum faſtidium purgare; arundinis lecta, & ſeu comeſta, ſeu in nidum impoſita eoma, oculorum faſcinationem vertere, adductorum Authorum fide refertur.

Ingenium.
Plin. H. N. l. 10. cap. 33.
Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 8.
Ælian. l. 3. de Anim. c. 16.
Plut. de ſolertia Animal.
Statius lib. 2. Sylv.
Athenæus Dipn. l. 3.
Aldrovandus l. 13. Ornithol. cap. 16.
Nicol. lib. 2. Navig. Oriental. cap. 8.
Caſſiodr. var. l. 2.
Ætius l. 13.
Ælian. l. 4. de Anim. cap. 13.
Ariſt. lib. 2. Problem. lib. 39.
Ælian. lib. 5. de de Anim. cap. 46
Plinius in H. N.
Ælian. l. 1. de Anim. cap. 35.

Uſus Cirrhæarum *in cibo*, nullus alliis enim veſcuntur: noſtrates laudem apud omnes, Martialem ſi excipias, mutuerunt, qui pullos veteribus, alas reliquis partibus præferunt. Fuere & exta & ova in uſu. Heliogabalus Palatinis ingentes dapes iis refertas exhibuit. Sed nec *Midicina* illis deſtituitur. Caro Elephantiacis, lue venerea affectis, fluxu alvi laborantibus prodeſt. Medulla & cerebrum cum vino, icteticis; ventriculus ex vino

Idem lib. 4. c. 13.
Uſus.
Lampr. in Heliogag. Cardan. in Comm. in Aphoriſ. Hippocr. l. 3. de diæta.
Plin. H. N. l. 30. cap. 6.

Idem l. 16. c. 18. Galen. l. 10. de ſimplic. Diſcorid. l. 2. c. 72. Plin. lib. 30 c. 14.

nigro iliacis; jecur aridem comitiali morbo laborantibus, ſanguis ſuffuſioni oculorum; fel in hebetudine viſus, & albuginibus cum melle commiſtum; pennæ combuſtæ ad uteri ſtrangulatum; ova ad lactis copiam, facere creduntur.

Articulus X.

De Perdicibus in ſpecie.

PUNCTUM I.

De Perdice Græca Bellonii, Perdice ruffa. Cinerea & Damaſcena.

Bellon. l. 5 cap. 13.

PERDIX GRÆCA craſſa quoque & Coturnus ex deſcriptione Bellonii dicitur. Noſtratibus duplo craſſior eſt; *roſtro* pedibusque rubris, maculis ad anteriorem ventriculi partem eiſdem quibus roſtra reſperſa, mediocris Gallinæ magnitudine. Frequens eſt in rupibus Colmenſibus, inſulis Cycladibus & Cretæ maritimis. *Vox* noſtrarum voce major, coitus inprimis & partus tempore. *Nidificant* ſub dio menſe Majo. Ova edunt ſub aliquo magno lapide octodecim, quandoque ſedecim, ovis Gallinæ ſimilia, minora, alba, maculis ſubrubris exiguis reſperſa, uſui peridonea, ſed quorum vitellus non congelatur.

PERDIX RUFFA ſive major, columbam exprimit, roſtrum habet Cocci colore, pedes minus rubent. Color cinereus per dorſum, pectus & caput decurrit. Oculorum palpebræ in marginibus rubent, ab iis linea nigra retro per collum tendit, inde reflexa per pectoris partem ſupremam ſæpe circulum facit: quod intra eam eſt albicat.

PERDIX CINEREA, ſeu minor, Græcis ignota, ex deſcriptione Geſneri, coloris eſt varii, nec deſcriptu facilis. Roſtrum ſubfuſcum. Caput è ruffo fuſcum; ſynciput, partes circa oculos, proram capitis ſimpliciter ruffa: collum & pectus cinerea, exiguis maculis nigris quaſi per verſus, criſpos & undantes, interſtincta: Dorſum, caudam & alas varios colores præ ſe ferendo, crura ex fuſco albicantia. Gregatim volat, vere vero bimatim.

Perdix quæ ſub DAMASCENÆ nomine Aldrovando transmiſſa eſt, brevitate & craſſitie corporis ad Perdices accedit, minor tamen eſt, roſtrum habet prolixius; pedes quodammodo luteos. Nec tamen Æliani Syroperdix eſt, etſi magnitudo reſpondeat. Nec enim eſt nigra, neque roſtrum habet ruffum, inmo illa manſueſcit, cum hæc ſemper in feritate perſeveret.

Æl. H. A. l. 16. cap. 7.

PUNCTUM II.

De Perdice alba, ſeu de Lagopode.

PErdix alba, Lagopus à pedibus leporinis & villoſis; Ariſtoteli, qui nullum animal præter unum leporem pedes villoſos habere ſcribit, incognita; Heſychio & Phavorino [illegible]. Horatio Lagois, niſi fortè piſcem Romæ rarum & ideo carum, quod interpretes volunt, intelligat; aliis Perdix petroſa dicitur.

Ariſt. H. A. l. 3. cap. 12. Horat. l. 2. ſerm. Satyra 2. Aldrov. l. 13. Ornith. c. 21.

Duorum autem ſunt *Generum*.

Genera. Plin. H. N. l. 10. cap. 48. Scalig. Exercit. 59. Aldrov. lib. cap.

Prius eſt columbarum magnitudine, tanti candoris, ut à venatoribus hoc ſolo, quod nives ſuperat, viſu deprehendatur, pedes tamen & roſtrum nigricant, ſupercilia in mare inprimis rubent: collum maculis quibuſdam nigricantibus perſpergitur, & radices pennarum nigreſcunt.

Alterum nomine eodem à coturnicibus magnitudine tantum differens croceo tinctu; quod Aldrovandus Perdicem Bellonii Damaſcenam, ſeu Syroperdicem eſſe credit. Dorſi & colli collore Gallinaginem æmulatur. Alæ quæ corpori junguntur, albas, fuſcas & fulvas pennas habent; decem remiges cinereæ ſunt; pars interior & venter albent, & torquem in pectore rubro, fulvo, flavoque coloribus conſtantem babent.

Deſcribit & Geſnerus aliud, quod per æſtatem fulveſcere, & ne per hyemem quidem albeſcere dicitur.

Geſner. in Ornith.

Reperiuntur Lagopodes in Alpibus, & Pyrenæis montibus inque ſummis jugis imminentibus ei valli cui nomen Arbuſti, qua fauces aperiunt, iter. Ita vero frigore, nive, & glacie delectantur, ut ubi locis inferioribus liquantur nives, altiora & ſoli averſa proſequantur loca, in quibus nix perennat.

Locus. Plin. l. c. Scal. l. c.

Vocem edebat, quam Geſnerus deſcribit, cervinæ non diſſimilem.

Vox.

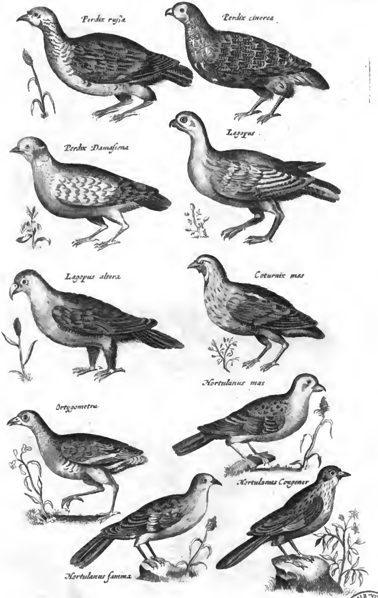
Naturam ſi ſpectes, non extra terram, in qua naſcuntur, iis veſci facile; quando nec vivæ manſueſcunt, & corpus occiſarum ſtatim mareſcat. Latent quidem homine conſpecto; eoque diſſimulato ſeſe motu prodere cavent, tanta iis fallendi ſimilitudine nivis fiducia; ſed tantæ etiam ſimplicitatis ſunt, ut à venatoribus diſpoſitam lapidum ſeriem tranſire non audeant, ſed ſecundum illam, quaſi ſecus murum inſuperabilem decurrentes in decipulas incidant.

Ingenium. Plin. l. c. Stumpf. apud Aldr.

Uſus earum & in cibis eſt. Præcipua ſapore eſſe Plinius dicit. Saluberrimas teſte Scaligero Norici credunt guſtu, ſubamaras Geſnerus reliquit.

Uſus. Scaliger Exerc. 59.

NB. *Perdices Indicas vide in Mantiſſa.* N. 8.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

Digitized by Google

ARTICULUS XI.

De Coturnice Latinorum.

Genera. COturnix Græcis antiquis ὄρτυξ, modernis [illegible] & [illegible]. Villa-novano, Quiſquila, Gaſio Quaquila dicitur. Unum duntaxat ipſarum obſervatum *genus*. Viſa tamen & Alba, ſi Ariſtoteli credimus; & in
Ariſt.l de colorib. Cromerus l. 1. de Polonia. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Athen. lib. 9. Ariſtot. in Phyſiogn.
campis Ruſſicis & Podolicis virentibus pedibus, quarum uſus ſpaſmum inducat, inveniuntur. Notæ quas ſuis veteres tribuunt, & in noſtris reperiuntur. Parvæ ſunt, pedes fiſſos, & pinnas duras habent. Theophraſto forte Perdices nanæ dicuntur. *Mas* & *Fœmina* diſtinguuntur, quod Fœminæ totus color quodammodo teſtaceus ſuperius ad cervicem, dorſum, caudam & alas, ad mentum & pectus ſubluteus; ad ventrem fere albus. A roſtro ejus ſupra oculos & aures linea inſignis longitudinis alba, circulares aliquot maculas habens excurrit. Cauda pro proportione major eſt. In *Mare* roſtrum magis nigricat. Supra illud capilli quidam extant. Collum lineolis albis intercurrentibus ruffeſcit. Pedes minus luteſcunt; digiti vero eorum ita conſtituti ſunt, ut medius primo & tertio longe major ſit, poſterior quem pro calce habet, longe exiguus. In *internis par-*
Ariſt. H. A. l. c. Athen. l. 9.
tibus ſingulare quid obtinent. *Oſſa* ipſis dura & ſolida. *Ingluvies* & gula prope ventriculum ampla & lata. *Cor* [illegible], ſeu muricis modo in tres cuſpides diviſum. *Iecur* & fellis conſeptaculum inteſtinis agglutinata. *Fellis* ad inteſtina labentis canalem vix aſpectabilem. *Teſtes* jecori ſubditos.

Quantum *ad Locum* Averrhoës in An-
Gal. l. de promiſcua doctrina. Athen. l. 9. Joſeph. Antiq. l. 13. c. 1. Procop. l. 13. de bello Vandalico.
daluſia, teſte Galeoto Martio reperiri negat, in mediterraneis Galliæ tractibus ſunt raræ. In Delo, unde nomen Ortygiæ ſortita eſt; ad ſinum Arabicum, in ſuperiore Æthyopia, Terra ſancta, Madera, Capreis magna ipſarum copia, ad Tænarion, quæ nunc Cerempolis, tanta, ut hodie Porto de Qualeis nominetur. In agrum Neopolitanum tantum numero ex Africa propelluntur, ut glomeratim ſæpe in ædes maritimas incidant, & ſine ulla difficultate capiantur. Migratorias eſſe aves, omnes, Albertum ſi excipias, concedunt. Adveniendi habent tempora æſtate depulſa. Cum maria tranant, impetus differunt, & metu ſpacii longioris vires ſuas nutriunt tarditate. Ubi terram perſentiſcunt, coëunt catervatim, deinde globatæ vehementius
Polyhiſt. c. 18. Plin. H. N. l. 10. c. 23.
properant, quæ feſtinatio (ſunt verba Solini & Plinii) plerumque exitium portat navigantibus. Accidit enim plerumque noctibus, ut vela incidant, & præponderatis ſinibus alveos invertant. Auſtro nunquam exeunt, nam metuunt vim flatus tumidioris. Plurimum ſe Aquilonibus credunt, ut corpora pingujuſcula atque cò tarda facilius provehat, ſiccior & vehementior ſpiritus. Ortygometra dicitur quæ gregem ductitat. Eandem terræ proximantem ſpeculatus Accipiter rapit, ac propterea opera eſt univerſis, ut ſollicitent ducem generis externi, per quem fruſtrentur prima diſcrimina. Quod de tempore dixit erratum eſt, niſi de terris tepidioribus æſtate apud eos depulſa intelligantur: quod de continuo volatu cum malis & velis inſediſſe obſervarit Bellonius, in Delum ſæpiſſime delatas alii; in Ponticis inſulis inquieſcendi cauſa paucos dies morari Varro, falſum, quod de navigantium exitio vix credibile, nec tantam ſimul abire multitudinem veriſimile, cum nonnullo corporis pondere & vento apto deſtitutæ, in locis apricis & tepidioribus remaneant. Auſtro nunquam exire falſum. Cum & Bellonius à Septentrione in meridiem tendentes, cum è Rhodo Alexandriam Ægypti navigaret, obſervarit; & Ariſtoteles Auſtro tanquam humido & gravi moleſte volare prodiderit. Sec nec de Ducibus inter authores convenit. Ariſtoteles hæc loca adeuntes, ſine Ducibus pergere; abeuntes. Lingulacam, Otum, Ortygometram, & Cynchramum Duces habere; ab hac noctu etiam revocari, ſcribit. Plinius id ad ventum transfert, & de Ducibus ita. Glottidem ſeu Lingulacam initio blandita peregrinatione avide profectam, pœnitentia in volatu cum labore ſcilicet ſubit. Reverti incomitatam piget, & ſequi, nec unquam plus uno die pergit. In proximo hoſpitio deſerit. Verum invenitur alia anno intercedente relicta: ſimili modo in ſingulos dies. Cynchramus perſeverantior feſtinat etiam pervenire ad expetitas terras.

Bellon. l. 5 de Avibus c. 20. Varro l. 3. de re ruſt. c. 5. Bellon. l. 5. de Avibus c. 17. Ariſt. H. A. l. 8 c. 12. Plin. H. N. l. c.

Victut. *Victitant* granis milii, tritici, & aliarum frugum. In Capreis inſulis Acinis herbarum; apud Holandos Bryoniæ, ſecundum Portam malo Punico, ſemine cannabis, lolio, & tritico ſaginantur, ſed & Hellebori ſemen perinde ipſis cibus, ac ſturno cicuta, quæ hominibus venena eſſe creduntur; (ideo Plinius veneni ſemen dixit) recuperandæ ſaniratis cauſa, cum Epilepſia tentantur, quod Aquæ placet, ſeu peculiari quadam naturæ ſuæ prærogativa, concoctio enim non vi duntaxat caloris, ſed tota ventriculi ſubſtantia perficitur; ſeu, quod, cum pertenues habeant ad corda penetrantes meatus, antea devoratam cicutam concoquant, quam inde lethale gelu ad præcordia pervenerit, ut Divus Baſilius cenſet. Aquam ſimul ac bibêre, turbant, ſeu quod tali delectentur, ſeu quod ſingularem cum Camelis & Elephantis, quibus idem ſolenne, amicitia gerant.

Junius in Novendil. Lucret. l. 4 de natura rerum. Ariſt. l de plantis. Galen. ad Piſon. Aphrodiſ. in proœm. Problem. Ambr. l. 3. Hexam. c 9. Plin. H. N. l. 10. c. 23. & 72. Solin. Polyhiſt. c. 18.

Se-

Genera-tio. Ariſt. H. A. l. 9. c. 8. Athen. lib. 9.

Salacitas ipſis quæ Perdicibus, ſæpius coitum repetunt, & humi nidulantur. Sunt qui quotannis quater *prolem edere* velint; bis in his quas petunt, bis in his ad quas revertuntur regionibus. Utut ſit, quo loco pariunt non incubant, ne quis locum longiores temporis mora percipiat. Sedecim *ova* cornicis ſimilia, ſi, Bartholomæo Anglico credendum, excludunt; ex his pulli fœminæ, rurſus ad decem menſe Auguſto pariunt. Unde non mirum tantam Coturnicum copiam, & menſe Majo incubanti inſidiantem, ſpem centum & amplius perdere.

Volatus. *Volatus* ſunt modici, Auſtro præſertim flante, cujus humiditas corporis gravitatem auget, ſed defectum curſu compenſavit natura, hinc Comeſtori Curtelii dicuntur.

Vox. *Vocem* mari Ariſtoteles ademit, exilem Albertus credit, fœminæ craſſam. Menſis Aprilis initio canere incipiunt; num ſubito cum ad nos venerint, dubium. Vox nemini nota non eſt, & ideo apud Athenæum Pratinæ placuit, ut [Greek] dixerit. Sapientes olim pro gnomone utebantur, quod verum cantu ſuo horoſcopi emerſum ſignare crederint; cum in eo certum numerum ſervet.

Pugna. Ariſt. in Phyſiog. Dioſcor. in l. 4. c. 131. Ariſtoph. in pace.

Pugnacitas quæ avibus duræ pennæ communis, in iſtis adianthi uſu accenditur, & occaſionem, ut Ariſtophanes Carcini Poëtæ filios, [Greek] dixerit, & pugnax [Greek] dicatur, dedit, ſatis olim Athenis & alibi nota fuit: ubi ad certamen tanquam ad gladiatores ludos effuſiſſime conveniebatur, & Solon pugnantibus ſpectandis tempus impendere jubebat. Nec ignota Neapolitanis hodie, aliquoties victrix, duodecim ſæpe aureis venditur. Auguſtus quoque tanti fecit, ut Erotem Ægypti Præfectum, quod victricem per contumeliam ediſſet, morte infami multaverit, & Areopagitæ puerum, quod Coturnicibus quas comprehendere poſſet, oculos erueret, damnaverint. *Antipathia* ipſis cum Pelicano, ſed & cum Luna & Scole exorientibus, ſi Oro credimus. His viſis terram fodicant, pupillaſque identidem conſcribillant.

Quintil. lib. 5. Inſtit. Orat. c. 9. Ælian. l. de Animal. c. 49. Morbi. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Hippocr. l. de morbo ſacro. Ariſt. Comment. in Ariſtot. in Plantis. Rhod. lib. 6. Antiq. lect. c. 7. Ingenium. Oppian. in Ixeuticis. Plin. H. N. l. 10. cap. 29.

Epilepſia eas laborare, experientia comprobavit, ſed ſolas præter hominem quod Plinius prodit, falſum; cum Hippocrates, capras & oves, Scaliger canes, Rhodiginus feles & arietem, Abſyrtes Equos, Brodæus Accipitres & Graculos, eodem morbo vexari ſcribant. Quæ de *Ingenio* ipſarum Oppianus & Plinius, nempe adverſo flatu ponduſculis lapidum appenſis aut gutture arena repleto ſtabilitas volare, & cum mare tranſvolant, ſingulas ternos ore lapillos ferre, ſingulos per intervalla dimittere, ſic utrum mare tranarint obſervare, produnt; [Greek] eſſe videntur. Bellonius in naves lapſas aperuit, & milium duntaxat reperit, lapidum non oblitus, ſi aliquos inveniſſet.

Vox. Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Galen. lib. 6. Epidem. comm. 5.

Uſus Coturnicum olim *in cibis* apud quoſdam nullus, quod veratro veſcantur, & comitiali morbo laborent. Galenus quoſdam, qui ediſſent, in Doride, Bœotia, & Theſſalia muſculorum diſtentionibus correptos obſervarit. Nos nihil tale ſentimus, ut nec ex capris vel avibus quicquam, ex modico eſu aſſarum inprimis optimum pollicetur ſanguinem Aldrovandus, ex immodico, pinguiorum inprimis, putredinalem febrim minatur. *Uſum in Medicina* ſi requiras, cerebrum ex unguento myrteo tritum, & ſtanneo vaſe repoſitum, Epileptico paroxyſmo medetur, ſi faciem eo illeveris. Adeps cum pauco helleboro membro pudendi inunctus, venerem auget, cum melle, myrrha, & chalcanto albo oculorum vitia corrigit. Cum Zingibere tritus, Equorum oculos incolumes ſervat. Caro inveterata porcorum & piſcium eſcæ immiſcetur.

Galen. de Euporiſt. cap. 155.

NB. *Coturnicis genus exoticum vide in Mantiſſa.* N. 7.

ARTICULUS XII.

De Ortygometra.

Plin. l. 10. Scaliger in Comm. ad l. 8. Ariſt. H. A. c. 15. Ariſt. H. A. l. 8. c. 12. Scalig. loco citato. Bellon. lib. 4. de Avibus cap. 19.

DE Ortygometra quam Plinius & Gaza Matricem, Villanovanus Ethigometram, Scaliger Coturnicomatrem, & verius vocat; vix, quid certi dicendum ſit, habemus. De forma nihil fere ab Antiquis traditum eſt. Ariſtotelem ſi excipias, qui paluſtribus avibus facie ſimilem eſſe reliquit. Sed nec ex Recentioribus quicquam certi colliges. Scaliger non abſimilem gallinagini, magnitudine partem, colore tamen dilutiore, facie tota coturnicis, eſſe, & ab aucupibus matrem Qualearum, ab aliis Raſcle dici, ſcripſit. Bellonius duplicem ponit. *Unam* quam Raſcle quoque nuncupat. *Alteram* quam in geniſtis degere affirmat, magnitudine Ortygometræ nigræ, quam falſo Rallum nominat, colore præcipue ruffo, in alarum coſtis ſubrubente, in femoribus caſtaneo, maculis albis interſtincto; capite perdici cinereæ ſimili. Aldrovandus, qui aquaricarum hanc fere ſpeciem eſſe putat, ut crura habeant oblonga, digitum qui pro calce eſt perbrevem, corpus gracile, plumas plærunque varias, ventrem albicantem, caudam brevem, roſtrum longiuſculum, modice flexum, avem, quam à Cardinali Paleotto acceperat, quæque roſtrum coturnice majus, caput, collum, dorſum, & majorem alarum partem teſtacei coloris, alas qua ventrem contingebant ruffeſcentes; crura pedeſque

deſque

deſquè pro corporis portione longos, colore inter croceum & viridem medio, obtinebat, pro Ortygometra poſuit.

Articulus VIII.

De Cynchramo.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 12. CYnchramus Heſychio Cynchramas, Ariſtoteli Cychramus, aliis Cenchramus quoque dicitur. Quænam ſit avis inter graviores non convenit, etſi fere certum eſt, nec linariam miliariam eſſe, ur Ruellio placet, & in ſequentibus patebit, nec ex cenchritis avibus milio quidem pingueſcentibus ſed aquaticis, & ex Anſerum genere: nec Cenchrin, à varietate punctorum milii inſtar dictum, ex Accipitrum familia. Gesner. in Ornithol. Geſnerus Helvetiis Brachvogel dictam, fere eſſe putat, quæ cruribns eſt proceris, roſtro oblongo, eodemque modice inflexo, quæ autumno avolat, & rempore verno cum corurnicibus redit, & paluſtribus delactatur. Bellon. lib. 4. de Avib. c. 20. Bellonio eſt Gallorum le Prujer aur Preyer, quæ alauda criſtata eſt major. Deſcriptio. *Roſtrum* habet breve, craſſum, tuberculo conſpicuum, ad inſtar oſſis durum, inferius cum ſuperiore conjunctum, foveam in medio efformans, *ventrem* pallidum & nigris quibuſdam maculis diſtinctum. *Crura* pedeſque inter rubrum & caſtaneum media, poſticum *digitum* longum. *Verſatur* in pratis, hordeo & milio *delectatur*, nidos in agris avena & milio confitix extruit, & ſex pullos excludit.

Vox. *Vox* ipſi Tirtertirteriiz.

Volatus. Cum *volat* crura contra aliarum avium morem pendere ſinit.

Aldrov. Ornithol. l. 13. cap. 24. Aldrovandus *Hortulanum* omnino eſſe credit, avem alaudæ magnitudine, ar paulo minorem, cui *roſtrum*, *crura* tota, pedumque *digiti* rubeſcunt. *Caput*, *collum* & *pectus* in mare intercurrentibus punctis croceis, flavi, in fœmina partim flavi; partim viridis ſunt coloris, alarum pennæ inter eoſtales in utroque ſexu, flavo & nigro colore tinguntur, mas ſub oculis ad latera maculam habet rotundam, intenſe luteam, quæ in fœmina non eſt.

Locus. *Reperitur* in agro Bononienſi & Florentino, ex milii eſu vehemenrur pingueſcit, & magno numero depilata, & ſcatulis aſſervata, Romam tranſmittitur, ibidemque caro pretio venditur, ſunt vero & alia Hortulanorum *genera*, *Flavus* nempe colore propemodum paleari, alarum coſtis & remigum penarum extremiratibus albis. *Albus* cygno ipſo fere candidior, *& Hortulano congener*. Caput ipſi excinereo ad flavum vergit, collum cinereum nigris maculis punctatim diſtinguitur. Venrer, crura, pedeſque crocea ſunt. Cauda tota fuſca ad latera lateſcens.

Albicilla cujus cauda alba, cætera vulgaribus Hortulanis ſimilia; color duntaxat in omnibus pallidior.

CAPUT II.

De Avibus pulveratricibus domeſticis.

Articulus I.

De Gallo Gallinaceo.

GAllus Gallinaceus, Græcis ὄρνις ἀλεκτρυὼν, ἀλέκτωρ, βροτὸς, κικιῤῥός, κοκκυβόας ὄρνις, κόρυδον, σίττος, ἀρνειὰς, κοινὸν μονῳδός, ἰλάφαιος, ὀρθοβόας, ὀρθόλοχος, πέρσικος ὄρνις, σίγαλος, δίαλος, αἴθων ὄρνις, Latinis cohortalis avis, lucis, eriſtati oris, &c. dicitur. Gallinam ἀλεκτορίδα ἀλεκτρυόνα, ὄρνιν, ὀρθάλιδα, Çortis avem, Mylagridam, appellavere. Νεοσσοὶ νεοττοὶ, ὀρθαγχοὶ, pullorum ſunt nomina.

Genera. *Differentiæ* ipſarum ſunt variæ, quæ à *locis*, *voce tegumento*, *partu* & *incubatione* ſumuntur. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 1. *Hadrianarum* Gallinarum Ariſtoteles mentionem facit, quæ pennæ verſicoloris, quotidie pariunt, ſed pullos interimunt; Athenæus Dipn. l. 7. quas Athenienſes alere ſtudebant, quæque vel ſunt eædem cum *nanis*, & *pumilionibus* ſeu Plinii, Plin. l. 10. cap. 53. & 56. quibus certa fœcunditas rara, & incubatio ovis noxia, ſeu Columellæ, Columella de re ruſtica lib. quæ etſi vetuſtæ propter infœcunditatem improbantur, pluribus tamen locis fœcundæ reperiuntur, & ova plurima edunt, vel cum Longolii Parturientibus ſeu Leyhennen, quas verſicolores, & roſtro longiuſculo facit. Pumilas enim, quæ paſſim extant, & claudicando potius, quam incedendo per terram reptant, nemo iſtis accenſuerit. Sunt & Tanagrææ, Lydæ, Rhodiæ, Chalcidicæ, Medicæ, & Alexandrinæ. Ex *Tanagræis* Galli inprimis prodabantur, alii μάχιμοι ſeu pugnace dicti, alii Coſſiphi & Merulæ dicti, qui Lydas magnitudine æquabant, Pauſanias in Bœotic. Corvis colore ſimiles, paleariam & criſtam inſtar anemones, nec non candida & exigua in roſtro ſupremo & caudæ extremitate ſigna, habebant. Varro de Re ruſtic. Columella. Cum omnes à præliis commendentur; & amplitudine pares ſint, facile ejuſdem generis eſſe ſuſpiceris, forte & cum Longobardicis, quipedibus uſque ſublatis incedunt, plumis ex auro fulvis teguntur, eoſdem. *Patavinas* Hermolaus, & Longolius dixere; ſed quia cauda deſtituuntur, quod veteres in ſuis non reticuiſſent, vix eſt credibile. Sunt & in regno Senegæ, Gallinæ Pharaonis dictæ: in regno Tarnaſſari noſtris triplo majores. In Jamaica inſula Pavouibus nec magnitudine, nec ſapore cedunt. Petrus Martyr in Decadib.

Reperitur & prope Theſſalonicum genus quoddam Gallinaceorum perpetuo mutum nunquam familiari his alitibus cantu vocale. Ælian. de Anim. l. 15. c. 23. Nonnullæ quoque ſunt *Lanigeræ*: ut in quadam Orientis urbe, & nivei

coloris

coloris in regno Mangi pilis more felis nigris viſtiuntur. De reliquis ſuis locis agemus.

Formæ. Quantum a l *Formam*, Gallum galinaceum Alucone ſcilicet majore *minorem* prodi- Ariſt. H. A. l. 9 c. 8 dit Ariſtoteles. Soli ſidipedum altilium *colores* diverſi ſunt, & nitorem hunc ſi atten- Laert. in Salone. das, majori ſpecioſitate quam Crœſus veſtiuntur. Spectatiſſimum inſigne ipſis, cor- Plin. H. N. l. 10. c. 17 poreum ſerratum, nec carnem id eſſe, nec cartilaginem, nec callum jure dixeri- Ariſt. H. A. l 2 c. 8. mus, verum peculiare. Chriſtam Latini [illegible], [illegible] vel [illegible], [illegible], & [illegible] Græci, dixere. Semper eſt exerta & ru- In itinere Moſcovitico. bens dum integra ſanitate fruitur, & mirum de ea Herberſteinius. Cum cuidam in Moſcovia frigore jam fere enecto, abſciſſa fuiſſet, ſibi reſtitutum, erecto ſtatim collo cantaſſe. Plicabilem Gallinæ obtinuere, & per medium capet deorſum dependentem. *Oculos* omnes habent ſplendidos, ſalacitatis indicium. Paleæ (Ariſtoteles κάλλαια ob purpureum floridumque colorem vocat) ex rutilo albicantes, ſub mento & collo, velut incanæ barbæ dependeant. *Roſtrum* robuſtum, in ſuperiori parte aduncum, coloris plærumque cornei viſitur. *Caro* quæ roſtrum undique cingit, nonnullis mentum, Columellæ gena eſt. *Iuba* (ſic longiores cæteris plumas Columella dixit) collum & cervicem undique ambiunt. Vel pectus vel pars ventris poſte- Apic. l 6. c. ult. rior *Navis*, à qua pullum aperiri jubet Apicius, vocatur. *Cauda*, quam [illegible] Heſychius vocat, maribus major, quam fœminæ, binæ longiſſimæ incurvi arcus imaginem propter teneritudinem præ ſe ferentes, in fœminis ſunt; quæ capis ſaginandis ſub cauda evelluntur, pinguefactorias Germani dicunt. *Calcaribus* quæ [illegible] & [illegible], armantur mares; inque iis in magnam quandoque molem excreſcunt, ſed & gallinæ cum mares vicerint, cucuriunt, criſta etiam caudaque erigitur, ita ut difficile ſit, an ſint fœminæ, cognoſcere, nonnunquam calcaria parva, errorene naturæ an opere ignoro, Pli. H. N. l. 10. c. 56. iis enaſcuntur. Plinius Gallinas probat imparibus digitis, aliquando & ſuper quatuor transverſo uno, Columella quinque, ita tamen ne cruribus eminent transverſa calcaria, ſed hæc ad Oeconomiam ſpectant.

Galen. l. 11 de uſu partium. Ariſt. H. A. l. 3. c. ult. *Interuarum partium* iſta eſt ratio. *Oſſa* habent conſiſtentiam laxam, cavam & levem. *Ingluvies*, quæ [illegible] & [illegible] ventriculo præpoſita eſt. Appendices habet infra, qua deſinunt inteſtina, ut vere ultra ventricu- Plin. H. N. l. 11. c. 37. lum eſſe Plinius ſcripſerit. Pellicula intra ventriculum ſtercori deſtinata, Echinus, ab aſpredine dicitur, Dioſcordes [illegible] vocavit. *Teſtes* gallinaceis ſunt ſub jecore, fœminæ ſupra caudam. Uterus ex deſcriptione M. Antonii Ulmi duplex habet foramen. Infernum per quod ovum ab externa reſpiciens jam perfectum egreditur: ſupernum & internum per quod ſub ſepto transverſo inchoatum, ad formam perfectam ſuſcipiendam ingreditur. Totus in parte ſiniſtra ad ſpinam ſitus eſt, dextram abdominis & centrum, inteſtina obtinent. Exitum ipſi in ſuperna ad ſpinam deſinente parte dedit natura, quia animalia ſupergreſſu coëuntia, inſtrumenta in proximo habere oportebat, in inferiore podicis ad ventrem poſitus, quia infra illius eſt officium. Uterque tam proxime cute, quod præputium dixeris, & muſculo, ſphæricæ figuræ, ut extenſioni magis accommodi eſſent, obteguntur, ut arctiſſime conniventia, ſenſim ipſum aliquando fallere poſſent. Uteri ſubſtantia membranea & craſſa eſt, figura concava, trium digitorum longitudine, qua ad exitum pertinet latior. Porrigitur ab infimo abdomine, juxta ipſorum inteſtinorum exitum, ad locum conceptionis ovorum ſub ſepto tranſverſo, eſtque cum extenditur longitudine dodrantali, cujus longitudinis ratione, membranam obtinuit à ſpina dorſi proportionalem omnino ac perſimilem inteſtinorum meſenterio, quam & venæ frequentes percurrunt, cum ad nutritionem ipſius uteri; tum ad ovi intrinſecus contenti, dum pertranſit à loco ſub ſepto transverſo, ad ipſius uteri exitum, alitionem. Membrana autem (verba ſunt Ulmi) ſpinæ colligans, eadem prorſus exiſtit ipſi meſenterio inteſtinorum, quin imo eadem eſt & ſubſtantia, & origine: quapropter conſenſum habet uterus cum ipſis inteſtinis. Figura uteri inæqualis, alibi anguſta, oblonga, alibi lata, brevis, juxta hanc varietatem, varia quoque ſortiri nomina debet. Nam uteri latitudo infimo abdomini proxima, & in qua ovum jam abſolutum continetur, eſtque ipſemet uterus, reliquum vero corpus anguſtum, oblongum, rotundum, quod ad ſeptum tranſverſum extenditur, vel *uteri ſtomachus*, vel *uterus productus* extenſuſve, vel *uteri gula*, nuncupari poſſet. Eſt autem membranea & tenuis, admodum diverſa à reliquo utero protenſo, & à ſubſtantia ipſius uteri, qui ad exitum jacet. Nam finis hic membraneus ſubtilis & pellucidus exiſtit, ac exanguis. *Inteſtinum* quoque *uteri*, ratione figuræ & quantitatis, cum cum longitudine rotunditatem cavernoſam habeat, merito diceretur. Cui accedit membranæ occaſio hanc uteri extenſionem, vel productionem ſpinæ colligantis, quod *Meſenterium uterinum* appellamus. Intermedia pars uteri, quæ eſt illius portio ab utero propriè dicto, finem interjacens, craſſam obtinet ſubſtantiam, albam, lacti ſimilem, & in ſemetipſam conſidentem, cujus meſereon multiplices venas habet. Hujus ſubſtantia cocta ovi albuminis guſtu ſaporem exhibet.

De *Victu* non eſt quod multa dicamus. *Victus.*

Præ-

Mathioli in Dioſcor. l. 3. cap. 148.

Præcepta ſaginandi ad Oeconomiam pertinent. Uvis & ficubus impenſe, ſed infeliciter veſcuntur. Steriles enim evadunt, & pituitoſi, ſi vel ſemen cannabis appoſueris; numeroſorum ovorum partu gaudebunt, ſi vel hordeum ſemicoctum, vel Naſturtii ſemen cum furfure & vino ſubactum, exhibueris, majora deponent, ad ſaginandum tum triticum cum aqua coctum, potu interdicto, tum Cytiſus vehementer laudantur.

Generatio.

Quantum ad *Generationem*, & quæ ei adhærent. *Sexus* in hac ave manifeſtis ſignis diſtinxit, & mas erecta criſta, juba, à cervice per collum dependente, cauda majore, & inſigni ad præliandum calcari ſuperbit. *Salacitatis* vero ſunt inexhauſtæ. Nam etſi peculiare ipſis coeundi tempus, vernum eſſe, unde majores forte tum teſtes, Ariſtoteles innuere videatur, & ad unum ovum fœcundandum multoties cum eadem gallina gallus coeat, quin & quidam effœminati à primo ortu naſcuntur, ut nec cucuriant, neque fœminas incant, & Theophraſtus agreſtes cortalibus ad venerem procliviores dicat: certum tamen ſimul, ſingulis diebus quinquageſies & amplius uxores ſuas Gallum inire, ſi eas mori contingat, mœrore animi interdum contabeſcere, ſi illæ deſint, ne à maſculino quidem genere ſibi temperare, unde lege vivicomburio damnabatur, alias non ſui generis volucres, Phaſianos nempe & Perdices aggredi, & ſemen ad Gallinarum & conſpectum & vocem emittere. Quinnunquam qui in æde Herculis paſcebantur ad Gallinas, quæ in Hebes, interfluente utramque ædem rivo perenni, tranſvolabant, niſi cum libidinis vexabantur ſtimulis. Non æque tamen ſalaces omnes, lacertoſi, rubenti, erectaque criſta; roſtro, brevi, pleno, acuto, oculis ravis aut nigris, palea rubra, collo vario, fœminibus piloſis, unguibus longis, cauda magna, frequentibus pinnis, profuſiſſimi in Venerem eſſe creduntur. *Coitus* tempus mari, ſtatim ac à cubili ſurgit, fœminæ, progreſſo jam die, ſuperveniente illo, conſidet iſta humi à coitu inhorreſcit, ſæpe feſtuca aliqua ſe luſtrat, & vapore per libidinem excitato membra extendente, ſeſe excutit. *De partu & ovis* ne hoc caput nimia mole legentes perturbet, in ſequentibus ſeparatim dicemus. *Animales actiones* quod ſpectat, quia Gallinæ unico oculo ſurſum elevato, rapaces aves obſervant, *Viſu*, quia aridiſſimum quodque modo id ore recipere queant, illico dejudicant, guſtu pollere videntur.

Oppian. in Ixeuticis. Ariſt. l. 9. cap. 49. Theophr. apud Athen. l. 9.

Ælian. l. 4. Plut. in l. num. bruta ratione utantur. Athen. lib. 9. Dipnoſ. Ælian. lib. 7. cap. 46.

Ariſt. H. A. l. 5. cap. 2.

Scaliger Exer. 266. *Vox.*

Vox Gallinæ mutabiles. Circa partum [illegible] ſeu ſingultit, dum incubat, glocit ſeu glocitat. Cum iniri debet, mancam & exilem vocem format, in genere gracillare & pipare dicitur. Cantus, pro malo omine accipitur, & inter obſtetricum numeratur obſervata. Galli prope Theſſalonicam nullam habent, apud nos graviorem, ſed vere [illegible], qui nec choro, nec fidibus concordat, [illegible] & cucurrire ſolent. Vigilis hos nocturnos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſydera, & ternas diſtinguunt horas interdum cantu, cum ſole eunt cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas, laboremque revocant, nec ſolis ortum incautis obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipſum vero cantum plauſu laterum, hinc [illegible]. & lucis prænuncius dicitur, & veteres gnomonibus horariis deſtituti, noctis deliquium & diei acceſſum commetiri ſolebant. Matutinum cantum, quidam alimenti deſiderio, (avide animal calidiſſimum nutritur:) alii ſalacitati (initurus cucurrire incipit) nonnulli auræ mutationibus, quæ ex ſolis contingunt motibus, multi cum & ſatur, & à coitu canat, occultæ cum ſole amicitiæ vendicant Qui profunda nocte validius, mane remiſſius cantare putant cantum vento ferri, ventum noctu magis quam ſub crepuſculum ſpirare, ſic gallum longius audire, opinantur. Muti evadunt, ſi vel circulum è ſarmentis callo addideris, vel caput & frontem oleo inunxeris, ſi Plinio & Alberto credendum.

Plin. H. N. l. 10. cap. 21.

Plin. H. N. l. 29. cap. 4.

Singularum iis ineſſe *Faſtum* tum inde colligi poteſt, quod imperitant ſuo generi, & regnum in quacunque domo ſunt exercent: tum quod nullam ineundi ſui abſque atrociſſimo certamine copiam faciant, tum quod ædes ingreſſuri, ſeſe, ne ſcilicet criſta uſpiam offendatur, inclinent.

Plin. H. N. l c. cap. 21. Athen. lib. 9.

Pugnacitas nulli eſt ignota. Ejus ſpectaculum, quo Miltiades Græcos in Perſas feliciſſimo ſucceſſu animavit, Socrates Iphicrati Duci animos adjecit, Themiſtocles exercitum contra perſas ducens inſtituit, Pergameni quotannis celebravere. Eo Tarnaſſari Indiæ populi, Ambivariti, apud quos per octo dies ſummo partium ſtudio in curia quotannis committuntur, Galli, Angli, hocce tempore delectantur. Accendi, & allio, unde [illegible], politricho, trichomane & adiantho, forte quod criſtam Galli quodammodo æmuletur, dicuntur, apud veteres ſtimulis ferreis æneiſque, quos plectra vocant, armabantur, ut ſe facilius tutarentur in pugna. Nec hæc caret ſingulari artificio. Videre eſt ibi intenta projectius capita, inflatas comas, vehementes ictus, cautiſſimas evitationes, & in omni motu animalium rationes expertium nihil non decorum. Si ex certamine victoriam reportavit, tum oculorum eminentia, tum cervice erecta ſimul, & cantus contentione inſolenter effertur, & triumphantis ſimilis eſt, vere [illegible] Martis pullus.

Ælian de Animal. l. 4. c. 29. *Pugna.*

Becan. in Gottodanicis. l. 7.

Rhodig. Ant. Lect. lib. 16. c. 13. Plin. H. N. l. 22. cap. 1. Porta in Phitogn. Auguſt. l. 1. de ordine Politian. in Ruſticis. Plin. H. N. l. 10. cap. 20. Ælian. de Anim. l. 4 c. 29.

[*Victus.*] Victus idcirco non canit, quod ex illa mala pugna ſpiritus, fracti vocem ſupprimunt. Cujus offenſionis verecundia confuſus, in primam quamque latebram ſeſe occultat. Ad *Sympathiam* & Antipathiam, [*Affectus.*] quæ ſequuntur, pertinent. Quod de Gallinis circa præſepia decidit, immiſtam pabulo necem bobus affert. [Columell. de R. R.] Porphyrionem tanto amore Gallum proſequutum, ut hoc occiſo, ille inedia perire voluerit, Ælianus oculatus teſtis eſt. [Æl. H. A. l. 5. c. 28.] Apes deficiente cibo gallinarum carnibus, & uvis paſſis refocillantur. Leo Gallum, & maximè album, ut Ambroſio placet, metuit, [Ambroſ. Hexam. lib. 6] quem ex cantu à longe, ex criſta propius agnoſcit, ſeu ob occultam quandam cauſam, nam à leonibus & Pantheris homines non attingi, [Æl. H A. 18 c. 28.] qui jure Galli peruncti fuerint, maxime ſi ei allium admiſceatur, Plinius vere an falſo prodit: [Plin. H. N. l. 29. cap. 4.] ſeu quod ſint

[Lucret. l. 4. de Natura rerum.]
——— *Gallorum in corpore quædam*
Semina, quæ cum ſint oculis immiſſa Leonum,
Pupillas interfodiunt, &c.

Baſiliſcum, cum cucurrientem audit adeò tremere dicunt, ut emoriatur. [Ælian de Animal. l. 3. c. 31.] Sic in Cyrenenſium arenis ab itinerantibus abigitur. Vulpes una nocte quadraginta interdum & amplius aufert. Voce muſtellæ Gallinæ ſero exanimantur. Superventu vero eorum, qui ſerpentis vel canis rabidi morſu læſi fuere, incubitus vitiantur. Eo tamen die quo pepererе, à ſerpentibus non læduntur, & caro earum tum à ſerpentibus morſis remedio eſt. Florem vitis ſi comederint matureſcentium uvarum eſu abſtinent. Ex Sambuco magis ſonoram buccinam fieri paſtor credit, ſi ibi cædatur, ubi Gallorum cantum frutex ille non exaudiat, ſeu quod in locis ſylveſtribus, in quibus Gallorum cantus non auditur, ſicciora & ſolidiora ligna naſcantur, ex talibus tibia magis ſonora tornetur, ſeu & ob aliam cauſam. Nam ob ſtreperam Galli vocem, ſtridore ſuo fungoſam ſambuci materiam convellere, vix veriſimile fuerit. Denique [Dioſcor. l. 4. c. 75.] taxi baccis quidem impunè veſcuntur, ſed ſparti ſemine, & hominis qui helleborum bibit excremento, ut Avicenna teſtatur, intereunt: [Ariſt. in H. N. Plinius in H. N.] ſi cum incubant tonuerit, ova pereunt, & ſemiformes pulli interimuntur. [Columel de R. R.] Auro liqueſcenti ſi Gallinarum membra miſceantur, conſumunt id in ſe, ita hoc venenum auri eſt, falſo ſcripſit Plinius, [Plin. H. N. l. 29. cap. 5.] & ab experientia confutatur.

[Scaliger Exer. 88.] *Morbi*, Gallis peculiares, Phtiriaſis & Pituita. [*Morbi.*] Hac inter meſſis & vindemiæ tempus, & cum ficus ac uva immatura ad ſatietatem permiſſa eſt, laborant. [Plin. H. N. l. 20. cap. 6.] Aqua in qua origanum maduit, præſervantur, reſtituuntur ſanitati, [Columella de re ruſt.] ſi vel urina roſtrum ablueris, membrana qua tum lingua obducitur leviter unguibus avulſa, vel ſcillam in aqua maceratam cum farina exhibueris. Aphtiriaſi maxime dum incubant infeſtantur, ſi arena littorali vel ſaponariorum è lixivio relicto cinere cura mulierum ſeſe pulverent, liberantur. Solent & cum abortu canflictari, qui ovi candido aſſato, cum uvis paſſis toſtis æquo pondere tritis & ante alium cibum exhibitis, præcavetur. Pulli facile Podagra tentantur, ſi ſtercus pedibus eorum adhæreat: quanquam an Galli quibus calor multus, cibi abſtinentia non minor, ea laborent, dubitetur. Capis ſane quibus puſillus calor & edacitas multa familiaris eſt. [Scaliger. Ex. 277. f. 2.]

[*Ingenium*] Quæ de *Ingenio* dici poterant ſuperius ſunt attacta, ſingulari familiam amore proſequi, & ſimul ac aliquid eſcæ nactus eſt, Gallinas & pullos ad veſcendum invitare, eaſdem contra Milvos defendere, parientibus fœminis condolere, & mœrorem exili teſtari voce, [Porphyr. lib. 3. περὶ ἀποχῆς.] Luna exoriente lætari, & quod ſumma admiratione dignum eſt, cum ſeſe ſanguinis copia aggravari ſentit, [Ælian. de Animal. l. 4. c. 29.] unguibus ſanguinem ex criſtis prolicere, ſic plethora levari, helxine ſe herba purgare, adjeciſſe ſufficiat. [Plin. H. N. l. 8. c. 27.]

[*Præſagium.*] Nec omittendum, Gallos ſi tempore pluviæ canant ſerenitatem, ſi noctu citius, quam ſolent, aëris mutationem & ventum, [Ælian. de Animal lib. 7. cap. 7.] ſi paulo poſt ſolis occaſum vel à veſpertino crepuſculo, inſolentes in rauciſonum cucurritum non ſine alarum motu protumpant, tempeſtatem *prædicere*. Scilicet, Auſter vocalia inſtrumenta replet, ea ſarcina dum ſe per motum exonerare volunt, ad cantum inſolito modo ſtimulantur. Sed & Gallinæ, ſi vel mane exire recuſant, vel pediculos quærant, & paludes more Anatum alis verberent, [Aldrov. Ornith. l. 14. c. 1.] vel pectora roſtro purgent, vel in arena ultra ſolitum ſeſe concutiant, vel in principio pluviæ locum opertum quærant, imminentes imbres maximos præſagire, creditum eſt. Tempeſtive ſerendum eſſe monent, ſi pennas, cum deplumantur, ut ante hyemem ſolent, à capite amittere cœperint; ſerotinè, ſi à poſterioribus.

[*Uſus.*] *Uſus* harum avium in cibis frequens & ab omnibus laudatur, ſaginatarum inprimis. Ideo hoc primum antiquis cœnarum interdictis exceptum invenio jam lege C. Fannii [Plin. H. N. l. 10. cap. 50.] annis undecim ante tertium bellum Punicum, ne quid volucrum poneretur, præter unam Gallinam, quæ non eſſet altilis, quod deinde caput tranſlatum, per omnes leges ambulavit. Inventumque diverticulum eſt in fraudem earum, Gallinaceos quoque paſcendi lacte madidis cibis, multo ita gratiores appobantur. Nec tamen in hoc mangono quicquam totum placet. Pertinax Imperator lumbos amicis mittebat, & dorſo laganis ſunt ſimiles. [Capitolin. in vita ejus.] Meſſalinus Cotta criſtas cum palmis pedum & Anſeribus torrere, atque patinis condere reperit [Athen. lib. 14.]

Ce-

Cerebrum aſſum cum pauco ſale & pipere editur. Jecinora inter omnia edulia Cardanus celebrat. Ventriculus ſi concoquatur, uberrime nutrit. Inteſtina quæ & Gileria vocabantur, cum aliis quibuſdam rebus incocta edebantur. Teſtes apud Bononienſes Calend. Auguſti comedere ſolemne eſt. Uropygium inter militares cibos à Gallis computatur. Eranr Galeni tempore, qui & ſanguinem Gallinarum edebant. Apud Ægyptios nigræ arte certa ſaginatæ in familiari ſunt uſu. Jus fœminæ in balneis potant, ſic pingues evadunt. *Apparatum* pullorum Concbiliatorum, Parthicorum, Oxyzoniorum, laſeratorum, cum cucurbitis exiliatorum, Varrianorum, Fronronianorum, tractogalatorum, farſilium, leucozoniorum, & his ſimilium, in Apicio vide, ex quo multa Aldrovandus deſumſit. Olim ramen qui morbo ſacro laborabant, Galli carnibus abſtinebant. Britaonis olim neſas Gallinam guſtare, hodie in Socotora inſula eandem contingere, religio eſt.

Galen. l. de cib. boni mali & ſucci.
Galen. l. 3. de aliment.
Alpin. l. 3. de Medic. Ægypt. cap. 16.
Hippocr. lib. de morbo ſacro.
Cæſar. l. 5. de bello Gallico.

De *Uſu in Medicina* quis unquam dubitaverir. Inde olim ſuperſtitioſe Æſculapio immolabantur, nec quiſquam fere eſt morbus cui depellendo non adhibeantur. Reperti qui ex ſorbili ovo rer quaterve ex creverunt, ſi Braſavelo fides. Febrientibus albumen ovorum in aqua concuſſum exhibuit Hippocrates. Teſtes in hectica commendantur. Cerebrum Gallinarum in tremore & narium fluxu. Melancholicis Gallina nigra per medium diſſecta bene ſupta caput imponitur. Sunt qui Gallinæ pennam in aceto intinctam ad ſomni profunditatem cooferre tradunt. Jus Galli veteris Aſthmaticis prodeſt. Stercus album Galli ad occultas anginas commendatur, & certò vomitum educit, nec male in colica exhibetur, & cum oleo & nitro mixtum clavos pedum ſanat. Membrana venrticulo ſubdita cornu ſimilis trita, ſtomachicis feliciter exhibetur. Jecur aſſatum Illæo reſiſtit. Marcellus denique Empiricus prodidit, oſſiculum extremum ex ala Gallinacea cochleari terebratum, nodiſque ſeptem litio ligatum, atque ita brachio vel cruri ejus partis, quæ inguina habet ſuſpenſum, iis mirabile remedium exhibere. Pro Colophone notandum eſt, quod Cœlius Aurelianus reliquit, quendam à Galla pugnante leviter læſum, in rabiem cecidiſſe.

Hippocr. l. 3. de morbis.
Trallian. l. 12. c. 5.

Ad Articulum I.

Appendix I.

De Gallinarum ovis.

Dupliciter Gallinam ova concipere, *Per ſe* nempe, & *Ex congreſſu*, conſtans ferè veterum & recentiorum eſt ſententia. Priori concipiuntur modo, quando mare abſente, deſiderio ipſius projiciunt intra ſeſe ſemen gallinæ, ſic, tanquam maris initum paſſæ eſſent, prægnantes fiunr. Excitat ingenrem in partibus genitalibus pruritum, ſeminantis materiæ abundantia; quam mutua inter ſe libidinis imaginatio auget, ſed & ſi tempore certe ſuaviter attrectentur, idem motis attrectatione humoribus faciunt, ut haud ſalſo, etiam pulvere Plinius dixerit. Accedit ventorum Auſtrinorum Autumno & vere auxilium. His flantibus, aves multiparæ loca ani per quæ concipiunt, obvertunt, iis ad libidinem concitantur. Continuus caudæ ut motus, ſemen quod copioſum, nec menſtruorum diſceſſio ulla, ad matricem attrahit. Hinc à vento concipi aliquando creditum. Hæc ova ὑπηνέμια ſeu ſubventanea & zephyria dicta ſunt, ut cynoſura & urina illa, quæ æſtate ab humore contento inutili generantur. Neque tamen omnino inania credas. Omnes enim partes habent, minora, [illegible] liquidiora, minus ſuavia, & infœcunda per ſe, à ſuperveniente Gallo fœcundantur. Nec obeſt vel ex luteo in album mutatio, ut Ariſtoteles credidit, vel utriuſque à membrana ambitus. Ex albumine enim pullus generatur; ova piſcium jam excluſa, poſt à mare injecto ſemine fœcundantur, & ovum in matrice ſubventaneum, præter teſtam & pellem completum, à ſemine Galli fœcundari Albertus M. teſtatur. Quanto tempore matureſcant, incertum: tardius propter caloris in ſemine penuriam, veriſimile. Reliquias eorum quæ è ſemine generata ſunt eſſe falſum. Nam in gallinarum & Anſerum genere, à novellis ſine coitu edita, compertum eſt.

Ariſtor. H. A. lib. 10.
Ariſt. H. A. lib. 6. cap. 2.
Varro R. R. l. 2 c. 1.
Ariſt. l. 6. H. A. c. 2.
Scalig. in l. 10 Ariſtot. Hiſt. animal. cap. 6.

De *Ovis quæ ex congreſſu* ſic habe. Poſtquam fœmina de ſuperiore loco quæ præcincturæ ſeu ſepto tranſverſo ſubeſt genituram excepit, formantur ex ea à facultate formatrice ibidem ova, quæ ſpinæ pedunculis adhærent, exiguum tum primo quiddam ut candidum videtur, & venulis diſtinctum, rubrum dein & ſanguineum, luteum, & flavum totum tandem. Mox de ſpina in inteſtini uterini principium decidua & ad primos uteri loculos tranſmiſſa continuato congreſſu eo citius, quo iſte frequentior, augeſcunt, & albugo à croceo ſecernitur. Tum in ſecundos loculos detruſa, juſtam molem acquirunt, & luteum albumine involvitur. Deveniunt tandem in tertiam cellulam, in qua teſtæ natura duritiem largitur, eam tamen, ut mollia adhuc exeant, nec nutritio, quæ per eadem fit, impediatur. Sic vitello & albugini conſtantia, (gallatura ſeu ſperma Galli, ſi Alberto & Aldrovando credimus, per to-

Ariſt. l. 6. H. A. cap. 2.
Aldrov. Ornith. l. 14. c. 1.

tum albumen, uſque ad vitellum pertingit, huic verſus partem ovi acutiorem inſigitur. Decimo à coitu die perfecta, tribus tunicis, quarum una vitellum ambit, altera tanquam pia mater albumen complectitur, tertia inter quam & illam humor crudus naſcitur, & dum formatur fœtus excernitur, teſtæ adhærens, duræ meningis locum implet; intus inſtructa, mollia, ne dolorem pariant, latiore parte, ut mollius deponantur, & quia acutior adhæret, ideo poſtrema exit, egrediuntur, ac refrigerata, evaporato humore qui exiguus, relictaque portione terrea, juſtam duritiem, ſed acuta parte, qua pullus exit, & ubi grandinem generationi inutilem, qui non cernitur niſi fracto putamine, & injecta parte lutei infra, Ariſtoteles ponit, exactiorem, ſervata ſua figura, acquirunt. Poni confecta brumà incipiunt. Circa Calendas Januarii etiam locis tepidioribus ac fœcundiſſimis. Optima fœtura ante æquinoctium vernum editur, poſt ſolſtitium nata, magnitudinem non implent, tantoque minus, quanto ſerius provenere. Parituras ſe ſingultu produnt; eodem, peperiſſe teſtantur, facilius, ſi feſtucam ore apprehenſam dorſo impoſuerint, ſi Oppiano credendum, libentius, ſi jam prius ovum in nido conſpexerint ſine dolore, vel exinde quod teſta-membrana mollis fuerit, egreſſo demum induretur, colligas.

Columella de R. R.

Oppianus in Ixeuticis.

Numerus pro ætatis ratione variat, quæ multa pariunt, bis in die ponunt, ſed hyperinæ evadunt, & cito commoriuntur. Sunt qui quaſdam noctu tenera, & niſi ad magnam diei partem, dura, eniti credunt, tenera edituras, dura, ſi aliquot horis antelucanis lumen viderint, ut ſub ortum ſolis ponere cogantur, & ſalis ſupponatur paululum. *Monſtroſa* interdum circa ea accidere certum. Vidit Aldrovandus cujus putamen punctis & lineis ſanguineis conſperſum. Uterum læſum vix dixerim. Sanguinem quo uteri interdum turgent venæ transſudaſſe veriſimile eſt. Vidit & Albertus totum ſphæricum, duabus teſtis incluſum, abſque ullo vitello, cum albumine aquoſo tenui, & altero intra interiorem teſtam. Dantur & ſine teſta tam hypenemia, quam vera: forte quod illa aquoſa ſint, & exiguo, ſi humidus Gallinis cibus apponatur, calore dotentur: his propter ictum, vel ex multitudine compreſſionem tale quid accidat, ſi Nicandri opinioni ſtandum eſt. Nec inter rara trilecitha, id eſt triplicis vitelli habentur; illaque plærumque in medio teſtæ cavitatem habere Elluchaſis prodidit. Vidit & Geſnerus aliquando cujus putamen, ab altera parte extrema, in anguſtum velut collum inſtar cucurbitæ ſe colligebat. Unum ſphæricum ad columbarum vix accedens: alterum anſerino haud minus, plicis rugiſque inſigne in Aldrovandi Muſæo reſervabatur. Cæterum *ponatve & Gallus ova* inter doctos quæritur. Nonnulli decrepitum & ad coitum ineptum, ſeptimo, nono, aut ad ſummum decimoquarto ætatis anno, pro virium vel imbecillitate vel robore ponere ajunt. Ortum id putrefacto intus ſemini debet; vel ex humorem colluvio conflatur. Editur ſub caniculæ exortum, quod tunc maxime ab ambientis calore expultrix languida in alite decrepita juvetur. Viſum in Imperati Muſæo oblongum, ab Aldrovando rotundum, colore modo luteo, buxeo, flaveſcente, lurido, ſed & quoddam ruptum, vitello omnino carere dixiſſes. Quin & Lemnius Zirizææ duos annoſos Gallos non tantum ovis incubaſſe, ſed & ægre fuſtibus ab illo opere abigi potuiſſe, reliquit. Confracta tandem ova, & ſtrangulatus à civibus Gallus, quod, ne Baſiliſcus excluderetur, metuerent. Et hæc eſt quorundam opinio. Ovo ſimile aliquid ex conglobata intus putri concretione, in ultimo ſenio, cum non amplius coit, concipere, veriſimilius eſt: At ovum cum non magis teſta excludere poteſt, quam vir fœtum; cum parere non didicerit. Baſiliſcum ex eo produci inprimis ſi rubeta incubaverit, nugæ, teſta carere, & adeo duræ pellis eſſe, ut fortiſſimis ictibus reſiſtat, fabuloſum.

Appendix II.

De Generatione Pullorum.

ABſoluta ovorum hiſtoria, de generatione pullorum aliquid nobis dicendum eſt. Horum vero principium veteres Græci, & inter eos Alcmæon Crotoniates, & Hippocrates Cous in vitellum; nutrimentum in albumen conjecere. Recentioribus contrarium ſentire placuit. Ex albo liquore ovi corporatur alimalibus vitellus alimento deſtinatus eſt, [illegible] inde membris ſubinde conſtituendis incrementum adminiſtratur. Et certe pullo jam conſtituto ſæpe vitelli pars extat, & cum albumen [illegible] *ignitum*, quod incubatione fit & fotu, [illegible] *ſolidum* fiat; luteum [illegible] *gelu duratur & coit, calore humeſcit.* Excluduntur incubatu, vel [illegible] in terra. Nam in Ægypto & defodiuntur in fimo terra obruto, & turmatim fornacibus Cairinis excluſi prodeunt. Syracuſis, potatorem quendam ovis ſub ſtorea humo ſtratis tandiu potare nunquam opera intermiſſa ſolitum fuiſſe dum excluderentur, proditum eſt. Liviam ovum in ſinu excluſiſſe, apud Plinium legitur; & vas in quo abſque Gallinæ opera excluderentur, à Porta diſcripſit. Oblonga & acuta excludunt fœminam, obtuſa rotundaque

Ariſt. l. 3. de Gener. cap. 2. Hippoc. de Natura pueri.

Ariſt. H. A. lib. 6. cap. 3.

ab

ab ea parte quæ acutior eſſe ſolet marem. Incerto id argumento ab Ariſtotele proditum, contrarium apud Columellam legimus. Dies ter ſeptem excluſioni adſcripſit Philoſophus, minuuntur, ſi tepidus aër acceſſerit, [illegible] Concoctio calor quidam eſt, ſed & depravantur aliquando nimio, & urina evadunt, [illegible] quemadmodum vina fæce ſubverſa in calore aceſcunt. Formationem, & quomodo alimentum pullus factus aſſumat, diligentiſſime expoſuit Ariſtoteles; hunc Aldrovandus ſecutus, ſequentia nobis reliquit, quæ ipſius verbis proponemus. *Secundo* inquit ab incubatu die, luteum obſervavi deferri ad cacumen, aliquo pacto alteratum, & in medio quaſi ſubalbidum: cujus rei inprimis Ariſtoteles non meminit. In aliqua vero parte albuminis, quæ pariter erat alterata, ſemen Galli apparebat, quod tres illas videbatur obtinere qualitates, quales jam ante diximus. *Tertia* die ablato putamine in parte ovi obtuſa, vidi albumen, & reliquam ſubſtantiæ ovi partem in ſuperiori putamine ſeparatam. Receſſerat autem albumen aliquantulum à putamine, quemadmodum fieri videmus in ovis omnibus, quæ minus recentia ſunt. Hinc Plinius ova ſchiſta appellat tota lutea, quæ triduo incubatu tolluntur. Vocat autem *ſchiſta*, teſte Hermolao, quia dividantur, & diſcedebat vitellus à candido. Videbam item manifeſte admodum membranas illas tres quas ovis ineſſe ex Alberto dixi, & ex Ariſtotele etiam colligitur: neque verum eſt, quod ſecunda earum ſit recenter genita. Si enim illud ita eſſet, minime in ovis nondum incubatis conſpiceretur. Ineſt autem & his, ut etiam vidi, ſed albior in incubatis caloris cauſa. Eadem die vitellus videbatur verſus ovi partem acutam: atque hoc eſt, quod dicebat Philoſophus. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumen, ubi eſt major calor, & vis ſpermatis. Apparebat etiam in albumine exiguum velut punctum ſaliens, eſtque illud quod Philoſophus cor ſtatuit. Ex eo vero evidenter admodum videbam enaſci venæ trunculum, & ab hoc duos alios ramulos proficiſci, qui meatus illi fuerint ſanguiferi; quos ad utramque tunicam ambientem vitellum, & albumen protendi ille dixerat. Sum autem omnino ejus ſententiæ, ut ejuſmodi vias credam eſſe venoſas, ac pulſatiles, ſanguinemque in iis contineri puriorem, principalium membrorum generationi, jecoris nempe, & pulmonis, ſimiliumque idoneum: adeo ut recte dixerit Philoſophus, tertia die ſigna apparere, an ova fœcunda ſint futura: licet ejuſmodi obſervatio in majorum avium, utpote Cycnorum, Anſerum, ac id genus aliarum ovis locum minime habeat. In ejuſmodi enim, ut idem Philoſophus teſtis eſt, paulo tardius ea ſigna apparent. *Quarta* die bina videbantur puncta, & quodlibet eorum ſeſe movebat: quæ haud dubio cor, & jecur fuerint, quæ viſcera in ovis triduo incubatis idem dixit. Apparebant item duo alia puncta nigricantia, nempe oculi: & jam luteum manifeſte ad acutam ovi partem, ubi major calor eſt, & ſpermatis vis ſeſe receperat. Trahitur autem à ſpermate illud pro carnis generatione, ut in omnibus animantibus fit, quæ ſibi ſimile generant. *Quinta* die non amplius punctum illud, quod cor eſſe diximus, extra videbatur moveri, ſed obtegi, ac coperiri, & duo illi meatus venoſi evidentiores conſpiciebantur, alter vero major altero: nec verum eſt, quod Albertus ſcripſit, apparere in tunica illa, quæ albumen includit: niſi forte id de tertia tunica, ſeu ſecundaria dixerit, cui evidenter venæ inſunt, nam alioqui in illa nullius venæ veſtigium inerat. Hatum venarum inſita vi reliqua albuminis portio quaſi in palearum colorem immutatur. Videbantur etiam ramuli ad locum tendere, in quo caput formatur, eo ſcilicet puriorem materiam, à qua caput, ac in eo cerebrum fiat, una cum virtute formatrice deferentur: Erat autem capitis fabrica valde rudis adhuc ac informis: oculi vero conſpectiores, atque ervi quaſi magnitudine. *Sequenti dein die* ablato ſuperiori partis obtuſæ putamine, ejectiſque duabus prioribus tunicis, tertia evidenter cernebatur venulis referta: de hac locutum fuiſſe Philoſophum arbitror cum inquit: Membrana etiam fibris diſtincta ſanguineis: atque hæc meo judicio ſecundina dici poteſt. Dein inter hanc, & quartam membranam, quæ fœtum involvebat, humor erat aquoſus: quem autumo ſeroſam albuminis partem eſſe, quæ poſt natum fœtum ſupereſt, tanquam ad generationem inepta. Eam vero membranam innuere videtur Ariſtoteles à meatibus illis venarum ortum ducere, quatenus ſcilicet vi fibrarum à venoſo illo meatu ortarum in palearum, vel ſanguinium colorem immutatur. Cernebatur deinde totus fœtus moveri, & oculi jam majores erant, quam in præterita die: at partes inferiores, thorax nempe, venter, & pedes, erant valde imperfectæ, nec diſcerni adhuc poterant, & roſtrum erat mucoſum: ut recte dixerit Ariſtoteles: pars inferior corporis nullo membro à ſuperiori diſtingui inter initia cernitur. Caput denique tota inferiori corporis parte majus erat. *Septima die* aperta quarta tunica fœtum conſpeximus parvum adhuc, ac indiſtinctum cum oculis tamen magnis, triplicique in illis humore, cryſtallino nempe, vitreo & aqueo. Aperto capite jam

jam cerebrum aperte cernebatur, minus vero reliquæ partes. Unde dicebat Philoſopus. Paulo poſt (intelligit meo judicio diem quintam uſque ad nonam incluſive) & corpus jam pulli diſcernitur, exiguum admodum primum, & candidum, conſpicuum capite, & maxime oculis inflatis, quibus ita permanet diu, uti nos conſpeximus: & ſero, inquit, decreſcunt oculi, & ſe ad ratam proportionem contrahunt, quod quidem veriſſimum eſt: ſiquidem in quarta decima, aut quinta decima die aliquantum reſident deminuti propter caloris digeſtionem. *Octava* rurſus *die* oculi majores adhuc videbantur, utpote ciceris fere magnitudine. Totum corpus tunc ſeſe velociter movebat, & jam crura, & alæ diſtinctè cerni incipiebant. Roſtrum tamen interim muccoſum adhuc erat. Sed forte quiſpiam quærat, cur prius ſuperiores, quam inferiores partes in ejuſmodi formatione appareant: cui reſponſum velim, virtutem, ſeu facultatem formatricem in ſuperioribus magis quam in inferioribus vigere, quod ſpiritales ſint, & per conſequens plus caloris obtineant. Cæterum iſthæc omnia, quæ hac die videbam, *ſequenti* manifeſtiora apparebant. *Decima die* non amplius caput toto corpore majus erat, magnum tamen, ut in infantibus etiam videmus: magnitudinis autem cauſa eſt humidiſſima cerebri conſtitutio. Quod vero Ariſtoteles dicit oculos fabis majores eſſe, id profecto minime verum eſt, ſi de vulgaribus noſtris fabis locutus fuerit, cum alioqui ervi, vel ciceris albi, magnitudinem non excederent: atque hinc etiam non abſurde quiſpiam colligat fabas antiquorum fuiſſe rotundas, quales araci ſunt, quem ideo fabam veterum quidam exiſtimant. Neque etiam verum eſt: quod tradit, tunc ſcilicet oculos pupillis adhuc carere. Etenim hæ non tantum hac die apparebant, ſed duabus etiam præcedentibus, una cum omnibus partibus ac humoribus. Quod vero ait, detracta cute nihil ſolidi videri, ſed humorem tantum candidum, regidum, & refulgentem ad lucem, nec quicquam aliud, id de cryſtallino humore mihi dixiſſe videtur, qui tamen haud ſolus apparebat, ſed vitreus quoque & albugineus, unde non parum hallucinatus videri poteſt Philoſophus, uti etiam Albertus, qui eo tempore nil duri, & glanduloſi in iis reperiri exiſtimat, cum cryſtallinus humor ſolidus ſit, ac quam maxime conſpicuus. *Eadem* item *die* vidi omnia viſcera, nempe cor, jecur, pulmonem. Cor autem, & jecur erant albicantis coloris: & cordis motus non ſolum apparebat, antequam fœtum aperirem, ſed jam ſecto etiam thorace moveri videbatur. Erat autem pullus involutus quartæ illi membranæ plurimis venis refertæ, ne in humore jaceret. Cernebam etiam vaſa umbilicalia prope anum ad umbilicum deferri, ibique inſeri, ut eibum per illum peratur fœtus. Vide denique, quod Ariſtoteles non advertit, in dorſo prope uropygium pennarum principia nigricantia menti humani cuti non abſimilia, cui pili abraſi ſint. *Die ſubſequenti* hæc omnia erant manifeſtiora, & in ſuperioris roſtelli extremitate erat quid albidi: cartilagineum, & ſubduriuſculum, quod rurſus die decimatertia magis erat conſpicuum. Erat autem rotundum milii grano haud abſimile. Sagaciſſima rerum parens natura id ibi fabricaſſe videtur, ut impediat, ne roſtello ſuo vel venulas, vel membranulas, vel alias quaſcunque tenerrimas particulas pertundat. Ajunt mulierculæ, pullos jam natos cibum capere non poſſe niſi prius id auferatur. *Decimaquarta* die pullus jam totus plumeſcebat. *Decimaquinta* in digitis ungues albicantes apparebant. *Die vero decimaſexta* ovum aperire placuit in oppoſita parte, ubi nativa tunica, ſed unica tantummodo apparebat, eaque alba. Alteram enim quam in altera parte ſemper videram, hic obſervare minime datum eſt. Itaque dubitabam an ea tantum pro albuminis tutela nata ſit, cum ſcilicet ovum non ſit recens, vel ad pulli defenſionem in ovo incubato. Nam indies illa magis magiſque decidere videtur, & fœtum ſequi, qui ſui gravitate deorſum decidit. Ariſtoteles etiam unicam tantum eſſe ejuſmodi tunicam bis verbis innuere videtur: Sunt, inquit, quandoque locata ova hoc ordine, prima poſtremaque ad teſtam ovi membrana poſita eſt, non teſtæ ipſius nativa, ſed altera illi ſubjecta: liquor in ea candidus eſt, quaſi diceret, omnes partes in ovo locatæ ſunt hoc ordine: nempe prima, poſtremaque ad teſtam ovi membrana poſita eſt. Intelligit meo judicio per primam, & poſtremam membranam, eas membranas recens in incubato ovo genitas, eas videlicet, quas aliquoties appellavi tertiam ſecundinam, & quartam, quam involventem fœtum dixi. Nam eum dicit teſtæ nativam non eſſe, oſtendit nec primam, nec ſecundam eſſe, quæ ab altera ovi parte reperitur. Videtur igitur excludere hanc nativam ſive primam, vel ſecundam, & intelligere tertiam, quam ſecundinam ſæpe vocavi. Cum vero dicit, ſed altera illi ſubjecta, intelligit eandem ſecundinam, nempe teſtæ ſubjectam, quod vel ex hoc maxime liquet, quod candidum in ea liquorem ineſſe dicat. Is enim, ut ſupra oſtendi, inter tertiam & quartam continetur. Hinc manifeſto errore Sueſſanus convincitur, qui ex Epheſio per primam interpretatur eam, quæ teſtæ adhæret, per poſtremam vero, quæ albumini.

Quæ

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

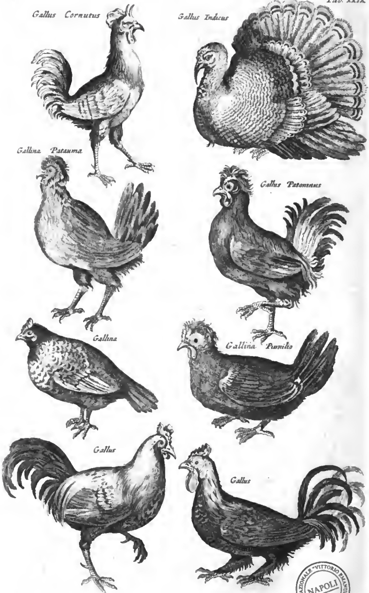
Digitized by Google

Tab. 30

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Tab. XXIX

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Quæ omnia à nobis obſervata quotidie in ſequentibus diebus evidentiora, utpote in perfectiſſimo pullo apparebant *Die vero vigeſima* pullus putamine à parente Gallina ablato hora vigeſima ſecunda ſua ſponte exivit. Poſt excluſionem reperiri in putamine tunicas duas albas nativas una cum duobus aliis in incubatu genitis ſecundina nempe, & quæ fœtum ipſum involverat, in qua exerementum adhuc inerat ſubalbidum. Evidenter adhuc apparebant in pullo tria illa *vaſa umbilicalia*, duæ ſcilicet arteriæ, & vena una, & orificium umbilici valde erat contractum. *Vena* vero jecori per alium rarum, qui recta ad illud tendebat, inſeri videbatur. Mirum autem erar, quod extra id nihil lutei appareret, cum tamen in cavitate abdominis, ubi inteſtina ſunt, prope anum pullus per umbilicum totum fere id abſorbuerat, ſimul cum quinta tunica, quæ id involverat. Tanta autem ibi lutei inerat copia, ut vix duplo plus ſit in ovo nondum incubato. Ariſtoteles etiam ſcripſit, decima ab ortu die, ſi alvus abſcindatur, aliquid adhuc lutei in ea conſpici. Sed conſideratione inprimis dignum eſt, quomode ejuſmodi membrana, quam una cum vitello à pullo abſumi diximus, poſt ejiciatur. Videtur autem dicendum, quod per eandem viam, umbilicum videlicet, regredi debeat, vel per anum, quod potius credo. Tunicæ huic duo vaſa implantantur, quorum unum arteriam eſſe, & à corde proficiſci, pulſus indicat: alterum vena eſt, deferturque ad inteſtina, lutei videlicet vehiculum: Hepar erar coloris admodum lutei, forte quod ex luteo per venas attracto nutriatur. *Hactenus Aldrovandus.* Auxit naturæ dotes ingenium. Fœminas habebis ſi luna plena nata, eadem ſuppoſueris. Eo colore naſcentur, quo tincta ova fuerint, pulcherrimi excludentur, ſi cum Palumbi mare Gallina creverit, & ne de monſtroſis laboremus, à Johanne Baptiſta Porta abſque cauſa proviſum eſt. Solent in partu numeroſo quod conceptus cohæreant ſæpe monſtra naſci; nec vel geminas vel quadrupedes pullos, nulla ſectis membranæ vitellis, vidiſſe, rarum eſt.

ARTICULUS II.

De Gallis Gallinaceis & Gallinis in ſpecie.

PUNCTUM I.

De Gallinis Patavinis, Pumilione, & aliis quibuſdam monſtroſis.

HActenus de Gallis & Gallinaceis; in ſpecie occurrunt nobis Gallinæ, Pumilio, Patavinæ, Gallinæ Turcicæ, Perſicæ, Galli Scotici ſylveſtres, Paluſtres, Galli & Gallinæ Indicæ, Guineenſes, Capi. Gallina PUMILIO ſeu Nana, quam Aldrovandus deſcribit, erat fere rota nigra. Majores alarum pennæ in extremitatibus candicabant. Maculis in collo mediam lunam æmulantibus ornabantur. *Oculos* macula ſubluteſcentis coloris rotunda ambiebat. Caput erat cirratum. Paleæ & criſta intenſius rubebant. Ungues impenſe candicabant.

Ex PATAVINIS Gallina tota ex nigro vireſcebat. *Criſtam* gerebat exiguam coloris vix rubri. Pellicula quam prope aurium foramina obtinent, albebat. Mas quinque duntaxat coloribus ornabatur, nigro, albo, viridi, rubeo & luteo. Corpore erat ater, caput cirrhatum, cirrbi radices erant albæ, roſtro & pedibus luteis. Viſa aliquando Gallina tota candida, criſtata, viſa & alia in lapideam ſubſtantiam inter parietes converſa, caudiculis ſuis abſque pennis hiſtricis inſtar horrida. Dantur & pedibus pennatis ſeu hirſutis quarum deſcriptionem apud Aldrovandum vide. Aldrovandus l. 14. Ornit. c. 5.
Criſtam Gallus habebat duplicem non admodum magnam. Viſi aliquando & monſtroſi. Tacebo gallinam quæ tres pedes, tertium prope anum enaſcentem habebat, pullum, qui totidem inſtructus, tertium velut ex Uropygio enatum oſtentabat. Nihil vel de eo dicam, cui pes à podice natus, quinque digitis inſtructus, viſebatur, vel cui ſeu quatuor, priores imperfecti & pallidi; perfecti & lutei poſteriores, ſeu quinque erant, vel de eo pullo cui quatuor alæ erant: non tantum contrarium alarum pennæ ſitum; ſed & cervicis plumulas caput verſus citri inſtar erectas Tagliaferus Medicus obſervavit in quodam. At qui in aula Hetruriæ Ducis viſebatur Gallus, habebant caput & paleas ex plumis militum, conos quibus galeas exornant æmulantibus duos in fronte pennarum calamos velut duo cornua ſurrectos; totidem ab utraque roſtri prope nares parte, qui in extremitate plumas tenuiſſimas ſetarum inſtar edebant, unum in cervice, qui è principio fere ejuſmodi ſetis ornabatur. Pennæ veluti ſquammas toto corpore æmulabantur. Prope Vropygium qua cauda exit tuberculum rotundum & ſubalbidum viſebatur. Cauda carnoſa, pilis nuda, in extremitate floccum album habens propendebat. Tibiæ velut ocreis induebantur.

PUNCTUM. II.

De Gallinis Turcicis, Perſicis, Gallo Scotico Sylveſtri & Paluſtribus.

TURCICUS Gallus, quem Aldrovandus deſcribit corpore erat candicante. Alis & alvo nigris. Cauda partim viridi,

 partim

partim nigra. Tibiis & pedibus ſub cæruleis. Toto corpore, modo argenteis, modo aureis lineis variegato. Gallina tota erat alba, maculis ubique nigris conſperſa, pedibus ſubcæruleis. Viſa & alia cum pedibus cæruleis ex albo & nigro maculata. Poſt carneam criſtam, aliam ex pennis albis Alaudæ inſtar habebat, ut in icone expreſſum eſt.

Persicus criſtam veluti caudam obtinebat, pedes cinereos, ipſe totus niger erat. Gallinæ totæ coloris ferruginei viſuntur.

Boëth. in deſcript. Scotiæ. *Gallus* SCOTICUS ſylveſtris Phaſiano carne ac magnitudine eſt ſimillimus, ſed nigra pluma, rubentibus admodum palpebris Mas collo, pectore, alis, coxiſque punctis rubicundis aſperſus eſt; fœminam leucophæam, maculæ nigræ variant, ſuperci ia & barbulæ in utroque ſexu maculis nigris aſperguntur. Similis eſt huic ille, quem Turnerus Morhenam vocat Mas enim totus ſplendeſcentis eſt nigredinis, eam caudæ partem, quæ podicem tegit, quæque alba eſt ſi exceperis. Caput ruber ſed corneus cirrhus tegit, & circa genas duo veluti lobi rubri & carnei. Fœmina tota maculis diſtincta eſt, & à Perdice niſi major eſſet, & ruſſa, magis ægre dignoſcitur. Degunt in deſertis, & erica conſitis locis. Granis, & ſummis erucæ germinibus, veſcuntur.

Gallo PALUSTRI corpus eſt ſubruſſum aut ſuffl.vum, punctis nigricantibus undique diſtinguitur. An idem ſit cum illo qui frumento abſtinet, & enaſcentibus minutiſque Cytiſi foliis veſcitur, ut Boëthius prodidit, dubito.

PUNCTUM III.

De Gallinaceis & Gallinis Indicis.

Gallum Indicum duplicem nobis Aldrovandus exhibet. *Primus* eſt auritus, tridactylos, nulli volucrum generi pulchritudine inferior. *Roſtrum* illi in ſuperiore parte aduncum, totum rubrum. *Caput, pectus*, & *venter* integer colore roſeo diluto, qui in pectore maculis ſubroſeis dilutioribus exiguis, in ventre longe majoribus, quas alba linea tranſcurrit, inſigniuntur *Criſtas* habebat duas, carneam unam, quæ prope roſtrum eſt, inter quam & roſtrum ſupe ius, macula oblonga cærulea eſt: alteram pennis luteis prope primam criſtam parvis, mox majoribus quæ ſurſum primo aſcendunt, mox deſcendunt deorſum, conſtantem. *Oculi* eundem fere qui in homine eſt præ ſe ferebant ſitum, oblongum ſcilicet, in cujus medio illi poſiti. *Aures* habebat erectas aſininis non abſimiles. *Alas* admodum diverſi coloris *Caudam* duplicem. Priorem exiguam, quinque pennis ruberrimis conſtantem. Aliam novem longiſſimis, diverſum colorem obtinentibus. De *collo* ſuperiori & Vropygium pennæ cæruleæ albis calamis ornatæ dependent. *Alterum* ſimpliciter Indicum idem nominat. Coloris toto corpore erat aterrimi. *Roſtro* ſuperiore adunco, utroque caput verſus luteo, cætera atro. Ubi foramina narium aliis, ibi rotundum quid & luteum ceraſi magnitudine conſpiciebatur. Criſtæ loco cirros gerebat. Cauda & calcaribus carebat. Tibiæ pedeſque tabellis albicantibus præditi erant. *Gallinas* INDICAS, tres idem exhibet. *Primam* colore corporis fuſo Capite cirrhato, roſtro in medio ruberoſo, albicante, nigris maculis inſignito. Coxis ex ferrugineo luteſcentibus. Cauda nulla. Vropygio, ſimiæ inſtar, nudo. *Alteram* corpore à roſtro ad caudæ extremitatem exiguo, ad cæruleum vergente, roſtro recurvo & rubicundo. Cauda longa, ut in Pica extenſa, candida, & lineis nigris conſperſa; quæque in fronte tuberculum magnum, figura ficus, coloris fere cærulei gerebat. *Tertiam* colore fuſco, in collo & alis ad cinereum vergente, roſtro rubicundo, ſed non adunco, tuberculum ſimile in fronte gerentem. *Numidica* dicebatur.

PUNCTUM. IV.

De Gallinis Guineis.

Gallinæ Guineæ à regione ita dictæ, Perdices Terræ novæ quoque dicuntur. Corpulentia vix noſtrates Gallinas ſuperant, iiſdemque quoad mores & vocem fere ſimiles ſunt. Peculiare ipſis acervum quendam pilorum ſupra caput obtinere, ſed qui in anteriori parte reflectuntur, à prima vertebra aut oſſe colli procedendo per poſteriorem capitis partem. Gallum Mauritanum ita Geſnerus ex Cajo deſcripſit. Pulcherrima inquit aviseſt, magnitudine corporis figura, roſtro & pede Phaſiano ſimilis, vertice corneo in apicem corneum à poſteriori parte præcipitem, in anteriori leniter acclivem elevato, armatus Eum natura viderur inferiori capitis parti tribus veluti laciniis ſe promittentibus committere atque deligare: inter oculum & aurem utrinque una omnibus ejuſdem cum vertice coloris: ita ut inſideat capite eo modo quo Ducalis pileus Duci Veneto, ſi quod jam adverſum eſt averſum fieret. Rugoſus is eſt inferius per circuitum, qua ſe attollit in directum in ſummo collo ad occipitium, naſcuntur erecti quidam atque nigri pili in contrarium verſi. *Oculi* toti nigri, æque & in orbem palpebræ & cilia. Si maculam in ſumma & poſteriori parte ſupercilii utriuſque demas Imum *caput* per longitudinem utrinque caro quædam calloſa colore ſanguineo occupat, quæ ne propendeat veluti palea, ut replicaretur, natura voluit, & averſo ductu in duos proceſ- Bellonius l. 5. de Avib. c. 9.

proceſſus acutos à capite liberos finiret. Ex hac carne atollunt ſe utrinque caruncula, quibus nares in ambitu veſtiuntur, & caput in anteriori parte à cetero roſtro pallido ſeparatur. Harum ad roſtrum margines inferiores, replicantur leviter ſub utraque nare. Quod inter verticem & carnem eſt à dextra & ſiniſtra parte, ſquammoſa duplici inciſura notatæ: in poſteriori nulla ſed læves, & vultui punctis quibuſdam ſui coloris reſperſæ. Color illi in faucibus exquiſite eſt purpureus: in cætero corpore per ſumma contuenti, qualis conſurgit, ſi album & nigrum pollinem, ut cunque tenuirer tritum, colori fuſco rarius aſpergas, nec tamen commiſcens. Tali colori maculæ ovales aut rotundæ per totum corpus ineſſe viſuntur, per ſumma majores per ima minores comprehenſæ intervallis linearum, ut apparet in plumarum compoſitione naturali, qua ſe mutuo interſecant obliquo hinc inde ductu per ſumma tantum corporis, non item per ima. Id non ex toto corpore ſolum deprehendes, ſed ex ſingulis avulſis pennis. Superiores enim obliquis lineis ſe interſecantibus, aut ſi mavis, orbiculis quibuſdam ex albo & nigro, ut dixi polline conſectis, & per extremitatem conjunctis, ut in favis aut retibus, maculas ovales aut rotundas, in ſpaciis fuſcis comprehendunt, inferiores non item. Utræque tam ſimili lege poſitæ ſunt. Nam in aliis plumis ordine ita junctæ ſunt, ut fere triangulos acutos faciant; in aliis ut ovalem figuram repræſentent, &c. *Vox* illis diviſus ſibilus non ſonorior, nec voce Coturnicis major. Similem Gallinis communibus ſcribit Bellonius. Fœcundæ ſunt, & nutriendis pullis ſedulæ.

Articulus III.

De Capo.

CAporum tot ſunt genera quot Gallorum, & ſola caſtratione ab his differunt. Capitis tamen juba major eſt quam Gallis, caudæ pennæ longiores ſunt, & calcaria in majorem mollem excreſcunt. *Vox* etiam magis demiſſa & rauca. Scaliger unum inſigni magnitudini, perpetuum convivam habuit, qui cum ater fuiſſet totus, anno quarto evaſit candidus, quanquam erant alii quibus nulla pluma nigra
Ariſt. H. A. l. 9. c. 50. fuerat. Duobus olim *caſtrabantur* modis, lumbis nempe aduſtis candente ferro, aut
Varro de R. R. l. 1. cap. 2. calcaribus ad infima crura uſque. Hodie vulnere tanto quantum digito ſuperius
Plin. H. N. l. 10. cap. 21. lumbos ſubſcpto, ubi teſtes adhærent immittendo ſufficit, inflicto, teſticuli per poſteriora evelluntur. Mori interdum contin-
Colu-mella R. R. l. 8. cap. 2. git, ſi erratum fuerit: & Gallum à caſtratione ita intumuiſſe Aldrovandus obſervavit, ut pellis digitis pulſata, tympani bellici inſtar ſonum ederet. Breve quidam *pinguefcere* ſcribunt, ſi cereviſiam aquæ loco appoſueris.

Uſus in cibo multus eſt. Optimum enim ſunt nutrimentum & perfectum generant ſanguinem, ut omnium avium laudas quantum ad obſonia pertinent, una caro Gallinacea, cujus patina ſtomachum juvat, pectus lenit, vocem ſonoram facit, corpus obeſat, Platina comprehendat. Maxime circa ſex, ſeptem, vel octo menſium ætatem probantur. In *Medicina* jus caponum ad vitium reſtaurationem commendatur. Quidam oſſa crurum medicamentis ad alba mulierum menſtrua, immiſcent. Alii Fiſtulæ indolenti pelliculam ventriculi interiorem, in ſole torrefactam, & in pulverem redactam inſpergunt. Græci aſſerunt, fabæ ſemina caporum ſanguine macerata, ab adverſantibus herbis immunia fore; & ſi pridie quam ſeruntur aquæ ſimplici infuſa fuerint, citius naſcituras; ſin nitrata difficilimam coctionem non habituras. *Uſus.*

CAPUT III.

De Avibus, quæ ſe pulverant ſimul & lavant.

Articulus I.

De Columbis.

AVes, quas Latini Colnmbas, ſeu quod in culminibus villarum degere ſoleant, ſeu quod bibentes roſtrum aquæ diutius immergant, ut Hetmolao videtur; ([illegible] Urinare eſt) ſeu quod lumbos frequenter colant, ut Alberto M. placet, dicunt; Græcis [illegible]. & [illegible], [illegible] aliquando [illegible], & [illegible] apud Homerum, Heſychium, Phavorinum & alios dicuntur. Deſcriptionem non eſt, quod apponamus. Proprium omnibus utraque connivere palpebra. Ariſtoteles pedibus & unguibns cucullum repræſentare dixit. *Internas* ſi ſpectes *partes* Ingluviem parvam & fere rotundam ultra ventriculum, id eſt geminos ſinus habent; unum in quo merguntur recentia, ut guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata. *Ventriculus* ipſis ferventior. *Lien* tam exiguus, ut viſum fugiat. De *felle* inter eruditos non conſtat. Sunt qui habere negant, Galeno rediculi, ſunt qui affirmant, ſeu in Vropygio vel dorſo, quod veſimile non eſt: ſeu non eo loco, quo cætera animantia, ſed & inter eas aliis ventri, aliis inteſtino jungitur. Cyſti carere dum affirmat Galenus, ne diſcipiatur metuo. Varro l. 3. de re ruſt. Ariſt. l. 2. de partib. Anim. c. 13. Ariſt. H. A. l. 3. c. ult. Ariſt. l. 3. de partib. cap. 7. Galenus de atra bile.

Quantum *ad Locum*, ubique fere conſpiciuntur. Ingens olim earum in Aſſyria circa Aſcalonem, quia ſacræ, & lege edi vetitæ; in Cypro, Papho, Cythera, Sicilia, Cnido, quia Veneri dicatæ, copia. Tanta apud *Locus.* Euſebius pr. ep. Euang. l. 8 cap. 5. Athenæus lib. 14.

Pœonas & Illyrios, ut incolas militari con-
Textor in Cornu copiæ. Polyhiſt. c.p. 9. tra eas ordine exire, Textor neſcio cujus
fide, prodiderit. Nil de portu, & navali,
Tbisbæorum, Inſula Columbaria Solini,
quæ in Tyrrheno mari ſita eſt; Lucaiis in-
ſulis, in quibus columbis quandoque one-
rantur naves, regno Pegu, Feſſa, & aliis di-
cam. Amant vere propter innatum pavo-
rem eminentia loca: naturaliter tamen
ſpecus & latebras quærunt. quæ de *nidula-*
Horat. l. 1. oda 2. *tione* in arboribus dicuntur, Palumbis po-
tius competunt. *Sexum* difficulter, niſi in-
teriora ſcrutentur, diſcernas. Vox tamen
exigua fæmellam, gravior marem prodit.

Generatio. *Coituri* mutuo ſe exoſculantur, & ſenior
quidem primum congreſſum ob oſculo ex-
orditur, ſequentem ſine oſculo celebrat,
Ariſt. H. A. l. c. 2. Aldrov. Ornithol. l. 11. c. 1. at junior quoties libet coire, oſculatur. ob-
ſervatum tamen ſine oſculo marem ad-
mitti, ſi fœmellæ ereptus poſt triduum ei-
dem reſtituatur. Si mares deſunt, ruunt in
mutuos amplexus fœminæ, ita ſingulis
diebus ad octiduum & ultra hypenemium
ponitur. *Ovum* quinto à coitu die perfici-
Plin. H. N. l. 10. tur: per oblivionem factum, quod Plinius
intra decem matureſcere ſcripſit, & fœmi-
Athenæus l. 9. na ſæpe ipſa qua peperir, poſtridie aliquan-
do, marem repetit, ut forte ad partum al-
terius ovi alacrior accedat. Vexata, vel
ſponte paulo moroſior, ovum per triſti-
Plin. H. N. l. 10. cap. 52. Ariſtot. de Anim. Generat. l. 3. c. 1. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 4. Plin. H. N. l. 10. cap. 48. Ælian. l. 1. var. Hiſt. c. 1. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 4. Varro. l. 3. de re ruſt. c. 7. Idem l. 5. cap. 13. Plin. l. 10. cap. 53. Varro. l. 3. de re ruſt. c. 7. Plin. H. N. l. 10. cap. 58. tiam retinet. Bina fere ponuntur, ita na-
tura moderante, ut aliis crebrior ſit fœtus,
aliis numeroſior. Sed & quia volaces, con-
ſumitur volatu materia, & in alas pennaſ-
que abit. Ex priori marem, fœminam ex
poſteriore edi veteribus creditum, viſæ ta-
men binas fœminas aliquando, binos ali-
quando mares uno excluſiſſe partu. Bene
autem Plinius crebriorem iiſdem fœtum
innuit, & falſo ἴυγον appellavit Varinus.
Singulis namque ſeu tricenis, ſeu quadra-
genis diebus concipiunt, pariunt, incu-
bant, & pullos enutriunt. Continuatur
toto anno fœcunditas, ſi locum apricum;
unde Ægyptiæ duodecies pariunt; & ci-
bum, quem facile acquiſitum eximio cor-
poris & ventriculi calore nullo negotio
conficiunt; (hæc fœcunditatis cauſa Ari-
ſtoteli) habuerint, ſi horum aliquid de-
eſt, à bruma ad æquinoctium hybernum
otiantur. Sic duodecim ex eis imo trede-
cim & quatuordecim, haberi poſſunt pa-
ria. Æſtate enim binis interdum menſi-
bus terna edunt, ſæpe inter pullos ova
inveniuntur, & alii provolant, alii erum-
Varro. l. 3. de re ruſt. c. 7. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 4. punt, hi rurſus ſimul ac creverunt, & robur
habent, cum matribus pariunt, & quan-
quam Ariſtoreles intra annum eos coire,
ſemeſtres incipere Venerem agnoſcere
ſcribat: Plinio tamen quinquemeſtres fœ-
tificare ſcribenti, Albertus & experientia
ſubſcribunt. Non eſt ergo mirum quod
M. Varronis temporibus, quinque millia
columbarum quandoque in uno periſte-
roptrophio colebantur, cum vel decem
paria paucis annis in talem numerum ex-
creſcere queant. *Incubatio* maris & fœmi-
næ perficitur opera, hæc noctu, ille inter- Athen. l. 9. c. 16.
diu incubat, de tempore inter ſcriptores
non conſtat. Plinius, æſtato octave decimo
die excludere putat, viceſimo aliàs. Apud Plin. H. A. l. 10. cap. 58. Ariſt. H. A. l. 6. cap. 4.
Ariſtotelem, quod ovum prius editum fue-
rit, intra viceſimum diem & abſolvitur &
excutitur à pullo. Pertundunt ovum pri-
didie quam excludatur pullus. Alberto
denique completur ſeptem in utero die-
bus, fovetur per quatuordecim, poſtea fiſſo Ariſt. l. 4. de Generibus c. 6.
ovo, pullus exit. Experientia ab Ariſtote-
le militat, qui etiam cœcos & imperfectos,
quod, quia pauciparæ ſunt, copia alimenti
cum prole parere ſoleant, pari affirmat.
Poſſunt ab ortu verſicolores haberi; ſi mi- Oppian. l. 1. de venat.
ſcentibus jam oſcula maritis,

Sargula flammeolis oculis rubroſque tapetes
Et veſtes oſtro perfuſas objicit auceps.

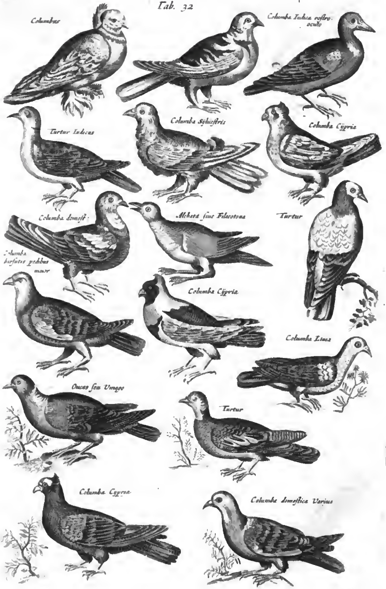
Vitam culumbarum octonis annis Pli- *Ætas.* Plin. H. N. l. 10. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7. Athen. l. 9. Dipnoſ.
nius definivit; quos etiam allectricibus,
excœcatis Ariſtoteles tribuit. Albertus
domeſticis viginti annos adſeribit. Athe-
næus ad triginta producit, fuit, quæ vigin-
ti duos annos vixit, & ſemper, excepto ul-
timo generavit.

Vocem per γογγύζειν, γογγρύζειν, τονθορύζειν, & τερε-
τίζειν. quod Latini gemere, murmurare, & *Vox.*
meditari dicunt, expreſſere Græci.

Volatum quod attinet, nullæ domeſtica- *Volatu.*
rum neque longius domo, neque diurius
abvolant, ſed & alte per aëra volitaſſe, in
Paphlagonia Bellonius obſervavit, ut con- Bellon. lib. 6. de Avibus cap. 23.
ſpectum effugerent, ſeu iis cum aëre tanta
intercedit familiaritas, ut ſecurius in eo-
dem degant: ſeu alia cauſa. Celeritatem
multi teſtantur authores, hujus opera uno Virgil. lib. 5. Æneid. Ælian. variar. lib. 9. Plin. l. 10. c. 37.
eodemque die victoria Tauroſthenis ex
Olympia Æginum parenti ipſius nuncia-
ta eſt. Sueta intecta fides, ut Hircius &
Brutus in Mutinenſi obſidione; Lyden-
ſes in ſua; Romani in Circum vel Thea-
trum euntes, quæ vellent domum nun-
ciaturi; Ægyptii, Cyprii, & Cretenſes Bellon. l. 6. de Avib. c. 21.
nautæ ad terram appropinquantes; Benen-
ſes Cattiæ urbis incolæ eis uſi tanquam ta- Botter. in Relationibus.
bellionibus fuerint; effecit. Fruſtra val-
lum & vigil obſidio per cœlum eunte nun- Virgil. Æneid. lib. 5.
cio. Duplicitur celeritas, dum ſe à rapa-
cibus inſectari ſentiunt. Sed & ſtrepitum Plin. H. N. l. 10. cap. 36.
in volatu quandoque edunt, qua oſtenta-
tione, ut vinctæ præbentur Accipitri im- *Ingenium.*
plicatis ſtrepitu pennis, qui non niſi ipſis Athenæus Dipn. l. 9.
alarum numeris eliditur. Speculatus oc-
cultus fronde latro, & gaudentem in ipſa Plin. H. N. l. 10. cap. 34.
gloria rapit.

Ad *Ingenium* & *Mores* Columbarum per- Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7.
tinet, quod cum bibunt, collum non reſu-
pinant, ſed quia breve & amplum, multa-
rumque

Tab. 32

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

rumque aquarum capax habent, large jumentorum mote bibunt, quod

—— ubi mollia frangunt
Nubila, jam longum cœloque domoque gregatæ,
Si junxit pennas, diverſoque hoſpita tractu
Venit avis, cunctæ primū mirantur & horrent,
Mox propiusq; volant, ſocium jamq; in aere ipſo
Paulatim fecere ſuum, plauſuque ſecundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.

quod corpus primo humectant, dein pul-
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 49. vere ſeſe conſpergunt, ſic à pulicibus & omni ſorde mundantur, quod mane fœminas vagantes in nidum compellunt, & incubare cogunt. Sæpe ex hac cauſa caſtigatio pigrius intrante fœmina ad pullos,
Plin. H. N. l. 10. cap. 34. quod conjugii fidem non violant, communemque ſervant domum. Niſi cœlebs aut vidua nidum non reliquit, & imperioſos mares ſubinde etiam iniquos ferunt: quippe ſuſpicio eſt adulterii quamvis natura non ſit. Tune plenum querela guttur, ſævique roſtri cibus, mox in ſatisfactione exoſculatio, & eirca veneris preces pedum orbibus adulatio. Apperunt tamen maribus defunctis, cujuſeunque coloris, non digræ tantum, quod proditum quibusdam,
Aldrov. Ornithol. l. 15. c. 1. novas nuptias; & ſi domini juſſu conjugia permurent, priſtino domicilio redditæ, prioribus ſpretis, noviſſimis adhæreſcunt, quin & nonnullas ex maritatis cum aliis coire Ariſtoteles dixit: & ut nigra apud Ægyptios mulier perpetuo vidua, quod pulla ſemper incederet ſignificabatur: ſic ingrati apud eoſdem columba, quod maſculus validior factus, partem roſtro inceſſit, & à matre abigere conatur. Huc etiam
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7. Ezechiel. cap. 7. Tzetzet Chilia. 12. 433. pertinet, quod mas adultos pullos, eum ex nido tempus prodeunti eſt, ſubigit, quod eis pavore perculſis (ſunt autem timidiſſimæ) mediæ natium partes tremunt, quod, dum etiam ſub menſis cum Gallinis converſantur, hominum eenſuetudine ſe delectari oſtendunt, quod denique Aquilam ſublimipetam ab humipeta diſcernere norunt,
Æl. H. A. l. 3. c. 45. & ſi hic invadit, in ſublime feruntur, ſi ille, deorſum verſus ruunt. Nec tacen-
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 26. Ariſt. H. A. l. 9 cap. 24. Æl. H. A. l. 3. c. 45. Gomeſius l. 1. de Sale. Athenæus Dipn. l. 9. Æl. H. A. l. 2. c. 35. dum, recens natis pullis vel terram ſalſuginoſam, quam in locis lotio conſpergi ſuetis quærunt; vel ſalis ipſius grana, ſeu ut livorem abigant, ne faſcinantium noceant imprecationes; ſeu, ut ad recipiendos eibos præparentur; ſeu, quod verſimillimum, ut eis tam fœcunditatem quam cibi appetenriam ingerant; inſpuere, eorporis mundiciei impenſius ſtudentes, nidos à fimo repurgare. Helxine, herba ad evacuationem uti, laurinos ramulos tenues primum pro amuleto eolligere, deinde ad pullorum cuſtodiam nidis imponere. Colores ſuos varietatemque diſpoſitam noſſe. Memoria, ideo temporis, quando fœmi-
Rhodig. l. 20. c. 10. næ in cucubitu ſuccedendum eſt, nunquam mas obliviſcitur, pollere. Ita denique eicurati, ut & literas ferant, & cibum ex auribus, quibus præſtigiis nebulo ille Saracenus Muhamedes uſus eſt, capiant.

Pugna. *De Pugna* ſatis eſt dixiſſe, in nidorum vicinia mares pro uxoribus has pro illis pugnare. Antequam coiverint, mares adhuc cœlibes, ſuas aliis ſubtrahere conantur. Vidit & Avicenna duas pro fœmina pugnantes; hæc victori adhæſit; quem, pugna repetita, deſeruit victum.

Amicitia. *Amicitia* eis intercedit cum homine. Alliciuntur in columbaria & manent, ſi vel humano ſanguine cum piſis integris in vaſe, figulino circumacto illinantur, & piſa
Geſnerus de columbis. Albertus de Avib. Palladius l. 3. c. 44. deglutiant; vel cranium hominis ſenis in iis ſuſpendatur; vel lorum quo homo ſtrangulatus eſt, deponatur; vel lae mulieris puellam à bimatu lactantis, occultetur. Cum eapite captæ, quod excruciatum, cum multo ſale, & cumino Romano coctum, ac ibidem depoſitum, eos retinet. Cum tinnunculo & veſpertilionibus ut ſuis locis expoſitum eſt, denique cum vite agreſti, periſterione, ſaliva, carlina, ſemine viticis, & aliis. Detinentur vel peregrinas adducunt, ſi aliquid horum vel in columbario ſparſeris, vel ſuſpenderis in nido.

Inimicitia. *Inimicitias* autem excercent cum circo, ad cujus vocem perhorreſcunt, quod vociferans invadat; Milvo, Aquilis, marinis
Hont. l. Epod. od. 16 Ælian. l. 3 de Animal. cap. 45. Serapio. l. 4 de Methodo cap. 11. 4. Plin. H. N. l. 11. cap. 37. inprimis; Bubone, qui ova exſorbet. Noctua, corvino genere, vulpibus, catis, Muſtellis, hellcboro albo, & dentibus humanis, quibus virus quoddam ineſt, quod & fœtus implumes necat, taceo de aliis.

Morbi. *Affectus ipſorum* ſunt, Pulices & pediculi, quibus niſi mundentur, macilentæ evadunt; varioli circa oculos, qui menſe Auguſto inprimis infeſtant; & vitiligo ac lepra ob quam à Perſis pulſas apud Herodotum legimus.
Creſcent. l. 9. c. 90. Herodot. lib. 1.

Uſus. De *Uſu columbarum in Medicina* multa prodita ſunt. Ventriculo quia ſunt ferventiore, lapillos comeſos conficiunt, Margaritas eis exhibitæ poliri Cardanus prodidit.
Cardanus de varietate Rer. Peſtiferis haud corripi morbis, qui carne aſſidue in cibo uſi fuere, ex Ægyptiorum aecepimus arcanis. Odor etiam ſylveſtrium in aërem reſolutus, ab Epilepſia & Paralyſi, ſi Villanovano & Abenzoari credimus, præſervat. Cerebella cœcitatem inducendi proprietatem habere, metuo ne falſo, dicuntur, medicamentis venerem promoventibus recte præſcribi, certum.
Dioſcorides. Galen. de Simp. Medic. cap. 3. Sanguis eruorem membranis cerebri emanantem cohibet, & oculis ſuffuſis eximie prodeſt. Luſcioſis bene illinitur. In maſeulis efficaciori Hierocles eundem medicamento ad ſtranguriam Equi admiſcet. Adeps ad dyſuriam commendatur. Pennæ primum enatæ & cum urtica uſtæ podagræ dolores leniunt, ut Marcellus author

 eſt.

eſt. Ovis recte condyloma fovetur; ſed deſidere ante æger in aqua debet, in qua verbena decocta eſt. Fimus tanti eſt fervoris, ut ignem ſæpe concipiat, & in ea Myſia quæ eſt Aſiæ pars, domus hac ratione conflagrarit. Cum hordeacea farina vel aceto mixtus, ſtrumas diſcutit; areſactus, & cum naſturtii ſemine tritus, inveteratos coxendicis, cervicis, & lumborum dolores extirpat, ut ſcriptum Fernelius reliquit. Prodeſt calculoſis, ſi vel in aceto maceretur, illud propinetur colatum; vel in eodem ſeptem diebus infuſus, & aquæ roſaceæ inſtar deſtillatus exhibeatur. Excutit fœtum, ſi cum Caſtoreo, opoponace, myrrha, vel felle faccino ſuffitus excipiatur. Emplaſtrum cum aceto forti, recte ſuper ani ficus poſueris. Imbecillius tamen domeſticarum ſtercus, validius earum quæ in montibus vagantur. De reliquis conſule Aldrovandum

Galen. l. 9. de Tempore.

Geſnerus de Columbis.

Laudatus *& in cibis Columbarum uſus*. Commendantur in epatico morbo ab Hippocrate, in virum, poſt diuturnum morbum imbecillitate à Rhaſe; & Peguani ita iis delectantur, ut advenis, interdum vendere nolint. Sylveſtres, quas elixabis, domeſticis, quæ aſſæ, magis valent. Pulli propter molliorem ſuccum veteribus, vernales æſtivis & autumnalibus (veſcuntur tamen & hæ melioribus granis) præferuntur. Et videbis ex iis, apud ſcriptores Meſſos, Cruſtas, Miranſe Catalonicum ludebat, quod & Rui dicitur, & alia cibarii genera. Pullos tamen, caput & oculos lædere, lepram nimio uſu gignere, Simeon Sethi; Cynanchen inducere Rhaſis, meminere. Quod vero Varronis tempore, ſingulorum paria ducenris nummis, & ſi eximia eſſent, ſingulis millibus ſeſtertiorum vendebantur, quod Columellæ diebus ſunt inventi, qui quaternis millibus nummûm bina paria mercabantur: quod denique Plinius L. Axium Equitem Romanum ante bellum civile Pompejanum denariis quadringentis ſingula paria venditaſſe ſcribit, luxuriæ potius & deliciis quam uſui adſcribendum eſt.

Hippocr. libro de intern. affectibus.

Varro de R. Ruſt. l.

Columella de Re Ruſtic.

Plin. H. N. l. 10. cap. 37.

Articulus II.

De Columbis Domeſticis.

GEnera columbarum tria Varro poſuit. *Unum* agreſte, ſeu ſaxatile, quod in turribus & culminibus villæ habetur, quod falſo Perottus [illegible] eſſe credidit, quidam male cum illo ſaxatili, quod in agro Bononienſi capitur, prorſus ferum, ſaxatilibus Varronis majus, coloris lividi, roſtro rubicundo, conferunt; quodque Galeno [illegible] & [illegible], dicitur. *Alterum* clementius, quod cibo domeſtico contentum, intra limina januæ ſolet paſci. [illegible] ſeu Domeſticum Galeno. *Tertium* ex his ſtirpibus Miſcellum fructus cauſa. Ariſtoteli ſex ſunt ſpecies, nempe, *Columba*, *Oenas*, Gazæ vinago, *Phabs*, *Phaſſa*, *Pelejas*, & *Turtur*. Aldrovando vero ex magnitudinis ordine, *Phaſſa* primum, *Phabs* ſecundum, *Oenas* tertium, *Columba* quartum, *Livia* ſeu Pelias ſextum, *Turtur* poſtremum locum occupat. Palumbum Pyrallidem, Columbam, & Turturem, nihil inter ſe ſimilitudinis habere falſo à Callimacho dictum, in ſequentibus exponetur. In Sylveſtres & Domeſticas commodiſſime diſtinguuntur. Et Domeſticæ quidem, ſi Differentias attendas coloris, magnitudine partium, & coitus ratione variant. Fuere in inſula Capitis viridis & Madera ſylveſtres adeo mites, ut domeſticarum more ſe capi manibus paterentur. In Therapne maximas naſci ait Perottus, Spoleti perexiguas. Tantùm duodecim paſſuum millia efficiunt deſcrimen. Habentur in Norvegia totæ albæ, quas & alibi vulgatiſſimas conſpicias. In Græcia eo primum tempore viſæ ſunt, quo Perſicus exercitus circa Athon montem interiit. In Eryce Siciliæ ingens numerus unum rubrum tanquam Ducem ſequitur. In Perſia denique Columbi ſi qui ſunt, oblongo & anſerino illi ſunt collo. Genera tam indigenarum quam Exoticarum plurima apud nos ſunt, quæ an veteribus cognita fuerint, jure dubitari poteſt, etiamſi Romanos Columbarum amore inſaniiſſe Plinius prodiderit. Sunt *Gutturoſæ* vulgaribus domeſticis duplo fere majores, pedibus hirſutis, quæ inter volandum, & dum murmurant, fauces in ingentem tumorem inducunt, Plinii Campanas dixeris. Aliæ *Cypriæ*, ſeu ut Geſnerus nominat, Ruſticæ, Anglicæ, Monachicæ, ſeu Ferrarienſes, ex quibus quædam *Cucullatæ*, criſtam gerunt, & pedes vel pennis ornatos vel nudos habent: quædam criſta carentes, roſtro ſunt admodum exiguo, pedibus nudis. Aliæ *Turcicæ* & *Perſicæ* colore toto pullo ſeu betico, præter oculos, qui miniacei, pedes qui pallide rubent, & roſtrum, quod luteſcit. Aliæ *Indicæ* roſtro Anatis, nihil præter pedes, & magnitudinem cum columbis commune gerentes, quarum illa quam Aldrovandus Vienna acceperat, roſtro albicabat, circa nares rubeſcebat, poſtremo ſerpentum inſtar ſubcæruleis & nigris maculis, quæ per totum ferme verticem producebantur, variegatam erat. Sub oculis macula longa alba totum caput tanquam torquis ambiebat. Aliæ, quæ, quod in honorem fœmellæ, vel ſuæ vel aliarum poſt longa murmura à terra ſeſe elevent, & ultra illas volando alas quatiant, Belgis *Overſlagers* dicuntur. Aliæ *Gyratrices*, quæ dum in orbem ſupra fœmellas maxime obvolitant, tam fortiter alas quatiunt, ut duorum

Genera. Varro l. 3. de re ruſt. c. 7.

Gal. l. 10. de Compoſ. ſimpl. Medicament.

Ælianus l. 1. varia. hiſt. c. 15.

Athenæus. Dipn. l. 9. cap. 16.

Ælianus l. 4. de Animal. cap. 2.

Scaliger exerc. 231. c. 7.

Plin. H. N. l. 10. cap. 17.

aſ-

aſſerum ſimul colliſorum ſonitum ſuperent. Unde remiges earum pennæ ſemper ferinæ fractæ conſpiciuntur. Aliæ *Galeata*, quarum caput, cauda, remiges, ſemper alius coloris ſunt, quam reliquum corpus. Taceo hic *monſtroſas*, quarum una in Germania prope pagum Rikenhoven capta, præter quaruor pedes, duplicem alvum habebat; altera duplici quoque alvo Bononiæ nate eſt; tertia bicorpor quodammodo erat, ex uno nimirum corpore, alterum par pedum remittens, cum reliqui duo alteri corpori perfecte ineſſent.

ARTICULUS III.

De Columbis Sylveſtribus.

PUNCTUM I.

De Palumbis.

SYlveſtres columbæ quæ ſint, præterito ex Ariſtotele articulo recenſuimus. Primus ex illis *Palumbus*, qui vel *Major*, vel *Minor*. Hic Phabe Philoſopho dictus, à nemine hactenus deſcriptus eſt. Ao ille ſit, qui in Marchia Anconitana Palumbo vocatur, incertum.

Nomen.

Majorem Græci φάσσαν, Attici φάτταν, moderni φάσσα, Niphus Torquatum, Servius, Titum vel Titium; ſed per hos forte vultures intellexit Perſius ut Aldrovandus opinatur; Villanovanus Cadonem vocant. An *Generis* diverſitatem admittat, nondum liquet Hiſpani in quadam novi orbis inſula grandiores noſtris. Guſtu & ſapore meliores Perdicibus qui aromaticum ſpirabant, odorem, & quarum diſſecta ingluvies floribus plena deprehenſa, invenere.

Martyr. Decad. Occani l. 10.

Deſcriptio.

Corporis craſſitie ad Gallinas propemodum accedunt, magnitudine haud multo minores. Color eſt cinereus, *caput* ex rubro & cæruleo mixtum, alæ in lateribus maculis albis inſigniuntur, torquis coloris eſt à capitis, dorſique colore diverſi. Ingluviem ventriculo præpoſitam habent. Ideo bene Plinius, Aves quædam ſinum unum habent, quo merguntur recentia, ut gutturalterum, in quem ex eodem mittunt, coctione maturata, ut Palumbes. *Teſtes*, cum Venerem exercent, inſigni magnitudine augentur; hibernis menſibus, ne ullos quidem habere arbitrantur nonnulli.

Ariſt. H. A. l. 2. c. ult.

Locus.

Locum ſi ſpectes, nullibi noti non ſunt. Apud Delphinates, & Veſates Aquitanos, magnus eorum proventus. Raro humi inſidere viſæ arboribus vel editioribus locis delectantur. Ariſtoteles dum campeſtres vocat, per loca campeſtria, illa quæ arboribus conſita ſunt, intelligere videtur. Migrare prodidit Plinius, nec abnuit experientia. Nec hybernare quidem apud nos ſeſe pati, falſo apud Ariſtotelem dicitur. Nam ſi tepidiora de fuerint loca, in anguſtis montium jugis ſeſe recondunt. Ideo verno tempore deplumes conſpiciuntur. Phattas ſemper conſpici, quod apud Ariſtotelem extat, error eſt. De Phabis id intelligendum Athenæus innuit.

Ariſt. H. A. l. 1. c. 1.
Plin. H. N. l. 10. c. 24.
Plin. H. A. l. 8. c. 12.

Cibis eis inprimis Fabæ. Vnde Fabarianum apud Ferrarienſes nomen, Gallia glandibus ſæpius, cum ilicis cocciferæ tum ſuberis; ilicum viridium, nec non fragorum repletum inventum in Gallia ſtomachum, Bellonius affirmat. Hinc Glandiferarum appellatio. Alica vehementer saginantur.

Nutrimentum.
Scalig. in Ariſt. de Animal. l. 5. c. 12.

Coëunt & fœtificant trimeſtres, unde tanta ipſarum copia. In Venerum accenſæ, mutuo ſeſe ante initium exoſculantur. Ante veris ingreſſum, intenſo adhuc frigore nidificare, & plumas ſibi, ut pulli calidius recumbant evellere, ex inſpectione, an autoritate. Alciat. prodidit. *Nido* locus arbores, juniperi inprimis, ſi Theocrito credimus. Bis quotannis parere ex Plinio habemus; ſemel ex Ariſtotele. Terna plurimum pariant ova. Sed quamvis tot peperint, nunquam plus duobus educunt. Tertium quod irritum eſt, Vrinum vocatur. Palumbes incubat fœmina poſt meridiana, in matutinum cætero mas Incubatus citius quam à columbis perficitur. Decem & quatuor diebus uterum ferunt. Totidem iterum fœtus, ſed cœcus & imperfectus involucris evadit, atque perficitur. *Vivere* palumbes ad XXX. annum, aliquos ad XL. habemus authores, uno tantum incommodo unguium eodem & argumento, ſenectæ, qui citra perniciem reciduntur. *Marem* prius mori credunt, cum in avibus cæteris fœminæ prius albicant. Salacitas forte in cauſa. Nam & in paſſerum qui ſalaciſſimi genere idem contingit.

Generatio.
Ariſt. H. A. l. 6. c. 4.
Oppian. de venat.
Mantum.
lib. 1. de Cal. Tempor.
Eidyll. 4.
Plin. H. N. l. 10. c. 58.
Ariſt. H. A. l. 6. c. 4.
Plin. l. c.
Ariſt. H. A. l. 6. c. 4.
Ariſt. l. 4. de Gener. c. 7.
Plin. l. 10. H. N. c. 35.
Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7.

Quantum ad *Vocem* gemere Philomela authore, minurire Spartiano dicitur. Cantus omnibus ſimilis, inquit Plinius, atque idem trino conficitur verſu; præterquam in clauſula gemitu. Hyeme mutis, vere vocalibus. Audiunt tamen, ſi ex aſperrima hyeme placidem & ſerenum tempus ſucceſſerit, ſi aurito teſti Nipho credimus. Genere ordinarie vere incipiente, & niſi confecto ſolſtitio incipiunt. Sic hujus tempus indubitatis notis ſignavit natura. Et vox ruſticis præſentis veris ſignum habetur.

Vox.
Pli. H. N. l. 13. c. 35.
Plin. H. N. l. 18. c. 28.

De *corporis affectibus* nil occurrit, unguium in ſenectute incrementum, de quo ſupra, ſi exceperis.

Morbi.

Sed nec de *Ingenio* & *Moribus* multum. Amiſſo corporali conſortio ſolitariæ incedunt, nec carnalem ultra copulam requirunt. Adulterio corruptæ, corruptorem, ſi aſſequi poſſunt, interimunt. Ingenii ſunt ſimplicis, ideo in eorum nidis deponit ova cuculus; & Plautus hominem ignavum,

Ingenium.
Iſidor. in Originib.
Porphyr. l. de Abſtinentia.

Palum-

Digitized by Google

Palumbem vocat. Vulnere denique acцepto origanum imponunt, & ad ſanitatem redeunt. Æl. H. A. l. 4. c. 46.

Uſus. In venere & in *cibis* & in *Medicina* Uſum. In Carani nuptiis appoſitas Athæneus; in Naſidieni convivio ſine clune ceu lautiores Horatius meminit. Carnes in fluxu menſium pituitoſo Hippocrates: in tympanite Trallianus; in Elephantiaſi Aretæus, in colico affectu Aëtius; in peſtilentia Alexander Benedictus; in dyſenteria & colica Plinius præſcripſere. M. Cato Cenſorinus ægrotis exhiberi voluit. Paulus tertium inter aves locum eidem aſſignavit. Venerem propter glandium eſum extinguere creditum quibuſdam Oculi, quia confoſſi renaſcuntur, ad vulnera oculorum & cicatrices commendantur. Jumentorum verminario finitur, ter circumlato verendis Palumbo, palumbus emiſſus moritur, jumenrumque liberatur confeſtim. Sanguis vulnera purgat. Fimus urinam provocat, & calculo in faba ſumptus reſiſtit. Lapilli in ventriculis inventi, potioni contra eosdem inſperguntur.

Dipn. l. 4. Hippocr. l. 2. de morb. mul er. Portal. 1. Phytog. c. 14. Plin. in H. N.

PUNCTUM II.

De Oenade ſeu Vinagine, Alchata ſeu Filacoa Arabum & Columba Livia.

OEnas Tzetzi Οἰνὰς, non tam ἀπὸ τῶν ἰνῶν à fibris carnis, quæ dura, & niſi tergus detraxeris eſui inepta eſt; quam, vel à colore uvarum nigrarum maturarum, quas οἰνάδας Græci vocant; vel à vindemiæ tempore, quo & conſpicitur & capitur; unde Lycophroni [illegible] dicitur. Gaza vinaginem, Joſephus Scaliger Vinitorculum, alii viniferam, Julius Scaliger Rupicolam vocavit. Major eſt columba. *Roſtrum* habet, ſi Oenas eſt quam Aldrovandus exhibet, cinnaberinum, longum, in extremo acutum. *Caput* totum ventrem & alarum pennis cinerea. Remiges notabilis magnitudinis & nigricantes. Cervicem, intercurrentibus plumis nigris viridem. *Caudam* verſus Uropygium cineream cætero nigram. *Pedes* rubros.

ALCHATÆ quam cum Filacotona eandem Aldrovandus facit, alæ ſunt oblongæ, pennæ & plumæ coloris coturnicum, cutis extrema dura, in Syria pedes nigri & breves. |Ad eam proxime accedit illa, quæ nomine Angeli Monſpeſſulanis venit, quamque Perdici perſimilem, roſtro & pedibus nigris, plumis ex fuſco colore in nigrum vergentibus, & luteis ruffum, eſſe Rondeletius ad Geſnerum ſcribit.

COLUMBA LIVIA Alberto Cavernalis, Græcis πελειὰς, ex deſcriptione Geſneri, eſt columba domeſtica minor *Roſtrum* ipſi albicat, & circa nates parum purpurei habet. *Collum* pronum ad latera habet pro diverſo ad lucem poſita varie ſplendens, in ſe partim ſubviride, partim purpureum. Supinum ex cinereo tale. Plumas ubique cinereas, alarum pennas quatuor longiores cinereas, medias, partim cinereas, partim ad extrema nigricantes, ultimas dorſum verſus ſubruffas. Pedes rubros.

Veſcitur glandibus & granis. *Nidificat* in arborum cavis & templorum muris. Migrat, & in cibo, palumbo tantum tenerior, præfertur. In India, prodente Æliano, virides pennas, habent, Pſittaco ſimillima: Cruribus & roſtro Græcam refert Perdicem.

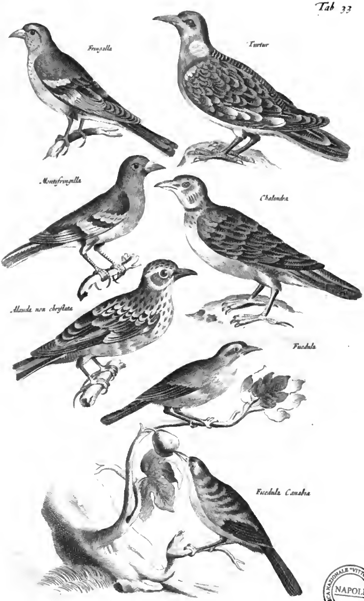
PUNCTUM III.

De Turture.

TUrtur in Columbaceo genere ultimo loco ponitur. Tria aut quatuor earum in Hiſpaniola obſervata genera. Viſæ in locis frigidioribus, & nivoſis candidæ & in Aquitania duas ejuſmodi ſe vidiſſe teſtatur Scaliger. Turcarum vero imperator, par rari & Peculiaris generis Henrico Galliarum Regi tranſmiſit. Ex Alexandria diverſi à noſtratibus adferuntur coloris. Obſervatum & noſtro ævo quoddam genus, cujus fœmella candicat naturaliter; mas coloris eſt cinerei ad ſubruffum vergentis, habetque torquem nigrum. Differentiæ. Scalig. Exerc. 19.

In *Deſcriptione* non eſt quod immoremur. Falſo Orus Apollo ſoli inter omnes volucres dentes & mammas tribuit. falſo Ovidius nigrum dixit. *Collum* torquis ambit longe aterrimus, viridibus maculis conſperſus, ante vix conſpicuus. *Alæ* ſunt verſicolores. *Dorſo* & pectori vicinæ elegantiſſimo colore ruffeſcunt, nigris, quarum extrema viridia, intercurrentibus. Hine virides cum ruffis marginibus ſequuntur. Remiges ſunt atræ; ſi albi aliquid occurrit, in extremitate illud eſt. Fœmina niſi inreriorum aſpectu difficulter cognoſcitur. Ex *Indicis* fœmina, pedibus exceptis, qui rubri, & roſtro quod nigricans, rota eſt candida. Mari caput, collum, pectus, alæ ad remiges, dorſum ad Uropygium dilute ruffeſcit, nec ulla macula reſpergitur. Iris in oculis minaceo colore reſplendet. Torquis tenuis & nigra circum quoque collum ambit. Venter prope anum luteſcit. Pedes rubei tabellis albicantibus ornantur. Deſcriptio. Ovid. in Epiſtol. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7.

Locus. *Nullibi* fere non viſuntur, rarius alicubi vel frequentius. In Æthiopia tanto numero per aëra volare traduntur, ut nebulas effundant, & ſolis radios impediant. Apud Tartaros quia in cibis prohibitæ, abundant. Sed & Peru numeroſe eas alit. Morantur fere ſemper vel in montium jugis vel ulmi aut aliarum arborum cacuminibus,

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

bus Hyeme vel latent, vel tepidiora loca petunt. Vnde Trimiſtres, quod totidem memſibus nobiſcum agant, Plinio. Cum ad Italiam veniunt, in Pontiis inſulis, prima volatura requieſcendi cauſa paucos dies morantur. Redeunt ad nos adventantis veris nunciæ, cum jam prolem fecerunt.

Varro de de Re ruſt. l. 3. cap 5.

Nutrimentum. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Columella de R. R. Scaliger in Theophra. l. 5. cap. 20.

Veſcuntur frugibus, glandibus & olivis. Milio vehementer delectantur. Æſtate ſua ſponte dummodo ſit facultas cibi; hyeme offa panis vino madefacta pingueſcunt, & ſi novella ſunt ætate, in tantum, ut pinguedine ſuffocati intereant, tanquam nimio infartu eliſis faucibus.

Generatio.

De *Generatione* eadem fere quæ in Palumbis occurrunt. Bis anno pariunt & trimeſtres fœtificant. Mas & fœmina viciſſim incubant. Nidus inter denſos arborum ramos ex duris & nodoſis lignis conſtruitur. Indicæ quotieſcunque ova rumperentur, nova pariebant; forte non facturæ, ſi illa excluſiſſent. Proprium omnibus crepitus ventris; & cum vocem edunt, noviſſima pars alvi vehementer citatur.

Ætas. Barthol. l. 3. de propr. Anim. cap. 34

Octonis annis *vivere*, reliquit Ariſtoteles; quindecim iiſdem cubare Bartholomæus Anglicus.

Vox.

Gemere Latinis dicuntur; Græcis [illegible], quibuſdam [illegible] Tum *volatu*, tum pedibus plurimum valent.

Amicitia.

Amicitiam colunt cum Pſittaco, Merula, Pavonibus.

Scaliger in Theophr. l. 3. cap. 16. Inimicitia. Æl. H. A. l. 6. c. 45.

Inimicitiam cum corvo, & chloreo exercent. Helleboro, quo columbæ intereunt, propter peculiare temperamentum impune veſcuntur; malo punico trito pereuntur.

Ingenium. Mantuan. lib. 2. Part. Mar. Ambr. 6. Hexam. 4

Ad *Ingenium* pertinet, quod ſi mori alterutrum contingat, à ſecundis nuptiis abſtinere, ſoli volare, nec ramis frondentibus inſidere, nec limpidam aquam bibere, nido ſuo contra lupi incurſus, ſquillæ folia, quæ iſti fugere conſueverunt, ſuperjacere, & gladiolum, ſeu tanquam faſcinationis amuletum comedere, ſeu nido imponere; qua fide non addo, prodatur.

Uſus.

Uſum quod ſpectat, Ægypti iis, quod Accipitris ſacri ſibi alitis ungues aliquando evaderent, abſtinebant. Martialis, cujus ævo capita Turturibus amputabantur, clunes laudat. Vulgus pinguiores commendat. In *Medicina* idem quod Palumbes præſtant; Fimus albugines extenuat. Facilitatur partus, ſi tribus juniperi ſeptem lauribaccis, cum cinnamomi drachma & corticis caſſiæ drachma una & ſemis farta aſſata & pinguedine Gallinæ ad ignem inuncta, veſperi bis in hebdomade ſumatur. Non tangi venereis, qui in corio lupi cor Turturis delatum guſtavit, falſo à Mizaldo proditum eſt.

Porphyr. l. 4 de Abſtinent. l. 7. Epigr.

ARTICULUS IV.

De Paſſeribus in genere.

Nomen. Athænæus Dipn. l. 3.

PAſſeres, Græcis [illegible], Macedonibus [illegible], Eleis, [illegible], aliis [illegible] & [illegible], ut apud Heſychium extat, dicuntur. Eidem [illegible] paſſerculos eſt.

Differentia.

Ariſtoteles vix alios præter domeſticos novit: ideo omnio quæ de illis ſcripſit, hiſce conveniunt. Athenæo ex Alexandro Myndio, alii ſunt *ſylveſtres*, quorum fœminæ corpore ſunt debiliores, roſtri colore magis teſtaceo, facie id eſt anteriore parte, nec nigra, nec valde alba; Hollandorum forte lignipetæ: alii *Domeſtici*, qui [illegible] Galeno, [illegible] modernis Græcis. Alberto ſunt quidam in vertice rubei, in cavis arboribus nidulantes. Viſuntur & alibi, & ſemper, ſi Pſeudo-Ariſtoteli credimus, tempeſtatem nunciant conſpecti. Sunt in inſula S. Thomæ virides, canori. Meminit Avicenna cujuſdam, qui quindecim diebus continuis in principio veris ſuaviſſime cantillet, poſt colorem immutet, muteſcat, & ſeſe abſcondat. Eſt in India *Paſſer Nocturnus*, qui noctu volat, interdiu quieſcit. Hirundinibus eſt alis & volatu ſimilis, ex cinereo niger, niſi quod in mediis alis albam habeat faſciam. Noctuam odio ingente proſequitur. Forte Ariſtotelis *Colares*, quem ab ulula capi affirmat, vel Actuarii Paſſer ſylveſtris magnus, in ſummis fruticum ſurculis deſidens, colore & magitudine Alaudæ, voce garrula, hyeme latens, quique à Noctua capitur. Sunt ibidem & Turdo minores, velociſſimi volatu, qui aquas ſequuntur, & natant. Sunt & alii de quibus inferius dicetur.

Galen. l. 3. de Ament. Pſeudo. Ariſt. in ſecret. Scaliger in Exerc. 236. hiſt. 2. Avicenna l. 8 de Animal. cap. 7. Ariſt. H. A. l. 9. c. p. 1.

Deſcriptio.

Deſcriptionem non eſt, quod quis à nobis poſtulet. Pennæ quoties acriora urgent frigora abeunt in albas. Non eſt ipſis gula, nec ingluvies, ſed ventriculus longior. Ad imum inteſtinum paucæ appendices viſuntur. Fel aliis ventri, aliis inteſtinis jungitur. Nullibi non inveniuntur. In Media tanta aliquando eorum copia, ut incolæ, quia ſemina terris concredita abſumebant, alio commigrare coacti fuerint. Delphis in Hollandia, ſæpe una die in uno cereviſiariorum granario aliquot centuriæ capiuntur. Migratorios eſſe vel ſeſe occultare, Hieronimus innuere videtur. Athenæus mares hyeme latere, fœminas permanere, ex eo quod color in ipſis mutetur, collegit. Aldrovandus inter migratorias vel latentes poni credit; quod, mares vere, calore tam interno quam externo accreſcente, quando iterum calor accreſcit, conjuges ſuas ad ſobolis propagationem adhortari incipiant.

Ariſt. H. A. l. 2. c. ult. Diodorus Sicul. l. 4. c. 3.

Nutrimentum.

Victitant granis jactis in terram ſemini-

bus milio, muſcis, formicis, grillis, ſcarabæis, veſpis, apibus delectatur & hordeo, cujus corticem celeriter à grano ſeparant. Sed nec grana ſambuci rejiciunt. Et hyoſciami ſemina abſque ullo detrimento, ſeu propter venarum exilitatem ſeu cauſam de Coturnice redditam, devorant.

Generatio. Scaliger Exercit. 269. Aldrov. Ornithol. l. 15 c. 10.

Generationem quod attinet, ſalaciſſimi eſſe comperiuntur. Vidit unum Scaliger in cavum quoddam plus decies ad fœmellam quam iniret, ex adverſo muro, puſillis interpoſitis momentis advolaſſe. Vidit Aldrovandus alterum, qui longe minori quam hore ſpacio, vigeſies fœminam inivit, pluries initurus, niſi iſta locum mutaſſet. *Nidulantur* vel ſub tegulis tectorum, vel in foraminibus parietum, & ut pulli mollius cubent in fœno & plumis. Occupant & hirundinum aliquando nidos. Vnde apud Ægyptum ob limum, quem invehit Nilus, cum hirundinibus artem parietum è luto conſtruendorum inveniſſe, creduntur. Pariunt cœcos & imperfectos pullos: bis terve quotannis, octo ad ſummum, quatuor ad minimum, ut plurimum ſeptem.

Ariſt. l. 4. de Gener. cap. 4.

Ætas.

Ætas paſſerum diverſimode definitur. Mares negantur anno diutius vivere, argumento, quia nulla veris initio appareat nigritudo in roſtro, quæ ab æſtate incipit. Fœminas longiuſculum ſpacium, ait, Plinius. Albertus id à tempore coitus computat. Scaliger nullum excedere bimatum veriſimile eſſe credit. Ex illis, inquit, parum captatur, minimum capitur; fœcundiſſimi ſunt, frequentia non magna. Aldrovandus eam ad quadriennium extendit, quod columbæ etiam ſalaciſſimæ, decimumſextum imo plures attingant. Cognoſcitur ætas ex roſtro, cinereum hoc, & circa fauces croceum juvenibus, nigrum ac durum provectis. *Vox* eorum apud Græcos eſt στρουθίζειν, quod ſtridere vertitur. Apud Homerum τρίζειν apud authorem Philomeli pipære. Rhadivus cantillare dixit. Cum gradiuntur, ſaliunt.

Plin. H. N. l. 10. cap. 38. Scaliger in Ariſt. de plantis.

Ingenium. Æl. H. A. l. 7. c. 19.

Ingenium ſi attendas, ita ſunt timidi ut ſæpe à ſomno excitentur, ad domorum faſtigia concurrunt, ut à ſuſpectis caſibus reddantur alieni, qui multis periculis probantur obnoxii. Viſus qui ab Accipitre impetus in Xenocratis ſinum confugit. Taprobanenſes in alto mari emiſſos, terram petituri, ſequuntur. Evadunt interdum ita domeſtici, ut ad puerorum manus vocati advolent. Ad Noctuam confugere, dum aucupis artes effugere conantur, quod Orus Apollo prodidit, falſum. Quid iis nocturnis avibus?

Idem Var. Hiſt. l. 13. c. 31. Acoſta. lib. 1. Hiſt. Ind.

Inimicitia. Bartholu. Angl. l. 12. c. 33. Æl. H. A. l. 6. c. 46.

Gerunt & *Inimicitias* cum Vulture, Muſtela & aliis. Calamodyles, qui ex Paſſerum genere eſſe videtur, folio cedri perit. Peſtem à milio atque panico, Sturnorum, Paſſerumve agmina, ſcio abigi herba, cujus nomen eſt ignotum, in quatuor angulis ſegetis defoſſa: mirum dictu, ut omnino nulla avis intret, inquit Plinius: Eodem referente multi ad remedia ejuſdem ſegetis rubetam noctu arvo circumferri jubent, priuſquam ſerriatur, defodique in medio incluſam vaſe fictili: ita nec Paſſerem, nec vermem nocere; ſed etuendam priuſquam metatur, alas amarum fieri.

Plin. H. N. l. 18. cap. 17.

Uſus.

Uſus Paſſerum in *cibis* rarus. Galenus tamen eos alibi cum columbis, Perdicibus, & Phaſianis inter cibos attenuantes numerat. Alibi autumno maxime laudabilem carnem habere teſtatur; & Suidas in deliciis habitas prodit. At Platina ob nimiam caliditatem male alere, difficulter concoqui, & libidinem excitare ponit. Invenere & in *Remediis* locum. Caro venerem excitat; & rite Epilepticis, Tympaniticis, renum calculo, vel articulorum vitio laborantibus præſcribitur. Idem de cerebellis & ovis prodidere ſcriptores. Adeps Nicolai ad tophos Emplaſtro inſeritur. Fimus, faciem purgat; quæ facultas ex maribus agnoſcitur, quod guttatim albis, & nigris punctulis diſtinguantur. Idem cum vino potus virgam erigit. Cum ſputo hominis illitus, varices extirpat, cum adipe porcino inunctus alopeciam ſanat. Stomachum exſolutum & nauſeabundum inſperſus corrigit. Cum oleo calefacto proximæ auriculæ infuſus, dolorem dentium pellit. Cinis denique pullorum utiliter ad eundem infricatur.

Platina lib. 5.

Plin. H. N. l. 30. cap. 15. Galen. l. 6. de ſanitate tuenda cap. 2.

Porta l. 5. Phytogn. cap. 16.

Archigen. apud Galen. lib. 8. ſec. loca cap. 4. Plin. H. N. l. 30. cap. 3.

De Paſſeribus in Specie.

PUNCTUM I.

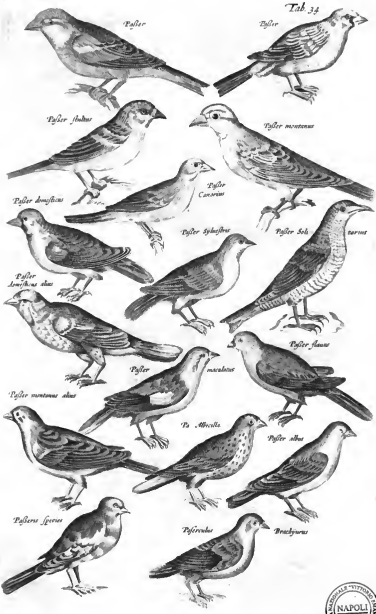
De Paſſere Albo, Flavo, Maculato, Albicilla, & Montano.

PAſſer *Albus* totus eſt candidus, roſtrum, pedeſque, quæ partes flavæ ſunt, ſi excipias. Oculorum etiam nigram pupillam lutea iris ambit.

Flavus ad Aldrovandum delatus, totus erat flavus, præter oculos, qui nigri. Supra per dorſum, caput, alas, & caudam ad caſtaneum vergebat colorem. Quali etiam femora, tibiæ, & pedes tegebantur.

Maculatus qui dicitur, albo, nigro, & ſubflavo conſtabat colore. Caput totum, ac collum alba, intercurrentibus maculis ſubluteis. Roſtrum erat flaveſcens in ſuperiori parte, in inferiore omnino flavum. Alæ tribus prædictis coloribus ornantur. Oculorum iris candida. Cauda tota pene flava erat.

Albicilla roſtrum & cauda ex cinereo candicat. Caput & omnes inferioras partes ex alba luteſcunt. Dorſum maculæ coloris ferruginei amplæ, lineolis admodum candi-

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

candidis, exiguis decoratæ, percurrunt. Pennæ alarum caſtaneæ ſunt, circumcirca luteæ, tibiæ pedeſque fuſcæ.

Aldrov. Ornith. l. 15. c. 15. *Montanus* eſt omnium Paſſerum noſtratium pulcherrimus. Vertex capitis eſt coloris fere punicei, vel potius caſtanei. Mentum, ut vulgaribus atrum; inter quod & verticem color albus eſt, qui deſcendens totum ventrem occupat. Ad oculorum latera maculæ ſunt binæ, una altera major, utraque nigra. Dorſum atque alæ partim flavæ, partim nigræ. Alæ, qua ventrem contingunt, modo ferrugineæ, modo atræ, modo albæ. Cauda tota ex luteo fuſceſcit. In fœmina ſunt omnia pallidiora, & mentum eam maculam non habet.

PUNCTUM II.

De Paſſere Sylveſtri, Torquato, Puſillo in juglandibus degente, ſtulto Bononienſium, & Illyrico.

Aldrov. Ornith. l. 15. c. 16. PAſſer *Sylveſtris* verticem capitis habet ferrugineum ad cinnabarinum vergentem. Oculorum ambitum album, iridem flavam. A mento ad podicem cinereus eſt, ſed plumarum extremitates ad ſubruffum inclinant. Mentum & collum inferius lineæ admodum continuæ, tranſverſales. Nigriuſculæ percurrunt; cum aliàs in omnibus Paſſeribus maribus torum atrum ſtatuendum ſit. Dorſum, cauda, & pedes ex ferrugineo fuſceſcunt, niſi quod pennæ in extremitatibus ſuis omnino ſint luteæ. Alæ eundem colorem exhibent, ſed pennæ primæ coſtas obtegentes, in notabilem deſinunt candorem.

Idem lib. c. 18. Bellon. l. 7. de Avibus c. 20. *Torquatum* Bellonius ab albo torque oculos ſub ſupercilio ambiente vocat. Macula ei lutea eſt. Dorſum & alæ cinerea. Habitat in ſylvis, in cavis arborum nidulatur, vocem edit magnam, & aliter ſe & pullos, quam is, qui in urbe degit, alit.

Paſſer in juglandibus degens omnium eſt minimus. Roſtro admodum brevi, nigro, craſſo; pedibus, cruribus, capite, alis, Paſſeri murali ſimilis.

Idem c. 20. *Paſſer ſtultus Bononienſium*, eſt avicula habitu Paſſeribus ſimilis, ſed colore diverſiſſima. Totus namque flaveſcit, maculis ubique ferrugineis, aut potius ruffis, oblongis, ſed per dorſum multo longioribus & craſſioribus, ubique deorſum deſcendentibus conſperſis. Roſtrum ipſi eſt ruffum, craſſum, curtum. Oculi majuſculi, quorum pupillam lutea iris ambit. Cauda & alæ ad nigrum vergunt; extremitates tamen pennarum minorum in alis candidæ ſunt, pedes toti ex luteo ruffeſcunt.

Idem c. 2. *Illyricus* noſtratibus majori eſt, colore fere ſimilis. Pronus enim plane candicat. Supinus pallide ruffeſcit, nullo intercurrente alio colore. Oculi & roſtrum, quod candicat, pro corporis proportione ſunt magni. Cauda bifurcata, pedes lutei, lineis tranſverſalibus coloris pene carnei ornati.

His adde *Paſſerculum Brachyurum noſtratem*, cui cauda admodum brevis. Totum corpus flaveſcit. Pectus & venter magis albicant, Roſtrum intenſius luteum eſt.

Sed & avicula *Paſſeribus congener* huc referatur, cui roſtrum, ut in domeſticis, candicat, totum corpus maculis ſubruffis, oblongis, deorſum deſcendentibus tingitur. Venter ac femora albeſcunt. Tibiæ, pedeſque ſub flavi ſunt. Idem c. 17.

PUNCTUM III.

De Paſſeribus Indicis.

PAſſeres Indici ſunt varii, ſed præcipua ipſorum genera ſunt quatuor. *Unus eſt macrourus, & hic duplex. Alius roſtro miniaceo* magnitudine domeſticis, caudam ſi excipias, par, roſtro brevi, craſſo, & prædicti coloris. Capite plano prope cervicem elevato, intercurrente ſubviridi ad cæruleum vergente colore, ſubnigrum. Gutture, collo inferiore, pectore & ventre candicantibus. Alis ſubviridi ad cæruleum vergente, albo, nigro, & luteſcente colore tinctis. Cauda duplici minore nempe, alba, quæ majoris fulcrum; & majore quatuor pennis longitudine dodrantale anguſtiſſimis conſtante arctrima. Tibiis & pedibus ex nigro & albo maculatis, unguibus nigris & acutiſſimo hamo armatis. Aldrov. Ornith. l. 15 c. 22.

Alius roſtro cæruleo, cui caput ut in illo planum, ſed in cervice magis elevatum rorum nigrum. Oculi nigri, circulo albo circumdante, & inde luteſcente. Collum & pectus coloris coccinei; venter & coxæ candicant. Alæ, tergus, & caudæ nigricant. Caudæ longiores pennas, quæ ſunt binæ longiſſimæ quinque nimirum palmorum, & latiſſimæ, tertia primum etiam lata, ſed in exilia admodum filamenta deſinens, minores aliæ ſuſtinent. Idem c. 27.

Alter eſt Brachyurus ſuperioribus omnino diſſimilis, minor nempe, & præter pedes & roſtrum, quæ carnei coloris, totus niger. Cauda breviore. Oculis nigris, albo circulo cinctis. Idem c. 26.

Tertius eſt ſine Uropygio, & hic vel Erythromelanus, in quo totum corpus prone & ſupine, item alarum principia coccineo colore ſplendent. Reliquum alarum atrum eſt. Roſtrum pro corporis proportione exiguum, & domeſticorum roſtro minus, colore qua capiti jungitur albo, cætera nigro, acutum & exile. Uropygium nullum. Inde ex ejus pennis opera plumaria conficiunt: vel *Cyanerythromelanus* ſuperiori longior, rubri, cyanei, & nigri coloris, quique habet caput, collum, pectus & inferiora omnia coloris rubri ſaturati: ad colli latera Idem c. 27.

maculas binas, contiguas, ſimilunares, magnas cæruleas, roſtrum parvum, recurvum, nigrum, prope frontem album; alas admodum longas, nigras, ad latera cæruleas; pedes breves & nigras.

Idem c. 28. *Quartus Porphyromelanus*, cui caput, dorſum, Uropygium coloris ſunt purpurei ſaturati. Roſtrum collurionis æmulum, ſuperius nigrum, qua capiti adhæret album. Remiges alarum nigræ. Cauda quinque digitos longa, decem pennis nigerrimis conſtans.

PUNCTUM IV.

De Embriza Alba & Pratenſi.

Geſner. in Ornithol. HÆ Paſſerini etiam generis eſſe videntur. *Albam* ita Geſnerus deſcribit. Emberiza alba, quæ mihi demonſtrata eſt media hyeme apud nos capta, major eſt flava, *roſtro* brevi, latiuſculo. flavi nihil habet. *Colore* ſimilis Alaudæ, alioqui diſſimilis, ventre albicante, à quo etiam Albam cognominavimus In ſuperiore roſtri parte retro mucronem, tuberculum intus conſpicitur. Digiti fuſci ſunt; crura album & puniceum colorem præ ſe ferunt.

De Pratenſi ſic idem: Emberizam pratenſem voco quam aucupes noſtri Wiſe Emberitz è pratis in quibus verſari ſolet appellant. Hæc, ut pictura indicat, colore eſt teſtaceo, ſeu figlino, cruribus, pectore, ventre, alis & cauda media. Utrinque enim in ea nigræ ſunt pennæ. *Dorſum* quoque nigricat, & in alis ſuperius maculæ nigræ ſunt ſubrotundæ: inferius vero margines *pennarum* ſecundum longitudinem nigricant *Roſtrum* fuſcum, *vertex* niger infra quem utrinque macula albicans retrorſum tendit: tum rurſus aliæ duæ nigræ & albicantes per intervalla ſequuntur. Hanc avem circa lacum Verbanum Ceppa vocant.

TITULUS II.

De Avibus Granivoris Canoris.

CAPUT I.

De Carduele, Spino & Paſſere Canario.

Nomen. CARDUELIS, Carduelus, & Cardelus Gazæ, Hermolao & Geſnero Thraupis; Aldrovando ab aurea in alis vitta, Chryſomitres. Aurivittes, Kirandi Jena, & Avis Jovis; aliis Corydalis, Græcis [illegible] etiam dicitur.

Deſcriptio. Schwekfeld. in Aviar. Sileſiæ. Avis eſt parva, cui *dorſum* cinereum & fuſcum, *Alæ* croceo colore, nigroque mixtim & alternatim variatæ, albiſque notatæ maculis; *vertex* nigricans; *roſtrum* acutum rubens apice fuſco. *Oculi* ambitus exterior niger, hunc miniatus, miniatum cæſius circumdat. Nec tamen hæc colorum pictura in omnibus apparet. *Fœmina* alas habet cinereas, guttur album. Viſa nondum adulta ubique unicolor, ex cinereo ad ruffum tendens. Viſæ & aliæ, quarum quædam in anteriori capitis parte & in mento aliquid rubri obtinent, dorſo, pectore, ventre, & reliquis capitis partibus albeſcunt: quædam totæ prorſus albæ ſunt, capitis partem rubram ſi demas, & aliquat luteſcentes in alis pennas. Aldrov. Ornithol. l. 18 c. 3.

Sexus. *Sexus* facile cognoſcitur, ſi coloris, ut ſupra attigi, vocis & plumarum habeatur ratio. Vox fœminis exilior, nec diuturnus cantus Plumæ coſtas obveſtientes cinereæ aut fuſcæ, maribus aterrimæ.

Nutrimentum. Portal. & de Villa. *Victitat* ſeminibus lapparum, papaveris, rutæ, dipſaci. Cannabino adeo pingueſcit, ut cantandi alacritatem amittat. Quæcunque vero edit, roſtro decorticat, ut puta medulla veſcatur.

Generatio. *Nidum* in truncis arborum & ſpinis conſtruit, ter in anno, Majo nempe, Junio & Auguſto. Aliquando & in hypocauſtis pullitiem educit. Septem ſæpe ova, octo interdum, quinque aliquando ponit. Præſtant cæteris, qui menſe Auguſto excluduntur. In dumetis naſcuntur, atriores ſunt, & prunis aut malis aurantiis potius quam aliis arboribus inſident.

Vox. *Canunt* omni tempore, ſed maxime, cum alias è ſuo genere adventare cognoſcunt.

Volatus. *Volant* gregatim, & ad duo millia quandoque.

Ætas. *Ætatem* ad XX. annos producunt. Viſa Moguntiæ viginti tres egreſſa, cui ſingulis annis roſtrum ac ungues præcidebantur, ut cibum potumque capere poſſet. Depoſitis geminis pennis canæ, quo locabatur vel prona vel ſupina jacebat. Plus voce quam patina hominem delectant. Haud mali tamen ſunt alimenti, ſi pingues, & non nidificant. Aſſas iliacis & colicis prodeſſe Kiramides author eſt.

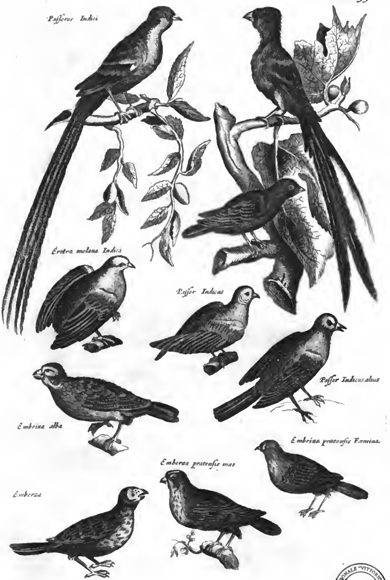
Deſcriptio. SPINUS ſeu Ligurinus avicula eſt, pectore luteo, roſtro mediocri, tenui & acuto. Duas habet maculas nigras. Alteram in fronte, alteram ſub mento. Mari capitis macula multo nigrior; idem toto corpore magis quam fœmina luteſcit.

Locus. In frigidioribus regionibus vel nunquam vel raro apparet, nec in Italia quotannis cernitur.

Victus. Iiſdem quibus Carduelis *veſcitur*, naſci inprimis & comizæ ſemine.

Generatio. *Nidulatur* in montium ſylvis. *Ova* ſecundum nonnullos duodecim, ſecundum alios quatuor aut quinque ponit. Amæniſſime cantat; & non tantum Carduelis, ſed & aliarum avium aliquando vocem imitatur. *Vox.* Aldrov. Ornithol. l. 18 c. 4.

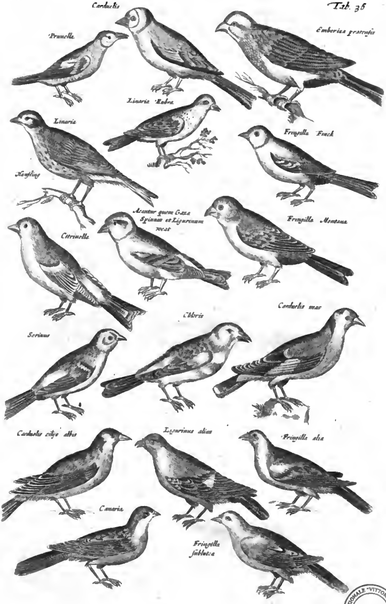
Volant

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

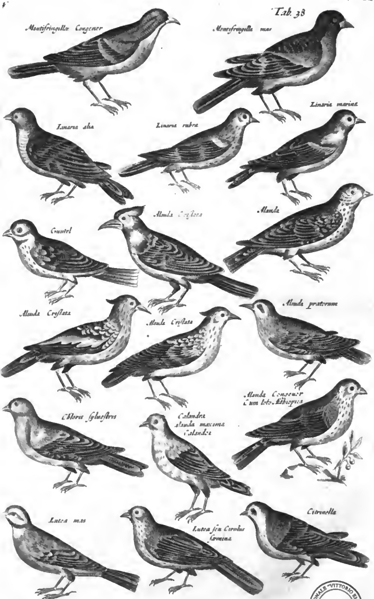
Tab. 36

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

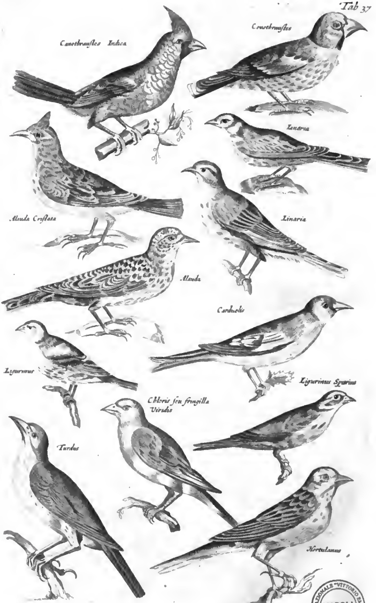
Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI
Digitized by Google

Volatus. *Volant* gregatim, & toto agmine facillimè autumno capiuntur. Sanguis ejus cum ſali ſanguine non coit. Aſino vero, quod ſpinas tempore verno depaſcens, nidum dejiciat, infenſus eſt.

Deſcriptio. PASSER CANARIUS ab inſulis Canariis, unde adſertur, ita dictus, avis eſt vulgaris Pari magnitudine; roſtro albo, parvo & in acutum tendente; alarum & caudæ pennis totis viridi colore. Mari pectus, venter, & pars ſuperior capitis, quæ roſtro adjacet magis lutea ſunt, quàm fœminæ.

Victus. *Paſcitur* Phalaridis ſemine, ſaccharo, & auricula muris, qua ad cantum excitatur.

Vox. Concentu eſt valde amœno & acuto, quem ſpiritu diu non interrupto nunc in longum, nunc in altum varia vocis inflexione extendit.

Præferundi quibus cauda longior, corporis magnitudo minor.

CAPUT II.

De Fringilla, Montifringilla, & Linaria.

Deſcriptio. FRINGILIA, ſeu quod frigus prænunciet, ſeu quod plures in frigore convolent, ita dicta, Spiza eſt Ariſtoteli, modernis Græcis Fringillaro. In ea capitis & colli pars prona ad ſubcæruleum vergit; quod hinc ad Uropygium ſubvireſcit Pectus & venter inter rubrum & ſpadiceum ambigunt. *Fæmina* minus vegetis ornatur coloribus; pectus & venter ex ruffo albeſcunt. Viſa toto corpore candida. Viſa & ex albido flaveſcens.

Locus. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 7. *Locis* gaudent hyeme moderate frigidis, æſtate tepidis. Nam in Helvetia fœminæ per hyemem recedunt, & valido frigore ita offenduntur, ut volare nequeant; & manibus capiantur.

Generatio. In infimis arborum, & ſummis fruticum ramis *nidulantur*. Nidus intus ex lana & aranearum telis, extus ex muſco conſtruitur. Quinque aut ſex ponere *ova* aucupes referunt.

Vox. Non uno eodemque modo *canunt*. Quædam conciſe quaſi quærulantur, quædam in longum trahunt. Maribus vox alta eſt & plena. Fœminis exilis & ſubmiſſior. Fringutire vel frigere authores dicunt, ſi ſuaviusut canat volucris, locuſtam mandendam appone.

Ingenium. Difficulter ob aſtutiam capiuntur; facilius vel zephyro flante, vel ſudo Nam & demiſſius tum volant, & melius allectricum voces audiunt. Quædam nunquam manſueſcunt, & inedia conſumptæ commoriuntur. Omnes primis captivitatis menſibus præ mœſtitia obmuteſcunt; nec niſi blanditiis exhilarantur. Mane ſi canant, tempeſtatem præſagiunt. *Theophr. de ſignis tempeſt.*

Deſcriptio. MONTIFRINGILLA magnitudine fringillam excedit. Color in capite, dorſo & cauda nigrior quam Fringillæ. Supina pars albicat. Pectus cum gutture nonnihil ruboris habet. Alæ duabus tranſverſis lineis ex ruffo flaveſcentibus diſtinguuntur, media linea interjecta. In fœmina, vertex, cervix & dorſum plus habent ferruginei: alarum linea ſuperior adeo eſt anguſta & brevis, ut ferè deliteſcat. Non adeo ſuave canunt, & caveis incluſæ aliarum alitum Paſſerum inprimis voces imitantur.

Deſcriptio. LINARIA Paſſeris eſt magnitudine, ſpecie admodum ſimilis, colore teſtacco ſeu ferrugineo ad cinereum vergente, eoque in mare intenſiore Idem in pectore maculis reſpergitur ruffis, fœmina fuſcis & majoribus. Alarum rectrices pennæ nigricant, ſed ad latera & in extremitatibus ſuis candicant.

Nutrimentum. *Cibus* ipſi Phalaridis, lini, cannabis, raparum, & caulium ſemen, panicum, avena fracta, &c.

Morbus. Laborat interdum *morbo*, quem ſubtilem dicunt, in quo mœſta ſilet, pennæ obrigent; venter ſolito tumidior venis rubris conſpergitur, pectus ex carne apparet.

Vox. Exoriente canicula obmuteſcit, ac plumas vellicando circa medium excutit, ſic certum canicularis ſyderis exortum indicat. Celebris eſt apud Italos ejus aſtutia. Unde proverbium *egliè un Fanello.*

Geſner. in Ornithol. Huc pertinet *Linaria Rubra* Geſnero à coccineo verticis colore dicta, ſive illa Aſter Oppiani, ſive aliud quid. Advolant aliquando turmatim, & fere peſtilentiam brevi futuram circa Norimbergam indicare putantur.

Aldrov. l. 18. c. 9. Nec non *Linaria marina* Aldrovandi, quæ roſtro lutea, vertice miniacea, pectore & ventre candicans. Collo & dorſo ex luteo fuſca eſt *Alteri* quam exhibet per tergus & ſuperiora prorſus leucophæz, percurrentibus ſtrijs deorſum vergentibus, color miniaceus magis ſplendet, alæ ſunt longe pallidiores; Gula & pectus leviter luteſcunt; retro oculos macula fuſca, rotunda data eſt.

Quæ circa Argentinam *Gyntel* nominatur, per caput, dorſum & caudam fuſca eſt, pectore ruffo, fuſcis diſtincto maculis, cruribus rubicundis, ventre inferiore alquicante; ſeminibus papaveri & aliis veſcitur; & gregatim volat.

CAPUT III.

De Alauda in genere, & in ſpecie.

Nomen. ALAUDA, ſeu Caſſita & Galerita, quæ tamen criſtatis vocabula proprie conveniunt, Græcis veteribus κόρυς, κορυδαλὸς, κορυδὸς, κόρυξ, ut apud Heſychium lego; modernis Cuzula, [illegible], & in Creta,

 teſte

teſte Bellonio, Chamæchilados nuncupatur. Cirim non eſſe, tum cirri ſeu innulæ oblongæ pulcherrimæ, tum pedes rubri, qui in alauda non ſunt, Scaligero agente, evincunt. *Formam* non deſcribam, obvia omnibus eſt avicula. In poſteriore digito pedis longiſſimum habet unguem.

Scaliger Exerc. 233.

Locus. In Andaluſia non reperiri, Averroës tradit; nunquam arboribus inſidere Ariſtoteles. Viſæ tamen in illis criſtatæ, ſi rugoſum nec levem habuere corticem. In anguſtiis montium hyeme alicubi conduntur: in Italia & Gallia omni eas videbus tempore.

Ariſt. H. A. l. 9. cap. 8. Agricola. l. de Animal. ſubter.

Nutrimentum. *Veſcuntur* granis, ſed & vermes degluttiunt, attelaborumque ex genere locuſtarum ova diligenter perquirunt: ideo à Lemniis coluntuir.

Plut. l. de Iſide.

Generatio. *Nidum* ex ſiccarum herbarum radicibus humi ter in anno, nempe circiter Calend. Maji, Junii, & paulo poſt Idus Julias conſtruunt, eundemque auræ obverſum ita in ſegetibus & gramine recondunt, ut prætereuntium & accipitrum minime obvius ſit oculis. *Ova* quinque pariunt, quæ à bufonibus ſoveri falſum; quia auræ exponuntur. Superincidentes ſolis radiis parentum defectum ſupplere videntur. Pulli excluſi implumes adhuc deducuntur ad paſtum, ut prædantium eripiantur injuriis.

Ariſt. H. A. l. 6. c. 1.

Vox. Quantum ad *Cantum* mira alacritate pennis exertis in aëre vocis modulatione, lætæ ſerenitati temporis, quaſi applaudit. Nam nubilo pluviove cœlo, vix aut unquam canit, ut neque humi, ſed inter aſcendendum. Aſcendit autem paulatim, ſubito vero & inſtar lapidis deſcendens cantillat. Matutino vero potiſſimum audiuntur, meridiano ſilent.

Inimicitia. *Inimicitias* exercent cum Pella ex ardearum genere, cujus ova diripiunt, ut Ariſtoteles vult; cum Acanthyllide, ut Philes & Ælianus; cum corvis, quod ab iis devorentur; cum Accipitribus Alaudariis, à quibus adeo expaveſcunt, ut in hominum ſinus confugiant; cum Arcturo ſydere, quia in ipſius cum ſole exortu, obmuteſcere incipiunt, ægrotant, & plumas vellicando excipiunt. Denique cum ſinapis ſemine, quod nulli non innoxium, alaudas conficit.

Ariſt. l. 9. H. A. c. 1. Anton. Myzald. cit. Aldrov. Ælian. H. A. l. 6. c. 46.

Morbi. Laborant *morbo* comitiali, & alterius oculi cœcitate, idque nono accidere anno Albertus experientia propria nixus teſtatur.

Uſus. De *uſu* in cibis taceo. Juniores & pinguiuſculas nemo non appetit.

Species. Species Alaudarum ſunt, CHRISTATA & NON CHRISTATA. Illa eſt vel *Major* vel *Minor*; quarum hæc Ariſtoteli incognita, Schwenckſeldio *Arborea*, *Fera*, [illegible], apicem pro corporis magnitudine longiuſculum, & pedes rubros habet. Cum frigus intenſum eſt, & nix agros tegit in ſterquiliniis & prope horrea *verſatur*, per æquinoctium avolat, ſi Longolio credendum; nidum in foſſis ſenticoſis ſternit; nullam particularem cantiunculam habet; ſed inepte aliarum quibus cum victitat vocem refert: Congener eſt ipſi Alauda *Sylvatica*, quam Germani Waldlerche vocant, parte inprimis prona albicantior.

Major roſtrum habet cavum; eriſtam, cujus radices inter utrumque oculum ſituantur, aliquantulum nigricantem. Dorſum cinereum albo maculatum. Ventrem albicantem, pectus cinereum albis maculis conſperſum. Caudæ plumas nigras. *Linguam* exiguam fere furcatam, quia ramis raro inſidet; ungues longiuſculos. *Habitat* in agris, circa flumina, & lacus; hyemis tempore ad vias. Non volat aliarum more, ſed vento cogente, nunc ima nune ſumma petit.

Bellon. l. 5. de Avibus c. 22.

Non-criſtata ſuavius canit.

Uſus. Laudatur ad colicos dolores, ſeu cocta ſeu aſſa. Quidam cor alligari femori jubent: alii recens tepenſque devorant. Conſularis Aſprenatum domus eſt, inquit Plinius, in qua alter è fratribus colo liberatus eſt ave hac in cibo ſumpta, & corde ejus armilla aurea incluſo; alter ſacrificio quodam crudis laterculis incluſo corde, ad formam camini, atque ut ſacrum peractum erat, obſtructo ſacello. Thraces vivente adhue Alauda cor exemtum ſiniſtro femori pellendæ colicæ ergo circumdabant, ut Alexander Trallianus ſcribit. Porta cauſam in loquacitatem conjicit. Nimia enim garrulitate, flatus, ex quo morbus ſæpe exoritur, eximitur.

Galen. de ſimpl. Medic. facult. l. 11. Dioſcorid lib. 2. c. 48.

Non CRISTATA, Hermolao, Sipontino, & Grapaldo Terraneola, Nipho falsò Ariſtotelis Tetrix, colore ſimilis eſt criſtatæ, ſed magnitudine minor. *Caput* habet nigrius fulvo colore intermixtum. *Dorſum* ſpadiceum, cinereum, & ſubnigrum. *Pectus* pluribus maculis diſtinctum. *Ventrem* ſubalbidum. Poſticos digitos & ungues ejuſdem magnitudinis cujus & poſteriores. *Degit* in planis locis, erica & Junipero conſitis. Hyeme gregatim volant, æſtate binæ. Alta petunt volatu, diutius in aëre hærent, & majora ſpacia conficiunt. Amœnitate *vocis* inter omnes excellunt. Galli ex uno temperamento in alterum facile tranſire, & pro ventorum diverſitate, diverſimode etiam immutari, tradunt. Flante Auſtro macreſcunt, Aquilone pinguſcunt. Captura hyeme largiſſima, niſi nives diurinæ ſedeant, & maxima ſit frigoris inclementia.

Ariſt. H. A. l. 9 c. 25. Bellon. H. Avibus l. 5. c. 23.

Ad hanc *Colandra*, *Alauda pratorum*, & *Alaudæ congener* ſpectat.

Calandra Græcis χαλάνδρα & χάλανδρος forte ὑπὸ τῆς καλῆς ᾠδῆς. ſeu ſuavitate cantus; aliis, ſed falſo Acredula, Charadrios,

Gut-

Gurgulio, ad Sturni magnitudinem accedit. Alaudæ de cætero in omnibus ſimilis. Collum qua jubæ Capite connectuntur gracile habet, & roſtrum craſſius. Victitat duriuſculis granis. Vocis modulatione audientes mirifice oblectat, ac omnes avium voces expreſſiſſime imitatur. Capta, vix unam diei horam ſine cantu præterit.

Bellon. H. Avium. l. 5. c. 24. *Alauda Pratorum* Alaudis eſt minor. Roſtrum habet tenue, & longiuſculum. Plumas cutem contegentes omnino nigras. Caudæ, in extremo albicantes. Humi dormit. In pratis nidificat. Difficulter educatur, ſed educata ſuaviſſime canit. Cum Accipitrem ſupervenientem adſpicit, in arborum ramis latitat.

Alaudæ Congener illa Aldrovando dicitur, quæ Bononiæ Petrone, Genuæ Petronella & Chiapparone dicitur. Criſtatæ majoris magnitudinem æquat, vel ſuperat. Eidemque colore fere ſimilis eſt. Pectoris & totius ventris color magis ad ſubflavum vergit. Vngues in tantam longitudinem non excreſcunt. Tibiæ & pedes albicantiora ſunt. Humi ſæpe quieſcit vel curſitat; in arboribus vero & fruticibus ſumma ſemper cacumina petit, quibus diu immobilis inſidens, ſuaviſſimas cantilenas modulatur.

CAPUT IV.

De Cloride, Citrinella & Serino Geſneri, & Luteis earumque congenere.

Deſcriptio. CHLORIS Germanis Grunfinck/ ſeu Fringilla viridis, magnitudine eſt alaudæ, aliquando tota viridis, aliquando valde lutea. *Mas* à fœmina in hoc differt, quod hæc ſpadiceo partim, partim, cinereo ubique coloratur, minuſque multo lutei coloris, imo modicum admodum habet. Pedes ei & crura mollicula, carnea fere ſubſtantia & colore. Gula, venter, pectus, uropygium, & alarum ſuprema ora, pulcherrimo ochræ colore flaveſcit.

Victus. Ariſtoteles vermiculis *victitare* ſcribit. Ariſt. H. A. l. 8. cap. 3. Verum paſcitur quoque ſeminibus, Carduorum majorum, Lapparum, raporum, & phalaridis. Adeo aliquoties cicuratur, ut Ariſt. H. A. l. 9. c. 13. una manu detenta, cibum altera porrectum, capere non recuſet. *Nidum* ex bymphito ſtirpitus evulſo facit. *Generatio.* Æl. H. A. l. 4. c. 47. Sed ſtragulum ex lana & villo ſubjicit. Quatuor aut quinque ova parit.

Aldrovandus Ornithol. l. 18. cap. 18. *Congener eſt* huic illa, quam Aldrovandus *Chloridam Indicam* vocat, quæque prono, ventre nimirum & pectore eſt candidiſſima, roſtro ſubviridi ad fuſcum vergente, capite toto dorſo & Vropygio viridibus; pennis, alarum remigibus & tota cauda cæruleis, ſcapis albis, pedibus nigris.

CITRINELLAM Geſneri, quam Galli Tarin vocant, Thracipedem Ariſtotelis Bellonius eſſe opinatur. Color capitis dorſi caudæ intenſior eſt quam in Ligurino, ideo ob flavedinem magis fuſca videtur. *Mas* plus flavi coloris in toto corpore & præſertim in pectore circa nates habet, quam fœmina. *Veſcitur* iiſdem ſeminibus, quibus aliæ canoræ. Raro plures quam ſeptem, aut octo uno incubitu excludit, & in cantu omnibus hujus generis excellit.

SERINUS Geſneri Ligurinum magnitudine & colore refert, pectore & ventre ex viridi flaveſcens; parte ſuperiore, partim ejuſdem coloris, partim fuſca. *Congener* eſt illa, quam Germani Hirngrylle vocant, magnitudine Ligurini, ſed magis lutea. Capitur in Helvetiæ montibus. Auceps cum ſexum utrumque domi aleret, ita ut aliqua volandi libertas eſſet, pullos etiam ex eis habuit. Sed cum aliquando pro mare Gryllo marem Ligurinum adhibuiſſet, ova quidem nata ſunt, ſed ex quibus foris nihil provenit. Suaviſſime cantillat. Geſner. in Ornith.

LUTEARUM duo ſunt genera; *Unum*, quod Ciam ſimpliciter Itali vocant, *Alterum*, quod à colore paleari, Ciam Pagliariam, ſeu Pagliaricciam, Angli Gelgorſtam dicunt. Capiuntur facillime omni aucupii genere. *Veſcuntur* granis hordei, tritici, pane; hyeme alimentum in equinis ſtercoribus quærunt. Captæ per duos vel tres menſes merum Cici ingeminant; ſervitutis oblitæ ad ſuos modulos revertuntur. In caveis ſæpe cum morbo comitiali conflictantur. Media hyeme magno numero in Italia apparent, & in pratis ingentes earum catervæ conſpiciuntur. Quæ de harum *congenere* addit Aldrovandus vide ſi libet capite vigeſimo primo, libri decimi octavi.

TITULUS III.

De Avibus Baccivoris.

CAPUT I.

De Turdis in genere.

AVis Latinis, ſeu per Onomatopœiam, ſeu à colore, Turdus dicta. à Bellonius Obſer. l. 1. cap. 10. Græcis veteribus κίχλη, κίχλαι, ἴχλαι; à modernis Schynopoullos, ac ſi lentiſcinas aves diceres, vocatur. *Genera* ipſorum tria prodidit Ariſtoteles. *Viſcivorum* ſeu ἰξοβόρων picæ magnitudine. Τριχάδα à ſtridore dictum, quantitate Merulæ; & *Ilias*, omnibus minus, minuſque maculis diſtinctum, quod gregatim volat, & nidos à luto hirundinum Athenæus Dipn. l. 2. more conſtruit, & apud Gallos non extare putatur. Recentiores plura enumeratis Scaliger in H. A. annumerant. Nam & *Turdela* Hermolao Ariſt. l. 9. cap. 26. eſt genus Turdi alterum, quod in Veneta provincia Drexanos vulgo vocant, major Turdo, penna ſubfuſca, varia, &

Tur-

Turneto illa, quæ Saxonice Brachvogel/ (commune hoc fere illis nomen, quæ in novalibus & quiſcentibus agris immorantur) color fuſco, terreo, obſcuro, ut humi ſedens agnoſci vix poſſit, ex Turdorum eſt genere Idem Germanorum Troſtel/ Turdum pilarem eſſe putabat. Scaliger ſecundi apud Ariſtotelem generis, *duas ſpecies* facit; quarum una *Trida* à Vaſconibus, altera *Turdus* dicitur, figura & facie adeo diſſimiles, ut nonnunquam in agnoſcendo fallantur. Saxonum Ziepdruſchel colore Iliaeo ſimilis, quæque circa rubos verſatur, & fructibus eorum victitat, minimum Turdi genus, & *Ixoic* Ariſtotelis quibusdam, Germanorum vere klein Ziemer/ Merula minor, roſtro acuto, brevibus pedibus, ejusdem nonnullis Cyanus. Helvetii habent Turdum ſylveſtrem. Carinthiorum avis dicta Leimtroſtel pedibus albis, Turdis minoribus annumeratur. De *Albis*, qui in Septentrione, non eſt quod aliquid dicam.

Genera. Scaliger Commentar. citato. l.

Forma.

Forma ſi ſpecterur, cinereus color eis fere peculiaris eſt, huic quam illi remiſſior vel intenſior. Omnes per collum inferius, pectus & ventrem maculis æſtate conſperguntur, quas per hyemem deponunt. Unde Plinius, *Turdis color æſtate circa collum varius, hyeme concolor.* Viſus tamen viſcivorus, neſcio quo anni tempore captus, qui ita plumbei coloris evaſerat, ut quodammodo ad amethyſtinum accederet. Viſus & Turdus vulgo dictus, tribus diverſis coloribus diverſis nimirum temporibus captus. *Roſtrum* omnibus eſt longiuſculum, craſſiuſculum, rectum. *Lingua* lata, & ad imitandum humanum ſermonem parata. *Pedes* figura ſimiles, & colore non in omnibus eodem. *Inteſtinum* appendices non habet, nec gula verſus ſtomachum dilatatur, nec ſuperius ingluviem habet. Nullibi non ſunt obvii. Daphnios, ſeu à Laureto illo Alexandrino, ubi baccis veſci poterant; ſeu à Daphne delitioſo quodam Syriæ ſuburbano ita dictos, Clemens Alexandrinus celebrat. Advenas eſſe, & quotannis in Italiam circitèr æquinoctium autumnale transmare, verno revolare, Author eſt Varro. Unde trimeſtres Plinius dirit; per hyemen latere ſcripſit Ariſtoteles: nec tamen omnes, vel ex eo evidens, quod in Helvetia circa Tigurum per hyemen abundent, hyeme in Italia loca maritima juniperis & myrtis conſita, frequentent. Ab Ambroſio inter eas quæ ſub hyemis initium ad nos accedunt, numerentur; Bononiæ denique Martio etiam menſe copioſe habeantur.

Ariſt. H. H. l. 9. c. 49. H. N. l. 10. c. 29.

de Re Ruſt. l. 3. H. A. l. 8. cap. 3. Geſn. in Ornithol.

Hexam. l. 5. c. 14

Aldrov. Ornithol. l. 16. c. 1.

Victus.

Quantum ab *Victum*, delectantur baccis myrti, juniperi, ſambuci, hederæ; nec non olivis, ut eſt apud Calphurnium Poëtam. Unde Olivariorum nomen; fagi glandibus, inſectis, lumbricis & culicibus. Ex ſemine ab ipſis excreto provenire viſcum Theophraſtus & Plinius prodidere, tam falſo quam Saturia & Orchides ex eorum genitura naſci, falſum eſt. Quot enim in arboribus Turdus ſtercus excernit, & tamen viſcum non generatur? Quot in regionibus Turdi non ſunt, ubi viſcum naſcitur? Concoquitur in Turdi ventriculo granum cum labruſcarum longe duriora & majora concoquantur gigarta: & exhibitis uni viſci baccis, nulla in excrementis reperta eſt ſpecies. De ſaginatione videantur Oeconomica.

Theophr de Cauſ. Plant. l. 2. cap. 23. Plin. H. N. l. 16. cap. 49.

Scaliger in Exerc. 168.

Generatio.

In cacuminibus arborum *nidificantes*, pene contextim in ſucceſſu, generant. Ova, decem à conceptu diebus pariunt & fovent. Increbuit alicubi mos, ut vaſa ibidem collocentur.

Vox. Scaliger in Exerc. 217. Plin. H. N. l. 10. cap. 42.

Vox eorum trutillare, ut Philomelæ author inquit. Sermoni aſſueti, tanquam è modulis ſermocinantur. Habuit Agrippina, qui omnium ſermones imitabtur. Et mirum eſt adeo ſurdos dici, ut vitium in proverbium ceſſerit. Invenere & in

Uſus. Plin. H. A. l. 30. c. 7.

Medicina Uſum. Myrtorum baccis farti & aſſi ventris profluvio laborantibus exhibentur. Tempore peſtis in cibo, macerati, laudantur.

Bellon. l. 9 de Avib. c. 31. Galenus Method. lib. 7. lib. de cibis boni & mali ſucci. Alex. ab Alex. l. 5. Genial. dier. c. 26.

Athen. in Dipn. l. 2.

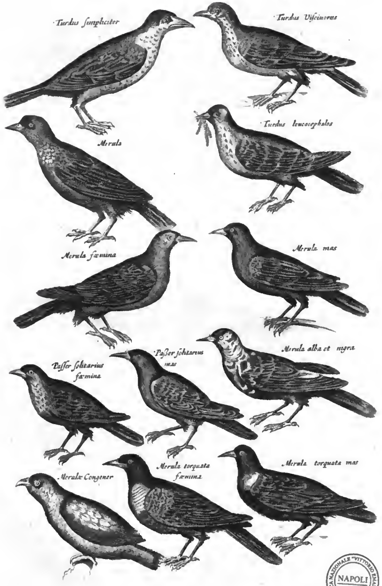
Plin. H. N. l. 17. cap 9. Varro de R. R. l. 3.

Varro l. 3. de R. R. c. 2.

Quid de uſu in cibis dicam? Duriores quidem concoctu. Perdicibus, Attagenis, Phaſianis & Gallinis, Galenus facit: ſed quia idem Phaſianos Gallinis concoctione & nutriendi pares, edendi ſuavitate ſuperiores alibi ſcribit; alibi laudatis cibariis, quæ neque tenuem neque craſſum ſuccum gignunt annumerat, vel locus prior mendoſus eſt, vel ſibi ipſi conrradicens, fallitur. Græci ſane ova cum Turdis, leporinis carnibus, ac mellitis placentis ſecundæ menſæ frequentius inferebant. Iisdem Turdorum turmæ in propomatibus ſeu primis cœnæ ferculis in uſu. Eorundem pectora in patinam Apicianam conjiciebantur Et quantus circa eos Romanorum luxus, ſive copiam, ſive pretia ſpectes. Tanta Turdorum aliquando fuerie aviara, ut ex iis ſtercorarentur agri. Lucullus alios videbat Turdos in mazomo poſitos coctos, alios volitare circa feneſtras captos. Ex uno Ornithone quinque millia ſcio væniſſe Turdorum denariis ternis (id eſt computante Budæo denis ſolidis Turonicis & ſemiſſe) ut H. S. ſaxaginta millia ea pars villæ reddiderit eo anno, inquit Varro. At nunc ætatis noſtræ luxuries quotidiana fecit hæc pretia, &c. Noſtra ætate quoquo modo capti eduntur. Quibusdam jecur ovis integrum cum medulla panis contunditur, & per linteum tranſmittitur. Hinc aromatibus ad ſaporem colorumque commendandum inſperſis ferveſcit. Turdi in jure carnium elixi, & modice frixi imponuntur.

CA-

Tab. 33

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

CAPUT II.

De Turdis in ſpecie.

Articulus I.

De Turdo Viſcivoro & Trichade.

Geſner. in Ornithol.

TUrdus Viſcivorus, Ariſtoteli ἰξοβόρος. Athenæo ἰξοφάγος dicitur. Major eſt cæteris Turdis, & paulo infra columbam. Capite, alis, & ventre fuſcus; plumis tamen juxta caudam aliquid flavi admixtum apparet. Cutum intra roſtrum pallidum & ſubrubum colores mixti tingunt. Collum parte prona, venterque totus nigris punctis in albicantibus plumis, & alicubi flavis variant. Pedes digitique, poſteriore præſertim tibiarum nervo, flaveſcunt. Aldrovandus ſemel unum adeo, in cauda maxime, & alarum remigibus albeſcentem obſervavit, ut pene albeſceret; capite vero, tergore, & ſupernis alis omnino cinereus eſſet. Nullo non tempore apud nos viſuntur. *Cibus* ipſis albietis viſcum & reſina; æſtate inprimis; hyeme fructiferarum arborum ſemina. Sed & baccis arborum, Juniperi præſertim & Liguſtri, inhiant. Dum ſinguli ſingulas viſciferas arbores occupant, & prope eas morantes, alios perſequuntur, faciliusque capi, prodidere nonnulli. Obſervata in iis à ruſticis & præſagia. Diu nempe duraturæ hyemis, ſi circa hujus finem in eacumine arboris cantillent. Futuræ æſtatis, ſi in ejus medio conſiderant.

Aldrovandus l. 16. c. 2.

Geſner. in Ornithol.

TRICHAS, qui Pilaris perperam dicitur, & à ſtridore nomen ſortitus eſt, totus fere magnitudine & figura eſt Merulæ. Roſtrum habet ſubflavum in extremo nigricans. Os & linguam flavo colore tincta. Collum pronum cinereum maculis nigris aſperſum. Dorſum charopum, & per medias pennulas nigricans. Pars circa Vropygium cinereis plumus obtegitur. Caudam nigræ pennæ conſtituunt. Collum ſupinum & pectus varia ſunt. Pennæ alarum partim nigricant, partim ruffo colore tinguntur, &c. Nunquam aut raro in æſtate in Anglia *viſitur*, hyeme tanta illorum multitudo, ut nullius avis major. Veſcitur baccis juniperi, Aquifoliæ, & ſorbi minimæ. Apud Helvetios poſtremo advenit. Acutè ſonat, & quamvis colorem mutet: vocem tamen non variat. Volat gregatim, & inter volandum obſtreperus eſt.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 20.

Articulus II.

De Turdo Illade, & ſimpliciter dicto.

TVrdus Illas, Tyllas Alexandro, Myndio dicitur. Fuſcus eſt per totum dorſum. Pectes eſt varii coloris, medius venter albicat; utrinque rubet. Eodem colore pars ſub alis tingitur. Interiora oris penitus flaveſcunt. *Nidificant* in Bohemia vel Hungaria. Gregatim plærumque in dumetis *degunt*. Initio hyemis per quatuordecim fere dies ante Pilares in Helvetiam advolant, circa Paſcha recedunt. Racemis *victitant*, vineiſque multum damni inferunt. Ideo tempore vindemiarum capiuntur. Geſnerus in diſſecti ventriculo menſe Novembri baccas ſpinæ albæ quam Oxyacantham dicemus, repetit.

Quem Aldrovandus *Terdum ſimpliciter dictum* vocat, is Bellonio *Turdus primus Ariſtotelis*, & Turdus *viſcivorus minor* dicitur. Crura in eo ex deſcriptione Geſneri albicant. Pectus, ventrem, & latera puncta nigra inſigniunt; illud ſubflavo & ruffo colore in unum commixtis inſignitur. Idem ſub alis color merus. Tota fere pars prona ſubfuſca eſt. Alæ fuſco ruffum miſcuerunt, & maculas ſubflavas habent. Venter candidus eſt. Crura albicant. Proprium illis eſſe apparet, ut circum oculos maculentur. Sexum ſolo cantu diſcerni poſſe dicunt.

NB. *Genus Turdorum exoticum vide in Mantiſſa.* Num. 9.

CAPUT III.

De Merulis.

MErula, Græcis κόσσυφος, κόττυφος & κόψιχος. quibuſdam à nigro colore Nigretta; Latinis quod ſolivaga ſit & ſola paſcatur, *Merula* dicitur. Duo ipſarum *Genera* Ariſtoteles ponit. *Vulgare* ſeu nigrum, & *candidum*, quod tantum circa Cyllenam Arcadiæ naſci ſcribit: nos & in Norvegia, & in novo orbe inveniri ſcimus. Varro inter res inuſitatcs reponit. Addit & *tertium* fuſco colore, & minoris magnitudinis, quod Paſſerem ſolitarium vel Merulam montanam quidam eſſe judicant. Vidit Aldrovandus totam ex flavo ad caſtaneum vergentem, mutato forte priore colore. Magnitudinem ei Turdi Trichadis Ariſtoteles tribuit citante Athenæo, colorem nigrum, roſtrum puniceum vere an falſo neſcio. Albertus roſtrum & pedes crocea. Sed ut plumarum colorem pro temporis diverſitate mutant: ita & roſtrum idem non ſervat. Nam id anniculis, teſte Plinio, in ebur transfiguratur, at maribus duntaxat. Scaliger pullos nigrum habere, anniculos buxeum affirmat. *Sexus* optime diſcernitur. Fœmina namque fuſca eſt, roſtro inferius tantum luteſcente, ſupra plane fuſcido. Gula pectuſque totum ex albicante & fuſceſcente coloribus maculantur. Nominat Aldrovandus quandam *Leucophalum*, cujus caput præter tres maculas oblongas nigras, quæ retro oculos conſpiciebantur, prorſus candidum erat, roſtrum & oculorum iris

Genera. Ariſt. H. A. l. c. 9. c. 19

Var. de R. R. l. 3. c. 9.

In Ariſtotelis H. A. l. 9. c. 5.

Ornith. l. 16. c. 6.

iris lutea, pedes fuſceſcebant. Cauda & venter aterrimi coloris. Alæ albo maculabantur. Apponit & *caudidam totam*, roſtro duntaxat rutilo, & pedibus luteſcentibus. Aliæ ex albo & nigro ſunt maculatæ, mas minus quam fœmina, cauda nigra, roſtro & pedibus intenſe in mare rutilis, pallide in fœmina flaveſcentibus.

Locus. Quantum ad *Locum*, verſantur in locis denſis conſitis arboribus, ſpinetis, anguſtis montium angulis, & lapidum fiſſuris. *Ariſt. H. A. l. 9. cap. 16.* Mutant ut Turdi locum, & hyeme in vicina demigrant aprica. Paraſitus tamen apud Athænæum, ſi algor ſub dio perpetiendus ſit, ſe Merulam eſſe profitetur.

Victus. *Veſcuntur* iiſdem quibus Turdi. Sed & promis ſorborum, orni ſambucique acinis. Caveis incluſæ etiam carnibus. Plantæ ex quibus præcipue cibum decerpunt, ſunt Oxycedrus Dalechampii, Ilex Aquifolia ejusdem, Myrtacantia, philyrea anguſtifolia, myrtus laurea maxima, myrtus exotica Plinii, & area Theophraſti effigie alni.

Generatio. *Nidos* figura hæmiſphærica oblongiuſcula, admodum ſcutellæ cavos, ex ſurculis ramuliſque exilibus, & fibroſis radiculis luto inter ſe contextis, ſubſtrata molliore materia conſtruunt. Bis anno, omnium avium primæ, ante exactam hyemem, in Helvetia menſe Martio vel Aprili *pariunt*. Numerum pullorum nemo exponit. Nido Aldrovando allato quinque inerant. Perſarum Magos ex ſalvia ſub ficu putrefacta, dum ſol & Luna ſecundam ſolis faciem occupant, avem Merulæ ſimilem procreaſſe, cujus aduſtæ cinere lampadi inſperſe domus ſerpentibus repleta videbatur, author eſt Langius. *Epiſt. Medic. 38.*

Vox. De earum *Voce* fringulicire quidam uſurpat. Veteres ejus non exprimunt proprium, ſed inter canoras ponunt. Quandam adeo in novem vocum modis exprimendis excelluiſſe, ut nullus hominum perfecte eam imitari potuerit, Albertus author eſt. Incipiunt autem vere canere, continuant per æſtatem. Hyeme cohibendo vocem, ſtrepunt & tumultuoſe voculantur *Ariſt. H. A. l. 9. cap. 49.* Plinius hyeme balbutire, circa ſolſtitium mutas eſſe ait. *Plin. H. N. l. 10.*

Amicitia. *Amicitiam* cum ea Rubecula colit. Sequitur enim eam, & noctu, vel juxta ipſam, vel in proxima arbore conquieſcit. Ipſas Noctuæ ita infenſas quidam volunt, ut quotieſcunque clamantem audiverint, tanquam injuriam vindicaturæ, advolent. Mali Punici grano perire Ælianus author eſt. *Æl. H. A. l. 6. c. 46.*

Ingenium. *Ingenium* reſipit, quod humanum ſermonem, quamvis linguam ſtrictam, roſtrum rectum, & anguſtum habeant, imitantur: & quod Laurifolio annuum faſtidium purgant. *Philoſtr. l. 7. in vita Apollon.*

Uſus. De *Uſu in cibis*, hæc pauca dixiſſe ſufficiat. In pectore ipſarum aduſto haud parvam collocaſſe voluptatem Romanos. *Horat. l. 2. ſermon.* Inter popinæ vero profeſſores cluneſne tergoribus ſint præferendæ, diſceptatum. *Plin. H. N. l. 10. cap. 50.* Tarde tamen concoquuntur, parumque alunt, ſi Platinæ credimus; interlaudatas cenſeri debent, ſi Salernitanis. *Platin. l. 5 de tuenda ſanit.* Nonnulli à Noctua captas præferunt. Alii pingues & retibus vel laqueis captas eligunt.

Quantum ad *Medicinam*, bene illis qui laxa ſunt alvo præſcribuntur. Plinius inaſſatas cum myrti bacci dyſentericis mederi ſcribit, Porta Melancholiæ. *Porta l. 3. Phytogn. cap. 11.* Fimus ex aceto miſtus, ſi orizam avis comederit, extirpat lentigines. Caput ad brachium ſiniſtrum, cum leporis pedibus portatum, audaces facere, mendacium eſt.

CAPUT IV.

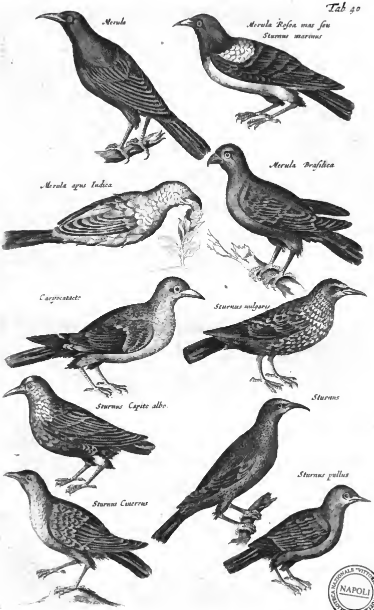
De Merulis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Paſſere ſolitario & ejus congenere.

PAſſer *Solitarius*, quod cum nullo ſui generis unquam, niſi tempore generationis verſetur vulgo dictus, quem tertiam Ariſtotelis Merulam eſſe Geſnerus, Niphus, & Aldrovandus aſſerunt, Merulus Solitarius circa Tridentum, Merulus ſtercoroſus, quod in latrinis habitare credatur Romanis, ſi Alberto credendum; Merula ſaxatilis Placentiæ dicitur. *Geſner. in Ornithol.* Avis eſt Merula paulo minor, tota nigra, roſtro longiuſculo, parumper arcuato, capite pro corporis proportione parvo, ſuperius plano, nigroque ad latera, nempe circum oculos, aures, & in collo inferiure cæruleo. Fœmina tota fuſca eſt, & pectore maculis luteſcentibus variegatur, mari plane diſſimilis. In ſaxis & teſtis (non tectis, [illegible], namque textus habet) diverſorium habere Ariſtoteles dixit. *Ariſt. l. 9. c. 19.* In parietibus aliis Paſſeribus conjungi, & cum eis ad paſtum volare Albertus. In dumoſis rupibus circa Larium lacum nidulari, neque cum aliis avibus degere, Geſnerus affirmat. Canorus eſt, & Mediolani ac Genevæ magno propter cantum precio venditur. Quem Bellonius deſcripſit, & Charadrium eſſe primo aſpectu putabat, Turdi Iliaci eſt craſſitie, Luſciniæ moribus præditus. *Roſtrum* habet rotundum, acutum, ſubalbum, in extremo nigrum. *Pennas* ſub pectore & duabus coſtis colore dactylorum, maculis interſtincto. *Dorſum* cinereum, fulvo maculatum. *Formæ.* *Pedes* Turdo ſimiles, *Caudam* ut in Luſcinia ruffam, quam mox ut è nido eximitur, immutat. *Mas* quia pulchrior, coloris elegantia à fœmina diſtinguitur.

Generatio. In rupibus ſolitariis nidificat, & raro in plano

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

plano aut per valles cernitur. Certo anni tempore ſub tegulis ſeu imbribus *degit*. Canit noctu æque ac interdiu ad lumen candelæ maxime: Franciſcus Gallorum Rex tanti ejus cantum fecit, ut nullam præter hanc audire dignaretur.

Passeri Solitario *congener* eſt illa avis, quam quidam Petrocoſſyphum, Germani Steinrötele & Blauvogel vocant, Bellonius Cyaneum Ariſtotelis, ſed falſo (Ex Picorum enim genere eſt, roſtro etjam ad ſaxa duriſſimo; & quis Merulam totam cæruleam vidit) dixit. Magnitudine eſt Sturni, pectore, cervice, & lumbis Cyanea: dorſo & alis nonnihil nigricans. Roſtrum ei ſeſquidigiti longitudine ſubter nares fuſcum, imo aculeatum ſuperiore parte adunea, inferiorem ut plurimum contegente.

Bellonius Obſerv. l. 1. c. 81. & de Avib. l. 6. c. 6. Sciler. ad Geſnerum.

Locus.

Degit in altiſſimis, præruptis, & nivoſis ſcopulis, in Creta, Citharea, Corcyra, Zacyntho, Eubæa, & circa fluvium Atheſin.

Generatio.

Nidificat in deviis ſolitudinibus, pulloſque, quos ternos aut quaternos excludit, ut à rupicapris etiam tuti ſint, in cavernas deorſum condit.

Vox.

Vox ipſi articulata, amœna & varia. Media & intempeſta nocte expergefacta, ad aſtantis provocationem claro ſpiritu canit. Ante tempus autumni cum colore etjam vocem mutat, ac alis expanſis novos, ſecum continuo murmurans, excogitat cantus, nec veteris obliviſcitur.

Color ſub hyemem niger è cæruleo evadit. Circa veris initium, in priſtinum commutatur. Adulta vel è nido ſemel egreſſa & volatui adſueta, nullis aſtutiis capitur. Moris denique ei, oculos hominum aliorum alitum more adpetere. Tamque diligenter res obſervare, ut plæraque, vocis aliquo articulo indicet.

Articulus II.

De Merula Montana, Germanorum Torquata, Bicolore, & Saxatili.

Merula Germanorum Montana, avis eſt paulo infra Turdum majorem. *Caput*, dorſum & alæ, ruffo quodam modice admiſto nigricant. *Pectus* eſt, ex plumis partim ſubfulvis, partim nigricantibus obſcure maculoſum. *Os* interius & lingua lutei ſeu melini coloris. Ventris color ex nigro & cinereo miſtis; crura ex glauco nigricante, & ruffo, conſtant. Cauda eſt atra.

Torquata, quæ & Montana, Saxatilis, & Equina, quod in ſylvis vermiculos in fimo equino quærat, avis eſt barbatula, magnitudine fere & colore Turdi. Parte prona inter collum habet albas duorum digitorum latitudine plumas, reliqua maculoſas, nigris in medio pennis, ambitu albis, ſuperiore fuſcas, alatum pennis, margine extrinſeco albicantibus. *Fœmina*, quam Aldrovandus deſcripſit, erat corpore toto ſubnigro; roſtro circa nares, & in apice nigro, ad latera flaveſcente, pennis remigibus alarum nec non ventris, extimis oris, nonnihil albicantibus, cætera candicantibus. In ultimo gutture ſeu pectoris principio macula albiſſima pollicem lata ad humeros pertingente, vel torque candido, ornabatur.

Merula Bicolor quod duobus potiſſimum coloribus fuſco aut ſubnigro, & luteo rubeſcente variet, dicta, eſt avis Merula paulo minor, capite fuſco, lineolis candicantibus variegato, roſtro in luteo rubeſcente, qui etiam color in tergore & cauda intenſior; in pectore & ventre remiſſior, videtur. Alarum remigibus fuſcis, in extremis oris albis, pedibus breviuſculis, digitis pro proportione longis luteis, unguibus rubicundis.

Saxatilis, quam Turnerus ex Graculorum genere facit, quidam Cyanon Ariſtotelis credunt, nonnulli Rubiculam Saxatilem, Nucifragam, Merulam Alpinam vocant, avis eſt cum *Caryocatacte* Geſneri eadem, merula major. Sturni ferè inſtar maculata, ſupra nigricans, minus tamen in capite & dorſo, quàm in alis, maculis ubique diſtincta ſemilunaribus, quæ pariter per tergus & alas majores ſunt quam per caput. Prone à roſtro ad anumuſque lutea maculis ferrugineis albiſque, quæ & ipſæ magnitudine variant, percurrentibus. Alarum pennas majores habet nigras, & in extremis oris candicantes. Caudam ſupine nigram, prone ferrugineam, pedes fuſcos. Vaga eſt, nec invenuſta.

Articulus III.

De Merula Roſea, Exoticis, & Merulæ congenere.

Merula Rosea, ab aucupibus, Italis Sturnus marinus vocatur. Eſt merula paulo minor; tergore, pectore, & alis ſupernis roſcis ſeu carneis, capite cirrhato, roſtro qua capite jungitur nigro, cætera carneo, alis & cauda nigris, remigibus fere ſubcaſtaneis. In *fœmina*, color eſt dilutior, caput ſi excipias. Reliqua enim pars colli, alæ & cauda minus quàm in mare nigreſcunt. Plurimum adipis corpori adjiciunt, & in cibo maxime commendantur.

Aldrov. Ornith. l. 16. c. 15.

Exotica eſt duplex, *Braſilica*, & *Indica* Apos. Brasilica ut à Bellonio deſcribitur, differt magnitudine à Merula. Roſtrum illi breve. Color totius corporis, ſi

Bellon. de Avibus l. 6. c. 27.

caudam & alas, quæ atræ ſunt, adeo intenſe rubet, ut nullus intenſior rubor poſſit excogitari. Cauda oblonga eſt, crura ni- Aldrov. Ornith. l. 16. c. 16. gra. Illius, quam Aldrovandus exhibet, pennæ ſuperius omnes ad ſcapulas rubent, dein nigræ ſuccedunt, has ruſus rubræ excipiunt. Roſtrum eſt inſigniter recurvum, intus luteum. Pedes, qui pro tibiarum proportione majuſculi ex cinereo leviter fuſceſcunt. Apus monſtraſo forte eſt. Roſtrum habet Merulæ in extremitate nigrum & recurvum, infra qua capiti jungitur candicans. Caput, venter, dorſum, colore coccineo intenſo & vegeto, alæ & cauda nigro, unde Porphyromelanos dici poſſet, tinguntur.

Congener Merulæ eſt duplex. *Una* roſtro, prope quod linea rubra conſpicitur, nigro; capite, dorſo, & cauda, ad ſubcaſtaneum vergentibus, extremis oris albicantibus. Prone pectore, ventreque toto & cauda, lineis quibuſdam cinereis per tranſverſum ductis albicat. *Altera* Merulis erat minor, Paſſeribus major, capite cinereo, oculis nigris aureo circulo circumductis, roſtro pro corporis proportione robuſto, luteo, craſſiuſculo, in extremitate nigro & acuto. Dorſo ad caudam caſtaneo obſcuro, pennis alarum quæ dorſo junguntur albis. Qua ventri nigris Remigibus in extremis oris cinereis. Simelis Collurioni cinereo videbatur.

CAPUT V.

De Sturno.

Genera. STurnus, Græcis [illegible], & [illegible], quod apud Heſychium & Phavorinum leges, dicitur. Avis eſt ob colorum varietatem, & conſperſas per corpus maculas, elegans, & bene, picturate à Poëtis dicitur. Non tantum autem albis maculis tingitur; ſed rubeſcit quoque, lutea aliquando; in alis, prope oculos, & in infimo tergore virideſcit. Roſtrum habet Picorum non abſimile, in fine fuſcum. Caudam brevem & nigram Pedes fere cro- Ariſt. H. A. l. 8. c. 16. Aldrov. Ornith. l. 16. c. 19. ceos. Ariſtoteles ſolum vulgare genus, quod ſuper tecta cantu ſuo aures fatigat, agnoviſſe videtur. Aldrovandus tres exhibet, *Unum* totum album, roſtro quod ex luteo rubeſcit, & pedibus, qui leviter carnei, exceptis. *Alteri* caput, collum, & roſtrum erant alba; Maculæ ſupra oculos binæ nigræ: venter candidus, alarum principia maculis ſubcæruleis varia. Remiges alarum & cauda ut in Sturno vulgari. Pedes lutei. *Tertii* totum corpus ex cinereo luteſcebat. Pectus punctulis conſpergebatur. Roſtrum & pedes nigri coloris erant.

Locus. & Victus. *Locum* ſi attendas, nullibi non inveniuntur. Avenis, pratis aquoſis, ubi armenta paſcuntur, & agris gaudent. Turribus in primis & tectis hyeme latent. Si *victum*, pamphagi ſunt. Nam præter baccas & uvas, quibus impenſe delectantur, & pingueſcunt, milium quoque, panicum, cicutam, ſtercora, & lumbricos, imo ſuſpenſorum cadavera, ideo ab eorum eſu Belgæ abſtinent, depaſcuntur.

Nidulantur iiſdem fere locis, eodemque *Generatio* pene modo, ut Paſſeres. Ter anno *parere* dicuntur; & uno tempore ſeptem vel octo *ova* ponunt. Græcis dicuntur [illegible] authori Philomelæ piſitare. Summo mane maxime ſunt obſtreperi, nocte ſilent. Viſi qui omnium avium voces imitabantur. Et in Galliæ urbibus habentur, qui ſermo- Bruier. l. 15. de re cibar. c. 42. nem explanate, longiori etiam contextu, exprimunt. Habebant & Cæſares juvenes Plin. H. N. l. 10. c. 42. ejuſdem peritiæ unum.

Proprium ipſis catervatim *volare*; & *Volatus.* quodam pilæ orbe circumagi omnibus in medium agmen tendentibus. Veſpere potiſſimum aggregantur, & tanta multitudine atque impetu quandoque volant, ut nubem facere, & tempeſtatis modo ſonare videantur. Dicuntur ſibi ipſis medicinam facere. Atterebat pedi luxato ova formi- Geſner. in Ornit. carum, comminuta, & ſub alis calefacta, unus. Sic integer intra paucos dies evaſit. *Metuunt* Accipitrem, eundemque ſuperne vel à latere accedentem, alis eventant, ſubtus volantem ſtercoribus opprimunt. Semine alii intereunt; & à canibus metuuntur.

Galenus eos inter *cibos* attenuantes & *Uſus.* Galen. l. 6. de ſanitat. tuenda. Alex. l. 13 ſalub. c. 8. Æginera l. 28 c. 8. Cardan l. 3 de ſanit. c. 21. boni ſucci refert; quod vel de juvenculis, vel de illis, qui in montibus degunt ſumendum eſt. Vindemiæ tempore pabuli melioris copia non inprobantur. Suaviores evadere, ſi mox captis capita amputentur, Cardanus author eſt. Stercus oryzâ paſtorum ad faciem exornandam facit.

NB. *Sturni genus Indicum vide in Mantiſſa.* Num. 6.

CAPUT .VI.

De Coccothrauſtis.

DUplicem Coccothrauſten Aldro- *Deſcriptio.* vandus exhibet, *vulgarem* Geſneri, & *Indicam criſtatam*. Illa ita dicta, quod roſtro ſuo coccos & interiora ceraſorum grana confringere ſoleat. Circa Verbanum Lacum Fringilla Montana, Bellonio, à roſtri magnitudine Grosbec dicitur. Putabat hanc eſſe Ariſtotelis Pardalumquiddam. Ariſt. H. A. l. 9. c. 23. Bellon de Avibus l. 7. c. 30. Falſo, ex collatione utriuſque patebit. Pardalus enim colore toto cinereus eſt, magnitudine par Sturno. Coccoſthrauſtes autem eſt, ſi Bellonii deſcriptionem ſequemur, ſturno paulo minor, roſtro duro, & magnitudine pro corporis proportione inſignis. Capite ſuperiore mali aurantii colore,

re, cum macula ſub gutture nigra, collo cinereo, dorſo fulvo, alarum extremitatibus ex viridi luteſcentibus ſicuti torques Palumbis, caudæ extremitate alba ſubtus fulva. Ventre, pectore & gutture ejuſdem coloris. Geſnerus ei tribuit, Alaudæ aut Loxiæ magnitudinem. *Roſtrum* durum, validum, breve, latum, quod inferius à pennis nigris ambitur. Colorem capitis, in fœmina, charopum, vel ex flavo ruffum; in pectore & ventre ex cinereo rubicundum. Pennas alarum ſuperius nigricantes, in medio albentes, in imo colore fere cærulei ſeu Indici. Collum pronum, & utrinque ad latera plumis cinereis veſtitum. Dorſum ex fuſco nigricans.

Locus. Æſtate in ſylvis capitur, & tum in Italia in montibus agit. Sub Octobrem ad plana deſcendit. In Germanis æſtato rarius, hyeme frequentius cernitur. *Nidificat* in arborum cavis. *Victus.* *Victitat* nucleis ceraſorum, quæ roſtro confringit; nec non olivis, & aliis baccis. Non ſervat accreſcente ætate colorem. Caveæ incluſa, non ſolum raro cantillat, ſed ne inſtitutionem quidem admittit.

Indica incolis capitis viridis apud quos reperitur, dicitur Fruſo, Luſitanis Cardinalitius, quod galerum purpureum geſtare videatur. Habet cirros in capite figura trigona coccineos, quo colore pariter collum, pectus & venter refulgent. Alarum extremitates dilute purpuraſcentes. Caudam pro corporis proportione, longiuſculam, digitum auricularem latam, aliquantulum ſurrectam. Tibias breves & albicantes, ungues robuſtos & nonnihil recurvos. *Victitat* panico, amygdalis, & alſine herba, & cibum è manibus accipit. *Voces* avium, luſciniæ maxime imitatur. Sæpe ſe aquæ immergit, unde temperiei calidiſſime eſſe putatur. Viſa icone ſua in ſpeculo, mirabilibus modis ſibilos edendo, criſtam deponendo, caudam more Pavonum erigendo, alas motitando, geſticulatur, & ſpeculum impetit.

HISTORIÆ NATURALIS
DE
AVIBUS:
LIBER III.
De Avibus Inſectivoris.
TITULUS I.
De Inſectivoris non Canoris.

CAPUT I.
De Picis Martiis.

Deſcriptio. PIcus Martius quod Marti ſacer ſit dictus, [illegible] Heſychio, [illegible], [illegible], & [illegible] Ariſtoteli, [illegible] Ariſtophani, [illegible] Miletio, recentioribus Græcis [illegible] vocatur. *Genera* ipſorum tria Ariſtoteles recenſet; nos de pluribus inferius dicemus. An vero vel illa quæ occidentalibus Indis Alcatran teſte Cardano dicitur, roſtri & corporis magnitudine celebris, cinerea croceave pluma diſtincta, roſtro duorum palmorum, in acutum tendente; vel Picutus dicta, cui roſtrum toto corpore majus, ubi capiti jungitur tribus digitis latum, aduncum, quo & arbores terebrat, & à parvis ſimiis ſe defendit, quæque linguam loco pennæ habere dicitur, ad Picos pertineat, penes eruditos ſit judicium. *Formam* ipſorum ſi attendamus, habent omnes *roſtrum* rectum, durum, rotundum, & ad pertundendas arbores percommodum. *Linguam* iis Ariſtoteles tribuit πλατεῖαν καὶ μεγάλην. Aldrovandus longam quidem in omnibus & ad occiput uſque extendi, & ſuper totum capitis verticem ceu in glomum convolvi, adeo ut cum exoritur, tanquam è multis involucris in longum admodum extendatur, obſervavit; latam minime; quin eſt acutiſſima, & in extremitate quodammodo cartilaginea. Anatomen vide apud Aldrovandum. *Crura* quoque omnibus ſunt breviuſcula, at admodum robuſta. Digiti pedum ante bini, totidem retro, iique valde conjuncti, ut arborem quam ſcandunt firmius apprehendant. Cauda rigida, & duriuſcula, cujus pennæ in extremitatibus ferme nudæ, quibus haud aliter quam pedibus inter repéndum innituntur.

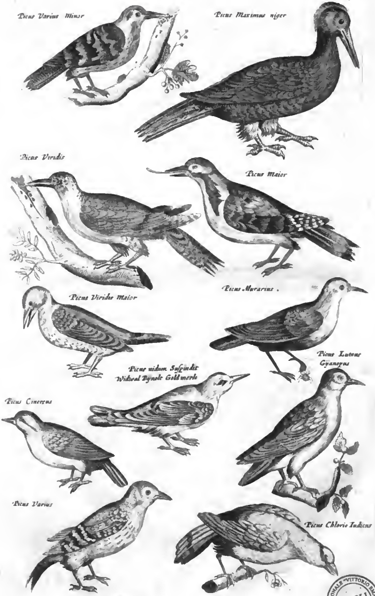
A iſt. H. A. l. 9. c. 9.

Locum ſi ſpectes, in quibuſvis reperiuntur regionibus, raro in Belgio, in Tarentino agro negari ſcribit Plinius; ſed Aldrovandus omnia genera in Italia ali, maximum ſi excipias, affirmat. *Locus.* Plin. H. N. l. 10. c. 29. Aldrov. Ornith. l. 12. c. 10.

Victitant vermibus, culicibus nempe formicis, quas exporrecta lingua velut in veru infigunt, & latitantibus ſub lignorum corticibus, & medulla coſſis. Ideò arbores tundunt, quarum percuſſi corticis ſono pabulum ſubeſſe intelligunt, & tam vehementer eas interdum excavant, ut ipſas ſternant. Quidam apud Ariſtotelem amygdalum tertio ictu pertudit, & nucleum comedit. *Victus.* Plin l. c. Ariſt. H. A l. 9 c. 9.

Nidificant in cavis arborum, olearum inprimis. Tanto artificio nidum exſtruunt, & excavant, ut admoto circino rotundius reddi foramen à perfectiſſimo Geometra non poſſet; & ligna quibus inter ſe conſertis conſtat, facilius manibus ſeparentur, quam ferro diſſecentur. *Pullos* ſeptem vel octo educant, quos exire ex ovo à cauda Hylas, referente Plinio, [illegible]didit. Quoniam pondere capitum perverſa ova poſteriorem partem corporum fovendam matri applicant. Nunquam humi conſiſtunt, vel in ſaxis conſident, ne aciem unguium obtundant. Scandunt vero per arbores omnibus annis [illegible] tanquam ſtelliones, ſeu ut Plinius vertit, ſceles, non modo ſurſum per arborem reptando, ſed deorſum etiam & ſub ipſis ramis, pedibus & ventre ſurſum, tergore deorſum terram ver- *Generatio.*

Tab 41

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III · NAPOLI

Digitized by Google

verſus converſo; quod Ariſtoteli eſt [illegible]

Vox. Scaliger in Exercitat. 237. Albertus lib 23. de Animal. Humano ipſos *ſermoni* aſſueſcere Scaliger author eſt: ſed minus apte, & rariora & pauciora quam Picam reddere, addit. Albertus perfecte aliquando loqui ſcribit. Validius quam ſoleret ſtridens pluviam præſagire credebatur. Hinc ei pluviæ avis apud veteres nomen.

Uſus. *Uſus* ipſorum & in *cibo*; ideo tota fere hyeme & autumno Bononiæ in foro venduntur; & in *Medicina*. Nam cum ſale torrefactum quidam ad internas ani eminentias applicant. Aſſatum vel elixum incantatione ligatos ſolvere; oculos, geſtantibus viſum acuere; roſtrum è collo ſuſpenſum, dentium, uvulæ & tonſillarum dolorem curare; Kiranidis ſunt deliramenta. Idem ferentes ab apibus etiamſi mella earum eximant, non feriri, Plinii. Clavum & cuneum arbori, in qua nidificant infixum, diu non hærere. Foramen vero nidi lapide vel ligno obſtructum, herba appoſita, ſeu illa linaria major, ſeu æthiopis, eundem aperire, pari fide affirmatur. Plin. H. N. l. 10. cap. 18. Æl. H. A. l. 1. c. 45.

CAPUT II.

De Picis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Pico Maximo, Majore, Vario minore Viridi noſtrate, Pico luteo Cyanopide, Viridi majore, & Murario.

PICUS MAXIMUS, eſt omnium longe maximus, cornicis interdum magnitudine, infra gallinam aliquid, & excepto capitis vertice *totus niger*. Plumæ tamen in vertice coccineo vel flammeo colore egregie micant, & velut cirrhum efficiunt. *Roſtrum* habet longum, robuſtum, digitum parvum, longum, cujus ſuperior pars, quæ juxta caput lata eminet, & duas ſtrias, ut folium Cyperi, obtinet. *Linguam* oblongam duram & in extremitate aſperam. *Digitos* binos ante & totidem retro. Ungues recurvos.

PICUM MAJOREM πίπραν Ariſtoteles vocat. Magnitudine merulam vincit, ſcribente Ariſtotele. Is quem Aldrovandus depingit, *roſtrum* babet canaliculatum, *linguam* longiſſimam, muſculoſam, extremo apice duro nervo aculeatam. *Caudam* robuſtam, & ob ſuperiores reliquas cooperientes plenas duro calamo donatas & inflexu difficillimas, renitentem. In tota ave triplex color conſpicitur. *Pluma* medio vertice rubicundæ, & ſaturo cocci colore conſpicuæ ſunt, quæ in fœmella mari alioquin per omnia ſimili deſiderantur. In oculorum ambitu, ventre toto, & alis internis inſigni macula albicat. In alis & cauda nigri aliquid conſpicitur.

PICUS VARIUS MINOR majori per omnia ſimillimus eſt, & prorſus videretur idem. Niſi rubræ illæ maculæ in vertice & Uropygio deeſſent. *Dorſum* ejus verſus lumbos magis quam ſuperioris varium. Et ex albo nigroque promiſcue maculatum, lineis interim obſcuris transverſallibus quæ alarum notis reſpondere videntur, conſperſum eſt.

PICUS VIRIDIS κελεὸς eſt Ariſtotelis, inter Picos quidem eidem non recenſitus, inter Picos tamen vel ob ſolam pedum & Caudæ diſpoſitionem (duobus digitis ante & totidem retro inſignitur, & caudam rigidam habet) numerandus. Turturem magnitudine equat. *Roſtrum* habet nigrum, durum, robuſtum, acutum duos digitos longum. *Caput* craſſiuſculum in ſuperiori parte ex maculis partim miniaceis, partim nigricantibus variegatum. *Oculos* alia quædam macula nigra ambit, ſub qua rubræ illæ maculæ ſuperioribus correſpondentes pallidiores ſunt. *Dorſum & alæ* virides cum luteo tamen intermixto. *Mentum*, pectus, venter, crura pallide vireſcunt, adeo ut ex albo & viridi permiſceri videantur. Æſtate eum ſilere ajunt. Ideo cum menſe Aprili quidam clamitantem audiviſſet, hyemen adhuc metuendam prædixit. Altiſſimas arbores volatu trajicit.

Oſſa ipſius toſta in pollinem redacta, & in vino epota validum ſunt contra calculum remedium.

PICUS LUTEUS CYANOPUS ex Perſia adfertur. Magnitudine à ſuperiore nihil differt; caput tamen & collum craſſius, & roſtrum prolixius obtinet. Pennæ à medio vertice ad extremum *caudæ* uſque aliquid ferruginei habent, *roſtrum* vero omnio ferrugineum. *Pedes* ſubcærulei, *ungues* nigri, cætera lutea, niſi quod *alarum pennæ* omnes in extremo quodammodo ferrugineæ ſint.

PICO VIRIDI MAJORI ſeu Maximo, Roſtrum, quod in omni Picorum genere rectum eſt, incurvum, pedes ad ſimilitudinem aliorum, varias maculas in alis, tribuit Bellonius. Aldrovandus Ornithol. lib. 12. cap. 35. Bellon. l. 6. de Avibus c. 15.

PICUS MURARIUS muris turrium maxime adhæret, & vermiculos in eorum rimis inquirit. Paſſere domeſtico paulo major eſt, ſturni fere craſſitie. Roſtrum babet oblongum, tenue, nigrum. Caput, collum, dorſum cinerea. Pectus albicans. Alas partim cineras, partim rubeas. Caudanr brevem. Digitos pedum longos, tres ante, unum pro calce. Alas *in volatu* ſemper motitat, nec uno loco inſidere novit. In foraminibus parietum *nidulatur*. Suavem *vocem* edit.

AR-

Articulus II.

De Pico Cinereo ſeu Sitta, Pico nidum ſuſpendente, Chlorione Indico & Picis congenere.

Picus Cinereus Ariſtoteli [illegible] ſeu [illegible]; aliis [illegible] quaſi materiem contundens, nomine omnibus communi; quibusdam [illegible] & [illegible], quod Vropygium motitet; modernis Græcis [illegible] dicitur. Annumeratur Picis, quia eorum more ſuper arbores repit. Caput ei parvum; Oculi exigui; Roſtrum longiuſculum, nigrum, rotundum Collum, dorſum, alæ, nec non & cauda ſuperius è plumbeo ad cinereum vergunt: ſub collo verò & ventre è caſtaneo ad ruffum. Cervix ad latera luteſcit. Qua parte inter roſtri principium & retro oculos macula oblonga nigerrima inſignitur. *Vrut* maceriem contundens. In foraminibus arborum, quas terra & limo artificioſiſſime claudit, anguſto aditu ſibi relicto, *nidulatur*, & prolem numeroſam progignit. Frangit Aquilæ ova. Res malefica ei tribuitur, quaſi rerum cognitione calleat.

Ariſt. H. A. l. 9. cap. 17. Idem lib. 9. cap.

Picus Nidum Suſpendens cum Oriolo Alberti, Ariſtotelis Chloreo, & Plinii Chlorione, Galbula ſeu Galgulo, Ictero, & Bononienſium Regalbula idem eſſe ab Aldrovando creditur. Modernis Græcis [illegible] dicitur. Chloreum & Chlorionem Ariſtoteles & Plinius appellavere, ut luteum & viridem in ea reperiri colorem innuerent. Junior vireſcit; adultior aut ſaltem annua facta alis tantum modo exceptis tota evadit lutea. Magnitudine eſt par Turturi; colore pro ratione ætatis variat. In juniore roſtrum eſt ſubfuſcum. Adulta inter roſtrum & oculos maculam habet nigram. Junior minimè Illa alas habet nigerrimas, quarum pennæ & remiges maxime in extremitatibus ſuis albeſcunt: junior ſuperiores pallidas, inferiores nigricantes.

Plin. H. N. l. 37. c. 10. Aldrov. Ornithol. l. 12. c. 39.

Locus. *Locum* ſi attendas Germaniæ eſſe peregrinam Geſnerus reliquit. Migratoria vero eſt. Plinius & Ælianus hyeme eam videri negant; æſtivo tempore in conſpectum venire, exortu arcturi ſyderis diſcedere, & pullis editis Italiam relinquere, adjiciunt. In Helvetia menſe Majo apparere incipit, in quibusdam Galliæ locis Martio. Dependens pedibus ſomnum capit, quia ſe tutiorem ſperat. ſi Plinio credimus.

Plin. H. N. l. 10. c. 25 Æl. de Animal. l. 4. c. 47.

Plin. H. N. l. 10. cap. 33.

Victus. Vermibus more picorum *veſcitur*, ſed & ficubus. Unde ipſi [illegible] nomen.

Generatio. Proprium ipſi *nidum* in arboribus ſuſpendere. Conſtat ille ex muſco & lanugine quandoque, ex fœno & culmis nonnunquam, ex cannabe & feſtucis interdum. Forma ipſi corbis vel calathi ficarii è juncis intexti; vincula de quibus pendet ſunt, culmi, junci, fila è lino, ſerico, ſetæ equinæ & cætera. Iconem in Aldrovando vide.

Vox. Cum *cantillat* orio vel loriot ſonat, imminente pluvia fiſtulæ inſtar canit.

Uſus. Plin. H. N. l. 30. cap. 11. *Uſus* ipſius in cibo eſt & *Medicina*. Pingueſcit mirum in modum. Emoritur ſi ab icterico conſpicitur æger, ipſa evadit. Ad Germanos accedens, non amplius naſcituras pruinas promittit.

Chlorio Indicus maxima ſui parte, quin toto corpore luteus eſt; ſi coronam verticis & caudæ alarumque maculas cæruleas, & roſtrum pedesque quæ inſigniter rubent excipias.

Picis Congenerem Aldrovandus Marchioni Fachineto debet. Erat, quantum ex pictura conjicere licebat, Coccothrauſtis magnitudine; roſtro luteo, acuto, Picorum haud abſimili; vertice, cervice & toto dorſo viridi, Vropygio albo, pennis alarum veſtitricibus viridibus, remigum ſuperioribus albis, inferioribus, & cauda cæruleis. Prona pars à roſtri initio ad anum uſque coloris cinnaberis erat.

NB. *Picarum genera exotica vide in Mantiſſa.* N. 5.

CAPUT III.

De Iynge ſeu Torquilla, Iyngi congenere, & Certhia.

Propter roſtri & linguæ conſtitutionem, Picis Jynx ſubjungitur, quam Galenus & Suidas [illegible]. Tzetzes [illegible] & Cinclida, Athi montis incolæ, teſte Bellonio, Alcionem, Theocriti interpres [illegible]. alii Turbinem, Gaza Torquillam vocat. Vincit magnitudine fringillam, Roſtrum habet firmum ex plumbeo & nigro permixtum. *Lingua* aculeum tam acutum & validum, ut humanam cutim haud aliter ac acicula penetret. Ea infra arteriæ ſummum ſubit, & ſupra cranium reflexa, prope nares inſeritur. Eſt autem gemina ubi ab occipitio reflecti incipit, & in ſyncipite rurſus utræque partes conveniunt. *Digitos* pedum utrinque duos habet. *Digitorum* utrobique longior alter, cum altero breviore conjungitur. Conſpicitur in quavis regione circa arbores.

Victus. *Veſcitur* formicis, easque exerta lingua velociſſime aculeo transfixas venari & devorare ſolet; nec unquam roſtro attingit. Dicitur [illegible], id eſt ſtridere. Sed Ælianus obliquam tibiam voce ſua æmulari ait.

Generatio. *Nidulatur* in arborum foraminibus, villis & domibus. Octo vel novem *ova* uno partu excludit. Ægerrime cicuratur. Si

manu

manu teneatur, caput in utramque partem circumagit. Apud Geſnerum enutrita, acceſſum hominis æger ferebat, collum in ſublime erigebat, roſtrum ſine morſu modo extendebat, modo retrahebat. Plumæ capitis rigebant. Caudam erigebat & dilatabat. Uſus ipſius eſt in cibis.

Aldrov. lib. 12. Ornith. cap. 43.

JYNGI CONGENER, quem Aldrovandus deſcribit, magnitudine erat par Jyngis; colore capitis, dorſi, alarum, & totius caudæ ferrugineo; maculis luteis transverſalibus diſtincto, pectore & ventre albicantibus, & lineis luteis per longitudinem exornatis. Tibiis luteis; digitis picorum more oblongis.

CERTHIA, Ariſtoteli κέρθιος, vel ut Robertus Conſtantinus opinatur, ab aſtu κερδίω dicta, avicula eſt exigua, Regulo paulo minor. Roſtrum habet arcuatum, in ſuperiori parte longius & craſſius. Guttur & pectus candicans; dorſum & alas fulveſcentia, nigris maculis ubique diſtincta. Caudam brevem, rigidam, & in extremitate acutam. Ungues valde aduncos. *Victitat* inſectis minoribus: In cavis arborum *nidificat*, & viginti quandoque *ova* ponit. *Vocem* ipſi claram tribuit Ariſto-

Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 17.

teles. Perpetuo fere nunc in hanc nunc in illam partem volitat. Toto anno eandem patriam incolit. Arborum ramis fringillaginis inſtar ſeſe annectit, & Picorum more arbores perreptat. Sagax ipſi in vitæ officiis *ingenium* Ariſtoteles adſcripſit.

CAPUT IV.

De Merope.

MEropis nomen Albertus Pico viridi, Niphus Grallo ſuo, alii Paro majori, ſed male impoſuere. Convenit illi aviculæ, cujus vox multiplicem partitionem capit, ideo à μερισμῷ ὀπὸς dicta eſt; quæque Cretenſibus μελισσοφάγος. ſeu Apiaſter, Raſi Alkenius, vel Alkerius; Alberto

Prob. in lib. 4. Georg. Bellon. lib. de Avibus c. 27. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 13. *Deſcriptio.* Plin. H. N. lib. c.

Muſcipula, aliis Riparia, Parra, & Gangrena teſte Kiranidis interprete dicitur. Magnitudine ſturnum ſuperat, Merulis par eſt. Ariſtoteles hoc tantum de illa habet. Pennas ejus inferiores pallidas eſſe, ſuperiores cæruleas, ut Halcyonis, poſtremas pinnulas rubras. Plinius Ariſtotelem ſecutus, pallido intus colore pennarum, ſuperne Cyaneo, priori ſubrutilo eſſe dixit. Aldrovandus & maris & fœminæ deſcriptionem tradit. Mari roſtrum eſt longum, durum, ad inſtar falcis meſſoriæ arcuatum, & quaſi triangulum. Iris ita rubeſcit, ut aliam omnem rubedinem ſuperet. *Fœminæ* color ubicunque minus intenſus. Tergus quodammodo vireſcens. Linguam habet ſublongam & gracilem: oris rictum tam amplum, referente Alberto, ut multas muſcas in os ejus humoris inſidentes capiat. Veſiculam fellis amplam humore viridi ſmaragdi inſtar refertam.

Locus.

In Creta inſula tam vulgaris eſt, ut nuſquam non in ea conſpiciatur: reperitur & in Italia. Græcis per continentem, incognitam ſcribit Bellonius.

Victus. Ariſt. H. A. l. 9. c. 40. Georg. lib. 8 Ariſt. H. A. l. 8. cap. 1. Plin. H. N. l. 10. cap. 33.

Victitat apibus; ideo Virgilius Meropis nidum prope alvearia prohibet, & cicadis. Sed nec lamſanæ caucalidis, & raparum ſeminibus, vel tritico abſtinet. *Nidificat* in cavernis, interdum ad ſex pedem altitudinem, interdum ad quatuor cubitos, defoſſis. Et ſex aut ſeptem pullos parit.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 13. *Volatus.*

Volat gregatim, circa montes qui thymum ferunt frequenter; & cum reliquæ aves quaſi ſurſum ad oculos verſus volitent, illi retrorſum caudam verſum eum exercet.

Vox.

Vocem inſtar hominis quodammodo edit, qui ore in rotundum clauſo ſonet grul gruru, urubul, & longe auditur. *Ingenium* & *Mores* ſi ſpectes, migratoria eſt. Pullos ne facile capiantur de loco ad locum transfert, & author eſt Ariſtoteles eſſe qui confirment, Meropes parentibus ſeneſcentibus vicem reddere; imo eoſdem quam primum facultas datur, liberorum opera ali.

Uſus.

Uſus ejus in *Medicina* aliquis. Fel ſi cum gallis & oleo omphacino miſceatur, firmam capillis nigredinem inducit. Frixa in oleo manus ab apum punctionibus immunes reddit, ſi credere fas eſt. Eſt & alius *Merops* quem Germani Hirundinem marinam vocant. Et ſuperiore paulo longior, & craſſior. Roſtrum habet nigrum, longum, acutum, & proprius ad falcem meſſoriam, quam in illa accedens. A roſtro maculam nigram, quæ per oculos retro ad colli initium uſque defertur. Alarum pennæ, variis coloribus inſigniuntur. Primæ cæruleæ ſunt. Secundæ ex cæruleo & flavo mixtæ. Tertiæ omnino flavæ, remiges nigræ & in extremitatibus rubræ.

CAPUT V.

De Regulo.

REgulus, Græcis Trochilus, Orchilus, Tyrannus, [illegible], & Tettignn, in Creta inprimis, aliis Rex Senator, Parra, Bitricus, & Acalanthis dicitur, quæ omnia nomina Paſſeri Troglodyti communiter tribuuntur. Ariſtoteles ipſi corpus non am- Ariſt. H. A. l 8. c. 3.

plius tribuit quam Locuſtæ, & cruſtam è pluma elatiuſcula rutilam. Quem Aldrovandus deſcribit, à capitæ ad extremitatem caudæ menſuratus, vix palmum ex ſuperabat. *Criſtam* in fronte erectam colore fere aureo gerebat, quæ in mortuis non conſpicitur. Caput, collum, dorſum, &

mediæ alæ ex viridi luteſcebant. Remiges nigricabant, & ad latera flaveſcebant. Prope earum exortum notabilis viſebatur macula. Guttur & pectus ex albo flaveſcebant, venter candicabat. *Fœmellæ* pallidioribus capitis ſunt conſpicuæ. Minores etjam ipſis criſta pennulæ, quarum caput linea craſſa ſatis velut corona eleganter ambit. In alis duas habent albas maculas, parvam unam, longam alteram, cum mas hanc ſolam habeat.

Locus. Hyeme *degunt* in urbibus & foraminibus, reliquo tempore in ſylvis, inter frureta & juniperos.

Victus. Ariſt. H. A. lib. 8. cap. 3. *Veſcuntur* vermiculis, quorum nomine muſcæ, formicæ, coſſi, & ſimilia inſecta intelliguntur. Muſcis adeo ingurgitari quidam dicunt, ut aliquando de vita periclitentur.

Generatio. Bis anno *pariunt* & *ova* ſeptem aut ſex piſorum ponunt magnitudine. *Volant* ſolitariæ; & aliqui poſt migratices recedunt.

Vox. Vox ipſorum zinzulare, ut Authori Philomelæ placet. Magni & ſieci in hyeme frigoris tempore, præcipue cantant. Parvitatem corporis ingenii ſolertiæ in ipſis natura penſavit. Auſu enim magno contra Ariſt. H. A. l. 9. cap. 11. Aquilam pugnare conantur. Cum ſe proxime quaſi manu capiendas obtulerint, caſſo hominis conatu profugiunt. Multi uno ſpecu in hyeme conduntur, ut parvus in tam minimis corporibus calor, ſocietate augeatur. Cum in veruculo igni apponuntur, tametſi nemo vertat, tamen per ſe convertuntur: ſcilicet, ubi ea pars, quæ igni obverſa fuit, aſſata eſt; altera, quæ non eſt aſſata, quia gravior, deſcendit. Motu inſolito & cantu qnamvis ſuavi geſtienres, quia ariduli vaporoſum aërem plauſibiliter excipiunt, & adventantem humiditatem, qua refocillentur implorant, pluvias Aratus in Phænom. affuturas denotant. Eædem ingruunt, Arato teſte, ſi cava terræ ſubierint. Unde floricomis hymenæis infeſtos dixit Avienus, quia iſti ſereno cœlo gaudent.

Datur & alius REGULUS NON CRISTATUS, qui quandoque in agro Bononienſi capitur. Similis hic, criſtam ſi excipias, ſuperiori Règulo. Roſtrum ei gracile, oblongiuſculum, ſaturrimó atro colore reſplendens, interna capacitate, & utraque mandibula, unà cum linguis rubicundis. Vertex, collum, Dorſum colore bætico ad flavum nonnihil vergente. Oculi nigreſcentes, quos plumæ cinereæ ambiunt. Alæ & cauda exteriori ſuperna ſuperficie ex fuſco ad ſpadiceum vergunt. Pectus, alæ internæ ac ſupremæ, caudæque inferioris initium ſunt flava. Poſtici digiti unguiculus omnium eſt maximus; digitus à medio anticorum magnitudine ſecundus, duo cæteri antici minores & æquales inter ſe ſunt. Maſcula alba, quam criſtatus habet, in hoc non conſpicitur.

CAPUT VI.

De Paſſere Troglodyte, & Aſilo ave.

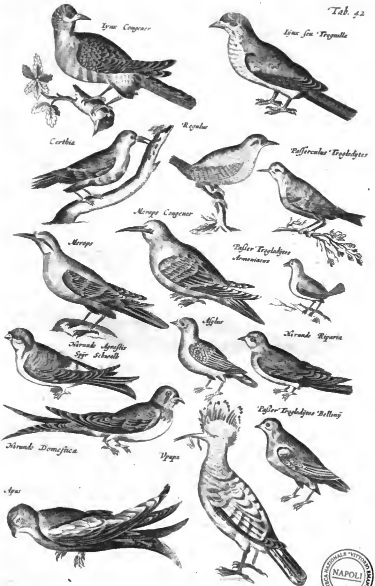
PAſſer Troglodytes, quem Ætius [illegible] vocat, etſi multo minor Regulo, quod hic pluribus pennis veſtiatur, appareat: duplo ramen plus carnis poſſidet. *Roſtrum* habet longiuſculum, acutum, ſuperne fuſcum, inferne albidum; *lingulam* admodum exilem, bifidam, continens. Ventrem, collum, ac dorſum ex fuſco ad ſpadiceum inclinante veſtitum. Pectus cinereum; Caudam ſemper ſubrectam & albo colore interpunctam. *Victitat* vermiculis. *Nidum* ſæpius in ſylvis, aliquando in poſticis ædibus, & ſtabulis ſtramine tectis, juxta parietes domuum, & ſepes, ex muſco foris, ex plumis intus conſtruit. Ovi is erecti, & in altero ſuo fine conſiſtentis formam habet; in medio latere oſtiolum. Per hoc ingreditur, & egreditur. Bis anno parit, & *ova* novem, uno tempore deponit. *Volat* ſolus, nonnunquam gregatim, ſemper breviter; & quoties aliam ſui generis offendit, eam aggreditur. Mira ipſi *Cantus* inprimis ſi cicuratur, (cicuratur difficulter) ſuavitas; quem Majo præſertim, ſæpe hyeme exercet. In feſto trium Regum, cum omnibus, quos eo anno educavit pullis cantillare Galli ſabulantur. Cinis in pulverem exuſti, & ex vino bibiti, calculoſis opitulatur. Cerebellum in Diaſatyrion recipitur.

Quem Bellonius pro *Paſſere Troglodyte* quemque Galli Favette ronſe à colore fulvo vocant, ponit; Ruticillæ admodum eſt ſimilis, paulo vero minor, corpore oblongiuſculo, roſtro gracili & oblongiuſculo. *Mas* magis quam fœmina rubet. Vix plus carnis obtinet, quam digiti extremum. Unus tantum in eo color, qualis in Luſciniæ cauda. Hyeme non videtur. Nidulatur, ſæpe inter dumos hortorum, & in ramis cicutæ; aliquando retro parietis in urbibus & pagis. *Nidum* ingenioſe intus ex ſetis equinis conſtruit. Quinque plærumque *ova* edit, eaque cinerei coloris, nigro maculati. Bellonius l. 7 de Avibus cap. 4.

ASILUS ſeu [illegible] inter aviculas vermivoras ab Ariſtotele numeratur; quanquam hoc nomen & inſecto volatili, quod Equos infeſtat, tribuatur. Si ea eſt, quam Bellonius ob parvitatem Philoſopho ita vocari ſcribit, & depingit; habet criſtam capitis flavam, roſtrum nigreſcens, ſed in his extremitatibus aliquando luteum, longiuſculum, & debile: Caudam, tergus, alarum plicas & extremitates, lurea: crura, pedes, & ungues nigra. *Degit* in umbroſis nemorum locis. *Victitat* beſtiolis vivis, & grana averſatur. Semper *canit*.

CA-

Tab. 42

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

CAPUT VII.

De Hirundinibus in genere.

HIrundo, ſeu à voce ſua, ut Varro credit; ſeu ab hærendo, quod tectis ædium, vel trabibus, ubi nidificat, adhæreat, dicta, à Græcis χελιδὼν, χελιδὶ, ἀοτίλλα, ἀνηδότης, ἀντίλλος, ἀτίαλμα, ἀδωνὶς, ὀρνὶς, & ἰσακυγίδα vocatur. Vagam volucrem Ovidius, Daulidem avem Plutarchus, Biſtonis alitem Seneca, Pandione natam alii dixere. *De Generibus* Hirundinum non conveniunt
Pli. H. A. l. 10. c. 33. authores. Ariſtoteles, *Domeſticas*, *Apodes*, *& Falcuas* agnoſcit. Plinius, *Domeſticas*, *Ruſticas*, *Apodes*, & *Riparias*. Geſnerus, *Domeſticas*, *Sylveſtres* & *Riparias*. Geſner. in Ornit. Scaliger, *vulgares nigras*, *Subfulvas*, ſimili forma in ripis nidi- Scalig. Ex. 228 ficantes. Quater illis grandiores, toto corpore atras, fœdiſſima facie, cruribus breviſſimis, craſſiſſimis, hirtis; & *Buteonis* magnitudine, ſed facie nullo modo ab his diſ-
Ariſt. H. A. l. 3. c. 12. ſimili. Dantur & albæ, ſeu quod præ nimio frigore albeſcant; ſeu quod caneſcant A. iſt. l. de colori-bus. ante tempus, ut alia quædam animalia, ſeu quod artificio tales evadant. Si quis albas, Aldrov. Ornith. l. 17. c. 6. inquit Aldrovandus, deſideret, ova earum dum cubant, oliva illinat.

Deſcriptio. *Deſcriptione* longa opus non eſt. Formæ eſt gratæ, nigredinis decentiſſimæ, modicæ carnis, plumarum multarum. Albedo totum cingit ventrem; hinc λευκὴν Ariſtophani. Color cæruleus, ad latera per caput alaſque refulget, unde Cyanea. Simonidi. Rubedo ſub gutture potiſſimum & pectore emicat. Unde Ovidius.

—— Neque adhuc de pectore cædis
Exceſſere notæ, ſignataque ſanguine pluma eſt.

Plin. H. N. l. 12 c. 17. *Oculi* eruti renaſcuntur, ſeu quod pulorum acu puncti viſum recipiant, quod Ælianus de alba in Samo naſcente ab Ariſtotele proditum ait; ſeu quod laceratis eorum oculis, alii ſubnaſcantur, ut nonnulli prodidere. Ælian. H. A. l. 2. c. 4. Ælian. H. A. l. 17. c. 2. *Cauda* eſt bifurcata, & longa. *Pedes* breves nigri & debiles. *Interna* ſi ſpectentur, *fel* alii ventri, alii inteſtino adhæret. Ariſt. H. A. l. 2. c. ult. *Ventriculus* ipſis longior. In diſſectis pullorum qui primo partu excluſi ſunt, ventriculis luna creſcente, lapilli, chelidonii dicti, magicis narrati artibus reperiuntur. De colore non conſtat. Nigrum & album Trallianus, candidum & rubenti colore Plinius, varium & parvum Dioſcorides, prodidere. Aldrovandus, unum intus albicantem, extra melinum, alterum ſubrubentem habuit. Trallia-nus l. 1. c. 15. Plin. H. N. l. 11. c. 37. Dioſcor. l 2 c. 49.

Locus In nulla non regione inveniuntur. A Thebarum duntaxat, quod urbs illa ſæpius capta ſit, & Biziæ in Thracia, propter Therei ſcelera, abhorrent. In Ægypto perennant, noſtræ hyeme menſe Septem- Plin. H. N. l. 10. c. 24

bre ſeu Octobre vel conduntur, vel in vicina tepidiora loca abeunt. Inventæ multæ in apricis montium receſſibus nudæ atque deplumes. Ariſt. H. A. l. 8. c. 16. In quadam Germaniæ ſuperioris ſylva, inciſa quercus putrida, plena Hirundinibus inventa eſt. In Septentrionalibus locis inter canas deſcenſuræ, ſeſe colligunt, & ſæpiſſime in modum conglomeratæ maſſæ, à piſcatoribus extrahuntur, & in æſtuaria deportatæ, caloris acceſſu reſolutæ, volare incipiunt, ſed exiguo tempore durant. Redeunt ſub veris initium: ideo à Rhodiis ſub hyemis finem invitantur. Et Calpurnius illis viſis oves ab hybernis ſtabulis educi jubet. Eaſdem redire indicio obſervatum. Migraturæ cum rubro filo pedi alligato dimiſſæ ſunt, idem retulere reduces. Voſſius de idolol. l. 3. c. 82.

Victus. *Victitant* inſectis, ut cicadis, ideo eas in ædibus haberi vetabat Pythagoras; apibus, unde nidos earum alveis propinquos tolli, Ariſtoteles jubet; muſcis, culicibus, papilionibus, & aliis. Plut. l. 8. Sap. q. 7. Ariſt. H. A. l. 9. c. 40. Carne veſci, credidit Ariſtoteles, an granis dubitatur. Ariſt. H. A. l. 8. c. 3.

Generatio. De artificioſa *Nidorum* ſtructura, in ſequentibus dicemus. Quantum ad *coitum* cum cæteræ aves in eo à maribus conſcendantur, Hirundines, contrario quam aliæ modo miſcentur, averſæ nempe. Æl. H. A. l. 2. c. 3. Bis anno, quinque, ſemel ova, magnitudine olivæ, ferrugineis maculis conſperſa pariunt, nec plura utero gerunt. Ariſt. H. A. lib 6. cap. 5. Primi partus, injuria frigoris (prima namque parit) corrumpuntur; poſteriore pullos, ſed cœcos perficiunt. *Fœtus educatio* ſumma peragitur à mare & fœmina æquitate. Alterant cibum, & à primo natu, finitur in ultimo. Pli H. N. l. 10 c. 33. Nil amplius, qui accepto cibo locum mutavit, accipit, donec in priſtinum redierit. Æl. H. A. l. 3. c. 25. Heſiodus citante Æliano, dimidium tantummodo ſomnum perficere ait. Oppian. in Cyneg.

Vox. *Vox* ipſarum perfritinnire, thrinſare vel drinzare, zinzilulare, minurizare, à latinis; per ψιθυρίζειν, τιτυβίζειν, & τιτύζειν à Græcis, exprimitur. Canunt ſtantes; aliquando in volatu clamant breve & abruptum quiddam. Mane & tempore coitus magis ſtrepunt.

Rariſſime propter pedum debilitatem & brevitatem *incedunt*. Volucrum vero ſolis, flexuoſi volatus, velox celeritas, quibus ex cauſis neque rapinæ cæterarum avium obnoxiæ ſunt. Pli H N. l. 10 c. 33.

Ingenium. *Ingenium* & in eo qui quidem quod cicurari nequeant pullis Chelidonia amplicata, viſum reſtituant, blattas ovis infeſtas apio fugent, & poſtquam pullos à ſerpente laniatos animadverterint, circa ejus maxillas ſe tamdiu, donec conficiantur, volvant; teſtantur; ſed in Nidorum ſtructura maxime. Oppian. Halieut. l. 5. Plin. H. N. l. 10 c. 33. Hos luto conſtruunt, ſtra-

mento roborant. Si quando inopia eſt luti, madeſactis multa aqua pennis, pulverem ſpargunt. Ipſum vero nidum mollibus plumis flocciſque conſternunt, tepe ſaciendis ovis, ſimul ne durus ſit infantibus pullis.

Præſagium. Putantur pluvais *præſagire*, cum circa lacus ita proxime volitant, ut etiam ventre contingant; vel hae & illae volantes parietibus ſubinde hærent; vel uſque adeo humiles feruntur, ut pedibus humum verrere videantur; ſeu quod tum muſcas & alia animalia venentur; ſeu quod commotam ſurſum auram perhorreſcentes deorſum pavitent.

Affectus. Quantum ad *Sympathiam* vel *Antipathiam*, vix aliquos videntur, vel amicos vel hoſtes habere. Cum paſſeribus tamen, qui initio veris earum præoccupare nidos conantur, pugnant, & obſervatum Coloniæ, Hirundinem cum Paſſerem ejicere non poſſet, ſtridore ſuo multas convocaſſe. Hæ cum impetu advolantes, luto, quod ore ſingulæ gerebant, nidi foramen obſtruxere. Paſſer incluſus ſuffocatus eſt.

Uſus. *Uſus* ipſarum pullorum inprimis ſylveſtrium *in Medicina* maximus. Cor cum melle devoratum, quartanas pellit. Lapilli, croceo linteo involuti, linoque ad collum ſuſpenſi, eaſdem tollunt. Caput matutino paſcenti præciſum, & luna plena lineo panno adalligatum, capitis medetur doloribus. Idem lapilli ſi manu ſinguli teneantur, faciunt, ſi Marcello credimus. Aqua hirundinum deſtillata Epilepticos ſublevat. Lapilli ad brachia alligati, ſi Sexto credimus, eoſdem ſanant. Nec male ſimus eum aceto & caſtoreo à quibuſdam iiſdem exhibetur. Stercus cum felle taurino inunctum capillos denigrat. Fel & ſanguis mire caliginibus proſunt. Idem, ſi tepidò applicetur, oculum ictu læſum reſtituit. Celebris nidorum in angina uſus, ſed & crematarum cinis eandem diſcutit.

CAPUT VIII.

De Hirundinibus in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Hirundine Agreſti, & Riparia.

Plin. H. N. l. 10. cap. 33. Hirundo *agreſtis*, quam Plinius *Ruſticam* vocat, in capite, collo & dorſo, hirundinis domeſticæ eſt colore. Sub roſtro, gutture, & toto ventre ad caudam uſque candicat. Pedes habet pennis obſitos. Sed & maculam prope caudam albam tantæ magnitudinis, ut dum volat, nihil in ea nigredinis, caudæ extremitates, caput, alas, & dorſum ſi excipias, appareat. His notis à domeſtica diſtinguitur. Caudam quidem etiam bifurcatam habet; ſed longiſſimis illis, quæ in domeſtica viſuntur, diſtituitur. Raræ ſunt in domibus. Diverſos figura, ſed eadem materia confingunt nidos. *Idem ibid.* Totos ſupinos, faucibus porrectis in anguſtum, utero capaci, mirum qua peritia, & occultandis habiles pullis, & ſubſternendis molles. In Ægypti Heracleotico oſtio molem continuatione nidorum evaganti Nilo inexpugnabilem opponunt; ſtadii fere unius ſpacio; quod humano opere perfici non poſſet. In eadem juxta oppidum Coptom inſula eſt ſacra Iſidi, quam ne laceret amnis idem, muniunt opere, incipientibus diebus vernis palea & ſtramento, roſtrum ejus firmantes, continuatis per triduum noctibus, tanto labore, ut multas in opere emori conſtet. Ea militia illis cum anno redit ſemper.

RIPARIA Marcello Empirico Ripariola, Gazæ Falcula, Græcis Drepanis dicitur. Fœmina prone præter pectus candicat, ſupine fuſca eſt: mas vero magis nigricat, collo toto, præterquam ſub roſtro, ubi macula eſt, luteſcens. Hoc tantum cum Hirundinibus omnibus commune habet, quod pedibus ſit curtis, multum volet, & inſecta in volatu capiat. *Nidos* non faciunt. Ripas excavant, atque ita internidificant. Aldrovandus illatis tantum plumis & ſtramentis nidulari audivit. Æſtate tantum apparent, menſe Auguſto cum Sol eſt in Leone, & cum imber inceſſit. Eo tempore pariunt, cumque pulli convaluerint, moriuntur. Plinius, migrare multis diebus antequam futurum eſt, ut amnis auctus attingat ejus nidum, author eſt. Huc refer Hirundinem MARINAM aucupibus Italis dictam, quæ corpore eſt major, pedibus longioribus, ventre toto ad pectus uſque candicante, capite, alis, & dorſo ſuſceſcentibus. Roſtro robuſto, nigro; Rictu maximo eoque coccineo. Cauda bifurcata, pedibus aterrimis. A roſtro per oculos ad pectus fere uſque notabilis linea atra defertur, & velut torquem prope pectus conſtituit.

NB. *De Hirundine exocica vide Mantiſſam.* Num. 11.

ARTICULUS II.

De Apode.

Apos, aliis [illegible], nonnullis *Hirundo marina* vocatur. Eſt toto corpore plumis egregie munita, unius coloris, qualis in murium pilis, conſpicitur. Caput habet ſupra admodum latum; collum breviſſimum, rictum adeo amplum, ut integros ſcarabeos deglutiat, roſtrum exiguum, nigrum, alas longas, caudam bifurcatam, crura breviſcula, ad digitos uſque pennis obſita, ad rependum potius quam inſiſtendum facta. Digitos utrinque

binos,

binos, ut in Picis Martiis, unguibus acutis armatos, qnibus quod rapuit adeo conſtringit, ut id perfodiat.

Victitat inſectis per aëra volantibus, eaque niſi volans capit & edit. *Oculorum* vero acie ita valet, ut permiſſe paſſus muſcam obſervet, & ſubito inſequatur. *Volant* plurimum, & gregatim, arcus renſi figura, ſæpe alas non movendo. Hæ ſunt quæ toto mari cernuntur, nec unquam tam longo naves tam jue continuo curſu recedunt à terra, ut non circumvoſitent eas Apodes. Cætera genera reſident, & inſiſtunr: his quies niſi in nido nulla, aut pendent aut jacent. Nidificant in foraminibus turrium. Viſæ & in ſpeculis & abruptis fluminum littoribus. Fœtus earum Bononiæ magno væneunt.

Plin. H. N. l. 10. cap. 39.

CAPUT IX.

De Upupa.

UPupam avem, quæ Græcis communiter [illegible]. Orus Cucupham, aliï [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]. Phylincopteron, Agriopetinon, & [illegible] appellant. Magnitudine paululum Coturoicem exeedit. Color in ea eincreus albus & nigricans, quem mutat autumno inprimis. Unde apud Æſchylum [illegible] dicitur. *Roſtrum* ei nigrum, rotundiuſculum, falcatum, parumper à lateribus depreſſum. *Capiti* plicatilem criſtam, [illegible] Græci dicunt, ex viginti ſex plumis conſtantem, dedit natura, quæ per medium caput à roſtro reſidet, & per capitis longitudinem pro avis arbitrio, ſurrigitur & contrahitur. Hine [illegible], & [illegible] poëtis cognominatur. Fit id beneficio muſculi, qui inter vercicem eapitis & roſtri initium in quodam cavo locatus, totus continuus, à verticis extremo, & frontis carnoſiore initio naſcitur, & utrinque ſupra nares, infima parte carnoſior, & rubicundus, extima & ſuprema, cui criſtæ plumulæ profunde implantantur, membranoſus magis, ac cutaneus, deſinit. *Lingua* ipſi parva, trigona, initio lata, extremo, inſtar æqualium laterum trianguli acuta, in profundo latitat. *Aſpera arteria* initio divaricationum, quibus in pulmones utroſque finitur, duo velut oſcula, extrinſecus laryngis vicem ſuppleutia exhibet, quibus pellicula tenuiſſima prætenditur. Annuli ſemicirculares in utrumque latus terminati, nequaquam interna parte coëunt, ſed tota interior faeies hiat, ſubtiliſſima membrana obtenta tantummodo cooperta, quæ aëre & ſpiritu & copioſo, vocis efformandæ edendæ gratia, concepto, in amplum diſtendi poteſt.

Pauſan. V. G.

Plin. H. N. l. 10. cap. 24.

Aldrov. Ornith. lib. 17. cap. 11.

Locus. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 15.

Mootes & ſylvas *incolere* Ariſtoteles teſtatur. In ſepulchris, & humano ſtercore commorari Iſidorus. Rarius arboribus inſidere, ſæpius in terra, maxime ubi immundicies eſt, expericotia. Plurimo anni tempore, io montium anguſtis, & arborum cavis locis latitar. Ideo verno tempore deplumis ſolet conſpici.

Veſcitur myrti baccis, vermibus, formicis, muſcis. Vvis ſæpe tam immodice, ut ebria evadat. De *Nido* non convenit inter Authores, nec ſibi conſtat Ariſtoteles. Geſnerus ſub ſtipitibus arborum. Olaus M. in paludum tuberibus nidificari tradit. Hic modo nidum luti vice ſtercore humano, ſeu ut intolerabili odoris fœdirate homines ab eodem fuget; ſeu ne venenata ad eundem animalia accedunt, circumlinire; modo, ſtipites arborum ſubire, & ſine ullo inſtrumento in cavis parere, ſcribit. Terna *ova* Perdicum ſimilia, ſed minora, duriora, aſpectu deformiora, & odoratu graviora, parit.

Victus. *Generatio.*

Olaus M. l. 29. c. 21. H. A. l. 9 c. 15. Ælian. l. 6. de Animal. cap. 1.

Anglicus lib. 119. cap. 116.

Lente admodum *volat.* *Volatus.*

Vox ipſi per æſtatem alia, alia per hyemeo, ſi Alberto eredendum; ſi Polluci [illegible] ſemper, ſi poëtis, [illegible] ſemper clamitat. Si gemit, pluviam indicat. Si clamat, vulpem in vepretis hærere innuit. Si ante vitium tempus canit, inſignem vini copiam prænunciar.

Vox. Pollux l. 5. c. 13.

Ingenio non deſtitui certum, ſi ex uvarum eſu ebria adiantum herbam ori inſerere; & circumambulando ſibi mederi, gramen adverſus [illegible] edere; clauſum nidum, herba quadam, prodente Æliano aperire, verum eſt. Seneſcentes, inter pullos jam adultos plumas depoount, & viſum amittunr. Ab iiſdem, donec vires recuperent, paſcuntur. Viſus admota herba, reſtituitur.

Ingenium. Ælian. de Animal. lib. l. 3. c. 26.

Invenit & in *Medicina uſum.* Cor in lateris doloribus laudatur. Mira in ſomnis videbis, ſi ſanguine tempora illeveris. Lingua oblivioſo ſuſpenſa prodeſt Pennarum ſuffitus vermes expellit. Corium capiti impoſitum dolorem ſedat. Ala dextra cum deote hominis ad caput dotmientis ſuſpenſa, noo expergiſci, donec auferatur, fabulam eſſe credo.

Uſus.

CAPUT X.

De Paris in generè, & in ſpecie.

PArus, Ægithalus, Parix, & Parula dicitur. Tria ejus *Genera* agnoſcit Ariſtoteles; plura adjiciunt alii. Omnibus juxta oculos maculæ albæ ſunt. Vnguibus etiam omnes reptare, & facile, ubi volant, adhærere poſſunt, ita ut nucem è filo illis ſuſpenſam adhæreſcentes comedant.

Semper fere in arboribus *degunt*; raro terram petunt. Ad Belgas & Anglos quotannis ſub initium Octobris accedunt.

Locus.

Veſcuntur muribus, eute tantum detracta. Ob-

Victus & Vox.

Objectis, vermibus, apibus, nucibus, cannabino ſemine, quod dum roſtro perforant, ſonum fabri malleum in aſſerem adigentis excitant. Sebum eis exhibetur, ut lentore fauces demulceantur, & ſuavius canant.

Generatio. *Nidificant* in cavis arborum quidam, nonnullæ nidos de arborum ramis miro artificio ſuſpendunt. *Ova* plurima edere ſcripſit Ariſtoteles. Gregatim & impetuoſe volant. Tinnire per noctem author Philomelæ ſcribit. Veniunt apud Helvetios in cibum, & regium morbum, patientis aſpectu in ſe, ſi nonnullis credimus, recipiunt. Ariſt. H. A. l. 9. c. 15.

Species Parorum ſunt, *Major*, *Paluſtris*, *Sylvaticus*, *Ater*, *Cæruleus*, *Caudatus*, *& Criſtatus*.

Aldrov. l. 17. Ornithol. c. 13. *PARUS major* Ariſtoteli αἰγίθαλος μείζων, Turnero & Longolio Parus Carbonarius, Gazæ Fringillago vocatur. Coloribus quinque viridi, luteo, albo, nigro, & cæruleo elegantiſſime variat. *Caput* integit vitta, præ intenſo nigrore inſtar corvi reſplendens. Tempora & oculorum ambitus albent. *Lingua* extrema in duas partes fiſſa eſt, quarum utraque denuo in exigua quaſi capillamenta ſubdividitur. *Cauda* eſt bifida, partim cinerea, partim nigra, cujus extremæ utrinque pennæ duæ, exteriori parte candent. Propter cantus ſuavitatem alitur, eumque per totum continuat. Pulverizatus colicos & nephriticos cruciatus tollit.

PARUS INDICUS tribus potiſſimum coloribus, oculos ſi excipias, cæruleo, albo, & nigro, conſtabat. Guttur, pectus, & totus venter candibat. Vertex capitis & collum coloris erant cærulei diluti; Pedes nigerrimi.

PARUS PALUSTRIS in agro Bononienſi Paronzino, Bellonio, quartum Pari genus, Turnero Schæniclos Ariſtotelis dicitur. Capite eſt prorſus nigro, ut à Geſnero deſcribitur; pectore & ventre albicat. Dorſo & cauda frigeſcit, crura ſunt roſea.

SYLVATICUS macula per medium verticem rubente eſt conſpicuus, partibus utrinque nigris, cruſculis fuſcis, alis nigricantibus, reliquo corpore viridis, ventre dilutius.

ATER qui & *Carbonaribus*, albam maculam infra oculos habet, aliam in occipitio, caput nigrum, ventrem luteum, crura fuſca.

CŒRULEUS ab Ariſtoteles tertio loco, & abſque nomine peculiari poſitus, quod ſolus cæruleo capite ſit inſignis, ita dicitur.

CAUDATUS Ariſtoteli ὀρεινός. Bellonio Monticola, aliis, ſed male ἀκάνθυλλος vocatur. Niger eſt, parte prona, albus ſupina, in mediis alis rubet, circa imum ventrem dilutius. Vertex ei albus, roſtrum fuſcum, cauda bifurcata, & tantæ longitudinis, ut retro per tergus ſuper caput poſita, hoc longitudine ſua vincat. In fœmina omnia ſunt pallidiota, & color tergoris in mare caſtaneus, in hac ferme fuſceſcit. *Incolit* montes & ſylvas, & raro, niſi frigido tempore invenitur. *Veſcitur* vermibus, araneis, & ſimilibus animalculis. Sed & arborum germina principio veris amputat. Nidum ſtruit inter frutices, duos fere palmos cum dimidio longum, ex muſco & araneorum filis compoſitum, aditu ſemper anguſto. Ariſt. H. A. l. 7. c. 23. Bellon. l. 7. c. 25.

Species quæ *Mourier* Gallis audit, rotundum aditu gemino ad arboris alicujus truncum ſuſpendit, & mulra ova parit. Viſus ex lanugine illa, quæ in ſalice vetuſta & populo, extra ex lino aut cannabe extructus. Quem Aldrovandus à Presbytero quodam Colonienſi deſcriptum exhibet, avicula eſt Wyntepſker, quaſi vini promum Colonienſes dicunr.

Volant Pari caudati invicem, & modo hanc, modo illam petunt arborem. *Vox* ipſis non ita incondita; altum vero veris inprimis tempore clamant. *CRISTATO* magnitudo eſt Paro majore minor, montano par. Caput cum paucis punctis albis nigrum, criſta retro extenſa, corpus pronum fuſcum, pectus album, crura cinerea. Degit circa abietes & Juniperos.

CAPUT XI.

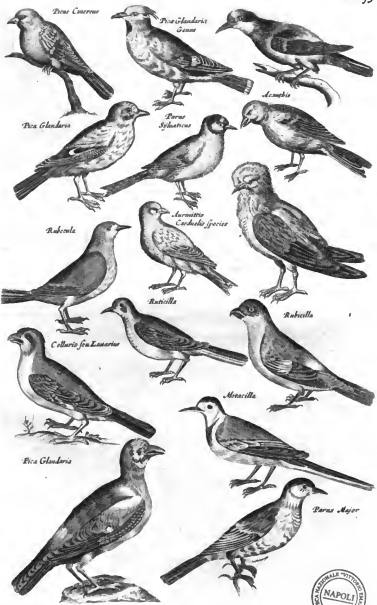
De Motacillis, & Muſcicapis.

MOtacilla, Heſychio κίγκλος & σεισοπυγίς, à motitatione caudæ dicta, à quibuſdam cauda tremula vocatur. Commune omnibus muſcis veſci; & circa aquas & pecora, ideo verſari: combuſtarum pulverem contra lapidem veſicæ vehementer laudari Faventinus & Maſſa reliquere. Species ipſarum ſunt *Alba* & *Flava*, ad quas *Spipolæ*, Spardæ, & aliæ *Muſcicapæ* referri poſſunt. Aldrov. Ornith. l. 18. c. 22.

ALBA, quæ & communis Gazæ Albicula, Bellonio Ariſtotelis Cnipologus, ſed forte male, avicula eſt oblonga, vertice, collo ſuperiore & pectore nigris, dorſo cinereo, roſtro longiuſculo, tenui, nigro, gula candida, ventre toto candido. Fœmella vertice eſt cinereo, gula luteſcente, cætera mari ſimilis. Verſatur circa equas: ſæpe & aratrum vermium cauſa ſequirur.

FLAVA duplex eſt. *Alteri* caput proportione parvum, fuſcum: roſtrum longiuſculum, nigricans Cranium molliſſimum, alæ breves, venter cum pauciſſimo luteo albicans, qui color initio caudæ inferius intenſior eſt. Pennæ in alis nigricantes, in medio per tranſverſum albidæ, extremæ totæ nigræ, cauda bifurcata, reliquo corpore longior. Ab Accipitre perſequente ſi evaſerit, egregie cantare dicitur.

Alteri

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Alteri roſtrum gracile, attum, in extremo parum recurvum, flavedo à gula ad podicem uſque præcedente intenſior. Caput & dorſum ferruginei ferme coloris, mentum albicante macula velut barba cana veſtitum.

O.nith. l. 18 cap. 26, 27. SPIPOLARUM, ut aucupes Bononienſes appellant, tres deſcribit Aldrovandus ſpecies. *Una* habebat caput leucophæum, albam ſub mento maculam, pectus rubicundum. Dorſum cinereum, ventrem ex rubicundo & albo varium. *Altera* pectus maculis fuſcis deorſum deſcendentibus interſtinctum, ventrem albeſcentem, maculam retro ad oculos majuſculam ad ferrugineum accedentem. *Tertia* cui & Boarinæ nomen, tota erat ex albo luteſcens, roſtro & pedibus fuſceſcentibus.

STOPAROLAS idem exhibet binas; unam pectore & ventre fere candido; Capite, quod maculis nigris in vertice, conſpergitur, collo, tergore, cauda ſubfuſcis: *alteram* roſtro oblongo, recto, ſupra tamen parumper *declivi*, ſuperius nigro, inferius corneo: collo, pectore, & ventre pallidis, oculis exiguis.

Ornith. lib. 18. cap. 28. MUSCICAPARUM, quæ forte Oppiano, quod circa boves volitent βουσίναι, plures exponuntur ab eodem ſpecies; ex quibus illa quam Pigliamoſche aucupibus Italis vocari ſcribit, in collo maculam albam velut torquem habet, in medio alarum aliam: *Altera*, Magnanima quaſi munus fabri obiens dicitur, forte quod roſtro ſonorè tundat, Muſcas capit. *Tertia* quæ Geſnero Glarea, cruribus roſeis, & ante hyemem avolat. *Quarta quam* Germani Todtenvogel vocant, forte quod imminente peſtilentia ſint frequentiores, ſolitaria eſt, & per arbores irrequieta volitat. *Quinta* Gallis Moucherolle dicta, quæ paſſeri adeo ſimilis eſt, ut non niſi moribus dum vivit; & roſtro cum mortua eſt, ab eo diſtinguatur. In ſylvis & dumetis latitat; & crura habet roſacea. Quidam Linariis eas comparant. Geſnerus eandem cum ſua Prunella eſſe conjicit.

CAPUT XII.

De Rubetra, Rubecula, Pyrrhula, & Phænicuro.

Ariſt. H. A. l. 8. c. 3. Scalig. ad H. A. l. 8. QUæ Ariſtoteli Græce βάτις illam Gaza Latine RUBETRAM, Scaliger Rubicolam tranſtulit. Non convenit de ea inter Authores. Niphus Italorum Baradam eſſe opinatur. Germani quidam Turdorum minimum genus quod rubi fructu victitat: Longolius Linariam ſeu Miliariam; Turnerus Anglorum Moretetteram, aut Stonchatteram; Bellonius Gallorum Traquetum, quod continuo alas motitet. Si hunc ſequimur, fringilla paulo minor eſt. Capite ſupremo nigricat, unde Melanocephalos Cretenſibus dicitur. *Collum* & dorſum habet cinerea. *Mas* à fœmina diſcrepat, quoniam ventre candicat, dorſo, capite, & collo albicat, gerit & albam per alas lineam. In Græcia, Creta & Gallia continuo, migratoria enim non eſt, viſitur, & ſemper dumetorum cacuminibus inſidet. Unde fortu ei apud Græcos nomen, nec ad pagos vel vicos propius accedit. Solitudine gaudet, & gregatim duntaxat, dum ſoboli intenta eſt, volare conſpicitur. *Nidum* tanta ſtruit induſtria, ut difficulter quo intret vel exeat invenias.

RUBECULA, quæ Græcis ἐρίθακος, ἐριθεύς, Heſych. & Phavorin. Lex. ἐρίθυλος, ἐριθία, & σίσυλος. Gazæ etiam Sylvia, pectore eſt aurantio ad ferrugineum accedente, lingua bifida, cauda duodecim pennis inſtructa, quam ſæpe motitat, poſtquam ſubmiſerit abſque tremore ſtatim erigit, & ſic ejus pulli à Phænicuri, ſeu Ruticillæ fœmina, & pullis, quibus ita ſimiles ſunt, ut vix ab oculatiſſimo dignoſci poſſint, quæ ſimul atque caudam moverit non ceſſant, donec ter aut quater ſimul moverint, dignoſcuntur. Æſtate cum prole ad deſertiſſima quæque loca ſecedit, cum Ruticilla comparet. In fine Autumni perfectam in pectora rubedinem nacta, ad oppida & pagos confugit, quo tempore Ruticilla deliteſcit. Nunquam fere in eodem ſaltu niſi una reperitur; unde Phavorino ἐρίθακος μονήρης ἢ μονότροπος, & natum inde illud, una arbor non capit duos Erithacos. *Voce* homines imitari, prodidit Porphyrius. Porphyr. l. 3 de abſtin. ab animal. Si cava terræ ſubierit, pluviam prædicit. Merulam amore tanto proſequitur, ut noctu fere in proxima arbore prope eam quieſcat. Dicitur & morbo comitiali eſſe obnoxia.

PYRRHULA ſeu Rubicilla, Scaligero Aldrov. Ornith. l. 17. c. 31. 32. Byrriola paſſeris eſt magnitudine; gula, pectore & ventre, miniaceis ſeu purpureis (fœminæ pectus totum caſtaneo cinereo colore diluitur) roſtro brevi ac lato, Scalig. ad lib. 8. Ariſt. H. A. bituminis inſtar ſplendente, trigone ferme. Lingua pro corporis magnitudine latiore & craſſiore; cujus pars extrema quæ palatum tangit, & ſapores dijudicat carnea eſt & unda, reliquæ cornea pellicula obteguntur. Degit æſtate in montibus & ſylvis; ſub hyemem ad plana deſcendit, & facillime capitur. Colorem per totum annum ſervat. *Veſcitur* vermiculis; ſed inprimis ſemine cannabino, & primis illis arborum mali præſertim & pyri gemmis, quæ ante folia & flores erumpunt. Sed & nucibus ac acinis rubentibus ſambuci aquatici, & ſolani perpetui, delectatur. *Nidulatur* in ſepibus & quatuor ova excludit. *Voce* fiſtulam imitatur etiam fœmina, & omnes cantus avium canendo & ſibilando exprimit: forte & humanum ſermonem.

PHOE-

Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 49. Phoenicuri ſeu Ruticillæ, quam Ariſtoteles & Plinius cum Erithaco confundunt, plura fortaſſis ſunt *genera*. Turnerus enim caput ſcribit ei eſſe nigrum, Geſnerus macula alba inſigne. Aldrovandus quatuor diverſas obſervavit, binas iiſdem ex Geſnero adjecit. Tota æſtate nobiſcum degit, hyeme advolat, aut ſe abſcondit. *Veſcitur* muſcis, nucleis juglandium conciſis, ovis formicarum & araneis. *Nidulatur* in arborum, murorum, & poſticarum ædium, ubi hominum minor frequentia, cavis. Bina aut terna *ova* parit. Cuculi pullum, qui aliquando in ejus repertus fuit nido, alit. In ſublimi aliquo ædificio, primo inprimis diluculo, idque veris tempore, *canit*. Hyeme & pullis excluſis ſilet. Inter incubandum prætereunte aliquo clamitat.

CAPUT XIII.

De Antho, Cannevarola Bonienſium, Oenanthe, & Luſciniola.

Anthi avis, quem Florum Gaza vertit, facit mentionem Ariſtoteles, eidemque fringillæ magnitudinem, pedes fiſſos, pulchrum colorem, domicilium circa aquas & pecudes; victum ex herbis
Plin. H. N. l. 10. cap. 42. & 74. & vermiculis facilem, oculorum imbecillitatem, hinnitum equorum, quem herbæ pabulo, adventu ipſorum pulſa imitatur, ad hunc modum ſe ulciſcens, odium cum Spino & Ægitho tantum, ut ſanguinem eorum credant non coire, multiſque ob id veneficiis infament, tribuit. Quænam illa hodie ſit avis, non convenit inter ſcriptores. Bellonius illam quæ Gallis Bruant dicitur, eſſe credit, illamque fringilla eſſe majorem, mares fere luteſcere, cauda flaveſcere, cruribus & pedibus nonnihil rubeſcere, circa altas & proceras arbores procul à pratis diſſitas verſari, plerumque canabino ſemine veſci, ad minimum quinque pullos excludere, dum volat ſtrepitum
Aldrov. lib. 17. cap. 33. edere, ſcribit. Aldrovandus, qui modo deſcriptam avem Chloridem eſſe putat, ſpipolam eſſe judicat, cum & pulchra ſit, & omnia fere ea, quæ Antho Ariſtoteles adſcribit, admittat. Circa amnes, inquit, & prata uliginoſa degit, & ſi ab equis ibi paſcentibus pellatur, auſugit quodam eum garritu, quo, hinnitum equi quodammodo imitari videtur. Geſnerus denique illam Aviculam quam circa Argentoratum Gaulammer vocant, Ariſtotelis Anthum eſſe conjicit.

Cannevarola Bononienſium, quod in viridi creſcenteque cannabe & niduletur, & degat ſic dicta, Germanorum Craſmuſcho, & Anglorum Titlingæ, ſi Aldrovando credimus, per omnia ſimilis eſt. Luſciniam tam exacte corporis figura exprimit, ut niſi paulo eſſet minor, nec tam ruffeſceret, prorſus eadem videretur. Tota parte prona, gula nempe, pectore, & ventre ex albo flaveſcit, ſupinè capite, collo, dorſo, & alis ex luteo fuſceſcit. Roſtrum habet luteſcens longiuſculum. Caput planum. Caudam breviuſculam infra luteſcentem, ſupra ad ferrugineum vergentem.

Oenanthe Ariſtoteli & Plinio memorata, Gazæ vitiflora ſeu vitifera, vel à colore ſimili uvis germinantibus; vel quod vini tempore appareat, vel quod uvis delectetur, ita dicitur. Abdit ſe ſub canieulæ exortum, eadem occidente conſpicitur. Vitat interdum frigus interdum æſtum. Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 49. Plin. H. N. lib. 10. cap. 29.
Quænam ſit avicula ambigitur. Bellonius illam eſſe credit, quæ Gallis, Cul blanc, Italis Culo blanco dicitur. Avis eſt Sittæ magnitudine; roſtro, alis, cruribus, & caudæ extremitate nigris; dorſo cinereo; lingua oblonga ac plana, pedibus parvis: cruribus oblongiuſculis. Quia quicquid ſub ventre, infra, & ſupra Uropygium, & anteriorem partem caudæ album eſt, Cul blanc vulgo vocatur. *Verſatur* in parvis dumetis, neque in *volatu* perſeverat. *Nidulatur* in foraminibus veteris maceriæ, quandoque etiam in lapidicinis, quin & in terra, ubi bos aut aliquod jumentum veſtigium impreſſit. *Veſcitur* erucis & vermibus terræ. Plures Couli blanci deſcriptiones apud Aldrovandum vide. Aldrov. Ornith. lib. 17. cap. 38.

Quam Bellonius Luſciniolam appellat, avis non eſt obvia. Pectore, capite, dorſo, & collo coloris eſt cinerei. Pennæ alarum, & caudæ fuſcæ; roſtrum acutum, ſubnigrum, gracile, in extremo & intus aureum, celeriter per terram curſitat. Numeroſe quando æſtus ingraveſcit, & potandi gratia in paluſtria ſeſe conferunt, capiuntur. Huc refer illam, quam aucupes Itali *Giarolam* vocant, magnitudine alaudæ. Roſtrum habet fragile, intus rubicundum. *Rictum* admodum amplum. Verticem, collum, dorſum, & alas coloris varii. *Linguam* bifidam, *Caudam* adeo brevem, ut vix ulla appareat, illamque bifidam, variam, anguſtiſſimis plumulis compoſitam. In pedibus poſticus digitus admodum longus, paris longitudinis unguem annexum habet, ita ut ambo pollicem expleant, iſque primum rectus fere totus, extremo tantum, admodum exiguo unco modice inflexo, armatur.

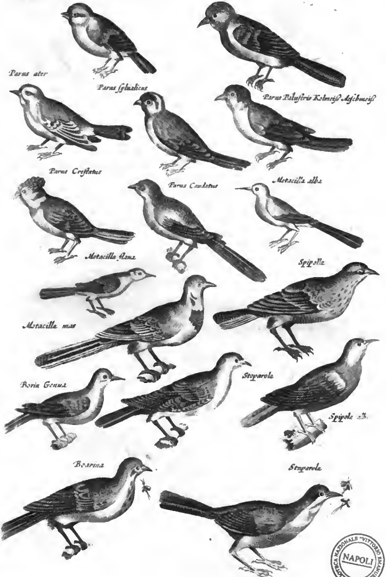
TITULUS II.

De Inſectivoris Canoris.

CAPUT I.

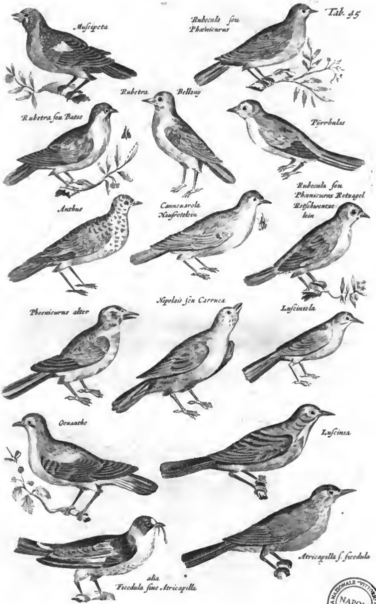
De Luſcinia.

Inter Inſectivoras Canoras primum *Luſcinia*, alterum *Hypolaïdi*, tertium *Atricapillæ* Nomen.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

capillæ locum tradimus. Cauſa in voce patebit. Illa Græcis [illegible] & [illegible]: Latinis, ſeu quod in lucis canat, ſeu quod ante lucem, ſeu quod lugens Luſcinia; ſed & Acredula, volucris Attica, Ales Daulia, Pandionia &c. dicitur.

Deſcriptio. Ariſt. H. A. l. 9. c. 15. Plin. H. N. l. 10. c. 29.

Formam non eſt quod deſcribam, cum ubique ſint obviæ. *Lingua* ſummo acumine caret, nec tenuitatem illam primam habet, quam cæteræ aves, atque hoc illi cum Atricapilla commune intercedit. *Mari* fœmina corporis habitu ſimilis, aliquando tamen ad cinereum vergens, quod & junioribus competit. Illa quam Schwenkfeldius majorem vocat, tota fere cinerea eſt, & parum rubedinis obtinet. *Sexum* male ex corporis colore, mole, oculo dextro, qui mari major dicitur, collegeris: *Mares* adulti vere capti, quod tum in venerem ruentibus genitalia turgeant ſeſe produnt; extra id tempus, quæ frequentes, & modulatos edit cantus, qui continuo ſpiritu in longum trahuntur; quæ unico ſæpe inſiſtit pedi, & diu immobilis permanet, mas eſt. Curſitat per caveam fœmina, & cantum brevem conciſum ac intermiſſum promit.

Locus.

Locus ipſis diverſus. In ſylvis quædam vitam agunt, quæ majores ſunt forte, quia ſe in his tutiores à ſerpentibus credunt. in ſepibus quædam, nonnullæ montana loca amant, paluſtria nonnullæ; plana aliæ. Hybernia iis caret ſi Botero credendum; Batavia ſi aliis; imo mori illatæ dicuntur. Athenis tanta ipſarum copia, ut Philomelam Atticam Poëtæ finxerint. Sunt & prope Arduennam ſylvam plurimæ. Æſtate adulta non diu apparent, & ſub autumno uſque ad dies vernos conduntur. Maximi væneunt, quæ in caveis hyemem pertulere. *Cibus* eis vermiculi, ſed inprimis formicæ, & illarum ova. In caveis duris ovis & mica panis veſcuntur.

Partus. Ariſt. H. A. l. 5. c. 9.

Nidum vere menſe Majo, vel etiam prima æſtate, quandoque humi ſub ſepibus, & arborum truncis, aliquando in ipſis fruticibus viridibus, & denſis, ex foliis arborum, paleis, & muſco oblongiuſculum conſtruunt. Cum plurimum ſena ova pariunt; & dum incubant, à cantu, ſi Ariſtotelem ſequimur, ceſſant; ſi Albertum & alios, Luſcinia pervigil cuſtos, cum ova quodam ſinu corporis & gremio fovet, inſomnem longæ noctis laborem (ſolam ex omnibus ſomnum negligere, [illegible] Heſiodus apud Ælianum author eſt) cantilenæ ſuavitate ſolatur; quo poſſit non minus dulcibus modulis quam fotu corporis, ova animare.

Ælianus Var. l. 12. c. 20.

Vox. Sidon. Epiſt. l. 2. Plin. H. N. l. 10. c. 29

Cantum & vocem earum, quam [illegible] Pollux vocat, Sidonius ſibilare dicit, Plinii verbis explico. Luſciniis inquit ille diebus ac noctibus continuis xv. garrulus ſine intermiſſu cantus. Denſante ſe frondium germine, non in noviſſimum digna miratu ave. Primum tanta vox tanto in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus. Deinde in una perfecta Muſicæ ſcientia modulatus editur ſonus: & nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto; promittitur revocato, infuſcatur ex inopinato. Interdum & ſecum ipſe murmurat: plenus, gravis, acutus, creber, extentus, ubi viſum eſt vibrans, ſummus, medius, imus, breviterque omnia tam parvulis in faucibus, qui tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitavit: ut non ſit dubium hanc ſuavitatem præmonſtratam efficaci auſpicio, cum in ore Steſichori cecinit infantis. Variant tamen. Nam in paluſtribus, relaxante inſtrumenta vocis humiditate nimia, tam ſonoræ non ſunt. In Hiſpaniola & Inſula S. Johannis, Martyre teſte, nunquam à cantu ceſſant. In Scotia non tam ſuaviter ac in Italia canunt; & circa Orphei ſepulchrum, vocaliores à Thracibus credebantur.

Martyr, in Hiſtor. Occiden. Ind. Pauſan. in in Bœtic.

Affectus.

Amicitiam & cum Phœnicuris colunt, cum quibus etiam coire creduntur, & cum aviculis mollioris roſtri, ad quas caveis incluſas advolitant. *Inimicitiam*, cum collurione qui viſco implicatas capit, Accipitre qui eiſdem inſidiatur; & vipera, à cujus ſuppoſitæ oculorum fulgore in certiſſimam perniciem trahuntur, deſcendentes enim paulatim ex arbore in prædam ipſi cedunt, ut Merula ſcribit; quod tamen Cardanus negare videtur, exercent Inter *affectus* corporis præcipua pinguedo. Sæpe adipis mole obrutæ extinguuntur. Si aliquo alio liberos corripi contingat, formicarum ovis ſibi ipſis medentur.

Merula in Mirabil. Cardan. l. de var. rer.

Ingenium. Apud Nemeſian. Ecloga. 2.

Ingenium ſingularis in herum cicuratarum fides; ſæpe emiſſa, (tale Alcon Donaci ſe dono dediſſe canit)

Scit rurſum remeare domum tectumque ſubire
Viminis, & caveam totis præponere ſylvis;

imo multæ venditæ vel dono datæ aliis prioris domini deſiderio contabeſcentes commoriuntur; & obſtinatus libertatis amor, (ſi adultæ caveæ includantur, cantus & cibi adſtinentia, pro ſervitute venatorem teſte Æliano, ſilentio ulciſcuntur) teſtantur: Cantus maxime, & Docilitas. Simplex ille, ſi in ſolitudinibus degunt; varius & multo apparatu compoſitus, ſi in auditores inciderint. Non [illegible] duntaxat, ſed & [illegible] cum Charmide Athenienſi agnoſcas [illegible]. Nec minor poſteritatis cura. Meditantur aliæ juniores: verſuſque quos incitentur accipiunt. Audit diſcipula intentione magna & reddit, vicibuſque reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in do-

Ælian. in variis.

 cente

cente quædam reprehenſio. *Docilitas* mira. Cæſares juvenes habuere Luſcinias Græco atque Latino ſermone dociles; (Plin. H. N. l. 10. c. 42.) præterea meditantes in diem & aſſidue nova loquentes, longiore etiam contentu. Viſum jam ſæpe juſſas canere cœpiſſe, & cum Symphonia alternaſſe: ſicut homines repertos, qui ſonum earum, addita in tranſverſas harundines aqua foramen inſpirantes, linguæve parva aliqua oppoſita mora, indiſcreta rèdderent ſimilitudine. Fuere tres Ratiſbonæ, Anno M.D.XLVI. quæ, (Geſner. in Onomaſt.) intra noctis ſilentium, quicquid interdiu ab hoſpitibus colloquentibus inaudierant, Germanico ſermone ita promere ſolebant, ut ab audientibus optime intelligerentur.

Uſus. De ipſarum in *cibo uſu* non eſt quod multum dicam. Plumis nudata vox eſt præterea que nihil, ut Lacon ille apud Plutarchum dixit. (Plutarch. in Apopth. Lacon.) Appoſitam fuiſſe in centenaria illa Æſopi Tragici, cui quendam civem Romanum donatione unica XM. aureorum dediſſe legimus. Patina, vel exinde colligas, quod centum aviculis, quæ cantu aliquo excellerent, conſtaret. Arrii etiam filios magno coëmptas eſitaſſe Horatius teſtes eſt. (Horat. l. 2. Serm. Satyra 3.) *Medicinam* ſi ſpectes. Cancrorum oculi cum Luſciniæ carnibus in cervina pelle alligati vigiliam præſtant fugato ſomno. (Plin. H. N. l. 32. c. 10. Æl. H. A. l. 1. c. 43.) Fel cum melle illitum viſum perfecte acuit, ut vult Kiranides.

CAPUT II.

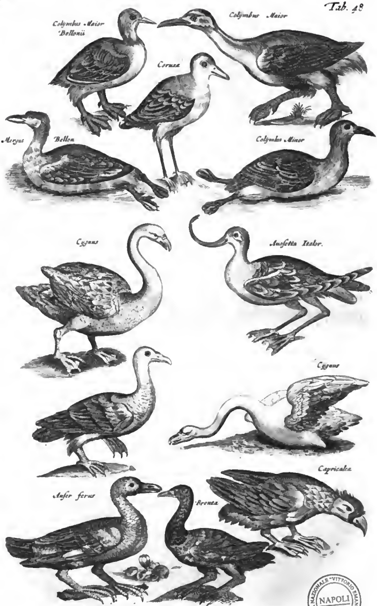
De Hypolaide & Atricapilla.

(Ariſt. H. A. l. 8. c. 3.) HYPOLAIDEM ſeu Currucam Ariſtoteli debemus; qui quidem Cuculum in ejus nido parere ſcripſit; ſed cum corporis formam non addiderit, par fere de ea ac Antho inter ſcriptores concertatio. Niphus cantu & magnitudine Philomelam imitari, & quod in oculi Equi mortui concavitate nidificet, Hyppolaida vocari ſcribit. Bellonius Luſciniæ in cantu ſimilem, Gallis Fanette brune, facit. Turnerus, Titlingam ſeu Lingettam Anglorum, quæ Luſcinia minor eſt, colore ſubviride. Culices & vermiculos in ramis arborum ſectatur; raro humi conſiſtit; hyeme non cernitur, cuculi pullum pro ſuo educat, & ſequitur, eſſe; & Germanis Paſſerem gramineum Graſmuſche *ſeu* Graſemucke vocari liquet. Geſnerus dictionem Germanicam Graſmuſche per metateſin à Latinorum curruca factam eſſe conjicit, & quatuor ejus *genera* facit. *Majores* vel colore ſunt fuſco præ cæteris canoræ. Circa lacum Verbanum Piccafigas, id eſt, Ficedulas, vocant, vel pectore albo, capite cinereo. Ex Lino nidum ſtruunt. Atricapillis, maribus caput prima ætate rubet, deinde nigreſcit, fœminis ſemper rubet. *Minores* ventrem album, oculos albicantes habent, inter ſepes fere degunt, & hyeme diſcedunt. Eliota Anglus Paſſerem ſepium eſſe putat, quem Turnerus Paſſerem Troglodytem interpretatur, Germanis Zaunſchlupffe. Aldrovandus nullam obſervavit, cui proprie illud nomen convenire exiſtimaret. Schwenkfeldius, ὑπολαΐς, Græcis, Andothiam Alberto dici opinatur, & ſupina parte totam cineream, prona albidam, partim dilute cinereo colore reſperſam, vertice punctulis nigris maculato, deſcribit. Secundum eundem; *nidum* inter gramina rotundum ſuſpendit. *Ova* Majo plærumque quinque, aliquando ſeptem, ſubviridia, punctis minutiſſimis varia, parit; eaque ſi digitis tangantur, non amplius fovet, ſed relinquit.

ATRICAPILLA μελαγκόρυφος & μελανοκέφαλος Græcis, falſo Gallinago ab Alberto Magno, ab aliis Guger Germanorum, qui capite quidem atro eſt, ſed pectore rubet; à nonnullis avis Phœnicuro adeo ſimilis, ut niſi cauda differrent, quæ illi rubea, huic cinerea eſt, vix dignoſci poſſent, eſſe putatur. Quam vere Ariſtoteli & Plinio cum Sycalide, ſeu Ficedula, vel ut Scaligero placet Ficula & Ficilla eadem ſit, & ineunte quidem autumno Ficedula, ab autumno protinus Atricapilla evadat, putetur; cum Schwenkfeldius Atricapillam vere & Autumno deprehenderit, judicandum relinquo. (Ariſt. H. A. l. 9 c. 49. Plin. H. N. l. 10. c. 29. Scaliger ad Ariſt. H. A. l. 9. Schwenkf. in Aviar. Sileſ.) Aliquot earum exhibet Aldrovandus icones. *Una* capite, dorſo, cauda, & remigibus alarum pennis tota nigra erat. *Alterius* vertex colorem caſtaneum gerebat. *Tertia* notabili macula ſupra roſtrum in fronte notabatur. *Quarta* tota ex albo & nigro variabat. Schwenkfeldius Paſſere paulo minorem, vertice nigerrimo, collo dilute cæruleo, ventre albicante, podice ſubflavo, pedibus glaucis, unguiculis fuſcis, eſſe ſcribit, & ſummæ linguæ acumine carere addit. In Anglia non habentur, ſi Turnero credimus. *Nidificant* in caveis arborum, & plura quam viginti ova ponunt, ſed numero ſemper impari Non tantum vermiculis, ſed & ſorbi Alpinæ bacculis, *veſcuntur*, imo & uvis inhiant. Unde Ampelides vocantur. *Pullos* tanta ſedulitate alunt, ut in nido etiam pinguiſſimi exiſtant. Optimæ ſunt in cibo autumno, propter alimentum in iis abundans. (Gel. Noct. Attic. l. 15. c. 8.) Phavorini tempore negabant ullam avem præter ficedulam totam comedi oportere. Dioſcorides frequenter in cibo ſumptas, viſum acuere teſtatur.

Digitized by Google

Tab. 48

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS:

LIBER IV.

De Avibus Aquaticis, Palmipedibus.

TITULUS I.

De Palmipedibus Piſcivoris.

CAPUT I.

De Onocrotalo ſeu Pelicano, & Ave Diomedea.

ONocrotalus, qui nonnullis falſo Avis Diomedea, Catharacta Jubæ, Butaurus ſeu Ardea ſtellaris, Porphyrio dicitur; quemque diverſum à Pellecano Ariſtotelis Geſnerus facit. Alberto Oſina, Kiranidi Ramphius. Verrio Flacco Truo, Iſidoro Canopus Ægyptius, Aldrovando Pelecanus Ariſtotelis, & Oppiani Pelicinus vocatur; & nomen hoc quod collum mergens & ſpirans quaſi ruditum aſini edat, ſortitus eſt. Duo ipſius *Genera* Albertus facit, *ſylveſtre* nempe & *Aquaticum*; ex quibus hoc duntaxat doctiſſimi agnoſcunt. Videntur tamen & in provincia Manzi in India Orientali eſſe toti albi, cum oſſe ſupra caput, colore ſanguineo, niſi nos Odoricus de Foro Julii fallit; imo & avis, quam Ælianus Indis Celam appellari ſcribit, quæ eſt magnitudine triplo major Otide, ore permagno, ingluvie maxima, longis cruribus, ſummis alis pallidis, cæteris pennis cinericiis, Onocrotalus Indicus dici poteſt.

Aldrov. Ornithol. l. 19. c. 2.

Æl. H. A. l. 16. c. 4.

Deſcriptio. Quantum ad *Magnitudinem* viſus Rhodi paulo minor cygno, multo anſere; viſus, cujus longitudo ab initio roſtri ad pedes ultimos extenſa, hominis proceritatem æquabat; ab Aldrovando emptus hominem juſtæ ſtaturæ non adæquabat tantum, ſed vincebat etiam: ideo quorundam pondus ad XXIV. libras duodecim unciarum accedit. *Corpus* habet album. *Roſtrum* coloris fuſci, rubrum interdum, ut in Machlinienſi Onocrotalo viſebatur, validiſſimum ac plane oſſeum; cujus ſuperior mandibula, ut Aldrovandus in Ferraria allato obſervavit, tres digitos lata, duas Spithamas longa. Inferior palmi longitudine ſuperiorem excedit, cum ab interiori parte capitis ortum ducat; ſuperior in curvum quendam hamum crocei fere coloris deſinit; & intus plantaginis anguſti foliæ pentapleuri figuram exacte exprimit, extuberantibus per ejus longitudinem quinque lineis aſperis, & ob longa tubercula referentibus. Sub hac inſigne quoddam capaciſſimum membranoſum, rugoſum, & omni fibrarum genere præditum, coloris fere crocei percurrentibus ubique maculis nigris, & facile dilatatu, dependet ceu uter quidam, receptaculum. Ingentis ſtaturæ hominem ocreatum pedem uſque ad genu immittere in fauces & educere potuiſſe vidit Perottus; parvulum Æthiopem in eodem inventum ſcribit Sanctus. Crura ipſi Anſerina, præ tanti corporis proportione breviuſcula. Capitis plumæ albæ, molleſque, in radicibus ſuis nigræ, in occipitio longiores. *Interiora*, ſi ſpectes, in eo, quem Aldrovandus deſcribit, quam fœminam eſſe ova ciceris magnitudine ad ſeptum conſpecta oſtendere; *lien* erat rotundus, nucis avellanæ magnitudine, aliquanto craſſior. *Ventriculus* ex membranis craſſioribus conſtabat, digitos decem longus, duos latus, materia chyloſa lutea cum quibuſdam quiſquiliis & capillis, refertus (Geſnerus ſuccum quendam viridem vermiculis ſcatentem in ſuo invenit.) *Veſicula fellis* in concavo jecoris hærebat, & ab ea meatus velut canalis ad inteſtinum duodenum porrigebatur. *Inteſtina* ſex ulnas longa appendices duorum digitorum longitudinis habebant. *Gula* erat longa, craſſiuſcula, carnoſa, quæ ſubinde lator evadens, ubi ad ventriculum

perveniſſet, comprimebatur. *Cor* maximum, *oſſa* levia, alba, pellucida & ſine medulla. *Ulnæ* alarum membrana quadam integebantur inſigni, ex qua tendones viginti quatuor oriebantur, tam tenuiter in eas inſerti, ut nullo pacto ſeparari poſſent.

Locus. *Verſatur* in aquis piſcoſis & diffuſioribus. Viſus in Ægypto à Septenttione verſus meridiem tendere. Obſervatæ & circa Gazanum Ægypti civitatem greges, quæ verſus mare volitabant. Mittitur & à Gallia Septentrionali; & Marcellus Onocrotalum Ravennatem cognominat. Reperitur etiam in Hetruriæ maritimis, circa Herodis portum, & Orbitelli ſtagnum. Circa Luſannam in lacu Lemano ſemel tantum anno apparere creditur. Geſnerus in lacu ad Tugum captum commemotat.

Victus. Geſner. in Ornithol. *Victitat* inprimis piſcibus, eoſque dum venatur, non toto corpore mergitur, ſed collum ſubinde demittit. Cicuri ſi libralem (quinque librarum piſcis haud magna ipſi eſca eſt) exhibueris, ita invertit, ut roſtro præmiſſo deglutiat. Devorat & cum teſtis conchas, eaſque calore interno intra ingluviem apertas, revomit, & hiantibus jam teſtis carnem ab oceis ſeligit. Solum ſcilicet viſceris habet ductum; qui ab introitu oris ad naturæ ſecreta pertingit. Viſus dimidiam endromedem, qua miles unus tegebatur, in ſe projectam abſorpſiſſe integram, quæ ex gutturæ interfectæ ſine jactura educta eſt.

Bellon. de Avibus.

Petrus Martyr. in Decad.

Generatio. *Nidum* ex ramulis ad ripam fluminis alicujus vel ſtagni ponit; ibique tot ova Anſerinis ſimilia, quot cygnus ſolet, edit, fœtuſque enutrit.

Volatus. *Volant* nonnunquam ſoli, nonnunquam gregatim: & cum volant ſonum alarum cient.

Vox. *Vox* ipſi ruditui Aſini ſimilis: ſonum cum edit roſtrum in aquam vel terræ lutum infigit, ſi Alberto credendum. Dicuntur (Bartholomæus Anglicus ex Iſidoro author eſt) erecto ad cœlum roſtro, Accipitrum metu, ſed forte falſo, dormire, & in Lycia ad flumen Xanthum, quotannis cum corvis, cornicibus, & aliis carnivoris prælium committere. Si vicerint, abundantiam frugum ſibi promittunt incolæ; ſi vincantur, ovium, boum, & aliarum quadrupedum fœcundum proventum.

Præſagium.

Uſus. Ingluvie ea parte qua capiti adhæſit colligata, ad quam ejiciendam, Ægyptii piſcatores utuntur: qui humiditate corrumpi nequit, multo tempore utilis eſt.

Avis Diomedea ab inſulis Diomedis ſic dicta, de qua multa veteres fabulati ſunt, Servio, Stephano Grammatico & Iſidoro Ardeæ genus eſt: quibus Salmaſius accedit. A Plinio & ſolino cum Fulicis comparatur. Aldrovandus Artennam hodie nuncupari, & in inſula Sanctæ Mariæ de Tremiti duntaxat inveniri, credit. Cui Dalechampius adſtipulatur. Hoc an verum ſit ex comparatione colligi poterit. *Magnitudine* iſta eſt Gallinæ ſatis corpulentæ. Color ei fuſcus ſeu cinereus obſcurus. Tota ſere prone candicat. *Roſtrum* eſt luteum prædurum & aduncum. *Oculi* ignei. *Degit* in cavis ut lucem ſolis declinet; noctu circa ſcopulos non longe ſuper aquam *volitat*. Piſcibus *victitat*, quos noctu tantum venatur. In cavernis ſcopulorum & terra *nidulatur*, & vocem vagitui inſantium ſimilem promit. De Diomedeis vero ita Plinius: Nec Diomedeas præteribo aves: Juba Catuructas vocat, eis eſſe dentes oculoſque igneo colote, cætero candidis tradens. Duo ſemper iis duces: alterum ducere agmen, alterum cogere. Scrobes excavare roſtro, inde crate conſternere, & operire terra, quæ ante fuerit egeſta. In his fœtificare. Fores binas omnium ſcrobibus. Orientem ſpectare quibus exeant in paſcua. Occaſum quibus redeant. Alvum exoneraturas ſubvolare ſemper, & contrario flatu. Uno hoc in loco totius orbis viſuntur, in inſula, quam diximus nobilem Diomedis tumulo atque delubro, contra Apuliæ oram, fulicarum ſimiles. Advenas barbaros clangore inſeſtant, Græcis rantum adulantur. Miro diſcrimine, veluti generi Diomedis hoc tribuentes. Ædemque eam quotidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atque purificant. Unde origo fabulæ, Diomedis ſocios in earum effigies mutatos.

Aldrov. Ornith. l. 19. c 3.

Salmaſ. ad Solin. cap. 2.

Plin. H. N. l. 10. c. 44. Solin. Polyhiſt. cap. 2.

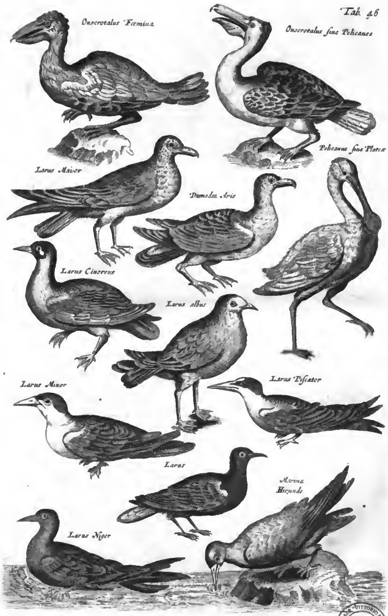
CAPUT II.

De Laris in genere & in ſpecie de Laro albo.

Larus, quem Auguſtinus Fulicam, alii Mergum, Herodium, Suidas & alii apud Græcos λάρον, quidam etiam Gaviam vocant; ab Aldrovando deſcribitur, quod ſit avis à roſtri acie ad alarum ſere finem duas ſpithamas longa, *capite* maximo & craſſo, ex albo & cinereo variegato, *pectore* ejuſdem fere coloris, illoque amplo; *roſtro*, craſſo luteſcente, in extremo nigricante & inſigniter acuto; in cujus ſuperiore parte narium ſunt foramina oblonga, rictu ampliſſimo. *Oculi* iridem auri inſtar ſplendidam niget ambit circulus, hunc albus, album cinereus. *Alæ* ex albo cinereo, & ad caſtanearum colorem ſimul commiſtis tendente conſtant, & caudam palmi longitudine excedunt. *Cauda* cinerea tota. *Pedes* lutei; poſterior digitus ſatis conſpicuus, ungue etiam armatus. *Corpore* eſt leviſſimo,

Aldrov. Ornith. l. 19. c. 4.

Deſcriptio.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III° NAPOLI

ſimo, & multis ac denſis plumis induitur.

Ælian. H. A. l. 3. c. 20. Frequentes in locis maritimis ſtagnis & fluminibus, cum ingens aliqua tempeſtas coorta eſt, *conſpiciuntur*.

Locus. Victus. Præter piſces lumbricis etiam, cochleis, quas ſurſum raptas, ad ſaxa demiſſas confringunt, Locuſtis & Phalangiis à quibus Tarentinos agros repurgant, *veſcuntur*. Delphinos etiam in littora dejectos devorant. Olivis denique in Liguria perniciem adferunt.

Generatio. Ariſtot. H. A. l. 5. c. 9. *Nidulantur* in ſaxis maritimis, à quibus potabilis aqua manat, & bina ternave ova æſtate pariunt. *Volant* præcipites & faciles leves quippe. Hinc Laro apud Homerum Mercurius confertur. Sed & pennæ per ſe aliarum avium leviores putantur. Has enim pelamydum piſcatores, teſte Æliano, ad hamum lineæ alligant, ut propter earum levitatem ab occurrente aqua ſenſim ac leviter agitetur.

Affectus. *Amicitiam* cum homine utilitatis gratia, quia piſcibus veſcuntur, & Monedula, Ælian. H. A. l. 6. c. 6. ut Ælianus prodit, colunt. Malo punico interimuntur. Imminentibus ventis ſublimes in aëre volitant, & vento ſeſe obvertunt. Copiæ piſcium capiendæ augurium, ſi ad piſcatores rcribus piſcantes advolarint, facere creduntur.

Uſus. Cerebrum Lari ſiccatum & conciſum infantibus Epilepticis odorandum quidam commendant. Pennæ proprierate quadam occulta, ſimul atque mare intumeſcit, in pulvinaribus etiam eriguntur, & decumbentem ſublevant.

Inter ſpecies Larorum, eſt primus Larus ALBUS forte Gavia peralba Apuleii, quæ ſuperfluctus marinos natat, demergit ſe prope ad Oceani fundum & gremium. Duo ipſius ſunt *genera* prodente Bellonio, *Majus* & *Minus*. *Ille* minor eſt cinereo, pulchritudine corporis ad columbam accedit, quanquam male hanc vincere videatur. Nivis inſtar candidus eſt. *Roſtrum* habet teres, acutum, rubicundum, cujus coloris & cauda eſt. Recta cruribus inſiſtit, poſteriora corporis magis elevata geſtans, ita ut inferiora in arcum quaſi curvari videantur. *Minor* ſummitatem *capitis* nigram habet, ſtatim atque frigora ingruere incipiunt, in mediterraneis locis ſupra flumina volitans apparet, & cæteris in volando diutius perſeverat. Captus intra biduum fere cicuratur; facileque nutritur, inteſtinis nempe, carne & piſcibus Adeo clamoſus eſt, ut aërem clamore ſuo percellat. Videtur eſſe Turneri & Geſneri Cepphus, qui ex illius deſcriptione, eſt avis marina, magnitudine Monedulæ, ſed alis acutioribus, & longioribus, colore tota albo, excepto nigro quem in capite gerit cirro: roſtro etiam & pedibus puniceis. Diutino clangore defatigata tandem keph profert. Schwenkfeld. Lari albi facit mentionem, cum capite rubeo. Schwēkfeld in Aviario Sileſiæ.

CAPUT III.

De Laris Cinereis, Piſcatore, Nigro, Sterna & Fidipedibus.

LARORUM CINEREORUM tria ponit inprimis Aldrovandus genera.

Primum columbam magnitudine patum ſuperat, colore undique eſt albo, in dorſo tantum & alis cinereo. *Caput* ſupremum, macula nigra utrinque ad extremum oculi angulum inſigne omnino candicat. *Roſtrum* habet longiuſculum, & aliquantulum velut armatum, introrſum ad inſtar thecæ ejus, in qua novacula reconditur cavum, colore corneo. Os interius totum, & linguam cujus extremitas bifida, rubentia. Ora extrema Palpebrarum rubra inſtar circuli oculos exornat. *Crura* interdum rubent, interdum fuſceſcunt. *Digiti* membranis rubris ſepiuntur. Poſterior *pedis* digitus aciculæ caput non excedit Credunt quidam pennas capitis à Martio menſe per trimeſtre quo tempore ſoboli dant operam nigreſcere. Reliquis novem menſibus candidas eſſe. *Interiora* ſi ſpectentur, *Gula* ampliſſima, ventriculo longiuſculo, craſſiuſculo, cujus interior tunica craſſa rubra eſt, præponitur. *Hepar* maximum flavicans bilobium, *ventriculum* infra amplexatur, ſupra *cor* mucrone recipit. *Lien* eſt longiuſculis ſanguinei coloris; *Fel* viride. *Veſicula* in hepate continetur, & inteſtino ramulo jungitur. Ad inteſtinum rectum appendiculæ binæ graciles, & tenues antrorſum reflexæ ſpectantur. *Veſcitur* piſcibus, inſe- Schwēkfeld. in Aviario Sileſiæ. ctis paluſtribus, muſcis & conchulis. *Nidulatur* in denſis piſcinarum & lacuum arundinetis; Majo & Junio menſibus *ova* quinque columbinis paulo majura parit.

Alteri quod vix ſpithamam excedit, dorſum & alæ ſunt coloris leucophæi ad cæruleum quodammodo vergentis. Roſtrum pro proportione corporis exilius, arcuatum, nigrum, pedes, tibiæ membranaque digitos interſepiens coloris crocei.

Tertium eſt capite nigro, roſtro recto, & in fine acuto, coloris miniacei; oculis & pedibus ejuſdem coloris; coſtis alarum & remigibus albis, dorſo & in reliqua parte cinereis.

Larus PISCATOR, circa Argentinam privatim Fiſcherlein dictus, circa Oppenheimium Fel, minor eſt, Laro cinereo, vertice nigro, roſtro & cruribus è fuſco pal-

lidis, totus albicans. *Volatus* eſt celerrimi, & dum piſces captat, etiam in aquam ſe mergit.

Larus Niger, à colore ſic dicitur. Quamvis enim ſit alis cinereis ultra caudam extenſis, cruribus levi rubore notatis; oculis ex fuſco purpuraſcentibus, roſtro tamen, capite, collo, pectore, & ventre nigreſcit. Schwenkfeldius ipſi crura & pedes latiuſculos rubentes, nigricantibus tranſverſim anterius maculis adſcribit: & nidum in arundinibus piſcinarum ſuſpendere, ac menſe Majo parere, addit.

Schwek-feld. in A-viar. Si-leſi.

Quam Turnerus Sternam appellat, marinis Laris ita ſimilem eſſe, ut ſola magnitudine & colore ab illis differre videatur, minorem duntaxat & paulo nigriorum adjicit. Tempore quo parturit improbe clamoſa eſt. Apud Friſios dicitur eſſe vertice nigro, roſtro & cruribus rubidis.

Lanorum Fidipedum duo ſunt *genera. Unum* alis longis, utpote quæ trium fere digitorum longitudine caudam exuperant. Cui oculi, caput, collum, roſtrum ſunt nigerrima: Pedum digiti inſignibus mucronibus armantur. *Alterum* brevibus, cui magnitudo Merulæ, caput nigrum, Alarum coſtæ albeſcentes, Pennæ ſub cauda candicantes, pedes rubeſcentes, digiti, membranulæ quodam rudimento interjecto, quatuor.

CAPUT IV.

De Catharracta & Cepho.

Catarracta, Ariſtotelis & Oppiani, ex eo quod cum impetu ad prædam capiendam decidat, ex hujus deſcriptione avis eſt inſtar Lari minoris, ſed robuſtior, colore candido, & Accipitri Palumbario ſimilis; ex Ariſtotele, Accipitre minor, gula ampla, & lata. Aldrovandus avem roſtro acuto, craſſo, ſupra non modicè adunco, prone per alas, dorſum, betico, albo, & luteo mixtis variegatam, ſupine totam albam maculis beticis diſtinctam, tibiis, pedibus, & membrana eos interſepiente cinereis, ponit. In mari victitat; ſed & ſcopulis, littoribus, & petris, quas chærades vocant, ſupra aquam eminentibus inſidet. Piſces captat exiguos. Ubi vero natantes conſpexerit (perſpicaciſſima enim eſt, & vel ad fundum uſque maris) altius ſubvolat, & contractis omnibus pennis, quovis telo celerius delapſa, ad cubiti ſpacium immergitur. & piſcem extrahit; nec diutius manet, quam jugeri ſpacium tranſierus. Mirus *incubandi* mos ovis, ſi Oppiano credimus. Fucum aut algam iis ſuper petram inſternunt, ſi ventris expoſita relinquunt. Mas illa unde marem procreandum conjicit, fœmina unde fœminam in ſublime per aliquot dies ſublata, in pelagus mittit; motu concalefactis ovis, pulli excluduntur. Pullis luce aſpecta, nulla in nidis mora, parentes volatu ſequi conantur: à parentibus ſuſcepti, in mare demittuntur, mox extrahuntur. Acie oculorum in ſenio obtuſa, dum ad prædam ſe ferri arbitrantur, præcipitiis illuſi intereunt.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 12.

Cepphus Ariſtotelis, Fulica eſt quibuſdam, Aldrovando, avis, habens roſtrum colore corneo, ad mandibularum latera ruffo, in extremo quod aduncum eſt, nigro, oculos exiguos ruffos. Caput, collum, pectus, ventrem, coxas, ex albis & fuſcis, intercurrente etiam betico & luteo, maculis variegata. Crura & tibias virideſcentes. Pedes & membranam digitos ſecantem fuſca. An ſit Cepphus veterum, ignoratur. Nam de hoc, ſi foramen corporis ſpectas, id duntaxat habemus, Laro eſſe ſimilem, cum quo deſcripta parum habet ſimilitudinis, plumis abundare, ſed carnis eſſe exiguæ, ideo facile vento impelli. De cætero, apud mare victitant, cujus & ſpumam vorant. Thunnos, propter piſciculos, quos dentibus ſuis diſcerpunt, ſequitur. Ad tonitrua adeo perhorreſcit, ut ſonitu exaudito ex aëre in mare decidat. Spuma inſperſa alliciuntur, capiuntur allecti. Cum relicto mari gregatim in terram adverſo vento revolant, imminentis venti indicium præbent. Carnem habent probi odoris, partem poſteriorem, quæ ſola limum olet, ſi excipias.

Aldrov. Ornith. lib. 19. cap. 12.

Oppianus.

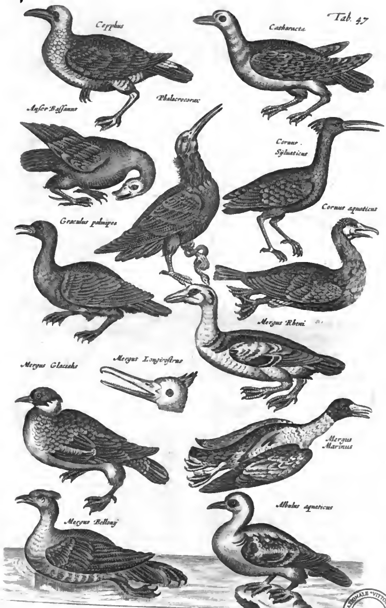
Aratus in Phænom.

CAPUT V.

De Anſere Baſſano, Phalacrocorace, Corvo Sylvatico, Nycticorace Geſneri, & Graculo palmipede.

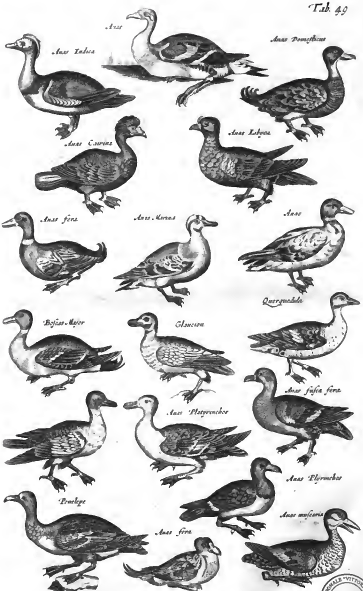
Anſer Baſſanus ſeu Scoticus, incolis Solendguſe dictus, avis eſt domeſtico Anſere longior, ſed minus lata, Anſerem tamen & forma & voce per omnia referens. Nullibi quam circa Caſtellum Bas, viribus humanis inexpugnabile, reperitur, ad quod incipiente vere appellunt. Tres vel quatuor primo tanquam ſpeculatores advolant; has aliquot poſt diebus reliqua multitudo inſequitur, quod egregiorum virorum relationi debemus. *Nidulantur* in caſtri prædicti rupibus; & conſtruendis nidis tantam lignorum copiam comportant, ut auferentibus, qui illic habitant, abunde in annum ex ea parte proſpectum ſit *Ova* in rupibus depoſita, ſuperpoſito pede altero, unde forte nomen à ſolea accepere, excludunt. Pullos delicatiſſimis piſcibus nutricant. Quod ſi avolantes novum videre, illo abjecto, iterum ſe magno impetu immergunt. Tanta autem piſcium ab ipſis evomitur copia, ut & præſidiariis arcis in cibum cedant.

Geſner in Ornith. Hect. Boetius in deſcript. Scotiæ.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI
Digitized by Google

Habent inteſtinum quoddam parvum, oleo ſingularis virturis refertum. Iſchiadem & arthritim ſanare creditur. Pulli capti & aſſi halecis nidorem emittunt. Caro eſt durior, & vinum exigens, quod aliquoties experti ſumus cum Anno M.D.C.XXIII. in Scotia ageremus.

Ex adipe Uguentum fit, quod cum Comageno Plinii de bonitate certat.

PHALACROCORAX, quem cum corvo Aquatico Plinii eundem eſſe vel exinde conjici poteſt, quod calveat, quænam avis ſit inter Hiſtoricos Naturales non convenit. Geſnerus an ſit illa, quæ in Burgundia Crorpelcherot ſeu Corvus Piſcator, cui unus pes eſt ad natandum palmipes, alter ad rapinam uncis unguibus armatur; ſic cum piſcem in aqua arripuit, nec facile propter pondus volare poteſt, piſcem altero pede retinens, altero ad ripam navigat; dubitat. Alii Corvum aquaticum Plinii, Phalacrocoracem, Corvum Sylvaticum, & Gracculum palmipedem, eaſdem eſſe opinantur. Bellonius quidem ſimillimam avem cum ea, cujus hic pro Phalacrocorace ex Aldrovando iconem dedimus, exhibet: ſed corvum aquaticum, Cornicem marinam eaſdem Ariſtoteli aves eſſe, & Phalacrocoracem, innuit. Gallis dicitur Cormorant, quo nomine Angli avem inſigniunt, quæ anguillas integras edit, per inteſtina elapſas rurſus devorat, & vel novies aliquando unam abſorbet, priuſquam retinuerit. Aldrovandus Phalacrocoracem ſcribit eſſe capi *magnitudine*, roſtro longo acuto & rubeſcente. *Capite* fere plumis nudo & cute tecto, quæ carnem ſubſtantia & colore æmulatur. Ex collo velut jubæ dependent, quales in capis cernuntur. In pedibus plumas quaſdam aureas geſtat. Solus inter palmipedes Fibro excepto in arboribus ſedet, in iiſque nidulatur, æque in aqua marina atque dulci degit. Magnum ſtagnis damnum quod piſces devoret, adfert, interdum Anguillam mediocris magnitudinis ex aqua abrepta aërem defert, & antequam devoret, diu cum illa colluctatur.

CORVUM SYLVATICUM hiſce adjicio, non quod ſit vel palmipes, vel aquatilis, ſed quod ab aliquibus cum Phalacrocorace confundatur. Magnitudo ipſi eſt Gallinæ; color toto corpore niger, ſi eminus videas; ſin propius ad ſolem præſertim, cum viridi permixtus videtur. *Roſtrum* rubicundum, oblongum, & anguſtis terræ vel arborum foraminibus inſeri aptum. A capite criſta retro tendit, haud ſcitur an in omnibus aut ſemper. *Pedes* habet, ut Gallinæ longiores; *crura* oblonga obſcure rubentia. *Digitos* fiſſos. *Veſcitur* piſcibus, ranis, locuſtis, gryllis. In rupibus, turribus deſertis & pylis, unde Clauſtrapp Germanis, *nidulatur*. Bina aut terna *ova* parit. Altiſſime *volat*; & primus fere omnium, circa, initium Junii ni fallor, migrat. Pulli diebus aliquot antequam volare poſſunt, nidis exemti ita facile cicurantur, ut in agros evolent, & ſubinde revertantur. In Iſtria circa promontorium Polæ homine per funem demiſſo eximuntur, & inter menſarum delicias habentur. Aucupes in ſingulis nidis, ſingulos relinquere ſolent, ut anno ſequente libentius redeant.

Huc pertinet & *NYCTICORAX* Geſneri quamvis palmipes non ſit, qui juxta aquas & inter arundines verſari dicitur. Veſcitur piſciculis. *Nidulatur* in altis arboribus, ira vel quaterna ova parit. Inter arundinea abſona voce vomiturientis inſtar clamitat.

Sed nec *GRACULI PALMIPEDIS* Ariſtotelis, ſeu Corvi Aquatici minoris, hic obliviſcendum, quem alii Phalacrocoracem, alii Corvum Sylvaticum vel Mergum magnum nigrum eſſe judicant. Colore in toto corpore eſt ſubnigro, collum ſi excipias, ubi nonnihil ruffi admiſceri videtur. Roſtrum aduncum acutum, prope frontem ſubalbicans, cætero ſubnigrum. Crura, pedes, & membranæ, ſuſcæ ſunt.

CAPUT VI.

De Mergis in genere.

MErgum, quem Græci Poëtæ Dypten, Poingam & Bungam dicunt, Αἴθυιαν veterum eſſe, vel ex eo colligitur, quod omnes eandem avem eſſe tradiderint; & plæraque de Æthyia à Græcis tradita, Plinius de Mergo interpretatus ſit. Bellonius tamen Æthyiam veterum quandam *MERGI MARINI* ſpeciem, quæ Cretenſibus Vultamaria & Calicatizu dicitur, eſſe judicat. Bellonius obſerv. l. 1. c. 11.

Magnitudine eſt Querquedulæ, albo ventre, capite & dorſo nigro, itemque alis & cauda. Pluma ei inſtar lanuginis, valide cuti inhærens. Roſtrum marginibus acutis cavum & plane fere, lanuginoſis plumis bona ſui parte obducitur, nigrum ſuperiore, album inferiore parte, vertice lato. Frons tuberoſitate quadam verrucatur, cui floccus plumarum niger innaſcitur. Digito pedum poſteriore ſola inter palmipedes caret. Utut ſit, certe & Salmaſium hic conſentienrem habemus; hoc ſolo diſſentit, quod Mergum & Fulicam eaſdem eſſe contendat. *Formam* ſi ſpectes, de ea quidem Ovidius. *Deſcriptio.* Salmaſ. in Solin. c. 2

Fecit amor maciem, longa internodia crurum
Longa manet cervix. Caput eſt à tergore longe: Ovid. Metamorph. lib. 12.

ſed quis ille ſit, unuſquiſque conjicere tentet. Noſtri contra omne genus avium pedes habent in cauda, ita ut in terra ſtantes

tes inſtar hominis corpus erectum proferant, ut Authbr de natura rerum ſcribit. Ab Anatibus dentibus & cruribus diſcrevit Geſnerus. Magis enim duri ac rigidi, utrinque tantum in marginibus, roſtri; cæteris, quibus roſtrum latum non eſt, ſed in acutum deſmit, nulli. Crura vel non æque abſoluta habent, vel breviora, vel non eodem ſitu, vel poſterius, quamobrem incommode ingrediuntur.

Locus. Ariſt. H. A. l. 1. c. 1. & l. 8. c. 3. Virgil. Æneid l. 5. Homerus Odyſſ. l. 5. Pighius in Herc. Prodic. *Victus.* Oppian. in Ixeuticis.

Verſantur prærumque in mari, fluminibus, ſtagnis & paludibus: amant tamen & aprica loca, ut ſiccefcant. Diutiſſime in aquis, dum ſe immergunt, morantur, & ſumma ae ab Homero allata natandi pollent peritia. Alam namque alteram ſæpius ad ventum erigunt, & ejuſdem tanquam veli adminiculo navigant, quod Pighius prodidit. Soli inter amphibias inter volandum *piſcantur*.

Congros, Anguillas, & alios lubricos piſces deglutiunt, ingeſtos, interdum etjam vivos, mox alvo, quod eis à ventre mox recto inteſtino cibi tranſeant, egerunt; quod Oppianus & Plinius obſetvavete. Schwenkfeldius in omnium quas ſecuit ventriculis, plumas avicularum copioſiſſimas, quaſi cum piſciculis, & avena compactas invenir.

Partus. Ariſt. H. A. l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 37.

Nidificant à bruma ineunte vere. Sæpe in maritimis ſaxis, in arbotibus interdum. Utrumque ſe juxta oſtium Thinæ fluvii, & in Nortfolcia obſervaſſe Anglus quidam ſcribit. *Ova* ut plurimum bina ternave ponunt. Pullos ab ovis excluſos ſi matrem perdiderint, adeo validos eſſe ajunt, ut ipſi cibum ſibi comparent.

Nullam eas *vocem* emittere, arbitrati ſunt quidam. Lucretius de iis.

—— Mergique marini
Fluctibus in ſalſo victum, vitamque petentes
Longe alias alto jaciunt in tempore voces.

Ingenium. Scal. Exiger. Exercit. 233.

Cicurari poſſe, tum ille qui Venetiis ab hero è cymba emiſſus, non ſine ſpectatorum & voluptate & admiratione ſub aquis ſibi cibum capiebat, ſatur redibat ad herum, oſtendit; tum illi in Oriente, qui ab hero, poſtquam eis guttur filo, ne piſces captos devorarent, ligaſſet, dimiſſi, & piſces capiebant, & in ciſtas huic negocio deſtinatas injiciebant; Piſcatione heri peracta, ſoluto gutture, ſibi piſcabantur, paſti ad herum redibant, teſtantur. Alii tempeſtatem præſagire, cum maria fugiunt, & clamorem ad littora ferunt, dicunt; ſeu quod dimiſſo in profundum capite auratum ſigna ſub fluctibus colligant: ſeu quod vapores ab aquis ad imbriferam nubem etigendam ſurſum attolli ſagaciter ſubodorentur; ſeu quod piſces pleræque per eum cœli ſtatum, è mediis aquis ad littora enatare ſoleant. Alii cam in mare frequentius ſeſe immergunt, ſeu propter aliam aliquam cauſam, ſeu quod tranquillo mari metu belluarum progredi non audeant; in altum ſub tempeſtatem regreſſis, audacter progrediuntur. Plinius pennas roſtro purgantes ventum indicare alicubi innuit. Ælianus geſtu alarum exultantes, idem facere tradit. Huic & Aratus accedit, dum eas [illegible], in ſicco alis plaudere ac ludere, ſcribit.

Odoricus è Foro Julii in itin. Virgil. Georg. l. 1. Iſidor. Origin. l. 12. c. 7. Perſius Satyra 6.

Æl. H. A. l. 7. c. 7. Aratus in Phænom.

Uſus illorum in cibo nullus: quantum ad *Medicinam*. Magi contra quartanus devorari jubent cor Mergi marini ſine ferro exemptum, inveteratumque conteri, & in aqua calida bibi. Ventriculum in cibo ſumptum ſtomacho mederi falſiſſimum comperit Galenus. Fel cum cedria inunctum evulſos palpebrarum pilos renaſci non patitur. Jecur ſale aſſervatum ex hydromelite duobus cochlearibus potum, ſecundinas pellere ſcripſit Dioſcorides.

Galen. de ſimpl. l. 11.

CAPUT VII.

De Variis Mergorum generibus.

Gesner in Ornith.

MErgorum varia ſunt genera. Mergus RHENANUS, quibuſdam Monialis alba appellatus, qui omnium Mergorum Anatiformis maxime eſt, corpore undique albo atro colore diſtincto, prona colli & pectoris parte cum ventre candida, ſed paſſim cinereis punctis aut maculis diſtincta. Frequens eſt apud Sueſſiones & Bellovacos, MAJOR, qui roſtrum denticulatum anguſtius, è fuſco ad cæruleum dilutum vergens, extremitate deorſum incurvata; pectus, collum, & ventrem tota alba: in dorſo ſupremo egregias quaſdam plumas alternatim albas nigraſque, inde etiam ad latera verſus pectus tænias ſimiliter diſcolores utrinque procedentes habet; & gobiis inprimis atque roctis veſcitur.

GLACIALIS, quod per ſumma frigora in aquis capiatur ita dictus, magnitudo Querquedulæ, collum digitos octonos longum. Dorſum undique nigrum, alæ nigræ ſed albo diſtinctæ, crura brevia fuſca, membranis inter digitos nigris; quique per hyemen apud Helvetios, non minus quam Anas fera laudatur.

LONGIROSTRUS, cui roſtrum nonnihil rotundum, digiti longitudine; caput criſtatum, collum ſubrubrum, corpus præter alas totum nigrum. Pedes crocei, membranæ luteæ.

RAUCEDULUS, cui corpus & alæ cinereæ; gula & venter alba, pedes nigri.

RUBER cui pars ſuperior capitis & culli rubeſcit. NIGER cui roſtrum nigrum, collum ſpadicis colore, corpus ut in

Fuli-

Fuligula, alæ eum tranſverſa linea alba nigræ.

Albus, cui roſtrum ruffum, caput cum collo nigrum, viridibus aliquot punctis reſperſum. Crura rubicunda.

Cirrhatus qui habet caput ruffum vel teſtacei coloris cirrho retrorſum eminente. Dentes ſerratos, duros, retrorſum flexos; Crura & digitos pedum, interjectis membranis ex ruffo fuſcis, rubentes. Roſtrum tres digitos longum, inferne rubicundum, ſuperne nigricans. Duobus foraminibus odoratus cauſa pervium. Bellonius Fibrum ſeu Caſtorem vocat. Aſperam arteriam ab aliis aquatilibus diverſam habet. Nec enim eſt rotunda, ſed compreſſa & inæqualis, modo craſſior, modo anguſtior, & in medio duobus velut nodis extuberans. Cum ad ventriculi regionem pervenit, in cavitatem quandam ex membranis & oſſe grandiuſculo inæquali conſtructam dilatatur. Semper in aquis manet, & in iis ſe diutiſſime omnium continet. Urinando ad quadraginta aut quinquaginta pedes procedit. Caput inter natandum ſublime attollit; & inter arundines nidulatur.

Merganser denique ut Geſnerus vocat, eui caput cum tertia colli parte ex viridi nigricat. Collum reliquum cum aliquo pallore album eſt. Inferior colli pars nigreſcit. Plumæ ventris & ſupinæ caudæ gilvæ ſunt. Crura & pedes cum membranis inter digitos minii colorem habent. *Ventriculus*. eſt corneus id eſt firmiſſimus. Pondere interdum ad libras duodecim accedit.

Huc pertinet *Mergus* ille, quèm Bellonius Gallice Herle vocat, anatem magis quam anſerem referens, roſtro longo, terete, & mucrone reflexo, colore ſubrubro.

Item Gulo Germanis Seeflucker / magnitudine Anſeris, colore gilvo, gregaria, menſis lautioribus contemta.

Nec non Scheldarachus Anate major, varius roſtro lato, adunco, dentibus aeutiſſimis pleno, ex gilvo ſubruffo.

Albertus H. A. l. 5. c. 3. Morfex, denique tota nigra, roſtro ſerrato & valido, quæ ſub aqua mergitur, & anguillas capit. Eaſdemque ſi ſe gravari ſenſerit, evomit. Gregatim in arboribus juxta aquas nidificat. Volatura caudam diu in aqua trahit. Saturata ad ſolem ut ſiccetur, expandit. Fimus ſiccat arborum ramos in quos inciderit.

NB. *De mergis exoticis vide Mantiſſam.* Num. 11.

CAPUT VIII.

De Colymbis in genere & in ſpecie.

Avis quæ Græcis Colymbus, Colymbis, & Colymbas, Latinis Vrinatrix dicitur. Unum tantum illius genus Ariſtoteles commemorat; alii plura; Turnerus tria vidit. *Primum* totum nigrum, ſi cirrum quem in capite gerit, exceperis; Mergo, quo tamen triplo minus eſt, quoad corporis effigiem non diſſimile. Angli Doukeram vocant. *Alterum* Turdo non majus, Anati colore & corporis effigie ſimile. Anglis media Vrinatrix dicitur. *Tertium* adeo nuper ab ovo excluſum refert Anſerculum, ut niſi Roſtrum hujus paulo tenuius eſſet, ægre alterum ab altero diſcerneres. Non enim pennas, ſed lanuginem quandam earum loco obtinet. *Genera.*

Geſnerus, Colymbos facit *Maximos. Majores* & *Minores*. *Maximus* qui in Acronio lacu raro capitur, ab inepto per aquæ ſuperficiem motu Fluder dictus, Anſere major eſt. Roſtro oblongo, anguſto, acuto. Neque volare poteſt recte, neque ingredi commode, niſi ſimul pedibus aliſque nitatur. Tam profunde urinari dicitur, ut orgiarum viginti ſpacio, quandoque reti aut mucrone ferreo ſub aqua capiatur. *Major* duorum eſt generum. *Primus* Anſere paulo minor, collo eſt oblongo, dorſo nigro, collo inferiore & ventre albo, plumis fere niveis. Digitos pedum habet ternos, adhærentibus membranis latos, ſed aliquo uſque diviſos. Vngues latiuſculos præſertim medium, teretes & in mucronem attenuatos, Crura juxta anum fere retrorſum porrecta, natationi potius quam ingreſſui apta, femora in ventre condita, inæqualem interdum tibiarum ſitum. *Alter* criſtatus ſeu cornutus eſt, plumis circa verticem, & collum ſupremum eminentibus, ſuperius nigris, ad latera ruffis. Aliquot ejus ſunt deſcriptiones. *Minor* Germanis Succhelin, ut major Suechel, magnitudine eſt columbæ, digitis latis, adherentibus membranis fuſcis, non continuis tamen ſed trifariam diſſectis. Inferiore roſtri parte tota ſanguineo colore rubente. In femore multa oſſicula tenuia, circa articulum agglutinata, dimidia oſſis femoris magnitudine, ab una tantum parte habet. Geſner. in Ornithol.

Bellonius etiam *Majorem* ſub nomine Vriæ veterem deſcribit, Anatis magnitudine, roſtro longo, rubicundo, ac ſerrato. Criſtam habere videtur. Nam cum nigro ſit vertice, plumæ oblongæ ab occipite pendent, quas cum excandeſcit, aut exhilaratur, attollit aut demittit. Voce eſt horrida, ſed ad ſui tutelam utili. Idem nec *Minoris* obliviſcitur, qui adeo aquæ familiaris eſt, ut ei per terram gradi puſſe, propter

femora in ventre ita recondita, ut nullo modo appareant, & crura, quæ extrorſum protenduntur, ut omnino è lumbis cenſeri poſſit, natura negaſſe videatur. Caudam habet nullam, nullumque Uropygium. Alas pro corporis proportione exiguas. Plumas lanuginoſas. Digitos ab invicem ſeparatos, latos tamen. Roſtrum rotundum exiguum, rubicundum. Crura parte poſteriore ſerræ inſtar crenatæ. Jecur tenellum; inteſtina à reliquarum avium inteſtinis diverſa, gracilia & tenuia ſi in pauca aqua deprehendatur, vix ſe in aërem attollere poteſt. Prope terram in cæſpite aliquo paluſtri nidificat. Addit & Aldrovandus ſuas deſcriptiones, quas hic adferre non eſt neceſſe. Addidiſſe ſufficiat. *Colymbos* Athenæo inter omnes Aquaticas aves minimos eſſe, atro & ſordido colore tingi, & acuto roſtro inſtrui; Oppiano Colymbos ſemper natare, & ne ſomni quidem vel cibi gratia in continentem exire, niſi partus tempore; eoſdem adverſis ventis natare; ne illorum vi aliquando inviti in terram extrudantur. Circa medium Auguſtum propter pennarum mutationem volare non poſſunt. Et tam celerrime merguntur, ut bombardæ etiam ictum effugiant. Referri ad colymbos poteſt, avis Anglis Coote dicta, forma & colore Fulicæ ſimilis, paulo minor, in cujus roſtro parvum tuberculum rubeum eminet, quæ ſubinde ad fumdum uſque urinatur. Non piſcibus tantum, ſed alga, lineo, gramine, parviſque cochleis victitat. Et vulgo fertur, non poſſe diutius volare, quam pedis cavu arreptam aquam retineat.

Oppianus Ixeutic. l. 2 cet. Aldrovando.

Huc pertinet Uria Anata multo minor, roſtro longiore ac tenui, colore ſordido & flacco. Geſnerus colore tantum, & magnitudine à Colymbis differre putat.

Athenæus Dipnoſ. lib. 9.

CAPUT IX.

De Brentho, Phalaride, Avoſetta Italorum & Trochilo.

BRenthus quænam ſit avis dubitatur. Niphus monticolam eſſe credit, generis unci. Plinius pro eo Anatem vertit quod & Gaza ſecutus eſt. Albertus Merguli piſces venantis ſpeciem interpretatur Et forte eſt, quia piſcibus vivere Ariſtoteles reliquit

Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 1.

Nec magis notum, quænam ſit Phalaris; Bellonius pro ea Mergum varium majorem ſubſtituit. Geſnerus Folægam Italorum eam eſſe credit. Apud Athenæum habet roſtrum anguſtum; corpus aſpectu magis teres quam Anas, colorem in alvo & dorſo cinereum.

Athenæus Dipnoſ. lib. 9.

Avosetta Italorum, quam Lucarni circa lacum Verbanum Spinzago de acqua vocant, Recurviroſtram vere dixeris, avis eſt magnitudine columbæ aut paulo gracilior, roſtro nigro, ſurſum tendente, in extremo acuto, quinque digitorum fere longitudine. Corpore ſupino toto albo; capite & cervice ſuperius ex fuſco nigricante, pedibus coloris cyanei diluti, digitis membranis junctis. Cruribus longis, ac ideo poſteriore digito, qui pro calce eſt, minuto.

Vox ejus eſt Crex. Crex.

Trochilus juxta ripes fluviorum oberrat, & tanta ſæpius celeritate diſcurrit, ut curſus volatu ejus velocior ſit. Obvia quæque depaſcitur, hirudines etiam quæ faucibus Crocodili inhærent, Cladorynchos ſeu potius [illegible] inprimis, legit Mira de illis Oppianus, nimirum, mares à fœminis, fœminas à maribus paſci. Ineunte vere priores fœminas, ſollicitare cantu vel ſtridore potius peculiari, maſculos ad coitum Fœtu procreato ſeparari, & ad ſua paſcua redire. Tunc mares omnem fœturæ & Veneris curam relinquere, fœminis laborem ſolum incumbere, eumque eas inter ſe partiri. Alias ova in nidis fovere, alias foventibus cibum congerere. Pullos adultos ad littus ubi mares verſari ſolent perduci. Ibi fœmellas cum ſuo ſexu remanere, maſculos ultro ſeparari Geſnerus eſſe putat generis Gallinularum Aquaticarum, Aldrovandus Corriram ſeu Tabellariam vulgo dictam Avis hæc eſt varia, roſtro recto, luteo, in fine nigro. Rictu magno. Oculis nigris albo circulo circumdatis, quem rurſus alius ſpadiceus ambit. Cruribus longis, coxis brevibus, digitis membrana junctis. Si Corrira Trochilus non eſt, Celeris eſt.

Æl. H. A. l. 3. c. 11. & l. 8 c. 25. Ariſt. H. A. l. 9. cap. 6

TITULUS II.

De Avibus Palmipedibus Herbivoris.

CAPUT I.

De Cygno.

CYgnus, qui & *Olor* quaſi [illegible], totus candidus, Græcis modernis Cyprinus, veteribus [illegible] & [illegible] ſeu [illegible] quod cibi cauſa cœnum ſcrutetur, & turbet, ſeu quaſi [illegible] quod ſit clamoſus; ſeu quod teres collum habeat, dicitur. Totus eſt candidus. Horatius purpureum, & pulchrum & ſplendentem, poëtica licentia nominaſſe creditur. *Roſtrum* habet parvum turbinatum, in extremitate obtuſum, ſerratum & falcis inſtar dentatum, colore ruffo; in cujus ſumma parte qua capiti committitur, tuberculum rotundum, nigertimum, & roſtrum in ſe inflectens viſitur. *Collum* longiſſimum, viginti octo vertebris conſtans, unde [illegible] Homero & [illegible]

Deſcriptio.

Homer. Iliad. ε. Euripid. in Iphig.

Digitized by Google

[illegible] Euripidi dicitur. Et Lineæ velut piſcatoriæ uſum in aqua porrectum præbet. *Pedes* nigris notis partim cæruleis partim rubicundis & albis diſtinctos. *Membranas* digitis interjectas ſquamulis minimis rotundis inæquales. *Digitos* vero veluti annuli quidam in latum interſecant; eorum medius omnium & craſſiſſimus & maximus eſt, longus digitos decem, internus novem, externus ſeptem. Uno pede pro remo, altero pro corporis ſui gubernaculo utitur. *Linguam* mediam, quod ſuperius ponendum erat, ſulcus denticulis palatum medium ſecantibus reſpondens dividit, & ipſe prope radicem ſcaber. *Interna* ſi ſpectes, *Inteſtina* omnia quatuor dodrantes, & palmum longa, multoque adipe, qui vicem emeriti obit intecta, in illo quem Aldrovandus ſecari curavit, erant; & cum ſimplici tantum in ſe media ſpira revolutione inflectantur, ne aliquid non plane diſtributi alimenti præterlaberetur, natura, cæca duo dodrantis ſpacio inter anum & ipſorum initium interjecto, recto inteſtino appendit. *Arteria aſpera* admirandæ plane eſt ſtructuræ. Nam Oeſophagum ſubjectum comitata, ad jugulum deſcendens cum pervenit*, non recta, ut in cæteris animantibus, ad pulmones tendit, ſed ſupra claviculas elevata, in coſtam oſſis pectoris ſeu ſterni, quæ ex duobus lateralibus oſſibus, & tertio ſuperno his pro operculo incunbente fabricata, vaginæ ſeu thecæ figuram & uſum præbet. Ad hujus finem poſtquam pervenit arteria, inferne in ſe inſtar ſerpentis reflectitur, & S. literam exprimit; moxque ſub priore jam dicta portione ipſi ſuperpoſita, hanc capſulam denuo egreditur, & claviculis mediis conſcenſis, harum jugo tanquam fulcro innititur; atque ita ſuſtentata, denuo in morem tubæ revolvitur, thoraciſque cavum ſubiens, antequam ad pulmones fertur, prius quaſi laryngem alteram efformat, tranſverſim ſecta, oſſiculoque quantum ipſa lata eſt longo, & quod tenui membrana obtenditur, hiulcam fiſtulam, ſeu ſyringem arganorum muſicorum, quæ inferiore ſui parte ſimili fiſſum patulæ ſunt, figuram repræſentat. Sub hac larynge arteria in duas canales divaricatur; quorum ſinguli in medio ampliori capacitate protuberantes, recta in pulmones exiguos coſtis retro totos affixos abeuntes, diſtribuuntur. Talem ſtructuram & cantus, de quo poſtea, & reſpiratio repoſcebat Ne enim, dum aliquando horæ dimidiæ ſpacio toto capite & collo pronis, vado alimo niam hauſturus immergitur, periculum ſuffocationis incurrat; ex ea arteriæ, quæ pectoris dictæ vaginæ recluſa eſt, portione, ſpiritus quantum ſatis ſuppeditatur.

[*Locus*] *Locum* ſi attendas, eſt avis amphibia Maxime tamen aquis delectatur. Ælianus greges eorum in Pſro mari apparere prodidit. In fluviis Cayſtro, Iſtro, Tanai, Strymone, Mæandro, Eridano, Mintio, Tameſi & quidem magna copia degere, apud Ovidium, Senecam Tragœdum, Theocritum, Lucianum, Statium Papinium. Mantuanum, Polydorum Virgilium, & alios invenies. Innumeris in agro Engoliſmenſi, Franciſci primi opera, in fonte Tenario educatos Brujerinus teſtis eſt: ſed ſtagna vehementer appetunt; ſeu quod quietiora nec natatum impediant, quod Æliano viſum, ſeu quod in illis major herbarum ſuppetat copia.

[Æl. H. A. l. 10. c. 36. — Ovid. Metam. l. 2 & 5. Seneca in Agamem. Theocrit. Eidyl. 19. Stat. l. 24. Theb. Polyd. l. 1 H. Anglor.]

[*Victus.*] *Cibus* ipſi herbæ at ſegetum grana, ova piſcium. Roſtro cribrat cœnum, & algam inprimis quærit. In Scotiæ lacu Spina, herbæ cujuſdam ſemine, quæ ab iiſdem nomen ſortita eſt, delectatur. Ea autem natura eſt, ut agris injecta nunquam putreſcat.

[Æl. H. A. c. 27. c. 24. l. 15 de re cib. c. 69.]

[*Partus.*] Tempore *libidinis* blandientes inter ſe mas & fœmina, alternatim capita cum ſuis collis inflectunt, velut amplexandi gratia; colla mares applicant fœminis, deinde mas fœminam conſcendit Ubi *coierint*, mas conſcius læſam à ſe fœminam fugit, illa impatiens ſugientem inſequitur. At non diutina hæc eſt eis diſcordia, noxa ceſſante reconciliantur; & fœmina maris perſecutione relicta, poſt coitum frequenti caudæ motu, roſtrum in aquis mergens, ſe purificat. Semel tantum anno initio veris *pariunt*. Quia plures & ſpecioſos fœtus producunt [illegible] & [illegible] dicuntur. Ariſtoteles [illegible] dicit. Pariunt *ova* tertio anno, illaque magna, oblonga, teſta dura obtecta.

[Heſt. Boetius in deſcriptione Scot.]

[*Volatus.*] Probe natant, velociter ſylveſtres, tarde ob corporis pondus domeſticæ *volant*. Ariſtoteles longius in pelagus efferri ſcripſit. Et Heſiodus [illegible] nuncupat.

[Heſiod. in ſcuto Hercul.]

[*Vox.*] *Cantum* quod attinet, ſcinduntur in ſententias Authores, [illegible]. prodidit Pauſanias, cum eo Socrates apud Platonem, Ariſtotcles, Cicero, & Philoſophus, ex Poëtis Callimachus, Æſchylus, Theocritus, Antipater, Euripides, Lucretius, Virgilius, Seneca, Ovidius, Martialis, ſentiunt. Diluculo ante ſolis ortum tanquam in aëre vacuo per id tempus audiendi clarius, in maris littoribus, niſi tempeſtas diſſuadeat canere; nec cantus in ſenecta morti vicinus (remiſſioris tum) oblivíſci. Favonium vel canendum obſervare, fati certos, ne à quoquam interpellentur ſecedere, apud Oppianum legitur. Fabuloſum id, apud Lucianum, Plinium, Alexandrum Myndium & Scaliger invenies. Ælianus vacillat, & modo his adſtipulari, modo in illos propendere

[Pauſan. Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 12. Cicero l. 3 de Orat. Ovid. l. 5. Triſt. Eleg. 1. Seneca in Hyppol. Martial. in Xeniis. Oppian. in Ixeutic. cit. Aldrov. Lucian. in Electro Plin. H. N. l. 10. c. 23. Myndius apud Athen. l. 9. Scalig. Ex. 232.]

 vide-

Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Myndius apud Athen. l. 9. Scalig. Ex. 232. Ælian. H. A. lib. 10. c. 30. l. 11. c. 1. Idem var. lib. 1.

videtur. An funeris ſui cantator ſit, quod & Braſavolus obſervaſſe dicitur, neſcio. De Elephanto ſane id proditum. Cantare, nullum fere dubium. Audivit in lacu Mantuano cantanres Pendaſius. Prope Londinum in Tameſi feſtivis cantibus ſubeuntes claſſes excipiunt. Canorum quiddam lamentantium in morem quovis tempore obſtrepere, obſervavit Aldrovandus. In hoc denique duplex ille flexus, qui oſſis pectoris primum capſulæ inſeritur, deinde altera revolutione in furculam inclinata recumbens, in pulmones decidir, factus videtur, ut vox in ipſo revolutæ arteriæ angulo, repercuſſo, majori eum elangore erumperet, ac veluti morulæ exiguæ in eo anfractu quiete recreata, vires acquireret eundo.

Plin. H. N. l. 10. cap. 23.

Ingenium in volatu potiſſimum oſtendunt. Liburnicarum more roſtrato impetu feruntur, facilius ita findentes aëra, quam ſi recta frontę incederent. A tergo ſenſim dilatante ſe cuneo, porrigitur agmen, largeque impellenti præbetur auræ. Colla imponunt præcedentibus, feſſos duces ad t. rga reeipiunt.

Ætas. Ariſt. l. 9 H. A. c. 1. Ælian H. A. l. 14. c. 13 Statius. Homerus Iliad.

Quod de *ætate* apud Ælianum legitur ducenteſimum nempe attingere annum incredibile videtur.

Inimicitias interdum tantas inter ſe alunt, ut alter alterum devoret, vel, ut Ælianus perimat. Nec pullis, vel ovis parcitur. Ab Aquila ſibi metuant. Attacti, non iniquo Marte repugnant: ſed nec cum fulgure, ſerpentibus & draconibus ipſis convenit. Cicuta interiiſſe non mirum, cum & proci illius eſu periiſſe viſi ſint.

Præſagium.

Pluvias expectabis, ſi rorem aquæ inſpergunt; ſi profundos eidem immergunt humeros, ſerenitatem. Apud Helvetios ingen frigens metuirur, ſi hyeme in quodam lacu apparuerint.

Uſus. Plut. l. de eſu carnis. Herberſt. in Moſco. legat. Scœr. hammon.

Uſus in cibis laudatus apud veteres. Alexandrines inter aves lautas numerat, & Dipnoſophiſtis apponuntur; nec minore quam Anſeres habitos, precio ęx Plurareho poteſt colligi. Recentiores nigram, & duram, forte quia annoſi adferuntur, carnem accuſant. Moſeovitarum tamen Duces, quoties carne veſcuntur, aſſos hoſpitibus apponunt. In *Medicina*; faciem purgat, & erugat adeps. Ova ad ignem ſacrum celebrantur. Pellis ventriculo appoſita, concoctionem vi peculiari juvare creditur.

CAPUT II.

De Anſere.

ARTICULUS I.

De Anſere Domeſtico.

Plin. H. N. l. 10. cap. 22.

ANſer, Plinio alicubi Ganza, Græcis veteribus χὴν, χῆνα modernis, avis eſt vulgo tam nota, ut deſcriptione non indigeat. Inferum & domeſticum diſtinguitur, quorum ille minor Ariſtoteli, varius eſſe à Columella manifeſto errore proditur, cum apud nos varii candidos numero exſuperent. In regno Senegæ colore & pennis multi jugis variantur. In Hiſpania nova capite rubeo, olores candicis ſuperant.

Deſcriptio.

Viſus cum duobus capitibus, totidemque linguis, collo unico, quatuor pedibus, quorum unum par alarum locum occupabat, alterum eirca podicem. Alæ duæ eirca collum pandebantur. Proditus ab Alberto & alter, dupli collo, quaternis pedibus, & totidem alis, dorſo uno, adeo ut duæ aves, altera alteram ferens, viderentur. Frequentiſſima ſcilicet in illis ob humorem & ſtoliditatem monſtra ſunt. *Interiora* ſi ſpectes, teſtes ſub diaphragmate lumbis annectuntur, hiſce duo ex vena cava rami inſident. Duo vaſa ex infima utriuſque parte emerſa, & deorſum per lumborum regionem recto delata, prope os ſacrum, coëunt, & canalem teretem, qui in plures orbes circumvolvitur, & cujus pars ſuperior, tota carnea, inferior intus cartilaginea conſpicitur, efformant. Penis loco extremam portionem datam, quæ in coitu arrigatur, haud male conjeceris. Ariſt. H. A.

Locus.

Locus ipſis fere ubique, eam Arabiæ partem quæ Auſtrum verſus áſſurgit, ſi excipias. In Bleſia agro aquarum fere experte greges copioſi ſpectantur, magnumque ex his plumæ pretium. De *victu* non eſt quod dicam. Tenella arborum germinæ abſumit, viridariorem herbas penitus depaſcitur, & vitium pampinos rodit. Trifolio, fœnugræco, lactuca, & aliis delectatur.

Partus. Varro de Re R. lib. 8. cap. 3. Ariſt. H. A. l. 6. c. 2. Columella de re R. l. 8 c. 13 Ariſt. H. A. l. 5. c. 33 l. 6. c. 2. H. lib. 2. cap. 1. Plin. H. N. l. 10. cap. 59.

Quantum ad *Generationem* in aqua coëunt; nec humi inſiſtentes; à coitu aquis ſeſe ingurgitant. Singulis maribus ires olim deſtinabantur fœminæ; ſex hodie. Tempus admittendi aptiſſimum à bruma, pariunt & juvenes abſque coitu, ſed hypenemia. Coitus expertæ ſi abſque eo poſuerint, plura quidem, ſed ſterilia, minora, & minus jucundi, quam fœcunda ſaporis erunt. De numero & *partus* & ovorum inter ſcriptores nó convenit. Ter parere ſcribit Columella ſi fœtus non excludunt. Bis Plinius, ſi primum fœtum gallinæ excludant. Ova plurima ſedecim, pauciſſima ſeptem, huic pariunt. Si quis ſurripiar, pariunt, dum rumpantur. Illi ſingulis fœtibus pariunt, primo quina, ſequenti quaterna, noviſſimo terna. Quintilius ad duodecim, & ultra procedere ait. Carolus Stephanus, ſi non incubent duodecim, & ſingulis fœtationibus plura. Recentiorum quidam ad centum & ducenta aſcendunt. Tempus pariendi aliis à Calend. Martiis ad ſolſtirium: ſi bruma coiverint, Plinio poſt ſolſtitium XL. prope diebus pariunt.

riunt. Si appropinquant partus, digito tanguntur ova, quæ ſunt prima parte locorum genitalium. Incubatus à fœmina duntaxat abſolvitur, nec recedit, donec pullos excuſſerit Commodiſſime à Calendis Martiis ad ſolſtitium exercetur ſecundum Palladium; à principio Novembris ad Decembrem exactum ſecundum recentiores. Pulli intra triginta dierum ſpacium excluduntur, intra viginti quinque, ſi dies tepidiores ſunt.

Ariſt. H. A. l. 6. c. 6.

Plin H. N. l. 10. cap. 59. *Vox.*

Vocem ſi atiendas, παπάζειν & πλατογίζειν Græcis; Aratus κλαγγηδὸν adverbio de eadem uſus eſt. Gratitare, gignire, ſtrepere, clangere, Latinis dicuntur.

Volatus.

Raro *volatum* domeſticæ exercent, ſed pedibus valent. Mirum in hoc alite, inquit Plinius, à Morinis uſque Romam pedibus venire. Feſſi proferuntur ad primos, ita cæteri ſtipatione naturali eos propellunt.

Plin. H. N. l. 10. cap. 22.

Affectus.

De *Affectibus corporis* pauca occurrunt. Solus ex pedeſtribus à cane rabido morſus, rabie non corripitur, ſi Nipho credendum. Laborat pituita & phtiriaſi; illam pimpinella quæ in pratis naſcitur avertit. Huic frequenti ablutione & ſideritides uſu occurrit. * Pullis eorum urtica contacta mortifera; nec minus aviditas, nunc ſatietate nimia, nunc ſua met vi; quando apprehenſa radice, morſu ſæpe conantes evellere, ante colla ſua abrumpunt. Diſcordia cum Aquila, ne morte quidem interrumpitur pennæ commixtæ certent, & Anſerinæ ub Aquilinis abſumunrur.

Plin. H. N. l. 10. cap. 59.

Ætas. Ælian. H A. l. 5. cap. 29.

Ætas ſexaginta annos attingit, ſi Alberto credendum. Non dediſſet fidem Cardanus, niſi carduelem tredecim annis in cavea educatam ſciviſſet, & ſylveſtris anſeris tam duram carnem, ut ne triduum quidem cocta emolliri poſſet.

Ingenium. Mizald. de Anim. lib. 5. cap. 29.

Quod folia lauri ne in extrema quidem fame artingunt; rhododaphnes ne coacti quidem edunt; quod humanum longe præſentiunt odorem, & auditu cum apro certant; quod ſe ab Anſere dejectum Falconem vidiſſe Scaliger ſcribit; vigil. cura Capitolio teſtata defenſo, per id tempus canum ſilentio proditis rebus, & fama amoris, Agris di-lecta forma pueri nomine Oleni & Glauces Ptolemæo Regi citbara canentis, quam eodem tempore & aries adamaſſe creditur, *ingenio* debetur. Poteſt & ſapientiæ videri intectus iis eſſe. Ita comes perpetuo adhæſiſſe Lacydi Philoſopho dicitur, nuſquam ab eo non in publico, non in balneis, non noctu non interdiu digreſſus. Quod ſemper vociferatur, improbum dixit Virgilius. Si dum ad paſtum feſtinant, jugi clamore obſtrepunt, tempeſtas imminere dicenda eſt.

Plin. H. N. l. 10. cap. 22.

Theophraſ. de ſignis Tempeſt.

Uſus.

Repperere olim in *cibis* æſtimium: Regum Ægypti mentis ſolus cum vitulo apponebatur. Alexander Severus feſtis tantum diebus ad convivium recipiebat. Ab Annibale Numidicis Gallinis præferebantur. Quod ſi jecur reſpicias, Romani eos ejuſdem bonitare novere inquit Plinius. Fartilibus in magnam amplitudinem creſcit: exemtum quoque lacte mulſo augetur. Nec ſine cauſa in quæſtione eſt, quis primus tantum bonum invenerit, Scipio Metellus vir Conſularis, an M. Seſtius eadem ætate Eques Romanus. Hodie in Gallia non minoris fit Anſeralrilis, quam Romæ olim Lupus ſcarus, aut Mulus. Eſt & Judæis ubique terrarum in diliciis. Nec damnoſi interdum, hyeme & juniores in cibum cedant. Aliorum excrementitia & concoctu difficilis caro eſt. Tenereſcunt tamen, ſi collo per triduum ſuſpendantur, gravi lapide pedibus aligaro. Septentrionales ſale conditis, & vento ſiccatis, tum coctis, poſt æſtivale ſolſtitium veſcuntur. Meſſalinus Cotta, quod conſtat, Meſſalæ Oratoris F. palmas pedum ex his torrere, atque patinis cum gallinaceorum criſtis condire reperit.

Plin. H A. l. 10. cap. 27.

Quantum ad *Medicinam*, Plumæ ex ventre tritæ & inſperſæ, ſanguinem ſiſtunt. Lingua peculiariter ad veſicæ vitia & involuntariem mictionem facit. Sanguis utiliſſime inter Antitoda miſcetur. Fel contuſis oculis prodeſt, ſi hyſſopo poſtea & melle inungantur. De Adipis uſu vide multa in Aldrovando. Puerperæ in Bohemia butyro in cibis præparant, ſi aqua aurem intraverit, præcipuum eſt remedium. Cum iridis noſtratis pulvere permixtus, & umbilico in teſta nucis juglandis inditus, alvum infantibus ſolvit. Aliud reperit Syriæ pars quæ Comagena vocatur; adipem eorum in vaſe æreo cum cinnamomo nive multa obrutum ac rigore gelido maceratum, ad uſum præclari medicaminis, quod ab gente dicitur Comagenum. Dioſcorides Commagenes non meminit. De plumarum olim uſu ita Plinius. Candidorum alterum vectigal in pluma. Velluntur quibuſdam locis bis anno. Rurſus plumigeri veſtiuntur, molliorque quæ corpori quam proxima, & è Germania laudatiſſima. Pretium plumæ eorum in libras denarii quini. Et inde crimina plærumque auxiliorum præfectis, à vigili ſtatione ad hæc aucupia dimiſſis cohortibus totis. Eoque deliciæ proceſſere, ut ſine hoc inſtrumento durare, jam ne virorum quidem cervices poſſint.

Schwěkfeld in Theriotroph. Sileſ.

ARTICULUS II.

De Anſere Fero in genere, de Vulpanſere, & Bornicla ave.

ANſeris ſylveſtris plures ſunt differentiæ. Plinius *Chenolopeces*, & quibus lau-

Deſcriptio.

tiores epulas Britannia non novit, *Chenerotes* ponit. Apud Albertum *cinereos*, qui propter corporis levitatem altius volant. *Grandinoſos*, ſeu ob candorem niveos. Qui præter extremas quinque remiges pennas albi ſunt. Æſtate nuſpiam conſpiciuntur; hyeme ingruente ſublimi volatu gregatim migrant: *Arborum* qui ex arboribus naſci creduntur, quibus color capitis ut Pavoni, abſque criſta tamen, invenies. Schwenkfeldius eos in arborum cavis, cornicum & ciconiarum nidis, ova tredecim vel quatuordecim, illaque flaventia parere ſcribit. Apud Oppianum *Linurgi* & *Cenchritæ* reperiuntur. Geſnerus Anſeris *ſtellati*, quem Itali Ciccum vel Ocam Sternam vocant, cui magnitudo inter Anatem & Anſerem, pondus leve, pectus maculis aſperſum, dorſum & alæ cinerea, meminit. Scaliger in Oceano Braſiliæ *marinos*, à colore atro, qui nunquam evolent, eſſe prodit. De *Baſſano* ſeu Scotico ſuperius egimus Deſcriptionem non morabimur. *Caput* fere Anatinum magis quam Anſerinum. Utraque *mandibula* intus oras ſerratas loco dentium obtinet. *Palatum* quibuſdam denticulis acutis inſtar limæ eſt ſcabrum & aſperrimum. *Membranæ* quæ digitos connectunt in extremo ſerræ inſtar denticulatæ videntur.

Schwenkfeld. in Aviario Sileſiæ.

Locus.

Locus ipſis maxime circa paludes. In Æthyopia adeo frequentibus agminibus graſſantur, ut tum morſu, tum ſtercoribus omnia demoliantur. In Septentrione cubationis tempore, quo à meridionalibus plagis redeunt, copioſiſſime viſuntur, circa Aprilis initium In Bataviam, Hannoniam, Arteſiam migrationis tempore copioſiſſimi confluunt Novam Hiſpaniam menſe Decembri prætervolant. In *India* pulcherrimi conſpiciuntur. Totum ipſis corpus, præter pectus & ventrem, nigrum. Oculos circulus coralli æmulus ambit. Ex minore oculorum Cantha linea ejuſdem ſubſtantiæ & coloris extuberat, verſuſque collum deducitur. Inde ſex ſeptemve ramuli exigui utrinque ad medium colliuſque deſcendentis, devaricantur.

Carol. Stephan. de R. R. l. 1. c. 15.

Partus

Coire poſt hyemale ſolſtitium incipiunt, initio veris *ova* ad ſummum ſedecim ponunt. Steriles evadunt, ſi mites redditæ fuerint.

Volatus.

Migratoriæ ſunt aves. Migraturæ vociferantur alte volando, forte ne qua earum remaneat. Meridiem petunt cum Septentrio propellit; iſtum cum Auſter, nec ceſſant, niſi eſurie coacti. Ordo ut Gruum cum ſilentio literatus; nec clangunt niſi rupto ordine. Vide quæ de domeſticis ex Plinio diximus. Oppianus nec Ducibus, nec ſomni tempore cuſtodibus deſtitui ſcribit. Taurum montem ſuperaturi Aquilarum metu lapillos roſtris ad coërcendam linguam ferunt. Cilicibus id quidem tantum attribuit Plutarchus: ſed feris adſcribi apud Ælianum & Marcellinum legimus. Tardius adveniunt quam Grues. Vidit aliquando Geſnerus ſexto Octobris permultas avolantium turbas, quæ ab Oriente in Galliam & Occidentem verſus per turmas triangulas volabant.

Author de Natura rerum.

Oppianus Ixeut. l. 2. c. Aldrovand.

Æl. H. A. l. 5 c. 29.

Uſus.

Quantum ad *uſum*, caro propter exercitationem minus eſt excrementitia. Cruda adhuc ſuaviter olet. Linguæ aſſæ bene à calculoſis in cibo ſumuntur.

Articulus IV.

De Vulpanſere, Capricalca, & Bernicla ave.

AD Feros Anſeres referri debet *Vulpanſer, Capricalca, & Branta.* Vulpanser ſeu Chenalopex quibuſdam, eſt avis pectore ruffeſcens, aquatica, in cuniculorum foveis, interdum & rupium cavernis nidificans, quam Angli Bergandram vocant. Geſnerus an Anſer Stellatus ſit Chenolopex conſiderandum reliquit. Aldrovandus nihil certi proferre poteſt. Inter palmipedes quæ circa aquas verſantur, ab Ariſtotele numeratur. Ova hypenemia quandoque parit. In pullis tuendis eandem quam perdix operam collocat. Et ab Aquilæ, felis & cæterorum hoſtium injuriis ſeſe defendit. In Cupediis olim apud Britannos fuiſſe ex Plinio ſuperius diximus.

Ariſt. H. A. l. 8 c. 3.
Æl. H. A. l 5 c. 30. l 19. c 16 l. 11. c. 38.

De Capricalca occurrit. Corvo paulo majorem eſſe ac in deliciis haberi. Tæniis tranſverſis fuſcis per colum pectus & ventrem diſtingui, caudam nullam habere. Branta ſeu Bernicla & Bernichia, Scotis Clakguſe, Gallis Crauant, & Oye Nonnete, Iſidoro Barliata, Alberto Barbates, Hollandis **Rotganſen** dicitur. Bellonius Chenalopecem veterum eſſe putat. Minor eſt fero Anſere, Monacharum ornatui, quæ colorem album atro ſuperimponunt, ſimilis. Alis & dorſo coloris plumbei, cauda brevi & nigra. Anſerum ferarum more volat, ſtrepit, paludes frequentat, & ſegetem depopulatur. De ortu magna eſt inter doctos controverſia. Quidam coire volunt: alii ex putridis navium ruderibus; nonnulli ex pomis cujuſdam arboris in inſula Pomonia naſcentibus corruptis; alii ex fructu foliis conglomeratis ſimili, qui eum opportuno tempore decidit in ſubjectam aquam, reviviſcit; convertiturque in vivam, oriri exiſtimant. Iſidorus, Alexander ab Alexandro, Olaus Magnus, Hector Boëthius; Scaliger, Mejerus, Geſnerus, & alii, communi famæ adſtipulantur.

Bata-

Batavi ex propria inſpectione in Grônlandia Barniclas, quæ ovis incubarent, pulloſque educarent ſeſe inveniſſe affirmant.

CAPUT III.

De Anate.

ARTICULUS I.

De Anate in genere.

Deſcriptio. ANas, Græcis antiquis νῆσσα vel νῆττα, recentioribus [illegible] vel [illegible], vel Pappos, avis eſt apud nos notiſſima. Dorſum ipſi & roſtrum lata, pedes cartilaginoſis membranis interſepientibus, ampli; crura brevia craſſa, & retroverſus diſpoſita, ut in natatione valentius inſtantes; aquas propellere poſſent. Gulam habent amplam; linguam plæræque interius aſperiuſculis utrinque eminentiis dentatam & quaſi plumatam: Muſculos circa corporis ſuperficiem ſeparatos, interiores albidos: quod ſi exteriores liveant, quod vi frigoris fieri videtur, bonam ſecuturam æſtatem ruſtici apud Helvetios conjiciunt.

Locus. *Aquis* tum ut earum frigiditate congenitam intemperiem, quæ calida eſt, contemperent; tum ut pabulum quoque paturæ ſuæ & palato conveniens, illic quæritent, gaudent, inque iis maximam temporis partem verſantur.

Victus. In *cibo* herbarum aquaticarum radicibus & ſeminibus, vermibus, & animalium aquaticorum ovis, lenticula inprimis paluſtri, quam Creſcentienſis Anatinam, alii Pavarinam vocant, delectantur.. Sunt qui piſciculis & limo veſci, nec à venenatis abſtinere, quod Scaligero placet, volunt. (Scaliger in Theophraſ. de cauſ. plantar. l. 2.)

Partus. Quantum ad *Generationem* tantæ ſunt, Authori de natura rerum, ſalacitatis, ut plures mares ſolam fœminam certatim coëundo, occidant. Menſe Martio & in ſequente concumbunt. *Pariunt* juxta aquas & rigua; pulli excluſi ſtatim recondita quadam natura aquam proſequuntur; & mox ut ovum exeunt, tanta agilitate vigent, ut etiamſi matrem mori vel alienari contigerit, ſine nutrice vivant. Super omnia autem eſt earum ovis ſubditis Gallinæ atque excluſis admiratio; primo non plane agnoſcentis fœtum, mox incertos incubitus ſollicite convocantis; poſtremo lamenta circa piſcinæ ſtagna, mergentibus ſe pullis natura duce. (Plin. H. N. l. 10. cap. 55.)

Vox. *Vocem* Anatum Author philomelæ per tetrinire exprimit. Scaliger quiritatricem appellat. Fœminæ craſſior eſt, maris acutior.

Inceſſus. Lente ob crurum brevitatem *incedunt*, ad natandum potius apti.

Ingenium. *Ingenium* ipſis cum Anſeribus fere commune. Aquilarum quomodo declinare ſoleant ictus Ælianus deſcribit. (Æl. H. A. l. 5. c. 33.) Merguntur dum involant, & ſub aquis natando, ex alio loco extra aquam eminent. Cum ſeſe aquis mergunt, plumas; cum pennas roſtro purgant, diuque & multum alas excutiunt, ventos ſpondere Theophraſtus, Ælianus, & Plinius tradunt. (Theoph. de ſignis ventor. Æl. H. A. l. 7. c. 7. Plin. H. N. l. 18. cap. 25.) Ventris & inteſtinarum in bubus dolorem, viſu natantium Anatum levari, eaſdem majore profectu mulos & equinum genus conſpectu ſuo ſanare, Columellæ & Vegetio placet. (Columella R. R. l. 6 c. 7.)

Uſus. *Uſus in cibis* notus eſt. Cato Cenſorinus ægrotis etiam teſte Plutarcho præſcribi juſſit; (Plutarch. in Catone.) duram, concoctu difficilem, nec laudati ſucci eſſe, apud Hippocratem, Galenum, & alios legere eſt. Alii Anſerinæ præferunt. Alexander Benedictus in peſte damnavit. Fracaſtorius lue venerea laborantibus prohibuit. Pectus & cervicem laudat Martialis, cætera danda coquo.

Uſum in *Medicina* ſuperius etiam attigimus. Mithridates Ponti Rex ſolitus earum ſanguinem miſcere medicamentis (Gel. Noct. Atticar. lib. 17. c. 16.) quæ digerendis venenis valent; ipſe talium medelarum uſu ab inteſtinis epularum inſidiis cavebat. Idem, ſanguinem à cerebro defluentem infuſus ſiſtit. Adeps per Clyſterem injectus dolorem ſedat colicum, (Plin. H. N. l. 10. cap. 6.) & emplaſtro ad pleuritidem apud Myrepſum immiſcetur. Fimum, Villanovanus utiliter morſibus venenatis imponi ſcribit. Chinenſes adeo numeroſa agmina alunt, ut ſæpe XXM. excedant, his in evellendis noxiis oryzæ herbis utuntur. Quæ Campofulgoſus, de Anate cum tredecim pullis, menſe Decembri, feſto Nicolai, in Gallia prope urbem Redonenſem, templum tempore Miſſæ ingrediente, & aram circumeunte, ac unum pullum ibidem relinquente (neſcitur quo is ſe recipiat,) ſcribit, an fidem mereantur, penes Lectorem judicium eſto.

ARTICULUS II.

De Anate Domeſtica, Indica, Lybica, & Cairina.

ANAS DOMESTICA Græcis [illegible]. Arato [illegible]. interdum alba, aliquando cinerea, ſæpe compoſiti ex utriſque coloris invenitur. Inter marem & fœminam hoc eſt diſcriminis, quod ille plumas in Uropygio verſus caput ſurrectas habeat. Quod tam acutam & magnam vocem edit, & tam diu caput ſub aqua tenet, aſperæ arteriæ debetur, qua bifariam in pulmones devaricatur, veſicam quandam duram & con-

concavam, quæ ubi major apparet, dextrorſum vergit, habet. Famis aliquando & peſtis præſagæ domeſticæ, manſuetudinis oblitæ, Sylvas cum Gallinis, Anſeribus, & Pavonibus petiiſſe dicuntur.

Anatis Indicæ tres deſcriptiones habentur. *Prima* caput quod auctum plumis, in ſummitate criſtam plumeam candidam per totam colli longitudinem, quam cum excandeſcit, erigit, gerit, ſanguinis inſtar rubeſcit. Totum *collum*, calloſa & inciſuris diſtincta caro eſt. *Roſtrum* totum cæruleum. Collum, qua corpori jungitur, circulo plumeo nigro, rara pluma alba, maculoſa, per ima anguſtiore, per ſumma latiore, niteſcit: Extremæ alæ atque cauda cum ſplendore ut in Cantharidibus vileſcunt. Fœmina non ita variegatur, mari alioquin ſimilis. *Alterius* caput albicabat. Roſtrum, crura cauda, & alarum longiſſimæ pennæ atri coloris erant. Collum ſupremum anguſta linea nigra ambiebat. In *Tertia* nihil ſingulare apparet, tuberculum rubrum rotundum ſi exceperis, quod poſteriori roſtri parti & cruribus inſidet. Id ipſi cum Anate maritima Rondeletii; cujus roſtrum & crura roſæ ſylveſtris colore rubent, caput non ſine viridibus maculis, nigricat; commune eſt.

NB. *De anatibus Indicis vide etiam Mantiſſam.* Num. 10.

Lybica ut à Bellonio deſcribitur, media eſt inter Anatem & Anſerem magnitudine. *Roſtrum* habet breve, latum, & in extremo aduncum. In capite inter duo naſi foramina *tuberculum* ceraſi inſtar rubidum. Tempora ſine plumis, cute corium rubrum præ ſe ferente. Genitale ſanguinis inſtar rubrum, tam magnum, ut digitu unius craſſitiem, quatuor vel quinque longitudinem æquet. Vocem interruptam tanquam male affectos pulmones haberet. Quam Aldrovandus deſcribit, roſtrum denticulatum habebat; toto corpore nigreſcens, pectore duntaxat paulo albicante. Scaliger Indicam vocat; & nullam emittere vocem; ova, quæ unicoloria, fuſca. rotunda pene ſunt, ſi ad ſolem deſpicias, eandem in ſummo nigredinem, quæ in earum roſtris eſt, habere, adjicit. Si duas noſtrates ſingulis maribus deſtinaveris, magnum numerum ovorum pariunt. Sed pulli geniti nullam ſobolem procreabunt, ſi Auguſtino Gallo credibus.

Anatem Cairinam & marem & fœminam deſcripſit Aldrovandus. Mas qui fœmellæ major, habet roſtrum qua capiti conjungitur valde craſſum & tuberoſum, in hamum tandem acutum & curvum deſinens, nigricans fere, ſed prope finem rubidum; caput atrum & cirratum; guttur ſub roſtro punctulis ſubcandidis interſtinctum. Corpus totum fere atrum. Crura brevia ſed robuſta. Fœminæ roſtrum erat minus tuberoſum, qua capite connectitur, linea partim alba, partim rubra ſatis lata diſtinctum. Macula illa, quæ in maris roſtro rubra, cinerei coloris erat, cui nonnihil rubri admixtum, &c.

Articulus III.

De Anatibus feris in genere, & in ſpecie de Querquedulis.

Anatum Ferarum multæ ſunt differentiæ. Nam ut de illis taceam, de quibus acturi ſumus, ſunt in Inſula S. Johannis in America albiſſimæ, capite rubeo. In Ancyra aliæ quæ voce cornuum ſonitum imitantur, libertatis ita amantes, ut per totum etiam triennium in corte nutritæ, ſi occaſio detur, erumpant. Cæterum latiroſtris omnibus corneus quaſi in extremitate *unguis* eſt, quo cibos apprehendunt; *dentium* loco ſtriæ circa roſtrum aſperiuſculæ, *membranæ* pedum in extremo ſerratæ. Martyr. de ut. Oceam l. 1.

Videbis ipſas paſſim, in ſeptentrionalibus tanta copia, ut fere cunctas aquas operire videantur: in iis tamen inprimis, quibus ſubterraneæ venæ calidam exhalationem ſubminiſtrant, quas apertas circulari & obliquo natatu ſervare conantur; ſi vehementia frigoris vincantur, vaſtum mare pro ſtatione petunt. Migratorias eſſe, & ad Xanthum fluvium adverſus corvos pugnare, quidam credunt. Hyemis tempore aut in ripis fluviorum aut piſcinarum aggeribus, aut paludum frutetis latere, aut ſylvarum propinqua, hortorumque præſidia petere, veriſimilius eſſe exiſtimo. Sane omni alicubi tempore conſpiciuntur. Quæ in Tugurino lacu verſantur, ſæpe ad vicinum fluvium Silum, tranſvolant. Quia minus ibidem à lupis & vulpibus læduntur. *Locus.* Olaus Magnus H. Sept. l. 19. c. 6.

Si frequentes & conglobatas ferri animadverteris, quanquam cœlo ſereno, imminentem expectabis pluviam; ſi alas in continente concutiunt, ventum inſtare exiſtimes. *Præſagium.*

Præcipuæ ex illis ſunt Querquedulæ, quæ *Roſcades* & *Phaſcades* dicuntur, quæque in Minores & Majores dividuntur. Minores quæ Querquedulæ proprie dicuntur, Anatibus ſunt minores, roſtro, pedibus, & cætera ſimiles. Gula ipſis alba atris notata punctis; venter candidus, alæ in cæſio viridantes; pedes cum membranis nigris cinerei. Vivis ventre deplumato in colica malum ad ſe trahere, Abdomini appoſitas, experientia docuit. Species plures apud Aldrovandum invenies, ex quibus *Iaponicæ* priores quæ ad ſcapulam ſunt Schwenckfeld. in Avenario Sileſ.

ſunt pennæ, roſci obſoleti coloris, ſed maculis ſemilunaribus nigtis notatæ erant. Seqnentes partim albæ partim virides conſpiciebantur; omnium longiſſimæ cæruleo vegetiſſimo decorabantur colore.

Ad has *ANAS circis*, *Kernell* circa Argentoratum dicta; *Querquedula criſtata*, referuntur. *Circis* mergulo paulo major eſt, corpore fuſco, roſtro latiuſculo. Calculis & ſeminibus herbarum aquaticarum victitat. *Kernell*, habet Roſtrum Indici coloris, caput ruffum, punctis albis reſperſum, verticem nigrum, gulam albam, alas cinereas tranſverſis duabus lineis albis diſtinctas. Pectus ruffum, crura
Bellon. in Hiſt. Avium. fuſca. *Criſtata* quam Bellonius Colymbim vocat, corpus eſt rotundum viriditate gemans; occiput Onocrorali inſtar criſtatum, oculi ære polito ſplendidiores; ſub quibus juxta rictum lata utrinque viſitur macula. Crura brevia, pedes lati, pectus cum capite & collo nigrum, venter plumbeus.

Boscades Majores ſunt aſpectu cinereæ: Mas in collo radiantes quaſi Pavonis pennas colore ex viridi & cæruleo compoſito habet, torquem circa collum album, & in alis verſus ventrem colore ſplendente ſunt, vel *Minores*, quibus caput viride, roſtrum ſubflavum, venter ex albo cinereus & varie maculoſus, crura rubentia, Ariſtophani forte [illegible] dictæ: vel *Majores*, quæ coloribus cum illis magna ex parte conveniunt, & Stertenten quod roſtro fundum fodientes victum perſcrutantur, dicuntur. Amant glandes & avenam. Congeneres ipſis *Anates* à victu *Graminea* ſeu Junceæ, Schmitentem dictæ, roſtro & pedibus nigris, corporis colore dilutiore. Quam Bellonius *Anatem Torquatam* eſſe credit, & [illegible] Ariſtophanis, mediæ eſt inter Anſerem & Anatem magnitudinis, moribus Anſerinis, ſed voce magis obſcura, quæ ex ovis à ruſticis inventis & Gallinæ ſubjectis prodidit, dicit; illam Geſnerus Picam marinam eſſe, pedibus palmatis rubeſcentibus, & ad poſteriora magis poſitis quam ceteris palmipedibus; roſtro, tenuiore magis latitudine ſe demittente, quam longiore proceſſu ſe extendente, quatuor inciſuris rubis à ſumma, duabus ab ima parte ſulcata, in colore pallentis ochræ, eſſe aſſerit.

Articulus IV.

De aliis Anatum ferarum ſpeciebus.

PRæter Boſcades, ſunt &. inter Anatum ferarum genera, *Glaucius*, *Anas fuſca*, *Muſcaria*, *Platyrynchos*, *Fiſtularis*, *Caudacuta*, *Nigra*, *Herle Tadorne*, *Puffinus & Penelope avis*, de iis quorum Aldrovandus lib. XIX. cap. 45. mentionem facit, taceo.

Pro Glaucio, quem Athenæus ab oculorum colore ita dici, & Anate minorem eſſe ſcribit, Morillanem nobis Galli- Bellon. apud Aldrov. Ornith. l. 19. c. 38.
çum Bellonius obtrudit. Cujus *roſtrum* in margine ſerræ inſtar inciſum eſt. *Collum* circulus quidam coloris albicantis cingit. *Caput* totum ad mediam colli regionem ferrugineo ſaturato ornatur. *Linguam* habet adeo carnoſam, ut prope radicem gemina videatur. Nullum fel, jecur in duos diſtinctum lobos, quorum unus ventriculo incumbit, inteſtinis alter. *Victitat* ſeminibus herbarum, quæ in ripis naſcuntur, aſtacis tenellis, limacibus, mellepedibus aquaticis & aliis. Congenerem ipſi eam, quæ Gallis un Tiers, dicit, medio inter Morillonem & Anatem marem colore.

FUSCA à colore dicitur. A media magnitudine, quidam Mediam dixere. Geſnerus eandem cum Rothalſa, unde Erythrocephali quoque nomen meruit, & veterum Penelope, quod ſimiliter [illegible]. & [illegible] ſit, hoc eſt collo puniceo & vario, facit. Triplicem ejus deſcriptionem apud Aldrovandum invenies. Fœminæ caput non rubet, ſed maculas aliquas flavas habet.

Muscariarum (dicuntur ita quod Geſner. in Ornith.
muſcas capiant) tria ſunt genera. *Unum* quod laminam roſtri ſuperiorem habet plane croceam, dentes utrinque ſerratos, membranaceos flexiles, eminentes. Colorem plumarum per totum corpus varium. Helvetiis Muggrate. *Alterum* corpore magno, coloris elegantiſſimi in lacu Podamico circa Conſtantiam viſitur. Murente & Moſſente à paluſtri cœno vocantur. *Tertium* Miſcenis Pillente dicitur, roſtro longo, molli & cinereo. Muſci fuſcis ſuſpenſo gradu ingrediens inſidiatur, & vocem noctu lamentati ſimilem edit.

Platyrynchi ſeu Lati roſtræ in plura genera diſperguntur. Sunt qui roſtrum clypeorum inſtar convexum & longum nigricans habent. Et quia inter volandum alis ſuis ita perſtrepunt, ut ſonus crepitaculorum repræſentetur, Schelenten dicuntur. Quibusdam qui Taſchenmaul Helvetis, inferiorem roſtri laminam ſuperiorem ita ut tota intra eam includatur, ſubire, dentes ab utraque roſtri parte molles, flexiles, rectos, & omnium longiſſimos eſſe, adjicit Geſnerus, ſunt quibus idem duplo ſere quam in cæteris latius habetur: idque in mare nigrum, in fœmella modo flaveſcens modo maculis varium viſitur. Dantur & platyrrynchi *pedibus rubris*: *& alis roſtro nigro & plano*, quorum deſcriptiones apud Aldrovandum habentur. Pertinet ad eos, *Clangula* cujus mas ſecundum oculos, qui pulchri ſunt, utrinque maculam

O albam,

albam, caput magnum, & in nigro viridans habet; fœmina & virore & macula deſtituitur. *Fuligula* à fuligineo totius corporis colore ita dicta, cujus roſtrum breviuſculum latumque, linea alba, alas prope finem transverſim ſecat. *Cirrhata*, Volente à corpulentia, gallinæ magnitudine, cujus mas apicem in vertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum, prope quem pennæ utrinque ex nigro virent.

Fistularis, à ſono acutiore quem fiſtulæ modo emittit denominata, roſtrum habet colore iſatidis, circa unguem ductus quaſi fila nigros, collum nigro rubroque varium, tergum partim plumeum, partim rubris nigriſque pennis temperatum. In Fœmellis nihil tale cernitur.

Caudacutæ roſtrum ſuperne nigrum, à lateribus iſatidis dilutæ imitatur colorem. In fœmellâ cum maculis nigris cineteum. in alis pennæ infimæ transverſim albæ; mediæ in nigro gemmantes, viridi, & damaſceno, extremæ nonnullæ flavicantes, quæ fœmellæ denegata ſunt.

Nigra à corporis colore ita dicitur. Linea alba per ejus alarum longitudinem excurrit. Roſtrum nigro luteo & rubro dictinguitur. Pedes rubeſcunt.

Herle, ut Galli vocant, roſtrum habet rotundum & in extremo recurvum, rubrum, utrinque ſtriatum, colorem mali aurantii, Linguam ſerratam, alas candidas, pedes rubeos. Geſnerus eum inter Mergos relegat.

La, Tardone corpus totum eſſet candidum, niſi alæ ſuperius nigreſcerent, ubi & linea rubra utrinque conſpicitur. Roſtrum habet breve, in ſuperna parte rubicundum, à lateribus utrinque verſus narium foramina macula nigra notatum, extremitate in aliam unguis inſtar deſinens. Crura paulo altiora. Torquem, qui pectus ambit rubrum, cum tota ventriculi regio candicet.

Puffinus avis eſt marina, colore fuſca; pennis caret, ſed plumis tantum ceu lanugine quadam veſtitur. Itaque ſubvolare non poteſt. Si quando ocyus locus mutate inſtituit; alarum, pedumque extremitate nixus, aquas celeriter quaſi prorepens prærerlegit. Alga & cochleis victitat. Sale conditur & tempore quadrageſimæ editur in Anglia.

Penelopen avem, Anati ſimilem, magnitudine columbæ, ſcholiaſtes Ariſtophanis facit, Jon φοινικόλαιμον. id eſt, phœnicei coloris collum habentem ponit. Geſnerus illam eſſe putat, quam Germani Rotthalſz / Bellonius Canne à la teſte rouſſe vocat. Capite eſt rubro, guttute & pectore nigro, reliquo corporis colore plumbeo; roſtro, cruribus & pedibus fuſcis. Marem deſcripſit Aldrovandus exacte, quem vide.

CAPUT IV.

De Fulica, Cotta, & Rallo Italorum.

Fulica, quam quidam Phænen, quæ oſſifraga eſt, eſſe credunt; quidam ex veteribus, ut Cicero, Erodion, nonnulli Cepphum Ariſtotelis; alii nec forte male αἴθυιαν, cum à fuligine ita dicatur, putant, quæque Kiranidi Phalaris, Alberto Mergus niger, & pullus quaticus dicitur, avis eſt magnitudine Gallinæ; colore per totum corpus nigro, in collo & capite nigerrimo, collo oblongo, ſyncipite glabro figura ovali, albâ pellicula, figura criſtæ gallinaceæ reſpondente, intecto, ſpecie calvitii. Digitis pedum membranæ nigræ latæ, ſed divulſæ adhærent, & utrinque aut ab altera ſaltem parte ſecantur. Internodia membranarum ſemicirculos fere conſtituunt. Recta pedibus incedit, velociterque currit. Lingua quam Gallinæ mollior, ungues grandiuſculi ac nigri. Alæ ad reliqui corporis convexum incurvatæ. Ventriculo *lien* adhæret, una ex parte gracilis & tenuis, altera vero in extremo craſſior, atque ſoleæ equi inſtar inflexus, dimidiæ juglandis latitudine. Lobo *hepatis* dextro folliculus fellis auricularis digiti magnitudine annectitur. *Pulmones* coſtis adhærent. *Inteſtinum* rectum appendicibus utrinque ſingulis palmi longitudine, extremo ſurſum reflexo, inſtructum invenies, ſi illud in ſuperna parte aſpexeris. Ova intus formata & lumbis annexa jam inde ab hyeme etiam obtinent. Nullum *ſexus* diſcrimen, ut in cæteris avibus agnoſcitur. Sunt tamen aliæ aliis interdum in ventre colore magis ſpadiceo.

Locis paluſtribus & ſtagnantibus delectatur. Maro marinas appellavit. Herbis & quovis ſeminum genere veſcitur.

Nidulatur humi, & *ova* magnitudine ovorum Gallinaceorum æſtate ponit. Cum per ſerenitatem relictis paludibus in ſicco ludunt, vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam, ſurſum attolli ſagaciter odorantur, & ventos præſagiunt, ut apud Virgilium legimus. Procellas voce teſtari, Cicero author eſt. Obſcurus quidam, dum alas quatiunt, aquam; dum ſe ſubmergunt, ſimulque alas quatiunt, ventem prædicare tradidit.

Genus illud quod *Marcol* Friſiis audit, cadaveribus paſcitur. Ova inter arundines parit; quibus ab incolis, uno relicto, ablatis,

De la Cerda ſuper Virgil. Georgic l. 1. *Deſcriptio.* Bellon. apud Aldrov. l. 19 c. 13. *Locus & Victus.* *Partus.* Arat. in Phœnom. Virgil. Georg. l. 1. Cicero in Progn.

tis, & nido perforato, reverſa alia & alia, fraudes neſcia ponit, donec effœta exhauriatur.

Quam pariſienſes *Diabolum marinum* vocant, colore eſt tam exquiſite nigro, ut penicillo inductus eſſe videatur, albam capitis maculam latiorem quam Fulica habet, crura ad ſe attrahit.

Cotta Anglorum avis eſt. Fulica paulo minor, forma & colore ſimilis. Roſtrum tuberculo quodam rubeo inſignitur, crura rubent, nulla ſyncipitis conſpicitur macula. Urinando ad maris uſque fundum, alga, limo, gramine, parviſque cochleis nutritur: piſcibus abſtinet. Negant eam diutius poſſe volare, quam pedis cavo hauſta, priuſquam volet, aqua, retineatur.

Rallus Italorum in eo à Fulica differt, quod roſtrum habeat nigrum, plus albi in alis & circa oculos coloris, crura ſubviridia, calvitium nullum, membranas inter digitos non ita diſſectas. Mœſtris rure non procul Venetiis diſtante magnis capitur expenſis. A famulis, qui venaticorum canum vice cothurnis induti per aquas errant, fuſtibus exturbantur. Hinc præda Falconum inſidiis fiunt.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS.

LIBER V.

De Avibus Aquaticis, Fiſſipedibus.

TITULUS I.

De Aquaticis Fiſſipedibus Carnivoris.

CAPUT I.

De Ciconia.

Deſcriptio. CIconia Græcis [illegible], & [illegible], quibuſdam [illegible], & [illegible], aviseſt apud nos notiſſima, pennis albis & nigris, cruribus albis, roſtro Gruino ſubrubro & craſſo. Tempore Plinii affirmabatur linguam non habere, habere, illamque ſubrubram & breviſſimam notum eſt. Degebant quoque olim in Italia, nunc nullas eſſe opinatur Aldrovandus.

Plin. H. N. l. 10. cap. 23.

Aldro. Ornith. l. 20. c. 1.

Locus. In Fiderate agro, nec nidum feciſſe apud Plinium legimus, qui pariter eaſdem amœnum arbuſto locum in Tranſpadana Italia non permeare; ſicuti nec octavum citra lapidem ab eo, refert. Sed & in Britannia ignotas eſſe audivimus, creditumque vulgo nonniſi in liberis regnis verſari. Migratoriam eſſe avem certum eſt, ſed quonam è loco venirent, aut quo ſe referrent, in compertum antiquis erat. Ex longinquo venire non dubium, eodem quo Grues modo, illas hyemis, has æſtaris advenas. Extractus ex quodam prope Metim in Lotharingia lacu junctarum globus; quæ thermis excalefactæ revixerunt, ſi Campofulgoſo credimus. Sed & ex Lario lacu eductus (ſimul roſtra in ano inſerta habebant) & rite eodem reſtitutas modo, Gaudentius Merula author eſt. Bellonius in Ægyptum in Æthiopiam avolare ſcribit. Septembrique & Octobri menſe totam Ægypti planiciem occuppare, ocularus teſtis affirmat. (Cum circa Abydum, inquit, eſſem, viceſimo quarto die Auguſti, ingentem eiconiarum vim conſpexi, quæ ad tria vel quatuor millia accedere videbantur. Volabant illæ à Ruſſia & Tartaria, & Helleſpontum agmine decuſſato tranſverſum trajiciebant. Et cum ſupra Tenedum inſulam eſſent. Longo per anfractus tractu ſe convertebant, donec in circulum omnes collegerentur. Inde priuſquam longius à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas ſupra viginti ſe diſtribuebant, & ſe invicem verſus meridiem ſequebantur.) Abituræ congregantur in loco certo, comitatæque ſic, ut nulla ſuigeneris relinquatur, niſi captiva aut ſerva, ceu lege, prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen diſcedentium, cum diſceſſurum appareat: nec venire, ſed veniſſe. (De incolis ubi moraturæ ſunt, intellige) utrumque nocturnis fit temporibus. Et quamvis ultra citrave provolent, nunquam tamen adveniſſe uſquam niſi noctu exiſtimantur. Pythomes comen vocant in Aſia patentibus campis, ubi congregatæ inter ſe commurmurant: cam quæ noviſſimo advenit lacerant, atque ita abeunt. Notatum poſt Idus Auguſti non temere viſas ibi.

Campoful. Memorab. l. 1.

Plin. H. N. l. 10. cap. 23.

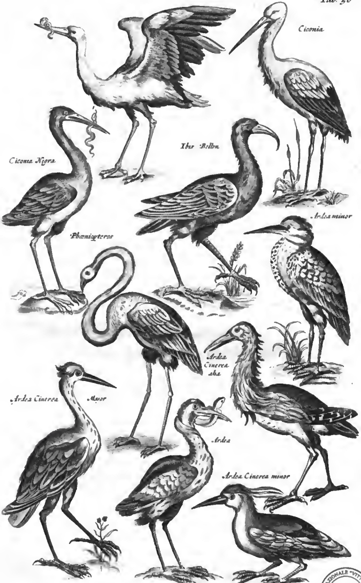
Victus. *Veſcuntur* ranis, anguibus & piſcibus, bis in ejus ventriculo diſſecto aviculæ oſſa reperit Schwenkfeldius. Bufonem non niſi ſumma fame guſtant. Hinc nocere iis, omnibus quidem locis nefas ducunt, ſed in Theſſalia vel maxime, ubi ſerpentium immanis copia eſt, quos dum eſcandi gratia inſectantur, regionibus Theſſalibus plurimum mali detrahunt. Capitale itaque occidiſſe, eademque legibus pœna quæ in homicidam.

Solin. in Polyhiſt.

Plin. H. N. l 10. cap. 22.

Partus. *Nidulari* in agro Varro innuit. In ſummis urbium tectis, ipſis etiam fumariis,

certum

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

certum eſt, nec dubium aridarum aliquando arborum ſummitates ſectari. Primo adventu veteres nidos repetunt, ſalvos à ſordibus repurgant, tempeſtate læſos inſtaurant & conſtabiliunt. In iis duntaxat Veneri indulgent. *Ova*, triginta non amplius diebus, fœminam quatuor Anſerinorum tum magnitudine tum colore ſimiles ponere, eaque quamprimum variatis utrumque plumis Fovere Encomiaſtes author eſt. Incubatus ſpatio menſis tempeſtate benigna abſolvitur, & tam impenſe nidos fovent, ut incubitus aſſiduitate plumas exuant. Tam flagranti amore fœtus proſequuntur, ut in incendio Delfenſi, cum ſubtrahere non poſſent, eum iiſdem alis contectis interire, quam deſerere maluerint.

Solin. cap. 41.

Vox.

Vox earum eſt apud quosdam *glotterare*. Quia ſonus ille ex duabus roſtri partibus ad inſtar crotali vel crepitaculi, quod ex duplici ærea lamina, vel duobus oſſiculis ſe invicem collidentibus inter ſe eliſis fit, Crotaliſtria à P. Syro vocatur.

Volatus.

Nunquam Auſtro flante *volant*, dum feruntur, pedibus curſum moderantur, porrectiſque in caudam que brevior illis contigit pedibus, per aëra contendunt. *Dormientes* uni tantum pedi innituntur, & caput humero alteri imponunt.

Affectus & ingenium. Æl.H.A. Paul. Diacon.

Cum Cornicibus, Aquilis, Mergis & Veſpertilionibus *inimicitias* gerere proditum à quibusdam. Præſagam eſſe avem docuere exempla Preſſa obſidione ab Attila Aquileja, urbem cum pullis deſeruit. Inde augurium ab oppugnante ſumptum eſt, & urbs in poteſtatem redacta. Cum tempeſtas imminet, utroque pede innixa, pennas triſtior infundit, roſtrum in pectus condit, & vultum eo unde tempeſtas ingruit obvertit. Ex earum cum carnivoris in Lycia conflictu de proventu judicatur annuo. Si penes has victoria, pecora feliciter ſuccedunt. Si illæ palmam abſtulere, frugum fertilitas præſagitur. Quod vulnera origano ſanant, & Platoni foliis veſpertiliones à nidis arcent; quod roſtro cum alvus non dedit, excrementa ejiciunt; quod denique lapidem lychniten, ſerpentum averruncam nido imponunt, ut apud Philoſtratum legimus; *ingenio* debetur. Lapis in mulieris Tarentinæ ſinum conjectus, quod ex Æliano & Oppiano habemus; & recens Zingiberis radix Veſalienſi hoſpiti allata, in gratitudinis exempla ibunt. Ciconiam fœminam adulterii, poſtquam hoſpes prohibuiſſet aquam, compertam, à maritis aliis diſcerptam: Alcinoën in Cranone Theſſaliæ fœminam, quæ thorum Domini abſentis polluerat, excœcatam, tanquam caſtratis teſtimonia legimus. Ciconiarum legum apud Ariſtophanem nomen, inde originem traxit, quod in ſenectute parentes & alunt, & humeris geſtant.

Æl.H.A. l. 6. c 47.

Philoſtrat. in vit Apollon.

Æl H.A. l. 8.c.22.

Geſner.in Ornith.

Ælian. H A l 8. cap. 20.

Edubantur ante Plinii ævum; id Sempronius Ruffus, quem Horatius tangit, inſtituiſſe creditur. Nemo jam attigiſſe velit, ſeu quod venenatis veſcatur, ſeu quod flavam, duram, & mali ſucci carnem habeat. Uſus.

Uſum in Medicina ſi attendas, Aſſam ſi ſemel anno edatur ab arthritide præſervare nugatur Kiranides. Nec capras, nec oves peſte infici quidam ſcribunt, ſi ex ventriculo aqua intrito ſingulis cochleare unum infuderis. Fimum ex aqua hauſtum nonnullorum fide comitialibus prodeſſe prodidit Dioſcorides, refutavit Galenus, cum adipe ſuillo in Emplaſtri formam mixtam inveteratam podagram tollere, apud Aëtium & Myrepſum invenies.

Dioſcorid. Parab. l. 1. Galen. ſimp. lib. 10 c. 17. Aetius. lib. 12. cap. 44.

Datur & Ciconia, quæ quod dorſum totum nigrum ſi eminus ſpectetur, habeat, NIGRA dicitur. Reperitur in montanis & ſylvoſis Helvetiæ locis. Forma & magnitudine à Ciconiis proprie dictis non differt, qua parte alæ junguntur corpori, oblonga cavitas retrorſum extenſa cernitur. Inteſtina ſunt involuta. In femore diſſecto nervi quatuordecim magnitudine differentes, quorum duo latiſſimi in genu partem cartilagineam ſe inſerebant utrinque. Veſcitur ſcarabeis & locuſtis. Nidulatur in abietibus. In cibo ferinum & piſcoſum præ ſe fert odorem. Infeſtatur pediculis.

Geſner. in Ornith.

CAPUT II.

De Ibide & Phœnicoptero.

IBIS in multis cum ciconia convenit, vere πελαργώδης ἐστιν. In duplici autem ſunt apud Ægyptios differentia. *Candidæ*, quæ ad Peluſium tantum non ſunt, cum in tota habeantur Ægypto; & *Nigræ*, quas Peluſium duntaxat alit, tota Ægyptus abhorret. Capite iſta eſt corvi aquatici, roſtro mucronato, incurvo, fornicato, rubente, & qua capiti jungitur, pollicis craſſitiem ſuperante. Abdito in pennas quæ ſub pectore, capite & collo, cordis ſignaturam exprimit. Simul ac nata eſt, duas æque drachmas ponderat, ut Plutarchus prodidit. Majus pro corporis proportione *cor* habere, Gaudentius Merula author eſt. *Inteſtinum* Nonaginta ſex cubitorum, ex aliena fide apud Ælianum legimus. Comprimitur id defectione lunæ, donec aucto rurſus ſplendore fulgeat.

Deſcriptio.

Plin. H. N. l. 10. cap. 30. Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 27.

Merula. l. 3. Memorab. cap. 50. Ælian. H. A. l. 10. cap. 29.

Ægypto eſt peculiaris, mortem ſibi fame exportata conſciſcit. Nullum non Alexandriæ trivium iis plenum eſt. Dicuntur tamen & circa Licham in extrema Aphrica, ubi lacus quidem dulcis eſt conſpici. Quam ſe in Alpibus vidiſſe referente Plinio. M. Egnatius Calvinus prodidit, Nigram fuiſſe ſuſpicamur.

Locus. Ælian. l. cap.

Victus. Cicero. l. 1. de Nat. Deorum. Æl. l. 10. cap. 29. Ammian. Marcellin. Mela in deſcript. orb. Joſeph. Antiq. l. 2. c. 10.

Veſcuntur ſerpentibus, bruchis, locuſtis. Illos volucres ex vaſſitate Lybiæ vento Aphrico invectas interficiunt atque conſumunt. Nec hoc intra Ægypti fines tantum. Sagacitate enim excitatæ, venturis in procinctum eunt univerſæ, & priuſquam terminos proprios ceternum malum vaſtet, in aëre occurſant catervis peſtilentibus. Ibi agmen devorant univerſum. Moſes in Æthiopas per loca ſerpentibus infeſta iturus, papyraceis incluſas ſecum tulit.

Ariſt. de Gener. l. 3. c. 6 *Partus.*

Quantum ad *Generationem*, Ægyptii ore coire & parere nugabantur. Nidificant in palmis metu felium. Ex ovo Baſiliſcus naſci putatur, tranſlato ex venenatis cibis in illud feminio. Vita ipſis longiſſima adeo ut Hermopolis ſacerdotes immortalem jactaverint. Penna, Crocodilus, ſcribente Æliano, & Ovo immobilis redditur; ſed omne ſerpentum genus ad ejus contactum rigere, Philes tradidit Mote lautarum mulierum tardo & molli *gradu* ingreditur; cubile petitura ſe purgat. Roſtri aduncitate per eam partem ſe prodiit (ſalſugine autem utitur) qua reddi ciborum onera maxime ſalubre eſt.

Plin. H. N. lib. 8 cap. 27.

PHŒNICOPTERUM qui à calore ita dicitur, Lingulacam ſeu Glotidem Ariſtotelis eſſe credit Bellonius, ſi Scaligeri deſcriptionem ſequimur. Roſtrum neque rectum planæ, ſed neque aduncum habet. Scythici arcus potius partem imitatur. Cineteum colorem nobilitant alarum puniceæ pennæ; à quibus & nomen. Earum quoque nonnihil ad caudam, quam hujus generis longi cruris levibus breviſſimam habet, ac veluti præciſam. Sub roſtri initium ad colli commiſſuram ſinus turgidus eſt qualis in Ardeola. Crura pedeſque alis habet concolores, ſed adeo breves, ut cum in homine Galenus agnuverit longiſſimos, huic omnium quæ nota ſunt nobis animalium, breviſſimos attribuere potuerit. Magnitudo ei Ardeæ. Flammant nomen in Provincia. Habet & alterius iconem Aldrovandus, qui ex cinereo phœniceo & albo miſtis coloribus ſpectabatur. Superior mandibula, in medio notabili extuberantia inſignis, inferiore longior erat, & in acutiſſimam aciem deſinebat.

Locus Heliod. lib. 6.

De *loco* nihil ferè certi. Nil avem diſertiſſime facit Heliodorus; ex Flandria hyeme ad Narbonenſis Galliæ provinciam volare ſcribit Geſnerus; in mediis ſtagnis marinis degere; piſcibus & cochleis veſci, reliquit Rondeletius.

Uſus.

Apitium linguam Phœnicopteri præcipui eſſe ſaporis pronunciaſſe, Plinius Author eſt. Heliogabalum vèro palatinis ſuis ingentes dapes extis & cerebellis illorum refertas exhibuiſſe, tradidit Lampridius.

Lamprid. in Heliogab.

CAPUT III.

De Ardeis in genere.

Quam Latini Ardeam ſeu ab ardendo, quod fimus ejus exurat, ſeu quaſi arduam propter arduos volatus vocant, illam Græci ἐρωδιὸν, ſeu quod [illegible], id eſt ſanguinem coitu exudet; ſeu quaſi [illegible] avem Amori & Veneri propriam, dixere.

Genera. Ariſt. H. A. lib. 9. cap. 18. lib. 10. c. 60. Scalig. Exerc. 233.

Genera ipſarum tria Ariſtoteles & Plinius faciunt, *Leucum*, *Pellum*, & *Aſtertam*; Scaliger album, nigrum & ſubfulvum, quod Pigrum Vaſconia vocat. Aldrovandus innumera obſervavit. Corpus ipſis leve, exile, macilentum. Collum longum. Roſtrum longum, craſſiuſculum, robuſtum, intus cavum, in extremo acutum. Digiti pedum terni longi, membranis modice juncti. Quartus retro pro calce ſimiliter longus eſt.

Locus.

Degunt numeroſæ circa paludes & ſtagna in Bononienſi, Farrarienſi, Mantuano, & Ravennate agro; reperiuntur & in Angliæ quod ibi capitale ſit eas occidere. In Gallia Ardearia inſtituta habentur. Pulli volandi compotes ultra citroque commeant, deinde domicilia repetunt. In Inſulis novi orbis quæ Ardearum dicuntur, tantam ovorum Hiſpani invenerunt copiam, ut multos iis currus onerarent. Ab Agricola inter eas aves numerantur, quæ calidiora loca quærunt. Confecta hyeme ad ſolita revertuntur.

Victus.

Veſcuntur piſcibus & oſtreis Illos dum capiunt, ſolis radios ita excipiunt, ut viſa ipſorum umbra refugiant. Hos cum teſtis devorant, quas à colore interno apertas, revomunt. Anguillas quoque integras deglutiunt. Ad pedem tanquam ad illicium concurrere piſces creduntur. Si oleo ex ipſis per deſcenſum diſtillato inungantur manus, piſces ita advolabunt, ut ſponte capi poſſint. Piſcatores Hirſchbergenſes illicium ex farina hordei, carnis cancrorum ex chelis & caudis, placentæ lini expreſſo oleo parte una, vitellis ovorum tribus, pinguedine Ardeæ & olei laurini ana unc. 11. cum petrolei & Camphoræ ana drachmis duabus conficiunt. Mirifice piſces illiciuntur.

Schwenkfeld. in Aviar. Sileſ.

Partus.

In *coitu* angi, mares etiam cum vociferatu ſanguinem ex oculis profundere, nec minus ægre parere gravidas, Ariſtoteles, ſed falſo prodidit. Vidit ſæpe coeuntes Albertus, cruribus ſuper dorſum fœminæ flexis, ita ut pedes maris ad caput fœminæ ſint, & genua verſus excrementi ſedem ſuper dorſum. Motu alarum ſe ſuſtinent & ſemen infundunt. *Nidificant* in ſylvis, locis paludoſis, alnis & ſalicibus conſitis ac fere inacceſſis gregatim. Sic & ab aucupibus

cupibus, & à rapacibus immunes ſe putant. Cancros ceu faſcinationis amuletum nidis ſuis imponunt, ſi Æliano credimus. Carvo adverſus infeſtinantia nidos ſuos animantia ſe munire, prodidere nonnulli.

Ælia. H. A. l. 8 c. 35.

Volatus. Ariſt. l. de inceſſu Animal.

Volant extenſis retro pedibus. Ideo illis Uropygium inutile; collo contracto; tam alte, ut ſupra nubes tranſcendant, maxime cum jam futuræ imminent pluviæ.

Affectus. Ælia. H. A. l. 5. c. 35.

Inimicitias cum Alauda, ovorum ſuorum hoſte, vulpibus, cochleis & Rapacibus exercent. Sæpe cochleæ è nativis egreſſæ teſtis, in magna ſecuritate paſcuntur; Ardeæ in vacuas involant. A Falconc depreſſa, roſtro ſub alis condito ac ſurſum elato, irruentem excipit. Sæpe ambæ eliſis interaneis humi affliguntur enectæ. Accipitrem excrementis ſuis, quæ pennas ejus & pedes inficiunt, & exurunt, repellunt. Fertur Falcones, quod Creſcentius prodidit, ſi ſanguinem Ardeæ guſtaverint, omne deſiderium capiendi Grues amittere; ſi carnem abſque ſanguine, videri non teneri.

Creſcent. de Agricul. l. 10. c. 15.

Præſagium. Oppian. in Ixeutic. Aratus in Phœnom. Plin. H. N. l. 18. c. 31.

De *Præſagiis* hoc ſufficiat. Ventum vel pluvias innuere, vel cum caput pectori imponit; vel cum notas paludes deſerit, & ſupra nubes attollitur; vel cum terra relicta multo cum clangore adfeſtinat; vel cum obſtrepero clangore à mari ad terram avolat; vel cum in mediis arenis triſtis reſidet.

Ælia. H. A. l. 7. c. 7. Uſus.

Menſis in Gallia expetuntur. Sed cum caro illarum piſculentum quiddam redoleat, & fibroſa ſit, ſalubris eſſe non poteſt. Quæ de roſtri ſeu in pelle aſinina fronti alligati ad ſomnum conciliandum, ſeu cum cancri felle in eadem ad vigilantis collum ſuſpenſi, ad vigilias inducendas Plinius vel Kiranides prodire, inter fabuloſa reputo.

Plin. H. N. l. 30. c. 15.

CAPUT IV.

De Ardeis in ſpecie.

ARTICULUS I.

De Ardea Cinerea.

ARdeæ cinereæ tria ſunt genera, *Major*, nempe, *Minor*, & *Congener*.

ARDEA CINEREA MAJOR quæ Ariſtoteli Pella, ſeu pulla & fuſca, cui ſuperius dicta omnia fere congruunt; Roſtrum habet longum, prope frontem craſſum, quod ita tenue pedetentim evadit, ut tandem velut in acum aliquam magnam deſinat. Capiti cinereus, cirrhus ex tenerioribus pennis inſidet, qui à ſyncipite incipiens ſurſum ſupra oculos per verticem erigitur. Digitus poſticus longiuſculus eſt, & fere anticis longitudine æqualis.

Nidulantur in excelſis arboribus non procul à fluminibus, tam apud Anglos quam Gallos. Quia piſcibus pullos nutriunt, & multi, cum ori inſeruntur, in terram decidunt, idem cum pluvia à multis decidiſſe putantur. Franciſcus I. Rex Gallorum tam cicures reddidit, ut à paſtu redeuntes ad Ardearia ſeſe reciperent.

MINOR prout à Bellonio deſcribitur, roſtrum habet nigrum, concavum; Lineam in fronte ab uno oculo ad alterum candidam. In capite & dorſo pennas coloratas. Alas cinereas inter pennas verticis nigras exoriuntur candidæ exiles, aſpectu jucundiſſimæ. Nidificat in rupibus.

CONGENER, Ardea roſtrum habet pollicis craſſitudine, digiti minimi juxta nares latitudine, intus cananiculatum, inferne corneum & roſeum. Plumas capitis, colli, dorſi, & ſuperiorum alarum ex cinereo fuſceſcentes, extremas omnes macula ruffa notatas. Ventrem fere ex cinereoalbum. Crura ſubviridia, & pedes in digitos fiſſos, quos tamen divaricationis initio breviuſcula membra conjungit. Ad hanc refert; quam Geſnerus deſcribit, cui roſtrum eſt ſubflavi coloris, marginibus acutis, & parte anteriore leviter dentium loco exaſperatis, ſerratiſve. Caput & collum candida. Criſta capitis è plumis nigris retrorſum tendit. Dorſum & alas cinereas. Unguem medii digiti ab altera parte denticulatum.

ARTICULUS II.

De Ardea Alba.

Deſcriptio. Plin. H. N. l. 10. c. 40. Cic l. 2. de Nat. Deor.

ARdea alba, Græcis [illegible]. Ciceroni Platelea, Plinio Platea, Alberto Cochlearia dicitur. *Corpus* habet inſtar cygni candidum. *Roſtrum* nigrum pauculis notis ferrugineis ſuperiori parte reſperſum, ſubſtantiæ coriaceæ duræ, cochlear referens. In quibuſdam ad carneum colorem proxime accedit. Fœminæ ſuperius maculis rubeis conſpergitur. In maris vero roſtri medio, linea quædam qualis etiam in circumferentia conſpicitur, à fronte ad roſtri apicem uſque conſpicua eſt; prope oculos macula cærulea, quæ in fœmina lutea eſt, viſitur. Quædam maculis in collo & dorſo pulcherrimis, colore coccineo conſperguntur. *Interiora* ſi ſpectes in diſſecta apud Aldrovandum fœmella, *Lien* erat exiguus, nigricans, rotundus, dextra parte, prope folliculum bilis non procul à ventriculo. *Inteſtina* ſinuoſa, uniformia, novem ſpithamas longa. *Cor* nullo pericardio veſtitum. *Ventriculus* lævis, intus & ſimplex. *Ingluviei* loco pars ventriculi ſuperiori orificio imminens, ampla capacitas. *Aſpera arteria* cygneæ valde ſimilis, licet contrario modo ſita. Nam quemadmodum in

in Cygno ad ſternum aſcendens poſt deſcendit, ita hæc ad pulmones rectâ percurrens, ſuos flexus agit invicem oppoſitos. *Oſſa* tibiæ aperta, medulla rubra erant plena. *Reperitur* in Gallia, Anglia, Bohemia, non tantum marinis locis, ſed & paluſtribus In Holandia non longe à Lugduno infinitos earum nidos vidimus.

Victus. *Veſcuntur* piſcibus, ranis & ſerpentibus, ut quidam produnt. nec vel herbas aquaticas virides, & ramenta radicum geniculata arundinum, vel inteſtina Gallinarum aſpernantur. Facile *coeunt*, in arboribus nidulantur, & pariunt, ad quatuor fœtus alunt, qui à ferini ſaporis cultoribus commendantur. Geſnerus ſibi guſtanti Anſeri non diſſimilem viſam ait; & apud Anglos in deliciis habetur. (Ariſt. H. A. l. 9. c. 18.)

Huc plurimæ aliæ Ardeæ referuntur.

I. G a r l e t t a Italorum, ut Geſnerus vocat, avis cum Ardea per omnia, colore excepto, congruens Quam Geſnerus Ferrariæ vidit, *roſtrum* habebat longum acutum; in criſta capitis dorſum verſus pennæ oblongæ ad duos eum dimidio dodrantes, circiter ſex naſcebantur, quæ aliquando magno vendebantur precio *Pedes* nigricabant: inferius tamen ſubito in medio cruris, nigeredo deſinebat, & viridis è glauculo ſuberat ad extremos uſque ungues Minimus *pedis* digitus binis articulis conſtabat; proximus ab eo ternis, medius quaternis, ultimis quinis. Cum hac eandem illam Aldrovandus facit, quæ habebat roſtrum ſupra nigrum, infra cæruleum, oblongum; caudam brevem, rariores aliquot in dorſo illaſque oblongas pennas, quibus pileos & galeas proceres exornant, tres in capite pinnas, breviores & coloris albi, quæ criſtam efficiebant. (Geſner. in Ornith.) (Aldrov. Ornith. l. 20. c. 14.)

II. E g r e t t e Gallorum, quæ & Hæmatopus, Phœnicopus, & Cirris Virgilii. ut Scaligeri pater & filius adſtruunt, dicitur. Omnibus fere Ardeis minor eſt, tota fere ex croceo, ad colorem caſtaneæ vergens, prone intenſius, ſupine & ſuper alis remiſſius. *Collo* brevi; *roſtro* robuſto, longo, acuto, bicolore; qua caput tangit viridi, vel ex viridi ad cæruleum inclinante; *cruribus* & pedibus, rubri ſaturati coloris; *cauda* tam exigua, ut ea prorſus carere videatur.

III. S q u a i o t t a Italorum. *Cauda* brevi, *pedibus* viridibus, *roſtro* luteo in extremo nigricante. Apex *capitis* triginta plumis conſtat, quarum mediæ albæ ſunt, extremæ nigræ, in tergore pinnæ elegantes coloris rubicundi in ſuis radicibus albæ.

Congener ipſi & iſta *roſtro* maxime arcuato, colore prorſus leucophæo. Avis eſt aſpectu non invenuſta. Prone ad collum & pectus, quod nigris maculis, ut in Ardea deorſum deſcendentibus conſperſum cernitur, albicat. Cætera tota eſt leucophæi coloris, prone remiſſioris, ſupine intenſioris. *Femora* in ea, contra ac in reliquis pennis veſtiuntur.

Ex Ardeis quoque albis ſunt, tum ea, quæ *Garzetta bianca* dicitur, roſtro longo gracili, acutiſſimo, digitis poſtico omnium minimo, anteriorum medio longiſſimo, inter oculos & roſtrum maculata, tum ea quæ vertice eſt croceo, pedibus pro proportione corporis longiſſimis, fuſcis, albicantibus annulis circumdatis. Ungue medii digiti cæteris longiore, ſerrato.

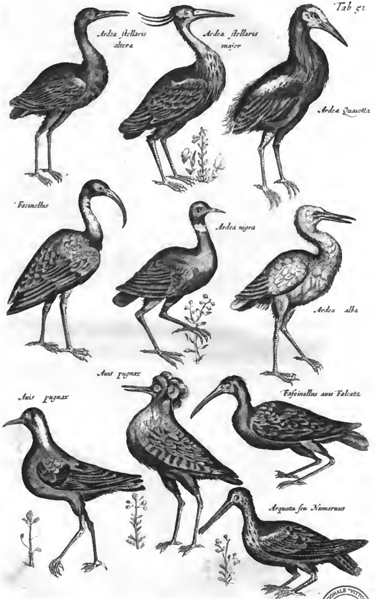
A r t i c u l u s III.

De Ardea Aſteria ſive Stellari.

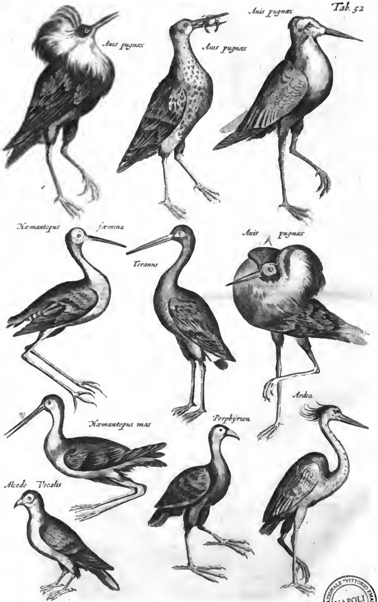
Ardeæ ſtellaris triplex genus eſt, *Minus*, *Majus* & *criſtatum*. M i n u s Ariſtoteli, Taurus, Plinio, Botaurus, Butorius & Buttora aliis, dicitur, & quibuſdam Onocrotalus eſſe putatur. *Collo* eſt longo & mire plumoſo. *Capite* nigro, corpore reliquo fuſco & pallido maculis nigris denſiſſime aſperſo. *Pedes* habet longiſſimos & inter extremos ungues medii digiti pedis unius & calcis ejuſdem, ſpithamæ longitudo intercedit; *ungues* longiſſimos, & ille qui calcis vicem in avibus gerit longitudine ſeſquiunciam ſuperat. Medius digitus utriuſque pedis qui cæteris longior dentatus & ſerratus eſt. *Cauda* illi breviſſima; *Stomachus*, quo ingluviei loco utitur, capaciſſimus, canino ſimilis. *Arteria aſpera* in eo tota continua eſt, larynx nulla, nec quod huic analogia quadam reſpondeat. Damnum hoc compenſare voluiſſe Natura videtur, *canalium duorum* hinc inde in pulmones utroſque abeuntium ſtructura. Ita enim fabricati ſunt, ut annuli cartilaginei minime totum abſolvant circulum, ſed exteriori duntaxat parte medium; interiori, ubi aliis avibus hi circuli fiſſura tantummodo in longum diſſecantur, membrana quædam tenuiſſima, alteram canalis devaricati exacte medietatem abſolvens, plana & æquabilis obtenditur, quin & hemicycli latus exterius componentes rari admodum, interjectis ſubtiliſſimis membranis ſive tunicis, ad faciliorem & majorem diſtenſionem facti ſunt, quo nempe largiſſimus, & hoc facili tumeſcere meatu conceptus aër, roſtro in aquam inſerto aliquandiu retentus, tandem per apertum & extractum, qua data porta, maximo impetu erumperet. Prolobo caret; at ejus loco ampliſſimum œſophagum habet. (Deſcriptio.)

Victitat ranis & piſcibus, inprimis anguillis. (Victus.)

Nidum

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Partus. *Nidum* ex arundinibus intertextum cum *ovis* duodecim in lacu quodam ſe vidiſſe, ipſamque avem colore ita ad arundinem accedere, ut inter arundines ſedens vix deprehendatur, reliquit Geſnerus. At eundem ex ſurculis in celſarum arborum ramis ſtruere, & ita aut quatuor ova excludere, reliquit Bellonius.

Vox. Ariſtot. 11 Problem. 5. De *Voce* diximus, cui ſimiles illi ſoni dicuntur, quos βομβεῖν Ariſtoteles appellavit. Dicitur in Ægypto manſueſcere, & adeò præclarè humanam vocem intelligere, ut ſi quis eam ſervum appellaverit, vel pigrum (nugantur olim è ſervo in avem tranſiiſſe) indignetur. Non facile hominem refugit, eo proximo, aut arundinibus ſe abdit, aut aquæ immergitur.

Volatus. Non citius *evolat*, quam prius ſalierit. Ubi piſces frequentes novit, adeò quieta conſiſtit; ut planè videatur mortua: & ne colli longitudine ſe prodat, breve id incurvando facit. Capta ſtat immobilis, & venatorem apprehenſurum incautum vulnerat.

Major ex Pella & Stellari prognata eſſe creditur. Illam enim capite, pectoris maculis, alarum colore, ipſa denique magnitudine refert. Reliquarum partium colore Stellarum minorem, maculas ſi excipias, quæ in ea non ſunt: imò pedibus adeò eandem exprimit, ut ſimul poſitas vix peritiſſimus etiam auceps diſcernat. Apicem quoque in vertice habet, ex quo duæ longiuſculæ pennæ exorientes, totum caput velut galeam, colore nigro exornant. Geſnerus *Elaphin* Oppiani eſſe conjicit, quæ pennas in dorſo varias & maculoſas hinnulorum inſtar habet, & linguam longiſſimam, qua in aquam protenſa, ſenſim ad fauces, piſces ad conſpectum adnatantes ſolet attrahere. Hanc Aldrovandus & Cristatam ſeu Cirrhatam eſſe opinatur.

Congener eſt hiſce, quam idem *Ardeam Nigram* vocat, colore per *totum*, collo excepto, quod albo torque circumdatur, & *roſtro* quod luteum eſt, nigricante; *collo* longo, longis *cruribus*, digitis pedum longiſſimis, unguibus acutis, & *cauda* brevi.

CAPUT V.

De quibuſdam Avibus ad Ardeas relatis.

Ad Ardeas refero Falcinellum ſive Falcatam, & Pugnaces, quas Belgæ Kemperkens vocant. Falcinellus avis eſt magnitudine, & tota corporis ſpecie Ardeam referens, eleganti colore, viridi ſere, alicubi puniceo admixto, capite & collo fuſco. Superior pars *colli* anterius albicat, maculis nigris intercurrentibus. *Roſtrum* ei oblongum tenue & anterius falcatum. *Crura* oblonga, pedes fiſſi. Nulla magis ad ibidem accedit. Pugnaces quotannis immenſo numero, ex Septentrione in Belgium, verno tempore ſub Majum advolant, plures mares quam fœminæ. Hinc inter mares tanta contentio, ut ſeſe mutuo occidant, donec cum fœminis numero pares evaſerint. Excluſis educatiſque fœtibus, una cum hiſunde venerant, revolant.

Octo ipſorum genera, ſeu formas potius deſcripſit, & depingi curavit Aldrovandus.

Prima Perdicis inſtar toto corpore maculis reſpergitur. Caput Galeritæ velut apice inſigne eſt. Roſtrum exile, in extremo nonnihil recurvum Lingua longa, acuta, ſubatra. Caput, cervix, dorſum, alæ, venter, & femora ex luteo ad caſtaneæ fere colorem tendunt, & maculis, quæ in capite adeo exiguæ ſunt, ut exigua punctula potius videantur, reſperguntur. *Altera* criſtam quoque in vertice gerit. Venere nigricat, candicat pectore. Mentum macula nigricans ceu barba quædam exornat. In fronte albicat, in occipite, & in reliquis partibus ex albo ad fuſcum vergit.

Tertia tota fere eſt ruffa, nigris maculis lunam æmulantibus undique excepta cervice inſperſa, apice caret. Femora & infernum Uropygium colore ſunt bætico. Alarum pennæ majores nigræ, in fine, & ad latera fere croceæ.

Quarta colore fere cum iſta convenit, niſi quod venter ſit fuſcus, podex albicans, alas ſubalbicantes maculæ multæ, magnæ, tranſverſales, tortuoſæ tranſcurrunt. Caput nigrum magnæ pennæ velut galeam eleganter exornant, quas proculdubio dimicatura erigit.

Quinta ejuſdem fere eſt coloris, ſed pennas eas, quas erigit dimicatura majores, candidas, & in extremitatibus ſuis nigras habet.

Sexta pennæ illæ ſunt candidæ, color plurimum diverſus. Toto enim corpore fuſca eſt exceptis femoribus & cauda, quæ ſunt colore bætico. Ante albas illas in collo ſurrectas, alias habet in vertice quæ minores ſunt, & nigræ. Caput ex cinereo flaveſcit.

Septima pennis omnibus variat, viridibus, albis, rubris, amethyſtinis, luteis, & quod obſervatu dignum eſt, nulla earum alterius colore permiſcetur.

Octavam auritam Natura fecit. Roſtro eſt gracili & oblongo, à capite per collum pennæ undiquaque pendent, magnitudine æquales, ſed in quibus varios cernere eſt colores, qui velut varios torques formant, modo ferrugineos, modo rubros, modo albos. Collum habet longum, valde graci-

P

gracile, tenue, ad latera candicans, cætera luteſcens, lineolis longis undiquaque conſperſum. Caput ad latera maculam miniaceam magnam habet, in qua oculi ſiti ſunt. Aures aſininis non diſſimiles, crura duplo quam præcedentibus breviora. Digitum poſticum admodum brevem.

CAPUT VI.

De Porphyrione, & Horione.

Dipnoſ. lib 9. *Deſcriptio.*

Porphyrion, à colore ita dicta, quam Callimachus apud Athænum à Porphyride diverſam facit, quæque in agro Patavino Telamon vocatur, *avis* eſt ſecundum Athenæum Galli magnitudine, colore cæruleo, *roſtro* ad caput vehementius obſtricto, phœniceo, longis *cruribus*, fiſſis pedibus, in quibus quinque digitos habet, & maximum illum, qui medius eſt. Oppianus ei *criſtam* in capite qualem ſagittarii Perſæ geſtant, tribuit. Iſidorus pedem unum latum ad natandum, alterum fiſſum ad ambulandum addit. Apud Aldrovandum duplex ejus exhibetur Icon. *Prior* habet roſtrum craſſum, acutum, purpureum, à fron- ad verticem fere uſque macula ejuſdem colloris extenditur. Pars capitis quæ hujuſmodo maculæ ſubjacet, & collum pronum vireſcunt. Ex remigibus alarum pennis, quædam in extremo albicant, quædam ſunt fuſcæ. Reliquum totum corpus, cæruleo vergeto colore inſignitur. Cauda fere caret. Digitis tantum quatuor ex purpureo ſubalbeſcentibus inſiſtit. *Alter* roſtro, cruribus, pedibus, & oculis deſcripto eſt ſimilis, niſi quod ungues habet fuſcos, & macula in fronte purpurea ornatur; & quod in illius capite & collo viride erat, in hac cæruleum apparet. Cæruleæ pariter ſunt

Plin. H. N. l. 10 c. 47.

alæ. Reliquum caput, cervix, dorſum, pectus, vertex, & femora nigricabant. Laudatiſſimi ſunt in Comagene. Nobiliorem

Athen. Dipnoſ. l. 9. *Victus.*

vero Baleares inſulæ mittunt. Fert eas & ultima Syria, ut Diodorus prodidit. Athenæus avem Lybicam, Diis ejus regionis ſacram indigitat.

Veſcitur piſcibus, & in occulto quidem, ne à quoquam videatur. Non prius autem cibum capit, quam ſe lavaverit; nec prius ſe vel in pulverem vel in lavationem dat, quam in ambulationem veniens certa ſpacia confecerit. Solus hæc merſu bibit, ex proprio genere omnem cibum aqua ſubinde tingens, deinde pede ad roſtrum veluti manu afferens. Polemon apud Athenæum de cibo quem apprehendit, paucas buccellas decerpere, ſcribit, ſi [illegible] ita ſumendum eſt. Alvi excrementum, ut & reliquæ aves longi anguſtique colli, humidius, quam cæteræ ſolent, rejicere, Ariſtoteles autor eſt.

Athen. Dipnoſ. lib. 9. Plin. H. N. l. 10. cap. 46. Ariſtot. H. A. l. 8. c. 6.

Ad *volatum* dirigendum loco Uropygii, quod parum latum habet, pedes protendit; & quia ſpectaculo ſaltationis adeo delectatur, ut & ipſa ad ſaltandum membra componat, haud difficulter eo modo capitur, ſi Oppiano credimus. *Volatus.* Oppian. in Ixeutic.

Incredibilia fere de ejus caſtitate Authores. Nunquam in conſpectu hominum conjugi miſceri, & ne virum quidem uxori concumbentem videri poſſe, retulit Oppianus. Tantum ſenſum obtinere ſtupri, ut ſi id deprehenderit, vitam ſeu laqueo ſeu inedia finiat, apud Ælianum, Athenæum, & Tzetzem legimus. Quædam cum Gallo tantam ſocietatem contraxerat, ut cum iſte occideretur, convictore privata, inedia ſibi mortem conſciſceret. *Affectus.* Æl. H. A. l. 5. c. 28. Athen. Dipnoſ. l. 9. Tzetz. Chil. 9.

Nunquam cibi gratia appoſita eſſe videtur. Magnificis ædibus, ut Ælianus habet, pro ludicra eſt delectatione. *Uſus.*

Cognata eſt ipſi Horion, avis amatorio affectu flagrans, magnitudine Herodii, cruribus rubris, oculis cæruleis, ſic à Muſica inſtructa, ut naturæ munere ſuaviſſime canat. Æl. H. A. l. 17. c. 22.

CAPUT VII.

De Helorio, Limoſa Venetor. Barge Gallorum, & Hæmatopode Bellonii.

Helorius Creci, de quo poſtea, ſimilis eſſe traditur. Clearchus eum apud Athenæum cum Trochilo & Carulo inter [illegible], ſeu aves, quæ cœlo ſereno in littore paſci ſolent, meminit. Athen. l. 9.

Limosa Venetorum, quæ ad lacum Verbanum Giraldel, circa Neapolim Leverſina, Germanis, [illegible] dicitur, Arquatæ majori, de qua in ſequentibus, per dorſum eſt ſimilis; maculis varia, tota parte prona, capite & collo præſertim.

Barge Gallorum, quam Ægocephalum Bellonius facit, minor eſt Helorio, colore vero non abſimilis, roſtro breviore, recto. *Liene* omnino caret. *Fel* jecori ſimul & ventri adhærere conſpectum eſt, quod de Ægocæphalo Ariſtoteles ſcripſit. *Victum* in ſaluginoſis paludibus frequenter, rarius in remotis à mari, ubique noctu, quæritat. *Vocem* hircorum & caprarum edit. Hominis acceſſum non fert. Et apud Gallos in deliciis habetur. Ariſt. H. A. l. 2. cap. 15.

Hæmatopus Bellonii, rara eſt in Gallicis littoribus avis. *Corpore* Ardeolæ, *alis* Lari, *capite*, collo, & cauda extrema nigris. Interiore alarum parte & *ventre* albis. *Gula* magna admodum ampla & robuſta. Binos habet *digitos* ſimul cohærentes; interior vero ab alliis ſejunctus eſt. *Calcar* in pedis calce, ut reliquæ aquaticæ aves, non habet. Bellon. in obſ. l. 1. c. 11.

bet. *Pedes* ſunt molles & delicatuli. *Digiti* breves, ungulæ ut in Tardis fornicatæ.

CAPUT VIII.

De Alcyone.

HAlcyon & Alcedo [illegible] ſic dicta, Avis Poſſideonis nonnullis, Ceycis quibuſdam, modernis Græcis [illegible]; mas, [illegible], & [illegible] dicitur. Pauciſſimis, inter mediterraneos inprimis, nota eſt. Omnium rariſſimum eſt, inquit Ariſtoteles, vidiſſe Alcyonem, & fere circa Virgiliarum occaſum, brumamque apparet, & ubi primum per portum non plus quam navem circumvolat, ſtatim abit, & nuſquam præterea viſitur. Duo hujus Avis genera, *Mutum*, & *Vocale*, ex Ariſtotele quidam faciunt, ſed falſo. [illegible] enim apud eum ſunt intelligendæ. Turnerus & illam inter Alcyones repoſuit, quæ Sturno paulo minor, corpus totum nigrum habet, ventrem album, caudam breviuſculam, roſtrum alcedone paulo brevius, quæque ante volatum, Alcedonis more nutat, in volatu gemit. *Alcatraces* quoque, quæ in Peruvia marinis lupis, carabis, piſcibuſque inſidiantur; & quia cadaveribus delectantur, adeo ſunt lethales, ut ad earum uſum neceſſitate redacti, non ſecus quam aconito toxicove victi intereant, inter earumdem referuntur genera.

Forma. Ariſt. H. A. l. 9. c. 14. apud Scal. c. 21.

Formam ſi attendas, non multo amplior eſt Paſſere, *colore* cæruleo & luteo, & ſubpurpureo mixto inſignis. Tale corpus totum & alæ. Tum *colli* partes non ſeorſum poſitis coloribus. *Roſtrum* ſubluteum, longum, tenue. Mari adeo delectatur, ut pectus aquis aſpergat, cauda in terra ſicca impoſita: non ſpernit tamen & aquas dulces.

Victus.

Victitat piſcibus, quos ex alto ſe in mare recta immittens capit.

Partus. Plin. H. N. l. 10. c. 32. Lycop. in Caſſandra. Plin. l. c. Ariſt. H. A. l. 5. c. 8.

Quantum ad Generationem ſenes in coitu extingui creduntur. Aliæ, ut apud Plinium legimus, fœtificant bruma, pariunt ova quinque, qui dies Alcyonides vocantur, placido mari per eos & navigabili, Siculo maxime: (hinc Siculi maris cives Scaliger vocavit) In reliquis partibus eſt quidem mitius pelagus, Siculum utique tractabile. Faciunt autem ſeptem ante brumam dies, totidemque poſtea ſternitur mare Halcyonum fœturæ, unde nomen hi dies traxere. Nec tamen de tempore omnes aſſentiuntur. Columella enim in octavum Calendas Martii, quibus in Atlantico mari ſumma nntatur tranquillitas eos conjicit. Sed & in numero dierum diſſentitur. Quinque ſtatuit Simonides & Ariſtoteles; ſeptem Samius Demagoras, novem Philochorus, quatuordecim alii. De maris tum temporis tranquillitate, & ventorum quiete molliore cœlo, apud Theocritum, Ovidium, Plautum, Plutarchum, Ælianum, & alios paſſim invenies. *Nidi* locum Ambroſius arenam; alii littus, quidam undas ipſas, hinc Statio, domus fluctivaga; Silio Italico nidus natans dicitur, ponunt. Saxo cuidam proxime aquam, ita ut aquæ [illegible] videatur, agglutinari, credibilius eſt. Roſtro autem ſuo nec alio nidum fingit Halcedo, imo navis inſtar fabricat, opus everti mergique fluctibus neſcium. Componit devincitque conſerens invicem acus piſciculi ſpinas, ac rectis aliis ceu ſtamini tranſverſas alias veluti ſubtegmen implicat; mox conſertim recurvat, & in orbem reducit; ſic cooptat denique, ut opus navigii ſpecie turbinatum, ac qualo propemodum piſcatorio ſimile evadat. Perfectum littori, quo fluctus extremi pertingunt, applicat. Hic unda molliter feriens, nondum firma ſatis hiantiaque, procellarum verbere deprehenſa, ſarcire docet. Solide vero & jam cohærentia conſtringit, ſigitque, adeo, ut nec ſaxo, nec ferro diſſolvi diffringive facile queant. Magna cumprimis admiratione oſtiolum dignum eſt, ſic modificatum figuratumque, ut hanc unam ſubeuntem recipiat, cœcum cæteris & abditum, & aliud prorſus nihil admittens, ne undarum quidem quicquam. Plut. de ſolert. animal.

Mores. Plut. l. c.

Mores ejus exinde metiare, quod maritum adeo diligit, ut non uno aliquo ſtato tempore, ſed per totum annum conſuetudine ejus utatur; ſenem & ad ſectandum tardum, geſtat & nutrit, nunquam relinquens ſolum. Cum ad tepidum ſolem pennas in littore expendunt, pluviam denotare dicuntur. Virgilius hoc inter cætera ſerenitatis ſigna numerat.

Mizald. Ephem. l. 1. Virgil. Georg. l. 5.

CAPUT IX.

De Iſpida, & Rouſſerolle Gallorum.

ISpida, quam nonnulli Alcyonem veterum vel ſimpliciter vel fluviatilem eſſe putant, Genuæ Martinus piſcator, à nonnullis aliis Italis Avis Paradyſi, ſed & Piſcator Regis dicitur. *Roſtrum* ei eſt nigrum, rectum, in ſummo acutum, tres digitos longum. *Caput* pronum cum cervice viridis coloris tranſverſis lineis ex albo cæruleis diſtinctum. Virent & *alæ*, ſed interior pars plumarum ad purpureum ferè violaceo dilutum colorem tendit, aſperguntur lucidis aliquot punctis. Per medium dorſum à principio uſque ad finem caudæ, plumæ ſunt cærulei coloris diluti, & ad album inclinantis adeò ſplendidæ, ut oculos etjam viſu immorantes offendant. *Pedes* breves, rubicundi, in quibus duo longiores digiti ad mediam uſque partem connexi, Deſcriptio.

 poſtea

poſtea finduntur. *Lingua* perbrevis eſt latiuſcula ac ſubrubens. *Oeſophagus* valde oblongus. *Ventriculus* in imo corpore juxta anum. *Adeps* ruffa.

Eſt & *aliud* Iſpidæ *genus*, quod ex India adfertur. Regulum magnitudine vix ſuperans. Roſtro oblongo, tenui, nigro, reliquo corpore ad caudam cæruleo, viridi & nigro. Cauda pro corporis proportione longiuſcula tota fere nigra. Pedum conſtitutione cum ſuperiore eadem. Solitaria eſt, & in agro Bononienſi, Helvetia, & alibi media hyeme circa ripas glacie concretas *reperitur*.

Locus & Partus. In arena vel ſcopulo aliquo juxta aquam *nidificat*. Nidum forma rotundum, eminente in angulum foramine exiguo, ex floribus arundinum, mollem conſtruere ajunt Pullos interdum novem in nido uno reperiri.

Uſus. Pellis ejus cum pennis aſſervata peculiari vi adverſus *tineas* pollere creditur. Non tangi fulgure domum, in qua ejus nidus ſuſpenſus fuerit, nugantur quidam. Moſchi inſtar cum pullis ſuis ſuaviter olere, Tragus prodidit. Suſpenſam pennas quotannis tanquam in vivo corpore mutare, falſum comperit Aldrovandus.

Rousserolle ſeu Roucherole Gallorum, Alcyone vocalis eſt Bellonio. Roſtrum habet ſerratum Picæ Græcæ ſeu Collurioni ſimile. Plumæ capitis longiores criſtæ quondam ſpeciem præ ſe ferunt. *Nidum* ſi quis inverſum aſpiciat adarcen primo intuitu referre videtur. Sena ut plurimum *ova* parit, & quinque ſexve excludit pullos. *Cantu* adeo valet, ut omnibus canorus à Bellonio præferatur, tamque in eo indefeſſa, ut dies & noctes abſumat; tam feria, ut vacillet, totoque corpore tremat. Inter reliquas voces has inprimis proferre videtur Toro tret, fuis, huy, tret. Ariſtophanes ejus cantum expreſſiſſe creditur.

TITULUS II.

De Aquaticis fiſſipedibus Inſectivoris.

CAPUT I.

De Arquata, Crece & Totano.

Arquatam ab arcuato roſtro ſi dictam, Numenium veterum, qui forte à Neomenia, quod roſtri figura arcum lunæ recens à novilunio creſcentis in cornua repræſentet, ita dicitur, eſſe Geſnerus credit; Bellonius Elorium Ariſtotelis conjicit. *Roſtrum* habet circiter octo digitos longum, poſt tres digitos flecti deorſum incipiens, nigrum. *Pennas* coloris fuſci varias & maculoſas, ex quibus maxime fulgent inſtar ſerici villoſi, quæ inter alas & dorſum ſunt, in medio nigræ, in circuitu per interſtitia ſubruffæ. *Digiti* ſunt fiſſi, ſed aliquatenus membrana conjuncti; quæ etiam utrinque juxta digitos deſcendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. *Lingua* pro tanta roſtri longitudine breviſſima eſt, & ſagittæ effigiem repræſentat. *Fœmina* eſt aliquanto minor, & maculæ illæ, quibus totum fere corpus reſpergitur, in hac magis fuſceſcent. Omnium vermium genere *veſcitur*, eoſque in plantis quibuſque quærit. Turmatim *volant*, voa *pariunt* quanta Gallinæ, quaterna, pallidâ, menſe Aprili. Carnem habent ſiccam, ſolidam, leporinæ ſimilem. In Gallia in deliciis habentur.

Crex, quæ & [illegible], quænam ſit avis, vix à recentioribus obſervatum eſt. Athenæus Helorio ſimilem eſſe dicit; Ariſtoteles vero crura alba habere, & poſteriorem digitum qui pro calce eſt minutum aſſerit. Herodotus ei Ibidis nigræ magnitudinem; Scholiaſtes Ariſtophanis roſtrum acutum & ſerratum aſſignat. Bellonius avem circa Nilum viſam, cruribus longis, *roſtro* longo & nigro, nigris quoque tibiis & toto capite: *collo* tergore & pectore candidis, quæ è terra *victum* petit, & in muſcas debacchatur; & cum *volat* magnum edit ſtrepitum, Crecem veterem eſſe opinatur. Pugnat cum Galgulo, & Merula, Vireone, eorumque pullis nocet. [illegible] eſſe Philes annotavit. *Ariſt. lib. 9. c. 1.*

Totanus avis eſt aquatica, eapite nigricante, præſertim anterius; poſterius enim & magis anteriori parte ruffum eſt. Vertex cinereus, ut & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extima nigra eſt, reliquæ plumæ in ambicu variæ ([illegible]) ſunt & albicantes. *Cauda* palmi longitudine tranſverſis lineis albis, nigriſque depicta, ut etiam limoſæ. *Penna* ſuper caudam ad medium dorſum uſque albicant. Pars omnis ſupina alba eſt: in collo tamen, & ſuperiore alarum ambitu nigricantes maculæ viſuntur. Totius avis longitudo ab extremo (roſtro) ad pedis extremum extenſæ, dodrantem cum duobus palmis æquat. Roſtri longitudo circiter tres digitos, colli totidem. Fidipes eſt, verum duo majores digiti pedis aliquouſque membrana junguntur ut & limoſæ. Pedes duos palmos longi ex pallido rubent, unguiculis muniti nigris. Corpus avis ea fere craſſitie eſt, qua Mergulus noſter roſtri acuti.

CAPUT II.

De Calidri Bellonii, Nigra, & Himantopode Plinii.

Calidris Bellonii avicula eſt columbæ magnitudine, *cruribus* proceris adeo, ut

ut equo inſidere videatur, unde Chevalier, id eſt, equitem nominarunt. Plumis optime inſtructa eſt, ideoque longe minus carnis obtinet, quam appareat. *Roſtrum* & crura rubra, longa, manifeſto ſane argumento aquaticam eſſe volucrem. Superior roſtri pars nigricat, venter albus eſt: *caput*, collum, & pennæ ſub alis, & uropygio cinereæ: quare Ariſtoteli Calidrim dici arbitramur, cujus meminit his verbis: Quin etiam *Calidris*, cui cinereus color diſtinctus varie. Radices plumarum ſicut in Biſtarda, & la Cane petiere (Tetracem interpretatur) rubent, ſic in hac nigræ ſunt. In temporibus utrinque maculæ ſunt binæ, nigræ, quæ ceu umbram præbent ſuperciliis, quæ & ipſa alba macula inſignia ſunt. Priores digitos membrana conjungit, ut in pica marina, (Pie de mer) Digitus poſticus admodum exiguus. Alæ, ut in pluvialium corpori junguntur, magnitudine corpori reſpondent. Tam parva itaque ales proceris cruribus inſiſtens, alacriter, hilariterque incedit, prata ſtagnaque & ripas frequentat, & plerumque aquam ingreditur ad femora uſque. Caro nihil ferinum redolet, ſed delicatum quid, & aromaticum. In ſui generis avibus, in deliciis habetur.

Nigram à rubra differre certum eſt. Nigræ enim ab ipſo ortu crura & roſtrum atra ſunt, excepta ſuperiori roſtri parte, quæ ſubrubra eſt. Color item huic nigrior: quin amputatis capite, cruribus, atque alis, reliquis corporis partibus Palumbis colorem inter cinereum, & nigrum videbitur referre. Sin ſermo ſit de Calidribus, quæ jam pennas mutarunt, diſtinguenduſque color ab iis, quæ prioribus etiamnum veſtiunrur, aſſeremus nos Pluvialem aliquando obſervaſſe in autumno nigram, adeo ut poſt mutationem plumarum eum non agnoſceremus: nihilominus tam huic, quam alteri pedes nigri ſunt. Fœtus earum menſe Aprili proſtant, maculis undique Ortygometræ inſtar (d'un Ras le) conſperſi, cum alioqui hyeme tantum appareant. Ad hanc reducit Aldrovandus *Gambettam* Italis dictam: Quæ eſt capite, collo & pectore cinereis & maculis fuſcis plurimis, undiquaque reſperſa. Alarum pennæ rectrices nigricant, corporis cinereæ ſunt, in dorſo & alis ad ruffum vergentes, venter candidus eſt. Roſtrum nigrum: oculorum iridem ex luteo ſubviridem niger circulus ambit. Pedes ex luteto rutili, quo colore potiſſimum à nigra Calidri Bellonii diſcrepat. Himantopus à flexitate crurum ita dicta, quam alii Hœmotopoda, à rubedine pedum vocant, à Geſnero ita deſcribitur. *Roſtrum* digitos fere quatuor longum eſt, *caput* parvum, *collum* digitorum quinque, reliquum corpus, quod leve, & gracile eſt, inſtar avium paluſtrium fere, quas Gallinulas aquaticas vocamus, digitorum ſex, cauda quatuor, crura quindecim. Color *roſtri* nigricat, in capite, & collo prono fuſcus: dorſo, & alis niger, pauco ſubviridi admixto, ſi diligentius intuearis, cauda cinerea. Partes prone omnes, & latera quoque albi coloris ſunt. *Crura* ſanguinea digitis duntaxat ternis, ſicut in Biſtarda, Oenade Rondeletii, Morinello Gaii, Struthiocamelo, Pluviali, & Cane Petiere Bellonii, ejuſdemque Pica marina: quorum medius longiuſculus, breviſſimus interior: jungitur autem medius cum exteriore breviſſima membranula, tanquam palmipedum. Poplitum cavitas inſignis eſt, articulo tam flexili, ut in ſceleto etiam tibia ab femur tota reflectatur. Videtur ſane non curſu tantum valere, ſed etiam volatu hæc avis: quoniam oblongæ ejus alæ ſunt, ita ut longiſſimæ earum pennæ caudam, ſeu uropygium, duobus, aut amplius digitis excedant. Oppianus hoc novum in eis, quod maxilla inferiore fixa, ſuperior ſolum in ipſis moveatur notavit; ſed in deſcripto, nihil ab aliarum avium natura variat.

CAPUT III.

De Gallinulis Aquaticis in genere & in ſpecie, de quibusdam.

GAllinulæ aquaticæ hoc commune habent, quod eis ſit *corpus* gracile & adductum. *Caput* parvum, pennæ variæ *Roſtrum* longum, modice inflexum, nigricans. *Ventrem* & ſupinam eam capitis partem, quæ inter roſtrum & collum eſt candida. *Crura* oblonga, *digitum*, qui pro calce eſt admodum brevem; quædam etiam eo carent. *Plumas* ad media tantum crura deſcendentes. Vermiculis potius quàm piſcibus *veſcuntur*; quamvis & ex his minimos comedant. Circa initia autumni in Helvetiam adveniunt; hyemis exitu denuo avolant. *Aucupium* earum mane ante ſolis exortum, fit; aut veſpere, quo incipiente tam ſublimi volatu evehuntur, ut non amplius appareant. Ob carnem ſuavem & teneram, in deliciis menſarum habentur. *Species* ipſarum ſunt *Chloropus*, *Erythropus*, *Ralla Anglorum*, *Rhodopus*, *Phæopus*, *Ochropus*, *Melampus*, *Polsopus*, *Erythra*, *Ochra*, Hypoleucus, *Gallinula ſerica*, & *Scolopax*.

CHLOROPUS eſt triplex, *Major*, quarum altera Fulicam & magnitudine & corporis figura refert, tota roſtro longiuſculo, ſurſum parumper elevato; altera Italis, *porzana* dicta, collo & capite nigricantibus, Dorſo cum ſuperiore alarum parte caſtaneo; inferiore ventre toto albido, femoribus plumis cineteis uſque ad genua coo-

 prctis.

pertis. *Tertia* Geſneri, quam Glottidem Ariſtotelis eſſe credit, colore eſt fuſco, cruribus viridibus. Vocem inſtar fiſtulæ argutam edit. Germanis Glutt dicitur. Prælongam exerit linguam unde ei nomen. Hanc initio blandita peregrinatione (cum Coturnicibus) avide profectam, pœnitentia in volatu cum labore ſcilicet ſubit. Reverti inconcitatam piget, & ſequi; nec unquam plus uno die pergit, in proximo hoſpitio deſerit.

Erythropus vel eſt *Major*, vel *Minor*, de utraque nihil ſingulare occurrit. Rallam Anglorum aquaticam intellige, cujus roſtrum & crura ſunt rubra; plumæ undique magis cinereæ, quamque male volare, ſed egregie pugnacem eſſe, Bellonius prodidit. *Montana* & ſylveſtris in Ericeto degere ſolet. Ortygemetram eſſe credidit Bellonius; Perdicem ruſticam Geſnerus.

Rhodopus, nihil habet ſingulare. Sed ne de aliis præter deſcriptionem, quam apud Aldrovandum & Geſnerum invenies, quicquam. In Ochropode *majore* ſeptem diſtincti colores apparent, nec digitus poſterior pedis viſitur. Medio lingua in oblongum mucronem deſinit. *Minori* collum eſt quam cæteris altius.

Erythra, quam Germani Mattkerca vocant, vocem & clamorem edit, quo ſonus fullonum lanas ferientium repræſentatur.

Ochra à totius fere corporis colore ſubviridi, ſed ſordido & obſcuro ſi dicta eſt.

De Hypoleuco, quam Germani Fyſterlin appellant, nihil habeo quod dicam.

Serica ideo dicitur, quod color ater in ea holoſerici inſtar ſplendeat.

CAPUT IV.

De Scolopace ſeu Perdice ruſtica, Ruſticula ſylvatica, Scolopace ſeu Gallinagine minori.

SCOLOPAX avis, à roſtri figura, quod inſtar pali longum & rectum habet ita dicta (palum Græce [illegible] dicunt) Volaterrano Ariſtotelis Alectoris, ſed falſo; vulgo Græcorum [illegible], Herodiano Sylveſtris Perdix, Martiali Perdix ruſtica, nonnullis Ruſticula major, Alberto quod ſuavis & pinguis ſit Ficedula, plærisque populis Beccaſſa, Germanis Schnepfhun & Kittſchnepf / dicitur. Similes ipſi quasdam in Friſia aves facit Geſnerus. Ea, quæ Vulp nominatur vulgo, roſtro & pennis colore illi confertur, ſed magnitudine vincit. Item Grutte dicta roſtro. Magnitudine eſt Gallinæ, colore Attagenis, ut Ariſtoteles prodidit. *Roſtri*, quod longum, anterius aſperiuſculum, pars ſuperior ultra inferiorem extenditur. *Linguam* habet gracilem, oblongam, nervoſam. *Crura* fere roſei coloris. *Felle* carere vulgo creditur, quod apud Bellonium legimus.

Arist. H. A. l. 9. c. 26.

Locus. Nullibi non *invenitur*, in Gallia, Suecia, Helvetia. Non ubique tamen iisdem in locis, nec ſemper Æſtate in altis Pyrenæi, Helvetiæ, Sabaudiæ & Arverniæ montium jugis degit. Hyeme cibi gratia ad campos & ſylvas cæduas deſcendit. Circa Brixiam principio Autumni, in Helvetia menſe Octobri capitur. A Germania inferiore æſtate recedit, in fine Autumni redit. Aquas inprimis tepidas, loca pulverulenta & humida, ſepes, & hortos amat. *Cibus* ipſi vermes. Spiritu in cava immiſſo, unde ſonus etiam procul audiatur, eos extrahere, proditum à nonnullis. Viſi, qui ex farina fagotritici cum aridis ficubus paſcebantur. *Volatus* debilitatem curſus velocitate natura compenſant. Cum proximam ſibi aucupes exiſtimant, longe receſſiſſe inveniunt. *Oculis* eſt obtuſioribus, quamvis grandes habeat; *odoratu* potius cibum quærere creditur. Homine delectari ab Ariſtotele relictum. (Arist. H. A. l. 9. c. 26.)

Habetur inter ciborum delicias, ſed poſtponitur Perdici. Aliqui deplumatum exenteratumqne in furno torrent & cremant, remedio calculoſis futurum. (Geſner. in Ornithol.)

Rusticula Sylvatica, Ruſticula paluſtri majore, major eſt. Gallinam enim fere æquat. Colore ſaturiore, roſtro minus longo, ventre albicante, cruribus cinereis. Tendiculis ſeu laqueis capitur.

Scolopax ſeu Gallinago minor, & Scolopax minor, Molliceps Ariſtotelis quibusdam, dorſum habet ejusdem fere cum Alauda coloris. *Roſtrum* canaliculatum, maculoſum, in extremo nigrum, quatuor digitos æquat longitudine. Alæ extenſæ maculam albam in extremitatibus oſtendunt. Quæ ab Aldrovando exhibetur, *roſtrum* habebat palmi longitudine canaliculatum, latiuſculum, nigrum, tuberculis quibusdam aſperum, in extremo acutum, cujus ſuperior pars inferiorem aliquantulum longitudine excedebat. *Lingua* longitudine roſtro fere par erat canaliculata, in extremo cuſpide acus inſtar acuminata.

Frequentem in locis mediterraneis Gallia videt, nec Batavi eadem carent. In Germaniam circa æquinoctium vernum venit, ſi Longolio credimus. Nec à marginibus ſtagnorum & lacuum *recedere* idem affirmat. *Migratoriam* inde colligas. In diſſectæ ventriculo initio Decembris, ſcarabæos, & vermes albicantes, tenues, oblongos,

longos, quales farinarios appellant, invenit Geſnerus. Neque incaveis, neque in aviario vivere dignatur. *Vocem* auditam (hæc talis eſt, ut ſi quis cultrum per ſertam ducat) pluviæ prognoſticon quidam faciunt.

CAPUT V.

De Gallinula terreſtri, & alia Chloropode.

HUc & *Gallinulam terreſtrem* & aliam *Chloropodem* Fulicæ ſimilem Bellonii refero. *Illa* circa Verbanum lacum Pollæ, à Germanis aucupibus Hoggerſchar / quod turmatim juxta ſepes decurrant, dicitur. Geſnerus Rallum terrenum, ſeu Thochilum terreſtrem dicit. *Corpore* eſt brevi, craſſo. *Digitis* pro ſua magnitudine longiſſimis. Poſtremus ad anteriores circiter dimidiam longitudinem obtinet. *Vocem* ejus dicunt aſperam ger, ger, ger ſerpentum inſtar, Capta ſciuri vocem, ſi fides referentibus imitatur. Angli eeu lautiſſimam inter ſegetes capiunt.

De GALLINULA CHLOROPODE alia, ita Bellonius. Neceſſario plane Gallinulam aquaticam (la Poulette d'au) à Fulica, & Fulica majori (de la Porle, & Macroule) ſeparavimus: quoniam aquæ non innatat, nec palmipes eſt. Pullettæ autem aquaticæ, ſive Gallinulæ nomen à ſimilitudine cum jam dicta impoſitum eſt, etſi multo minor ſit major tamen Rallo, adeo ut de utraque hac particeps eſſe videatur. Aucupes, quibus oſtendimus, cum Fulicæ ſimilem eſſe cernerent, magnitudine tantum differre ajebant hancque ad perfectam necdum ætatem perveniſſe. Unde nos diligentius peculiares aliquas notas diſcriminantes inveſtigavimus. In quibus ea præcipue fere eſt, quod hæc Gallinula pedibus ſit viridibus, & non abſimilibus Botauri, neque etiam ita planis, nec denique lata membrana conjunctis, ut in Fulica. Cauda etiam Gallinulæ longior eſt. Mucula frontis item minor Colore Rallo ſimilis quidem, ſed ad Fulicæ colorem tendit: quare ex primo aſpectu Rallum eſſe putabam, ſed cum diligentius inſpicerem, animadverti, palpebras oculorum candidas eſſe, quod Rallo non convenit, ſed neque Fulicæ. *Caudæ* binæ pennæ albæ ſunt, utrinque nempe una. Sub pectore nonnihil ad cyaneum, ſive cæruleum vergit. *Dorſum* colore eſt caſtaneæ intenſo. Aliæ item aliis nigriores ſunt, & alarum plicas albas habent, & aliam inſuper albam lineam in minori ala, quam primæ plumæ ejus per calami longitudinem conſtituunt. Idem cibus reperitur in ejus ventriculo, qui in Rallo, & Fulica. *Os ſterni* & iſchion, ſive os coxendicis ab aliis avibus habet diverſa, etiam à Fulica. Caro Gallinulæ coctu facilis, ac tenera eſt, oſſa fractu facilia, ingluvies ampla, jecur quoque fragile, cæterum inteſtina, & reliquæ partes internæ, ut in Fulica. Aſſa ejuſdem cum Fulica ſaporis eſt. Nidificat, & pullos alit, & educat, ut Rallus.

Huc pertinet illa quam CORRIRAM vocant, avis roſtro pro corporis proportione craſſo, pectore, & alis ſupernis albicautibus, cætera nigra.

Nec PORZANA MINOR, quæ Mediolani Girardina à Gallinularum aquaticarum cenſu eximenda, eſt. Roſtrum habet breve, qua caput tangi flavum, & in extremitate nigrum, pedes atros, ventrem album, pectus, dorſum, alas, colore fumido, albis maculis conſperſo, alarum pennas majores nigras, &c.

CAPUT VI.

De Trynga.

DE Trynga, Juncone, & Cinclo hoc duntaxat Ariſtoteles prodidit, quod caudam motitent, lacus & flumina petant. *Trynga* Turdo æquipararetur, Cinclus & Junco minores ſint. Hinc factum, ut diverſæ Aves pro iis ab Authoribus obtrudantur, haud paucæ tanquam congeneres referantur ad eaſdem. Turnerus eam totam pullam, ea parte, qua podicem tegit, quæque candida eſt, excepta, facit. Breves volatus facere, in ſtagnis quæ nobilium ædes obducunt, & in piſcinis apud Anglos plærunque degere, ſi quando periclitatur, ad arundineta denſiora confugere, adjicit. Germani quidam Tryngam nigram totam, fidi pedem, candido vertice ad roſtrum uſque demiſſo, pedibus altis & nigris, caudam continue motitantem, & loca aquoſa incolentem ponunt, ad eandem Geſnerus avem quæ Claronæ Waſſer Troſtla / id eſt, Turdus aquaticus nominatur, roſtro brevi, cruribus altis, fidipedem, refert. Aldrovandus aliquot ad Tryngam reducit, quas alii ad Cinclum retulere.

Prima ei ex illis quas *Giarolos* & *Giaroncellos* in Italia vocant, Turdo magnitudine par. Genera. Roſtro duos digitos longo, nigro, in extremo nonnihil recurvo. Lingua acuta paris fere longitudinis. Capite ſuperno, collo, dorſo, & alis fuſcis ad colorem caſtaneæ nonnihil vergentibus, oculorum ambitu, mento, pectore, ventre & Uropygio albicantibus. Digitis tribus anterioribus ad medium fere palmum exporrectis, poſteriore breviſſimo. Inter anticorum extimum & medium membranula eſt divaricationis initio, quæ inter alios deſideratur.

Altera

Altera Pinatolo dicta, huic ſere per omnia ſimilis, niſi quod roſtrum habeat nigrius, aliquando brevius, cujus ſuperna pars infernam longitudine nonnihil excedit.

Tertiam Bellonius ad Gallinaginem minorem refert, Geſnerus Samethünle eſſe putat, uterque Cinclum Ariſtotelis eſſe opinatur. Corpulentia eſt fere eadem cum Scolopace minore ſimpliciter dicto: plumarum tamen colore differunt, & roſtro, quod utrinque quidem tenue, longum & acutum eſt; præcedentis tamen in extremo maculatum eſt, & craſſiuſculum. Maculis albis in capite & univerſo collo maculatur. Pectus vero, totuſque venter, femora & plumæ ſub cauda nivem candore æquant. Ripas potiſſimum & *loca*, quæ bono aliquo odore recreant, & moſchum redolent, frequentat.

Quartum inter cinclos repoſuit Turnerus. Alauda eſt major, colore in tergo nigro, ventre albo, tibiis longis. Vere circa fluminum ripas *clamoſa* eſt. Breves & crebros facit volatus. Anglis Hirundo Aquatica dicitur.

Quinta ex Motacillis credita, Pilwendegen / & Pilwegichen Germanis in Miſnia vocatur. Palmipes quidem non eſt, ſed roſtrum longum, molle, cinereum: crura alta habet. Duo ipſius ſunt genera, *Majus* & *Minus*. Hoc magnitudine Merulæ, tergo cinereo, ventre albo.

Locus. Flumina colit, & in ripis vagatur. In arenis nidificat & incubat, interdum inter ſaxa ova ponit. Supra octo pullos uno tempore non excludit.

Victus. Muſcis, vermibus, & piſciculis veſcitur. Domi, pane & malorum veſcitur putaminibus. *Ingreſſus.* Singulari in muſcis capiendis arte pollet. Lento enim ſuſpenſoque gradu accedens, roſtro elevato primum deſignat, tum captam prædam deglutit. Manſuefacta conclavia ab araneis purgat.

Vox. *Vocem* noctu lacrymantis inſtar edit.

Quartæ congenerem Merulam aquaticam Geſnerus facit, quam Germani Bachamſel / Lucarni & circa Verbanum lacum Folot vel Folum d'acqua nominant: nec non cornicem aquaticam, Sturno paulo minorem, quam in Alcyone deſcribit.

CAPUT VII.

De Juncone & Cinclo.

JUnco σχοινίκλος & σχοινίλος, quod in juncis libenter degat, quæ Græci σχοῖνον nominant, ita dicitur. Ariſtoteles Trynga minorem, Alaudæ amicam facit. Addit, fluvios & lacus petere, ac caudam motitare, Bellonius pro ea quandam oſtendit, quæ Gallis Alouette de mer, ſeu Alauda marina dicitur. Eſt quidem hæc ejusdem cum Alauda magnitudinis, *roſtro* oblongiuſculo; *cruribus* nigris gracilibus & oblongiuſculis, *lingua* nigra univerſum roſtrum longitudine æquante; linea alba ſub alis inſignitur, & dum volat ejusdem fere eſt cum Galerita coloris: ſed quia maritima eſt, neſcio an pro Juncone ſumi vel poſſit, vel debeat. Aldrovandus aviculam, quæ Paſſere d'acqua vocatur pro Juncone ponit. Paſſeris eſt magnitudine, roſtro nigro candiculato, ſatis duro & in extremo adunco. Lingua candiculata, & qua deſinit bifida & duriuſcula. Cauda tres digitos longa denis pennis conſtante. *Mas* à fœmina hoc ſolum differt, quod in hac colores ſint magis obſoleti; in illo magis vegeti.

Congenerem facit eam, cui eadem ſpecies, roſtri pedumque conformatio, & colore tantum variat. Collum, pronum, & pectus albicant, ſed venter totus ex cinereo ad fuſcum vergit. Cætera fuſca eſt. Turnerus dum Parum ſylveſtrem pro Juncone obtrudit, vehementer fallitur.

CINCLUS Græcis κίγκλος. Suidæ, niſi loca ſint corrupta, κιγκλὶς & κίγκλος. [illegible] Heſychio & Varino, quod armenia ſequatur, tertia eſt ex illis avibus, quæ caudam motitant, & circa ſtagna & flumina verſantur. Caudam motitare præter Ariſtotelem, Ariſtophanes in Tympaniſtis prodidit. Volaterranus palmipedem eſſe ſcripſit, ſed falſo. Suidas gracilem & nullo ferme corpore ſcribit. Geſnerus cum roſtro recto nigro & longiuſculo, ventre albo, pectore cinereo, cauda brevi ita ut eadem alarum longitudo ſit, alis, dorſoque fuſcis, cruribus ex ruffo ſere luteis facit. Bellonius ſecundam Gallinaginis minoris ſpeciem Cinclum Ariſtotelis eſſe putat. Idem Gallinaginum minimum genus, Cinclum minorem appellat. *Tertia* inquit Gallinaginis minoris ſpecies primo generi magis quam ſecundo ſimilis eſt. Roſtrum enim ſicut Scolopax major, craſſiuſculum habet, & in extremo maculatum. Dorſum Sturno ſimile. Aliquibus Deux pour un appellatur. Duæ enim hujus generis, precio unius majoris væneunt. Aldrovandus de ea quam exhibet, an apud mare etiam degat dubitat. Magnitudine *inquit* Motacillam aliquanto ſuperat. Color totius fere corporis inter fuſcum & cinereum ambigit, ſed alarum pennæ majores ſubnigricant. Venter & femora albicant. Roſtrum nigrum tenue, & longiuſculum. Crura nigra, brevia & exilia.

Aldrov. Ornith. l. 20. c. 56.

Congeneres ipſi duas alias facit, quarum quoque Icones exhibet. *Prior* ſub Cincli minoris nomine deſcribitur. *Altera* iiſdem quidem eſt coloribus, ſed caudam albam

&li-

& lineis nigris tranſverſim ſecantibus ornatam habet. Roſtrum quoque qua capiti jungitur craſſiuſculum, & ſenſim deinde magis magiſque attenuatum. Quia poſteriore ſui parte debilis eſt, ſuapte & per ſe *nidum* non conſtruit, ſed in alienis parit. Apud homines vivere non dedignatur. Captam maxime miteſcere tradit Philoſophus. Videtur in Coryis Thracum Regis convivio apud Athenæum appoſita, [illegible] quidem ibi extat, ſeu [illegible] legendum eſſe cenſetur.

CAPUT VIII.

De Vannello & Cercione Ave Indica.

VANNELLUS ſeu quod alis inſtar vanni aut ventilabri commotis ſtrepitum excitet, ſeu aliam ob cauſam ita dictus, Fulica quibusdam, Stymphalis veterum aliis, ſed falſo; quibuſdam à voce,
Bellon. de Avib. l. 4. c. 17. Plin. H. N. l. 11. cap. 37. Aiξ ſive Capella, Bellonio Parrus, Parus, vel Parcus de quo apud Plinium, dicitur. Alcyoni congenerem. Gelenius facit, Pluviali Geſnerus. Candidos reperiri audivit idem, niſi Lari fuerint. Sine criſta, iique aliquando colore fuſco, & maculis variis obſervati alibi. An Tremulus avis in provincia Salernitana dicta, quæ minor eſt Gallina, coloris fuſci, alte clamans, & velociſſime volans, quæque prope mare teſte Villanovano verſatur, & eum ſuper terra incedit, cauda tremit, unde ipſi nomen, ſit ejuſdem generis, diſquirendum cum Geſnero relinquo. Exactiſſime à Bellonio *deſcribitur*. Magnitudine inquit Plaridem vix excedit. Denſis admodum *plumis* contegitur, quæ in radicibus ſuis quæ corpus attigunt, omnino nigricant. Color enim alius eſt in parte exteriori. Avis inverſa, ſupinaque collocata, & alis ejus extenſis magna plumarum pars in ventre; & in femoribus nivei ſunt candoris. *Alæ* in ſuperiori quoque parte niveæ, in inferiori nigricant, &c. *Hepar* habet magnum, in duo partes utrinque diviſum. *Fel* in ea reperire Bellonius non potuit. *Inteſtinum* appendices habet.

Circa lacus & amnes verſatur: aquas tamen non ingreditur, ſed in planis & erica conſitis, ut plurimum degit.

Victus. Vermibus, muſcis, cicadis, bruchis, ſcarabæis & aliis *veſcitur*. Albos lapillos deglutire, certum eſt. Æſtate ſola *volat*, hyeme gregatim, & tam frequenti numero, ut prata etiamſi ampliſſima vix totum agmen capiunt. Alis eſt obtuſioribus, & inter volandum magnum ſtrepitum edit.

Vox. *Vocem* videntur Germani & Galli per nomen ipſi inditum expreſiſſe. Illi Kiwitz hi Dixhuict vocant.

Partus. Dum *pullos* fovet, ad hominem à quo nidum inquiri ſuſpicatur proxime accedit, & velut deditionem ſimulat, donec à nido abduxerit, ſæpe multæ unum hominem ita perſequuntur, ut eo facilius à nidis abducant.

Habetur in ciborum in Gallia deliciis, *Uſus.* & eodem quo lepus precio venditur. Adeo pingueſcit, ut ſaginata videatur. Geſnerus boni ſaporis & probi, ſed levis & tenuis alimenti eſſe comperit.

De CERCIONE quam Capellæ ſeu Vannello præmittere debuit, caudam enim motitat ita Ælianus. In India avis ad Sturni magnitudinem accedens, variis coloribus picta naſcitur, quæ & humanam vocem effingit, & Pſittacis vocalior, & majore eſt docilitate ac ingenio: non tamen humanum victum æquo animo ſuſtinet, ſed libertatis deſiderio famem potius quam ſervitutem deliciis ciborum refertam amplectitur. Urbes, quas Alexander in India excitavit, & Macedonibus incolendas dedit, ut Bucephala cum adjacente agro, & Cyropolis, aliæque ideo Cercionem appellant, quod ſimiliter caudam, atque Cinclus movet.

CAPUT IX.

De Pluviali & Charadrio.

PLUVIALIS. Rhintace forte Plutarchi, quia nihil in ejus inteſtinis excrementi reperitur, in agro Bononienſi Pivier, Gallis Pluvier, Germanis Pulver & Pulroſſ audit. Quomodo antiquis vocetur, ignorare ſe fatetur Bellonius.

Duo ejus *genera*, *flaveſcens* unum, *cinereum* alterum, quod Itali montanum vocant. *Genera.* *Pulli* Guillemot privatim vocantur. *Illud* Palumbi eſt magnitudine. Roſtro brevi, rotundo, nigro, acuto, & in extremo nonnihil adunco, *lingua* triquetra; totam inferioris roſtri canalem implente, prona parte fere cornea retuſa. Pennæ ſuperne fuſco albo luteoque colore ita diſtinguuntur, ut ferratæ appareant; cauda quoque lineis fuſcis luteis interſecatur. Poſtico digito caret. Inter anticos tres membranula interjicitur, major inter medium & extremum, minor inter eundem & internum. Bellonius plumas ejus luteſcere ſcribit, ſeu maculis luteis reſpergi.

Frequens eſt in Gallia, in Helvetia ra- *Locus.* riſſima. Bononiæ non raro in foro venditur.

Rore *victitare* prodidere quidam, quod *Victus.* in ventribus earum nihil inveniatur. Nihil falſius. Ex humidis campis vermes eruit. Scarabæos in diſſecta. Inveniet Bellonius. Lumbricos edere aſſerit idem, quia ſolum *inteſtinum jejunum* habet. Ideo in eo nihil invenitur. *Migratoria* eſt. Æſtate nulla in Gallia cernitur, vere paucæ. Non minore numero, quam quinquagenario volant. *Volatura* ventum ſequuntur,

raro adverſo tendunt, ut Bellonius prodidit.

Vox. *Vox* ipſis huit, huit ſibilo qui porrectis labiis edi ſolet ſimilis. Noctu ſolæ degunt; ſummo mane diverſis in locis ſpargæ conſpiciuntur, quartamque aut dimidiam milliarii partem occupant. Imminente die, ut ſimul conveniant, ſibilum, ſeſe mutuo vocantes emittunt. Uni in toto grege tanquam Regi obeditur. Huic vox maxime ſonora. Ad audirum undique confluitur. Aucupes *Appellatorem* vocant. Inter Cupedias in Gallia ponuntur. Ita ut in hominem delicati cibi nimium apperentem, ne Pluviali quidem oppoſita contentum fore, alicubi tanquam proverbio dicatur. Apparanda non exenteratur.

Aldrov. Ornith. l. 20. c. 65. *Pluvialem Cineream* Ariſtotelis Pardalum eſſe credit Aldrovandus, tum quod tota fere ſit cinerea, quod de Pardalo prodidit Ariſtoteles; tum quod maculata, unde Pardalo nomen. Pluviali ſimpliciter dicta eſt aliquanto major. Roſtro paulo craſſiori & longiori, poſtico digito admodum exiguo. Tota fere cinerei eſt coloris, & multis undique reſpergitur maculis, quæ inter cinereum, & caſtaneæ colorem ambigunt. Alæ caudam quæ brevis eſt, excedunt. Magna ex parte gregatim *volat*, nec ſingularem videris, quod apud Ariſtotelem legimus. *Vocem* frequentem nec gravem emittit.

Huc refer illam, quæ *Pluvialis Major*, Aldrovando. Roſtro eſt procero, ſupina parte per pectus, ventremque candicat. Majores alarum pennæ nigricant, pedes ſunt longi, & ad cæruleum vergunt. Digito poſteriore fere caret.

Charadrius Gazæ Hiaticula quod circa fluminum alveum & rivorum hiatus verſetur, qualis Ariſtoteli avis ſit, ignoratur. Nam colore & voce pravum eſſe, noctu apparere, interdiu aufugere, quod de ſuo Philoſophus reliquit, multis avibus competit. Et cum Ariſtoteles Icterum Chloreum ſeu Galgulum vocet, haud veriſimile videtur, eam avem Charadrium eſſe, quam in Perſide & raro quidem reperiri; atriis regum requiri, quod multi ei propter auxilium quod ictericis præſtare creditur, Albertus ex Heliodoro, Æliano & aliis aſſerit. Aldrovandus pro Charadrio aviculam exhibet corpore toto ex cinereo fuſcam, Roſtro brevi, ſi cum aquaticis, longo, ſi cum aliis conferas. Capite toto nigra vitta cinctam, cruribus oblongis & gracilibus, colore ad rutilum accedente, fronte & collo candicantibus, pedore nigreſcente. Quia interdiu latet, noctu progreditur, dedit proverbio locum. χαράδριον μιμούμενος, qui rem utilem occultat, dicitur. Ictericos ſolo aſpectu ſanare multi produnt. Philes Rubetam ſpectantem ictericia affici, rurſus Charadrion, liberari nugatur.

Ariſt. H. A. l. 9. cap. 11.

Helidor. l. 3. Hiſtor. Æthiop.

TITULUS III.

De Avibus Fiſſipedibus Herbivoris.

CAPUT UNICUM.

De Grue.

Martialis. Avis quam Gruem Latini à gruendo, Poëtæ Palamedis avem, quod is Trojano bello, quatuor literas φ ξ χ & θ, ordinem aciei, & teſſeras à Gruibus didiciſſe dicatur, vocant, Græcis communiter γερανός, quod colore cinereo & quaſi cano tanquam γήρα appareat; Tyrrhenis Tiris, & [illegible], Polyrrhænis [illegible] appellatur. *Genera* ipſarum apud Tartaros plura Venetus obſervavit. Sunt quædam alis *nigris*: aliæ *candidæ*, pennas oculis aurei coloris plenas habentes. Nonnullæ parvæ, pennis longis rubro nigroque colore perunctis inſtructæ; quædam denique magnæ, griſei cinerei coloris, oculos rubros & nigros habentes. In Cuba duplo noſtris ſunt grandiores. In alia Americæ parte rubras colore coccineo Columbus obſervavit.

Venet. Rerum Orient. l. 1. c. 64.

Deſcriptio. De *deſcriptione* non eſt quod ſimus ſolliciti. *Collum* ipſi duos dodrantes longum, quod Philoxenus ſeu os Eurixidis. F. ſeu Cytherius, gulæ circa piſces mancipium, ſibi optabat. Anterior ejus pars ad latera nigricat, prona albet. Vertex cum macula rubente niger. Omnia reliqua cinerea præter majores alarum pennas. In alis retro verſus caudam pulvæ & criſpæ ſunt, quas auro & argento ornatas juvenes pilis affigere ſolent. *Arteria* aſpera penitus in carnem ad os ſternon inſeritur. Ideo non mirum ex tam longinquo audiri.

Athen. Dipnoſ. lib. 8.

Locus. Nulla non in orbis parte viſuntur, univerſum enim fere, caloris amicæ, peragunt. Circa Hebrum, Strymonem & Cniſtrum magna ipſarum copia. Ex Thracia, ubi æſtate vivunt, hyeme ingruente trajiciunt in Lybiam: ibi in Ægypto & in Æthiopia hyemen tranſigere Ælianus prodidit. De Tartaria ſuperius diximus, quæ vero de Pygmæis Plinius habet, fabuloſa ſunt. *Cibus* ipſis fruges, & herbæ.

Æl. H. A. l. 3. c. 13. Plin. H. N. l. 4. cap. 11.

Victus. Illud & Suidas innuit, cum dicit, [illegible] Grues agricolæ depaſcebantur agrum noviter tritico ſatum; & Mantuanus cum ſcribit.

> *Strymoniæ de more Gruis, quæ ſemina campi*
> *Jacta legens aqua tepido ſub ſydere libra.*

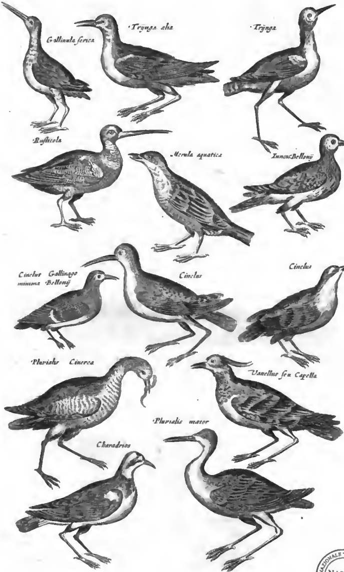
Mantuan. l. 1. de colum. temp.

Hoc apud Claudianum legitur.

> *E Nilo Pygmæa Grues poſt bella remenſo*
> *Ore legunt rubri germina cura maris:*

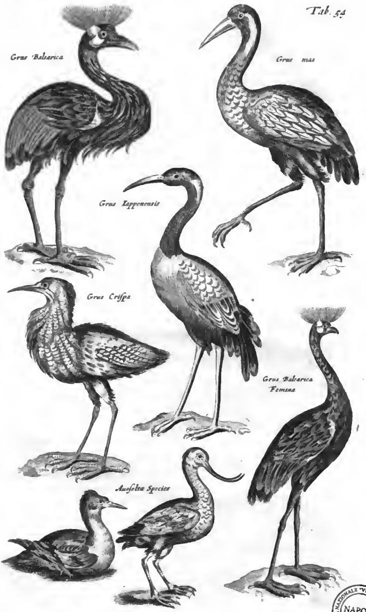
Putantur tamen & ſerpentibus interdum veſci.

Mo-

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Partur. ÆI.H.A. l. 5. c. 2.

Moventur *in Venerem* cum obvio vento ad occidentem fugiunt. Fœmina ſtante ut Paſſeres, non ſedente ut Gallinæ, coëunt. *Ova* bina, inter quæ lapidem fortuito etiam inventum deponere ſolitas, Albertus Coloniæ per annos aliquot obſervavit, nec plura pariunt. Quomodò *excludant*, à nemine quantum ſciam hactenus proditum eſt.

Vox. Virgil. Æneid. l. 10. Lucret. l. 4. Ariſtoph. in Avib.

Vocem ipſarum Græci per κλαγγάζειν vel κλάζειν; Latini per clangere & clamare exprimunt, quod intenſo & magno cum impetu prolata vociferentur. Ariſtophanes γέρανοι κρώζουσαι nuncupat Q. Calaber τανυφθόγγους, id eſt longum & protenſum ſonum edentes dicit.

Ætas.

Ætatem earum diverſi diverſimode definiunt. Honorius anno octavo ſeneſcere tradit. Leonicus Tomæus quadraginta continuis annis unam domi aluit. Ariſtoteles pennas Gruum in ſenectute nigreſcere tradit. Seu quod pennarum earum natura albicet, pluſque humoris ſeneſcentibus iis conſtituatur, quam ut facile putredini pateant: ſeu quod terreſtris humidi ipſarum natura à calore imminente non ſatis concoquatur. Solinus fulvas reddi ſcribit. Ingrediendo pedes ante ſe jaciunt, & implumes tam celeriter aliquando currunt, ut curſu hominem vincant.

Ariſt. de gen. l. 5. cap. 5.

Volatus.

Nec minor *Volatus* velocitas. Cyrus per intervalla locorum ſuos tabellarios ita diſpoſuiſſe legitur, ut fatigatis recentes & nocturni diurnis ſuccederent; ſic volantes Grues ſuperarentur.

Plutar. in Ariſt. ÆI.H.A. l. 2. c. 1. Tzetzes.

De *Migratione* mira ab Autoribus produntur. Ex Græcia Mæmacterione in quem Æquinoctium incidit, diſcedere notavit Plutarchus; ex Helvetia XI. Septembr. audivit Geſnerus. Thraciam relictam ad Hebrum fluvium conveniunt, & in turmas diſponuntur. Maxima nata luſtrato ter exercitu, corruit; ſepulta ad iter in Ægyptum accinguntur. Volant alte, ſeu ad proſpiciendum, quod Plinio & Iſidoro placuit, ſeu ut, conſpectis in tempeſtatem nubibus in terram ſeſe referant. Exacte ſecundum ventem ſervant, raro contra impetum niſi fugiendo nituntur. Et in tergo præter volantum colla & capita reponunt. In volatu trianguli formam efficere animadverſum ab Ariſtotele. Ejus autem ſummo angulo aër ab iis adverſus pellitur: deinde ſenſim ab utroque latere, tanquam remis ita pennis curſus avium levatur. Baſis trianguli tanquam à puppi ventis adjuvantur. Tempeſtate mota, vel in triquetram figuram conducto agmine cuſpide ejus circumfluum aëre ſcindunt, vel immixtæ glomerantur in orbes, vel contentæ in ſinum falcatæque feruntur. Literam ypſilon quibuſdam exprimere; Λ vel λ aliis creduntur. Unam ſequi ordine litterato, & penatum notis inſcribi aëra, certum eſt. Ducem quem ſequantur ex robuſtis & ſeniotibus eligunt. Ubi eum defatigatio, quia non habet, ubi nitatur, cœperit, proximam iis quæ acquievere ſubſtituunt; eaque viciſſitudo in omni curſu ſervatur. In extremo agmine per vices qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem voce contineat. *Excubias* habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinentes; qui laxatus ſomno & decidens indiligentiam coarguit. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes, Dux eum aliis erecto providet collo ac prædicit. Lapidem deceſſuras deglutire auri indicem poſtquam deciderit utilem, ſeu ut ita facilius ventorum turbini pondere reſiſtatur, quod Ælianus voluit; ſeu ut de via feſſæ, & quietem parantes, jactu terram & aquas explorent, quod Ariſtophanes Byzantius credidit, prodidete quidam. Roſtro eum ſuſcipere, ne in volatu navis inſtar fluitent, Maximus Tyrius ſcripſit; ut vocem Taurum montem Aquilis plenum cohibeant, alii: Falſum id Ariſtoteles reliquit: lapides pedibus complecti, cum digitis iis incurvantur ex Alberto habemus. Certum eſt, inquit Plinius, Pontum transvolaturas, primum omnium anguſtias petere, inter duo promontoria Criu metopon & Carambim; mox ſaburra (ſed non ut alantur, quod Ælianus fabulatur) ſtabiliri. Cum medium tranſierint, abjici lapillos è pedibus, cum attigerint continentem è gutture & arenam. Cum ab Ægypto in Europam avolant. Duces non adhibent.

Plut. de ſolert. Animalium. — Cicer. 4. de Nat. Deor. l. 2. Plutarch. lib. cap. Lucan. l. 5. — Ariſt H. A. l. 9. c. 10 — Plin. H. N. l. 10. cap. 23. Solin. Polyhiſt. cap. 10.

Affectus.

De *Antipathia* hoc dantaxat occurrit, ab Aquila infeſtinari. Ita inter ſe interdum ira exardeſcere, ut dimicantes capiantur. Viſus aliquando mas fœminæ ad internecionem uſque undecim vulnera inflixiſſe, quod pullos quo minus ſe ſequerentur, abſtraxiſſet, ſi Alberto fides eſt. Quæ de *Pygmæorum* cum Gruibus *pugna* ab Ariſtotele, Philoſtrato, Menecle & aliis produntur, fabuloſa eſſe ex Strabone cognoſces. Adventus earum, Arationis tempus indicat. Si vel vociferantur, vel per apertum ſponte trepidant; nec ſeſe audacius æthræ committunt vel veſpere, & ad multum tempus volant, tempeſtatem minantur: Si mane & gregatim volent, ſerenitatem promittunt.

Ariſt. H. A. l. 8. cap. 12. Strabo l. 1. Georg. Heſiod. in Die. Theophr. l. de ſignis tempeſt.

Uſus.

Uſus earum olim *in cibis* expetitus. Indi ovis veſcebantur, ut Strabo habet. Varro Grues Melicas apud Gellium inter ἰδιώματα repoſuit. Grues oculis conſutis in tenebris ſaginatos Plutarchus teſtis eſt. De ſuis temporibus *Plinius*. Cornelius Nepos qui Divi Augusti principatu obiit, cum ſcriberet turdos paulo ante ſaginari cœptos, addidit, ciconias magis placere, quam

Strab. l. 15. Gellius. l. 7. c. 16. Plut. l. de eſu Carnium.

grues: cum hæc ales inter primas expetatur: illam nemo velit attigiſſe. [Plin. l. c.] Sed & bodie hybernos apud Gallos cibos nobilitat. Inaſſant caryophillis per foſſas & pipere. [Bruijer. l. 15. de re cib. c. 59.] Tenereſcunt, ſi ex ficu ſuſpendantur. Galenus, Ægineta, & alii carnem earum inter fibroſas & duras repoſuere. Anaxandrides, cum Iphicratis nuptiarum cum Thraciæ Regis filia convivium ridet, Gruem ibi fuiſſe, quæ frontem diſtenderet, hiante podice, diſciſſis lateribus, dicit. [Athen. lib. 12.]

Quantum *ad Medicinam*, Torminoſis in cibo proſunt. Jus vocem clarificat, & ſperma auget. *Caput*, oculi, ventriculus exuſta in pulverem fiſtulis & varicoſis ulceribus inſperguntur. *Adeps* omnes duritias cum Anſerino diſſolvit. Pulmonis vulturini dextræ partes venerem excitant viris adalligatæ gruis pelle. Penna ſerpentes ſtupidos reddit.

Et hæc de Grue in genere ſufficiant. *Speciem* quod attinet, quia Balearicam Plinius Cirrhos in capite more Pavonis gerere ſcribit, Aldrovandus eam ſubſtituit, quam Bellonius cuidam Ardeæ generi adſcribit. [Plin. H. N. l. 30. cap. 15.] Vulgaris eſt Gruis magnitudine, & eodem plane corporis habitu, roſtro è cinereo fuſco, vertice nigro, in quo cirrhus erectus naſcitur, plurimis tenuibus & ſubtilibus aurei coloris pennis. Vtrinque in temporibus maculam habet oblongam, candidam, ex cujus inferna parte utrinque oriuntur palearia roſei carneive coloris. Collum, pectus, venter, cruraque tota ex cinereo fuſca ſunt. Circa caput viride invenitur. Alas erigit, & quandoque velociſſime currit. *Veſcitur* herbis viridibus, quandoque furfuribus & bordeo. Sub noctem altos parietes aut arbores more Pavonum quærit.

De Japponensi nihil ſingulare occurrit. Tota fere candicat, roſtro, collo inferiori, pedibus & alis internis exceptis. Vertex capitis inſigniter rubet, ac nigris maculis reſpergitur. Media pars colli inferior nigricat. Sub alis pennæ dependent ſatis magnæ, multis inſignitæ appendicibus, nigræ; cætera tota avis nigricat.

H I.

HISTORIÆ NATURALIS DE AVIBUS.

LIBER VI.

De Avibus Exoticis, Americanis inprimis.

TITULUS I.

De Avibus Exoticis Terreſtribus.

CAPUT I.

De Manucodiatis in genere & in ſpecie.

Poterant & iſtæ ſuperioribus inſeri, niſi accuratam, pleramque deſcriptionem Authores nobis invidiſſent. Hac quia deſtituimur, dicendum promiſcue de illis erit, ne aliquid in hiſtoria Avium ſcitu dignum omiſiſſe videamur. Si quid occurret, quod ſuperioribus annecti poſſit, Additamentis Deo volente inſeretur. Incipiemus à Manucodiatis ſive avibus Dei, ut Moluccani vocant. Hæ aliis interdum Apodes Indicæ: interdum Aves Paradyſi, ſeu ob corporis ſpeciem, ſeu quod ubi locorum naſcantur, unde veniant, quo ſeſe recipiant, ignoretur, vocantur; quamvis & ad Physonem fluvium quædam obſervatæ ſint, quibus idem, ob miram corporis ſpeciem, & plurimam colorum diverſitatem, nomen inditum erat, & in Ægypto fuſcæ & ſubrutilæ Monedulis minores, ſub eodem nomine videantur. Magnitudo certa non poteſt illis adſcribi, quædam hirundine paulo majores viſæ ſunt. In Java columbarum magnitudine obſervari, à ſe Pica maxima non minorem viſam, Scaliger reliquit. Omnibus peculiare eſt, ut pedibus careant (quamvis Ariſtoteles nullam abſque pedibus avem dari aſſerit, & Pigaffetta pedes illis palmum unum longos aſſignet) & in cauda veluti fila quædam vel nervos obtineant. *Caput* ipſis non rotundum, ſed preſſum, nucis juglandis ferme magnitudine. *Roſtrum* non omnibus æque magnum, neque ejuſdem etiam coloris. *Alæ* & cauda expanſæ, Accipitrinis Milvinisque magnitudine reſpondent. Pennæ ſunt tenuiſſimæ, & præter tenuitatem pennis Pavonum fœminarum ex toto perſimiles. Alæ in arctum contrahi, vel in latum diffundi pro animantis lubitu nequeunt, ſed naturaliter uno tantum eodemque modo perpetuo conſiſtunt. *Dorſo* fila gemina annectuntur, tres & amplius palmos longa, neque exacte rotunda, neque perfecta angulata, ſed figura inter quadratum & rotundum media. Intus continuata ac perpetua, pinguedine totæ expletæ ſunt. Falſo perpetuum *volatum* exercere, quod non niſi mortuæ in terra vel mari inveniantur, traduntur; nec verius affirmatur rore duntaxat *paſci*, & *ova* in maſculorum dorſi cavitate incubari & excludi. Sane quiete neceſſario indigent, & filis illis in cauda facile ramis arborum annectuntur, nulla hactenus in viſarum dorſi obſervata cavitas; & cum tum alte volent, tum animalia ſunt perfecta, quomodo rore, qui prope terram naſcitur, nec ſolidum alimentum ſuppeditat, illas ali dixeris? Magni à Moluccarum Regulis fiunt, qui ſe, ſi illarum pennas portent, in prælio vulnerari non poſſe, etiamſi in prima acie collocati fuerint, credunt.

Scaliger Exerc. l. 228. l. 2.

Species ipſarum quinque deſcribit Aldrovandus. *Prima* hirundinem magnitudine, & forma, ſi corpus ſpectes, pene æquat. Pennarum ambitus diſcolor eſt, ſed admodum venuſtus, & viſu undique jucundiſſimus. *Caput*, quale Hirundinis, & pro corporis parvitate majuſculum: cujus plumæ, quæ ſuperiorem partem à prima cervicis vertebra ad roſtri uſque initium exornant, breves ſunt, craſſæ, duræ, ſpiſſæ, colore luteo egregie micantes, & ad inſtar puriſſimi auri, radiorumque ſolarium more reſpondentes: reliquæ, quæ mentum contegunt, molliores, tenuiores, & ex cyaneo *Species.*

mire virides, ut in Anatum maſculorum capitibus, dum lucidiſſimo ſideri obvertuntur, conſpicimus. *Roſtrum* quam Hirundini prolixius. Alarum pennæ forma Ardearum ſimiles ſunt, tenuiores tantum, ac longiores, fuſcæ, inter nigrum, & ruffum fulgentes: quæ una cum cauda in orbem expanſæ, rotæ ſimilitudinem exhibent. Etenim plane immobiles ſunt, & veluti infixa quædam ſpicula cuti adhærent. Cæterum minores quoque aliæ pennulæ, eæque profecto haud paucæ juxta ſingulas majorum pennarum, quæ alas conſtituunt, origines, exoriuntur, quæ ſupra majorum principia extenſæ, ea obtegunt, dimidio quiſquiliaræ, ruffæ, coccineæve, cætera croceæ, & fulvo auri colore ſplendidæ, multum mehercule gratiæ ac venuſtatis aviculæ ob eximiam illam & ſingularem colorum diſparitatem conciliant. Corporis reliqua moles tota pennis fulvis in ruffum vergentibus obducitur, ita tamen ut aliquid adhuc inter eas diſcriminis advertas. Nam quæ in pectore & venrre collocantur, & frequentiſſimæ ſunt, & pariter latiſſimæ duorum triumve digitorum amplirudine fulvo ſunt colore, & eo quidem nitidiſſimo, haud ſane alio quam jecur ipſum ſplendentes. Quæ vero dorſo infiguntur, rariores, neque ita frequenres ſunt, atque inſuper amplis diviſuris pennarum omnino Ardearum tergo adhærentium ſimilitudine hiant: neque etiam ad tam inſignem laritudinem accedunt: aut præſtantem illum hepatis colorem ædequant, quinimo puniceo potius colore, carni æmulo, obſcuriore etiamnum relucent. Fila illa gemina quæ dorſo annectuntur, quodammodo nigra ſunt.

Altera caput habebat album fere, maculis luteis, aureiſque perfuſum, oculos pariter luteos, cilia rubicunda, roſtrum inter luteum, & viride medium, duos digitos longum, in ſupina parte quodammodo recurvum; *linguam* rubicundam, longiuſculam, acutam, Picorum haud plane diſſimilem, ad lacinanda animalcula perquam idoneam. In pectore aliquo pacto rubeſcebat. Venter, dorſum, & alæ candicabant, hæ tamen ſuperius ubique, & in fine erant ferrugineæ. Dorſum primo ad flavum quodammodo tendere videbatur; poſteaquam vero uropygium attingit, ad rubicundum, ſeu ferrugineum colorem vergebat. Alarum longirudine, utpote, quæ quinos palmos adæquant, primam ſpeciem ſuperabat. Caudæ pennæ, ubi dorſo inſeruntur, candicabant: cætera ferrugineæ erant. Ejus duæ pennæ reliquas duorum palmorum longitudine vincebant, & reliquæ etiam quam in prima longiores aderant. Carebat hæc avis geminis illis filis, quæ omnibus è dorſo enaſci ſupra dixi: quare vel itineris longirudine, vel temporis vetuſtate decidiſſe ea judicandum eſt, non autem fœminam ideo dicendam, ut perperam vulgus hactenus ſibi perſuaſit. Duarum vero longiſſimarum illarum pennarum fortaſſis ad velociorem motum uſus fuerit.

Tertiam ob corporis longitudinem *Hippomanucodiatam*, quoniam longiorem videre mihi nunquam contigit, appellare placuit, quæ videlicet à principio roſtri ad caudæ, & alarum extremitatem tres dodrantes longa erat; & ad duos palmos, cum alæ complicatæ ſunt, lata. Roſtrum erat ſatis aduncum, in ſupina maxima parte, tres digitos longum, inferna vero paulo brevius. Tota vero avis erat alba prærer nempe collum, & ventrem, quorum color eſt caſtaneus. Superior capitis pars ferruginea, quem colorem flavus excipit, ut hunc viridis. Prope dorſum pennæ admodum prominebant longitudine duorum, vel trium digitorum. Erat prætterea unicum duntaxat Avi filum, idque aſperiuſculum, & admodum flexibile, quare alterum caſu quodam amiſſum fuiſſe exiſtimare debemus.

Quarta à roſtri principio ad alarum extremitatem uſque commenſurata duos dodrantes explebat. Roſtrum pro corporis exiguitate longiſſimum, nigrum & quodammodo aduncum. Capitis, colli, & alarum pennæ nigreſcebant, ubi tamen roſtro adnectebantur, flaveſcebant. Cirrhum prope cervicem tres propemodum digitos altum habebat, rigidum, coloris flavi, quique ex ſetis potius, quam pennis conſtare videbatur, atque eo maxime à ſubſequenti Manucodiata differebat.

Ultima magnitudine eſt Turdelæ, miræ levitatis, alis oblongis prædita, teneris & viſui perviis, & pennis (ſi pennæ dici poſſunt potius quam ſetæ: deplumes enim ſunt) duarum longis, anguſtis, nigris, duritie cornea; pedes nulli, perpetuo volat, nec uſquam quieſcit, niſi in arbore aliqua, longis illis ſetis ramo implicata pendens. Nulla navis tam celeriter pergit, & tam procul à continente, quam non circumvolet.

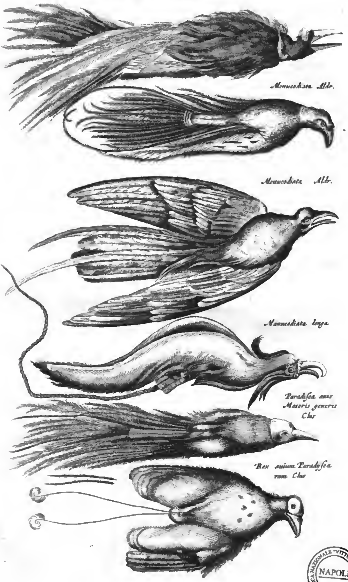
Huc Rintace creſiæ pertinere videtur, quæ ovi magnitudine, gallinacei forte, in Perſis naſcitur. Heſychio & Phavorino avis eſt quam [illegible] id eſt columbæ magnitudine. Nonnullis Pluvialis avis dicitur, nec ſolido cibo veſcitur.

CAPUT II.

De Avibus Daje, Guitguit, Maja, Xochitenacatl, Et Iajauhquitotol, &c.

AMericanis nominibus utimur, quia de Exoticis nos aucturos recipimus. Poſ-

Auis Paradiſia S Manucodiata

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Poſſent & Latina imponi; quod Nierembergius fecit; ſed metuimus, ne Lectoris judicium turbetur. Unicuique ad ſua genera unamquemque revocare licebit. Avis *DAIE* columbam non excebit. Nidum quatuor ſpithamas altum, locis fabuloſis, cauda ac pedibus excavat. In eo *ova* pet-imbres anſerinis majora, & pugnum fere lata, quinquagena plurave, citra ullum albumen, craſſæ & pinguis ſubſtantiæ, ponit. Excluduntur hæc citra incubantis parentis opem atque teporem. Excluſi pulli ſtatim evolant. Avis eſt eommode edulis. Ova aſſa coctaque boni & pinguis ſunt alimenti; frixa mali & concoctu difficilis.

Nie-remb. Naturæ Exot. lib. 10. c. 6. GUIT GUIT minima eſt avicula, Regulo ſimilis, viridi colore, & ſuavi nutrimento. Ea eſt naturæ rerum vis, ut hæc tanta avis ac fere nulla, audeat perſequi corvorum examina, eoſque cogat ubilibet latitare, & ſe adverſus illam arundinetis tueri. Corripetam Nierembergius dixit.

Idem lib. cap. 7. MAJA colore fulvus eſt, & in colli poſtica parte caput (dictu admirandum, & nulli alii animali conceſſum) ventriculus, primumque nutrimenti receptaculum, ſi Authoribus credendum. Gregatim in Cuba volant, & Oryzæ cujus maximus apud eas gentes proventus, ſata devaſtant. Cedunt menſis, & grati multique nutrimenti eſſe dicuntur.

XOCHITENACATL columbæ eſt par, roſtro craſſo acuminato & nigro, *Oculis* nigris, iride lutea, alis caudaque albo & nigro colore variatis, tænia nigra à roſtro ad dextrum uſque pectoris procedente, alis vero circa priores partes etiam luteis, ac univerſim reliquo corpore pallenti, ſi demas pedes & crura quæ fuſca ſunt, & ungues ipſos, qui ex albo nonnihil palleſcunt, *Vivit* juxta arbores floridas, quarum melligine *victitat*. Educat ſobolem, habeturque à Tototepocenſibus apud quos eſt frequens, maximi.

Idem l. c. cap. 10. JAJAUQUITOTOTL corpuſculo ſturnum æquat. Viridi, cyaneo, fulvo & cinereo variegatum. Dum illi ab extrema cauda pennæ prodeunt reliquis longiores, priori parte depiles, in extremitate cyaneis ac nigris ornatæ pilis. Videtur ad Paſſeres Indicos referri poſſe.

CAPUT III.

De Avibus Tuputa, Tentzon tototl, Tritono, & Hoactzin.

Nie-remb. Hiſt. Nat. Exot. l. 10. c. 14. INſolens in TUPUTA natura. Viva tota vermibus ſcaturit. Hos pro carne. habet, his ſingula membra imbuta: præter hos & pellem nihil carneum. Cutem non perforant denſis exornatam pennis. In carectoſis & herboſis locis verſatur, ad proceras arbores nauſeat. Hæc ab Hernando habemus, ſi eximiæ fidei is author eſt.

QUAPACHTOTOTL octo nucias longa eſt, ac totidem cauda; Roſtrum è cyaneo nigrum, longiuſculum incurvumque, oculi nigri, iris alba; pectus cinereum, ac inde ad caudam uſque venter niger, cauda ex nigro fulveſcens, alæ vero collum atque caput fulva. Riſus humani eſt æmula, hinc Ridibunda quibuſdam. Et propterea inauſpicati ominis infamia Indis erat infenſa.

TENTZON TOTOTL appellatur avicula Paſſere minor, colore fuſca, pilis quibuſdam ad roſtri radicem circumcirca propendentibus, barbæ inſtar. Inde nomen uſurpavit.

TRITONUS pulcherrima, & mirifico colorum ornatu variegata proditur, Patria ipſi Hiſpaniola. Tribus vocibus canit. Scilicet pæne indiviſibilibus modulis variat cantum, ab avita voco in alias ſubitu dilapſa, ut videatur una omnes edere, unoque ſpiritu multos formare tonos, tanquam ſi à tribus gutturibus fabricarentur. Nie-remb. l. 10 H. N. E cap. 34.

HOACTZIN Gallinæ Indicæ fere eſt magnitudine, roſtro incurvo, pectore candido in luteum inclinante, alis caudaque maculatis per intervalla pollicis, colore candido & pallenti, dorſoac ſuprema parte colli fulvis, ſed utriſque in fuſcum colorem inclinanribus, præterea etiam & temporibus uſque ad roſtrum & oculos. Unguibus nigris; ac fuſcis cruribus Geſtat criſtam è plumis è candido in pallidum colorem vergentibus, ſed dorſo earum nigro. *Veſcitur* anguibus. *Vivit* in calidis regionibus, qualis eſt Yautepecenſis, magnaque ex parte arboribus juxta flumina conſitis inſidet. Apparet Autumno. *Vox* ei magna, & ululatum quendam repræſentans. Inauſpicata ab incolis habetur. *Uſum* in *Medicina* invenit. Oſſa dolorem cujuſvis particulæ humani corporis lancinatione ſedant. Suffitus quoque plumarum, mentem reſtituit his è morbo aliquo ea patum conſtantes evaſere. Pennarum cinis intra corpus ſumptus, morbo Gallico affectis opera mirabili medetur.

CAPUT IV.

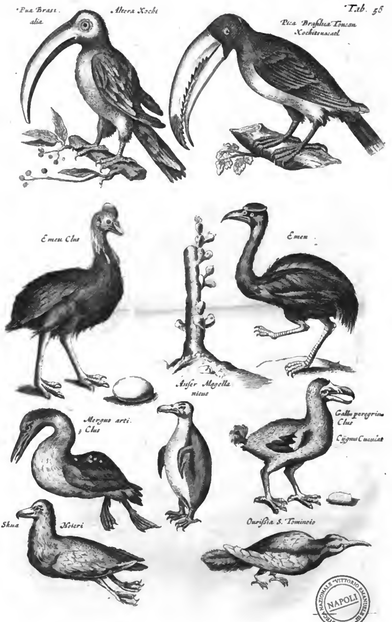
De Ave Emeu.

AVem Emeu ſeu Eme Cluſii potius verbis, qui eam accuratiſſime deſcripſit, quam meis depingere malo. Hæc, inquit iſte, dum ſurrecto capite incedebat, quatuor pedum, & aliquod unciarum altitudinem excedebat: nam collum à ſummo capite ad dorſi initium tredecim pæne uncias erat longum, ipſum curpus binos pedes latum, femora cum cruribus uſque ad

ad pedum inflexionem decem & ſeptem uncias longa; corporis autem ipſius longitudo è pectore ad Uropygium trium pedum ferme erat. *Pennæ* ſeu verius plumæ totum avis corpus cum infima parte colli, dorſo & pectori proxima, atque femora tegentes, perpetuo erant geminæ, ex eodem parvo brevique tubulo prodeuntes, & ſibi invicem incumbentes; ſuperna quidem paullo craſſior, inferna vero tenuior, & delicatior, illæque variæ longitudinis, ut in ſimilis avis exuvio, quod Chriſtianus Porretus Leydenſis pharmacopæus diligentiſſimus, habebat, obſervabam. Quæ enim in infima colli parte breviores erant, quæ in medio corpore & lateribus longiores, ſex videlicet aut ſeptem unciarum, quæ autem in extremo corpore circa oropygium (nam cauda carebat) novem uncias longæ & reliquis duriores. Quanquam omnes duræ aut rigidæ, attamen non latæ, ſed anguſtæ, & rariorioribus lateralibus pilis ex adverſo ſitis præditæ, nigri coloris; quæ tamen circum femora ad cinereum fere tendentis, nigro permanente nervo, ut in reliquis: eam vero formam, & ſitum habebant illæ plumæ, ut à procul aſpicientibus, non plumis ſed villis duntaxat tectum ejus avis corium exiſtimari poſſit, quale urſinum eſt, & alis carere, tametſi alas haberet, ſed ſub plumis latera tegentibus latentes, & quatuor majoribus pennis nigris præditas, ut in exuvio obſervabam, tametſi illæ abruptæ eſſent, nec de illarum longitudine ceati aliquid ponuntiare poſſim; caules tamen confracti ſatis craſſi, durique & ſolidi erant, atque in extimam alæ partem alte penetrabant. *Alæ* vero pars ſuperior corpori contigua pennas ſive plumas veſtitrices, illis ſimiles, quæ adhuc in pectore retinebat; adhoc enim patas hujuſmodi alas cenſendum, ut currentem adjuvent, quia hanc avem non eſſe volucrem, nec à terra tolli poſſe arbitror. *Crura* in ambitu quinque unciarum craſſitudinem ſuperabant, crebriſque corticibus ſeu ſquamis latis tecta erant, præſertim ſupra pedis inflexionem. *Pedes* habebat craſſos, duros, tribus craſſis digitis præditos, prona parte velut ſquamis tectos, ſupina prorſus calloſos: quorum medius, qui reliquis longior, tribus articulis conſtabat, interior uno, exterior binis. Omnium *ungues* valde magni, binas pæne uncias longi, craſſi, duri & cornicei: Ejus *caput* exiguum pro avis magnitudine & fere glabrum, coloris ex atro cærulei cum colli ſuprema parte, in quo apparebant rari pili nigri; oculi paullo ſupra roſtri fiſſuram magni, ardentes & truces, leonis oculis pæne ſimiles, quos cingebant niger pili, quemadmodum & meatus illos aurium parvos & detectos, quos pæne oculos habebat. *Roſtri* prona pars, quemadmodum arcuata erat, paulloque ſupra mucronem binis foraminibus, narium uſum præbentibus, prædita à cujus medio ad capitis uſque verticem porrectum diadema aſſurgebat corneæ ſubſtantiæ, tres fere uncias altum, coloris ex flavo fuſci, quod cum plumario defluvio cadere, & cum plumæ renaſcuntur, novum creſcere intelligebam. Supina roſtri pars, ab ejus ſciſſura ad extremum mucronem quinas uncias longa. Anterior colli pars quatuor pæne uncias infra roſtrum, bina velut membranacea palearia, ſeu barbulas, propendentia habebat duas uncias longa, coloris rubri miniati. Poſtea ſimiliter colli pars deplumis, à capite ſecundum longitudinem rubri miniati coloris erat; deinde infirma ejus pars aliquot rubris plumulis, quibus nigræ intermixtæ tecta. Cæterum tametſi hæc avis aliquas notas habere videatur cum ſtruthiocamelo communes, velut exiguum caput, natura pæne calvum, quodque ſine delectu vorat quidquid objicitur. *Pedes* tamen biſulcos non habet, ſed tribus digitis præſtitos, ut ante diximus, ſine calcari, otidis ſive tardæ pedum modo: ideoque adeo firmos & robuſtos, ut in illuſtriſſimi Comitis horto, (quem cum ipſo Comite ingreſſus eram ut avem conſpicerem) arborem humani femoris craſſitudinem æquantum prorſus contuſam viderim, & ejus corticem ſublatum ab hujus avis, comite, id aſſerente, pedibus & unguibus: etenim non roſtro antrorſum, ſed oblique ſe convertens, averſis retrorſum pedibus, eos, cum quibus pugnabat, impetere ſolebat.

Victus.

Licet vero quæcumque objiciebantur voraret, ut aurantia mala integra, & ſimilia: ordinarius tamen ejus *cibus* erat ſimilagineus, ſive primarius panis, quem in magna craſſaque fragmenta diviſum, objectum vorabat, maxime enim recentibus gallinarum ovis delectari intelligebam, quæ integra cum ipſa teſta glutiebat, ſi autem parum firma eſſet valetudine, illa ipſa integra per anum rejiciebat, deinde rurſus ea vorans retinebat & concoquebat. Mihi autem affirmabant, hanc avem fuiſſe marem, & ex poſtica parte penem, cameli inſtar, interdum exerere eſſe conſpectum. Audio porro, illas naves quæ anno à Chriſti nativitate milleſimo ſexcenteſimo tertio ex Moluccis in Hollandiam redibant, binos ſimul aves quidem attuliſſe, ſed in itinere mortuas projeciſſe; tametſi earum exuviæ ſive coria, ob raritatem, conſervari potiuſſent: illius avis aliquot ova nihilominus relata certa terna aut quaterna eodem anno Amſtelredami conſpiciebam à mercatoribus redempta, & paullo etiam ante unum Leydæ apud Porretum videram, omnium, mea opinione, maximum & pulcherrimum:

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

mum: dimenſi enim per longitudinem ambitus, quindecim unciarum erat; per tranſverſum autem, duodecim, aut paullo amplior, ut propter amplitudinem pro quodam vaſe non minus haberi poſſet, quam ſtruhiocameli ova, quibus, teſte Plinio, veteres nonnunquam utebantur, & adhuc noſtra ætas ejus rei gratia uſurpat; nam non ſemel videri memini ſtruthiocameli ova argento excepta & incluſa, poculorum vicem præbere. Hujus tamen avis *ovi* teſta non erat valde denſa, nec alba veluti ovorum ſtruthiocameli, ſed extrema parte vireſcentis ex cinericio coloris, & perpetuis, ſaltem creberrimis, quaſi tuberculis ſatura viriditate præditis ornata: illorum autem quæ Amſtelredami conſpiciebam, onum ejuſdem pæne erat cum illo magnitudinis, formæ & coloris, quædam vero magis orbiculata, aliqua minora, nonnullorum etjam color dilutior, & minus elegans. Porro mihi relatum, hujuſmodi aves Moluccarum inſularum non eſſe peculiares, ſed etjam in Sumatra ſive Taprobana, vicinoque illis inſulis continente reperiri.

CAPUT V.

De Avibus, Xochitototl, & Auris.

XOCHITOTOTL, forma æmulatur paſſerem noſtrum, multicolor eſt penna, pallet, nigreſcit, candet: partim quoque eſt fuſca. Ubique incola. Vermiculis & exiguis ſeminibus veſcitur. Ex arborum ramis nidum conſtruit pendulum. Ibi intubat ovis.

Nieremb. l. 10. c. 41. Herrera Decade 3 l. 3. c. 9. Hiſtoriæ Novi orbis.

AURA aliis Gallinaſſa aut Gallinaſſo, in maritimis locis Zamuro, Peruanis Suguntus, Mexicanis Tropillotl, dicitur. Corvinum eſt genus, & ad magnitudinem Aquilæ accedit, quibus vix Gallinas ſuperat. Color illi niger, Roſtrum Pſittaci inſtar. Frons depilis plicatili cute obtegitur, circumſtant pili rari & nigri ſimiles Æthiopum. Crus habet fuſcum. Aduncum unguem & atrum. Hernandes incertæ *originis* eſſe credit, nec ſciri ubi nidificent & educent prolem. Frequentiſſimas omnibus Hiſpaniæ nova angulis hodie ſcimus. *Pernoctant* in arboribus & rupibus, mane advolant ad urbes, & ab editioribus locis plateas ſpeculantur.

Victus. Quicquid immundum eſt aut exanime devorant, nec à ſtercore humano abſtinent, fœde ingluvie famoſæ.

Partus. Pullos Acoſta albos eſſe ſcribit; adoleſcentes in corvinam nigredinem degenerant.

Volatus. Gregatim *volant*, & ſublimipetæ ſunt. Nec clamant, nec canunt raro murmure contentæ. Ingratus ab eis odor. Si quis inſequatur, exonerant ſe ut leviores volatui ſint, pari feſtinatione evomendo quicquid glutierunt.

Uſus. *Uſum* invenere in *Medicina*. Caro ſi edatur, Gallicum morbum juvat. Pennæ exuſtæ cinis vetat pilos naſci, æque ac ſtercus formicarum, vulnera quoque medicatur. Stercus drachmæ unius menſura potatum prodeſt melancholicis. Cor ſole exſiccatum impenſe odorum eſt. In aliquibus Provinciis lege lata pœna infligitur occidenti has aves. Reginam Aurarum.

COZQUAUHTLI Indi vocant. Accedit magnitudine gneſiis Aquilis, alii gallinæ Ægyptiæ parem faciunt. Corpus univerſum præter collum & eas partes quæ juxta pectus ſunt, ex nigro purpureſcens, fulvum eſt ac pullum. Alæ circa exortum nigræ, cætera cinerea; deſuper vero mixtim fulvæ nigræ, & nonnihil in purpureum vergentes. Roſtri extrema (quæ Pſittaci eſſe judices, tam eſt indiſtincta ſimilitudo) alba ſunt. Cætera ſanguineo colore tincta. Amplum eſt narium foramen, oculi nigri, iris fulva, rubeæ palpebræ, frons ſanguineo colore perfuſa, ac plicatilibus rugis torva, quas tamen nonnunquam explicat, qua in re vocatos Gallo-pavos æmulari videtur, & pilis quibuſdam veluti retorridis rariſque. Æthiopum pilis haud abſimilibus. Cauda eſt Aquilæ, inferne cinerea, foris vero nigra. Crura rubra, ungues unci. De Laet l. 5. Indiæ Occid. c. 4. Nieremb. H. Exot. l. 10. c. 56.

Locus & Victus. Volatus. Indigena eſt Mexicanæ provinciæ. Anguibus, muribus, lacertis, ſed morticinis maxime & humano ſtercore *victitat*. Sublime *volat* & nimium extenſis panſiſque alis, vix volatum intermittens. Vi incredibili obſiſtit ventis, contra nititurque adverſantibus, iiſdem ſedibus perſtans immobilis. Unde ipſi apud Mexicanos nomen.

Uſus. Caro eſt inutilis, nutrimento, quantum compertum eſt, à nomine, niſi *Medicinæ* gratia deguſtato. Audio, inquit Author noſter, hujus avis plumis admotis mederi Indos ulceribus, carnibuſque elixis durante affectu devoratis; quas etiam ajunt morbo Gallico præſentaneo quodam remedio mederi.

CAPUT VI.

De Avibus Garagay, & Quetzaltototl.

GARAGAY quæ dicitur, avis eſt rapax, Milvi magnitudine, capite ex extremitate alarum albo. Crocodilorum & teſtudinum ovis infenſa eſt. Odoratur illa ſub arena in ripis fluminum condita, eruit & vorat. Solivaga eſt, niſi quod Auræ aves eam ſequantur, ut potiantur furto, auro enim ſcalpere terram neſciunt, ut effodiant ova. Nieremb. H. Exot. l. 10. c. 57.

QUETZALTOTOTL, criſtata eſt picæ columbæve magnitudine, pavoninis magna ex parte plumis ornata, roſtro incurvo

vo & luteo, & pedibus nonnihil luteis, cauda tzanatl plumis prælongis veſtita, atque virentibus nitidiſque pavonini coloris, iridis foliis forma ſimilibus, opertiſque, alis ſuperne nigricantibus, inferne vero, & qua parte pavoninas attingunt, quæ in medio ſunt, inclinantibus in virorem, quaſi cavente natura meliorum pulchritudini. Criſta conſtat plumis ſplendentibus pulcherrimis, pectus collumque inferne rubris & micantibus, ac pavoninis ſuperne, qualibus etiam tegitur dorſum, nec non eæ partes quæ ſubter alas ſunt, interque crura, ſed dilutis exilibus, & mollibus. Plumæ alarum prælongæ ſunt, virore tinctæ diluto, & in acumen deſinentes. Pennæ tegentes humeros vireſcunt, ſed ſubter ſunt nigræ, quæ vero alas interſtant, nonnihil incurvæ ac unguium colore.

Deſcriptio.

Locus. Hernandes in Paralipom.

Vivunt in provincia Tecolotlan ultra Quauhtemalan verſus Honduras. Loca aprica amant, nec compertum cicurari vel ali in domibus voluiſſe.

Victus. *Veſcuntur* vermiculis, pineiſque quibuſdam ſylveſtribus, ex bis quas Mexicani matzatli vocare conſueverunt. Arbores excavare, & in earum cavitatibus ſobolem educare dicuntur. *Sonitum* proferunt Pſittacis non admodum diſſimilem: verum ſibila edunt alacria, ter de die, mane, meridie, & ſub occaſum Solis ceciniſſe obſervatum eſt.

Volatus. Agminatim *volant*, & viſco hærentes ne plumis detrimento ſint, non contorquentur, quaſi naturæ duæ divitiarum ſuarum cognitionem haberent.

Uſus. Et ſane maximi plumæ apud indigenas habentur, & aurum precio ſuperant. Longiores ad criſtas & cætera corporis ornamenta, cæteræ ad textilia opera uſurpantur. Plumis captas exuete, undas dimittere dominis, quibus loco prædiorum ſunt, & ad hæredes tranſeunt, licet, ne quiſquam occidat, cavetur. Vere Reginam plumarum dixeris.

CAPUT VII.

De Avibus Tzinitzian, Totoqueſtal, Ave montana, & Longa.

Nieremb. H. Exot. l. 10. c. 65.

TZINITZIAN parva eſt avis, columbæ pæne par. Roſtrum habet breve incurvum & pallidum. Columbinum caput & collum, ſed quæ plumis virentibus ac nitidis veſtiuntur, pectus & ventrem rubeæ, præter partem caudæ proximam, quæ cyaneo candentique colore promiſcue tingitur. Caudam ſuperne virentem, inferne nigram Alas partim albas partim ſub nigro atras. Crura ac pedes cinereos. Vivit in calidis juxta Oceanum Auſtralem, veſcitur fructibus. Alitur in caveis. Ex plumis miræ ſubtilitatis imagines intexunt indigenæ.

De Laet. Ind. Occid. l. 7. cap. 4.

TOTOQUESTAL columbina magnitudine minor eſt, viridis omnino. Caudæ pennæ longiſſimæ ſunt, magno pretio habitæ & receptæ in commerciis. Depilata dimittebatur. Capitis reus erat qui occidebat.

AVIS MONTANA Indis Tepetototl, & Tecnecholi, *Hiſpanis* Phaſianus, anſeris eſt magnitudine, colore nigro ſplendenti, plumis tamen nonnullis inferne candentibus, circa caudam in poſtremis alis, cruribus pedibuſque cinereis. Roſtro incurvo partim cinereo partim luteo, ac circum radicem velut tumenti, plicatili criſta, oculis nigris, ſed iride pallenti.

Alitur frumentaceis frugibus aliiſque ſimilibus. Mite animal. Nam apprehenſo domeſticorum pallio cibum exigit, & clauſam januam ubi aliquo intrare opus ſit, pulſat. Horum ſi liberum ſequitur, reducem cum applauſu excipit.

Edulis eſt ac pinguis caro, nec diſſimilis illi chortalium Indicarum.

Avem LONGAM Indi Hoitlallotl dicunt. A roſtri acumine ad caudæ uſque ex ortum, quæ ſpithamam quoque longa eſt, dodrantem prolixa conſpicitur. Roſtrum deſuper nigrum, ſubter vero cinereum, quadrantem longum ac mediocriter craſſum. Cauda virens ſed pavonino ſplendore. Plumæ totius corporis ex albo fulveſcunt, fulveſcuntque prope caudam è nigro: ſed quæ corporis veſtiunt ſuperiora, nigræ ſunt maculis candicantibus conſperſæ. Calidis regionibus vivit. Humipeta eſt, ac modici volatus, ſed adeo pernici curſu, ut equorum velociſſimorum agilitatem longe excedat.

CAPUT VIII.

De Cygno Cucullato Cluſii, ſeu Dodone Luſitanorum.

Cluſius Exot.

CYgnum Cucullatum, ſeu Gallum gallinaceum peregrinum Cluſii. (Hollandi Walgh-vogel, ſeu nauſeam moventem avem vocant) Mauritii inſulæ, quam Luſitani Ilha de Cirne dixere, debemus. Magnitudine cygnum ſuperat aut æquat. Caput habet magnum, membrana cucullum referente tectum. Roſtrum craſſum, oblongum, parte capiti proxima ſubflavum, extremo mucrone nigrum. Prona pars adunca eſt & curva, in ſupina quæ ſubcærulea, macula mediam partem inter flavam & nigram occupat. Raris & brevibus pennis tegitur. Alarum loco quaternas & quinas duntaxat longiuſculas nigras pennas habet, poſtetiore corporis parte, quæ præpinguis & valde craſſa, pro cauda quaternæ

ternæ aut quinæ criſpæ convolutæque pennulæ cineracei coloris conſpiciuntur. Crurum quæ craſſa potius quam longa, ſuperna pars genu tenus nigris pennulis tegitur, inferior cum pedibus ſubflavi eſt coloris. Pedes in quatuor digitos dividuntur. Terni longiores antrorſum ſpectant, quartus brevior retrorſum converſus eſt. Omnes inſtruuntur unguibus. De Crure ejus genutenus reſciſſo, ita Cluſius: Erat, inquit, non valde longum, ſed à genu uſque ad pedis inflexionem paulo plus quam quatuor uncias ſuperabat: ejus vero craſſitudo magna, ut cujus ambitus fere quatuor uncias æquabat, crebriſque corticibus ſeu ſquammis tectum erat, prona quidem parte latioribus & flaveſcentibus, vero ſupina minoribus & fuſcis. Pedis etiam digitorum prona pars ſingularibus iiſque latis ſquammis prædita, ſupina autem tota calloſa. Digiti ſatis breves pro tam craſſo crure. Nam maximi ſive medii ad unguem uſque longitudo uncias binas non admodum ſuperabat, aliorum duorum illi proximorum vix binas uncias æquabat, poſterioris ſeſcunciam: omnium vero ungues craſſi, duri, nigri, minus uncia longi, ſed poſterioris digiti longior reliquis, & unciam ſuperans. In unius ventriculo lapilli inventi ſunt, unus planus & orbicularis uncialis magnitudinis, alter inæqualis & anguloſus, in maris littore lectos & devoratos veriſimile eſt. Herbertus cum Luſitanis Dodonem vocat, & unam capitis medietatem ferruginei coloris plumis tegi, alteram nudam eſſe, addit.

Herbertus in Itinerario.

CAPUT IX.

De Avibus Ceoan, Cenotzqui & Pauxi.

C*eoan* ſeu avis nivea turdo viſcivoro paullo major eſt. Circa pectus ventrem atque alarum exortum fulveſcit, permixtis ad caudam cinereis plumis. Alarum extrema caudaque ipſa cinerea ſunt, superne vero univerſum corpus è fuſco nigreſcit. Roſtrum quod parvum eſt atque exile, cruraque fulveſcunt. Mentum candet, inſertis tamen aliquot nigris pennis. Sermonem humanum æmulatur, veluti irridens tranſeuntes, quos tamen ubi licet, inſequitur.

Avi Cenotzqui ſeu evocatrici nivium dictæ color illuſtris variegatione. Pectore fulvus, crure pallidus, ungue niger, ventre notis candidis & atris permixtus, ſub finem albis notis conſperſus, cauda ſubtus niger & candidus, ſuper fulvo nigrore maculatus. Caput nigrum eſt faſcia cinctum cinerea. Roſtrum parvum cinereum ſuperne atque inferne, ſed ſuperne juxta exortum linea ambitur lutea. Quovis cœlo gaudet, montana colit, & roris tempore ſobolem educat. Antequam ningat clamitat, poſtea ſilet. Ita convolvit huc & illuc caput, contorto in varias partes collo, ut eodem ſitu immota perſtans, cuncta circumſpiciat.

Pauxi gallinaceum æquat aut ſuperat. Nigra eſt, maculis nonnullis albis & nigris perſperſa, collo nonnihil provecto, capite amplo, quod aliis criſtatum, aliis pro plumea criſta lapis aut globus inſurgit, (lapidem vocant, licet non nimus durus) ovo ſimilis aut major, ferruccineo colore, Hernandus tumorem quondam radici roſtti affigi, qua parte eſt tenuior, pici firma, lapidis duritia, & cæruleo colore, ſcribit. Alitur frumentaceis ſeminibus & libenter manſueſit. Nieremb. l.c. c. 75.

Huc pertinet alia Avis Ciconiæ magnitudine, colore cinereo. Criſtam geſtat uncias octo longam, è multis ſubjectis aggeratam plumis ejuſdem coloris, & in amplitudinem orbicularem; præcipue circa ſummum dilatatis atque excreſcentibus. Viſam in horto Hiſpaniarum Regis deſcripſit Hernandus.

CAPUT X.

De Avibus Pticitli, Polyglotta, & Chicuatli.

P*ticitli* avis eſt parva. Cinerea tota niſi capite & collo, quorum utrumque nigrum; ſolum oculos nigros candens ambit macula. Eſt ignobilitate quadem originis nobilis. Neſciunt adhuc Tetzcoquenſes ubi ſatificet. Muta eſt. Educat domi, brevi perit. Palato & ſtomacho eſt acceptabilis.

Polyglotta quam Indi Concontlatolli ſeu quadringentas linguas vocant, ſturnum non ſuperat. Subtus albeſcit, ſuperiore parte fuſca, pullis & candentibus intermixtis pennis, maxime ad caudam & caput, quod imagine quadam coronæ argenteæ redimitur. In caveis ad blanditias auditus, ad oſtentum naturæ ſervatur. Vincit omnes aves ſuavitate & arbitrio gutturis, nullius non imitatur, nullius non ſuperat. Calidas regiones amat, temperatas tolerat. Contenta eſt quovis cibo. Similis ei eſt Tzanpan. Aliqui ſuſpicantur fœminam eſſe ejuſdem ſpeciei, paribus magnitudine, cantu, forma, niſi quod plumæ inferne albæ ſint, cinereæ & nigræ: ſuperne, pullæ, nigræ, albæ.

Chicuatli noſtratem ruſticulam exæquat. Roſtro eſt longo, tenui, & pullo, ac tæniis juxta utrumque oculum luteis & incurvis. Inferiora corporis pallida ſunt, nigris quibuſdam plumis circa collum interſertis. Iris lutea, ac nigri oculi. Cætera ex fulvo, fuſca, & cinereo permixta.

mixta. In montibus verſatur. Calidis frigidiſque regionibus capitur. Pane & vermiculis alitur. Humipeta eſt, & in vimineum alteriuſve materiæ conjecta carcerem, haud vulgariter garrit. Pingue & non omnino aſpernandum præbet alimentum.

CAPUT XI.

De Avicula Tominejo.

Gomara Hiſt. general. Indiar. c. 194. Oviedus Hiſt. general. l. 14. c. 4. Auguſtin. Cearo Hiſt. Peruanæ l. 1. c. 5. Lerius in Hiſtoria Braſiliæ Thevet. ſingul. Franc. Antar. c. 48. Joſeph. Acoſta Hiſt. Natur. & Mor. Ind. l. 4. cap. 37.

MIra ſunt, quæ de Avicula, quam Hiſpani Tominejum, Indi H[illegible]tzitzil-tototl, ut Hernandes ſcribit, Huitzitzil ut Ximenes, Vicicilin ut Gomara, Quenti ut de Laet, Braſilienſes Guonambuah, ut Lerius & Thevetus teſtantur. Oviedus Paſſerem moſquitum vocant, produntur. Tam parva eſt, ut quidam ei magnitudinem crabronis, alii cicadæ, nonnulli extremi pollicis articuli, & evulſis pennis vix dimidiæ ejus partis, alii ſcarabei Lucani aſſignent. Oviedus in monetario trutina qua aurum appendi ſolet cum nidulo ſuo poſitam, bina tantum pondera. Acoſta unum duntaxat dicit, Hiſpanis Tominos dicta, id eſt XXIV. grana, unde Tominejii nomen, pependiſſe vidit. *Capitis* & colli plumæ miram elegantiſſimorum colorum quocunque obvertas varietatem repræſentant. *Pectus* igneum quendam auro ſplendidiorem inprimis. Reliquum corpus ſubcinericium eſt. Oviedus nigerrimum colorem tribuit. *Roſtrum* habet oblongum, illudque acus qua veſtes ſarciuntur, exilitate. *Linguam* roſtro duplo longiorem. *Pedum* & *unguium* exilitate, cum illarum avicularum pictura, quæ ornatus gratia in librorum marginibus interdum adjici ſolet, comparari poteſt.

Locus. *Invenitur* in Peruanis montibus & Braſilia Melle, rore, & florum ſucco *alitur*. Roſæ tamen non inſiſtit, at in prælto milio quod Auati ab incolis dicitur, & aliis ſimilis magnitudinis plantis inſidet.

Origo. Duplex earum proditur *origo*. Nam aliæ quidem ex ovis excluduntur uti reliquæ volucres. (Conſtruunt autem è xyli flocco nidos) aliæ, quod haud dubio fabuloſum, ex muſcis transformari vulgo creduntur. Sunt qui dicunt viſam eſſe partim muſcam partim avem: primum ejus colorem nigrum, mox cineraceum, deinde roſeum, tandem rubentem. Nullus Hiſpanorum cantus mentionem facit. Soli Levius & Theretus Galli valde canoram eſſe, & in cantu adeo aſſiduum ut nemo qui non audiret & conſpiceret, ex tantillo corpuſculo tam ſuavem & ſublimem cantum prodire poſſe ſibi perſuaderet.

Volatus. *Volat* celerrime, editque inter volandum quendam inſtar apiculæ ſtrepitum, ut apis magis quam avis videatur. Non diu-

Vitæ. tius, quod maxime mirum, *vivit*, quam flores herbarum durant ſuperſtites, poſtquam marcuere, ad pinus aliasve arbores, quadam naturæ providentia ſeſe confert, eique ſe roſtro affixo ſervat appenſam, donec ſex plus minus quam transactis menſibus, ac decidentibus jam pluviis, vernantibus agris, denuo reviveſcat, ſimiles vices plures ſubitura. Gomara exſpirare menſe Octobri, pedibus ex aliquo ramo appenſam aprico loco, renaſci autem Aprili ſcribit. Hinc *Renati* nomen. Servata eſt ſæpius avis affixa ſtipiti intra cubiculum, & cum ſex menſes exanimis jacuiſſet, quo tempore natura ſibi comparatum eſt, revixit, ac dimiſſa in agros volitarit.

Quam Cluſius deſcribit, & Uruſiam ac Tominejum vocat, an eadem cum jam deſcripta ſit, ignoro. Erat, inquit, hæc avicula, ut ex pectura obſervabam, à roſtri mucrone ad pennarum caudæ extremitatem tres uncias longa. Caput vero cum integro roſtro uncialis cum ſemiſſe erant longitudinis: alæ ad extremam fere caudam porrectæ, parem habebant longitudinem: dorſum vix unciam latum erat, ejus & alarum color ex cineraceo fuſcus, ventris cineraceus. Pennæ quæ in cauda obſcure rubeſcentes, earum extrema pars nigra. Capitis, colli gutturis plumæ elegantiſſimi coloris ex auro rubro & flavo mixti, quæ Soli expoſitæ, admirabilem varietatem, prout obvertebatur caput, oſtendebant: roſtellum nigrum tenuiſſimum & maxime acutum, pedes valde exiles, nigri, quatuor digitis ut reliquarum avicularum præditi, quorum tres in anteriorem partem porrecti, quartus in poſteriorem, &c. Videtur tamen eſſe ex iſtis. Diverſæ enim ſpeciei ſunt iſtæ parvulæ aviculæ, & promiſcua nomina communicantur invicem. Uruſia Solis radium ſignificat.

Ajunt pulverem ejus intra corpus ſumptum epilepſiæ mederi. Pennæ præſertim quæ in collo & pectore naſcuntur, aureis ſtaminibus à phrygionibus intexuntur. *Uſus.*

CAPUT XII.

De Avibus Cuntur, & aliis quibuſdam Inſulæ Maragnanæ.

CUntur avis eſt mole vaſta. Viſæ quæ expanſis alis XV. aut XVI. pedes occuparent. Pedes habet gallinis ſimiles, caret aduncis unguibus. Roſtro tam valido inſtruitur, ut eo vaccinum tergus perforet. Plumis albis nigriſque mixtis ornatur. Criſtam parilem inſtar novaculæ, & non ſerratam inſtar gallinacei. Inter Carnivoras cenſeri debent. Duæ illarum vaccam occidere & comedere valent, nec ab hominibus abſtinent. Non modo ovem dila- Johan. de Laet. Indiæ Occid. lib. 10. c. 5.

dilaniant, ſed & juvencum. Pauciores ſunt. Plures ſi reperirentur, pecus univerſum in Peruvia deſtruerent. In Inſula Maragnana quatuor inprimis occurrunt.

[De Laet. Ind. Occid. l. 16. c. 13.] *Prima* quam *Ouyra Ovaſſou* (obſerva, barbaros Toupinambautios univerſas aves uno & communi nomine appellare Oura ſive Ouyra) vocant. Aquila eſt pæne duplo major. Plumis veſtitos elegantiſſimis, Roſtro valido, Unguibus inprimis acutis. Viſa penna ex alis hujus avis extracta, quæ ulnam noſtratem longe ſuperabat, elegantiſſimo colore, & rotundis maculis diſtincta, inſtar Gallinarum quæ ex Africa advehuntur. Tanti eſt roboris, ut ovem integram abripiat atque dilaniet, homines facile proſternat, & nec à cervis abſtineat.

[Lerius in Hiſt. Braſil.] *Altera* eſt *Moyton* ſeu *Mouton* pavonis noſtratis magnitudine aut paullo major, præ alta criſta ſpectabilis, & per univerſum fere corpus nigris albiſque plumis eleganter variegata. Carnes illarum cibo ſunt opportunæ, & multæ ejus viſuntur ſpecies.

Huic *Toucan* accedat, palumbi magnitudine, roſtro oblongo atque lato, ingluvie ſub pectore tres quatuorve digitos tranſverſos lata, crocei coloris elegantiſſimi & miniatis plumis circa oras diſtincta, pectore candido, dorſo exquiſite rubente; alis atque cauda nigris, pulchra aſpectu & carne palato admodum grata. Hujus & alia ſpecies appellatur à barbaris Ovaycho, cui roſtrum eſt paulo diverſum & è rubro flaveſcens.

Quartum, locum avi *Ouru* dictæ damus, perdicis quidem magnitudine, ſed galli gallinacei in modum criſtata; plumis rubris, nigris atque candidis inſigni varietate. Sunt ibidem & plures ejuſcemodi rapaces aves Aquilis aut majores aut paullo minores, ſingularis adhæc formæ, & plumis variorum colorum eleganter dinllinctæ.

Sunt & quædam Perdicum forma, ſed majores paulo, cæruleis plumis ornatæ, & cærulea ova ponentes. Tata Ouyra Ovaſſon, & Tata Ouyra miri, itemque Arou mara ſingula ſunt columbarum noſtrarum magnitudine, ſed ſingulari plumarum varietate & elegantia.

Jandou ſtruthiocamelorum eſt ſpecies. Proceritate ſtaturam humanam ſuperans. *Salian* denique Turcici Galli magnitudine, roſtro & cruribus ciconiæ, licet volare neſciat: tamen tam pertinaciter currit, ut venaticos canes effugiat.

CAPUT XIII.

De quibuſdam Braſiliæ Avibus.

INter cæteras Braſiliæ aves, quarum alibi mentio facta & adhuc fiet, cenſentur *Guranha-engera*, *Tangara*, *Quereiva*, *Tucana*, *Guirapanga*, *Macucagua*, & *Mutu*.

[De Laet. Indiæ Occid. l. 15 c. 7.] GURANHA-ENGERÁ magnitudine eſt Fringillæ, tergo & alis cæruleis, pectore & ventre flavo; diademate ſupra caput flavo. Cæterarum fere omnium cantum imitatur, & mille modis vocem flectit & mutat. Variæ ejus reperiuntur ſpecies, quæ omnes aviariis incluſæ ſummopere delectant.

TANGARA Paſſeris eſt magnitudine, colore nigro, capite ſubflavo, non canit. Epilepſiæ quia obnoxia creditur, ideo illius carnibus abſtinent barbari. Narrant iidem aviculas haſce inter ſe choreas ducere, & una mortuæ inſtar humi procumbente, inconditum murmur & ſtrepitum edere. Hac conſurgente, & eundem ſtrepitum edente, omnes una avolare.

QUEREIVA totum pectus, pulcherrimo colore rubro tectum eſt, alæ nigro, reliquum corpus cyaneo. Propter exquiſitam plumarum elegantiam maximi fit à barbaris.

TUCANA, quam Lerius & Thevetus vocant Toucan, picæ magnitudine, flavo pectore, reliquo corpore nigro. Roſtro ingenti & minimum palmum longo, extus flavo, intus læte rubente. Cicuratur ita ut ſub tecto pullos ſuos excludat.

QUIRAPANGA eſt tota alba, & cum modicæ ſit magnitudinis, ſtentoream habet vocem, & quæ inſtar tintinnabuli, ad dimidiam pæne leucam exaudiatur.

MACUCAGUA phaſianæ avi non abſimilis, Gallinas Europæas magnitudine ſuperat, & triplici cute munita eſt. Ova quotannis bis tredecim aut quindecim ponit. Graditur quidem humi; ſed petit ad conſpectum hominum arbores. Largam delicatamque carnem habet. Multæ illius ſpecies reperiuntur, quæ capiuntur facile.

MUTU Gallinæ eſt ſpecies admodum domeſtica. Criſtam iſtar galli, nigri atque albis punctulis interſtinctam gerit. *Ova* illius ſunt grandia, alba, & ita dura, ut inter ſe colliſa inſtar ferri tinniant. Quare barbari Maracas ſuas ex illis conficiunt. *Oſſa* illarum canibus ſunt lethalia, hominibus nihil nocent. An eadem ſit cum Moutone de qua ſuperiore capite actum eſt, ex comparatione liquebit.

Huc pertinet *quædam ex rapacibus* magnæ molis & tam clamoſa, ut ad dimidiam leucam audiatur, tota nigra, pulchris oculis, roſtro galli gallinacei, qui cornu impoſitum palmi pæne longitudine, quod iis qui linguæ vitio laborant, ad collum appenſum occulta, quadam naturæ vi mederi, experientia comprobatum volunt. Coronidis loco hiſce Bambiayæ in Cuba inſula frequentes accedunt. Paullum [De Laet. Indiæ Occid. l. 1. cap. 9.]

Digitized by Google

depili pæne capite, candentique cum univerſo fere eollo, & parte pectoris, & faſcia nigra latiuſcula, capet à collo diſtinguente. Circa littora maris aut fluminum vivit.

CAPUT III.

De Avibus Acolin, Quachiltone, & Acacalotl.

Nieremb. Hiſt. Exot. l. 10 c. 22. 28 24.

A*Colin*, Coturnicis eſt magnitudine fuſca, prolixo roſtro & curvo in inferiora, pedibus longis: juxta aquarum ſummitatem curſitat eelerrime, nunquam fere volat. Verſatur in lacu Mexicano. Veſcitur piſciculis & ipſa eſca vulgo. Bene Coturnieem aquaticam dixeris.

QUACHILTONEM, ſeu *Avem ſiliquaſtrini capitis*, aliqui Jacacintli vocant. Color illi purpureus, ex nigro interſertis pennis. *Roſtrum* initio pallet. Adoleſcentibus rubet calvities juxta roſtri exortum. Fulicam imitatur. Lutea crura inviro rum aſſurgunt, in quatuor deſinentia digitos pallidos, citra ullam membranam. Oculi nigri, iris fulva.

. Lacuſtris avis eſt. Piſeibus veſcitur, ipſaque non ingrata palato. Intempeſta nocte, & ſub primo mane gallinaceorum ritu canit.

ACACALOTL mas ſeu corvus aquaticus à cauda extrema ad roſtri uſque acumen quatuor fere ſpithamas longa, & mediocris amplitudinis; crura ſeſqui ſpithamea, *roſtrum* arcus inſtar incurvum, duos palmos longum, ac mediocre tenue: pedes in quaternos finduntur digitos nigerrimis munitos unguibus: erura minus nigreſcunt digitis, roſtrum cyaneum eſt, ac caput exiguum. Plumæ infernæ fuſcæ inſertis rubris, ſuperiores vero promiſcue purpureæ, ſubnigræ, virides atque ſplendentes: *cervix* eſt ſeptem digitos longa. Caput collumque pennis fuſcis, albis & viridibus teguntur ac pauliſper fulveſcentibus. *Oculi* ſunt nigri, iris vero ſanguineo tegitur colore. Cæterum ab externis oculorum angulis uſque ad roſtrum, unei unius intervallo deplumis & glabra eſt, pellis rubeſcenſque in albo. Alæ viridi ſplendentique ſubtus pellucent colore, & qui pro variis ſolis repercuſſibus evariet atque mutetur; ſupernæ vero prope exortum paſſeæ ſunt, deinde vero viridi atque pavonino ſpectabiles colores. *Indigena* Mexicanæ plagæ avis eſt: verſatur circa lacus, ac piſcibus victitat. Maſculus fottaſſis eſt ejus avis, quam reeentiores vocant Arcuatam, aut illi ſaltem congener. *Educat* filios veris tempore juxta lacuſtria loca.

Bonum præſtat alimentum, nec valde injucundum, eraſſum tamen, atque (ut lacuſtres aves decet) piſcoſi odoris.

CAPUT IV.

De Avibus Xomotl, Acototloquichitl, & Acacacahoactli.

X*Omotl* palmipes eſt, dorſo & alis deſuper nigris, pectore fuſco. Criſtatam iracundia facit. Pennas intexebant Indi ſuis veſtibus. Nieremb. l. 10 c. 41. 35. 36.

ACOTOTLOQUICHITL ſeu *Paſſer aquaticus mas*, paſſerem ſimilitudine & forma ſimulat. Roſtrum tamen nigrum, crura & pedes fulvi, inferiora corporis plærumque candida. Cætera fulva, candore aliquo & nigrore variegata. *Reperitur* in Mexicanis plagis. Juncetis & carectis inſidet, ibique *nidificat*. Non minus occinit quam Sol pergit. Ab ejus exortu ad occaſum contumaci garrit ſonitu mures imitante.

ACACAHOATLI ſeu *Avis aquatica raucum ſonans*. Halcyonum ſpeeies illa eſt inquit Nierembergius, quam noſtri marinerum Piſcatorem vocare ſolent, circa aquarum fluenta victus gratia à congenita quadam verſantem natura. Anate fera paullo minor eſt, colloque & roſtro ſpithameo: hoc tres digitos latos prominet, medio, cum ſortitur craſſitudinem, in aciem deſinit, ae morſui eſt peropportunum. Superne vero nigrum eſt, inferne album, & palleſcens circa latera. *Oculi* nigri ſunt, iris rubra prope pupillam, deinde pallida, ac demum candens. Ab oculis ad roſtri uſque exortum faſcia procedit viridi palleſeens. *Crura* pedeſque in digitos fiſſi vireſcunt extrinſecus, intrinſecus vero inclinant ad pallorem, color totius corporis magna ex parte albus eſt, fulvis pennis inſertis, verum ſuperna magis fuſca ſunt, inferna vero candida. *Alæ* infernæ einereæ, ac deſuper circa extrema nigræ, mox è fulvo rubeſcentes, deinde palleſcentes ex fulvo, ac demum fulveſcentes ex fulvo, ac demum fulveſcentes circa dorſum. Piſcibus *victitat*: miteſcit minimo negotio, nec eſt *cantu* inſuavis, indulgenter tamen ae blande vermiculis & aliis animalibus exiguis, quæ in paludibus gignuntur, ex alenda. Carne etiam veſcitur, & aliis non paucis, ubi fieri aliter non poſſit. Craſſi eſt nutrimenti, neque diſſimile ei, quod anates feræ præſentare ſolent. *Indigena* eſt Mexicanæ plagæ, & vere educat inter juncta ſobolem. Mirum eſt, cum ſit cervix pro ratione reliqui coloris longiſſima, in quam brevitatem illam. Cum libet contrahit, quod frequentius facere ſolet. *Cauda* puſilla eſt, nigraque, & nihil præ ſe ferens ſplendoris, quæ in majorem procedit amplitudinem. Patrio nomine appellant *tolsomoctli*. Similis omnino eſſet hæc avis compari, niſi roſtrum

ſtrum deſuper nigricaret, ſubtus rubeſceret, velut pedes & crura, nec per univerſum corpus fulvum, nigrumque promiſcue cerneretur.

CAPUT V.

De Avibus Iacacintli, Xlepapantototl, & Hoactli.

Nieremb. H. Exot. l. 10 cap. 43. 44. 45. JAcacintli ſeu *roſtrum ſpicæ mayzii*, tres pæne ſpithamas eſt longa, virentibus cruribus, capite ventreque cyaneis, ſed in purpureum vergentibus, alis promiſcue fulvis nigriſque, luſcis oculis ac roſtro, ſed in coccineum prope exortum vergente, quod tres pæne digitos latas longum eſt, anteriori parte capitis depili & calva. Piſcibus juxta lacus & flumina vivit Edulis eſt ejus caro, ſed nec bono, nec grato alimento.

Xlepapantototl Anatis fere ſpecies eſt, importuna Mexicanæ paludi, *roſtrum* tamen in acutum finit: nullus illi negatus color. Pulchritudinem varietas dedit, pulchritudo nomen.

Nec contemnendi ſpectuaculi eſt Hoactli, ſive Tobactli, id eſt, *avis ſicca*, lacus Mexicani alumna, ternas ſpithamas à roſtri ipſius acumine ad caudam poſtremam longa, ac gallinæ noſtræ magnitudine. *Crura* prolixa, pedem, *roſtrum* cum uncia trientem, craſſitudine vero pollicem æquans. Superne id nigrum eſt, lateribus autem pallens, ac inferne nigrum & ſubfuſcum. *Oculi* ſunt magni, iris lutea, & palpebræ rubeæ: vertex plumis nigris tegitur, itemque criſta inſigni, ſimiliter nigra: *collum*, *venter*, corpuſque univerſum candet: ſed *cauda* cinerea eſt, velut & deſuper alæ, nam infernæ ſunt albidiores, ſuperiores alarum partes virore quodam ſplendent. *Dorſum*, etſi candidis tegatur plumis, pennis tamen nigris in virentem ſplendorem inclinantibus veſtiri ſolet. *Pedes* qui in digitos fiſſi ſunt, & crura quoque, palleſcunt. Alba faſcia circumcingitur caput, à roſtri exortu ad oculos uſque procedente Lacus Mexicani advena eſt, vocaturque ab Hiſpanis indigenis, velut & quædam aliæ aves, martinete piſcador, ob piſcium quibus alitur capturam. Arundinetis educat ſobolem, gravem infert morſum, ac gravem ſimiliter *vocem* edit.

CAPUT VI.

De Avibus Heatototl, Achalalaƈtli, & Amalozque.

Nieremb. H. E. l. 10 cap. 47 48. IDoneum quoque conſpeƈtum Heatototl. ſeu *avis venti* exhibet. Magna *criſta* exornatur, orbiculari, ac coronæ modo eminenti, & pauliſper candida. *Peƈtus* è fuſco vergit in cinereum: venter albus eſt, ac pedes plani: crura fulva, & pennæ circa ea ortæ: *cauda* orbiculatis, & variata inferne candido, pulloque colore, ſuperne vero fuſca. *Alæ* ſubdus candentes, cinereæ ac pullæ ſunt, deſuper nigræ, candidis tamen quibuſdam inſertis pennis; reliqua vero eadem quæ aquaticis eſt natura.

Similis alteri Heatototl, quæ anate domeſtica paulò minor eſt, *roſtro* atro, tenui, obrotundo, ac prope extrema contorto, plumis inferne candidis, ſuperne vero juxta femora fulvis, lineis tamen nigris Intercurſantibus, circa reſiduum vero, & caudam fulvis. *Alæ* ſont ſubtus cinereæ, ſupernæ vero fuſcæ, nigræ atque albæ. *Caput* eſt nigrori criſtatumque, ſed ab occipitio teniæ albæ utrimque procedunt ad oculos, qui atri ſunt, & lutea conſtant iride, cum cætera ſint ſimiles avibus incolentibus paludes.

Suus quoque torques argenteus honeſtat Achalalactli. ſeu *avem piſcium vibratricem*. Alii vocant Michalaƈti. Columbina eſt *magnitudine*, & forma, *roſtro* nigro acuminato, tres digitos longo, & pro corporis proportione craſſo; *caput* criſta ornatur è colore cyaneo in nigrum tendente, longaque. *Venter* candidis tegitur plumis, & collum torque candenti inſignitur: *Alæ* inferne albeſcunt, ſed poſtremis partibus videntur fuſcæ, & candicantibus maculis interſtinƈtæ, ſuperne vero ſicut reliquum corpus ſunt cyaneæ, extremis partibus nigræ, & albis undique reſperſæ maculis. *Cauda* partim nigra, partim cyanea eſt, ſed maculis albis per intervalla quoque variata. *Crura* rubea ſunt, *pedes* divorſi in digitos, in atros ungues deſinentes; oculi nigri, & iris candeſcens. Advena avis eſt huic Mexicanæ regioni, verſaturque juxta fontes & flumina, piſciculis & aliis aquatilibus viƈtitans edulis, ſed reliquarum avium paluſtrium ſapore atque nutrimento.

Neque exiguus decor eſt Amalosque, ſeu *avi rubeſcenti colli*. Paluſtris ea eſt, noſtrati turturi magnitudine par, *cruribus pedibuſque* in digitos fiſſis, atque ex albo rubeſcentibus nigris unguibus, *roſtro* medio circiter longo, exili & nigro, atris oculis, & iride rubra. peƈtoris & ventris, & alarum inferna alba ſunt; ſed cauda, quæ mediocrem magnitudinem nanciſcitur, fulvo & nigro colore eſt inſperſa: at collum peƈtuſque torques bini, minimi fere digiti diſtantes intervallo, nigrique cingunt, quorum anterior undiquaque circuit, poſterior ſuperna deficit ac diſparet parte. Ex utroque latere maculæ binæ candentes, pari amplitudine, ſupra oculos verſus collum, illud fere attingentes, diſcurrunt. Superna

perna corporis, adeoque ipſa cauda, albo, nigro, fulvoque ſunt colore; alæ vero deſuper fulvo & fuſco. Indigena eſt avis, lacus Mexicani alumna, ac veris tempore educans ſobolem. *Eſtur* caro, quæ eodem quo cœterarum aquaricarum eſt nutrimento. *Veſcitur* ipſa culicibus, piſciculiſque & vermibus lacuſtribus: vehementius *perſtrepit* quam pro corporis ratione, nec tamen poteſt garrulis avibus adnumerari.

CAPUT VII.

De Avibus Farrenſibus.

INſulæ Farræ à plumarum copia nomen adeptæ videntur. Cum enim avium ſint fœtura fœlices, nod mirum & plumarum abundare copia. Cæterum aves quæ ibidem reperiuntur, in aliquot diſtinxit claſſes Hojerus.

Hojerus in Epiſt. ad Cluſium. In prima CLASSE *Lundam*, *Alkam*, & *Lomwiam* invenies. *Illa* mole corporis Anate eſt inferior, roſtro rubente & latiuſculo, pectus candida, tempus & alas nigra, pedes rubrà. Revertitur primo vere. In præcipitibus celſarum rupium cavernis nidificat. Ova gallinaceis tum colore tum magnitudine paria edit. Quo ſub autumnum abeat ignotum.

Alka ila aliquanto major eſt; roſtro lato & nigro, itemque corpore, niſi quod ſub pectore & extremis alis albicat. Pedes nigri, caput denique fuſcum, niſi linea alba ab utroque oculo ad roſtri partem proximam duceretur. Nidificat in editiſſimis ſcopulis. Ova ex albo & nigro maculata ponit

Lomwiæ quæ illa major, corpus totum eſt nigrum excepto pectore quod albet. Pedes nigri, roſtrum nigrum acutum, oblongumque. Ova in editioribus ſcopulorum marginibus excludit, cyanei quidem coloris, ſed lineamentis undique diverſorum colorum mire variegata ac velut picta.

In altera CLASSE, duas diverſas ſpecies ponit, quæ quod pedes ad incedendum inutiles habeant, nunquam terram ingrediuntur, & mole corporis minorem æquant Anſerem. Prior *Ildbrimel* vocatur. Caput ejus fuſcum, ſub collo circulus albus, pectus candidum. Tergum & alæ nigricant, maculata paſſim punctis albis, pedes nigri. Forte eſt mergus Farrenſis maximus Cluſii. Creditur in undis marinis Alcyonis more fœtum producere. Cluſ. Exo. l. 5. c. 5.

Altera eſt *Goſfugel* roſtro admodum lato & incurvo. Capite oblongo atque nigro. Alis exiguis, pedibus nigris ad incedendum ineptis. Oculorum margines candido circulo tinguntur. Rariſſime & nonniſi aliquibus annis viſitur, nec ubi fœturæ operam det, ignotum.

Tertiam CLASSEM tres ſpecies forma diſcrepantur, tempeſtatum prænuncie, & quæ in alto tantum Oceano verſantur, conſtituunt. Primo eſt *Hafflert* ſeu Equus marinus, ut inconvenienter appellant, quæ magnitudine gallinam mediocrem, forma falconem utcunque æquat. Cinericio eſt colore, maculis albis paſſim interſtincta, roſtro incurvo velut falconis ſed breviore. Ad ejus conſpectum exhorreſcere & littora legere piſcatores ſolent. Certi tempeſtatem in propinquo eſſe noxiam.

Altera dicitur *Stormfinck* paſſere paulo major. Tota eſt griſea, ſive maculis, roſtro admodum exili. Peſagum præ ſuperiore rectius dixeris. Siquidem ſuper ipſos fluctus incredibili pedum velocitate tranſcurrere, ac nimbi inſtar ferri ſolet. Videtur illi cognata quam Oviedus Patines à Nautis vocari reliquit. Catervatim ſi navigantibus appropinquet, deponenda eſſe ſubito vela innuit. Ovied. Hiſt. Ind. l. 14. c. 1.

Tertiæ nomen eſt *Barnſiard.* Magnitudine hæc Paſſeri par, ſub pectore candicans, collo dorſoque nigricans, roſtro nigro & nonnihil latiore, pedibus rubris. Tam velocem ſe natando præſtat, quam Stormfinka currendo.

In *quarta* CLASSE duæ diverſæ Anſerum ſpecies cenſentur. Prior *Helſingegans* capite & collo nigro, circulo albo cincto, pectore albo, alis gryſeis, tergo cyanei coloris, pedibus rubris, magnitudine Anati reſpondens dici.

Altera *Brandgans* anſere ſylveſtri pæne minor, capite & pectore griſeis, collo rubro circulo cincto, alis, collo, pedibus rubris. Rariſſime in Farris conſpiciuntur, neque ibi fœtificant. Unde veniant, & quo migrent, nemini cognitum. Mutationem magiſtratus ubi apparuerunt imminere, ſuperſtitio ex longa experientia credidit.

Ultimum locum ſibi *Skuà* vendicat, avis aquiſino generi & corporis mole & rapacitate reſpondens. Roſtrum habet curvum. Sed non admodum latum, pennas corpus tegentes griſeas, ſola alarum extremitate albicante, pedes griſeos. Piſce veſcitur, ſed & in omne genus avium graſſatur. Fœtum negligenter ex ovis griſeis, grandioribus, anatinis ſimilibus, quæ exilibus nigris maculis notata ſunt, in apertis campis producit. Aliter eam deſcribit Cluſius, & eandem fere cum vulture aquatico Oviedi exiſtimat. Cluſius Exoticor.

CAPUT VIII.

De Avibus Lomsbay, Vulturibus aquaticis, Flamencos dictis, & aliis quibuſdam.

AVes LOMSBAY ab Hollandis dictæ, corpore ſunt magno, alis parvis, ut mirum ſit, tam gravia corpora attollere Navigat. Holland.

 poſſe,

poſſe. Frequentes circa portum Lombsbay in inſula Aurangia, *volant*, unde & nomen invenere. *Nidulantur* in præruptis montium locis. Unicum duntaxat ovum pariunt. Ab hominibus nihil metuunt, etiamſi in ſuis nidis comprehendantur.

Nieremb. H. Exot. l. 10. c. 82. VULTURES AQUATICOS facit Oviedus mole tam grandus quam magnus Larus eſt. *Roſtrum* habent Larorum, ſed magis mucronatum. *Pedes* diverſi generis, ſiniſtrum anatum & anſerum inſtar planum, dextrum curvis unguibus inſtructum. *Veſcuntur* piſcibus & avibus, iidemque cum illis qui Aſtures aquatiles ab Hiſpanis vocantur, de quibus Hernandes in Paralipomenis agit, eſſe putantur. Frequentes ſunt in Hiſpaniola & inſula quæ à Divo Johanne nomen accepit.

Avis quam Hiſpani FLAMENCO vocant, grui eſt forma non abſimilis. Juniores habent plumas candidas, ubi adoleverunt, mira elegantiſſimorum colorum varietate diſtinguuntur. Gregatim volant, De Laet. Indiæ Occid. l. 1. c. 11. ſed haud alte. Juxta littora inſulæ Cubæ atque in ipſis marinis fluctibus *victum* quærunt, ſalſis undis ita aſſuetæ, ut quum ab Indis domi aluntur, (nam & cicurantur) ſal potui earum neceſſario admiſceatur. Idem. l. 1. c. 20. Habent & inſulæ *Bermudæ maritimas*, quæ in ſubterrareis cavernis cuniculorum inſtar, nidulantur & ova ſua ponunt, magnitudine & colore gallinarum ovis paria, ipſæ carne ſunt obeſa, & grati nutrimenti.

Idem. l. 10. c. 5. *Calophonem* iſti de Exoticis Avibus promiſcuæ hiſtoriæ imponant illæ in Peruano eiconiis majores. Plumis ſine ulla mixtura candidiſſimis, eruribus altis Rariores ſunt. Binæ ut plurimum incedunt. Et piſcibus victitant. De reliquis quæ ad ſua genera referri poterant, vide Notas.

TITULUS III.
DE
AVIBUS
BRASILIANIS:
Ex Georgii Marcgravii Hiſtoria Naturali Braſiliæ.

De Avibus Braſilianis in genere notetur: Vix ullibi elegantiores Aves reperiri quam in Braſilia, ſi varietatem plumarum & colorum ſpectes, verum nulla fere ſuave canit, ita ut cantu longe à noſtratibus ſuperentur.

CAPUT I.

Nhanduguacu. Iacana, variæ ejus ſpecies. Curicaca.

NHANDUGUACU Braſilienſibus, EMA Luſitanis; Struthio avis. Ingentes hic reperiuntur, minores tamen aliquanto Africanis. Longa illi *crura*, inferiora ſeſquipedem, ſuperiora pedem circiter longa. Tres habent in pedibus digitos anterius verſos, unguibus nigris, craſſis, haud acutis præditos; poſterius unum digitum, ſed rotundum, groſſum, unde difficulter in area levi aut tabulato poſſunt incedere, ſed facile labuntur. *Collum* geſtant incurvatum, ut Cygnus vel Ciconia; Longitudine circiter duorum pedum: *Caput* anſerinum, *oculos* nigros habent pulchros; *roſtrum* compreſſum, non admodum latum, duos & ſemis digitos longum. *Alas* habent parvas, & ad volandum ineptas, quarum tamen unam inſtar veli erigentes eitiſſime curſum promovent, ut vix, ac ne vix quidem à cane venatico ſuperari poſſint. Plumas habet gryſeas per totum corpus, ut grus, in dorſo longiores & elegantiores, & corpus plumis tectum fere rotundum apparet. *Caudam* non habet ejuſmodi eriſtis præditam, ut vulgo pingitur, ſed plumæ ſunt per dorſum expanſæ ad anum uſque.

Teſſeras luſorias, aliaque ferramenta lubenter deglutit, ſed non concoquit, at integra per anum reddit: *Veſcitur* fructibus & carne.

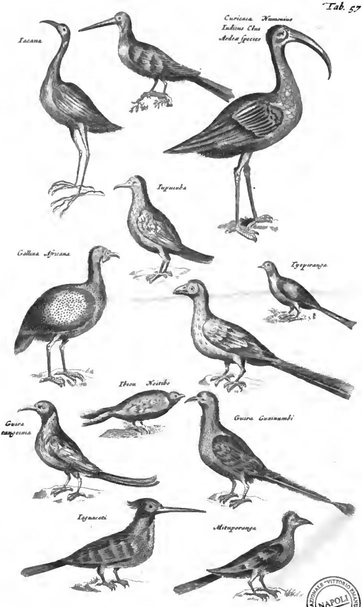
Frequens in Capitaniæ Serigippo campis, itemque in Capitania Rio Grande. In Pernambuco non viſitur. *Caro* illius bona ad comedendum.

JACANA Braſilienſibus, gallina aquatica, Waterhun, diverſæ reperiuntur illius ſpecies, colore differentes. Hæc elegantiſſima, magnitudine Columbæ, ſed eruribus multo longioribus, flavi coloris, cui viriditas immixta. *Crura* inferiora plus quam duos digitos longa, ſuperiora (maximam partem nuda ut aquaticis) paulo minus: quatuor habet in pedibus digitos, quorum medius è tribus antrorſum verſis, duos digitos longus, reliqui duo paulo breviores, quartus retrorſum verſus, pedem, aut etjam amplius longo: omnes autem unguibus ſemidigitum longis & flavis armantur. *Cauda* brevis ut gallinæ ſylveſtris; *pennæ* in dorſo, alis & ventre ex viridi & nigro mixtæ, ſub cauda albæ; verſus collum, & in toto collo & pectore ejuſdem coloris cum plumis quæ in collo pavonum aut columbarum quorundam viſuntur. *Caput* habet parvum, ut gallina ſylveſtris, quod tegitur membranaceo quodam tegumento rotundo, coloris ut gemma Turcois. *Roſtrum* rectum gallinaceum, plus uno digito longum, ab initio ad medietatem egregii miniati coloris reliqua pars eximii flavi, cui aliquid viriditatis admixtum. Frequentiſſima in paluſtribus Braſiliæ locis ubique. *Caro* illarum edulis; ſed haud magni pretii, ſunt enim plerumque macræ.

Alia ſpecies appellatur à Braſilienſibus

Agua

Tab. 57

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Google

Agua pecaea, priori figura & magnitudine par; verum colore diverſa & inferior. *Pennæ* illius ſunt ut in dorſo prioris, *alæ* magis brunneſcentes: Carent autem mitella, at in qualibet ala interius habent corniculum directum, quibus ſe defendunt.

Tertia ſpecies prioribus figura & magnitudine equalis, colore autem differens, totum *caput*, *collum*, *dorſum*, *cauda*, nigri ſunt coloris, initium alarum brunni: reliqua viridis, extremitates remigum brunni: *pectus* & infimus *venter* itidem brunni coloris, & uri crurum ſuperiorum medietas ſuperior. *Roſtrum* rectum, crocei coloris, cum cuticula ruffa in exortu illius & parte capitis anteriori. *Crura* nuda, *pedes* cinerei. In qualibet *ala*, antica parte habet corniculum ſimile flavum.

Quarta ſpecies itidem figuræ eſt ut reliquæ. *Roſtrum* illi flavum, mitella curacea in initio capitis prope roſtri exortum rubens, proceſſus habens ad latera extenſos more gallinarum Numidicarum. Totum *caput*, *collum*, *pectus* & infimus venter plumis veſtiuntur nigri coloris, *dorſum*, *cauda*, & initium alarum ruffum, ſeu dilute brunnum; remiges alarum pennæ thalaſſici coloris cum extremitatibus nigris. Sed hæ remiges teguntur ruffis illis in exortu alarum, nec videri poſſunt niſi cum avis volat. *Crura* longa, digiti pedum longi, quilibet quatuor internodiis, cinerei coloris. Quælibet *ala* in anteriori parte habet corniculum acutiſſimum coloris crocei.

CURICACA Braſilienſibus à clamore dicta, *Maſarino* Luſitanis, avis Numerio, judicio Cluſii, ſimilis: magnitudo illi mediocris Anſeris: *capitis* autem magnitudo ut Anatis: *collum* ſex digitos longum, tres craſſum, aut paulo plus: *Roſtrum* ſex digitos longum, incurvum plane ut enſis Hungaricus, coloris ex igneo fuſci. *Corporis* longitudo à collo ad podicem undecim digitorum, caudæ novem, deſinentis cum fine alarum. *Crura* octo digitos longa, pedes duos & ſemis; rubri inſtar anatis ſed non plani, quatuor digitis & unguibus nigris, tribus anterius, uno poſterius verſo. *Caput* & *collum* habet plumas albas flavo mixtas, & in ſuperiore parte paulum oblongas: *Oculi* illi ſunt nigri, circulo ruffo. Circa oculos & ſub origine gutturis cutis nigra. Totum corpus nigris pennis veſtitum, excepto dorſo, capite & ventre, ubi cinereæ obſcuræ, & in medio alarum albæ, cano mixtæ, ut in ciconiis. Reliquæ pennæ corporis, initii & finis alarum, & totius caudæ nigræ. *Tibiæ* ſuperiores ad medietatem uſque carent pennis, nam aquatica eſt avis.

Carnem bonam habet; quam ſæpe comedi coctam & frixam butyro.

Alia ſpecies reperitur huic ſimilis, ſed multo minor, & magnitudine fere gallinæ, quæ vocatur *matui tui*.

Frequens eſt ad Flumen S. Franciſci, in Itapuama & alibi.

CAPUT II.

Tjiepiranga. Jacapu. Jambu. Gallina Africana. Guiratangeima. Jupujuba. Sayacu. Aui. Guira guainumbi.

TJIEPIRANGA Braſilienſibus, Avis alaudæ magnitudinem paululum ſuperat, & cantum paſſeris noſtratis æmulatur. Totum *corpus*, collum & caput egregie rubicundi ſeu ſanguinei eſt coloris: *alæ* vero & *cauda* ſplendide nigri; præterquam in initio alarum, ubi aliquid rubicundi admixtum eſt. *Crura* nigra inferiora quidem nuda, ſuperiora autem nigris pennis veſtita. *Roſtrum* inſtar paſſeris, ſuperiori parti nigrum, inferiori verſus acumen nigrum, reliqua verſus caput album. *Pennæ* in capite breviores, quas criſpare interdum ſolet more Paſſerum. Omnes pennæ totius corporis interius ſunt nigræ, exterius rubræ, ita tamen complicatæ, ut exterius totæ rubræ appareant. *Cauda* longitudine ferme tres digitos æquat. Digiti pedum quatuor & ut in pleriſque avibus diſpoſiti.

Alia hujus ſpeciei reperitur paſſeris magnitudine; quæ pennis per totum corpus veſtitur ex cinereo cæruleſcentibus; alæ tamen quodammodo ad thalaſſinum colorem accedunt. In ventre & inferiori parte colli ſeu gutture albicat, vel potius argenteo colore nitet. *Crura* cinerei coloris, ut & *roſtrum*, quod ipſi ſimile Fringillæ. Digeti pedum quatuor ſecundum communem avium modum.

JACAPU, Braſilienſibus, Avis magnitudine Alaudæ, cauda extenſa, alis brevioribus: cruribus brevibus & nigris; unguibus acutis ad quatuor digitos: roſtro paulum incurvato & nigro, ſemidigitum longo. Totum *corpus* veſtitur pennis nigris ſplendentibus; ſub gutture tamen nigredini illi maculæ coloris cinnabrii ſunt admixtæ.

JAMBU Braſilienſibus dicta avis eſt perdix, noſtratibus quidem, magnitudine par, uti & figura. *Pennæ* autem per totum corpus obſcure flaveſcentes, verum fuſco mixtæ atque maculatæ.

GALLINA Africana ex Inſula do Majo, magnitudine noſtratium gallinarum, figura corporis fere ut perdix: *collum* item coronatum portans, & *caudam* perdicis habens inferius dimiſſam: *pedes* gallinaceos: *roſtrum* flavum: & in capite mitellam curaceam fuſcam: ad latera porro capitis *alba*, ut & ad quodlibet latus prope roſtrum eri-

S 2 ſtam

ſtam rubram ad latus protenſam. Totum *corpus* veſtitur pennis nigris, quæ elegantiſſimis maculis albis variegatæ ſunt, in alis quidem oblongis, in reliquis autem partibus rotundis; ſuntque in dorſo minores, quam in reliquis partibus. Huic ſimiles vidi è Sierra Lyona advectas, ſed eorum collum circumligatum ſeu circumvolutum, quaſi linteamine membranaceo coloris cinerei cæruleſcentis. *Caput* tegit criſta obrotunda, multiplex, conſtans pennis eleganter nigris Punctula albicantia per totius corporis ambitum, quaſi umbra thalaſſina variegantur.

Congenſibus hæc avis dicitur *Quetele*.

Quiratangeima Braſilienſibus; Avis paulo major Alauda, Picæ variæ æqualis. *Corpus* habet circiter tres digitos longum, *collum* ſeſquidigitum: *Caput* parvum, *roſtrum* rectum, acutum, digitum longum, crura pedesque, ut reliquæ aves communiter: *Caudam* longam, rectam, quatuor digitos longam: Color *roſtri* niger, excepta inferiori parte, ubi inſeritur quæ aliquid fuſci habet: *Caput* nigerrimum & collum uſque ad initium pectoris. Colli ſuperior pars à capite fere ad initium dorſi uranica eſt: per initium dorſi transverſam habet maculam nigram uſque ad alas extenſam: *alæ* autem ſunt nigerrimi coloris, verum in medio ſecundum longitudinem habent maculam albam ſeſquidigitum longam: *Cauda* quoque tota nigra: reliquum corpus coloris uranici: *crura* ſubcærulea. *Oculorum* pupilla ſubnigra, albo ſubflavo.

Nidificat in altis arboribus *Acaya*, idque libenter prope ædes. Nidos egregios exſtruunt hæ aves, cylindraceæ figuræ. & appendunt magno numero extremitatibus ramorum; qui conſtant è virgultis. Clamant fere ut picæ variæ noſtrates.

Jupujuba ſeu Jabu Braſilienſibus, ejuſdem formæ cum præcedenti, & eodem modo in eadem arbore nidificans (una eſt fœmina, alter mas) cauda paulum breviori. *Corpus* habet totum nigerrimis pennis veſtitum: in utriuſque alæ medio maculam flavam digitum longam; in extremitate dorſi, & prope anum tota eſt flava (vidi quoque tota iter nigras, dorſo ſanguinei coloris) cauda inferius ab exortu ad medietatem flava, reliqua medietas nigra, ſuperius nigra in totum, ſolum in ea ad latera utraque uſque ad medium pennam habens flavam. *Crura* nigra & pedes. Roſtrum ſulphurei coloris: *oculi* Sapphyrini, pupilla nigra: *linguam* cæruleam habet anterius fiſſam ſeu duplicatam.

Prope ædes domini Ingenii *Tupucuraj* arbor *Uti* ſita, in qua plusquam quadringenti nidi harum avium pendent, maximoque numero ſunt hæ aves, quæ ter quotannis ibi pullos excludunt: nidus autem quilibet ex arido gramine, & pilis equinis aut ſuillis mixtis eſt compoſitus, coloris fuſci, figura cucurbitæ anguſtæ cum ſuo alembico, longus in totum ſeſquipedem circiter, & ab infimo ad unum pedem altus, cavus ut burſa, reliquum ſuperius ad ſemipedem ſimplum eſt, & ſua extremitate pendet à ramulo extremo: omnes autem nidi ex ramulis minimis extremis arborum dependent.

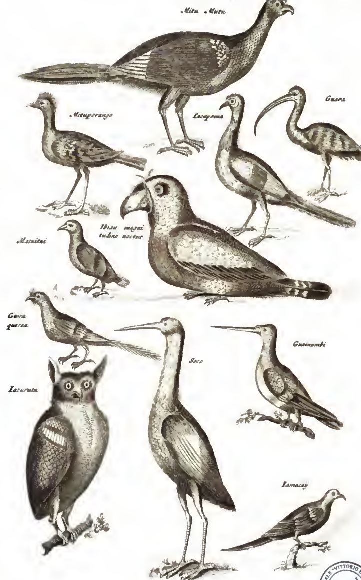
Sayacu Braſilienſibus, Avis Fringillæ magnitudine: totum *corpus* veſtitur pennis, coloris è cinereo & thalaſſino mixti, in alis autem & dorſo thalaſſinum admiſcetur, ita ut Sole illuſtratæ egregie ſplendeant; *roſtellum* nigrum, *oculi* quoque nigri in totum.

Ani Braſilienſibus; Avis Turdelæ magnitudine, totaliter nigra, pennis, roſtro, oculis, pedibus *Caudam* longam erectam habet, ſex digitos longam: *Roſtrum* altum, latum, digitum aut paulo plus longum: inferior pars directa fere, ſuperior alta, lata, ſemilunaris figuræ, & conpreſſæ, ita ut a ut acumen fere ſuperius babeat. *Crura* & *pedes* ſatis exiles, & in iis quatuor digiti, duo anterius, duo poſterius verſi, more pſittacorum. Clamat elata voce *yiiiy* uno tono, in medio elevatiori.

Frequentes ſunt in ſylvis omnibus, verum cibo inutiles.

Guira Guainumbi Braſilienſibus *Tupinambis*; avis magnitudine Columbæ ad viſum, quia plurimas plumas habet, ſed revera corpus non ſuperat magnitudinem Turdelæ. *Caput* paulo majus habet quam Turdela: *roſtrum* nigrum, duos circiter digitos longum, cujus ſuperior pars paulo longior inferiore. Eſt autem *roſtrum* ſuperius & inferius in latera ſerratum inſtar ſerræ, inſervitque dentium loco. *Crura* habet brevia, haud multum digitum excedentia, nigra; quatuor in pedibus digitos, quorum unus retrorſum vergit, tres antrorſum, ſed primus verſus interiorem pedis partem brevior, medius longiſſimus, & tertius iterum brevis, ſed non æqualis cum reliquis exortus: primi enim exortus eſt ad pedem, ſecundi itidem, tertii vero prope tertium articulum medii, habetque primus tres, ſecundus quatuor, tertius ibidem tres articulationes, qui retrorſum vergit duas. *Ungues* nigri deorſum incurvati. *Cauda* longiſſima, directa pennis paudis rectis, digitum circiter lata, ſed decem longa: & quidem duæ tantum pennæ extremam caudam conſtituunt, quæ ad duos digitos plumis carent, in extremitatibus autem rurſus plumas habent ad duos digitos. *Corpus* totum ſex circiter digitos longum

Tab. 58

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

gum eſt. *Pennæ* elegantiſſimæ: nimirum in capite quaſi mitram gerit ex pennis Sapphyrinis, quæ prope exortum roſtri Turcoidis colorem referunt: in medio autem hujus mitræ macula viſitur nigra magnitudine groſſi Miſnici. Infra oculos (qui flavi ſunt, pupilla nigra) etiam nigras pennas habet Sapphyrinis mixtas: *guttur* inferius, totum pectus & totus venter obſcure luteum habet colorem; ſuperior colli pars, totum dorſum, alæ & cauda viridis ſeu graminei eſt coloris, ſed cui (præſertim in alis & cauda) thalaſſinus admixtus, ut in collis anatum & pavonum; à genibus ad ventrem crura ſuperiora pennis virentibus ſunt prædita. In medio collo inferius quaſi pro inſigni gerit tres vel quatuor pennulas nigras, & circum eas Sapphyrinas, quæ maculam quandam ſeu notam conſtituunt.

CAPUT III.

Jaguacati guacu. Mitu. Mituporanga. Ibijau.

IAGUACATI GUACU Braſilienſibus, *Papa Peixe* Luſitanis, nam piſcibus victitat. Avis Turdelæ magnitudinem æquat; figura corporis ut Picus major. *Roſtrum* habet nigrum, rectum, & in extremitate acutum, tres ferme digitos longum: *Oculos* nigros & *crura* breviſſima nigra: ſuperiora crura ex parte carent plumis; in pedibus digitos quatuor, (unum retrorſum) inæqualis longitudinis, duo enim verſus exteriora pedis breves ſunt, tertius interior longe breviſſimus & remotior. *Ungues* nigri. *Cauda* duos digitos longa, excedens alarum fines. *Pennæ* totius corporis ſuperiores, nimirum in capite, collo, alis, cauda ſunt ferruginei coloris & ſplendentis: Circa collum tranſverſim, annulum habet ex albiſſimis plumis; guttur, inferius collum, pectus, & totus venter pennis veſtiuntur albis, prope utrumque oculum etiam maculam habet ex albis pennis: in cauda autem albæ pennæ interſeruntur guttatim, ut & in alis, ſed quæ vix videntur, niſi cum alas explicant & volant.

MITU vel MYTU Braſilienſibus dicta avis ex Phaſianorum eſt genere, major gallo gallinaceo. *Corporis* longitudo à collo ad exortum caudæ eſt decem digitorum: colli longitudo ſex digitorum, totaliter nigris pennis eſt veſtita, excepto ventre & ſub ano, ubi brunni coloris eſt, fere ut perdix. Tenuiores ſunt pennæ ad collum, caput, & in pectore, & holoſericum illoſum nigrum pulchritudine æquant. In ſummo capite habet pennas nigras complicatas in planiſſimam quaſi mitellam, ut neſciens vix poſſit agnoſcere, quas itaſcens, aut etiam alias in criſtam erigit. *Roſtrum* habet inſigne, non craſſum, incurvatum, ſeſquidigitum fere longum; inferior pars ejus parva, ſuperior ferme quadruplo major. Roſtrum autem coloris eſt egregii incarnati, verſus acumen tamen albicat. *Crura* habet gallinacea decem digitos longa, nimirum quatuor à pedibus ad genua, & ſex ſuperius, atque hæc veſtita pennis nigris: digitos item quatuor gallinaceos, qui in exortu uſque ad primam juncturam cuticula ſibi invicem annectuntur, ut in aliis quibuſdam avibus. *Caudam* habet pedem longam, inſtar gallo-pavi, quam ſemper in latum movet, *Kit*, *Kit*, clamando, ut illi. *Caput* bene formatum, anſerini magnitudine: *Collum* ſex circiter digitos longum: *Oculos* habet magnos, egregios, nigros, & pone aures maculam cutaceam albeſcentem ut gallinæ. Manſueſcit facile. Lubenter in alto ſedet ut gallopavi, ſcanditque arbores, ut illi. *Carnem* denique habet admodum bonam. *Reperitur* & alia ejuſdem ſpecies, quam *Mituporanga* vocant Braſilienſes, ſolo roſtro & pennis capitis differens; hæc *roſtrum* habet haud longum, ſatis craſſum non tamen ita altum ut *Mitu*, neque ſic lunatum: ejus extremitas utrobique nigra, reliquum totum crocea cute veſtitum, qualem & circa oculos habet. *Oculi* nigri egregii: collum & caput nigerrimas habet plumas inſtar holoſerici; & in ſummitate capitis criſpatas atque cochleatim tortas habet pennas uſque ad initium colli, has erigere in criſtam criſpam poteſt. Reliquum totius avis nigrum, cui nigredini hinc inde aliquid viridis tranſplendet. Circa anum albas obtinet pennas. *Crura* cinerea, figura ut *Mitu*. *Cauda* nigra, ſed extremitates illius pennarum albæ. Et hæcquoque avis optime manſueſcit.

IBIJAU Braſilienſibus, *Noitibo* Luſitanis: Avicula Hirundinis magnitudine: *Caput* habet latum & compreſſum: *oculos* magnos, elegantes, nigricantes, pupilla atra ſplendente ellypticæ figuræ, exterius autem oculos ambit circulus ex albo flaveſcens. *Roſtrillum* minimum habet, quod non excedit craſſitiem dentis aranei, nec tam eſt longum: nares tamen patentes in roſtro: *Os* ampliſſimum, quod clauſum non poteſt videri, at quando roſtrillum aperit, os ad oculos diducere poteſt, ita ut digitum fere ſit amplum; *Linguam* habet minimam. *Crura* alba, & ſecundum corporis molem parvula, vix ſemidigitum longa; quatuor in pedibus digitos, tres anterius, quartum retrorſum verſum, unguibus incurvatis nigricantibus. Secundum longitudinem in unguiculo digiti medii cujuslibet pedis verſus interiora habet pinnam quaſi

S 3 multi-

multipliciter ſectam, ſeu dentatam, videturque unguiculus quaſi plumatus verſus interiora, ſed non ſunt plumæ, verum cutacea materia & aſpera. *Caudam* habet elegantem, quam in latum poteſt explicare, duos digitos longam, cum ejus extremitate etiam alæ deſinunt. *Pennas* in toto inferiori corpore habet ex albis & nigris mixtas, ut Niſus: In capite, dorſo, alis & cauda nigricant, & albedo inſperſa grata varietate: nonnihil quoque flavedinis albedini admixtum: uno verbo, nigra eſt & punctulata ſubtiliter hinc inde.

Reperitur & ſpecies hujus magnitudine Noctuæ, ejuſdem coloris & conformationis. *Os* quando aperit, pugnum humanum facile admittit.

CAPUT VI.

Guainumbi variæ ſpecies.

GUAINUMBI quæ & *Guinambi*, item *Aratica & Araturatagnacu* vocatur à Braſilienſibus, à Luſitanis *Pegafrol*, à noſtratibus poteſt appellari **Blommen Specht**. Hujus autem multæ hic reperiuntur ſpecies.

Prima: Totius *corporis* aviculæ longitudo ab initio capitis (ubi roſtrum eſt inſertum) ad exortum caudæ duorum digitorum. *Capitis* magnitudo una cum pennis magnitudinem ceraſi dulcis mediocris æquat. *Colli* longitudo tres quartas partes digiti, corporis longitudo unius digiti cu & quadrantis. Magnitudo autem corporis cum pennis olivam grandem vix æquat, *Roſtellum* habet ſeſquidigitum longum, ſubrotundum, æquale, tenue, & valde acuminatum, rectum paululum tamen verſus extremitatem dorſum verſum; color hujus niger, excepta inferiori parte prope exortum, ubi ruſeſcit. *Linguam* habet duplicatam, ſeu biſectam, tenuiſſimam inſtar ſerici fili tenuiſſima, albam, longam, ita ut illam longe extra roſtellum poſſit exſerere: *Ocellos* parvos nigros. *Crura* & *pedes* minimos breveſque, nigri coloris, in pedibus quatuor digitos, tres anterius, unum poſterius verſum, longis, ſimilunaribus, acutiſſimiſque unguiculis nigris præditos. *Caudam* habet directam, digitum longam, quatuor ut plurimum pennis conſtantem. *Alæ* autem quæ duorum digitorum longitudinem habent, ad extremitatem caudæ fere pertingunt, pennæ ſingulari arte à natura ſunt compoſitæ. Ab exortu enim alarum ad tres quartas partes digiti circiter duplex ordo pennarum eſt, unus longior altero, & ſuperpoſitæ ſunt ſibi invicem pennæ, quaſi alæ breves ſuper longas. Hinc poſt has pennas, alæ pennæ (quarum circiter decem ſunt) ſequens interior ſemper longior ſit antecedente exteriore, ita ut intima ſit omnium longiſſima finem alæ definiens. His alis expanſis volitare diu poteſt, ac in aëre quaſi pendula manere; inter volandum ſtrepitum edit inſtar *bruchi*, ſeu rectius *hur*, *hur*, *hur*, inſtar rotæ lintueariorum quæ circumvolvitur: admodumque tenues apparent & tranſparentes pennæ alarum expanſarum. *Color* plumarum aviculæ per totum caput, collum ſuperius & ad latera, per dorſum totum & initio alarum eſt reſplendens mirifice, nec à pictore bene exprimi poteſt; nam viriditati, qualis in Pavonum & Anatum collo, aureus, igneus, flavus mire admixtus eſt, ita ut Sole illuſtrante mirifice ſplendeant. In gutture, inferiori collo, pectore & toto infimo ventre, cruribuſque ſuperioribus albæ ſunt pennæ, quibus in collo inferiori eximii coloris ſimul ſparſim admixtæ, in ventre albis ſubjacent nigræ. *Alarum* initium miro colore conſtare dixi, reliqua pars tota brunna eſt, ſeu ſpadicei coloris ſplendentis. *Cauda* pennis conſtat coloris inſtar chalybis politi cæruleſcentis. *Victitat* floribus ſolum, ideo capta viva detineri non poteſt, ſed moritur. Frequentes autem in floribus arboris, quæ Menſe Januario potiſſimum floret, & poteſt aliquis vel ſexaginta uno die ſclopeto figere. Inveniuntur & ſuper aliis arboribus variis. Toto autem anno, magno numero in ſilvis inveniuntur, & præſertim matutino tempore ingentem ſtrepitum excitant. Non autem canunt, ſed clamant, *Screp*, *Screp*, *Screp*, uno ſono & continenter, fere ut paſſeres. *Volantes* velociter alas movent, & cum vix videantur, & per longum temporis ſpatium in aëre velut quietæ, vel ſe moventes hærere poſſunt alarum ope. *Flores* roſtellis carpunt inter volandum. *Nidum* faciunt in ramis arborum ſolidi Hollandici magnitudine. *Ova* ponunt albiſſima teſta, duo ut plurimum, ovalis figuræ, piſo haud majora.

Secunda: Pulchrior priori, ejuſdem magnitudinis & figuræ. *Roſtellum* tamen brevius, nimirum duas tertias partes digiti longum, ejuſdem figuræ & coloris cum priore; *Lingua* eadem, ut & ocelli, crura, pedes, cauda & alarum figura. Plumarum color in capite, collo ſuperiori, dorſo, alis, cauda ſimilis priori; at in gutture, ſeu collo inferiore, toto pectore & infimo ventre uſque ad extremum corporis, tam eleganti & ſplendente viriditate cum aureo colore tranſplendente ſunt plumæ, & mire reſplendeant. Prope anum macula eſt ſatis magna (reſpectu aviculæ) conſtans plumis candidiſſimis.

Tertia, minor reliquis omnibus. Ab initio capitis, ſeu exortu roſtri ad exortum caudæ duos & ſemis digitos longa. *Collum* unum fere digitum longum: *Caput* haud magnum. *Corpus* ſeſquidigitum longum. *Roſtel-*

Roſtellum paulo plus digito longum, nigrum, ſubrotundum, acutum ac fere rectum. *Crura* & pedes, ut reliquarum. *Pennarum* corporis & alatum etiam eadem dipoſitio, ſed color diverſus. *Caudam* longiorem habet reliquis omnibus, paulo plus tribus digitis longam, pennis conſtantem, quarum ea quæ exortui ejus vicinior, brevior, ſecunda ſemper longior; eſtque cauda furcata, & avicula volans eam in duo ampliſſima cornua expandit, ita ut extremitates cornuum ſeſquidigitum à ſe invicem diſtent. Totum *Caput* & collum hujus aviculæ ex nigro ſerico colore elegantiſſime cæruleum tranſplendet, ut in collo Anatum. Totum *dorſum* & pectus viride, aureum, & thalaſſino tranſplendens, ut in ſecunda ſpecie, atque etiam prope anum talis macula eſt è plumulis albis. *Alarum* color epaticus eſt. *Cauda* ex nigricante cœrulenti inſtat politi ferri cœruleo imbuti.

Quarta, paulo minor tertia: Corporis figura & plumarum diſpoſitio eadem, ſed alio colore, nec non differens roſtro, & erutum colore. *Roſtellum* ſeſquidigitum longum, deorſum incurvatum inſtar enſis Polonici, ſubrotundum, ubique æqualis craſſitiei, & in extremitate acuminatum. Superiot ejus pars nigra eſt, inferiot flava, excepta extremitate quæ etiam nigricat. *Caput* ſuperius, collum ſuperiori parte, ut & alæ, colore ſunt, ut prima ſpecies, guttur, collum inferius, totum pectus & infimus venter ex albo ruſeſcentis ſunt colores. *Caudam* habet plus digito longam, deſinentem cum fine alatum, conſtatque pennis ex nigricante vireſcentibus, quæ in Extremitatibus albæ. *Crura* eodem modo diſpoſita habet, ut cæteræ ſpecies, ſed haud nigra, verum alba ſeu flaveſcentia, ſimilibus digitis, & unguiculis ſemilunaribus, acutis, & nigris.

Quinta, magnitudine pat tertiæ ſpeciei: *Roſtello* nigro, paulo plus quam digito longo, & paulum deorſum incurvato, *ocellis* nigris, uti & cruribus & pedibus. *Guttur*, collum inferius, & totus venter nigris holoſericis veſtiuntur pennis, cui nigredini quaſi paulum cœtulei tranſplendet. Prope anum macula eſt albis plumulis. Extremitates autem nigri, nimirum ad latera colli, pectoris & ventris mire thalaſſino, aureo & viridi mixti reſplendent. Totum *caput* ſuperius, collum ſuperius, & totum dorſum ornantur pennis, aureo, igneo & viridi mixtis, ut & inirium alarum. Reliquum alarum ferreum eſt, ſeu fuſcum. *Cauda* paulo plus digito longa, eleganter brunnis, cui cœruleus tranſplendet, pennis conſtat, circa oras autem pennæ illæ habent colorem, qualem chalybs politus cœruleſcens.

Sexta, quintæ magnitudine pat. *Roſtellum* habet paulum curvatum, digitum longum, inferius album, ſuperius nigrum. Totum *caput*, collum, dorſum & venter, ac initium alarum inſignis coloris reſplendentis pennis veſtiuntur, nimirum plurimo aureo, dimidio fere igneo, & minimo viridi mixto. In ſumma, ſplendet ut Sol. In ventre pennæ albæ paucæ mixtæ. *Crura* nigra ſunt. *Alæ* nigricantes. *Cauda* ſeſquidigitum ferme longa, elegans & lata, conſtans pennis quibuſdam inſignis illius coloris, quo reliquum corpus, quædam ex viridi & aureo mixti coloris, & per oras albæ, quædam in uno latere, ſeu medietate albæ altero virides, cui tranſplendet aureus.

Septima, paulo minor quinta & ſexta ſpecie. *Roſtellum* habet non omnino digitum longum, coloris per totum corpus cinerei fere, ut paſſer, cui hinc inde mire reſplendens rubrum inſtar Rubini perlucet.

Octava: omnium elegantiſſima. *Roſtellum* rectum, nigrum habet, ſemidigitum longum; *Linguam* longam duplicatam: magnitudo & conformatio eſt ut ſecundæ ſpeciei. Totum *caput* ſuperius & collum ſuperius miro rubini colore fulgent, ac ſi rubinus radiis ſolis illuſtraretur. *Guttur* autem & *collum* inferius merum aurum Hungaricum politum, & radiis ſolis illuſtratum exhibent, ita ut impoſſibile ſit perfecte ſimilitudinem horum colorum reddere, multo minus à pictore repræſentari. Initium *dorſi* holoſerica nigredine tectum eſt, reliquum fuſcis pennis, quibus tamen aliquid obſcuræ viriditatis admixtum. Totus infimus *venter* ejuſdem cum dorſo coloris pennis veſtitur; *Alæ* fuſco ut in reliquis ſpeciebus: prope *anum* maculam habet albam. *Crura* exilia nigra. *Cauda* digitum, & paulo plus longa, pennis conſtat brunnis ruſeſcentibus (*feulemort*) quæ in extremitatibus per oras fuſceſcunt. *Cauda* lata, quam inter volandum egregie explicat. *Alarum* extremitas cum cauda deſinit.

Nona, figura & magnitudine, ut ptima. Roſtellum ſuperius nigrum, ſubtus tuffum. Totum *corpus*, exceptis alis, inſigni illa ſplendet viriditate cum aureo tranſplendente, quali ſecunda ſpecies in ventre. *Alæ* fuſcæ, *Cauda* digitum longa, latiuſcula, pennis conſtans coloris, ut ferrum politum cœruleſcens.

Sortitur autem avis hæc varia apud Braſilienſes nomina, prætet generale *Guainumbi*, ut *Guaracyaba*, id eſt, radius Solis, & *Guaracigaba*, id eſt, capillus Solis Fr. Ximenes ſcribit à Mexicanis appellari *Huitzitzil*. Avicula eſt, inquit, quæ habet plumas pictas variis coloribus, è quibus mixtis & compoſitis cum artificio, & admirabili induſtria faciunt Barbari imagines Sanctorum & aliarum rerum, atque ita conjungunt, ut optime ſimilitudinem repræſentent.

tent. Hujus aviculæ ea natura eſt & proprietas, quod non diutius vivat, quam flores plantarum durant, cujus melle victitat, quibus decidentibus, roſtello ſuo ſe affigit arborum truncis, & ſex menſibus ita immota manet, donec flores renaſcantur: quod tam multis teſtimoniis confirmatur, ut de eo dubitari non debeat. Ajunt pulverem hujus aviculæ hauſtum, curare arthritidem corralloidem. Hæc ille. Vidimus plures ejuſmodi icones artificioſe ex hujus aviculæ plumis concinnatas ita dextre, ut coloribus picta viderentur; ſi autem Soli obvertas, mirabiliter ſplendet.

CAPUT V.

Iacupema. Iacacaii. Iacurutu. Scoco. Matuitui.

JACUPEMA Braſilienſibus, Phaſiani eſt ſpecies; paulo major gallino minore domeſtica noſtrate. *Caput* illi gallinaceum haud magnum; *Roſtrum* gallinaceum: *Oculi* nigreſcentes, *collum* ſeptem circiter digitos longum; *corporis* autem longitudo ab exortu colli, ad exortum caudæ novem circiter digitorum. *Caudam* habet longam & latam, longam nimirum pedem. *Crura* longa, ſuperiora plumis veſtita & quinque digitos longa, inferiora tres, aut paulo plus. In pedibus quatuor digitos gallinaceos, quorum medius è tribus anterioribus duos digitos longus. *Plumis* tota avis veſtitur nigris, quibus brunni aliquid mixtum. Ac capitis quidem plumas in criſtam erigere poteſt. Cinguntur que illæ nigræ aliis albis in ambitu. *Guttur* ſub capite, & ad ſeſquidigiti longitudinem, in collo plumis nudum eſt, & rubra cute tectum. *Collum* totum inferius plumulis albis in nigris diſperſi eſt variegatum, ut & totus infimus *venter*, ac alarum medietas poſterior: ſuperiora crura & cauda ſolis nigris conſtant, cui aliquid brunni mixtum. *Crura* inferiora & *pedes* elegantis rubri coloris. Cicurantur. *Carnem* habet bonam. Hæc avis à clamore ſuo nomen accepit, clamat enim *Iacu*, *Iacu*, *Iacu*.

JAMACAII, Braſilienſibus. Avicula Alaudæ magnitudine. *Corpus* tres digitos longum, *collum* plus digito, *crura* duos digitos, *cauda* fere quatuor. *Caput* habet parvum: *Roſtrum* digitum longum, directum, paulum deorſum inclinatum, acutum, nigrum quidem, at inferius prope exortum paululum cœruleſcens. *Caput* nigris veſtitur pennis, uti & *collum* inferius, ſuperius luteis: totum *dorſum*, *pectus*, & infimus *venter* luteis, *alæ* nigris, in quorum medietate albæ inſertæ, quæ maculas albas faciunt, in qualibet ala unam: ad exortum alarum tranſverſim per dorſum tendit nigra macula: *Cauda* etiam nigra: *Crura* & *pedes* fuſci. Elegans eſt avis.

JACURUTU Braſilienſibus. *Buſo* Luſitanis. Noctua eſt, magnitudine æquat Anſeres: *Caput* habet rotundum inſtar felis. *Roſtrum* aduncum, nigrum, ſuperiori parte longius. *Oculos* magnos, elatos, rotundos, & ſplendentes inſtar Cryſtalli, in quibus interius circulus flavus verſus extrema apparet. Latitudo oculorum aliquanto major groſſo Miſnico. Prope aurium foramina plumas habet duos digitos longas, quæ inſtar aurium in acutum deſinunt & attolluntur. *Cauda* lata eſt, neque alæ pertingunt ad illius extremitatem. Crura pennis veſtita uſque ad pedes: in quibus quatuor digiti, tres anterius, unus poſterius verſus, atque in quolibet unguis incurvatus niger, plus quam digitum longus, & acutiſſimus. *Pennæ* totius corporis variegatæ è flavo, albo & nigricante pereleganter.

SOCO Braſilienſibus, avis Aquatica, cujus multæ hic obſervari poſſent ſpecies; hæc cujus Iconem addimus, magnitudinem habebat Ardeæ minoris. *Roſtrum* obtinet rectum, nigrum, & in extremitate acutum, duos & ſenis digitos craſſum, ubi craſſiſſimum. *Caput* illi inſtar Ardeæ, uti & *collum* pedem longum. *Oculi* nigri circulo aureo. *Alæ* & *cauda* ſimul deſinunt: Cauda enim brevis, nec ſupra quinque digitos longa. *Crura* ſatis longa, ſuperiora quippe quatuor, & inferiora totidem digitos: in pedibus porro quatuor digitos, videlicet tres anterius, unum poſterius verſum. *Crura* autem ſuperiora ad medietatem ſunt nuda pennis: cætera fuſca cute tecta. *Caput* & *collum* brunnis quidem pennis, ſed quæ punctulis nigris variegatæ ſunt, veſtiuntur. Per totum collum inferius ad pectus uſque tendit linea plumis albis, nigris & brunnis mixta. *Dorſum* & *alæ* nigris quidem, ſed quæ minutiſſimis punctulis flaveſcentibus variegatæ ſunt, veſtiuntur; *Venter* quoque ad eundem modum: ſub alis denique nigræ, & albo maculatæ ſunt pennæ.

MATUITUI Braſilienſibus, Avis Alaudæ magnitudine. *Roſtrum* habet rectum, nigrum quidem, at in exortu inferius croceum. *Oculos* elegantes nigros. Totum *Caput* ſuperius, collum, dorſum, alæ & cauda ſuperius coloris ſunt obſcure gryſei, & remiges alarum nigricantes. *Caput* inferius, guttur, pectus, & infimus venter albicant, ut & crura ſuperiora, quæ mediam partem pennis veſtita, more avium aquaticarum. Supra exortum roſtri in fronte maculam habet albam, & annulum album circa collum, & inferius ſemiannulum obſcure gryſeum, huic contiguum: nam guttur totum album eſt, collum ſuperius totum

rum obſcuru gryſeum. *Crura* ſunt ſubluteola; digiti autem pedum aliquid fuſci admixtum habent. Tres ſolummodo digitos habet in pedibus, omnes anterius verſos, qui in exortu cute ex parte junguntur: Unguiculi nigri.

Avis hæc ad littora maris & ripas ſalſorum fluminum diſcurrit.

CAPUT VI.

Iabiru. Iabiruguacu. Manucodiata.

IABIRU Braſilienſibus, Belgis vulgo *Negro*. Avis hæc magnitudine ſuperat cygnum. *Corpus* illius quatuordecim digitos longum: *Collum* totidem, & brachii humani habens craſſitiem. *Caput* ſatis magnum, *Oculi* nigri, *Roſtrum* nigrum directe extenſum; & ſuperius verſus extremitatem paulum incurvatum, undecim digitos longum, duos & ſemis latum; verſus exteriora acuminatum; eſtque ſuperior roſtri pars paulo altior, & major inferiori. Caret lingua, & ſub gutture ingluviem habet mediocris magnitudinis. *Crura* longiſſima, duos nimirum pedes: ſuperiora enim unum pedem & digitum longa, & mediam partem pennis nuda; inferiora undecim digitos. Sunt autem crura recta, nigricantia, & quaſi ſquamata; digitum medium craſſa. In pedibus digiti quatuor, tres anterius, unus poſterius verſus, quorum medius quatuor digitos longus, cæteri paulo breviores. Tota avis veſtitur albis pennis inſtar cygni aut anſeris. *Collum* fere totum, nimirum octo digitorum, longitudine à capite numerando, caret pennis; ac hujus medietas cum capite tegitur nigra cute, reliqua alba cute. Sed puto in cute hæſiſſe pinnulas albas, & fuiſſe abreptas. *Caudâ* lata deſinit cum extremitate alarum.

JABIRUGUACU Petiguaribus, *Nhandu opoa* Tupinambis: Belgis **Deurvogel**. *Roſtrum* habet magnum, ſeptem & ſemis digitos longum, in extremitate teres & inferius incurvatum; caret lingua, & roſtrum inferius canum eſt. In ſummitate capitis mitram oſſeam coloris albi, & cinerei mixti gerit. *Oculi* nigri, & pone eos aurium foramina ampla. *Collum* decem digitos longum, cujus medietas, uti & caput, plumis, ac cute ſquammoſa cinerea eſt tecta, cujus ſquamæ albicant. *Corpore* æquat Ciconiam, *Caudam* habet brevem & nigram, cum qua alæ deſinunt. *Crura* ſuperiora ex parte albis veſtita pennis, cætera tota cinerea, & quidem ſuperiora crura longa ſunt digitos octo, inferiora ſex, aut paulo plus: digiti pedum quatuor, ut in priore. Totum *corpus* & collum albis veſtitur pennis, & à collo longiuſculæ pennæ propendent & circum. *Alæ* albæ, remiges illarum pennæ nigræ, rubini colore tranſplendente in nigro. *Pellis* detrahitur huic avi, ac caro ejus cocta comeditur; pinguis eſt & ſicca, boni ſaporis, præſertim ſi cocta butyro frixetur. Comedi ſæpiſſime.

MANUCODIATA, & quidem Rex creditus, ad aſpectum Columbam, ſed revera hirundinem æquabat. *Caput* habet parvum, *Oculos* parvos, roſtrum rectum, ſatis craſſum, acuminatum, ſeſquidigitum longum: *Collum* digitum longum; *Corporis* autem longitudo à collo ad caudæ exortum vix trium digitorum & ſemis. *Alæ* ſupra ſeptem longæ; *Cauda* lata & ſex digitos longa. *Crura* duo habet, quodlibet inferius duos digitos longum; quatuor digitos in pedibus, tres antrorſum, unum retrorſum verſum, more communi; medius anteriorum paulo longior cæteris; poſterior etiam ſatis longus; quilibet ungue lunato, ſeu adunco accipitrino forti præditus. Suntque crura & pedes ſatis craſſi, ac ad rapinam comparati. Ala & cauda pennas habent latas & fortes digiti latitudine. Totum *dorſum*, infimus venter, alæ; cauda elegantis ſunt brunni coloris; ſuperius ad roſtrum pennulas habet holoſericum leve referentes, viridi & fuſco mixtas; inferius ad roſtrum ſimiles nigri coloris. *Collum* ſuperius flavi, ſeu aurei eſt coloris, inferius viridis cum aureo tranſplendente. *Pectus* ſaturate brunnum; ſub alis in lateribus inter alas & crura, exoriuntur multæ pennæ, pedem plus, vel minus longæ, elegantis ſtructuræ, quæ ſupra caudam longe extenduntur: ſunt autem prope exortum flavi, ſeu aurei coloris, reliqua ex albo flaveſcentes, brunno umbratæ, ſeu dilute intermixtæ: inter has pennas duo quaſi fila extenduntur, quodlibet longum duos pedes & amplius, ac verſus extremum incurvata, obſcure brunni coloris. *Crura* fuſca ſunt, unguibus magis albicantibus. *Roſtrum* coloris eſt ex viridi & cœruleo mixti, verſus acumen tamen albicans.

Hæc eſt illa avis, quam alii Paradiſeam vocant: cujus aliquod reperiuntur ſpecies.

CAPUT VII.

Guirapunga utraque. Guiraquerea. Iacamaciri. Cariama.

GUIRAPANGA Braſilienſibus, Avis cujus ſonus longe auditur, Turdelæ majoris magnitudinem ſuperat, & columbæ fere æquat. Roſtrum habet digitum longum & latum, anterius acutum, cujus ſuperior pars paulum prominet ſuper inferiorem, ac deorſum eſt incurvatum, nigrum, naribus patentibus. *Os* illi amplum, quod aperire poteſt uſque ſub

oculos, ita ut oris apertura cum roſtro triangulum formet. *Linguam* habet brevem. *Oculos* è nigro cœruleſcentes. Sub gutture autem, quod latum habet, & in collo inferiori, multas digitum longas propendentes particulas carneas nigras habet, figura ſpiculi haſtæ, vel quaſi ligulæ. *Caput* obſcure brunnis pennis veſtitur. Totum *collum*, pectus, venter, dorſum & crura ſuperiora leucophæis teguntur pennis, (quibus potiſſimum in dorſo) nigricantes admixte, ac verſus caudam etiam vireſcentes. *Caudam* habet tres digitos longam, leucophæis ac nigricantibus pennis pauca viriditate admixta. *Alæ* (non multum poſt exortum caudæ deſinentes) in initio ſunt nigræ, reliquam partem nigricantes, quibus obſcure vireſcentes pennæ admiſcentur. *Crura* inferiora nigricant, ſuntque plus digito longa; digitos quatuor habet cum cæteris communes, nigris unguibus: *Pectus* bifidum eſt, ſeu convallem habet per medium ſecundum longitudinem; tracheam amplam, unde etiam fortem clamorem poteſt edere. Duplicem autem ſonum edit promiſcue, una vice quaſi quis ſecuri percuteret cuneum ferreum, in ſilva (*cock, cock*) altera autem quaſi quis campanam fiſſam tangeret *Kur, Kur, Kur*, &c. Clamat autem ſolum media ætate, Decembris & Januarii initio per quinque aut ſex ſeptimanas, reliquis menſibus non auditur; unde Luſitanis *Ave de Verano* vocatur.

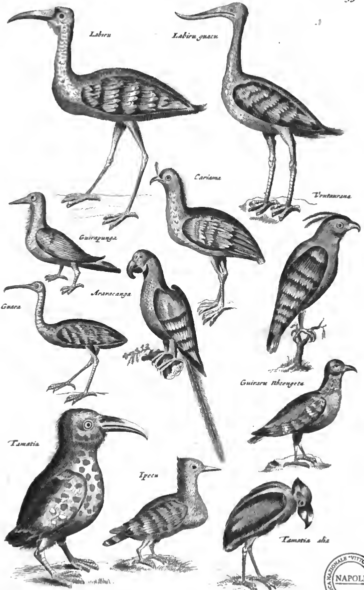
GUIRA PUNGA, fœmina; Turdelæ noſtræ majoris magnitudine eſt & figura, & eodem modo carnoſa. *Caput* habet latiuſculum, *roſtrum* quoque latum, haud longum, *oris* hiatus amplus quando aperitur. *Roſtrum* nigrum. *Oculi* ſatis magni. *Cauda* tres digitos aut paulo plus longa, nec alæ ad illius finem pertingunt. Tota avis veſtitur pennis nigricantibus, quibus fuſcæ & dilute virentes ſunt mixtæ: magis tamen fuſcus eſt in dorſo color, in gutture, pectore, & ventre magis dilute virens, & mixtus ut noſtræ turdelæ. Avis eſt pinguis & copioſæ carnis. *Crura* & pedes nigricant, cætera nihil differunt à communi norma.

QUIRAQUEREA, Braſilienſibus, Avis Alaudæ magnitudine, ſed quia longas alas, & caudam habet multo longiorem, videtur major. *Caput* latum, compreſſum, ac ſatis mangum habet. *Oculos* magnos & nigricantes; *roſtellum* parvum, triangulare, compreſſum, & ſuperiore parte aduncum. *Os* amplum, longe amplius roſtro, quod apertum triangulum efformat. Ad utramque autem extremitatem roſtri ſuperioris ad latera digiti fere longitudine, in quolibet decem, aut duodecim circiter ſetas craſſas ſuillas habet protenſas anterius & ad latus. *Corpus* haud longum, ſed rotundum fere eſt. *Pedes* quatuor digitis more communi conſtant, quorum medius longior reliquis, & unguiculo ſuo (quos omnes habet nigros) pectine corneo ſubtiliter ſerrato dotatus eſt. *Alas* longas habet; nimirum ſemipedem. *Cauda* octo digitos longa, conſtans in extremitate duabus pennis longioribus reliquis. Tota avis ex fuſco cinerei coloris cum maculis obſcure flavis aut albicantibus mixtis, more Niſi. Circa totum collum autem pone caput annulum habet obſcure aureum. *Crura* cinerea ſeu fuſca. *Digiti* exigua pellicula connectuntur, non ita lata, ut in anatibus, nam non eſt avis aquatica.

JACAMACIRI Braſilienſibus, Avis Alandæ magnitudine *Roſtrum* rectum, acutum, nigrum habet, duos digitos fere longum. *Linguam* brevem. *Oculos* cœruleos. *Alas* breves, quæ paulo poſt exortum caudæ deſinunt. *Cauda* autem tres & ſemis digitos fere longa, recta, ſeptem aut octo pennis conſtans. *Crura* ſuperiora pennis veſtita, inferiora nuda, cute flava & viridi mixta. *Pedes* itidem. In quolibet pede quatuor habet digitos, duos anterius, duos poſterius verſos; eſtque uterque interior, tam anterius, quam poſterius, dimidiam tantum partem longus præ exterioribus. *Unguiculi* nigri.

Totum caput, collum ſuperius, totum dorſum, alæ, cauda ſuperius coloris ſunt viridis cum aureo & igneo mixti, ita ut mirifice reſplendeat; ejuſdem coloris annulus etiam circumdat collum. Sub gutture autem, in pectore & infimo ventre, & ſub cauda obſcure flavi coloris eſt, ut cera vetuſta.

CARIAMA Braſilienſibus, Avis Ardeæ majoris magnitudine; ex aquaticarum eſt genere: In capite ſuper exortu roſtri criſtam plumatam gerit nigram cinereo mixtam, erectam. *Roſtrum* breve, ſuperius paulo aduncum, ex obſcuro flavo fuſcum. *Oculos* habet elegantes aureos, pupilla nigra, longis ſuperciliis nigris. *Alæ* deſinunt paulo poſt exortum caudæ. *Crura* habet longa, ſuperius mediam partem pennis viſtita, cætera nuda & obſcure flava: *digitos* tres in pedibus, medium longiſſimum exteriorem breviorem, interiorem adhuc breviorem. Suntque digiti ad partem cute connexi. In poſtica parte pedis digitum parvum habet, altiori loco poſitum, & calcaneum rotundum, more Struthionis. *Ungues* digitorum breviuſculi, lunati, fuſci. Totum *corpus* pennis veſtitur gryſeis, ſeu ſinereis fuſco undatis, ut in falconibus, & obſcure flavo mixto: extremitas alarum & caudæ fuſca eſt, obſcure flavo, & gryſeo undata: in pectore & inferiore ventre plus habet gryſei. *Caudam* demiſſam, collum ere-

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

rectum gerit. *Clamor* ejus inſtar gallo-pavi fœminæ, & longe auditur. *Carne* eſt valde probata.

CAPUT VIII.

Guara. Urutaurana. Maguari. Guarauna. Ajaja. Picus pitima. Pica Cureba. Tuidara. Guacaguacu. Tapera.

GUARA Braſilienſibus (in Marahoon frequenriſſima, & Rio pe Ieneiro) avis eſt aquatica & terreſtris, Albardcolæ magnitudine. *Roſtrum* habet enſis Polonici figura, longum, ex albo ſubcinereſcens. *Oculos* nigros. *Collum* & *corpus* inſtar Albardcolæ. *Alæ* deſinunt cum cauda, quæ brevis & demiſſa. *Crura* longa, quorum ſuperior medietas pennis veſtita, reliqua nuda. *Digiti* pedum quatuor communi modo longiuſculi, brevibus unguibus, prope exortum cute inter ſe connexi: crura autem nuda cum pedibus coloris ex albo gryſei, uti & roſtrum.

Tota avis veſtitur pennis elegantis coloris coccinei; remiges tantum alarum nigras habent extremitates. Hæc avis primum excluſa coloris eſt nigricantis, hinc evadit cinerei, deinceps albi, ſenſim autem rubeſcere incipit, & ſecundo ætatis anno coloris eſt in totum, quem *Columbin* vocant, quoque magis ſeneſcit, elegantiſſimum illum colorem coccineum acquirit. *Victitat* piſcibus, carne, adjuncta ſemper aqua.

Braſiliani è plumis hujus avis varia componunt corporis ornamenta.

URUTAURANA Braſilienſibus: & *Urutaui cuquichu Caririri*, Avis Aquilæ magnitudine. *Roſtrum* habet nigrum; cujus ſuperior pars adunca, prope exortum tamen flavum; *Oculos* eleganter aureos, pupilla nigra, quos cuticula cinerea obducere poteſt, licet palpebras non claudat. *Caput* aquilinum quidem ſed ſuperius compreſſum, ſeu planum, in cujus ſummitate duas habent pennas nigras, duos circiter digitos longas, cum duabus parvulis ad latus quodlibet: illas autem quando vult, in altum ſurrigit, atque iterum componit, *Alæ* paulo poſt exortum caudæ deſinunt. *Cauda* ei lata inſtar Aquilæ. *Caput* ſuperius fuſcis tegitur pennis, quarum oræ ſubflaveſcunt. Totum *collum* ſuperius, & ad latera brunnis (ut perdix:) totum *guttur* cum collo inferiori eſt album, ita tamen, ut albedo ad latera pennis nigris ſit variegata. Totum *pectus* & infimus *venter*, crura ſuperiora & inferiora uſque ad pedes pennis veſtiuntur albis, quibus nigræ ſquamatim admixtæ ſunt. *Alæ* & *cauda* fuſci ſunt coloris cum umbra mixti, atque oras habent ſubtiles albicantes. Remiges alarum pennæ ſunt fuſcæ & nigris undis variegatæ. In pedibus digitos habet quatuor flavos, unguibus lunatis fuſcis. Clamat *Geb*, *Geb*, ut pullus gallinaceus qui matrem perdidit. Rapax avis, crudam comedens carnem Projectam ſibi avem, ſive vivam, ſive mortuam, unguibus arripit, & roſtro egregie deplumat, dein dilacerat, & carnem oſſaque deglutit; unam harum diu vivam alui in munimento Mauritii ad Flumen S. Franciſci.

ANNOTATIO. Icon hujus avis haud male convenit cum Icone Nycticoracis Geſneri; non tamen Nycticoracis veterum, ſed vulgo ſic dicti circa Argentinam, & alibi circa Rhenum, avis piſcatoriæ) niſi quod in Capite tres pennas habeat.

MAGUARI Braſilienſibus; Avis Ciconiæ ſimilis figura & magnitudine, atque etiam ex parte colore. *Collum* habet pedem longum *Roſtrum* rectum, acutum, novem digitos longum. *Crura* longa & nuda, ut ciconia. *Caudam* brevem, cum qua alæ deſinunt. *Roſtrum* in exortu ad medietatem uſque ex viridi flaveſcens, reliqua medietas extrema ex cœruleo cinerea. *Oculos* habet parvos, argenteos, pupilla nigra, & circa eos cutem cinnabriam, ac ſimilem etiam inferius prope exortum roſtri, ſeu inter roſtrum, & guttur: quam more *Senembi*, iraſcens dependere ſinit ſub gutture.

Totum *Caput*, collum, & totum *corpus* albiſſimis veſtitur plumis; ac inferiori parte colli pennæ albæ illæ ſunt longiuſculæ. *Cauda* autem quoque alba, at ſuperius nigris aliquot pennis tegitur. *Alæ* in exortu albis teguntur pennis, ſed prope dorſum nigris: nigredini autem perſplendet viriditas. *Crura* ſunt rubra, ut & pedes, quos cum Ciconia communes habet. Roſtro crepitat, ut ciconia noſtras. *Caro* illius edulis.

GUARAUNA Braſilienſibus, Ruſticola aquatica, magnitudine *Iacu*. *Roſtrum* habet teres, paulo deorſum inclinatum, flavum at in extremitate fuſcum, quatuor & ſemis digitos longum; *corporis* autem illius longitudo eſt totidem. *Crura* ſuperiora mediam partem pennis veſtita, ſex digitos longa: *Digiti* pedum quatuor ita diſpoſiti, ut communiter; quorum medius tres digitos longus, cæteri breviores.

Tota avis veſtitur pennis fuſcis, multa umbra mixtis. *Caput* autem & collum totum ejuſdem coloris, & præterea albo punctulatum, ut in *Iacu*.

Carnem habet ſatis bonam, quam ſæpius comedi.

AJAJA Braſilienſibus, *Colherado* Luſitanis, Belgis Lepelar. Avis figura conveniens cum Europæis, ſolo colore differens. Anſerius magnitudine *Roſtro* inſtar cochlearis lato, albo: *Collo* longo, pedibus latis.

Tota alba eſt, ſed in dorſo & alis dilute incarnati coloris perſplendentis. *Caro* illius edulis, & ſæpe comedi. Frequens eſt ad Flumen Sancti Franciſci, & alibi paſſim in locis paluſtribus.

PICUI PINIMA Braſilienſibus. Columbæ ſilveſtris ſpecies, paulo major Alauda, *Roſtellum* habet columbinum, fuſcum. *Ocellos* nigros, circello aureo. Totum *caput*, collum ſuperius & ad latera, dorſum & alæ pennas habent obſcure einereas, ſeu lividas, oris nigricantibus lunatis. Longiores autem alarum pennæ, ſeu remiges, quæ inter volandum videntut, ruffi ſunt coloris, uno latete nigricantes, ut & in extremitatibus. *Cauda* longiuſcula ex pennis conſtat è cinereo fuſcis, quarum & quædam nigræ, & medietate exteriore albæ. *Venter* albas pennas habet oris lunatis fuſcis. *Crura* & pedes columbini albeſcentes. *Carnem* habent bonam, & ſunt admodum pingues.

PICA CUREBA Braſilienſibus, quoque Columbæ ſilveſtris eſt ſpecies, coloris cinerei cum tuffo mixti; pedibus & eruribus rnbris.

Avicula (*cujus nomen Auctor non prodit*) paſſeris magnitudine & figura, tota nigra, capite tamen albo, & cauda ex multo nigro & gryſeo colore mixta. Clamat *zip, zip*.

TUIDARA Braſilienſibus, Ululæ eſt ſpecies, Germanis Schleier-Euln / Belgis Kerckuyle. *Capite rotundo, naſo elato*, & plumis compexis conſtrato; ſub naſo roſtrum habet aduncum, album: *oculos* autem nigros. Tota avis faciei ſuperficies, cordis, uti pingitur, habet figuram, plumulis obſcure ex albo flavis, cum pauco nigro mixtis, quaſi fimbria circumdata eſſent. *Pluma* totius avis mixtæ albo & pallide flavo ac gryſeo: *Alæ* undatæ, uti & cauda. *Corpus* ſubtiliter punctatum cum fuſco. Deſcribitur & à Geſnero.

GUACA GUACU Braſilienſibus, Luſitanis *Gaivota*, Belgis Meeuwe. Avis gallinæ vulgaris magnitudine, roſtro recto, longo, craſſo, flavo. *Caput* ſuperius nigris tegitur pennis, ut & ultima medietas alarum & Cauda. Guttur, totum collum, pectus & infimus venter, ac initium alarum ſunt alba. *Ova* ponis in arena, gallinaceis figura, magnitudine & colore ſimilia: quæ quidem boni ſunt ſaporis, ſed *caro* avis nullius eſt pretii.

TAPERA Braſilienſibus, *Adorinba* Luſitanis, Hirundinis ſpecies, noſtratibus ſimilis, ejuſdem magnitudinis, & eodem modo circumvolitans. *Roſtrum* breve, latiuſculum habet & nigrum. *Os* amplum, quod aperire ultra oculorum regionem poteſt, ut *Ibiau* junior. *Oculos* elegantes, nigros. *Alas* longas, deſinentes cum fine caudæ, quæ latiuſeula eſt. *Crura* & pedes ut noſtratibus. Totum *caput* ſuperius, collum, dorſum, alæ & cauda pennas habent coloris ex fuſco eum gryſeo mixti, remiges alarum & extremitas caudæ paulo magis fuſceſcunt reliquis partibus. Sub gutture & in pectore gryſei eſt coloris cum albo mixti. *Venter* eſt albus, uti & ſub cauda albet. Crura & pedes fuſci.

CAPUT IX.

Pſittacorum majorum & minorum variæ ſpecies.

PSITTACORUM in Braſilia maxima eſt copia & ſumma varietas; quos Braſilienſes communi nomine vocant AJURU. Ariſtoteles lib. IV. Hiſtor. Anim. cap. X. ſcribit; *Ea quæ ova pariunt, an ſomnient incertum eſt; manifeſtum vero ea dormire.* Ego utrumque adfirmo cum Jul. Scaligero in Commentariis, & quod ille de ſuo Turdo & Accipitribus, ego de meo Pſittaco, quem Lauram vocabam, nam ſæpius de nocte ſeipſum expergiſcens ſemiſomnis ſublocutus eſt. Idem Lib. VIII. cap. X. ſcribit, Pſittacum à Græcis etiam [illegible] vocari. Pſittaci nidificant in cavis arboribus, ubi foramen extra rotundum faciunt, ac ova duo aut tria columbinis ſimilia imponunt ſine nido aliquo ficto. *Ova* ſi tangas, nihilominus excluduntur, nec Pſittacus ea deſerit. Pullos excludunt medio Junio & fine: plumati autem pulli inveniuntur apti ad eximendum fine Julii, & medietate Auguſti. Pſittaci juniores primum excluſi vermes craſſiuſculos habent, in quolibet narium foramine unum, ac præterea in ſummitate capitis tuberculum, in quo itidem vermis craſſus later. Omnes autem vermes brevi ſponte excidunt, ac locus per ſe ſanatur Fiunt varii coloris à Tapuyis, deplumando juniores, & cutem variis colotibus inficiendo, Luſitani vocant *Papagios contrefeitos*. Nullus Pſittacorum Braſilienſium, præter Curicos ſe manibus tangi in corpore permittit.

Prima ſpecies AJURUCURAU elegantiſſima eſt. Supra *Roſtrum* in capite mitellam habet eleganter cœruleam: Guttur, latera capitis & ſuperior illius pars eleganti flavo veſtiuntur, totum corpus læto viridi. In alarum extremitatibus pennæ una medietate nigræ, altera croceæ, partim etiam in extremitate cœruleæ, partim hinc inde virides. In ſumma, eleganter variegatæ. *Cauda* viridis; ſed quando illam explicat, fimbriata nigro, rubro, cœruleo. *Crura* & pedes cinerei coloris. *Roſtrum* ex cinereo fuſcum. *Oculi* nigricantes, circulo aureo. *Lingua* omnibus lata & craſſa.

Secunda ſpecies priori ſimilis, paulutum aliter

aliter variegatur coloribus, nimirum in ſummo capite mitella flava, cui albedo mixta, ſuper oculos & in gutture clare flavo. Circa roſtrum ſuperius macula eſt thalaſſina.

Tertia ſpecies; AJURICURICA. Mitram habet in capite ex cœruleo & pauco nigro mixtam, in medio mitræ maculam flavam. Infra oculos flava, & in gutture cœrulea eſt macula. Viriditas in pectore, alis & dorſo paulo ſaturatior, in extremitatibus alarum & cauda dilutior. Extremitates pennarum alæ flavæ & rubræ, & Indico colore mixtæ. *Cauda* inferius ex flavo & viridi mixta, ſuperius dilute viridis. *Crura* è cinereo cœruleſcentia. *Roſtrum* ſuperius cinereum, in extremitatibus nigrum, ungues pedum nigri.

TUI, vulgo *Perroquet*.

Prima ſpecies: Magnitudine Hirundinis: in totum viridis coloris: *cauda* longiſſima, *roſtro* nigro, adunco.

Secunda: *Tui apute juba*, viridis in totum & quidem dilutius in reliquo corpore, in ventre flaveſcens, in alis obſcure viridis. *Cauda* longiſſima: magnitudinis ejuſdem cum priori; *Oculis* magnis, ſubnigris, circello ex pennis circa oculos luteo, & ſupra roſtrum, quod nigrum & aduncum, in capite maculam habet magnam ex pennis Auraici coloris.

Tertia TUI TIRICA, paulo majores ſunt Guineenſibus, in totum viridis coloris, qui tamen in dorſo & alis plerumque ſaturior, in reliquis partibus dilutior: *roſtro* incurvato incarnati coloris. *Oculis* nigris; *Pedibus* cœruleſcentibus; *Cauda* paulum ultra extremitatem alarum protenſa. Admodum hi manſueſcunt, & cibum ex alicujus ore capiunt, & manibus ſe tractari ſinunt. Item iuſtar Pſittacorum garritum addiſcunt.

Quarta: Magnitudine Sturni, ejuſdem coloris cum ſecunda ſpecie, ſed breviori cauda.

Quinta JENDAYA: Sunt magnitudine Merulæ aut minoris Turdelæ, *roſtro* & *cruribus* nigris, oculis nigricantibus, circulo aureo, exterius albo: Dorſum, alæ & cauda, ut & anus viridibus pennis veſtiuntur, quibus thalaſſinus mixtus: Extremitas alarum quodammodo nigreſcit. Totum caput, collum & pectus flavi coloris ſunt, cui luteus intermixtus.

Sexta TUJETE, magnitudine Alaudæ, in totum dilute viridis coloris. At initium alarum egregie cœruleum eſt, & omnium pennarum in alis oræ cœruleæ, ita ut complicatæ, quando quieſcit avis, maculam longam cœruleam prope oram lateralem alæ oſtentent. In dorſo ad exortum caudæ uſque etiam macula cœrulea eſt. *Cauda* brevis. *Roſtellum* incurvatum, incarnati coloris. *Crura* & pedes cinerei.

Septima: TUIPARA Tupinambis, magnitudine Alaudæ, in totum dilute viridis coloris, cauda brevior, ita ut eum alis deſinat. Roſtro incarnato; cruribus gryſeis. Prope roſtri exortum in fronte, maculam habet ſemilunarem miniatam, quaſi coronam, quæ & inferius eſt, in cujuſlibet alæ medio lutei, ſeu Uraniei coloris. *Nidificant* in cumulis à formicis relictis, qui in arboribus reperiuntur.

Pſittaci & *Tui* ſemper catervatim volant omnium bini ac bini juxta ſe invicem. Sylvæ his plenæ ſunt, & ſæpe quadringenti & quingenti ſimul volant, ſtrepitum magnum clamore excitantes. Conſident in altiſſimis arboribus: nidificant potiſſimum in mediterraneis. *Caro* boni ſaporis, ſi aſſetur, maxime *Perroquet*.

ARARACANGA Braſilienſibus, Pſittacus maximus, majores ſunt corvis noſtratibus. *Caput* magnum, ſuperius planum, & latum habet. *Oculos* pulchros, cæſios; pupilla nigricante: Oculos autem exterius ambit membrana alba, ut & maxillas & roſtrum inferius: hæc ſubter oculos ſemilunari forma eſt producta. *Roſtrum* incurvum, magnum, ſuperius albicans, inferius nigrum. *Linguam* habet ut Pſittacus, & eodem modo edit. *Voces* etiam quaſdam ſonare diſcit. *Roſtrum* ſuperius tres circiter digitos longum, altum ſeu latum. *Crura* & *pedes*, ut Pſittacus, habet nigros. Totum caput, collum, pectus, venter, crura ſuperiora, & cauda inferius, ut & initium alarum ſuperius elegantibus rubris pennis veſtiuntur, per medietatem autem alæ tectæ ſunt viridibus, extrema autem medietas alarum uſque ad finem cœruleis ornatur. Extremitas dorſi prope anum ſuperius, & cauda cœruleis conſtant, quibus aliquot brunni coloris admiſcetur. *Cauda* longa eſt decem circiter digitos, & longe prominent ultra finem alarum.

ARARAUNA Braſilienſibus: Figura alteri ſimilis, ſed alteris coloris. *Roſtrum* nigrum, *oculi* cæſii; *pupilla* nigra. *Cutis* circa oculos alba nigris pennulis variegatur quaſi acu picta eſſet. *Crura* & *pedes* fuſei coloris. *Caput* anterius ſupra roſtrum mittellam habet viridibus pennis; ſub roſtro inferiori ambiunt guttur pennæ nigræ: *Colli* autem latera, reliquum guttur, totum pectus & infimum ventrem tegunt pennæ flavi coloris. Extremum caput, collum poſterius verſum, totum dorſum & alas exterius cœrulei. Extremitatibus alarum plumæ flavæ ſunt admixtæ. *Cauda* conſtat longis pennis cæruleis, quibus aliquot flavæ immiſcentur. In genere autem cœruleæ pennæ interius ſunt nigræ, & quodammodo etiam nigredinem ad latera de ſe ſpargunt.

Anaca Braſilienſibus: *Perroquet*, magnitudine Alaudæ. *Roſtrum* fuſcum, aduncum. In capitis ſummitate epatici coloris pennæ, ad latera circa oculos brunni; *guttur* cinereum; *Collum* ſuperius & latera viridia. *Venter* habet pennas & brunno ruſeſcentes. *Dorſum* viride maculam habet dilute brunnam. *Cauda* quoque dilute brunna. In alarum initio ſanguinea macula ſive fimbria eſt: reliquum alarum viride, extremitas thalaſſini coloris. *Crura* ſuperius viridibus veſtita pennis, inferius cute cinerea, unguibus nigricantibus. Elegans plane avis.

Maracana Braſilienſibus, avis Pſittaco plane ſimilis (cujus & ſpecies) ſed major, plumæ totius ex gryſeo ſubcœruleſcunt, clamat ut Pſittacus. Fructus amat, Murucuja imprimis.

Maracana Braſilienſibus, itidem Araræ ſpecies minor: magnitudine Pſittaci, figura Araræ, cauda longa tali, roſtro, & cute circa oculos. *Roſtrum* nigrum, cutis circa oculos alba punctulata plumulis nigris. *Oculi* flaveſcentes, pupilla nigra. Totum *caput* collum & alæ ſaturate viridis coloris ut in Amuricurica; ſummitas capitis dilutior & quodammodo cœruleſcit. *Cauda* ſuperius viridibus & in extremitate cœruleſcentibus, inferius ſaturate conſtat pennis. *Alæ* interius etiam rubræ, exterius virides, & extremitates cœruleæ obſcure. In exortu cujuslibet alæ maculam habet miniatam. Super roſtri exortum, ſuperius maculam habet parvam fuſcam. *Crura* & *pedes* fuſci. Clamat *Oe*, *Oe*, *Oe*.

Quijubatui flavus eſt totus, magnitudine Tuiapara; *roſtro* incurvato gryſeo, *Oculis* nigris. Extremitas alarum obſcure viridis eſt: *cauda* longa flava. *Crura* coloris incarnati. Facile & valde manſueſcit.

Paragua Pſittacus eſt niger, magnitudine Ajurucariu, pectore dorſo & ventre medietate anteriore inſigniter rubro. *Oculis* nigris, circello rubro. *Roſtro* fuſco, ſeu obſcure cinereo. *Cruribus* & pedibus obſcure cinereis.

Tarabe Braſilienſibus, Pſittacus eſt viridis: major quam Paragua, *capite* rubro & pectore atque initio alarum. *Roſtro* & pedibus obſcure cinereis.

Ajurucatinga Braſilienſibus, Pſittacus magnitudine pulli gallinacei mediocris, totus viridis, *oculis* rubris, & circa oculos cute alba. *Roſtro* albo, & cruribus albis. *Caudam* habet longam, viridem.

Ajuruapara Braſilienſibus, in totum convenit cum præcedenti, ſed minor eſt.

CAPUT X.

Ipecu. Urubu. Tamatia utraque. Guirajemoja. Gurraru nheengeta.

Ipecu Braſilienſibus, *Cortapao* Luſitanis, Avis magnitudine columbæ. *Colli* longitudo duorum digitorum, *corporis* autem quatuor, & *cauda* idem quatuor, crurum fere ſeſquidigiti; in pedibus quatuor habet digitos, duos antrorſum, duos retrorſum verſos, ut in Pſittacis. *Caput* veſtitur pennis cinnabrii coloris, in quo & criſtam habet inſtar columbæ: *collum* ad roſtrum uſque inferius nigrum, ut & ſuperius; In utroque autem latere linea eſt alba, craſſa, quæ diviſim ad dorſum protenditur. *Alæ* exterius totæ nigræ, interius albæ; *Cauda* nigra; in ventre & cruribus ſuperioribus pennæ ſunt nigræ, & albæ. *Roſtrum* illius rectum, acutum, ſeſquidigitum longum, quo arborum cortices exſcindit, ut Picus.

Urubu Braſilienſibus, vulgo ein Menſchen-freſſer; Avis rapax, magnitudine Milvi & Niſi, pedibus gallinaceis ſubalbicantibus, *cauda* longa, & alis ea longioribus. *Pennæ* totius corporis ſunt nigræ cum pauxillo ravi coloris hinc inde mixtæ. *Caput* habet parvum, figura pene gallinarum Indicarum, cute tectum paululum rugoſa. In ſummitate autem capitis ſecundum longitudinem quaſi dividitur cutis, & in ſiniſtro latere capitis infra oculum crocei eſt coloris, ſupra oculum cœrulei, in ſummitate item, reliqua parte ex ruffo ſubbrunni. In dextro latere capitis circa oculum ſuperne & inferne crocei coloris, in ſummitate itidem, reliqua parte ex croceo albicantis *Roſtrum* habet ſatis longum, exterius aduncum, acutum, & ad medietatem uſque à capite cute obtectum ex croceo cœruleſcente. In mediate roſtri ſuperius narium foramen unum amplum tranſverſum poſitum; extremitas roſtri, quæ cute caret, eſt alba. *Oculos* habet elegantes rubini fere colore, *pupilla* rotunda nigra: *Palpebræ* ſunt croceæ: *Linguam* carinatam, in ambitu denticulis acutis præditam. Fœtet ejus *caro* inſtar cadaveris: nam & cadaveribus veſcuntur, & in maxima copia ſtatim advolant in Capitania Sirigippo, & Flumine Sancti Franciſci, quando quis beſtiam aliquam mactat. Fœda avis, ſemper macra, nunquam ſatura.

Tamatia Braſilienſibus; Avis Alaudæ magnitudine, ſeu Pici. Tota punctulata, & variegata maculis ut Turdus minor, Germanis vulgo Ein Troſtel: in ventre albas habet pennas, maculis fuſcis: ſub gutture autem flaveſcit uti & circa collum. *Roſtrum* habet longum rubrum, ſuperius

rius paululum fuſcum ; cujus ſuperior pars paulo longior, quam inferior. Supra nares ſubtiles aliquot extant pennulæ inſtar pilorum. In pedibus quatuor habet digitos unguibus aduncis. Caret *cauda*. *Caput* illius majus quam proportio corporis requirat, uti & roſtrum.

TAMATIA itidem Braſilienſibus dicta, avis aquatica, forſan gallina. Niſi *roſtrum* obtinet, magnitudine Yaſſana aſu: *dorſo* incurvato incedens & *collo* incurvato. *Caput* habet magnum, *oculos* magnos nigros, prope exortum roſtri exiſtentes. *Roſtrum* duos digitos longum, plus uno latum, inſtar anaticis quidem, ſed anterius acuminatum: eſtque ſuperior ejus pars nigra, inferior flaveſcens. *Crura* ſuperiora pennis nuda, ſatis autem longa: Digiti in pedibus quatuor, quorum tres anterius, unus poſterius verſus, more gallinarum, ſuntque longi ut in Waterhoen. Crura & digiti coloris ex vireſcenti flavi. *Cauda* breviſſima, & non longior quam in Yaſſana. *Caput* nigris pennis veſtitum, reliquum corpus brunnis; in ventre autem albicantes pennæ intermiſcentur.

GUIRAJENOJA Braſilienſibus, Avicula magnitudine Fringillæ. *Roſtellum* habet vix ſemidigitum longum & nigricans, *ocellos* nigros. Totum *caput*, collum inferius, pectus, infimus venter & dorſi medietas extima pennis veſtiuntur cœruleis: *Collum* ſuperius & dorſi medietas anterior nigris: *Alæ* quoque nigræ, ſed quibus in initio illarum inſperſæ cœruleæ; reliquæ nigræ ſunt, ſed oras habent cæruleas. *Cauda* ſeſquidigitum fere longa & itidem nigra, deſinuntque alæ paulo poſt initium caudæ. *Crura* fuſca; in pedibus quatuor digiti vulgari modo.

GUIRARU NHEENGETA, Braſilienſibus; Merulæ aquaticæ magnitudine, aut paulo major. *Roſtrum* habet rectum, compreſſum, nigrum, plus dimidio digito longum: *Oculos* Sapphyrinos, pupilla nigra. *Crura* quæ ſuperius veſtita, ſunt pennis cinereis, inferius nigra cute teguntur, uti pedes, in quibus more vulgari quatuor ſunt digiti, unguibus acutis nigris.

Totum *caput*, collum, pectus & infimus venter pennis veſtiuntur albis ad gryſeum dilutum accedentibus, dorſum autem leucophæis ſive cinereis. A roſtro in utroque latere per oculum uſque ad finem laterum capitis, macula oblonga tendit nigra. *Alæ* nigræ, non tamen obſcure. *Cauda* nigerrimas habet pennas, quarum tamen extremitates ſunt albæ, & ſuperius quoque aliquot albis teguntur.

CAPUT XI.

Cocoi Ardeæ ſpecies: alia ſpecies. Guiratinga. Ardeola. Iacarini. Guiratirica. Guiranheemgatu.

COCOI Braſilienſibus, Ardeæ ſpecies eſt elegans, Ciconiæ ferme magnitudine. *Roſtrum* habet rectum, acutum, ſex circiter digitos longum quod in exortu ex flavo vireſcit: *Oculos* cryſtallinos, circello aureo; circum oculos cutem cineream. *Colli* longitudo quindecim digitorum, *corporis* decem, *caudæ*, cum qua *alæ* deſinunt. *Crura* ſuperiora mediam partem plumata, octo digitos longa, inferiora ſex & ſemis, cute tecta cinerea; digitos in pedibus quatuor, vulgari modo, quorum medius digitum longus, cæteri breviores unguibus lunaribus, fuſcis. *Guttur* & totum collum ſunt alba, ſummitas capitis & latera nigri coloris cum cinereo mixti. Ejuſdem coloris criſtam elegantem gerit erectam; atque ab ea duæ elegantes plumæ deorſum poſterius dependent, coloris ex nigro ſubcinerei, quælibet quinque digitos & ſemis longa. Anterius collum ſecundum longitudinem maculatum eſt plumis è nigro & cinereo mixtis. In colli parte anteriori & inferiori, elegantes habet plumas longas, albas, ſubtiles propendentes, quas in pileis geſtare ſolemus. Totum dorſum, alæ & cauda cinerei ſunt coloris diluti cum pauxillo albo mixti; ſuperior medietas crurum ſuperiorum, albis veſtitur pennis. Per dorſi autem longitudinem cinereæ plumæ extenduntur ſubtiles, elegantes, figura ſimiles illis in collo. *Caro* illius bona eſt, & ſæpius comedi.

Reperitur hic & alia *Ardea*, Anatis domeſticæ magnitudine, aut paulo major. *Roſtrum* habet rectum, acutum, medietate anteriore, tam ſuperius, quam inferius, dupliciter ſerratum, quatuor & ſemis digitos longum. *Caput* & collum habet Ardeæ: *Oculos* nigros, circulo aureo; *Collum* pedem longum; *Corpus* quinque digitos & ſemis, *caudam* quatuor cum qua deſinunt alæ. Crura tota novem & ſemis digitos longa, ſuperiora mediam partem pennis veſtita: quatuor digiti in pedibus vulgari modo. *Roſtrum* ſuperius eſt fuſcum, prope exortum autem vireſcit è flavo. Totum caput & collum ſuperius pennas habent longiuſculas, pallide flaves, nigro undatas; ſub gutture albicat. Collum inferius, pectus, & infimus venter plumas habent albas fuſco undatas, quod in ambitu flavo eſt fimbriatum. Totum dorſum & alæ teguntur pennis fuſcis flavo undatis, & remiges alarum pennæ ſunt è nigro & cinereo, æquali parte, mixtæ, extremitatibus albis. *Cauda* conſtat ejuſmodi pennis, qua-

qualibus extremitas alarum, ſed transverſim albo lineatis. *Crura* & pedes ſunt obſcure gryſei coloris, ungues fuſci. *Caro* comeditur, ſapit ut aliarum Ardearum.

QUIRATINGA Braſilienſibus, *Garza* Luſitanis, Ardeæ ſpecies, Alberdeolæ magnitudine & corporis figura. Erecte incedit, collo longo, roſtro extenſo, recto, acuto, flavo, quatuor digitos longo, cujus pars ſuperior nigra, inferior alba. *Crura* alta, ut Ardeæ, ſex circiter digitos longa, pedum digiti ad volgarem modum: crura exterius (ut & digiti) ſunt flava, interius ex viridi & fuſco mixta. Per totum corpus albiſſimis veſtitur pennis: In collo elegantiſſimis plumis albis, quæ ſubtiliores ſunt plumis Struthionum.

Aquatica eſt avis. Crura ſuperiora ſine pennis.

ARDEOLA columbæ magnitudine vix par: *Collum* habet longiſſimum. *Roſtrum* rectum, acutum, ſuperius fuſcum, inferius ex albo flaveſcens, duos & ſemis digitos longum, *linguam* brevem, acutam. *Oculos* mediocres, circello aureo, pupilla nigra. *Caput* parvum, *Collum* tenue, ac ſeptem digitos longum, cum corporis longitudo vix ſit quatuor. Crura longa, quodlibet quinque digitos; ſuperior medietas mediam partem nuda. In pedibus digitos quatuor communi modo diſpoſitos, unguibus lunatis acutis. *Color* talis eſt: prope oculos, ubi roſtrum inſeritur, cutis melini coloris eſt. *Caput* ſuperius veſtitur pennis chalybei coloris pallide fuſcis inſperſis: totum collum cum pectore & infimo ventre plumas habet alas leucophæis mixtas & pallidis, ut variegatus appareat. *Dorſum* nigrum eſt, ex parte chalybeo fuſcum cum cerei coloris pennis mixtum. Alarum pennæ longæ virentes, in extremitate maculam habent albam, reliqua ſuperficie ex fuſco, chalybeo, cereo, & leucophæo eleganter variegata. *Cauda* duos digitos longa, quam tegunt alarum extremitates, quæ cum illa deſinunt. *Crura* ſuperius leucophæo & cereo mixta. Nuda pars & pedes cute melina tecta ſunt. *Ungues* leucophæi. Erecta incedit avis & decenter.

JACARINI Braſilienſibus, Avis carduelis magnitudine. *Roſtellum* habet craſſum, cinereum. *Crura* & pedes cinereos, cum quatuor digitis more vulgari. Totum *corpus* nigris veſtitus pennis, ſed in quibus reſplendet color inſtar chalybis politi. *Alæ* interius albicant. *Oculi* cœrulei, & pone illos amplum foramen loco aurium.

GUIRATIRICA Braſilienſibus, Avis Alaudæ magnitudine. *Roſtrum* habet craſſum, rectum, ſuperius fuſcum, interius album, & paululum incarnatum. *Crura* cinerea cum quatuor digitis more vulgari. Totum *caput* cum gutture, & colli inferiore & media parte egregie ſanguinei ſunt coloris: *Oculi* cœruleſcunt; aurium foramina ampla. Latera colli, totum pectus & infimus venter albis veſtiuntur pennis. *Collum* ſuperius habet nigricantes, quibus paucæ albæ mixtæ. *Dorſum* gryſeum eſt (inſperſis nigris paucis) ut & initia alarum: reliquum alarum nigrum, ut & *cauda*, quæ tres circiter digitos longa: Oræ laterales in alis ſunt albæ.

GUIRAN HEEMOATU Tupinambis; Avis paſſeris magnitudine. *Caput* ſuperius luteum, & guttur: *Collum*, pectus, & infimus venter flavi coloris, alæ ex vireſcenti & flavo mixtæ ac fuſco diſtinctæ, uti & cauda, ocelli & roſtrum ſunt nigra. *Crura* fuſca; hic mas egregie canens ut Fringilla, vulgo Vincke.

Fœmina ejuſdem magnitudinis plumis paſſeris veſtitur, nec ita canit, ſed clamat 'tſchrip, 'tſchrip, ut paſſer.

CAPUT XII.

Curucui. Caracara. Tijeguacu. Tejtei. Guiraguacu beraba. Guiracæreba. Guiraperea. Iapacani. Cabure. Andira aca.

CURUCUI Braſilienſibus; Elegantiſſima avis, fere magnitudine Picæ. *Roſtrum* habet breve, latiuſculum, coloris ſulfurei. *Os* amplum, & quando aperit, triangulatum. *Oculos* pulchros cœruleos circulo aureo; & ſub quolibet oculo maculam cutaceam albam, ut gallinæ: in palpebris ſuperius & inferius pilos nigros duriuſculos. *Collum* haud longum. *Crura* brevia, & ad pedes fere plumata pennis nigris. *Caudam* habet quinque & ſemis digitos longam, latiuſculam. Sub roſtro inferiori in medio, & ad utrumque latus quaſi barbam ſetis compoſitam nigris, ſed in quibus tranſplendet cœruleus, ut in Anatum collo: ſub gutture autem plumæ tantum nigræ. Totum *pectus* & infimus venter egregie miniati ſunt coloris; totum *dorſum* & cauda ſuperius ex cœruleo & igneo ſplendide vireſcunt. Extremitas *caudæ* oram habet nigram: inferius autem cauda pennas habet albas, nigro tranſverſim eleganter ſtriatas. Initium alarum etiam inſigni illa viriditate ſplendet, media pars caneſcit, nimirum plumis nigricantibus, minutiſſimis punctulis canis conſperſis, ut anates eſſe ſolent. Ultima pars, ſcilicet longe alarum pennæ ex fuſco nigreſcunt. *Crura*, ut dixi, fere tota veſtita, nigris pennis, cætera cum pedibus fuſca ſunt è cinereo. *Digitos* habet diſpoſitos ut Pſittacus. *Pennæ* ſubter alas ſunt canæ.

CARACARA Braſilienſibus, *Gavião* Luſi-

Luſitanis, Niſi ſpecies, Avis magnitudinis Milvii, *caudam* habet longam novem digitos; *alarum* longitudo quatuordecem digitorum, quæ tamen nondum ad finem caudæ pertingunt. *Color* pennarum totus eſt ravi coloris cum albis & flavis punctulis. *Cauda* albo & fuſco eſt variegata. *Caput* Accipitrinum, *roſtro* adunco, mediocriter magno, nigro. *Crura* habet lutea, pedibus accipitrinis, unguibus ſemilunaribus nigris acutiſſimus & longis. Avis gallinis valde infeſta.

Habui aliam ejuſdem magnitudinis, & colore pennarum ut præcedens, ſed pectus & venter erant alba. *Oculi* aurei, & cutis circum eos flava. *Crura* lutea.

Tijeguacu Braſilienſibus, Avicula paſſeris magnitudine, aut paulo major. *Roſtellum* habet breve, triangulare, latiuſculum, nigrum. *Ocellos* ſappbyrinos: *Crura* & pedes cerei coloris, unguiculis fuſcis, digiti diſpoſiti more vulgari. Tota avicula veſtitur pennis coracinis: at in ſummitate capitis maculam habet clypeiformem ſplendentis ſanguinei coloris. Totum *dorſum* autem fere & utramque alam ſuperius ad partem obtendit macula nigro-cœrulea, *Cauda* brevis & nigra.

Teitei Braſilienſibus quam etiam vocant *Guiranhemgeta* & *Guraundi*. Avicula Rubeculæ magnitudine. Aviario includitur pro cancra ave, ſed pipit tantum ut Rubrica, Germanis **Gimpel**. *Veſtitur* paco & mamao. *Roſtrum* habet breve, craſſiuſculum, nigrum. *Caput*, collum ſuperius, alæ, & totum dorſum, & cauda nigris veſtiuntur pennis, quibus aliquid cœrulei, admixtum, ita ut ſplendeant inſtar chalybis. *Guttur*, collum inferius, pectus, totus infimus venter, & crura ſuperiora ſunt lutea: ad exortum roſtri ſuperioris poſt nares maculam habet è pennis luteis. *Crura* & pedes fuſci ſunt coloris; & hic eſt mas.

Fœmina proportione & magnitudine plane reſpondet mari, eodem roſtro, & iiſdem cruribus; ſed color plurimum differt; eſt enim viridis, ut Acanthis. Germanis, **Zeiſchen**. Alæ ac caput cum collo ſuperius paulum fuſceſcunt & cœruleſcunt mixtum. *Delectantur* hæ aviculæ quinque aut ſex conjuctim aviario includi.

Guiraguacu Beraba Braſilienſibus. Avis Carduelis magnitudine. *Collum* inferius, *dorſum* & ventris extremitas lutei ſeu aurei eſt coloris. *Caput* ſuperius & collum, dorſi medietas anterior, alæ & cauda dilute viridis. In alarum extremo fuſcæ pennæ mixtæ ſunt. Sub gutture ad oculos uſque maculam habet magnam, nigram. *Roſtellum* habet rectum, acutum, flavum, ſuperna parte paulum nigricans. *Crura* & pedes fuſci coloris.

Guiracoereba Braſilienſibus: Avis Fringillæ magnitudine. *Roſtellum* habet nigrum, tres quartas partes digiti longum, acutum, & paulum deorſum flexum. *Oculos* nigros. *Linguam* multipliciter fiſſam: In capite ſuperius mitellam thalaſſinis pennis, reliquum caput, guttur, & totum corpus inferius, pectus, & totus infimus venter, cum dorſi medietate poſteriori cœruleis veſtiuntur pennis, lacteſcentibus, & à pectore per initia alarum ad dorſum, ubi incipit cœruleus color, linea lata cœrulea tranſit tranſverſim per exortum alarum: totum autem collum ſuperius cum medietate dorſi anteriore profunde nigris ſubtilibus holoſericis veſtitur plumis. *Cauda* ſeſquidigitum longa eſt & nigra. *Alæ* magnæ, quæ ad medietates laterales flaveſcunt. Flavedo autem illa tegitur, nec videri poteſt, quando avis conſidet, quando vero volat, alæ ex nigro & flavo eleganter ſtriatæ videntur. Interius alæ ferme totaliter flavæ ſunt. *Crura* ſuperiora pennis nigricant, & cœrulea quodammodo ſunt: Inferiora nuda, & cinnabrii coloris una cum pedibus, unguiculi in pedibus nigri. Habent autem pedes digitos quatuor, vulgari modo diſpoſitos.

Guirapereea Braſilienſibus; Avis Alaudæ magnitudine. *Roſtrum* habet breve, craſſiuſculum, nigricans. *Caput* ſuperius & collum, totum dorſum & infimus venter, pennas habent obſcure flavi coloris, ut cera citrina: Caput inferius, guttur & collum inferius cum pectore nigras, quales & paucæ in ventre flavis ſunt intermixtæ. *Cauda* duos digitos longa, & prætcrit alas. Conſtat autem cauda & alæ pennis fuſcis & nigricantibus, quarum quælibet cum laterali extremitate thalaſſina, ita ut fuſcæ alæ thalaſſino videantur ſtriatæ. Cauda itidem. *Crura* ſuperiora etiam cerei coloris; inferiora cum pedibus obſcure cinerei. Digiti quatuor modo vulgari, unguibus nigricantibus.

Japacani Braſilienſibus, Avis magnitudine *Bemtere* aut *Schauepue*. *Roſtrum* habet nigrum, oblongum, acuminatum, & paulum deorſum incurvatum. *Oculos* aureos, pupilla nigra. *Caput* veſtitur pennis nigricantibus, collum ſuperius, dorſum, alæ ex umbra & nigro mixtis. *Cauda* ſuperius albo maculata eſt. *Pectus*, & totus infimus venter ac crura ſuperiora ex albo & flavo mixtes, ac lienis ſeu ſtriis tranſverſis nigricantibus iotertexta. *Crura* fuſca. Digiti in pedibus quatuor vulgari modo, unguibus acutis & nigris.

Cabure Braſilienſibus; Noctuæ ſpecies: Avis magnitudine Turdelæ. *Caput* habet rotundum, roſtrum breve, aduncum, flaveſcens, duo foramina narium. *Oculos* pulchros, magnos, rotundos, flavos, pupilla nigra. Sub oculis, & ad latera roſtri

V multos

multos habet pilos, longiuſculos, fuſcos. *Crura* brevia, totaliter pennis veſtita, flava, uti & pedes. In iis autem quatuor digitos, more vulgari, unguibus ſemilunaribus, acutis, nigris. *Caudam* latam, prope cujus exortum alæ deſinunt. In tota capite, dorſo, alis, cauda, coloris eſt umbræ dilutæ: ac in capite & collo minimis, in alis majoribus maculis albis variegatur. *Cauda* vero albo eſt undata. *Pectus* & infimus venter albicant, & maculis umbræ dilutæ variegantur. Facile manſueſcit. *Collum* ita circumagere poteſt, ut roſtri acies exactè dorſi medietatem oſtendat. *Ludit* cum hominibus inſtar ſimiæ, & varios mimos facit adſpectu ſuo, & crepitus roſtello; præterea pennas ad latera capitis erigere poteſt, ut cornicula, ſeu auriculas repræſentent. *Victitat* carne cruda.

Andira Aca Braſilienſibus, Veſpertilio cornutus. Multi hic reperiuntur in Palmis nuciferis degentes; paulo majores noſtratibus, præpingues, cinerei coloris, mollibus & longioribus pilis, auribus latis. In ſingulis pedibus habent quinque digitos, acutis unguibus armatos *Dentes* candidi, & ſupra naſum corpuſculum, ejuſdem cum auribus longitudinis, ſatis grande ex materia qualis illius rictus, flexile ſeu mobile. Alarum longitudo æquat ſemipedem Rhynlandicum.

CAPUT XIII.

Macucagua. Columba ſilveſtris ſpecies. Anas ſilveſtris. Urubitinga. Mareca utraque. Tijepiacu parvara. Tangara utraque.

Macucagua Braſilienſibus: Gallinæ ſilveſtris ſpecies, magnitudine Gallinæ noſtratis vel etiam major. *Roſtrum* habet nigrum, plus ſeſquidigito longum, anterius paulo incurvum, ut perdicis: In roſtri medietate duo narium foramina ampla. *Oculos* nigros, poſt eos aliquanto ſpacio aures more gallinarum. *Corpus* craſſum, *Alæ* cum eo deſinunt, nullam enim habet caudam. Crura inferiora nuda, duos & ſemis digitos longa. In pedibus tres habet digitos antrorſum verſos, craſſiuſculos, unguibus brevibus, obtuſis. *Calcaneus* rotundus, ut in Struthione, & paulum ſupra illum breviuſculus digitus verſus interiora, ungue obtuſo. Totum *caput* & collum punctulatum eſt obſcure flavo & nigro, ſub gutture albicat. *Pectus*, venter & dorſum obſcure cinerei ſunt coloris. *Alæ* umbræ coloris per totum undatæ nigro, præter remiges pennas, quæ totaliter nigræ. *Crura* ſuperiora pennis veſtita, uti venter, inferiora cæruleſcunt cum pedibus, ungues gryſei. *Carnoſa* admodum eſt avis, & tantum carnis habet, quantum duæ gallinæ domeſticæ vix habeant; eſtque boni ſaporis. Sub cute craſſa & pingui cuticulam habet, aliam qua caro tegitur. *Victitat* variis fructibus qui ex arboribus ſilveſtribus decidunt. In ventriculo illius inveni fabas ſilveſtres, ſemina Araticu. Humi currit, nam pedes inepti ab arbores ſcandendum. *Ova* ponit Gallinaceis paulo majora, coloris cœruleo viridis.

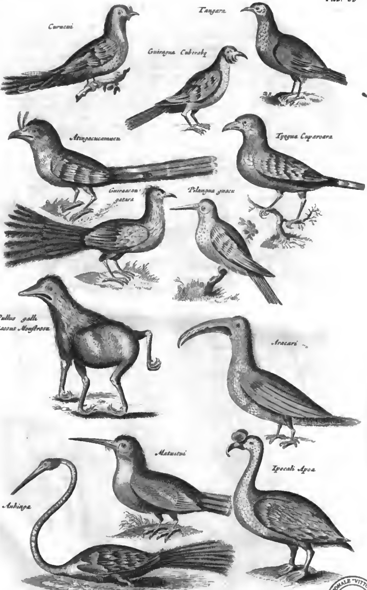
Columbæ ſilveſtris ſpecies ex Inſula. S. Thomæ allata, noſtratum magnitudine & figura: ſed roſtro ſuperius adunco, & coloris in medietate anteriori tota cœrulei, cum albo & pauco flavo mixti, in poſteritate tota ſanguinei. *Oculi* nigri, circulo cœruleo. Pennis tegitur per totum viridibus, ut Pſittacus. Remiges alarum ex viridi fuſceſcunt, ut & extremitas caudæ. Sub ano flavo habet pennas. *Crura* & pedes eleganter crocei coloris, ungues autem fuſci.

Anas Silveſtris, magnitudine Anſeris. *Roſtrum* habet nigrum; *Crura* fuſca, uti & pedes. Tota nigra eſt, exceptis principiis alarum, quæ alba; Nigredini tamen illi viridis color tranſplendet. *Criſtam* in capite gerit nigris plumis conſtantem, & maſſam carnoſam corrugatam, rubram ſupra roſtri ſuperioris exortum. *Cutem* quoque habet rubram circum oculos. *Caro* bona & copioſa. *Frequentur* plerumque in altis arboribus conſidentes; nam poſt lotionem in aqua frigida altas ſubeunt arbores, captandi aëris & Solis cauſa.

Urubitinga Braſilienſibus (ſed dubito adhuc de hoc nomine, nam nobilior eſt hæc avis quam Urubitinga) Avis Aquilæ ſimilis, Anſeris ſemeſtris magnitudine. *Roſtrum* habet craſſum, aduncum, nigrum, & circa nares cutem flaveſcentem. *Oculos* magnos, ſplendide aquilinos. *Caput* groſſum. *Crura* & pedes luteos; in pedibus quatuor digitos vulgari modo diſpoſitos; *Unguibus* lunatis, longis, nigris: *Alas* amplas: *Caudam* latam. Tota veſtitur plumis fuſcis & nigricantibus; Per alas autem undatim quaſi cinereus miſcetur. *Cauda* novem digitos longa, ad ſex alba, in extremitate ad tres nigricans, in extremitate tamen rurſus minimum eſt albi. Egregiæ ſtaturæ eſt avis.

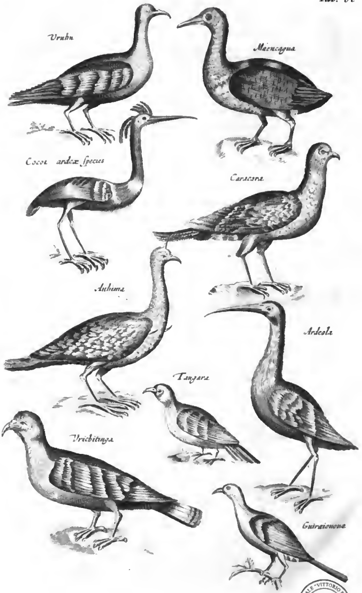
Mareca itidem Anatis ſilveſtris ſpecies, ſed parva. Roſtrum habet anatinum fuſcum, ad cujus exortum in utroque latere macula rubra. *Caput* ſuperius eſt leporini gryſei coloris, latera capitis ſub oculis tota alba. Totum pectus & infimus venter ligni querni ſecti colorem obſcure æmulatur, variegati præterea punctulis nigris. *Crura* & pedes nigri. *Cauda* gryſea. *Alæ* elegantes, in exortu ex gryſeo ſubfuſcentis coloris, remiges autem ſunt in uno latere prio-

Tab. 60

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

prioris coloris, tota autem medietas extrema dilute bruneſcentis, qualis in pedibus eſſe ſolet, immedio autem coloris viridis tranſplendentis, cum fimbria nigra, qualis in anatum collis. *Caro* valde booa.

Mareca alia ſpecies, ejuſdem cum antecedenre magnirudinis & figuræ. *Roſtrum* habet nigrum ſplendens. Summitas capitis, collum ſuperius, totum dorſum umbræ coloris cum fuſco mixti. Sub gutture albicar. *Oculi* oigri, & ante quemlibet macula parva rotunda, plumis ex albo flaveſcenribus. Totum pectus & infimus venter obſcure gryſei coloris cum aureo mixri. *Cauda* nigra. Alarum pennæ fuſcæ, quibus viride rranſplendet: & mediæ pennæ alarum eximia viriditate & cœruleo in fuſco tranſplendent, hic & undam nigram habent, extremitas autem remigum tora eſt alba. *Crura* & pedes inſignirer rubri ſeu miniari coloris Aſſata avis pedibus apprehenſa manus & linteamina tingit colore miniaro-ſanguineo. Boni ſaporis habenr carnem, ſed paulum amaricantem.

Tijeguacu Paroara Braſilienſibus; Avis Alaudæ magnitudine. *Roſtrum* habet breve, craſſum, ſuperius fuſcum, inferius albicans. *Caput* ſuperius, latera ejus & gurtur ac collum inferius habent pennas flavas, ſanguinei coloris pennis punctularas (& hæc fœmina quidem, mas enim hæc tota habet ſanguinea) *Collum* ſuperius, & rotum dorſum cinereas, umbra aliquatenus mixtas. *Alæ* fuſcas oris albeſcentibus prædiras, ut & cauda; ſed alæ tegunrur cinereis, dorſum maximam parrem exceptis exrremitatibus. Latera colli, pectus & rotus venter, & crura ſuperius albis teguntus pennis. *Crura* inferiora & pedes fuſci ſuor coloris; quatuor digiri more vulgari poſiti. *Ocellos habet nigros.*

Tangara Braſilienſibus. (Reperiuntur ejus aliquor ſpecies colore variantes.) *Prima* elegans, magnitudine Fringillæ. *Roſtrum* haber rectum, craſſiuſculum, nigrum. *Oculos* nigros. *Crura* & pedes ex cinereo fuſcos. Supra roſtri exortum ſuperne maculam è pennis nigris. Totum *Caput* & collum ſplendentibus viridibus ſeu thalaſſiois pennis veſtiuotur. Initium dorſi inſtar collaris ambiunr nigerrimæ pennæ. *Dorſum* aurem ſub alis uſque ad exortum caudæ veſtitur plumis luteis. Totus infimus venter egregie cœruleſcir. Alæ nigræ ſuut, & earum extremitares laterales cœruleæ, ira ut rotaliter cœruleæ appareanr complicatæ, & ſola extremitas nigra videatur. Initium alarum exterius etiam thalaſſinis pennis nitet, & cuique alæ ſuperius in dorſo, ſeu in exrremitare ſuperiori larerali flavæ pennæ ſunr mixtæ. *Caudam* haber laram, ſeſquidigitum circiter longam, nigram pennis, ſed quarum extremitares laterales cœruleæ ſunt. Extremiras caudæ eſt nigra. Includirur caveæ, & clamat *zip*, *zip*, ſeu ut Rubrica Germanis Gympel. *Veſcitur* farina & pane.

Secunda ſpecies: figura & magnitudine paſſeris noſtraris. *Roſtellum* habet ex flavo fuſcum, latiuſculum, in extremitate acutum, cujus inferior pars multo brevior ſuperiore. *Ocellos* nigros. Totum *caput*, egregie miniatis regitur pennis, totum reliquum corpus eum alis & cauda ſplendide nigris. *Crura* ſuperiora albis pennis, & in latere exteriori maculam ablongam miniatam habent, quaſi ſanguine maculata. *Crura* inferiora & pedes cinerei ſunt. In pedibus digiri quatuor more vulgari. *Cauda* brevis digitum longa, & alæ prope illius exorrum deſinunt.

CAPUT XIV.

Anhima. Pitangua guacu. Attinguacu camacu. Guira acangatara.

Anhima Braſilienſibus: Avis aquatica ex rapacium genere, major cygno. *Caput* haber haud magnum, Gallinaceo ſimile & roſtro nigro: cujus ſuperior pars paulo longior inferiori, & in exrremitare deorſum incurvatum. *Oculos* pulchros, aureos, pupilla nigra, & exterius nigro circulo. In capire prope exortum roſtri cornu gerit erectum, extremitare ſua antrorſum verſus incurvatum, paulo plus quam duos digitos longum, craſiriei chordæ majoris in Viola majore, rotundum quaſi tornatum eſſet, coloris albicanris, ſeu oſſei. Circum cornu plumellæ ſubtiles breves eriguntur albæ & nigræ. *Collum* habet plus ſeptem digitis longum, reliquum corpus ad caudæ exortum fere ſeſquipedem. Alas ampliſſimas, utpote quarum plumarum longitudo ſeſquipedem ſuperet. In cujuſque alæ antica parte duo cornua recta rriangulata ex ipſo oſſe alæ enata obtinet, craſſa minimi digiri apicem, & conicæ triangulatæ figuræ. Eſt autem quodque anteriorum digitum longum, poſteriora paulo breviora coloris fuſci. *Caudam* haber decem digiros longam, inſtar anſerinæ laram. Crura ſuperiora quatoor digitos longa, & quoad medietatem inferiorem pennis nuda: Inferiora quinque digiros longa, fere duos craſſa. In quolibet pede quatuor digitos obtiner more Gallinarum diſpoſitos, quorum mediis trium anteriorum quatuor & ſemis digitos longus, reliqui duo, tres & ſemis: poſterior autem fere duos. Quilibet unguem habet cornicularum nigrum, digitum longum, & in poſterioribus digiris paulo longiorem. *Cute* fuſca & ſquamoſa teguntur & digiti, & crura nuda. *Capitis* vertex plumulis variegatus

gatus eſt albis & nigris: ad latera, in gutture & colli medietate ſuperiori nigricat, inferior medietas colli & pectus variegantur albis, cinereis & nigris pennis. *Venter* inferior albas in totum habet pennas, ad latera ſub alis, & in dorſo ſunt nigræ, ſed quibus albæ hinc inde permiſcentur. *Cauda* eſt nigra; *Alæ* etiam nigræ exceptis oris extremis (prope oſſa) ubi ex albo flaveſcentibus pennis variegatæ ſunt. Terribilem clamorem edit *vyhu, vyhu* vociferando. Nunquam ſola invenitur, ſemper parmas & fœmina junctim incedunt, & una mortua, altera à ſepultura nunquam diſcedit. *Cornu* quod in capite gerit, remedium eſt contra venenum, ſi in vino per noctem infundatur. Idem remedium eſt contra ſuffocationem uteri, & in difficili partu. Hæc quam deſcripſi, fœmina eſt; mas duplæ magnitudinis. *Nidum* ſuum facit è luto ad caudices arborum ſuper terram, figura furni.

Pitangua Guacu Braſilienſibus, *Bemtere* Luſitanis, magnitudine æquat Sturnum. Roſtrum habet craſſum, latum, pyramidale, paulo plus digito longum, exterius acuminatum. *Collum* breve, quod ſedens contrahit. *Corpus* fere duos & ſemis digitos longum. *Caudam* latiuſculam, tres digitos longam, crura & pedes fuſcos, quatuor digitos more vulgari. Caput, collum ſuperius, totum dorſum, alæ & cauda coloris ſunt è fuſco nigricantis, pauxillo viridi admixto. Collum inferius, pectus, & infimus venter habent flavas pennas, ſuperius autem juxta caput corollam (quaſi monachicam) albi coloris. Sub gutture ad exortum roſtri albicat. *Clamat* alta voce.

Quædam harum avium in ſummitate capitis maculam habent flavam, quædam ex parte luteam. Vocatur à Braſilienſibus Cuiriri, alias per omnia Pitanguaguacu ſimilis.

Atinguacu Camacu Braſilienſibus: Avis Turdelæ fere magnitudine. Caput habet ſatis groſſum, collum mediocriter longum; Corpus tres digitos longum: *Roſtrum* paululum aduncum, coloris ex viridi & flavo mixti. *Oculos* ſanguineos, pupilla nigra. Crura cinerea mediocris longitudinis, ſuperius pennis veſtita. In pedibus digitos quatuor, vulgari modo. Caudam longiſſimam nimirum novem digitos longam, decem circiter pennis conſtantem, quarum quædam inferiores ſunt breviores ſuperioribus. Totum caput, collum, dorſum, alæ, & cauda pennas habent brunnas ſeu fuligineas, quæ in cauda paulo ſaturariores ſunt reliquis. Extremitas cujuſlibet pennæ caudæ ſemidigitum longa, alba eſt, & inter album & ruffum nigro umbrata. Guttur, pectus, & infimus venter ac ſuperiora crura cinereis pennis veſtiuntur. In capite longiuſculas habet pennas, quas inſtar duorum cornuum poteſt ſurrigere. Elegans avis ob longitudinem caudæ.

Guira Acangatara Braſilienſibus. Avis picæ variæ magnitudine. *Roſtrum* habet digitum longum, cujus ſuperior pars paulum adunca, totum autem obſcure flaveſcit. *Oculos* cryſtallinos, circulo fuſco. Collum duos digitos longum. Corpus tres. Cauda longiſſima, nimirum octo digitos, conſtans octo pennis rectis. Crura ſuperiora pennis veſtita, & ſeſquidigitum longa, ut & inferiora. In pedibus digiti quatuor, more pſittacorum, & quidem verſus interiora ſunt duo breviores, verſus exteriora duo longiores in quolibet pede. Totum *caput* pennis veſtitur, quæ in medio ſecundum longitudinem (proxime ſcapum) *fuſcæ*, in lateribus flaveſcentes, ut criſta. Collum & alæ è contrario pennas habent in medio flaveſcentes, & ad latera fuſcas. Extremitas alarum fere plane fuſceſcit. Totus *venter*, dorſum, (exceptis alis) crura ſuperiora, & exortus alarum, ad trium & ſemis digitorum longitudinem pennis conſtant ex albo pallide flaveſcentibus, reliquum caudæ fuſceſcit, extremitas autem albas oras habet. *Crura* inferiora, & pedes thalaſſini ſunt coloris. In capite longiores pennæ in criſtam eriguntur. Ingentem in ſylvis excitat clamorem.

CAPUT XV.

Matuitui. Aracari. Anhinha. Ipecati apoa. Pullus gallinaceus. Innominatæ tres.

Matuitui Braſilienſibus, Avis ſturni magnitudine. Brevi collo, pectore forti, cruribus brevibus, cauda duos & ſemis digitos longa. *Roſtrum* habet rectum, forte, cujus ſuperior pars paulum prominet acumine inclinato, cinnabrii coloris. Totum *caput*, collum ſuperius, dorſum, alæ, & cauda conſtat pennis fuſcis pallide flavo maculatis; apparentibus partim punctulatis, ut in Niſo. Sub gutture flavas habet pennas. Pectus & venter albis veſtiuntur, quæ fuſco ſunt punctulatæ. Crura obſcure cineraſcunt.

Aracari Braſilienſibus: Avis magnitudine picæ Martiæ. *Roſtrum* habet quatuor digitos longum, ſeſqui latum, ſeu altum, tres & ſemis craſſum, ubi craſſiſſimum, paulum deorſum incurvatum, inſtar gladii Turcici, & in extremitate acutum, inſtar pſittacini; eſtque ſuperior pars paulo longior inferiori. *Roſtrum* ſuperius & inferius plus mediam partem ab extremitate numerando ſerratum dentibus: ſuperior pars roſtri major inferiore; eſt autem roſtrum canum, leviſſimum, levius ſpongia,

gia, ſuperius album, linea in ſummitate craſſa nigra ſecundum longitudinem diſtinctum: Inferior tota eſt nigra; totum inſeritur in caput triangulatum, & ubi inſertio eſt linea triangulatim alba circumſcriptum. *Linguam* habet quatuor digitos longam leviſſimam, aſpectu plane pennam referentem, aut etiam plumata eſt & nigra, (ſi pennam habere lingua dici poſſit.) *Caput* non ita magnum habet, latum, compreſſum. *Oculos* magnos, pupilla nigra, circulo flavo, reliquas extremitates nigras. *Collum* haud longius Pſittacino. *Corpus* à colli exortu ad caudam uſque quinque circiter digitos longum. *Cauda* inſtar picæ latiuſcula, & ſex digitos, vel paulo plus longa. *Crura* & pedes nigricantes ex viridi, Pſittacorum ſimiles, duos digitos habent anterius, quorum unus longior altero, duos retro, itidem inæqualis longitudinis; ungues incurvati, fuſci, ſeu nigri. Crurum ſuperiorum longitudo duorum digitorum, inferiorem ſeſqui. Totum caput & collum uſque ad initium pectoris nigras habet plumas, & ubi deſinunt, circulariter finiuntur. *Pectus* vero & infimus venter totus eleganter flavis veſtiuntur pennis, cum pavonino mixtis: Per Pectus autem transverſim linea digitum lata ſanguinei coloris ducta eſt ab uno latere uſque ad alterum. Totum dorſum, alæ, cauda, & crura ſuperiora veſtiuntur pennis ex nigro viridicantibus, uti in noſtratibus piſcis color eſſe ſolet. Extremitas dorſi ante initium caudæ etiam ſanguinei coloris, plus uno imperiali in circumferentia. *Alæ* deſinunt ad exortum caudæ, & interius è cinereo ſunt ſubfuſci coloris. *Roſtrum* interius eſt nigrum. Avis hæc quaſi ſuum nomen profert, clamando acuto ſono, ſed non admodum clangoſo *Aracari*.

ANHINGA Braſilienſibus, Tupinambus Mergi aquatici ſpecies elegans, *corpus*, excepto collo, anatis domeſticæ Europeæ habet magnitudine. *Roſtrum* rectum, haud craſſum, acutiſſimum, tres digitos longum, & per roſtri midietatem anteriorem tam ſuperius, quam inferius duplicem ordinem acutiſſimorum hamulorum retro verſorum. *Caput* parvum, longiuſculum, ſerpentini æmulum, paulo plus ſeſquidigito longum. *Ocellos* nigros, circulo aureo. *Collum* tenue, teres, pedem longum, corpus autem tantum ſeptem digitos, crura brevia, ſuperiora duos digitos longa, pennata, inferiora vix ſeſquidigitum; quatuor digitos, tres anterius verſus, membranis junctos more anatum, aut corvi aquatici, quartus digitus brevior ad latus inferius extenditur, itidem membrana reliquis connexus; unguibus lunatis omnes acutiſſimis. *Caudam* latam, decem digitos longam, duodecim pennis conſtantem, alæ circa medietatem caudæ deſinunt.

Roſtrum gryſeum eſt, & poſt exortum paulum flaveſcit. Caput totum & collum plumis ſubtiliſſimis tegitur ad tactum holoſericum referentibus; Coloris in capite & collo ſuperius ex gryſeo ſubflaveſcentis: ſub gutture, in collo inferius gryſei coloris, ut pelles illæ (Bercthfelle vocant) ex quibus mitræ fiunt muliebres, & ad tactum, & adſpectum illius pellis pilos refert. Totum pectus, & infimus venter, & crura ſuperiora plumis mollibus veſtiuntur coloris argentei. Initium dorſi pennis fuſcis, ſed quarum quælibet in ſui medio maculam habet oblongam ex albo pallide flavam, ita ut punctulatim appareat: reliquum dorſi nigras habet pennas. *Alas* obtinet longas, quarum initium totum ejuſmodi brevibus pennis tegitur, uti initium dorſi, ſequitur ordo mediam partem, id eſt, uno latere canarum, altero nigrarum: Remiges autem nigræ ſunt. *Cauda* nigris ſplendentibus pennis conſtat, quarum extremitas gryſea. *Crura* & pedes ex obſcure flaveſcente gryſei ſunt coloris. Solertiſſima in capiendis piſcibus: nam, more ſerpentum, contracto prius collo, ejaculatur roſtrum in piſces, ac unguibus eos præhendit. *Carnem* illius comedi, ſed haud melior eſt, quam caro Lari.

IPECATI APOA Braſilienſibus: *Pata* Luſitanis, id eſt, Anſer, nobis Anas ſilveſtris magnitudine anſeris, octo vel novem menſium, figura plane ut noſtrates anates. *Venter* & interior pars caudæ, collum totum cum capite pennas habet albas, dorſum uſque ad collum, alæ, ſummitas capitis nigras, cui viriditas mixta, ut in noſtrarum anatum collis. In collo & ventre albis pennis nigræ paſſim ſunt inſparſæ. In his differt à noſtratibus, quod ſit *prima* major: *ſecundo* roſtrum anatum quidem, ſed nigrum, & in extremitate aduncum. Tertio ſuper roſtrum criſtam gerit carneam, craſſam, laram & rotundam fere, nigram, albis maculis inſignitam. *Criſtæ* altitudo eadem; inter criſtam & roſtrum (in ſummitate nimirum roſtri) foramen transverſum magnitudine piſi eſt, ab utroque latere conſpicuum, quod narium vice fungitur. Quarto pedum & crurum color non ruber, ſed è cinereo fuſcus. *Carnem* multam & bonam habet, nam ſæpiſſime comedi. *Reperitur* paſſim ad fluvios.

Alium habui per omnia ſimilem priori, excepto, quod longiores illæ pennæ in alis, inſigni brunno ſplendebant colore, puto marem hunc eſſe, alteram fœminam.

ANNOTATIO. Geſnerus pene ſimilem dedit iconem ſub nomine Anatis Indicæ, cujus picturam ſe à Cardano accepiſſe memorat. Sed color pennarum nonnihil differt ab Auctoris noſtri deſcriptione.

PULLUS gallinaceus munſtroſus, magnitudine pulli recens excluſi. *Caput* ha-

bebat anaticum, ſuperius tamen magis in acumen deſinens, *roſtrum* anaticum, latum, cujus ſuperior extremitas deorſum inflexa. *Ocellos* parvos, collum breve; *alas* parvulas juxta priora crura poſitas: quatuor crura gallinacea, carebat pectore, quippe eo loco, quo pectus eſſe debebat duo crura habens, quodlibet ſuperius tres quadrantes digiti longum, inferius quadrantem; & in ſingulis quatuor digitos gallinaceos. Poſteriora duo crura ejuſdem figuræ & longitudinis cum anterioribus mire poſita erant, ſiniſtrum quidem more naturali, dextrum vero in exortu ſuo ſiniſtro erat adnatum, & quaſi ſurſum vergebat, eo modo quaſi duo ſiniſtra crura fuiſſent, & unum dextrum loco ſiniſtri in exortu fuiſſet adglutinatum: atque ideo urypigio carebat, quia nullum intervallum inter crura hæc poſteriora, & caudæ loco ipſi ſiniſtro cruri exterius longiuſculi pili caneſcentes erant adnati. *Pedes* habebat gallinaceos, & digitos eodem modo diſpoſitos: ſed quilibet pes totus inverſo ordine poſitus erat, ita, ut inferior pars eſſet ſuperior, & ſuperior inferior, unguiculique etiam ſurſum non deorſum vergebant. Totum *caput*, collum, venter, alæ, dorſum, & ſuperiora crura non veſtiebantur pennis, ſed pilis nigris ſemidigitum longis, qui ſub ventre & gutture paululum caneſcebant. In ſumma, plane monſtroſus pullus. *Crura* inferiora & pedes fuſci coloris, uti & roſtrum, vitalia viſcera habebat gallinacea, ſed inordinate diſpoſita. *Cor magnum.* Vivebat excluderetur.

Avis (*cui Auctor nomen non adſcripſit*) magnitudine Alaudæ, figura Matuituy. *Roſtellum* habet rectum; nigrum: *Oculos* nigros; *crura* communia fuſca: *Caudam* latiuſculam, & alias longiorem. Totum *Caput* ſuperius, collum ſuperius, dorſum, alæ, & cauda, rufeſcentis ſunt coloris, ex rubro, umbra & albo mixti. Guttur, collum inferius, & infimus venter albi ſunt coloris. Per oculum utrumque à roſtro tranſverſim maculam habet oblongam fuſcam. Clamat *Gip, Gip*, ut junior gallo-pavus fere.

Avis (*cujus nomen Auctor non prodit*) magnitudine Patæ, & ejuſdem figuræ. *Roſtro* nigro, craſſiuſculo; *capite* nigro, *pectore* & ventre cano; dorſo, alis & cauda fuſceſcentibus, *cruribus* fuſcis. Clamat *Zip, Zip*, ut Paſſer.

Avis (*quam Auctor non nominat, ſed tantum admonet eſſe ſpeciem Curucui, de qua cap.* 12.) magnitudine Picæ fere. *Roſtrum* habet breve, craſſiuſculum, paulum deorſum incurvarum, gryſeum ſeu cinereum: *Oculos* nigros, circulo croceo; *Caput*, collum, dorſum ſuperius, & cauda ſuperius coloris nigri cum viridi cœruleo perſplendente, ut in chalybe polito: *Alæ* fuſcæ; Totum pectus & infimus venter egregii coloris miniati: *Cauda* inferius albas habet pennas, tranſverſim nigro ordine undatas. *Crura* brevia, fuſca ſunt; digitis quatuor, more Pſittacorum diſpoſitis. *Reperitur* hic & alia A R D E Æ ſpecies: tota alba, roſtro croceo, recto, acuto: Oculis nigris, circulo aureo, cruribus & pedibus nigris. *Roſtrum* habet quinque digitos longum, *collum* longiſſimum, nimirum quinque digitos ſupra pedem. *Corpus* ſeptem digitos longum, *caudam* quinque, cum qua alæ deſinunt. *Crura* ſuperiora octo digitos longa, & ex parte pennis veſtita, inferiora ſex digitos. *Digiti* pedum communi modo ſe habent, quorum medius anteriorum quatuor digitos longus, reliqui breviores, omnes unguibus lunatis præditi nigris.

DE AVIBUS AQUATICIS BRASILIANIS.

INter Aves marinas quæ in Braſilia reperiuntur, ſeptem ſunt notatu digniores.

Prima eſt Q U I R A T I N G A grui magnitudine par, plumis candidis, roſtro prolixo atque acuto, crocei coloris; cruribus oblongis è rubro ſubflavis. Collum ipſius veſtitur plumulis tam ſubtilibus & elegantibus, ut cum ſtruthionum plumis certent.

Altera eſt C A R I P I R A, quæ quod in binas partes bifurcatam caudam diſtinguat, interdum explicans interdum contrahens, ſartoriæ forcipis inſtar, Raboforcado ab Hiſpanis dicitur. Reperitur paſſim in utraque India. Plumas ejus quod longo tempore durent, ſagittis ſuis adhibent Barbari. Ximenes *adipem* ad cicatrices faciei delendas, & arthritidis dolores ſopiendos, ſingulare eſſe remedium narrat. Et ſibi donati alarum remigium ita ut volant diſtentum, amplius quam mortalis ullus diſtento utroque brachii poſſit complecti, occupaſſe ſpacium, addit. Non facile capitur, niſi forte in deſerta aliqua inſula, in qua pullos excludit.

Nieremb. H. Exot. l. 10 c. 38. De Laet. Ind. Occid. l. 15. cap. 13.

Tertia C A L C A M A R columbæ eſt magnitudine ſed volandi neſcia. In fluctibus ova ponit & excludit; quos etiam alarum atque pedum remigio ſecat pervelociter. Malacia & pluviis imminentibus tanto numero naves circumfluitant, ut à nautis faſtidiantur.

Quartam A Y A Y A M nominant, picæ magnitudine, longo roſtro cochlearis inſtar, plumis candidis rubris maculis eleganter ſuffuſis, ſingulari in piſcibus capiendis induſtria.

C A R A C U R A eſt quinta, exili corpore, ſubcinerei coloris, pulchris oculis, iride eleganter rubente, ita vocalis, ut majoris longe molis quis opinaretur. Ante ſo-

lis

Phœnix

Pelicanus

Harpyja

Gryphus

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

lis forte ortum & ſub occaſum auditur, certo, ut volunt, ſerenitatis futuræ indicio.

Sexta eſt GUARA, pice magnitudine, oblongo roſtro, & anteriore parte recurvo, longis pedibus. Primum excluſa nigricat, deinde evadit cinerea; ubi autem volare incipit egregie candicat, ſenſim autem rubeſcit, donec ætate plumæ illius colorem induunt purpuræ æmulum, quem ad ſenectam uſque retinent. Victitant piſcibus, carnibus, & aliis eduliis ſemper aqua temperatis. Pariunt quoque ſubtectis. Gregatim volant, & ſoli expoſitæ pulcherrimum præbent ſpectaculum. Ex plumis diademata & alia ornamenta à barbaris conficiuntur.

Ultima eſt GUIRATEONTEON quaſi dicas avem ſæpius morientem & rurſus reſurgentem. Epilepſiæ enim obnoxia eſt admodum; alioquin candidis & pulcherrimis plumis veſtita.

APPENDIX.

De Avibus Fabuloſis.

CAPUT I.

De Gryphibus & Harpiis.

PLacet & de Fabuloſis aliquid adnectere, ne & in hiſce quicquam nobis deſideretur. Præcedat Gryps ſue GRYPHUS, cujus nomine major forte Aquila, ut ſane in Oriente & Septentrione majora noſtris animalia gigni experientia compertum eſt, venire poteſt. Ejus *formam* ſi ſpectes, fingitur eſſe quadrupes, antica parte, ſeu capite; alis, roſtro, & pedibus aquilam referens; poſtica leonem. *Magnitudinem* alii Leonis, alii lupi tribuunt. Mandevillius octies Leone majorem reliquit. Dorſum pennis integitur nigris, anterior pars rubris, alæ candidis. Montes *Riphæos* ſeu Hyperboreos, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu incolunt; ſed & apud Indos & Bactrianos inveniuntur.

Philoſtr. l.3. de vita Apollonii. Ælian. l.5. c.27. Apuleii. lib. 11. Mileſiac. Ælian. l.4. c.27. Barthol. Anglic. l.19 c.94.

Nidos ex auro quod effodere conſtruunt, & ova duo Aquilinis majora duriora, calidiora & ſicciora, ponunt. *Volatum* avium par viarum ipſis Philoſtratus tribuit. Non enim pennatæ, inquit, ſunt, ſed rubra pellicula alarum coſtæ tanquam digiti connectuntur. Dicuntur aurum in Scythia Aſiatica cuſtodire, ideo inter ipſos & Arimaſpos internecinum vigere odium. Tractat de eo Ælianus, & quomodo aurum illud auferant incolæ deſcribit, ſed & equis peculiariter infeſtos eſſe rumor eſt. Videtur huc M. Pauli Veneti avis RUC dicta pertinere, aquilæ effigie, ſed magnitudine immenſa. Viſitur certis anni temporibus in inſulis ultra Madagaſcar ſitis, tanti roboris ut ſola, ſine aliquo adminiculo elephantem capiat, & in ſublime raptum rurſum ad terram labi ſinat, quo carnibus ejus veſcatur. Plæræque alarum pennæ paſſus XII. ſunt longæ, ea craſſitie, quæ longitudinis menſuræ conveniat. Fides ſit penes Authorem. Navigationes & præteriti & hujus ſeculi, omnino de tali ave tacent.

Philoſtr. l.3. de vita Apollonii. Solin. cap. 25. Polyhiſt. Ælian. l 4. c.27. M. Paul. l.3. c.40.

HARPYIS nomen à rapacitate inditum. Ex Electoo Oceani filia genitas Heſiodus prodit. Ponti & Terræ filiæ aliis dicuntur. Tres fuiſſe Virgilius dicit, Ocypeten, Aëllo, & Celano. Hyginus Alopen Acheloën & Ocypeten appellavit; Homerus quartam nomine, Thyellam addidiſſe creditur. De forma ſic Virgilius.

In Theonid.

Virginei volucrum vultus, fœdiſſima ventris
Proluvies, uncaque manus, & pallida ſemper
Ora fame, &c.

Virgilius lib. 3. Æneid.

Collocantur in Strophalidibus inſulis. Apollonius fugatas conjeciſſe ſe in ſpecie, qui in Creta ſub Arginunte viſebantur, tradit. De ipſarum rapacitate, ingluvie, & fœditate vide Valerium Flaccum, Virgilium, & alios.

Ovidius lib. 13. Metamorph. Valer. lib. 4. Argonaut. Virg l.3. Æneid.

CAPUT II.

De Stymphalidibus, Sirenibus & Seleucidibus avibus.

S*Tymphalidibus*, à Stymphala palude nomen datum eſt. *Magnitudine* grues æquant. Ibibus cætera ſunt ſimillimæ, roſtra tamen, ejuſdem nempe duritiei, ut hominum ſcuta perforare, firmiora habent, & non ut Ibes obliqua. Plinius eas cirrhatas facere videtur. Marinas eas Iſidorus facit. Apollonius circa Aretiadem inſulam collocat. Timagenes & Piſander in Scynthiam avolaſſe tradit. Pauſanias Arabiæ quoque deſerta incoluiſſe ait. *Veſcebantur* humana carne. Hercules eas ex Stymphalide palude abegit, ſeu crepitaculi ærei ſonitu, ſed quod multas ſagittis confeciſſet.

Pauſan. in Arcad. Plinius lib. 11. cap. 37. Iſid. lib. 12. Origin.

SIRENES qua forma fuerint, non convenit inter Authores. Alii eas ſuperiori parte virginis formam intuliſſe, inferiore in piſcis caudam deſiiſſe: alii infera aviciam ſpeciem habuiſſe fabulantur. Nonnulli in ſuperioribus ſpeciem paſſerum, in inferioribus mulierum eis tribuunt. Boccatius pedes gallinaceos aſſignat. Euſtathius vero à Venere, quod virgineam ſibi delegiſſent vitam, in aves transformatas tradit. Bina ſunt quibuſdam, *Aglaopheme* nempe & *Thelxiepeja*: tres alias *Parthenope*, *Leucoſia*, & *Ligia*. Sunt qui quatuor & quinque fuiſſe fingunt. Sed nec de eorum ortu eadem traduntur. Quidam è ſanguine è cornu Acheloi deſtillante natas volant. Nonnulli ex congreſſu ejus cum Muſatum aliqua, de Venere ſuperius diximus. *Habitavere* primum juxta Pelorum Siciliæ promontorium, poſtea in Capreis. Plinius Surrentum

Ælian. lib. 17. de Anim. cap. 23.

tum Campaniæ oppidum, una cum promontorio Minervæ, earundem ſedem fuiſſe ſcribit. Finguntur tam ſuavem harmoniam voce, tibiis, & lyra edidiſſe, ut & mare & ventos mulcerent. Cantu vero ſuo navigantes occidiſſe paſſim apud diverſos Poëtas legere eſt. Deorum cum Ulyſſe colloquio vide apud Ciceronem carmen.

Cicer. l. 5. de fin.

Seleucides aves vocantur, quarum adventum Caſſii montis incolæ, locuſtis fruges eorum vaſtantibus, à Jove precibus impetrant nec unde veniant, quove abeant, compertum, nunquam conſpectæ, niſi cum præſidio earum indigetur. Voracitatem eis antiquitas tribuit. Ingeſtas locuſtas nullo negocio per alvum excernebant.

Plin. l. 10. c. 27.

CAPUT III.

De Phœnice, Cinnamomo & Semenda.

Herodot. Hiſt. l. 2. Plin. H. N. lib.

PHOENIX fabuloſa eſt avis. Herodotus nonniſi pictum ſe vidiſſe teſtatur. Plinius unum in toto orbe, nec viſum magnopere ſcribit. In ejus deſcriptione variant Authores. Herodotus non tantum ei Aquilæ magnitudinem tribuit, ſed & toto etiam habitu eidem ſimilem facit. Alii Pavone majorem ſcribunt. Herodoto pennæ rubore perfunduntur. Plinio vero & Solino circa collum auri fulgore micant. Cætera purpureus dicitur, cœruleam roſeis maculam pennis diſtinguentibus criſtis, faciem, fauces caputque plumeo apice cohoneſtante. Idem Claudianus, Baptiſta Mantuanus & Lactantius produnt.

Tacit. l. 6. Hiſt. Chil. 6.

Locum ipſi quidam Arabiam aſſignant, alii Heliopoli civitate Ægypti primo viſum reliquere. Quidam ſub æquinoctiali ad Orientem & Meridiem repetiri ſcribunt. Claudianus, & Lactantius inacceſſa loca habitare cecinerunt.

Locus. Ambl. 5 Hexam. cap 23. Plin. H. N. l. 10. cap. 2. Solin. Polyhiſt.

Nec de *victu* convenit. Plinius primum atque diligentiſſimum togatorum. Manilium de eo prodidiſſe author eſt, neminem extitiſſe, qui viderit veſcentem, quidam rore victitare dixerant. Ovidius thuris lacrymis & ſucco amomi vivere ſcribit. *De Nidificatione* ejus & in parentem amore ita Tacitus: *Confecto annorum numero ubi mors propinquat; ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim genitalem adfundere, ex qua fœtum oriri, & primam adulto curam ſepeliendi patris, neque id temere, ſed ſublato myrrha pondere, tentatoque perlongum iter ubi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inque ſolis aram perferre atque adolere.* Idem Herodotus, ex quo ille deſumſiſſe videtur.

Tacit. l. 14 Anim. Victus. Athenæ. lib. 14. Dipnoſ. Partus. Tacit. l. 14 Annal.

Ætas. *Annorum* illorum numerus varie definitur. Maxime vulgatum quingentorum ſpacium, ſunt qui aſſeverent mille quadringentos ſexaginta unum interjici. Plinio ſexcenti ſexaginta placent; Philoſtrato ſexcenti, Herodoto, Solino, Melæ quingenti quadraginta. Alberto treceenti quinquaginta; Chæremoni Ægyptio, ſex ſupra ſeptem mille. *De terris* quoque variatur. Jarchas Indus apud Philoſtratum prope Nilum aſſignat. Alii in Æthiopia, ut Chæremon Ægyptius, & Orus Apollo. Alii in Phœnicia, ut Lactantius.

Nido materia aromata, Cinnamonum, Caſſia, thuriſque ſureuli. Ubi illum conſcendit, ſolaribus ſeſe exponit radiis, alarumque continua ventilatione ignem excitare fingitur: ſic ſe cremat. Ex cremato novum oriri pullum convenit inter omnes; quomodo vero id fiat, ambigitur. Plinius ceu vermiculum ex oſſibus & medullis veteris Phœnicis primo procreari, ex eo pullum naſci ſcribit. Philoſtratus nulla vel oſſium vel medullarum mentione facta, ex cinere vermem, ex yerme novam alitem generari nugatur. Oppianus ex cinere pullum exoriri refert. Orus ex effuſo è patris vulnere, quod ſponte ſibi nimia ad terram alliſione infligit, ſanguine procreari affirmat. *Sexum* illi nullum attribuit antiquitas, ſed inter vitæ remedia repoſuit. Nam Plutarchus cetebrum ejus dulce eſſe tradit, neſcio à quo guſtatum; & Plinius inter prima à Magis ex cinere ejus nidoque medicinas proditas eſſe ſcribit. Heliogabalus in conviviis Phœnicem promittebat, aut M. auri libras pro eo.

Partus. Plut. l. de ſanit. tuenda.

CINNAMOMUS ſeu Cinnamologus, avis hactenus nobis incognita eſt. Herodotus grandem eſſe dixit. Vicentius Bellunenſis paſſere aliquanto majorem, coloris partim flavi, partim cœrulei, roſtri longi ad flavum vergentis ſcripſit.

Herodot. in Euterpe.

Locus ipſi ab Antiquis in Arabia aſſinatur. Dionſius Periegetes terram ignorari una cum Herodoto memorat. Albertus in Æthiupia eum locat.

Albertus l. 23. de Animal.

Nidum ponit ſeu in excelſiſſimis arboribus, earumque ramis, ſeu in montium præruptis, illumque ex cinnamomi ſurculis exſtructum. Aromate hoc eum potiri Arabes volunt, boum, aſinorumque defunctorum membra minutatim conciſa, juxta nidos ponunt, & abſcedunt. Fruſtra aves in nidos comportant, quibus ſuſtinendis illi impares decidunt, & ab incolis colliguntur.

De SEMENDA non eſt quod dicam. Multa quidem ſed parum veriſimilia de illa Indica commentaria produnt. *Caput* ipſius, quod eſſe putabat, quod Aldrovandus in Muſæo Ducis Florentini vidit, erat curvum, & valde craſſum, colore in anteriore parte albicante, in poſteriore purpureo obſcuro, figura ovali. *Roſtrum* habebat palmum longum, admodum acutum, intus quidem cavum, ſed ſine tribus illis fiſtulis, quibus muſicam harmoniam à Semenda edi, quidam fabulati ſunt.

Aldrov. Ornith. lib. 12. cap. 28.

MAN-

MANTISSA
DE
AVIBUS
Exoticis ad noſtrates accedentibus.

I. De Aquilis.

Nierem. Hiſt. Exot. l. 10. c. 30. & 31. AD Aquilas pertinent *Itzquauhtli & Tlacoquauhtli* Indorum, nec non Leonis Africani *Ners*. Venuſtum illud aquilæ genus, & inſignito capite regium. Roſtro eſt ad radicem luteo, deinde vero nigro, nigris unguibus, pedibus pallidis, cruribus ventreque è nigro & candido permixtis, collo fulvo, dorſo & cauda nigris ac fuſcis, corona criſtave nigra. Magnitudinem circiter æquat vulgaris arietis, & vel ferocium audaciam animalium, adeo ut homines etiam ipſos, poſtquam cicurata eſt, levi ex cauſa aggrediatur & involet: miteſcit tamen, & aucupio non minus ac reliqui accipitres, quorum genus videtur, idonea eſt, atque inſervire ſolet. Avis digna quæ à Regiis aucupibus alatur ac circumferatur. Vilior eſt tlacoquauhtli, ſeu aquila virgæ: frigidas amat plagas: aſturis magnitudine, fuſca & cinerea, rapax avicularum, murium, lacerta-

Leo Afri. can. Africæ l. ult. rum, colotorum, quibus veſcitur. De *Neſir* ſuo ita Leo Africanus: Avis eſt omnium earum, quæ in Africa reperiuntur, maxima, grue procerior, craſſiorque, prædita roſtro, collo & cruribus: adeo ſublime volat, ut oculorum aciem effugiat, & conſpecto alicujus animalis cadavere, ſupra terram jacente, illico in illud irruat. Raro ſola, ſed gregatim volare ſolet. Longæva eſt, nam pleræque conſpectæ ſunt calvo & deplumi capite, tanquam vulſæ fuiſſent capitis pennæ: inde colligere licet, præ nimio ſenio pennarum defluvium pati: ea de cauſa ſuos nidos veluti recenter natæ repetunt, unde à ſuis pullis educantur. *Coronatæ* in provincia Chiapæ habentur, ut apud de Laet in Novo orbe habemus.

II. De Noctuis.

Nieremb. Hiſt. exot. l. 10. c. 39. & 40. EXoticum Oti genus *talebicuatli* videtur. Cornuta avis eſt ſive auriculata, parva corpore, reſima, roſtro brevi, nigra lumine, lutea erubeſcens iride, fuſca & cinerea plumis uſque ad crura, atrâ & incurva unguibus. Cetera natura ſimilis noſtrati Oto. Apud eoſdem Americanos *Tecoletl* genus eſt buponis auriti, ſpectaculo dignum, nigro & fuſco colore variegatur huic oculi magni & aurei.

III. De Struthio-Camelo.

SPecies quædam *Struthiocamelorum* in Inſula Maragnana invenitur. Proceritate ſtaturam humanam ſuperant, & maximæ ſunt velocitatis. Magis ſupra terram feruntur quam volant. Barbari *yandeu* vocant. De Laet Orbis Novi lib. 16. c. 14.

IV. De Pſittacis.

PLacet hic quædam de Pſittacis ex *Hernando*, *Ximene*, *Cluſio & Nierembergio* adjicere. Ille primus ita ſcribit, de *Tozneне*: Pſittacei id genus, viridi & luteo colore micat, oculi rubeo, roſtrum vero candenti & nigro, fuſco pede, ſed in candidum inclinante. Propenſius eſt, aptiuſque ad ſermones humanos exprimendos cæteris, ac frequentius apud Hiſpanos. Alterum genus *Cocho* vocant viridi colore, rubro & candenti capite, ac minoris molis; quod loquax eſt, nec admodum diſſimile præcedenti, etſi ſono diſtet. Hos Pſittacos vocant Hiſpani catherinas. Tertium *Quilitoton*, tinctum virore, talandriæ vocatæ, aut galeritæ non criſtatæ magnitudine. Frontem candida macula inſignitum, roſtro candido & nigris pedibus. Humanas voces imitatur, & gregatim cum congeneribus volat, cum reliqui compares tantum reperiantur. Omnes vero in excelſis arboribus nidificant. Primum de quo diximus genus, certas ſtataſque arbores, quas nunquam deſerat, eligit: quæ cum in hæredes tranſeant, dominis illarum haud ſunt parum utiles. Sunt & quas Haitini *Quacamayas* vocant, Mexicenſes vero *Alo*. Totæ rubeæ, præter humeros & caudam, quæ cyanea ſunt, & gallinæ corralis noſtræ circiter magnitudine, roſtro magno candenti & reſimo, pedibus nigris, ac carne ſimiliter nigra, ex quibus nonnullæ offenduntur, quæ ſermonem humanum doctæ æmulentur, ruſtice tamen & incondite: filioſque ſuos more aliarum avium domeſticarum educunt in domibus ubi aluntur. Offendas & *alios* virore diluto tinctos, nigrante roſtro pedibuſque, humeris & cauda virore tinctis

exaturato, nec præfatis minores. Vivunt hi juxta montium cacumina, excelſaſque pinus. Acclamant vehementer, volantque bini. Sunt & montani incondita forma, qui non cicurantur aut aluntur domi. Nullius eorum caro eſt edulis, nam & atra eſt, & guſtus injucundi. Omnibus eſt commune, utramque maxillam movere, quod nulli aliorum contingit animalium. Sunt & alia genera, de quibus alii Auctores latius.

Ximenes ſic habet de Hiſpaniolâ loquens. Innumeri ſunt Pſittaci virides cum purpureis maculis, quorum *tria* in hac inſula *genera*, *majores*, *mediocres*, *minimi*. *Majores* ab Indis vocantur Higuaræ. Hi in eo diſtant ab aliis reliquarum inſularum, quod maculam albam ſupra roſtrum geſtent, non viridem aut miniatam. Valde locutuleiæ ſunt hæ higuaræ, ſi humanos doceantur ſermones. *Minores* vocantur *xaxavis*, & viridiores ſunt, à paucis que interſtinguuntur miniatis plumis. Hi inquieti & turbulenti, mordaciores, iracundiores, & garruli, licet rudes humanis loqui vocibus, quas nunquam diſcunt. Decem ex his invadunt & fugant centum higuararum. Nulla inter hos pax. Diverſis gregibus pervolant quacunque pervadant, garriunt. Higuaræ integriorem & corpulentiorem edunt ſonum, xaxavis acutiorem & tenuiorem: & licet ignari humanis vocibus loqui, placent tamen in caulis aſſiduo garritu & inquietudine. *Tertia ſpecies minimorum* eſt, nec excedunt paſſeres mole, videſque ſunt. Hi ſilent, & pacatiores ſunt: vitor duntaxat in illis placet.

Cluſii Hiſtoria hæc eſt. Intet Neotericos autem, nemo mea opinione exactius & diligentius de hoc avium genere commentatus eſt quam Ulyſſes Aldrovandus Bononienſis, qui totum librum 40. Tomi primi Ornithologiæ ſuæ ei dicavit: Ille enim Philoſophica methodo tradidit quiequid ad Pſittacorum hiſtoriam pertinere poteſt, & quatuordecim diverſas eorum ſpecies deſcribit, tredecim vero icones exhibet, quarum duo priores maximæ ſunt, & corvum magnitudine ſuperant; tertia & quarta columbæ ſunt magnitudine; quinta, ſexta, ſeptima, octava, nona, & decima mediocris ſunt magnitudinis, caudamque brevem habent, ſaltem non adeo longam, ut tres ſubſequentes, quæ longiore cauda ſunt præditæ: decimaquarta brevem etiam habet caudam. Priorem illam eleganrem, quæ Pectoris & ventris pennas flavas habet, tum & eas quæ alas dorſumque tegunt, tum etiam eas quæ in cauda cœruleas, non ſemel videre memini, & iconem habeo vivis coloribus expreſſam, atque illam ipſam eſſe arbitror, quam Joannes Lerius cap. XI. Hiſtoriæ ſuæ Americanæ, Canide à Braſilianis appellari ſcribit. Alteram ſpeciem etiam videre memini in arce Cæſaris Ebers dorfiana ad Danubium ſita infra Viennam, tum etiam Lugduni Batavorum apud Sionem Lucium Daniſtam binas aves ejus generis, quas poſtea Magno Duci Moſcovitarum dono mittebat. Reliquæ vero ſpecies, (præter tertiam quæ illi alba criſtata eſt, & decimam quartam, quæ erythrochloros, etiamque criſtata) mihi etiam conſpectæ, dum plerumque aliæ ab ipſo non deſcriptæ, tam breviore cauda præditæ, & majuſcula corporis mole, quam minoris generis, quæ longiores caudæ pennas habent, & collum velut torque rubro atque atro ornatum. Humana verba exacte exprimere ſolitæ: quibus ſimilem unam habuit nobiliſſimus vir Philippus Marnixius Sanct-Aldegondius, quam ſæpe cacchinum humano more extollere audivi, cum ab adſtantibus Gallico ſermone compellaretur hoc modo. Riez perroquet, riez, id eſt: Ride pſittace, ride. Sed quod magis mirum, Gallico ſermone etiam ſubjiciebat illico, tanquam ratione ptædita, haud dubie tamen ita edocta. O le grand ſot qui me faict rire, hoc eſt, O magnum fatuum, qui me ad ridendum provocat. Illaque verba iterum ac tertio repetere ſolebat. Sed inter reliquas unam, pſittacis primæ ſpeciei magnitudine æqualem, apud Illuſtriſſimam Dominam Mariam de Brimen, Ducem Croyam & Areſchotenſem feliciſſimæ memoriæ, priuſquam ex Hollandia excederet, cui ſane parem in coloris pennarum varietate & elegantia videre non memini. Etenim licet omnes fere pennæ corpus tegentes rubro colore eſſent infectæ, caudæ tamen pennæ, quæ valde prolixæ, partim rubræ erant, partim cœruleæ; at quæ in dorſo & alis verſicolores ex flavo, rubro & viridi, quibus cœruleus color etiam permixtus. Caput circum oculos albi coloris erat, ſinuoſiſque lineis nigris, quemadmodum caudæ caput, diſtinctum erat. Pſittacum, qui ſimilis eſſet, apud nullum Auctorem diſcriptum memini. Fa porro avis Annam Illuſtriſſimæ Ducis neptem, nunc Comitem Mergenſem & Dominam de Grosbetce, adeo diligebat, ut quocunque per conclave ſpatiaretur, illam ſubſequeretur, nec quemquam veſtem ejus attingere conſpiceret, quin morſu illum appeteret, ita zelotypia quadam laborare videbatur. Ceterum pſittacus ille majoris generis, quem Lerius capite ſupra memorato à Braſilianis *Arat* vocari ſcribit, valde elegans etiam eſſe debet: nam alarum remiges pennas, & caudæ, quæ ſeſquipedalis longitudinis, media ex parte coccinei coloris eſſe refert, altera prorſus elegantis cyanei tubo ſeu nervo, qui medias pennas per longitudinem ſecat, diverſos illos colores diſtinguente, reliquas

vero

vero totius corporis pennas prorſus cœruleo colore tinctas eſſe. Addit utrumque genus illud majorum pſittacorum. Arat videlicet & Canide, magna eſſe in æſtimatione apud Braſilianos, quia illorum pennas ter quaterve in anno vellunt, ad veſtem, pileos, clypeos & aulæa conficiendum, tametſi domeſticum non ſit, quia tamen in vaſtis arboribus medios vicos occupantibus frequentius verſari ſolet quam in ſilvis. Præter binos illos ingentes, idem Lerius tria aut quatuor Pſittacorum genera apud Braſilianos inveniri ait: *Primum* videlicet etiam majuſculorum, & craſſiore corporis mole præditorum cui *Ajouroub* nomen indunt Braſiliani Tououpinambouttii, caput ornatum habens verſicoloribus, flavo, rubro, & violaceo extremis alis ſua verubentibus, & caudæ pennis oblongis & flavis, reliquo corpore prorſus viridi: hoc genus rariſſime ad exteros transferri, nullum tamen facilius & perfectius edoceri ad humana verba pronuntianda, quam iſtud. Addit etiam, Braſilianam quandam mulierem in pago, binis milliaribus ab Inſula in qua ipſe cum aliis Gallis habitabat, diſtante, ſimilem pſittacum in deliciis habuiſſe, qui eo intellectu & ratione præditus videbatur, ut comprehendere & diſcernere poſſet, quidquid ipſa diceret quæ illum educaverat. Nam cum, inquit, animi recreandi gratia, in illum pagum profecti, ante illius mulieris ædes interdum, tranſiremus, compellare nos ipſa ſolebat his verbis: Vultis mihi pectinem dare vel ſpeculum, & illico efficiam ut meus pſittacus coram vobis cantet & ſaltet? Si ejus petitioni annuebamus, ſimul ac quedam verba avi pronunciaverat, pſittacus non modo in pertica, cui inſidebat, ſaltare incipiebat, ſed etiam garrire, ſibilos edere, & Braſiliorum ad pugnam ſeſe parantium vociferationes imitari. Breviter, quando in ejus heræ mentem veniebat ut diceret, Cane, canebat; Salta, ſaltabat; ſin vero ægre ferens, ſe quod petierat non impetraſſe, paullo acerbius avi diceret, Auge, hoc eſt. Sile, immobilis ſilebat, nec ulla ratione eum ad linguam aut pedes movendum excitare poteramus. *Secundum genus Marganas* à Braſilianis appellatur, quale eſt eorum pſittacorum, qui in Europam inferri ſolent, nec magni apud illos pretii, propter abundantiam non vero minus iſtic frequentes ſunt, quam apud nos columbæ. *Pſittaci tertii generis*, ab ipſis *Touis*, appellati, majores non ſunt ſturno, & univerſum corpus tectum habent pennis impenſe virentibus, caudæ vero pennæ, quæ valdæ longæ, flavum colorem admixtum habent. Illud etiam addebat ſe obſervaſſe, pſittacos illius regionis nidos ex arborum ramis propendentes non conſtruere, ut topographicis ſuis tabellis quidam perſuadere conantur: at in arborum cavis, eoſque orbiculari forma, ſatiſque duros ac firmos. Ceterum cum ſub extremum annum Chriſti milleſimum quingenteſimum ſexageſimum quartum eſſe Olyſſipone, apud Sebaldum Linſium Germanum Ulmenſem, memini filium ipſius Eodericum ex Fernambuco Braſilianorum, ubi commorabatur, eo appellere & navem mercibus onuſtam advehere, in qua etiam aliquod mancipia, & nonnulli pſittaci quartæ ſpeciei ab Aldrovando deſcriptæ, atque alii etiam minores, ſturni magnitudinem non excedentes, prorſus viridis coloris pennis tecti, ſed omnes brevi cauda præditi, & albo roſtro: idque genus valde frugibus noxium referabat. Eos in itinere maizi granis alueret, cujus multas ſpicas eum adhuc habere obſervabam. In *ſecunda navigationem*, quam Batavi in Indiam inſtituerunt Orientalem, in Java viciniſque quibuſdam Inſulis pſittacos obſervabant longe illis elegantiores, quos è Braſilia advehere ſolent, eoſque à Luſitanis, qui in Java & Moluccis verſabantur, noyras appellari intelligebant: & illos quidem corporis mola non valde magnos, ſed adeo elegantis coloris, ut venuſtiores depingi non poſſe exiſtimarent. Pectus enim & ventrem pennæ rubri coloris floridi ſplendentiſque tegebant, dorſum aurei coloris pennæ, alas vero viridis & cærulei commixtorum colorum pennæ ornabant, ſub alis ſuave rubens color ſplendebat. Valde autem ingens erat iſtic illarum avium pretium, ut non minoris æſtimarentur, quam octo aut decem thaleris Germanicis. Linſcotius ſcribit, Luſitanos ſæpius periculum feciſſe, an Olyſſiponem transferre vivum aliquem poſſent, ſed nunquam voti compotes factos fuiſſe, quod nimis tenelli & delicatuli ſint: Batavi tamen eam Induſtriam adhibuerunt, ut unum vivum Amſteldamum uſque retulerint, qui tametſi non eſſet è ſelectiſſimis, centum tamen & ſeptuaginta florenis ejus Provinciæ, hoc eſt, paulo pluris quam ſeptuaginta thaleris venundari potuit, quemadmodum in diario illius navigationis adnotatum comperio. Is in itinere pleraque verba Hollandica, quæ à nautis audiverat, pronunciare didicerat, adeoque cicurem ipſum ejus herus reddiderat, ut roſtrum in os & aures ejus inſereret ſine noxa, piloſque barbæ ipſius componeret; at ſi quis alius manum admovere vellet, illico morſu illam appetebat, haud ſecus quam canis quiſpiam. Anno porro Chriſti quinto ſupra milleſimum & ſexcenteſimum mittebat mihi Jacobus Plateau pſittaci cujuſdam iconem vivis coloribus expreſſam, cui eum ſimilem hactenus non viderim, neque apud quempiam adſcri-

prum meminerim, in hoc Auctario ad Exoticorum hiſtoriam typis jam expreſſam adjunctam volui. Eum autem ſe plus quam biennio aluiſſe ſcribebat, columbæque eſſe magnitudine: caput illud habere pæne inſtar accipitris, ejuſcemodi nempe coloris pennis tectum, ardentes oculos. Collum & pectus verſicolores pennæ obſidebant: quas, cum iraſcebatur, aut moleſtiam aliquis ipſi crearet, admoto ad caveam, qua cooclusus erat, aliquo animali, ſurrigebat, ut criſtatus quodammodo videretur. Erant autem illæ rubeſcentis coloris, & extima parte cœrulei elegantiſſimi. Ventris pennæ ſimilis fere erant coloris, fuſco tamen inſuper ſuffuſæ colore. Dorſi pennæ virides & alarum remiges pennæ ſub cœruleæ: cauda frequentibus pennis viridibus, ſed non longis conſtabat. Prætermittere nequivi, quin pſittaci puſillum, genus ex Ethiopia locisque Maiocongo vicinis, proximis his annis à Batavis naucleris alatum, ſimul & maris iconem, (fœmina vero multo eſt elegantior, utriuſque enim ſexus allatus) Lectoris oculis proponerem. Corpuſculi moles fringillæ magnitudinem æquabat, hoc eſt, duarum unciarum cum ſemiſſe longitudinem habebat ab infimo collo ad uropygium uſque. Omnes pennulæ corpuſculum tegentes viridis erant coloris, ſed in quibus manifeſtum apparebat diſcrimen: nam quæ in dorſo ſaturatiores erant, quæ in ventre dilutiores. Remiges alarum pennæ trium unciarum longitudinem habebant: & tametſi prona parte, eo videlicet latere quo brevioribus villis erant præditæ, quoque ſeſe invicem tegebant, viridi ſaturo colore eſſent tinctæ altero tamen, quod longiores villos habebat, & tota ſupina parte fuſci erant. Caudæ pennæ elegantiſſimæ erant & pæne binas uncias longæ, paulo minus ſemiuncia laræ, colore ea parte, qua uropygio infixæ, viridi cum flavo permixto tinctæ, deinde rubro eleganti, demum nigro, poſtremo viridi: & tres iſti poſtremi colores ab invicem diſtincti, veluti in quorumdam pſittacorum viridium, majore corporis mole præditorum, caudæ pennis videre eſt: iſtæ autem vix conſpiciebantur, niſi cum caudam explicaret, quia ab aliis ejuſdem longitudinis tegebantur, quæ prorſus virides. Collum breve & craſſiuſculum: plumulæ caput tegentes breves admodum & virides præter eas quæ verticem ſupra roſtrum, quæque totum guttur tegebant; nam illæ rubrum, elegantem & floridum colorem habebant. De mare loquor, quia fœminæ pennulæ dilutius rubebant, neque tam amplum ſpatium occupabant, quam in mare. Oculi erant nigerrimi: roſtrum craſſum & firmum, ſuperna pars adunca & mucronata, ut in reliquis pſittacorum generibus, ejus color ſubrubens, crura brevia ſemunciæ longitudinem vix æquabant, cineraceique coloris ſquamis erant tecta, ut aliorum vulgarium pſittacorum pedes, iique in quatuor digitos diviſi, quorum bini anteriores & imparis longitudinis, bini poſteriores & illi etiam impares, brevioribus quidem articulis duobus prædlti, hi interni; longioribus autem tribus, & hi externi. Ungues albi & ſatis longi. Valde exilem habere vocem, & dumtaxat pipire obſervabam. Gaudet Conſortio. Cum ederet, altero pede cibum non tenebat ut alii pſittaci, ſed roſtro carptim cibum arripiebat. Cibus autem magna ex parte phalaridis ſemen: illo enim libentius veſci obſervabam, quam ullo alio ſeminis genere. Mihi autem quidam conſpecti ſunt adeo edocti, ut panem aqua tinctum carptim morſicando ederent. Potus eſt aqua. Illud præterea in hac avicula animadvertebam, quod fœmellæ ſeneſcentes vix edere volebant, niſi cibum jam à mare carptum, & aliquamdiu in proloboretentum, & quaſi coctum ſuo roſtro reciperent, ut columbarum pulli à matre ali ſolent.

Apud Nierembergium de Guacamayan hæc leges. *Guacamayan* genus pſittaci eſt pulcherrimi, qui cum pueris ludit. Incompoſitæ formæ eſt, ſolo veſtitu in pretio habetur, neque prætermittenda induſtria & mirificus inſtinctus hujus alitis. In Potoſi quidam pſittacus, quem lorum vocant, admirandi ingenii. Vocabat Indos occurſantes patriæ ſuæ nomine Colla, leuca, Huayru, Quechua, &c. quaſi qui ipſorum mores & veſtimenti ritus dignoſceret. Diſſimulatam Indam nobiliori natu & pæne Regio dignovit. Cum vidiſſet illam, dixit: Huayru, Huayru, Huayru. Ignobilior iſta natio eſt, quam illa cujus generis ſe ſimularet fæmina. Finxerat ſe Pallam è Regia ſtirpe. Matrona partim pudens, partim irata, ſputo & maledicto avem affecit. Hiſpali etiam alius pſittacus agnovit Medicum indignum nomine & arte; quem, quotiescunque occurrebat, convitiis variis proſcindebat è feneſtra, donec lite impetravit Medicus ne ſuſpenderetur ibi. Alius Pſittacus tabernarii vinarii ſolitus audire illum domi querentem vinum non vendi, quod acetum eſſet. Didicit hæc verba, atque ad januam ſuſpenſus garriebat repetito præconio, Acetum eſt. Acctum eſt, quod facile fuit ementibus credere: donec herus madeſaciens (aquam enim odio habent hæ aves) & caſtigans pſittacum dictavit, Optimum merum, Optimum merum, quod pſittacus ſic animadverſus didicit, & poſtea ad januam identidem publicabat, optimum merum eſſe. Multi pſittacorum ſimpliciſſimi, ut ad crocitantem pſittacum ex arbore, in Nieremb. Hiſt. Exot c. 63. & 46.

cujus

cujus ramis aucepſlatet, multitudo ingens convolitet, eapique facile patiantur: nil enim viſo aucupe terrentur, ſed ut laqueo trahantur ad collum conjecto expectant, nec aufugiunt uno captato, & in mantica, qua præcinctus eſt Venator ipſis cernentibus repoſito. Pſittaci faciem univerſim exprimit, quem quoque cantu ad amuſſim æmulatur *Noyra*, quæ ex Moluccanis Inſulis in Indiam importatur, pennis tamen rubris crebrioribus veſtita eſt. Illarum una viginti aut triginta pardavis in India vænit, quæ poſtquam cum pſittacis & aſpectus amœnitatem, & garritus jucunditatem communem habeant, hoc ſibi peculiare quoque vendicant, quod educatorum ſuorum, aut alias quoque adſtantium capita & barbas, ut & aures dentesque linguis ſuis blande defricent aut allingant, quas partes ſtudioſe quaſi ad vivum emungunt, & emundant, adeo ut illarum altoribus ex his geſticulamentis oblectationis emergat haud parum. Taceo, quod acutius attendenti coloris jucunda varietate pſittacos haud leviter exſuperare videantur.

V. De Picis.

Nierem. Hiſt. Exot. lib. 10. c. p. 48. 49.

PRæter enumeratas Picorum ſpecies dantur adhuc apud Americanos duo Pice nempe *Salutiferi* & *Imbrifati*. Ille *Heubquecholtototl*, ſeu avis capiti ſimilis dicitur. Nobilis eſt à capitis dolore levando. Merula major eſt, roſtro longo nigroque, ſed inferna parte longe breviori, veſtitu ex prone toto collo deſuper rubeo, infernis partibus omnino cinereis; alis vero ac dorſo nigris, ſed albis transverſiſque lineis variatis. Degit Pavatlanicis agris provinciæ Totonacapæ. Pici ſpecies eſt arbores perforans, cujus capitis plumæ rubeſcentes applicatæ & conglutinatæ, capitis feruntur curare dolorem; ſive in eam ſententiam venerint, quod vertici avis adhæreant, ſive id ita ſe habere experimento aliquo deprehenderint. Hic *Quatotoni* audit, Upupæ magnitudine & fuſco colore variatur. Roſtrum, quo excavat arbores perforatque, tres digitos longum eſt, firmum & candens, & inferne brevius. Caput eſt parvum, ac rubris contectum plumis, criſta quoque rubra inſignitum, ac tres uncias longa, ſed ſuperna parte nigra. Alterutro colli latere faſcia candida deſcendit ad uſque circiter pectus. Crura pedeſque livida ſunt. Vivit non longe à mari Auſtrali. *Nidificat* in arboribus excelſis: *veſcitur* cicadis, tlaolli, & vermiculis: imbrium tempore educar, hoc eſt à menſe Majo uſque ad Septembrem: edulis tamen non eſt, nec alium (quod acceperim) præſtat uſum. Pici Martii datur in Nova Hiſpania ſpecies maxima. Cujus pulvis ſalutaris eſt hydropicis.

In Nova Galacia *Picæ* ſunt exiles, nec paſſeribus multo majores, ſed tanto numero, ut integram ſegetem, ubi ſemel ariſtis incubuerint, proſternant atque conculcent, neque clamore aut aliis terriculamentis deterreantur. Eſt & *Pica Xochitenacatl* dicta columbæ magnitudine, roſtro præ corporis mole maximo, ſuperiori parte luteo, inferiori vero ſubnigro, & in purpureum colorem vergente, oculis nigris, ſed iride rubeſcente ex luteo, ac reliquo corpore cœruleo cinereoque. Vivit circa litora Oceani Auſtralis, piſcibus, quos rapit, veſci ſolet. *Iconem* vide apud Nierembergium Hiſtoriæ Exoticæ pag. 209. — De Laet. Ind. Occid. l. 6. cap. 1.

VI. De Sturno.

AD Sturnos videtur pertinere quæ *Pterophœnicus Indiarum*, & *Acolchi* dicitur, de qua ſic Nieremberg. Alarum inſigne commendat acolchichi, ſeu avem humerorum rubeorum, impetravitque ab Hiſpanis honorificum nomen, qui aves commendadoras illas vocant, quod æmulentur Equitum militarium inſignia Simili rubore ad latus fulgentia. Sturnorum, quos Hiſpani tordos vocamus, videatur ſpecies. Magnitudine, colore, & forma pares ſunt, & cum eis ubicumque verſantur, quanquam humeri primo fulvi appareant in rubrum vergentes, & cum ætate proceſſere, in fulvum omnino mutentur colorem. In caveas conjecti, voces reddunt humanas, & lepide garriunt. Quavis reoblata veſcuntur, ſed pane maxime atque Indico frumento. Calidis frigidisque eas aves reperies regionibus, ab Hiſpanis colonis rubeorum humerorum commendadozas, ut dixi, vocatos, ſed numeroſis agminibus ſunt oppidanis admodum moleſti, eosque audacter incurſant, præcipue regionibus fervidis & maritimis. Malum inſuavemque præſtant ſuccum, & in arboribus non procul ab oppidis hominumque commercio nidificant, & ſata, in quibus forte conſedere, devaſtant atque depopulantur. Cantant luduntque, ſeu caveis includantur, ſeu libere per domos permittantur incedere. — Nierem. Hiſtor. Exot. l. 10. c. 59.

VII. De Coturnicibus.

DE Coturnibus idem Nierembergius: Coturnices vocabat Nova Hiſpania *Colin*, quarum genera ex Franciſco Hernando dabo. Noſtratibus ſunt ſimiles, etſi ad perdicum ſpecies ſint citra dubium referendæ. Multa *genera* apud Novos Hiſpanos reperiuntur nonnulla fuſca & criſtata, quæ *quauhtzonecolim*

 nun-

nuncupant, mediocris magnitudinis; alia fuſca quoque, ſed criſtarum expertia, & paulo minora, alia omnium maxima fulvaque, ſed capite albo & nigro, colore variato, extremis vero alis dorſoque candentibus, pedes vero ac roſtrum nigra ſunt. Hiſpanis, ut dixi, coturnicibus aſſimilantur. Omnia & bono & grato conſtant alimento, ſi tamen jugules duobus tribuſve diebus, antequam aſſa apponantur menſis. Exhibetur earum caro etjam male habentibus: nec eſt apud Indos ulla alia poſt cohortales; quæ illi poſſit anteferri, aut alimenti ſalubritate aut guſtu. Canunt noſtratium inſtar, etſi aliæ aliis ſuavius. Caveis includuntur: veſcuntur Indico noſtrove frumento, & ſunt quamplurimis hujus plagæ locis familiares. Alibi idem Auctor de *Coyolcozque* ſeu colli ſonali inquit: ſpecies eſt colin, ſeu coturnicis Mexicanæ, inter quam plures alias, de quibus loquemur ſeorſim. Ergo coturnicibus vocatis à noſtris ſimilis hæc eſt, magnitudine, cantu, nutrimento, volatu & moribus. Sed diverſo colore, qui ſuperne eſt ex fulvo candidoque commixtus, inferne vero tantum fulvus, etſi verticem & collum nigrantes albæque plumæ occupent; & tænias ab utroque latere adeoque à collo ad utrumque collum efforment atque conſtituant. Oculi ſunt atri, & fulva crura. Indigena avis eſt, campeſtribusque locis, velut & noſtras, frequens, ac ſimili etiam alimento, quod ad illud Perdicis Hiſpanicæ (eſt enim ejus ſpecies) proxime accedat. *Colcuicuiltic*, ſeu coturnicis ſimulacrum, coturnicis quoque noſtræ ſpecies eſt, albis, nigris coccineisque variata plumis, & protractis deſuper potius lineis quam circumſcriptis maculis, ſubter vero potius maculis frequentibus, quam lineis, pedes cruraque cyanea ſunt; ſed cantu, magnitudine, moribus, cæteriſque cunctis præcedenti omnino ſimilis. Sturno eſt *Acolin* magnitudine par; cruribus pedibuſque viridi palleſcentibus, & in quatuor diviſis prolixiores digitos. Roſtrum eſt luteum, & longiuſculum pro corporis proportione, tenueque & mucronatum, oculi nigri, iris fulva, caputque parvum. Inferna corporis candida ſunt, lateribus fuſco maculatis colore, ſuperiora vero & cauda, quæ breviuſcula eſt, fulva ſunt, ſed maculis nigricantibus diſtincta, & candidis lineis quaſvis pennas circumambientibus, ejuſdemque coloris punctis nonnunquam conſperſis. Lacus incolit, piſcoſumque eſt, nec tamen admodum ingratum præſtat alimentum. Vermiculis, muſcis, & aliis parvis animalibus quæ volitant circa paludem, victitare ſolet. Indigena eſt Mexicani lacus. Caput mira colorum varietate micat; Quod medium atra linea ſecat, ac velut cinereæ aliæ latera, maculæ vero parvæ & candentes canthos exrernos: collum pectuſque cinerea ſunt, cætera è fulvo in viride potius inclinant.

VIII. De Perdicibus.

De Laet. Ind. Occid. l. 10. cap. 5.

SUnt in Peruvia Perdices quas à ſono *Yutu* vocant. Duorum generum. Aliæ majores, quæ mole accedunt ad Gallinas, & tantum in ſolitudinibus reperiuntur. Aliæ minores quam Hiſpanienſes, ſed carne longe optima. Utræque ſunt colore pardo, roſtris & pedibus albis. Ibidem ſunt aviculæ plumis rubicundis, quos Hiſpani ob ſimilitudinem nominant *Luſemius*, quanquam cantus harum ſit adeo ingratus, ut mali augurii olim dixerunt barbari.

IX. De Turdis.

Nierem. Hiſt. Exot. l. 10. c. 57.

GEnus Turdorum Chrappam incolit, quos vocant *Paſſeres fabros*. Nigri ſunt, ſolam in pectore & capite rubri. Fructu quercino dumtaxat veſcuntur. Roſtro perforant corticem pinnum, glandem ſingulis foraminibus aptiſſime accommodant, ut manu extrahi nequeat, ſic omnem pinum ornatiſſime cingunt glandibus inciſis, Mox pedibus hærentes cortici, tendunt roſtro glandem, & vorant. Alia ſententia Gomaræ eſt de Paſſeribus, quos vocant Hiſpani *carpinteros*. In Dariene ſcribit naſci palmas, quarum truncus per extrema attenuatur: in medio nidificare quoſdam paſſeres excavato roſtris nidos. Hos paſſeres vocat ipſe *Pitos*, & putat eſſe quos Plinius Picos dixit, Hiſpani Fabros. Addit ex Aliquorum ſententia, vim recludendi nidos ferro impeditos non eſſe alicujus herbæ, ſed ipſius pici, cujus tactu infringi metallum.

X. De Anatibus.

Nierem. Hiſt. Exot. l. 10. c. 35.

GEnus eſt Anatis quam *Acitli* ſeu *aquatilem leporem* conſueverunt vocare Mexicenſes. Hæc cum deſcripta delineataque à quibuſdam recentiorum eadem prorſus eſſet, niſi caput longe majori inſigniretur criſta, atraque, venter colore argenteo ſplenderet, & collum inferne niveo, ſuperne vero è nigro vergente in fuſcum. Lacubus innatat, ac juxta eos perpetuo verſatur: nam neque volandi potis eſt, neque per terram commode incedendi; femoribus ita reliquo corpori connexis atque coalitis, ut natatui non incuiſſui queant inſervire. Piſcibus quos involat *veſcitur*, indeque victitat. Prolem in juncetis atque arundinetis educat, nec anatum noſtratium vulgarem vincit

magni-

magnitudinem. *Maſculus* aliquanto longior eſt, corpore, collo ac criſta amplior. Roſtrum fœminæ brevius eſt, nigrum & utrimque juxta oculos plumis fulvis tectum, cum mas candentibus tegatur. Hæc eſt avis illa, quam Indi fabulantur ventos evocare, ubi ſe peti ab aucupibus ſentit, quibus flantibus turbariſque undis evertantur monoxyla, illamque inſequentes ſubmergantur, ſi quinque prius ſagittis excuſſis arcu non contingat artingatque truſidari. In ejus diſſectæ corde reperiri gemmam arbitrantur ad multa utiliſſimam, & maximo habitam in pretio, nec alii quam Deo conſecrandam. Verum hæ nugæ ſunt, & mendacia ab horum hominum profecta credulitate. Inſuavi parumque ſalubri, velut & aliæ aves paluſtres, nutrimento conſtat, atque ideo à nullo ſagacioris palati in cibos admittenda.

Eſt & apud Indos *genus quoddam anatis feræ* (hirundinem Hiſpani Indigenæ appellant) *tempatlahoac* domeſticæ magnitudine, quare idem uſurpavit apud Indos nomen; roſtro lato eſt & longo, undequaque nigrante. Lingua alba, cruribus palmiſque ex pallido rubeſcentibus, collo & capite viridibus purpureis, & nigro ſplendentibus colore, adeoque pavonino aut heliotropiæ gemmæ; oculi nigri ſunt, & pallens iris, pectus candens, reliquum vero corpus inferre fulvum, & binis maculis juxta caudam utrinque candentibus inſignitum, ſuperne vero ſemicirculus quibusdam in ambitu ex albo, [illegible] in fuſcum; intra vero è nigro in viridem ſplendentem. Alæ initio cyaneæ ſunt, mox candidæ, & tandem virenti micantes ſplendore: earumdem tamen extrema altero latere fulva ſunt, altero vero fulgida atque viridia: cauda deſuper ſubfuſque per ambitum candeſcit, ceterum inferne nigra, pavonacea vero ſuperne. Advena eſt lacui Mexicano, & quale aliæ lacuſtres aves ſolent præſtare alimentum. In Aſia quoddam eſt genus anatum, quod non immerito quis inter cornicines retulerit, ita voce cornuum ſonitum imitantur, quæ inflare ſolent per diſpoſitos equos iter facientium duces. Eſt ea avis, quamvis inermis, audax & ſtrenua: quam etiam malos Dœmones terrere, Turcis perſuaſum eſt: certe libertatis adeo retinens, ut etjam per totum triennium in corte nutrita, facultatem nacta, libertatem ſaginæ anteponat, ſedeſque naturales & ſuetos alveos volatu repetat.

XI. De *Mergis*.

Nierem-berg. hiſt. Exot. lib. 10. c. 27.

AD Mergorum hiſtoriam pertinent Mergus Americanus, & Mergus maximus Farrenſis ſeu Arcticus. Ille exiguis eſt alis, ideo monſtroſa. Hic ita à Cluſio deſcribitur: Avis marina eſt, & palmipes, anſere domeſtico major, aut certe magnitudine illi æqualis: nam à collo qua parte pectori conjungitur, uſque ad uropygium, binos pedes longa erat: corporis ambitus binorum pedum longitudinem ſuperabat. Alæ quatuordecim uncias longæ; cauda brevis, vix trium unciarum, collum fere octo uncias longum, ejus ambitus paulo major, caput breve, tres uncias latum, roſtrum nigrum, mucronatum, quatuor unciarum magnitudinem ſuperabat. Lingua pæne tres uncias longa, nigra, mucronata, cartilaginea, quodammodo carinata, ſuperiore parte qua roſtri parti connexa erat, parvis dentibus introrſum recurvis utrinque prædita, media autem parte aſpera: palatum ſimiliter quatuor exiguorum & brevium dentium introrſum ſpectantium ordinibus conſtabat, quibus eſcam retineret & conficeret: nam roſtrum dentatum non erat. Totum corpus denſis pennis tectum habebat, quæ in pectore, toto ventre, & alarum ſupina parte breves & candidæ, in dorſo autem alarumque prona parte longiores & nigræ, ſingulæ tamen circa extremum, geminis maculis albis inſignitæ, quæ in dorſi quidem lateribus longiores, majoribus, quæ verò circa collum in medio dorſo aliiſque ſupra caudam, minoribus, ſic ut aliæ aliis incumbentes, invicemque tegentes ad maculas illas uſque, eam fere varietatem repræſentarent, quæ in meleagride ſive Numidica gallina conſpicitur. Collum velut torque cinctum erat, è nigris pennis conſtante: caput etiam ſimilibus pennis tectum: quæ tamen oculos & roſtrum ambiebant, parvis maculis albis erant diſtinctæ; ſubgutture etiam aliquas parvas pennas albas nigris permixtas habebat: prona ſimiliter colli pars ſupra torquem illum nigrarum pennarum, ad unciæ longitudinem parvis pennis nigris, latera tamen alba habentibus, erat ornata, quemadmodum & ea pars quæ infra torquem in pectoris atteribus, infra podicem, nigrarum pennarum tranſverſam lineam habebat, quas albæ ſubſequebantur, deinde ſub cauda aliæ nigræ albis maculis notatæ. Crura habebat in extremo corpore ſita, paullo longiora tribus unciis, plana, nigra; pedes quatuor uncias longos, pluſquam tres latos, nigros, tribus digitis preditos (quorum interiores tribus articulis conſtabant, breviores que erant, medii quatuor, exteriores quinque) nigra membrana ſimul connexos ad ungues uſque, qui plani. Singuli etiam pedes, in poſteriore parte paullo ſupra inflexionem, parvum articulum inſtar calcaris habebant. Circa Farrenſem Inſulam, quæ inter Norvegiam & Iſlandiam

diam ſita, captam hanc avem ſcribebat Hojerus, fœtum in undis educare, nec niſi procelloſo mari ac circa Autumnum, hiemiſve initium conſpici, terram vero nunquam attingere, nec volantem unquam eſſe conſpectam, adeoque nec alarum uſum habere ad volandum, nec pedum ad incedendum: quo fit ut nonniſi capite extet (eo referente) quando ſe conſpiciendam præbet. Huic non valde diſſimilis videtur mergus ille marinus, cujus meminit Geſnerus in Paralipomenis ad Hiſtoriam de Avibus pag. 767. niſi illi in dorſo cinereas plumas nigris maculis conſperſas tribueret. Huic ſimilis eſt aqueus lepus, cujus jam meminimus. Iconem vide apud Cluſium.

XII. De Hirundine.

Claudat agmen *Avis cucullata aquatica. Hirundo Exotica aquatica* & *Gallinago ſilveſtris aquatica.* Quas in ſuo Gazophylacio rerum Naturalium deſcripſit, & ære exprimi curavit Nobiliſſimus D. Doctor *Beſlerus*, Amicus noſter plurimum honorandus. De *illa* ita ſcribit: Animal hocce capite monſtroſum, in aquis natare ex decubitu naturali conjicere licet. Comam quam in fronte cernis, ferruginei eſt coloris. Ex parte maxillarum plumæ flaveſcentes repullulant, quæ in extremitate nigriotes factæ, circulum egregie repræſentant. Collum cum ventre albicat, dorſum cum aliis cineritii eſt coloris, extremitas tandem in albas deſinit plumas. Pedes cum adnatis membranulis, ſemiciculis diſtinctis albicant, ubi in quolibet pede unicum tantum unguem animadvertere licet. *De Hirundine Exotica aquatica* hæc habet: Quis non in volucre paluſtri ſummam colorum varietatem miretur. A capite enim inchoando, ſuperior pars, candet, inferior rubro intermixto cœruleo colore ſplendeſcit. Venter inferior floccorum nivis inſtar albicat. In dorſi principio pennæ duæ nigricantes, albis punctis diſtinctæ exſurgunt. Alias dorſum univerſum, una cum cauda ferruginei coloris; alæ quidem nigricant, punctis tamen niveis ornamenti inſtar diſtinguuntur. Pedes exporrecti ſubfuſci coloris, roſtrum nigricans, ad ſubulæ formam effigiatum, quo piſces quaſi hamo excipere ſolet.

Beſler. in Gazophylacio Rer. Natural.

XIII. De Gallinagine.

De *Gallinagine Sylveſtri aquatica* ita idem paucis: Rara hæc eſt avis, in locis paludoſis victum quæritans, colore atro & ruſo, per totum corpus inſtar holoſerici ſplendeſcente, roſtrum oblongum, quodammodo incurvatum, crura alta & fuſca, digitos longos habet.

Et hæc ſunt, quæ de Avibus dicere volui. Quæ omiſſa ſunt, ſtudioſus harum rerum Lector, aliunde ſupplere poterit. Censori cujuſcunque tandem ſtatus & conditionis is fuerit, hoc ſubſequens inſerviat. *Veritatem ad ſuum arbitrium exigere, & inter mendacia reponere, quicquid palato non arriſerit, impudentes nimis, & in DEUM, univerſam naturam, & humanum genus, injurii hominis eſt.*

FINIS.